

eman ta zabal zazu

TESI-TXOSTENA
Euskal Filologian Doktore
titulua eskuratzeko aurkeztua

EUSKAL LOKUZIOEN TRATAMENDU KONPUTAZIONALA

Egilea

Ruben Urizar Enbeita

Zuzendariak

Iñaki Alegria
Juan Carlos Odriozola

Donostia, 2012ko maiatza.

Esker onak

Iñakiri eta Txankarri: *Arin eta eraz, usoak egiten du hegaz. Tamalez, poliki-poliki, txoriak egiten du habia.*

IXA taldeko kide eta kide ohi guztiei: *Aurreak erakusten du atzea nola dantzatu.*

Taldeko hizkuntzalari guztiei: *Euskara, bestela ez gara. Batez ere, Mikeli, Klarari eta Maxuxi, postposizioak eta HAULak lantzen emandako laguntzatik: Handik apur, hemendik apur, eultzea bete dugu zuzen edo makur.*

EDBL talderari eta, batez ere, SuperGorkari: *‘El debil’ es lo que esperamos que hagan los demás* (Oscar Wilde), eta zeuri tokatu zaizu guztia, Gorka!

Nereari eta Kikeri: *Txapela buruan eta ‘habil’ munduan.*

Itziar Aldaberi: *Non zer behar, han Itziar.*

Maiteri, besteak beste, Latexekin eta irudiekin laguntzeagatik: *Kaiola eder-
rrak ez du txoria egiten* baina...

Zuzenketetan laguntzeagatik, Iñakiri eta Txankarri —jakina—, Maxuxi, Itziar Aldaberi, Koldori eta batez ere Mikeli: *Oker zuzenik ez. «Do, re, mi», hanka oker hori; «fa, so, la», zuzendu zaiola.*

Itziar Adurizi: *Urruneko suak ez omen du erretzen. Ez gero?*

Kortako aberetxo guztiei: *Katua mahai azpitik miau, zakurra bortatik gau,*

behia kortatik mau. Auzo ona, adiskide ona.

Ostegunetako zurruteroei: *antes que el deber está el beber*. Zenbat lan, ezin aipatuzkoari izenak asmatzen! *Jan eta edan, eta bakea eman*. Eta, batez ere, lehia berean garaitsuan ibili garenoi: *Tant treballar per això!!* Animo, Gorka, oraingoan, bai!

Gymekoei: *Jokoa ez da errenta, oiloa hobe erreta...* eta Sheridana hotzik!

Gernikako lagunei: *Zorigabeak eta bideak, egiten adiskideak*.

Eskerrak bukatu dudala! (Ezeiza, 2002) *Ekinak egina dirudi, eginak urre-gorri*.

Siglak eta akronimoak

CG:	Constraint Grammar
EDBL:	Euskararen Datu-Base Lexikala
EPEC:	Euskararen Prozemanendurako Erreferentzia Corpusa
EPG:	Ereduzko Prosa Gaur
Eustagger:	Euskararako Etiketatzailer/Desanbiguatzaile Morfosintaktikoa
HP:	Hizkuntzaren Prozesamendua
MG:	Murriztapen Gramatika
MORFEUS:	Euskararako Analizatzaile Morfologikoa
UF:	Unitate Fraseologikoa
HAD:	Hitzen Adiera-Desanbiguazioa

Gaien Aurkibidea

Esker onak	i
Siglak eta akronimoak	iii
Gaien Aurkibidea	v
Irudien Zerrenda	xi
Taulen Zerrenda	xv
MOTIBAZIOA ETA SARRERA	1
I Proiektuaren nondik norakoak	3
I.1 Sarrera	3
I.2 Lanaren kokapena	5
I.3 Helburuak	8
I.4 Tesi-txostenaren eskema	11
I.5 Argitalpenak	14
II Euskararen prozesamendurako baliabideak: abiapuntua	19
II.1 MORFEUS, analizatzaile morfosintaktikoa	19
II.1.1 Tokenikazioa	20
II.1.2 Segmentazioa eta analisi morfolo- II.1.2.1 Lexikoa	22
II.1.2.2 Erregela morfofonologikoak	26
II.1.2.3 Hobekuntzak	29
II.1.3 Morfosintaxia	30
II.1.4 EUSTAGGER: lematizatzaile/etiketatzaila	32
II.2 EDBL: Euskararen Datu-Base Lexikala	36

II.3	Murriztapen Gramatika	37
II.4	Hizkuntza-baliabideak	38
II.4.1	Hiztegiak	38
II.4.2	Corpusak	40
II.5	Laburbilduz	48

AURREKARIAK ETA UFen EZAUGARRITZEA 51

III Unitate Fraseologikoak 53

III.1	Sarrera	53
III.2	Unitate fraseologikoen hizkuntza-ezaugarriak	56
III.2.1	Hitz bat baino gehiagoz osaturiko unitateak	56
III.2.2	Maiztasuna	59
III.2.3	Instituzionalizazioa	60
III.2.4	Egonkortasuna eta bariazioa	61
III.2.4.1	Finkapena	61
III.2.4.2	Espezializazio semantikoa edo lexikalizazioa	61
III.2.4.3	Aldagarritasuna	62
III.2.5	Konposizionaltasunik eza	65
III.2.6	Mailaketa	67
III.3	Unitate fraseologikoen sailkapena	68
III.4	Laburbilduz	71

IV Unitate Fraseologikoen ezaugarritzea 75

IV.1	Euskal fraseologia	75
IV.2	Enuntziatu fraseologikoak	84
IV.2.1	Paremiak	84
IV.2.2	Errutinazko formulak	85
IV.2.2.1	Formula diskurtsiboak	85
IV.2.2.2	Formula psiko-sozialak	87
IV.3	Kolokazioak	89
IV.3.1	Kolokazioen taxonomia	98
IV.4	Lokuzioak	100
IV.4.1	Lokuzioen taxonomia	107
IV.4.2	Lokuzio lexikalak	108
IV.4.2.1	Izen-lokuzioak	108

	IV.4.2.2	Aditz-lokuzioak	117
	IV.4.2.3	Adjektibo-lokuzioak	135
	IV.4.2.4	Adberbio-lokuzioak	139
	IV.4.2.5	Interjekzio-lokuzioak	144
	IV.4.3	Lokuzio gramatikalak	145
	IV.4.3.1	Zenbatzaile-lokuzioak	146
	IV.4.3.2	Izenordain-lokuzioak	149
	IV.4.3.3	Lokailu-lokuzioak	150
	IV.4.3.4	Juntagailu-lokuzioak	155
	IV.4.3.5	Menderagailu-lokuzioak	156
	IV.4.3.6	Postposizio-lokuzioak	159
	IV.5	Laburbilduz	164
V		Unitate Fraseologikoak eta Hizkuntzaren Prozesamendua	169
	V.1	Sarrera	169
	V.2	Unitate Fraseologikoen erauzketa	170
	V.3	Unitate Fraseologikoen identifikazioa	173
	V.4	Unitate Fraseologikoen interpretazioa	177
	V.4.1	Barne-sintaxiaren interpretazioa	177
	V.4.2	Interpretazio semantikoa	178
	V.5	Unitate Fraseologikoen deskribapena	180
	V.5.1	DELA hiztegiak	183
	V.5.2	Frantsesezko hitz-elkarketa Xeroxen sistemarekin	188
	V.5.3	IDAREX	192
	V.5.4	Turkierazko lokuzioen prozesatzailea	197
	V.5.5	LinGO proiektua	199
	V.5.6	FASTR	202
	V.6	Laburpena eta gure hautua	205
		EUSKAL LOKUZIOEN PROZESAMENDU KONPUTAZIONALA	213
		Sarrera	215
VI		EDBLn landuriko lokuzioen prozesamendua	217
	VI.1	Sarrera	217
	VI.2	Lokuzioen zerrenda osatzea	218
	VI.3	Lokuzioak deskribatzeko adierazpidea	220

VI.3.1	Sarrera. Katgoria eta azpikategoria	221
VI.3.2	Barne-osaketa	221
VI.3.3	Gauzatze-eskema	222
VI.3.4	Deskripziorako baliabideak	232
VI.3.5	Adibideak	233
VI.3.6	Gauzatze-eredurik usuenak	236
VI.4	Kasu berezien prozesamendua	255
VI.4.1	Aldaeren prozesamendua	255
VI.4.2	Marratxoa aukeran duten hitz elkartuak	260
VI.4.3	Zenbait lokuzioen forma trinkoak	263
VI.5	HABIL	265
VI.6	Desanbiguaziorako murriztapen-gramatika	269
VI.6.1	Gramatikaren garapena	273
VI.7	Laburbilduz	278
VII	Postposizio-eta menderagailu-lokuzioen prozesamendua	281
VII.1	Postposizio-lokuzioen prozesamendua	282
VII.1.1	Motibazioa	282
VII.1.2	Sarrera	283
VII.1.3	Postposizio-lokuzioen zerrenda osatzea	285
VII.1.4	Postposizio-lokuzioak ezagutzeko gramatika	288
VII.1.5	Funtzio sintaktikoak	290
VII.1.6	Gramatikaren garapena eta ebaluazioa	291
VII.1.7	Erroreen azterketa	294
VII.2	Menderagailu-lokuzioen prozesamendua	295
VII.2.1	Motibazioa eta sarrera	295
VII.2.2	Menderagailu-lokuzioen zerrenda osatzea	297
VII.2.3	Menderagailu-lokuzioak ezagutzeko gramatika	299
VII.2.4	Gramatikaren garapena eta ebaluazioa	301
VII.3	Laburbilduz	303
	ONDORIOAK ETA AURRERA BEGIRAKOAK	305
VIII	Ondorioak eta etorkizuneko lana	307
VIII.1	Ekarpenak	308
VIII.2	Etorkizuneko lana	314

Bibliografia	319

ERANSKINAK	1

A	Analisietan erabiltzen diren laburtzapenak	1
A.1	EDBLko etiketa-sistema	2
A.1.1	Kategoria lexikalak	2
A.1.2	Kategoria morfologikoak	3
A.1.3	Morfologia-ezaugarriak	3
A.2	Tokenizazioan ezarritako etiketak	7
A.2.1	Puntuazio-markak	7
A.2.2	Ortografia	7
A.3	Funtzio sintaktikoak	7
B	EDBLn landuriko lokuzioak	9
B.1	EDBLn landuriko lokuzioen hiztegia	10
B.2	EDBLko lokuzio anbiguoak desanbiguatzeke gramatika . . .	108
C	Postposizio-lokuzioak	139
C.1	Postposizio-lokuzioen zerrenda osoa	139
C.2	Postposizio-gramatika osoa	146
C.3	Postposizio-lokuzio bakoitzarekin lorturiko emaitzak	184
D	Menderagailu-lokuzioak	189
D.1	Menderagailu-lokuzioen zerrenda osoa	189
D.2	Menderagailu-lokuzioen gramatika osoa	195

Irudien Zerrenda

II.1	MORFEUSen eskema orokorra.	20
II.2	Lexikoko informazioarekin sorturiko grafoa.	26
II.3	MORFEUSen irteera, <i>Zinemako cowboy hark bere etxe handian errezibitu zituen</i> esaldiari dagokiona.	33
II.4	EUSTAGGER, lematizatzaile-etiketatzailea.	34
II.5	<i>Zinemako cowboy hark bere etxe handian errezibitu zituen</i> esaldiaren analisia, desanbiguazio morfologikoa aplikatu ondoren.	35
II.6	Bilaketa-galdera aurreratu baten adibidea <i>XX. Mendeko Euskararen Corpus Estatistikoan</i>	43
II.7	Bilaketa-galdera bate emaitza, II.6 irudiari dagokiona.	44
II.8	Bilaketa-galdera baten adibidea EPGen.	46
III.1	UFen sailkapena Howarthen (1998) arabera.	69
III.2	Hitz anitzeko esapideen sailkapena Sag <i>et al.</i> en (2002) arabera.	70
III.3	Unitate fraseologikoen sailkapena (Corpas Pastor, 1996).	71
IV.1	<i>Gezurrak buztana labur</i> paremia.	84
IV.2	Paremien taxonomia.	85
IV.3	Errutinazko formulen taxonomia, Corpas Pastorren (1996) sailkapenari jarraiki.	86
IV.4	<i>Muturrekoa izan</i> vs <i>muturrekoa eman/hartu</i> : ‘muturreko’ hitzaren bi adiera, aditz agerkidearen arabera.	91
IV.5	<i>stake</i> hitzaren agerpen batzuk KWIC eran erakutsiak.	91
IV.6	Corpeusetik ateratako <i>etsai</i> hitzaren zenbait agerpen, KWIC eran erakutsiak.	92
IV.7	<i>growth</i> izenaren kolokazioak BBI hiztegian.	95
IV.8	<i>Magn</i> funtzioa <i>haserre</i> eta <i>lagun</i> gako-hitzei aplikatuta <i>bizi</i> eta <i>min</i> balioak lortzen dira, hurrenez hurren.	95
IV.9	Kolokazioen sailkapena, adibidez hornitua.	99

IV.10	Lokuzioen sailkapena, adibidez hornitua.	109
IV.11	Aditz-lokuzioen sailkapena.	119
IV.12	<i>etxerako</i> postposizio-sintagmaren analisisa.	160
V.1	Esapide askoren adiera-bikoiztasunak —figuratiboa eta literala— hitz-joko ugaritarako bide eman dezake: (<i>norbaiten</i>) <i>ahotan egon</i> .174	
V.2	<i>walks</i> aditzaren ezaugarri-egituraren matrizea HPSGn.	181
V.3	<i>Phrase</i> motako head-subj-phrase zeinuaren ezaugarri-egitu- raren matrizea HPSGn, zuhaitz moduan adierazia, zeinuen ba- terakuntza irudikatzeko.	183
V.4	<i>cousin germain</i>	185
V.5	<i>mémoire vive</i>	186
V.6	<i>man eater</i>	186
V.7	<i>attorney general</i>	186
V.8	<i>majster klepka</i>	187
V.9	<i>memoire vive</i> eta <i>cordon bleu</i> gisa jokatzten duten hitz elkartue- tarako NC_NXA <i>Multiflex</i> flexio-grafoa.	188
V.10	<i>umbilical artery</i> terminoaren ezaugarri-egitura adierazten duen matrizea.	203
V.11	Lokuzioen prozesamenduaren eskema.	211
VI.1	<i>aditzera eman</i> UFaren barne-osaketaren taula.	222
VI.2	<i>Aditzera eman</i> aditz-lokuzioaren gauzatze-eskemak EDBLn. . . .	230
VI.3	Aditz-lokuzioetan, izen/adjektiboen flexio-murritzapenak adie- razteko aukera lagungarriak EDBLn.	233
VI.4	Aditz-lokuzioetan, aditzen flexio-murritzapenak adierazteko au- kera lagungarriak EDBLn.	234
VI.5	<i>a bildua</i> UFaren gauzatze-eskema.	235
VI.6	<i>lan egin</i> UFaren gauzatze-eskemak.	236
VI.7	<i>lehen bait lehen</i> sarrera ez-estandarra EDBLn.	256
VI.8	<i>balio ukan</i> sarrera EDBLn, lema kanonikoa <i>balio izan</i> duela. .	258
VI.9	Marratxoa aukeran duten hitz elkartuak EDBLn.	261
VI.10	<i>bidai(a) agentzia</i> UFaren gauzatze-eskema, EDBLko <i>bidai(a)-agen- tzia</i> sarreratik esportazioan sortua.	262
VI.11	<i>maiteko</i> —hitz bakarreko sarrera EDBLn— <i>maite izan</i> lokuzioa- ren forma flexionatua.	263
VI.12	<i>Erljio alorrean Zaitegi-k berak egin zuen lan batez ere esaldia- ren analisisa</i>	268

VI.13	Desanbiguazio-gramatikaren emaitza.	272
VI.14	Desanbiguazio-gramatika garatzeko prozesua.	274
VII.1	<i>Mikel eskaileretan behera erori zen</i> esaldiaren mendekotasun- -zuhaitza, postposizio-lokuzioen tratamendua aplikatu gabe. . .	283
VII.2	<i>Mikel eskaileretan behera erori zen</i> esaldiaren mendekotasun- -zuhaitza, postposizio-lokuzioa unitate gisa ezagutu ondoren. . .	283
VII.3	Postposizio-lokuzioak etiketatzea, <i>Amoranteak berriro elkartu</i> <i>ziren hoge urteren buruan</i> esaldiaren gainean.	290
VII.4	Postposizio-lokuzioak ezagutzeko gramatikaren garapena. . . .	291
VII.5	<i>Afaldu ondoren, literetan etzan ziren</i> esaldiaren mendekotasun- -zuhaitza, menderagailu-lokuzioen tratamendua aplikatu gabe. .	296
VII.6	<i>Afaldu ondoren, literetan etzan ziren</i> esaldiaren mendekotasun- -zuhaitza, <i>-tu ondoren</i> menderagailu-lokuzioa unitate gisa eza- gututu ondoren.	297
VII.7	Menderagailu-lokuzioak etiketatzea, <i>Saiatzen naizen bakoitzean,</i> <i>txarto ateratzen zait</i> esaldiaren gainean.	302
VII.8	Menderagailu-lokuzioak ezagutzeko gramatikaren garapena. . .	303
B.1	EDBLko lokuzioen hiztegirako argibideak	9

Taulen Zerrenda

III.1	Hitz anitzeko esapideen sailkapena duten idiomatikotasunaren arabera (Baldwin eta Kim, 2010).	67
IV.1	Postposizio-lokuzioak zenbait hizkuntzatan.	161
V.1	Sarrera bakunetarako kodeketa hedatua.	200
V.2	Sarrera idiomatikoaren kodeketa.	200
V.3	Hitz anitzeko esapideen osagaiak.	201
V.4	Hitz anitzeko unitateen motako taula.	202
VI.1	EDBLn landutako lokuzioen kopuruak kategoriaka.	219
VI.2	EDBLn landutako lokuzioen gauzatze-eskemen eta gauzatze-ereduen kopuruak kategoriaka.	223
VI.3	Lokuzioen gauzatze-eskemen kopuruak.	231
VI.4	Aldaera ez-estandarrak EDBLn.	260
VI.5	Forma okerrak EDBLn.	260
VI.6	Lema kanonikoa beste sarrera batetik hartzen duten forma estandarrak EDBLn.	261
VI.7	A21 eta A22 jarraitze-klase berriak.	264
VI.8	Lokuzioak desanbiguatzeko gramatika garatzeko sortutako azpicorpusaren datuak.	275
VI.9	Lokuzio anbiguorik usuenen desanbiguaziorako gramatikaren emaitzak.	277
VII.1	Postposizio-lokuzioen osagaiak.	284
VII.2	Postposizio-lokuzioen zenbait adibide.	288
VII.3	Postposizio-lokuzioak ezagutzeko gramatikaren emaitzak.	294
VII.4	Menderagailu-lokuzioen zenbait adibide.	299

MOTIBAZIOA ETA SARRERA

I. KAPITULUA

Proiektuaren nondik norakoak

I.1 Sarrera

Hizkuntza eta konputazioa uztartzeko zeregin korapilatsuari heldu nahi dio txosten honetan azaldu behar dugun ikerketak. Gizakiok beste edozein izakitatik bereizten gaituen ezaugarri nagusietakoa dugu hizkuntza-gaitasuna. “Jaincoak Guignonari eman cioen gauçaric abantaillatuena, eta premiazcoëna içan cen mintçoa: ceren solasaren, eta hitcen bidez adiarazten baititu bere gogoan estaliric, eta gorderic daduzcan gauçac; baihalaber aditcen-ere bertceren izpirituco, eta gogoco pentsamenduac [...] ceren bertce animaliec hortçac eta mihia içan arren, ez baitituzte gosearen, eta egarriaren assesiatceco, janhariaren eta edariaren sabelera sartceco, garrajatceco, jateco eta edateco baicic” (Etxeberri, 1718).

Hizkuntzaren funtsean dagoen oinarria aski ezohikoa bide da mundu naturalean. Izan ere, ‘konbinazio-sistema diskretua’ da hizkuntza, alegia, elementu diskretuen kopuru finitu bat (hitzak edo morfemak) konbinatuz eta permutatuz egitura handiagoak sortzen dira (perpausak), egituron ezaugarriak eta euren osagaienak ezberdin samarrak direlarik. Hala, mugagabea da konbinazio ezberdin posibleen kopurua, eta infinitua, ezaugarrien aukera ere. DNaren kode genetikoak dugu konbinazio-sistema diskretuaren beste adibide esanguratsu bat mundu naturalean. Pinkerren (1994) esanetan, euren azken gabeko diseinu konplexuarekin unibertsoan gehien txunditzen gaituzten bi sistemak —bizitza eta gogoa— konbinazio-sistema diskretuetan oinarriturik

egotea ez da, beharbada, kasualitatea.

Guztiarekin ere, hizkuntzaren funtzionamendua ez dute bakarrik sistema-ren arau libreek zehazten; hiztunok askotariko egitura ihartuez ere baliatzen gara geure hizkuntz jardunean. Egitura horien artean ditugu hitz-konbinazio egonkorrak, hizkuntzetan oso ugariak direnak eta hizkuntzaren jabetzan zein prozesaketan¹ berebiziko garrantzia dutenak (Corpas Pastor, 1996).

Konbinazio horiek izan badirela erakusten duten frogak diziplinarteko zenbait jakintza-arlotatik datozkigu, hala nola, hizkuntzalaritza konputazionaletik, psikolinguistikatik edo neurolinguistikatik. Batetik, testu-corpus handien ikerketa konputazionalak agerian ipini du hitz-konbinazioek hizkuntz ekoizpenean duten aparteko munta (Cowie *et al.*, 1990; Sinclair, 1991).

Bestetik, lehen eta bigarren hizkuntzari buruzko (H1 eta H2) zenbait ikerketak erakutsi dute H1az jabetzen diren umeek zein H2a ikasten diharduten helduek erruz ikasten eta biltegitratzen dituztela horrelako konbinazioak (Wong-Fillmore, 1979; Peters, 1983; Pawley eta Syder, 1983; Wray, 2002). Hizkuntz jardunean, ekonomia eta azkartasun arrazoiengatik erabiltzen dituzte konbinazioak, bai eta, helduen kasuan, alderdi sozialetan eta diskurtsoaren antolakuntzan zentratzeko lagungarri zaizkien formulen modura ere.

Hizkuntz aurreateia ('linguistic prediction') deritzon fenomenoaren araberak, hartzailea, entzuten (edo irakurtzen) ari denean, hurrena etor daitekeen hitza aurreikusten saiatzen da, egoera jakin batzuetan. Aurreateia erregularitasunez gertatu ohi da, esaldi baten testuinguruak nabarmen mugatzen dituen ondorengo hitz posibleen aukera. Horren ebidentziak eyetracking-en², ERP³ delakoen, eta bestelako metodo esperimentalen bidez lortu izan dira.

Pentsamendu edo pertzepzio baten ondorio zuzena den burmuin-erantzunari deritzo ERP. Zehatzago esateko, estimulu baten aurreko erantzun elektrofisiologikoa da, elektroentzefalografiaz neurtu daitekeena. Hala bada, Molinaro eta Carreirasek (2010), kasu baterako, hitzen preaktibazio handia sumatu dute lokuzio figuratiboetan, ERP osagai jakin batzuen (N400 eta P300) erantzuna aztertuz.

Hitz-konbinazio egonkorrak hain ugariak direla ikusita, zenbaitek zalan-tzan ipini dute hiztunok diskurtsoa eraikitzean ustez dugun askatasuna (Becker, 1975; Nagy, 1978). Mutur horretara heldu gabe, ezin uka daiteke, hiz-

¹Buruko prozesaketaz ari gara hemen, ez automatikoaz.

²Irakurketa lineal batean irakurlearen begien jarraipena egitean datza eyetracking delakoa. Tresneria eta software berezien bidez egin ohi da begien jarraipena, hitzen paradigma bisuala ezartzeko asmoz.

³Ingeleseko Event-Related Potential delakoaren siglak.

tunak esaldiak libreki sortzeko prozesu horretan asko dagoela automatikotik eta inkontzientetik. Hitz-konbinazio guztiak ez dira zeharo libreak, ‘bloke aurrefabrikatu’ franko baitaude (Casares, 1950).

Bada, sintaxi asketik kanpo finkaturik dauden egiturek hizkuntzan duten garrantzia handia da oso. Jackendoffen (1997) estimazioen arabera, hitzunen lexikoan, hitz bakunen besteko munta dute hitz anitzeko unitateek. Beste autore batzuek are proportzio handiagoak ematen dituzte.

Informatikaren etorrerarekin, gizakiok asmatutako tresna baten laguntzaz hizkuntzaren ‘funtzionamendua’ erreproduzitzeko erronkaren aurrean aurkitzen gara. Erronka horrek zailtasun askori aurre egin behar die, besteak beste, diskurtsoan hain ugariak diren hitz anitzeko esapideen prozesamenduari.

Hitz-konbinazio egonkorrek mota askotakoak izan badaitezke ere, horietako edozeini erreferentzia egiteko ‘unitate fraseologiko’ (UF) termino orokorra baliatuko dugu aurrerantzean.

I.2 Lanaren kokapena

Euskarazko UFen bilduma-lanek ibilbide luzea eta joria izan dute historian zehar. Askok dira lokuzio —esapide, esamolde, esaera— hiztegiak (Zamarripa (1913), Azkue (1989), Izagirre (1981), Mokoroa (1990), Intza proiektua). Baina, bereziki ugariak dira esaera zaharren —atsotitzen, erretrauen, paremien— bildumak (*Refranes y Sentencias*, Garibairen atsotitzak (Urquijo, 1919), Oihenarten *Les Proverbes Basques*, Gilsou (1964), Azkue (1989), Intza (1974), Zabala (1985), Garate (2003)). Alabaina, euskal fraseologiaren gainean, apenas egon da teoria-lan esanguratsurik. Ikus aurrerago, IV.1 atalean.

Prozesamendu automatikoan, oster, euskarazko UFen tratamendua batera jorratu gabeko eremua zen. Hala bada, hizkuntzaren prozesamenduan (HP) hitz-konbinaziook unitate gisa ezagutzearen eta analizatzearen garrantziaz jabetuta, euskarazko *lokuzioak* konputazionalki prozesatzeko erronkari heldu diogu ikerketa-lan honetan. Izan ere, euskararen prozesamendurako estrategian, UF guztietatik lokuzioek lehentasuna dutela iritzi zaio.

Bere hastapenetatik, duela hogeitazortetik gora, IXA⁴ ikerketa-talde diziplinartekoaren xedea hizkuntza-teknologiak euskarara egokitzea izan da. Hala, ikerketarako oinarriak —linguistikoak zein konputazionalak— ezartzea eta

⁴<http://ixa.si.ehu.es>

hizkuntzaren prozesamendurako tresnak garatzea izan da ibilbide luze horretako erronka nagusia.

Hizkuntzen prozesamendurako estrategia orokor baterako, lau fase nagusi proposatzen ditu IXA taldeak bere esperientzian oinarrituta (Alegria *et al.*, 2011). Aurreneko fasean, oinarriak ezartzeari ekin behar omen zaio: corpus gordinak bildu, datu-base lexikala diseinatu eta inplementatu, hizkuntzaren morfologia deskribatu eta abar.

Bigarren fasean, oinarrizko tresnak eta aplikazioak garatzea proposatzen da: datu-base lexikala kategoria- eta morfologia-informazioarekin osatzea, corpusak informazio horrekin etiketatzea, analizatzaile morfologikoa, zuzentzaile/egiaztatzaile ortografikoa, corpusen tratamendurako tresna estatistikoak inplementatzea eta abar.

Tresna eta aplikazio aurreratuak hirugarren fasean inplementatu behar lirateke: tresna ezberdinen integraziorako ingurunea, corpora informazio sintaktikoz hornitzea, datu-base lexikala hitz anitzeko unitateekin osatzea, eza-gutza-base lexiko-semantikoa, azaleko zein sakoneko sintaxia, gramatika- eta estilo-zuzentzaileak, adiera-desanbiguazioa, hiztegiak testu-editoreetan integratzea eta abar.

Laugarren fasean, eleaniztasuna eta aplikazio orokorrak garatu behar lirateke: informazio-berreskuratzea eta -erauzketa, itzulpen automatikorako sistemak zein itzulpenerako laguntzak, semantikoki etiketaturiko corpusak, semantikan oinarrituriko informazio-erauzketa, anafora-ebazpena eta diskurtso-markatzaileen azterketa eta abar.

Hala bada, hizkuntzaren prozesamendurako estrategia horretan, hirugarren fasean txertatzen da lokuzioen —eta hitz anitzeko beste zenbait unitateen— prozesamendua, alegia, tresna eta aplikazio aurreratuen artean kokatzen da. Izan ere, unitate lexiko-semantikoa osatzen duten aldetik, ezinbestekoa da lokuzioak testuetan identifikatzea eta unitate bakar gisa dagokien analisia ematea, ondorengo prozesu batzuek egoki funtzionatuko badute.

Hala, esaldien analisi sintaktiko zuzena egin nahi bada, garrantzizkoa da lokuzioak unitate lexikal gisa analizatzea, batez ere, egungo sintaxiaren arauak betetzen ez dituzten esapideen kasuan (*hala eta guztiz ere, lo egin, aditzera eman*) edo esapide izoztuetan ez beste inon ageri ez diren hitzak dituztenen lokuzioen kasuan (*behinik behin, noizik noizera, merezi izan*)⁵.

⁵Nolanahi ere, badira hainbat esapide sintaxiaren erregelekin erraz analiza litezkeenak, hala nola, izen-lokuzio batzuk (*amona mantangorri, etxeke andre, itsas kabra*), zenbait adizlagun (*bien bitartean, egungo egunean, hitzetik hortzera*) edo aditz-esapide batzuk

Bestalde, unitate semantikoa ere osatzen duten aldetik, oso garrantzitsua da semantikako aplikazioetan lokuzioak identifikatzea. Esate baterako, sare semantikoetan, adiera-desanbiguaziorako tresnetan edo galderak erantzuteko sistemetan, nabarmen hobetzen dira emaitzak unitateok kontuan izanez gero. Itzulpen automatikoan, berriz, lokuzioak analizatzeko beharrezkoak dira premiazkoagoa da. Izan ere, testu baten ‘esanahia’ sorburu-hizkuntzatik xede-hizkuntzara bihurtzea izanik itzulpenaren helburua, lokuzioak hitzez hitz itzultzeko estrategia guztiz antzua da, esanahi-unitateak eratzen baitituzte.

Halaber, corpusetan lokuzioak —eta bestelako hitz anitzeko unitate lexikalak— etiketatzea ere biziki lagungarria da. Esate baterako, EPEC erreferentzia-corpus etiketatua euskararako HP-tresnak garatu eta hobetzeko helburuarekin sortua du IXA taldeak (Aduriz *et al.*, 2006a). Hala bada, arestian aipatu bezala, syntaxian edota semantikan oinarrituriko hizkuntzen prozesamendurako tresna gehienentzat oso baliagarria da unitateok erreferentzia-corpusetan identifikaturik edukitzea.

Era berean, euskarazko testu-hitzen analisietan ageri den anbiguotasun morfosintaktiko handia gutxitzen laguntzen du hitz anitzeko unitateak analizatzeko. Esate baterako, Ezeizak (2002) erakutsi zuen hitz estandarren anbiguotasun-tasa % 1,5 gutxitzea lortzen zela 650 lokuzio ez-anbiguo prozesatuta.

Hizkuntzalarien eta informatikarien elkarlanari esker, euskarazko baliabide eta tresna ugari sortu dira IXA taldean, beti ere lexiko-morfologia-syntaxia-semantika progresioari jarraiki (Aduriz *et al.*, 2011b). Gutxi batzuk aipatzearagatik, hona nabarmenatarikoak: Euskararen Datu-Base Lexikala (EDBL) (Aldezabal *et al.*, 2001), MORFEUS analizatzaile morfologikoa (Aduriz *et al.*, 1998) eta MORFEUSEn oinarrituriko *Xuxen* euskararako zuzentzaile ortografikoa (Agirre *et al.*, 1992; Alegria *et al.*, 2008), zenbait analizatzaile sintaktiko (Aduriz *et al.*, 2006b), EPEC corpora (Aduriz *et al.*, 2006a), hiztegi elektronikoak (Arregi *et al.*, 2003; Díaz de Ilarraza *et al.*, 2007) edo *Euskal WordNet* sare semantikoa (Agirre *et al.*, 2006; Pociello, 2008).

Baliabide horietatik guztietatik tesi-lan hau burutzeko ezinbestekoak izan ditugunak luze eta zabal azalduko ditugu II. kapitulan.

Halaber, tesi-lan honen aztergaiarekin harreman estua duten aldetik, ezin utz daitezke aipatu gabe hitz anitzeko unitateen prozesamenduaren inguruan IXA taldearen barruan egin diren zenbait lan.

(adarra jo, argitara eman, onetik atera). Guztiarekin ere, askoz egokiagoa da horiek guztiak unitate gisa analizatzea.

Batetik, Fernándezek (2012) bere tesian, euskarazko testuetan ageri diren entitate-izenen tratamendurako *Eihera* tresnaren berri ematen digu, besteak beste. Entitateok hitz bakarrekoak izan daitezkeen arren, asko eta asko hitz bat baino gehiagoz osatuak dira, eta horiek unitate bakar gisa identifikatu beharra dago. Horien tratamenduan, bada, lau ataza nagusi bereizten ditu Fernándezek: entitateen identifikazioa, sailkapena —pertsona-, toki- edo erakunde-izena den zehaztuz—, itzulpena eta desanbiguazioa —entitate-izen bera kategoria bat baino gehiagokoa izan daitekeenean.

Bestetik, Gurrutxagak bere tesirako egiten ari den lanaren xedea da corpusetatik UFak automatikoki eskuratzeko teknikak garatzea eta inplementatzea (Gurrutxaga eta Alegria, 2011; Gurrutxaga, 2012). Hala, corpusetatik euskarazko izena + aditza konbinazioak erauzteko asmoz, elkartze-neurri (*association measure*) estatistikoekin esperimendatzen ari da, eta UFen konposizionaltasuna neurtzeko, aldiz, antzekotasun distribuzionalaren (*distributional similarity*) bidezko teknikekin dihardu.

Euskarazko terminoak erauzteko *Erauzterm* tresna ere badugu (Gurrutxaga *et al.*, 2004, 2005b). Elhuyarrek IXA taldearekin batera garatua, terminoen patroirik usuenak baliatzen ditu —Urizar *et al.*ek (2000) aurrez aztertuak — termino hautagaiak erauzteko. Bigarren urratsean, *Erauzterm*ek neurri estatistikoak aplikatzen ditu termino hautagaien gainean, terminoak iragazteko eta teknika estatistiko jakin baten arabera ordenatzeko.

Orobat, ELexBI tresnak ere (Gurrutxaga *et al.*, 2005a; Alegria *et al.*, 2006) itzulpen-memoriak erabiltzen ditu euskara-gaztelania termino balio-kideak automatikoki erauzteko. Lehenengo, hizkuntza bakoitzeko termino hautagaiak erauzten ditu. Euskararen kasuan, Erauzterm darabil patroir morfosintaktikoen eta neurri estatistikoen bidez termino hautagaiak erauzteko. Gaztelaniaz hautagaiak identifikatzeko, berriz, Freeling 2.1 —kode irekiko hizkuntza-analizatzaile multzoa (Carreras *et al.*, 2004)— baliatzen du. Bigarren urrats batean, hautagai-bikoterik probableenak aukeratzen dira, informazio estatistikoan (elkartze-neurriak) eta kognatuetan oinarriturik, batik bat.

1.3 Helburuak

Erabilgarri ditugun hizkuntza-baliabideetan oinarrituta, euskarazko lokuzioen prozesamendu automatikoan aurrerapauso nabarmen bat egitea da ikerketa honen xede nagusia. Hain zuzen ere, lokuzioak testuetan identifikatu eta uni-

tate gisa dagokien analisia esleituko dien sistema bat diseinatzea eta garatzea da gure asmoa.

Bada, erronka nagusi horretara heltzeko, tarteko beste helburu zehatzago batzuk ere ezarri ditugu. Hala, hasteko, eta ikergaia zedarritzeko asmoz, aurrekariak aztertzeari ekingo diogu, bai alderdi linguistikotik bai konputazionaletik.

1. Baliabideen azterketa.

Ez dago ikerketa-lanik ezerezetik abiatzen denik. Bada, lokuzioen analisirako erabilgarri ditugun tresnak eta baliabideak aztertuko ditugu aurrena, hots, euskararen prozesamendu automatikorako garatu diren tresnak (analizatzaile morfologikoa, datu-base lexikala. . .) eta gure zereginetarako beharko ditugun bestelako baliabide linguistikoak (hiztegiak eta corpusak) zein hizkuntzaren tratamendurakoak (Murritzapen Gramatika).

2. Hizkuntza-aurrekarien azterketa.

Uftzat zer ulertzen dugun definitu beharko dugu, eta horien artean lokuzioek zer leku duten zehazten saiatuko gara. Alegia, gainerako Ufen aldean, zein bereizgarri dituzten argitzen saiatuko gara.

3. Fraseologia konputazionalako aurrekarien azterketa.

Fraseologia konputazionalaren arloan egin diren hainbat ikerketa-lan gainbegiratu ditugu, euskal lokuzioen prozesamendu automatikorako estrategia egoki bat aukeratzen lagunduko digulakoan, beti ere euskararen eta euskal lokuzioen ezaugarri bereziak kontuan izanik eta euskararen prozesamendurako ditugun baliabideak oinarri hartuta.

4. Lokuzioen deskripzio zabala.

Behin ikergaia zedarrituta (euskarazko lokuzioak) eta horien identifikazio eta analisi automatikorako oinarri konputazionalak zehaztuta, euskarazko lokuzioen deskripzio zabal bati ekitea izango da hurrengo pausoa. Horretarako, lokuzioen taxonomia egokia aukeratu, eta kategoria bakoitzaren ezaugarri bereizgarriak zehaztuko dira.

Euskarazko lokuzioen artean, bi multzo nagusi bereizten ditugu. Bate-tik, osagai guztiak ale lexikal beregainak dituztenak ditugu, adibidez,

izenak (*aita ponteko, etxeke andre, hezur eta mami*), adberbioak (*batez beste, gain behera, behin eta berrero*) edo aditzak (*adarra jo, begi bistatik galdu, lo egin*), batzuk aipatzeagatik.

Bestetik, osagaietako bat atzizki dependentea duten lokuzioak daude, atzizkia lokuzioaren parte ez den elementu lexikal bati txertatzen baitaio. Multzo horretakoak ditugu postposizio-lokuzioak, lehen osagaia atzizki-postposizio bat baitute (*-tik aitzin, -en aurrean, -n zehar*), eta menderagailu-lokuzioak, lehen osagaia aditz-morfema bat, partizipioa edo aditz-izena dutenak (*-nez gero, -tu baino lehen, -tze aldera*).

Bi multzo horietako lokuzioen prozesamenduak bi bide ezberdin eskatzen dituela aurreikusten da.

5. Hitz guztiak beregainak dituzten lokuzioen tratamendua.

Arestian azaldutako bi lokuzio multzoetako lehenengoaren tratamenduari ekiteko lau zeregin aurreikusten dira:

- **Lokuzioen deskripzio formalerako adierazpidea.**

4. puntuan azaldutako deskripzioan oinarrituta, lokuzioen deskripzio formala burutu beharko da, euren tratamendu konputazionalerako ezinbestekoa izango dena. Deskripzio formal horretarako, bada, adierazpide egoki bat sortu beharko dugu ezaugarriok egoki adierazi ahal izango dituen.

- **Datu-base lexikala egokitzea.**

Lokuzioak hitz bat baino gehiagoz osatuak izanik, datu-base lexikala egokitu behar da, horiei leku egiteko. Horrez gain, interfazearen ere lokuzioen deskripzioak adierazteko aukera lagungarriak gehitu beharko dira.

- **Lokuzioen deskribapena.**

Deskripziorako adierazpidea baliatuta, euskal lokuzioen multzo adierazgarri bat deskribatuko dugu. Horretarako, egokiena maiztasun handienekoein hastea izanik, *XX. Mendeko Euskararen Corpus Estatistikoa*z baliatuko gara. Corpus orekatua izateaz gain, lematizaturik dago eta lokuzioak ere etiketaturik daude bertan.

- **Lokuzioak analizatzeko aplikazioa.**

Deskripzio formal hori oinarri hartuta, lokuziook testuetan identifikatu eta analizatuko dituen aplikazio bat sortu beharko da.

6. Postposizio- eta menderagailu-lokuzioen tratamendua.

Postposizio- eta menderagailu-lokuzioak ez dira egokiak datu-base lexikalean errepresentatzeko, osagaietako bat atzizkia baitute. Halaber, gainerako kategorietako lokuzioek baino klase itxiagoa osatzen dutenez, errazagoa da horiek gramatika batean zerrendatzea eta multzokatzea. Horregatik, bi lokuzio mota horiek tratatzeko gramatika bana sortzea aurreikusten dugu.

7. Garapenerako eta ebaluaziorako corpora.

Lokuzio mota guztiak prozesatuko dituzten tresnak garatu (eta ebaluatu) nahi baditugu, ezinbestekoa da esapide horien agerpenen multzo esanguratsu bat edukitzea. Horretarako, bada, corpus orekatu handi batzuetatik azpicorpusak sortu beharko ditugu, kasuan kasuko lokuzio-moten agerpenez osatuak. Hau da, hiru azpicorpus sortu beharko ditugu: osagai guztiak beregainak dituzten lokuzioenak, postposizio-lokuzioenak eta menderagailu-lokuzioenak.

8. Emaizen ebaluazioa.

Azkenik, abiapuntuko helburu orokorra —euskarazko lokuzioen prozesamendu automatikorako sistema bat garatzea— egoki betetzen dugula ziurtatzeko emaitzen ebaluazioa burutu beharko dugu. Ebaluazioa lokuzio mota ezberdinen prozesaketarako garatuko diren tresna guztietarako egin beharko da.

I.4 Tesi-txostenaren eskema

Tesi-txostena egituratzeko, lau zati nagusitan banatu dugu. Lehenengoa MOTIBAZIOA ETA SARRERA deritzo eta bi kapitulutan zatitu dugu.

- **I. kapitulua** irakurtzen ari zaren hauxe duzu. Txosten osoan zehar deskribatzen dugun ikerketa-lanaren motibazioa azaltzea du helburu, IXA taldearen lanaren barruan nola kokatzen den argituz. Halaber, txostenaren edukia laburbildu eta ikergaiaren inguruko egilearen argitalpenak zerrendatzen dira berton.
- **II. kapitulan**, gure ikerketarako baliatu ditugun tresnen berri eman go da. Batetik, euskarazko lokuzioen prozesamendurako beharrezko diren tresnak —IXA ikerketa-taldeak garatuak— azalduko dira, alegia,

analizatzaile morfosintaktikoa (MORFEUS) eta Euskararen Datu-Base Lexikala (EDBL).

Bestalde, lokuzioen hizkuntza-deskripziorako erabili ditugun baliabide linguistiko nagusiak azalduko ditugu, hots, hiztegiak eta corpusak.

Halaber, Murriztapen Gramatika (MG) formalismoa azalduko dugu, labur bada ere, lokuzioen prozesamenduaren zenbait fasetan erabili dugunez gero.

Bigarren partea —AURREKARIAK ETA UNITATE FRASEOLOGIKOEN EZAUGARRITZEA izendatu duguna— bi kapitulutan zatitu dugu.

- Tesi-lan honetan aztergai izango ditugun hitz-konbinazioen eremua zeharritzeko asmoz, aurrena, *unitate fraseologikotzat* zer ulertzen dugun definitzen saiatuko gara **III. kapituluan**. Horretarako, UFen ezaugarri komunak berri emango dugu, eta taxonomia orokor bat egingo dugu, unitateok hiru multzo edo esfera nagusitan banatuz: enuntziatu fraseologikoak, kolokazioak eta lokuzioak.
- **IV. kapituluan**, esfera bakoitzeko UFen taxonomia xehatuago bat egingo dugu eta multzo bakoitzaren ezaugarriak zehazten saiatuko gara. Alabaina, gure aztergai nagusia lokuzioak izanik, askoz tarte zabalagoa eskainiko diogu horien deskripzioari.
- Fraseologia konputazionalaren barruan egin diren ikerketa-lanei gain-begiratu orokor bat emateari eskainiko diogu **V. kapitulua**. Hala, gain-begiraturik taxutzeko, lau ataza nagusitan bildu ditugu ikerlanok: UFen erauzketa, identifikazioa, interpretazioa eta deskribapena.

Hirugarren partean EUSKARAZKO LOKUZIOEN PROZESAMENDUA nola gauzatu dugun azalduko dugu. Lokuzioen artean, bi multzo nagusi bereizi ditugu, euren prozesamendurako bi bide ezberdin eskatzen duten aldetik. Bada, kapitulu banatan azalduko ditugu bi multzoon prozesamendua:

- **VI. kapituluan**, ale lexikal beregainak dituzten lokuzioen —hau da, EDBLn landutako lokuzioen— prozesamendua azalduko dugu.
- **VII. kapituluan**, berriz, euskarazko postposizio- eta menderagailu-lokuzioen prozesamendua nola burutu dugun argituko dugu.

Azkeneko parte —ONDORIOAK ETA ETORKIZUNEN LANA— kapitulu bakar batez osatua da. Bada, **VIII. kapitulu**, tesi-lan honek eginiko ekarpena laburbilduko dugu, bai eta irekitako ikerlerroak eskatzen dituen etorkizuneko eginkizunak proposatuko ere.

Tesi-txostenari gehitutako ERANSKINAK, lau kapitulutan ezarri ditugu, landu ditugun hiru lokuzio moten arabera banatuak:

- Batetik, **A kapitulu**, testu-hitzen analisisetan eta guk sortutako gramatiketan erabiltzen diren etiketak ulertzeko gidatxoa paratu dugu.
- Bestetik, **B kapitulu**, EDBLn landuriko lokuzioen eranskinak paratu ditugu.
 - B.1 atalean, lokuzioen hiztegi osoa ipini dugu, EDBLtik esportatuta. Hiztegian, landuriko lokuzio guztiei buruzko informazio adierazgarria gehitu dugu erraz irakurtzeko moduan.
 - B.2 atalean, oster, EDBLko lokuzio anbiguoak desanbiguatzeko gramatika paratu dugu osorik.
- **C kapitulu**, berriz, postposizio-lokuzioei dagozkien eranskinak gehitu ditugu.
 - C.1 atalean, landu ditugun postposizio-lokuzioen aukera guztiak jarri ditugu taula batean.
 - C.2 atalean, postposizio-gramatika osoa jarri dugu.
 - C.3 atalean, aldiz, postposizio-lokuzio bakoitzarekin lorturiko emaitzak ezarri ditugu.
- Azkenek, **D kapitulu**, menderagailu-lokuzioen eranskinak daude ikusgai.
 - D.1 atalean, gramatika landu ditugun menderagailu-lokuzioen aukera guztiak gehitu ditugu taula batean.
 - Bukatzeko, D.2 atalean, sortu dugun menderagailu-lokuzioen gramatika osoa ipini dugu.

I.5 Argitalpenak

Atal honetan, tesigileak argitaraturiko artikuluen berri emango dugu. Horretarako, hiru zatitan banatu ditugu artikulukoak. Hasteko, tesi-lan honekin lotura hertsia dutenak zerrendatuko ditugu, alegia, lokuzioen prozesamendurekin zerikusia dutenak. Ondoren, bestelako hitz anitzeko unitateez —hau da, terminologia-erauzketa automatikoaz eta entitate-izenen identifikazioaz— ari-tzen diren argitalpenak emango ditugu, eta amaitzeko, Hizkuntzaren Prozesamenduaren inguruan idatziriko gainerakoak.

Lokuzioen prozesamendurekin hertsiki lotuak

- ✧ (Urizar *et al.*, 2009) Urizar R., Alegria I., Odriozola J.C., eta Ezeiza N. Euskarazko hitz anitzeko unitate lexikalen tratamendu konputazionala. *Beñat Oihartzabali Gorazarre. Anuario del Seminario de Filología Vasca Julio Urquijo*. XLIII:1-2, 891-908, 2009. (**III., IV. eta VI. kapituluak**)
- ✧ (Aduriz *et al.*, 2008) Aduriz I., Aldezabal I., Aranzabe M., Arriola J., Ceberio K., Estarrona A., Iruskieta M., Lersundi M., Pociello E., Uria L., Urizar R., eta Aldasoro E. *Euskarazko postposizio-lokuzioen tratamendu konputazionala*. Barne-txostena, Euskal Herriko Unibersitatea, LSI / TR 07-2008, 2008. (**III. eta VII. kapituluak**)
- ✧ (Alegria *et al.*, 2004a) Alegria I., Ansa O., Artola X., Ezeiza N., Gojenola K., eta Urizar R. Representation and treatment of multiword expressions in Basque. In Tanaka T., Villavicencio A., Bond F. eta Korhonen A. editors, *Second ACL Workshop on Multiword Expressions: Integrating Processing*, 48-55, Barcelona, Spain, July 2004. (**VI. kapitulua**)
- ✧ (Aduriz *et al.*, 1996c) Aduriz I., Aldezabal I., Artola X., Ezeiza N., eta Urizar R. Multiword lexical units in EUSLEM, a lemmatiser-tagger for Basque. *Papers in Computational Lexicography, COMPLEX*, 1-8, Budapest, Hungaria, 1996. Linguistics Institute, Hungarian Academy of Sciences. (**VI. kapitulua**)
- ✧ (Aduriz *et al.*, 1996b) Aduriz I., Aldezabal I., Alegria I., Ezeiza N., eta Urizar R. Del analizador morfológico al etiquetador/lematizador: unidades léxicas complejas y desambiguación. *Revista de la Asociación*

Española para el Procesamiento del Lenguaje Natural, SEPLN, 19:90-100, 1996. (**III. eta VI. kapituluak**)

- ✧ (Aduriz *et al.*, 1996a) Aduriz I., Aldezabal I., Alegria I., Artola X., Ezeiza N., eta Urizar R. EUSLEM: A lemmatiser/tagger for Basque. *Proceedings of the Seventh EURALEX International Congress on Lexicography*, 1. lib., 17-26, Göteborg; Suedia, 1996. (**II. eta VI. kapitulua**)

Gainerako hitz anitzeko unitateen prozesamenduarekin lotuak

- ✧ (Alegria *et al.*, 2004d) Alegria I., Gurrutxaga A., Lizaso P., Saralegi X., Ugartetxea S., eta Urizar R. Linguistic and statistical approaches to Basque term extraction. *GLAT-2004: The production of specialized texts*, Barcelona, 2004. (**V. kapitulua**)
- ✧ (Alegria *et al.*, 2004c) Alegria I., Arregi O., Ezeiza N., Fernández I., eta Urizar R. Design and development of a named entity recognizer for an agglutinative language. *First International Joint Conference on NLP, IJCNLP. Workshop on Named Entity Recognition*, Hainan, Txina, 2004. (**V. kapitulua**)
- ✧ (Gurrutxaga *et al.*, 2004) Gurrutxaga A., Alegria I., Lizaso P., Saralegi X., Ugartetxea S., eta Urizar R. An XML-based term extraction tool for Basque. *4th International Conference on Language Resources and Evaluation, LREC 2004*, 1733-1736, Lisboa, Portugal, 2004. (**V. kapitulua**)
- ✧ (Alegria *et al.*, 2003b) Alegria I., Balza I., Ezeiza N., Fernández I., eta Urizar R. Named entity recognition and classification for texts in Basque. *II Jornadas de Tratamiento y Recuperación de Información, JOTRI*, Madril, 2003. (**V. kapitulua**)
- ✧ (Alegria *et al.*, 2002a) Alegria I., Aranzabe M., Arregi O., Ezeiza A., Ezeiza N., Urizar R., eta Casillas A. Trabajos en el área de recuperación de la información del grupo IXA de la Universidad del País Vasco. In Sanchos E., Moreno L. eta Gil I. editors, *I Jornadas de Tratamiento y Recuperación de Información, JOTRI*, 175-182, Valencia, 2002. (**V. kapitulua**)

- ✧ (Urizar *et al.*, 2000) Urizar R., Ezeiza N., eta Alegria I. Morphosyntactic structure of terms in Basque for automatic terminology extraction. *Proceedings of the Ninth EURALEX International Congress on Lexicography*, 373-382, Stuttgart (Alemania), 2000. (**V. kapitulua**)
- ✧ (Alegria *et al.*, 1999) Alegria I., Ezeiza N., Oronoz M., eta Urizar R. Extracción automática de terminología a partir de etiquetado y lematización. *VI Simposio Internacional de Comunicación Social*, Santiago de Cuba, Urtarrila 1999. (**V. kapitulua**)
- ✧ (Aldezabal *et al.*, 1997) Aldezabal I., Alegria I., Artola X., Ezeiza N., eta Urizar R. Terminologiaren erauzketa automatikoa eta bere aplikazioa euskararako. *Nazioarteko Terminologia Biltzarra*, 495-508, Donostia, Azaroa 1997. (**V. kapitulua**)

Hizkuntzaren Prozesamenduarekin lotuak

- ✧ (Aduriz *et al.*, 2011a) Aduriz I., Agirre E., Aldezabal I., Alegria I., Ansa O., Aranzabe M., Arregi O., Arregi X., Arriola J., Artola X., Ceberio K., A. D., Ezeiza N., Gojenola K., Iruskieta M., Lersundi M., Maritxalar M., Oronoz M., Pociello E., Sarasola K., Soroa A., Uria L., Urizar R., eta Urkia M. Hizkuntzalaritza konputazionala. *Sareko Euskal Gramatika* (<http://www.ehu.es/seg>). Euskal Herriko Unibertsitatea, 2011. (**II. kapitulua**)
- ✧ (Alegria *et al.*, 2010) Alegria I., Aranbarri G., Ceberio K., Labaka G., Laskurain B., eta Urizar R. A morphological processor based on foma for Biscayan (a Basque dialect). *Proceedings of the Seventh Conference on International Language Resources and Evaluation, LREC 2010*, Malta, 2010. (**II. kapitulua**)
- ✧ (Aduriz *et al.*, 2006a) Aduriz I., Aranzabe M.J., Arriola J.M., Atutxa A., Díaz de Ilarraza A., Ezeiza N., Gojenola K., Oronoz M., Soroa A., eta Urizar R. Methodology and steps towards the construction of EPEC, a corpus of written Basque tagged at morphological and syntactic levels for the automatic processing. In Wilson A., Rayson P. eta Archer D. editors, *Corpus Linguistics Around the World*, 56. lib. Language and Computers, 1-15. Rodopi, Herbehereak, 2006. (**II. kapitulua**)

- ✧ (Alegria *et al.*, 2003a) Alegria I., Aranzabe M.J., Ezeiza A., Ezeiza N., eta Urizar R. Robustez y flexibilidad de un lematizador/etiquetador. *VIII Simposio Internacional de Comunicación Social*, Santiago de Cuba, Urtarrila, 2003. (**II. kapitulua**)
- ✧ (Alegria *et al.*, 2002b) Alegria I., Aranzabe M., Ezeiza A., Ezeiza N., eta Urizar R. Robustness and customisation in an analyser/lemmatiser for Basque. *LREC-2002 Customizing knowledge in NLP applications workshop*, 1-6, Las Palmas de Gran Canaria, Maiatza 2002. (**II. kapitulua**)
- ✧ (Alegria *et al.*, 2002c) Alegria I., Aranzabe M., Ezeiza A., Ezeiza N., eta Urizar R. Using finite state technology in natural language processing of Basque. In Watson B. eta Derick D. editors, *LNCS: Implementation and Application of Automata*, 2494/2002 lib., 1-11. Springer Berlin / Heidelberg, 2002. (**II. kapitulua**)
- ✧ (Agirre *et al.*, 2001) Agirre E., Ansa O., Arregi X., Arriola J., Artola X., Díaz de Ilarraza A., Lersundi M., Martinez D., Sarasola K., Soroa A., eta Urizar R. *Euskal hiztegiatik hitzen arteko erlazio semantikorantz: sinonimoen, genusen eta erlatoze berezien bilaketa*. Barne-txostena, Euskal Herriko Unibertsitatea / LSI/TR 2-2001, 2001.
- ✧ (Agirre *et al.*, 2000) Agirre E., Ansa O., Arregi X., Artola X., A. D., Lersundi M., Martínez D., Sarasola K., eta Urizar R. Extraction of semantic relations from a Basque monolingual dictionary using constraint grammar. *Proceedings of the Ninth EURALEX International Congress on Lexicography*, Stuttgart, Alemania, Abuztua 2000.
- ✧ (Agirre *et al.*, 1998a) Agirre E., Aldezabal I., Alegria I., Ansa O., Arregi X., Arriola J.M., Artola X., Díaz de Ilarraza A., Ezeiza N., Gojenola K., Lersundi M., Maritxalar M., Oronoz M., Sarasola K., Soroa A., eta Urizar R. Hizkuntza baliabideak interneten. *Elhuyar. Zientzia eta Teknika*, 138:8-9, 1998. (**II. kapitulua**)
- ✧ (Ezeiza *et al.*, 1998) Ezeiza N., Aduriz I., Alegria I., Arriola J., eta Urizar R. Combining stochastic and rule-based methods for disambiguation in agglutinative languages. *36th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics and 17th International Conference on*

Computational Linguistics, COLING-ACL, 1. lib., 380-384, Montréal, Quebec, Kanada, Abuztua 1998. (**II. kapitulua**)

- ✧ (Aduriz *et al.*, 1998) Aduriz I., Agirre E., Aldezabal I., Alegria I., Ansa O., Arregi X., Arriola J.M., Artola X., Díaz de Ilarraza A., Ezeiza N., Gojenola K., Maritxalar M., Oronoz M., Sarasola K., Soroa A., eta Urizar R. A framework for the automatic processing of Basque. *Proceedings of Workshop on Lexical Resources for Minority Languages*, Granada, Spain, 1998. (**II. kapitulua**)
- ✧ (Agirre *et al.*, 1998b) Agirre E., Ansa O., Arregi X., Arriola J., Díaz de Ilarraza A., Lersundi M., Soroa A., eta Urizar R. Extracción de relaciones semánticas mediante gramáticas de restricciones. *Revista de la Asociación Española para el Procesamiento del Lenguaje Natural, SEPLN*, 23:90-96, 1998.

II. KAPITULUA

Euskararen prozesamendurako baliabideak: abiapuntua

Tesi-lan honetan deskribatzen den ikerketa ez da ezerezetik abiatua, jakina. IXA ikerketa-taldeak euskararen prozesamendurako diseinaturiko estrategia-ren barruan kokatzen da hitz anitzeko unitateen tratamendua, eta beraz, hemen aztergai ditugun lokuzioena ere bai.

Bada, lokuzio horien analisirako baliatu ditugun tresnen berri ematea da atal honen helburua. Batetik, euskarazko lokuzioen prozesamendurako beharrezko diren tresnak —IXA ikerketa-taldeak garatuak— azalduko ditugu, alegia, analizatzaile morfosintaktikoa (MORFEUS) eta Euskararen Datu-Base Lexikala (EDBL).

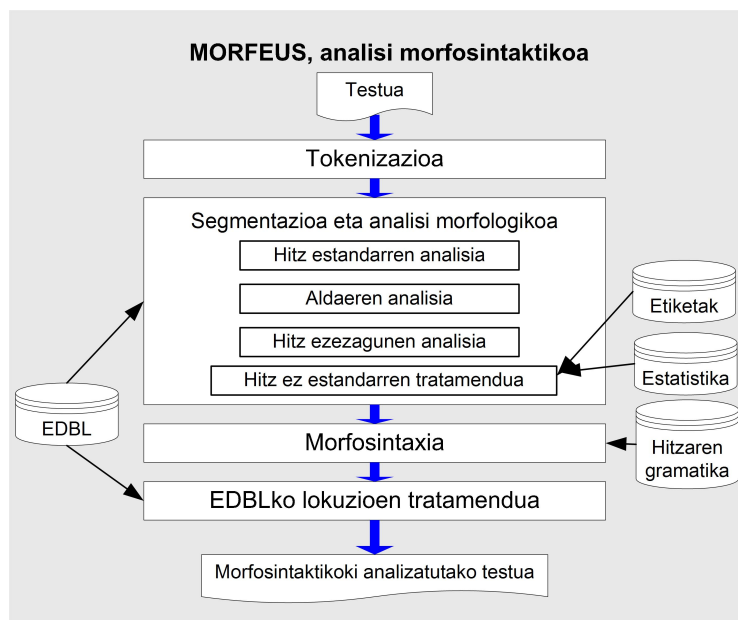
Ondoren, lokuzioen hizkuntza-deskripziorako erabili ditugun baliabide linguistiko nagusiak azalduko ditugu, hots, hiztegiak eta corpusak.

Azkenik, Murritzapen Gramatika (MG) formalismoa azalduko dugu, labur bada ere, lokuzioen prozesamenduaren zenbait fasetan erabili dugun formalismoa den aldetik.

II.1 MORFEUS, analizatzaile morfosintaktikoa

Sarreran aipatu dugun moduan, euskarazko analizatzaile sintaktikoak maila-laka burutzen du testuen analisia, modulu bakoitza aurrekoaren emaitzetan oinarritzen dela. Hitz anitzeko unitateen prozesamendua, II.1 irudian ikus

daitekeenez, hitz bakunen analisisien ostean —eta beraz haietan oinarrituta— egiten da.

II.1 Irudia: MORFEUSen eskema orokorra.

MORFEUS (Aduriz *et al.*, 1998) analizatzaile morfosintaktikoarekin hasten da analisi-prozesua. MORFEUSen helburua testuko *hitz* orori analisi posible guztiak esleitzea da, bakoitzari, dagokion *lema* eta kategoria gramatikalaz gain, informazio morfologiko egokia gehituz. Horretarako, Ezeizak (2002) azaltzen duenez, lau pauso nagusi ematen dira: (a) tokenizazioa, (b) segmentazioa eta analisi morfologikoa, (c) morfosintaxia eta (d) UFen prozesamendua. Atal honetan, bada, hitz bakunen prozesaketan esku hartzen duten lehen hiru moduluak azalduko ditugu, labur bada ere.

II.1.1 Tokenikazioa

Edozein testu analizatu nahi bada, egin beharreko lehen pausoa tokenizazioa da, alegia, *token* edo unitateak bereiztea. Esate baterako, puntuazio-markak hitzaren hondarrean itsatsirik ageri ohi dira. Bada, puntuazio-markok hitzetatik bereizten ditu tokenizazioak. Beraz, urrats garrantzitsua da; izan ere, ondorengo prozesu guztiak unitate horietan oinarriturik daude.

Hala eta guztiz ere, askotan tokenizazio-prozesuari ez zaio aitortu merezi duen garrantzia. Izan ere, ez da kontu hutsala. Tokenak banantzeko erabiltzen diren bereizleak karaktere ez-alfabetikoak izan ohi dira —nagusiki zuriuneak eta puntuazio-markak— baina aldatu egiten dira hizkuntzatik hizkuntzara edo are hizkuntza bereko ikerlanen arabera.

Euskararen kasuan, puntua dugu arazo-sortzaile nagusietako bat tokenizazio-prozesuan. Izan ere, esaldiak banantzeko ez ezik beste erabilera batzuk ere baditu puntuazio-marka horrek, hala nola, laburdurak mugatzea (*etab.etan, adib.*) edo zenbaki arabiarretan ordinala adieraztea (*27.ak* ‘hogeita zazpigarrenak’, *1925.ean* ‘mila bederatziehun eta hogeita bostgarrenean’). Kasu horietan puntua ez litzateke hitz-bereizlea. Alabaina, hitz-bereizlea ala hitz barrukoa den jakitea ez da beti hain erraza izaten. Laburduren kasuan, analisi morfologikoa egin aurretik, ez dago jakiterik hitz osoak ala laburdurak ote diren. Zenbakien osteko puntuak, halaber, ez du beti zenbaki ordinala adierazten, esaldi-amaierako zenbaki kardinala ere izan baitaiteke batzuetan, Ezeizatik (2002) hartu dugun ondorengo adibidean ikus daitekeenez⁶.

- (1) Ikus: Euskal Autonomi Elkartear kanpoko euskal gizatalde eta etxee-kiko harremanetarakoari buruzko legea. Vitoria-Gasteiz, Eusko Jaur-laritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia, 1994.

Marratxoak ere tratamendu ezberdina izan dezake hizkuntzatik hizkuntzara. Euskararako, MORFEUSEk ez du bereizletzat hartzen, eta beraz, marratxoaren tratamendua bi modutara gauzatzen du analizatzaileak nagusiki. Zenbait marradun hitzek, lexikalizaturik daudela iritzita, sarrera dute *Euskararen Datu-Base Lexikalean* (aurrerantzean EDBL, ikus §II.2) marratxo eta guzti (*behin-behinean*), gainerako hitz bakunak bezalaxe.

Alabaina, hitz-elkarketa aski mekanismo emankorra da, eta beraz, konbinazio askez sorturiko hitz elkartuak ere (*mahai-hanka*) analizatzeko gauza izan behar du MORFEUSEk. Halaber, hitz-elkarketaz gain, beste erabilera batzuk ere baditu euskaraz marratxoak; izen berezietan oinarri lexikala eta morfema dependentea bereizteko ere baliatu ohi dugu (*Shakespeare-k*). Kasu horiek guztiak analizatu ahal izateko marratxoari sarrera eman zaio EDBLn “elementu lexikal” gisa. Hartara, marratxodun testu-hitz gehienak analiza-

⁶Puntuaren anbigüotasunari buruz gehiago jakin nahi izanez gero, eta hura desanbiguatzeko estrategien berri ikasteko, irakur Ezeizaren (2002) tesiko §II.2.1.1 atala.

tzeko gauza da MORFEUS morfotaktika egokiari esker, ‘zuriunerik gabeko’ gainerako hitz bakunak bezalaxe (ikus §II.1.2)⁷.

Bestalde, MORFEUSEn tokenizatzailerak, hitzak eta bereizleak identifikatzeaz gain, bere eginkizunen artean du beste elementu batzuk tratatzea ere, hala nola, zenbakiak (arabiarrek zein erromatarrek), laburdurak eta siglak (jokatuak zein jokatu gabeak), posta elektronikoen eta web-guneen helbideak, bestelako marka eta karaktere bereziak eta abar. Halaber, tokenei zenbait informazio tipografiko gehitzen die etiketen bidez, esate baterako, letra larriz hasten den, hitz osoa maiuskulaz idatzita ote dagoen, sigla edo zenbaki jokatua ote den eta abar (Ezeiza, 2002).

II.1.2 Segmentazioa eta analisi morfologikoa

Testu-hitz bakoitza esanahia duten osagai txikienetan (morfemetan) zatitzea du helburu segmentazioak, token bakoitzaren interpretazio (analisi) posible guztiak emanaz (Alegria, 1995; Urkia, 1997; Ezeiza, 2002).

Euskara flexio handiko hizkuntza eranskaria izanik, testu-hitzen tratamendu morfologikoa eta lematizazioa ezinbesteko prozesuak dira, edozein hizkuntza-tresna garatu nahi bada. Koskenniemi (1983) definituriko ‘bi mailako morfologia’ (*two-level morphology*) eredu konputazionala oinarri hartuta garatu zuen IXA taldeak euskararako MORFEUS analizatzailea. Jatorriz suomieraren prozesamendurako diseinaturiko eredua egoki gertatu da euskararako, suomiera ere flexio-morfologia aberatseko hizkuntza baita. Nolanahi ere, hasierako bi mailako morfologiaren eredua malguagoa den ‘egoera finituetako morfologiara’ egokitu da (ikus §II.1.2.3).

Ondoren, eredu horren nondik norakoak azalduko ditugu, labor bada ere. Horretarako, ereduaren hiru osagai nagusitan banatuko dugu azalpena. Aurrena, lexiko-sistema deskribatuko dugu. Bigarrenik, erregela morfofonologikoen berri emango dugu, eta azkenik, euskararen berezitasunak direla-eta IXA taldeak sistemari eginiko hobekuntza nagusiak zerrendatuko ditugu.

II.1.2.1 Lexikoa

Lexiko-sistemaren bitartez morfemen multzoa eta morfotaktika definitzen dira. Horretarako, funtsezko hiru elementuk osatzen dute lexiko-sistema: sarre-

⁷Gaur-gaurkoz, izen-izen motako hitz elkartuak soilik ezagutzen ditu MORFEUSEk morfotaktikaren bitartez. Gainera, hitz elkartuaren osagaiek ezagunak izan behar dute, hau da, EDBLn egon behar dute.

ra lexikalek, azpilexikoek eta jarraitze-klaseek.

Sarrera lexikalak

Lexikoan sarrera bakoitzerako hiru eremu zehaztu ohi dira:

- **lexiko-adierazpena.** Forma kanoniko edo lemarekin batera, sarrerek lexiko-adierazpena deritzona izan ohi dute. ‘Bi mailatako forma’ ere deitu ohi zaio adierazpen horri, eta karaktere-sekuentzia batez osatzen da. Karaktereok azaleko hizkiak zein diakritikoak⁸ izan daitezke.
- **jarraitze-klasea.** Honen bitartez, morfemen arteko sekuentzia posibleak erregulatzen dira. Beheraxeago, morfotaktika ikustean, azalduko dugu hau zabalxeago.
- **informazio morfologikoa.** Sarrera bakoitzari, dagokion informazio morfologikoa eranstean zaio, analisiaren emaitza gisa azalduko dena.

Azpilexikoak

Elementu lexikalak (morfemak) **azpilexiko**etan multzokatzen dira. Azpilexiko bereko morfemek ezaugarri berdinak dituzte morfema-kateatzeari dagokionez, alegia, hitz barruko gramatikak (morfotaktikak) baldintzatzen du azpilexikoen eraketa. Azpilexiko bakoitzak izen bat hartzen du identifikatzailer moduan.

Jarraitze-klaseak

Morfotaktika deritzo morfemen artean egin daitezkeen konbinaketa posibleak definitzen duen mekanismoari; hitz barruko gramatika dela esan daiteke, beraz. Morfotaktikaren oinarria jarraitze-klaseak dira. Arestian aipatu dugunez, lexikoko sarrera bakoitzari jarraitze-klase bat egokitzen zaio, identifikatzaile batez ezagutzen dena.

Jarraitze-klasea azpilexiko multzo batek osatzen du. Hala, sarrera jakin baten jarraitze-klaseak biltzen dituen osagaiak dira sarrera horren ondoren

⁸Azaleko mailan gauzatzen ez diren sinboloak dira diakritikoak; marka fonologikoak dira berez. Ez dute eraginik erregeletan testuinguru gisa aipatzen ez diren bitartean. Euskarazko lexikorako definitu diren diakritiko batzuk ditugu, besteak beste, *a* itsatsia (À), *e* epentetikoa (É) edo lehen bukaerako *r* gogorra (R).

ager daitezkeen morfema guztiak eta bakarrak. Hartara, morfotaktikaren aldetik berdin jokatzen duten sarrerei jarraitze-klase bera esleitzen zaie.

Laburbilduta, lexikoko sarrerak azpilexikoetan multzokatzen dira, jarraitze-klasea azpilexikoz osatua dago, eta, aldi berean, sarrera bakoitzari jarraitze-klase bat esleitzen zaio, ondoren har ditzakeen morfema guztien multzoa zehazten duena.

Lexikoaren antolakuntza adibide batez azaltzeko, Alegria eta Urkiatik (2002) harturiko lexiko bat egokitu dugu. Euskarazko adjektibo eta izen arrunten morfotaktika sinplifikatzen duen oinarri-oinarrizko lexikoa da.

```

01  LEXICON Root
02      IZENAK;
03      ADJEKTIBOAK;
04
05  LEXICON IZEN_JK
06      DEKLINAB;
07  LEXICON ADJ_JK
08      GRADUA;
09      DEKLINAB;
10
11  LEXICON IZENAK
12      ama [IZE] : amA          IZEN_JK;
13      etxe [IZE] : etxe        IZEN_JK;
14      ur [IZE] : ur            IZEN_JK;
15      zakur [IZE] : zakur      IZEN_JK;
16      ...
17  LEXICON ADJEKTIBOAK
18      gorri [ADJ] : gorri      ADJ_JK;
19      mozkor [ADJ] : mozkoR    ADJ_JK;
20      ...
21  LEXICON DEKLINAB
22      + [ABS] [MG] : 0          #;
23      + [ABS] [MS] : +a        #;
24      + [ABS] [MP] : +ak       #;
25      + [ERG] [MS] : +ak       #;
26      + [GEN] [MP] : +en       IZEN_JK;
27      ...
28  LEXICON GRADUA
29      + [KONP] : +ago          DEKLINAB;
30      + [SUPE] : +en           DEKLINAB;

```

Sintaxiaren aldetik, bi lerro mota bereizten dira lexikoan. LEXICON hasiera duten lerroetan, jarraitze-klaseak (IZEN_JK, ADJ_JK) eta azpilexikoak (IZENAK, ADJEKTIBOAK, DEKLINAB, GRADUA) definitzen dira; hasierako azpilexiko nagusiak LEXICON Root delakoan erazagutzen dira (1-3 lerroak). Gainontzeko lerroak azpilexikoetako osagaiak adierazteko baliatzen dira. Azken hauek ‘;’ bereizlearekin amaitzen dira.

Bada, lexikoan hiru multzo nagusi ezberdintzen dira:

- Lehenengoan (1-3 lerroetan), LEXICON Root deituraren barruan, morfotaktikaren abiapuntu diren azpilexikoak erazagutzen dira, kasu honetan, IZENAK eta ADJEKTIBOAK.
- Bigarrenean (5-9 lerroetan), jarraitze-klaseak definitzen dira. Kasu honetan, izenena (IZEN_JK) eta adjektiboena (ADJ_JK). Ikusten denez, definizioaren barruko elementuak azpilexikoak dira, jarraitze-klasea osatzen dutenak hain zuzen. Lexiko honen arabera, kasu-marka berberak hartuko lituzkete izenek zein adjektiboek, biek baitute osagai gisa DEKLINAB azpilexikoa. Gradu-flexioak, ostera, adjektiboek bakarrik har ditzakete (*gorriago*, *mozkorregi*).
- Azkenekoan (11-30 lerroak) azpilexikoak zehazten dira. Lehenengo, kategoria lexikalak (IZENAK, ADJEKTIBOAK) definitzen dira, eta ondoren, flexio-morfemak (DEKLINAB⁹, GRADUA).

Azpilexiko bakoitzerako, dagozkion morfemak zerrendatzen dira, morfema bakoitzaren informazio morfologikoa zehaztuz (ate[IZE], gorri[ADJ], +[ABS] [+MS]¹⁰, +[KONP]¹¹). Ondoren, ‘;’ bereizleak banandurik, bi mailatako forma azaltzen da (amA¹², mozkoR¹³), eta azkenik jarraitze-klasea, adibidez, IZEN_JK izenentzat edo ADJ_JK adjektibotentzat. Halaber, euskara hizkuntza eranskaria izanik, flexio-atzizkiek ere euren jarraitze-klasea dute. Esate baterako, gradu-morfemek kasu-markak —artikulua eta numero-markarekin batera— har ditzakete euren

⁹Terminologia tradizionalari jarraiki, ‘deklinabide’ izendapena erabiltzen da IXA taldeko tresnetan. Halaber, sistema sinplifikatu eta azkartu aldera, artikulua, numero-marka eta kasu-atzizkiak morfema bakar legez analizatzen dituzte askotan tresnok.

¹⁰Absolutibo mugatu singularra.

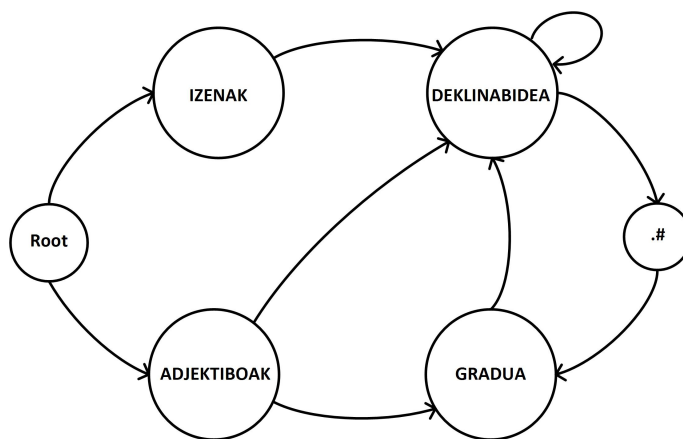
¹¹Konparazioko gradu maila.

¹²A diakritikoak a itsatsia adierazten du.

¹³R diakritikoak hitz-bukaerako r gogorra irudikatzen du.

ondoren (*mozkorragoek*, *gorrienetan*) eta berdintsu genitiboak ere (*gizonenetan*). Beste zenbait sarrerari jarraitze-klase hutsa esleitzen zaie (#), atzetik morfemarik hartu ezin dutenez gero.

Lexikoan bildutako deskripzio morfotaktikoarekin, grafo bat sortzen da, non azpilexikoen arteko loturak egiteko jarraitze-klaseak baliatzen diren (ikus II.2 irudia).

II.2 Irudia: Lexikoko informazioarekin sorturiko grafoa.

II.1.2.2 Erregela morfofonologikoak

Morfemak elkartzean gertatzen diren aldaketa morfofonologiko edo ortografikoak zehazteko erabiltzen dira erregela hauek. Koskenniemiren ekarpenik handiena izan zen aldaketa horiek deskribatzeko sortu zuen bi mailatako erregela-sistema non lexiko-maila eta azaleko gauzatzea parekatzen diren.

Sistema horren bidez askotariko fenomeno fonologikoen berri eman daiteke, hala nola, asimilazioa (*eman+ko* → *emango*), ezabaketa (*ama+en* → *amen*, *egin+ten* → *egiten*) edo epentesia (*txakur+a* → *txakurra*, *gau+ko* → *gaueko*).

Erregela morfofonologikoak nola eratzen diren erakusteko asmoz, erregela-sistema txiki-txiki bat atundu dugu. Bertan, r-ren epentesia (hitz-amaierako r gogorraren kasuan) eta a itsatsiaren galera (zenbait testuinguru fonikotan) adierazteko behar litzatekeen gramatika sinplifikatu bat idatzi dugu.

Alphabet

```
a b c d e f g h i j k l m n ñ o p q r s t u ü v w x y z
- . +:0 A:a R:r
```

Sets

```
Bokal      = a e i o u ü ;
Bireki     = a e o ;
Txis       = z s x ;
```

Definitions

```
Afrik      = t Txis ;           !Kontsonante afrikaria
MorfBuk    = #: | %+: ;       !Morfema-bukaera
Mm         = [%+:]+ ;         !Morfema-muga
```

Rules

```
"1. R gogorra"
0:r <=> R:r _ Mm Bokal ;
                        ! zakuR+a:zakurra
                        ! ur+a:ura

"2. A itsatsia ezabatzea"
A:0 <=> _ Mm :Bireki ;
                        ! amA+a:ama
                        ! amA+entzat:amentzat
```

Erregela-sisteman ikus dezakegunez, erregelak eurak (Rules) egoki adierazi ahal izateko, honako hauek definitu behar dira lehenbizi:

- **Alfabetoa** (alphabet): karaktere arruntek osaten dute alfabetoa, azaleko mailan zein lexikokoan agertzen direnak. Euskal alfabetoaz harago doa multzo hau. Karaktere arruntez gain, elkarketa marra (-), ordinalen puntua (.) edo atzizki-aurrizkien morfema-muga adierazten duen + sinboloa ere hemen biltzen dira, horiek ere aurki daitezkeelako azalean. Lexiko-maila eta azalekoa bat ez datozenean biak adierazten dira ‘:’ bereizlearekin bananduta; ezkerrean maila lexikoa (diakritikoa) eta eskuinean azalekoa jartzen dira. Korrespondentzia hori hala mantenduko da harik eta erregelaren batean bestelakorik zehazten ez den arte (ikus beheraxeago).
- **Multzoak** (Sets): ezaugarri komunak dituzten alfabetoko karaktereak biltzen dira multzoetan, adibidez, bokalen multzoa (Bokal), bokal irekiena (Bireki) edo kontsonante txistukari frikariena (Txis).

- **Definizioak** (Definitions): adierazpen erregularren bitartez —ez karaktere arrunt hutsez— eginiko deskripzioak dira definizioak. Adibidez, txistukari afrikatuen multzoa t hizkiari txistukari frikari bat gehituz eratu daiteke (Afrik = t Txis).

Behin horiek guztiak zehaztuta, erregelak (Rules) idatz daitezke. Erregelok idaztean ere, lexikoa eta azala bereizi behar dira ‘:’ karakterea erabiliz. Halaber, hutsa adierazteko ‘0’ karakterea baliatzen da.

Lehenengo erregelan, esate baterako, lexikoan ez dagoen r bat azalean agertzen dela adierazten da $0:r$ katearen bidez. Hala, morfemen amaierako r gogorra (R) bikoiztu egiten da hurrengo morfema-hasieran (Mm, morfema-muga) bokal batek (Bokal) segitzen badio.

Bigarren erregelan, oster, lexiko mailako A diakritikoa azalean desagertu egiten dela adierazten du $A:0$ kateak. Hala, a itsatsia (A) galdu egingo da hurrengo morfema bokal ireki (Bireki) batez hasten bada.

Lexiko-sisteman eta erregela morfofonologikoetan bildutako informazioa oinarri hartuta, analizatzaileak edozein testu-hitzen aukera posible guztiak ematen ditu, osagai bakoitzak bere informazioa duela. Esate baterako, *mozkorrak* testu-hitza erantzut, bi interpretazio posible eskaintzen ditu.

mozkorrak

1. mozkor [ADJ] [ARR] + [ABS] [MP]
2. mozkor [ADJ] [ARR] + [ERG] [MS]

Lehenengo interpretazioan, *mozkor* adjektibo arruntari absolutibo plural-leko flexio-atzizkia gehitu zaio, eta bigarren, oster, ergatibo singularreko kasu-marka erantsi zaio. Horretarako, lexikotik informazio morfoloikoa atzituaz batera, r gogorraren erregela morfofonologikoa aplikatu da.

1. mozkoR0+ak	(lexikoa)
2. mozkor0ak	(azala)

Hain zuzen ere, eredu konputazional horri ‘bi mailatako morfologia’ deitu izan zaio, lexiko maila (1. lerroa) eta azaleko maila (2. lerroa) bereizten direlako.

Euskararako lexiko-sistema osoa EDBL datu-basean dago bilduta (ikus §II.2).

II.1.2.3 Hobekuntzak

Euskararen lexiko estandarren deskripzio zabal batean oinarrituta, analizatzaileak % 95 inguruko estaldura-tasa orokorra lortzen zuen (Alegria eta Urkia, 2002).

Hala eta guztiz ere, analizatzaile orokor edo sendo batek testu-hitz guztien analisia emateko gauza izan behar luke. Horretarako, IXA taldeak lexiko estandarrean oinarrituriko analizatzailea osatu asmoz, pare bat hobekuntza gehitu zizkion MORFEUSi: batetik, lexiko-itzultzaile aberastu bat, aldaera linguistiko ez-estandarrek tratatzeko, eta bestetik, hitz ezezagunen analisiari ekiten dion lexiko-itzultzaile orokor bat.

Aldaeren tratamendua

Euskara estandarizazio-prozesuan dagoen hizkuntza izanik, ugari dira euskal testu ustez estandarretan ageri diren aldaera dialektalak edo ezagutza ezak eragindako akatsak. Lexiko-itzultzaile estandarrek ez ditu aldaera horiek ezagutzen. Beraz, prozesadore morfologikoaren estaldura handitzeko asmoz, beste modulu bat arduratzen da aldaera linguistikoen tratamenduaz.

Horretarako, batetik, morfema ez-estandarrei leku egin zaie lexiko-sisteman. Horiek, baina, dagokien lema estandarri lotuta daude datu-basean (**ihardun* → *jardun*, **adjetibo* → *adjektibo*, **+tikan* → *+tik*).

Are gehiago, erregela bereziak ere sortu dira, akatsik usuenak ezagutu ahal izateko, hala nola, h-aren galera edo txertaketa (**lehioa*, **zuaitz*), maileguen bukaerako -o/-u alternantzia (**instituto*, **gusto*) edo kontsonante txistukarien nahasteak (**aldatz*, **araso*).

Hala, aldaeren modulua gauza da, esate baterako, *suaitxetikan* hitza analizatzeko, *zuhaitz* lema estandarra eta analisi egokia esleituz.

```
suaitxetikan → zuhaitz+tik →
→ zuhaitz[IZE][ARR]]+Etik[ABL][MS]]
```

Analisian, **+tikan* aldaera dialektalarekin batera, h-aren galera (**zuaitz*) eta bi txistukarien nahasketa (**suhaitz*) tratatzen dituzten erregelak aplikatu dira.

Lexikorik gabeko analisia

Guztiarekin ere, analisi estandarrek eta aldaeren tratamenduak ez ditu hitz guzti-guztiak analizatzen, batzuetan, analizatu beharreko hitza datu-basean

ageri ez den lema baten forma jokatu bati baitagokio. Analizatzaile orokorra edo asmatzailea (ingelesez *guesser*) deritzona arduratzen da lexikorik gabeko analisiak proposatzeaz.

Lexiko txiki bat eta erregela estandarrek konposatuz lortzen da analizatzaile orokorra. Lexiko txikia aurrizki-atzizkiz osatua da, kategoria irekiei dagozkienak (izen¹⁴, adjektiboak, aditz nagusiak¹⁵ laburdurak eta bestelakoak).

Analizatzaile orokorrak, aurrizkiak eta, batez ere, flexio-atzizkiak detektatzen saiatzen da testu-hitzen hasiera-bukaeretan, hitz ezezagun horien lema eta analisi egokiak bilatzeko ahaleginean. Tresna horrek analisi andana (anbiguotasun) handia sortzen du askotan.

Aipaturiko hiru urratsak —estandarra, aldaerena eta lexiko gabekoa— modu inkrementalean aplikatu ondoren, estaldura % 100ekoa da, ez baita hitzik uzten analizatu gabe, eta guztiek baitute gutxienez lema posible bat. Doitasuna, ostera, % 99,3tik gorakoa da (Alegria *et al.*, 2003a), hau da, analizaturiko ehun hitzetatik 99,3 baino gehiagotan proposaturiko analisisien artean interpretazio egokia aurkitzen da. Bestalde, hitzen % 79,83 anbiguo dira, eta batez beste 3,87 interpretazio dituzte.

Erregela sekuentzialak

Azken urteetan sortu diren tresnei esker (Beesley eta Karttunen, 2003; Hulden, 2009), hasiera batean bi mailatako erregela paraleloen bidez definitu behar ziren gramatikak ordezkapen-erregela sekuentzialekin ere egin daitezke gaur egun. Alegria *et al.*en (2009), bi mailatako euskal gramatika erregela sekuentzialetara bihurtzeko lanaren berri ematen da, eta aukera berri horrek dituen abantailak eta eragozpenak aztertzen dira. Hizkuntzalariei erregela sekuentzialak egiten omen zaizkie erosoan, syntaxian ohikoak diren berridazketa-erregalekin antz handiagoa baitute.

II.1.3 Morfosintaxia

Testu-hitza bakoitzaren morfemei buruz segmentazioan lorturiko informazio morfosintaktikoa *biltzea* eta *optimizatzea* da analizatzaile morfosintaktikoren helburua (Aduriz, 2000; Arriola *et al.*, 2005).

¹⁴Pertsona-izenak, leku-izenak zein izen arruntak.

¹⁵Baina ez aditz laguntzaileak edo trinkoak.

Esate baterako, segmentatzaileak *joaterakoan* hitza bost morfematan zatitzen du —*joan + te + ra + ko + an*—, ondorengo analisi sinplifikatuan ageri den moduan.

```
joaterakoan
  joaN  [ADI SIN]
  +te   [ADIZE]
  +ErA  [ALA]  [@ADLG]
  +ko   [GEL]  [@IZLG]
  +Ean  [INE]  [@ADLG]
```

Argi eta garbi, ‘zarata’ sortzen duen informazioa dago analisi horretan. Adibidez, eremu baterako balio bat baino gehiago izatea arazo-iturri da analisi-katearen ondorengo urratsetarako. Goiko adibidearen kasuan, adlatiboa (ALA), leku-denborazko genitibo (GEL) eta inesibo (INE) kasu-markak ageri dira analisisian, bakoitza dagokion funtzio sintaktikoarekin, hau da, adizlaguna (@ADLG) eta izenlaguna (@IZLG).

Bada, eremu bakoitzeko balio bakar bat edukitzea da morfosintaxiaren helburuetako bat. Informazio hori zein izan behar den zehazteko, irizpide linguistikoak lantzen dira lehenengo. Hala, *joaterakoan* hitzaren kasuan, aditz nagusiari aditz-izen morfema (ADIZE) eta aipatu hiru kasu-markak erreskadan erantsiz, denborako menderagailu konplexu *bakarra* osatzen da. Honako hau dugu, bada, analizatzaile morfosintaktikoak *joaterakoan* hitzerako ematen duen analisi (sinplifikatua):

```
"<joaterakoan>"
  "joan"      ADI SIN ADIZE DENB INE @-JADNAG_MP_ADLG
```

Bertan, menderagailu funtzioa (@-JADNAG_MP_ADLG) esleitzen zaio aditz jokatugabeari denborazko (DENB) erlazioarekin.

Analisi morfosintaktikoa gauzatzen duen gramatika testuingururik gabea da, hitzaren barruko egitura deskribatzen baitu (Gojenola, 2000; Aduriz *et al.*, 2000). Gramatikak, morfemetatik lortutako informazioa konbinatuz, ezaugarri-egitura bana sortzen du testu-hitzaren interpretazio bakoitzeko. Ezaugarri-egituren arteko bateragarritasuna egiaztatzeke, *baterakuntza* erabiltzen du. Programari dagokionez, PATR formalismoaren inplementazio bat aukeratu da (Shieber, 1986), bere sinpletasunagatik eta malgutasunagatik.

Arriola *et al.*en (2005) analizatzaile morfosintaktikoaren deskripzio zabala egiten da.

II.3 irudian, *Zinemako cowboy hark bere etxe handian errezipitu zituen* esaldiaren analisia ikus dezakegu. MORFEUSEk, testu-hitz bakoitzeko, interpretazio posible guztiak ematen ditu, eta ez testuinguru jakinari dagokiona bakarrik. Testu-hitz bakoitzaren ondoren, bere interpretazioak bistaratzen dira lerro banatan; hala, esate baterako, *hark* eta *etxean* testu-hitzei analisi bakar bana dagokien bitartean, *zituen*-ek hamar analisi ditu, hiru lema ezberdini dagozkionak (*edun* aditz laguntzailea, **ukan* trinkoa eta *zitu* izena). Analisisian erabiltzen diren laburtzapenen esanahi zehatza jakin nahi izanez gero, jo A eranskinera.

Forma batek analisi bat baino gehiago izatearen fenomenoari HPan anbiguotasun morfosintaktikoa deritzo. Hurrengo pausua, bada, testu-hitz bakoitzari, testuinguru jakin batean, dagokion interpretazio bakarra esleitzea litzateke, alegia, ‘desanbiguazioa’ burutzea.

II.1.4 EUSTAGGER: lematizatzaile/etiketatzailea

Esana dugun bezala, MORFEUSEk hitz-forma bakoitzarentzat dagozkion analisi morfosintaktiko posible guztiak sortzen ditu. EUSTAGGER euskararako lematizatzaile/etiketatzailearen helburua, berriz, testu-hitz bakoitzari, kasu bakoitzean, dagokion lema eta etiketak ematea da.

Ikusi dugu, adibidez, *mozkorrak* hitzak bi interpretazio posible dituela: batean absolutibo pluraleko marka daramala, eta bestean ergatibo singularrekoa. Testuinguruak argituko digu noiz dagokion interpretazio bata eta noiz bestea. Esate baterako, (2a) adibidean absolutibo pluralaren analisia behar luke, eta (2b)an, berriz, ergatiboarena.

- (2) a. —Ezin ditut mozkorrak tabernan eduki. (*Errua eta maitasuna*, Markos Zapiain)
- b. —Ernie — erantzun zuen mozkorrak, besoa jasoz aurpegia babestu nahian. (*Artistakume baten erretratua*, Dylan Thomas/Koro Navarro)

Anbiguotasun morfosintaktikoan, hiru mota bereizten ditu Ezeizak (2002): (i) kategoria-anbiguotasuna, (ii) morfema ez-askei dagokiena, eta (iii) sintaktikoa. Kategoria-anbiguotasuna omen da ebazten nekezena, esate baterako, izen/aditz (*gatzatu*) edo aditz/adjektibo/izen (*bizi*) motakoak. Ezeizaren arabera, kategoria sinplea soilik kontuan hartuta (ez azpikategoria), testu-

```

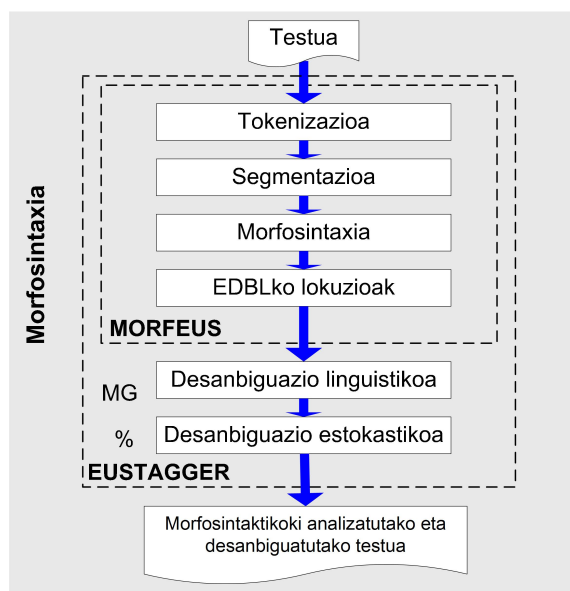
/<@@186557,2639,0061,08>/<ID>/
/<Zinemako>/<HAS_MAI>/
  ("zinema" IZE ARR DEK BNK MG @ADLG)
  ("zinema" IZE ARR DEK DESK DEK ABS MG @OBJ @SUBJ @PRED)
  ("zinema" IZE ARR DEK DESK @IZLG> @<IZLG)
  ("zinema" IZE ARR DEK NUMS MUGM DEK GEL DEK ABS MG @OBJ @SUBJ @PRED)
  ("zinema" IZE ARR DEK NUMS MUGM DEK GEL @IZLG> @<IZLG)
/<cowboy>/
  ("cowboy" IZE ARR DEK ABS MG @OBJ @SUBJ @PRED)
  ("cowboy" IZE ARR)
/<hark>/
  ("hura" DET ERKARR NUMS DEK ERG NUMS MUGM @SUBJ)
/<bere>/
  ("bera" DET ERKIND NUMS DEK GEN DEK ABS MG @OBJ @SUBJ @PRED)
  ("bera" DET ERKIND NUMS DEK GEN @IZLG> @<IZLG)
  ("beretu" ADI SIN AMM ADOIN)
/<etxe>/
  ("etxe" IZE ARR DEK ABS MG @OBJ @SUBJ @PRED)
  ("etxe" IZE ARR)
/<handian>/
  ("handi" ADJ IZO DEK NUMS MUGM DEK INE @ADLG)
/<errezibitu>/
  ("errezibitu" ADI SIN AMM PART ASP BURU)
  ("errezibitu" ADI SIN AMM PART DEK ABS MG @OBJ @SUBJ @PRED)
  ("errezibitu" ADI SIN AMM PART @-JADNAG_MP_IZLG>)
/<zituen>/
  ("*edun" ADL B1 NR_HK NK_HU ERL MEN ERLT @+JADLAG_MP_IZLG>)
  ("*edun" ADL B1 NR_HK NK_HU ERL MEN MOS @+JADLAG_MP)
  ("*edun" ADL B1 NR_HK NK_HU ERL MEN ZHG @+JADLAG_MP_OBJ)
  ("*edun" ADL B1 NR_HK NK_HU)
  ("ukan" ADT B1 NR_HK NK_HU ERL MEN ERLT @+JADNAG_MP_IZLG>)
  ("ukan" ADT B1 NR_HK NK_HU ERL MEN MOS @+JADNAG_MP)
  ("ukan" ADT B1 NR_HK NK_HU ERL MEN ZHG @+JADNAG_MP_OBJ)
  ("ukan" ADT B1 NR_HK NK_HU)
  ("zitu" IZE ARR RARE+ DEK GEN NUMP MUGM DEK ABS MG @OBJ @SUBJ @PRED)
  ("zitu" IZE ARR RARE+ DEK GEN NUMP MUGM @IZLG> @<IZLG)
/<.>/<PUNT_PUNT>/

```

II.3 Irudia: MORFEUSEn irteera, *Zinemako cowboy hark bere etxe handian errezibitu zituen* esaldiari dagokiona.

-hitzen % 46-48 dira anbiguo, eta hitzen batez besteko interpretazio kopurua 2,3 eta 2,4 bitartekoa da¹⁶.

Bada, MORFEUSEk ematen dituen interpretazio horien guztien artean ego-kiak ez direnak baztertu eta zuzena aukeratzeari ‘desanbiguazioa’ deritzo. Gurean, bi teknika mota konbinatuz ekin zaio desanbiguazioari: batetik, hiz-kuntza-ezagutzan oinarrituriko teknikak, eta bestetik, teknika estatistikoak. Biak ere testuinguruko informazioari erreparatuta ahalegintzen dira interpre-tazio egokia hautatzen.

II.4 Irudia: EUSTAGGER, lematizatzaille-etiketatzaila.

- Hizkuntza-ezagutzan oinarrituriko desanbiguazioan, MG formalismoa baliatu da, 1.113 erregelez osaturiko gramatika sortuz. MGren azalpen zabalxeagoa ematen dugu II.3 atalean. Desanbiguazio linguistikorekin berri, oster, luze eta zabal ematen da Adurizen tesi-lanean (2000) eta beste zenbait artikulutan (Aduriz eta Díaz de Ilarraza, 2003; Aduriz *et al.*, 1997).

¹⁶Anbiguitasun maila horren arrazoiak bat analisirako aukeratu den etiketa-sistema-ren granularitate handian datza. Gainera, euskararen kasuan, kategoria mailako anbiguitasunari, atzizkien anbiguitasun morfosintaktikoa ere gehitzen zaio.

- Teknika estatistikoak —corpusetan oinarrituak— erabiltzen dituen desanbiguaziorako modulua lehen mailako Markoven eredu ezkutuetan funtsatzen da. Moduluan corpus handi batetik automatikoki erauzitako estatistikak baliatzen dira hitzari dagozkion interpretazioen artean desanbiguazioa burutzeko.

Bi metodoekin hainbat saiakuntza egin ondoren, emaitzarik onena metodoak konbinatuz lortzen dela ikusi da. Horrela, eredu estatistikoak soilik erabiliz % 85,01eko desanbiguotasun-doitasuna lortzen da bigarren mailan¹⁷; metodo konbinatua erabiliz, aldiz, % 95,42ra igotzen da (Ezeiza, 2002).

Hala, adibidez, II.3 irudiko esaldiari desanbiguazio morfologikoa aplikatu ondoren, testu-hitz bakoitzari analisi bakarra geratuko litzaioke, II.5 irudian ikus daitekeenez.

```

/<@@186557,2639,0061,08>/<ID>/
/<Zinemako>/<HAS.MAI>/
  ("zinema" IZE ARR DEK NUMS MUGM DEK GEL @IZLG> @<IZLG>)
/<cowboy>/
  ("cowboy" IZE ARR)
/<hark>/
  ("hura" DET ERKARR NUMS DEK ERG NUMS MUGM @SUBJ)
/<bere>/
  ("bera" DET ERKIND NUMS DEK GEN @IZLG> @<IZLG>)
/<etxe>/
  ("etxe" IZE ARR)
/<handian>/
  ("handi" ADJ IZO DEK NUMS MUGM DEK INE @ADLG)
/<errezibitu>/
  ("errezibitu" ADI SIN AMM PART ASP BURU)
/<zituen>/
  ("*edun" ADL B1 NR_HK NK_HU)
/<.>/<PUNT.PUNT>/

```

II.5 Irudia: *Zinemako cowboy hark bere etxe handian errezibitu zituen* esaldiaren analisia, desanbiguazio morfologikoa aplikatu ondoren.

¹⁷Bigarren mailan, kategoria eta azpikategoria ezaugarriak desanbiguatzen dira.

II.2 EDBL: Euskararen Datu-Base Lexikala

II.1.2.1 atalean azalduko lexiko-sistema guztia *Euskararen Datu-Base Lexikala* (EDBL) deritzon biltegi handian gordetzen da (Aldezabal *et al.*, 1999). EDBL funtsezko ezagumendu-oinarria da euskararen prozesamendu automatikoaren arlo askotan. Hasiera batean, euskararen morfologia tratatzeko sortu bazen ere, gaur egun, datu-base lexikal orokorra da. Hala, askotariko aplikazioen oinarria izateko xedea duenez, informazio sintaktikoa eta semantikoa biltegitratzeko ere hedatu da, bere izaera modularrari esker.

EDBLk 80.000 sarrera inguru jasotzen ditu orotara, hiru atal nagusitan bananduta: (a) hiztegi-sarrerak, (b) adizki jokatuak eta (c) morfema dependenteak. Sarrera bakoitza, besteak beste, dagokion informazio morfologikoa-rekin gordetzen da: kategoria, azpikategoria, lema edo forma kanonikoa, bi mailatako forma, jarraitze-klasea eta abar.

Halaber, II.1.2.3 atalean azaldutako hobekuntzak garatu ahal izateko, morfema ez-estandarrek ere lantzen dira EDBLn. Sarrera ez-estandar bakoitza dagokion lema estandararekin lotzen da datu-basean, eta hiztegi-sarrerak (**eritzi* → *iritzi*, **gartzela* → *kartzela*) zein morfema dependenteak **-tikan* → *-tik*, **-erazi* → *-arazi*) izan daitezke. Areago, morfema estandar bati morfotaktika ez-estandarra ere eslehi dakioke, morfologia mailako erabilera okerrean berri emateko (**batetan* → *batean/baten*, **batzu*/**batzuri*/**batzutan* → *batzuk/batzuei/batzuetan*).

Orobat, forma ez-estandarretan, bi motatakoak bereizi behar dira. Bate-tik, lema beraren aldaeratzat jo daitezkeenak, hala nola, **bentura* → *mentura*, **eritzi* → *iritzi*, **jeitsi* → *jaitsi*, **det* → *dut*, **-agaitik* → *-agatik*. Bestetik, ‘forma desagokiak’ izenekoak ditugu; horietan, proposaturiko forma estandarra ezin har daiteke ez-estandarren lematzat (**dibujo* → *marrazki*, **trantsitibo* → *iragankor*, **akumulatu* → *metatu*).

Guztira, 5.600 bat forma ez-estandar daude EDBLn landuta gaur-gaurkoz, 3.800 bat aldaerei dagozkie eta 1.800 inguru, berriz, forma desagokiei.

Bestalde, EDBL prestaturik dago hitz bat baino gehiagor osaturiko unitate lexikalak ere bere baitan hartzeko. Izan ere, ikerlan honetan aztertu diren lokuzio gehienak datu-basean landu dira, postposizio- eta menderagailu-lokuzioak izan ezik, horien prozesamendua gainerakoena ez bezala bideratu baita (ikus §VII.1 eta §VII.2). EDBLn landuriko lokuzioak testuetan detektatu ahal izateko, oster, horietako bakoitzaren deskribapen morfosintaktikoa egiten da datu-basean, VI.3 atalean azalduko dugun eran.

II.3 Murriztapen Gramatika

Murriztapen Gramatika¹⁸ (MG) (Karlsson *et al.*, 1995; Voutilainen eta Tapanainen, 1993; Tapanainen, 1996) formalismoaren egitekorik behinena desanbiguazioa da, hau da, testu-hitz bakoitza interpretazio zuzen bakar batekin (edo ahal den gutxienekin) gelditzea. Horretarako, bi mekanismo eskaintzen ditu: irakurketa desegokiak ezabatuz joatea edo zuzenean egokia hautatzea.

MORFEUSEk sorturiko analisisetan ageri den informazioan oinarrituz, MG gramatiketako erregelek testuinguruko informazioa erabiltzen dute bere egitekoan. Lau dira formalismo horretako eragilerik ohikoenak: bi lehenak islapen-erregetan¹⁹ erabiltzen dira, eta azken biak, desanbiguazioan:

- MAP: eragile honek etiketa-sekuentzia bat gehitzen dio analisiari, beti ere analisiak erregelan definituriko testuingurua betetzen badu. Interpretazio bati ezin zaizkio etiketa-sekuentzia bat baino gehiago ezarri.
- ADD: MAPen berdina baina nahi hainbat etiketa-segida esleidi dakizkioke analisi bakoitzari.
- REMOVE: interpretazio jakin bat ezabatzen du baldin erregelan ezarritako baldintza guztiak betetzen baditu. Alabaina, token batean geratzen den azken interpretazioa ez du ezabatzen.
- SELECT: interpretazioa aukeratzen du baldin eta erregelan ezarritako baldintza guztiak betetzen baditu.

1990ean lehenengoz proposatu zenetik, hainbat hizkuntza motatarako analizatzaile morfologikoak zein sintaktikoak garatu dira MG erabiliz, emaitza zinez onekin. IXA taldean bertan oso erabilera zabalekoa da eta ikerketa-lan ugariaren oinarritzko tresna izan da (Arriola, 2000; Aduriz, 2000; Aranzabe, 2008; Oronoz, 2009). Formalismo horren inguruko informazio zabalagoa nahi izanez gero, Adurizen tesira (2000) jo daiteke (§II.4 atala).

Tesi honetarako, MG formalismoa inplementatzen duen tresnaren bigarren bertsioa (Constraint Grammar 2, CG2) erabili da zenbait gramatika garatzeko:

¹⁸Ingeleseko *Constraint Grammar*-etik (CG).

¹⁹Islapenaren bitartez (ingelesez *mapping*) etiketa bat *gehitzen* zaio analisiari.

- datu-baseko lokuzio lexikalen desanbiguaziorako gramatika (§VI.6)
- postposizio-lokuzioak (§VII.1) eta menderagailu-lokuzioen (§VII.2) gramatikak

II.4 Hizkuntza-baliabideak

Tesi-lan honen burutze-prozesuan, hainbat hizkuntza-baliabide izan ditugu bidelagun ezinbestean. Postposizio- eta menderagailu-lokuzioak aski kategoria itxiak izanik, horien zerrenda osatzeko eta euren erabileraren berri jakiteko, gramatiketara jo dugu batik bat. Kasuan-kasuan aipatuko ditugun gramatika-lan puntualez gain, batez ere, EGLU gramatikak (Euskaltzaindia, 1985, 1987, 1990, 1994, 1999, 2005) eta *Euskal Gramatika Osoa* (Zubiri eta Zubiri, 2000) izan ditugu erreferente.

Gainerako lokuzioetarako, ostera, bestelako baliabideak erabili ditugu bai tesi honetan aztergai diren esapideen zerrendak osatzeko bai banakako lokuzioen deskripzioak burutzeko. Bada, zeregin horietarako hiztegiak eta corpusak baliatu ditugu nagusiki.

II.4.1 Hiztegiak

Hiztegietan, Elhuyarren euskara/gaztelania hiztegi elebiduna (Elhuyar, 2006), *Orotariko Euskal Hiztegia* (Mitxelena, 2005) (aurrerantzean OEH) eta *Hiztegi Batua* (Euskaltzaindia, 2000) kontsultatu ditugu batez ere, EDBL beraz gain.

Elhuyar hiztegia

Elhuyar euskara/gaztelania hiztegi elebidunaren hirugarren edizioa (Elhuyar, 2006), 88.000 sarrera, 20.000 azpisarrera eta 150.000 adiera dituela, lexiko orokorreko Elhuyarren hiztegietan osoena da, eta kontsultagai dago Interneten²⁰. Euskara estandar modernoaren berri eman nahi duen hiztegi hori egiteko, honako hauek hartu omen dira kontuan: hiztegi argitaratuak, terminologia-lanak edo estilo-liburuak, euskararen hizkuntza-ereduari buruz piztu diren eztabaidak, kontsultagai ezarri diren corpusak eta beste. Gaztelaniazko itzulpenaz gain, bestelako informazio interesgarria ere eskaintzen du

²⁰<http://www.elhuyar.org/hizkuntza-zerbitzuak/EU/Hiztegi-kontsulta>

hiztegiak, hala nola, aditzen azpikategorizazioari buruzkoa. Informazio hori esplizituki (eta sistematikoki) ematen da aditz-sarreraren kasuan.

jarraitu *dio/zaio*

Azpisarreretan, ostera, ez da informazio hori espresuki adierazten. Haatik, tesi-lan honen aztergai diren aditz-lokuzio gehientsuenak²¹ azpisarrera izanik, adibideetara jo behar da sarritan azpikategorizazioaren berri izateko. Beharrik, hiztegia adibide ugariz jantzita dator, ehun bat mila adibide biltzen omen ditu-eta.

gorroto izan: *Ez zuen Zesar gorroto; Gorroto nau; Gorroto dio ze-regin horri; Gorroto diozuen gizonarengana*

Orotariko Euskal Hiztegia

Orotariko Euskal Hiztegiak (OEH) (Mitzelena, 2005), bestalde, euskararen tradizio idatziaren berri eman nahi du. Hasiera bateko xedea Azkueren (1906) hiztegi hirueleduna (euskara-gaztelania-frantsesa) eguneratzea eta osatzea izan bazen ere, askoz dimentsio handiagoa hartu zuen berehala. Euskararen aro eta euskalki guztietako idazkietako lexikoa jaso eta antolatzea xede duen hiztegi historiko hau 16 liburukiz osatua dago. Autoritate-hiztegitzat jo daiteke, 1970eko hamarkadara arteko euskal idazlerik esanguratsuenen testigantza jasotzen baitu. Izan ere, hura idazteko 310 obra hustu ziren, 5.800.000 hitzez osaturiko corpus bat eraikiz. Lan gaitz horren aurretiko gramatika eta hiztegi nagusienak ere sistematikoki hustu ziren.

Corpusa bera eskuragarri ez badago ere, bertatik jasotako milaka eta milaka adibidez horniturik daude hiztegiko sarrerak, eta erraz ikus daiteke zein izan den sarrera bakoitzaren erabilera edo beraren ibilbidea. Halaber, OEHren autoreek eurek atondurik, informazio ugari eskaintzen du hiztegiak, hala nola, aldaeren banaketa dialektala edo bilakaera diakronikoa, aditzen azpikategorizazioa eta abar. Horrenbestez, iturri ezin baliotsuagoa gertatu da zenbait lokuzioren deskripzio morfosintaktikoa egiterakoan, batez ere aditzena.

Elhuyarren hiztegia bezalatsu, OEH ere edozeinentzat kontsultagai dago Interneten 2010az geroztik Euskaltzaindiaren webgunean²².

²¹Aditz-lokuzio gutxi batzuek sarrera nagusia dute, hala nola, aditz modalak (*nahi izan*, *behar izan*, *ezin izan*, *ahal izan*), *komeni izan*, *uste izan*, *maite izan* (baina ez *atsegin izan* edo *gorroto izan*).

²²<http://www.euskaltzaindia.net/oeh>

Hiztegia Batua

Euskaltzaindiak, sortu zenetik orain arte, hiztegi alorrean hartu dituen erabaki eta gomendio guztiak hartzen ditu bere mendean *Hiztegi Batuak*. Hiztegi arauemailea dugu beraz, euskal hitzen, aldaeren eta horien guztien erabileren zuzentasuna edo egokitasuna erabakitzeke irizpidea ematen duena.

Hiztegian bildu dira orobat euskal literatura-tradizioan ongi finkaturiko hitzak, baita azken hogeita hamar urteotako testuetan agertzen direnak ere, osaera zuzenekoak izanik premia bati erantzuteko egokitzen jo direnean. Forma bat edo beste aukeratzeko orduan, oster, bi irizpide nagusi jarraitu dira. Batetik, alde bateko eta besteko euskaldunak batzen gaituzten formak hobetsi dira, eta bestetik, tradizio idatziko eta gaur egungo erabilerak hartu dira kontuan. Erabilera horiek berme sendoz ezagutzeko gauza da Euskaltzaindia gaur egun OEhri eta XX. Mendeko Euskararen Corpus Estatistikoa²³ esker.

Hiztegia lehenengoz 2000. urtean argitaratu zenetik, Euskaltzaindiak hura osatzen jarraitzen du, bigarren itzuliari ekinez. Hala, hiztegia osatuz eta eguneratuz doa, eta hitzak erantsi ahala, txertatu egiten dituzte Hiztegi Batuan on-line bertsioan²³.

Bestalde, sarrera nagusien ondoan, tradizioan lekukotasun sendoa duten elkarretazko eratorriak eta esapideak jaso dira azpisarrerara gisa Hiztegi Batuan. Bada, gure lanerako, hiztegiaren 2000. urteko edizioa (Euskaltzaindia, 2000) baliatu dugu, eta tesi honetan aztergai ditugun lokuzioen zerrendara gehitu ditugu bertan azaltzen diren hitz anitzeko azpisarrerara guztiak. Beheraxeago ikusiko dugunez, XX. Mendeko Euskararen Corpus Estatistikoa ere baliatu dugu zerrenda hori eratzeke.

II.4.2 Corpusak

Ikerketa-lan honetarako, ezinbesteko baliabidea izan ditugu corpusak, eta gehien erabili ditugunak hauexek dira:

- XX. Mendeko Euskararen Corpus Estatistikoa²⁴
- Ereduzko Prosa Gaur²⁵

Corpusok ondorengo zereginetarako erabili ditugu, batez ere:

²³<http://www.euskaltzaindia.net/hiztegibatua>

²⁴<http://www.euskaracorpora.net>

²⁵<http://www.ehu.es/euskara-orria/euskara/ereduzkoa/araka.html>

1. Aztertu beharreko lokuziorik usuenen zerrenda osatzeko *XX. Mendeko Euskararen Corpus Estatistikoa* erabili dugu, gero zerrenda hori Hiztegi Batuko azpisarrerekin osatu badugu ere.
2. Banakako lokuzioen erabilera morfosintaktikoaren berri izateko ezinbestekoa diren adibide sorta esanguratsua aurkitu dugu corpusotan.
3. Tesi-lan honetan sortu ditugun gramatika batzuk —EDBLko lokuzio anbiguen desanbiguaziorako gramatika eta postposizio-lokuzioak markatzekoa— garatu ahal izateko, azpicorpusak eraiki ditugu corpus horietatik abiatuta.

XX. Mendeko Euskararen Corpus Estatistikoa

4,6 milioi testu-hitz baino gehiagoz osatua dagoen corpus orekatua da *XX. Mendeko Euskararen Corpus Estatistikoa*. Joan den mendeko euskara jasotzea du helburu, beraz, corpus itxia da. Gizaldi oso bateko euskararen lekuko eta erakusgarri izatea du egiteko nagusi, eta ez ereduzko hizkuntza proposatzea. Guztiarekin ere, OEHrekin batera, *Hiztegi Batua* osatzeko iturri nagusia da.

Corpus estatistikoaren oinarria, XX. mendeko euskal argitalpenen inbentario osoa da, irizpide batzuen arabera sailkatua (epea edo garaia, euskalkia eta testu mota). Argitalpenek osatzen duten unibertsoetik abiatuta, osotasun hori proportzionalki adierazten duen lagina eskuratu zen zozketa bidez; orotara, 6.351 obra-zatik osatzen duten lagin hori. Bestalde, euskara idatzia jasotzen du, ez ahozkoa. Ahozkoek badute bere lekua, baina transkribatu eta argitaratu diren neurrian jaso dira.

Bere ezaugarriak direla-eta, zinez baliagarri gertatu zaigu corpus estatistikoa tesi-lan honetarako. Hona bada, corpusaren bereizgarri nagusietako batzuk:

- Lematizaturiko corpora da; lematizazioa eskuz (edo erdiautomatikoki) burutu zen, IXA taldearen tresna automatikoen laguntzarekin.
- Hitz anitzeko unitateak ere lematizatuak ditu. Izan ere, tesi-lan honetan aztergai diren lokuzioen zerrenda eratzeko iturri nagusia corpus hori izan da. Lokuzioen azterketari ekiteko, maiztasun handienekoekin hastea egokiena zela iritzita, corpus estatistikoan 10 aldiz baino gehiagotan agertzen ziren lokuzioekin eratu zen lehenbiziko multzoa, gerora Hiztegi Batukoekin (Euskaltzaindia, 2000) osatu zena.

- Interneten dago kontsultagai²⁶, eta corpusean arakatzeko aukera zabala ematen du:

- bilaketaren emaitzak mugatu egin daitezke, irteerako adibideak nahi den epe, euskalki edota testu motakoak bakarrik izan daitezken. Adibidez, 1991-1999 epean, euskara batuan idatziriko literatura prosako testuetara zehaztu dezakegu galdera.
- lema-zein testu-hitzaren arabera egin daiteke bilaketa. Gainera, bilatu nahi dugun hitza aurretik edo atzetik trunka dezakegu % karakterea erabiliz. Hala, adibidez, *liburu*-hasiera duten lema- edo hitzen agerpenak bilatzeko *liburu%* idatziko dugu, eta aditz kausatiboen agerpenak bilatzeko, oster, *%arazi*.
- lema edo testu-hitz bakarra bilatu dezakegu, edo bat baino gehiago batera. EDO aukera eginda, hitzetako batek behintzat azaldu behar du irteerako adibide bakoitzean. ETA hautatuz gero, berriz, hitz biek azaldu behar dute adibide bakoitzean. Tartean eremuaren bitartez, oster, hitz bien artean egon daitekeen gehieneko hitz kopurua (gehienez 10) zehaztu daiteke; hitzak bata bestearen segidan agertzea nahi badugu 0 idatzi beharko dugu eremu horretan.

Halaber, hitzok geuk adierazitako hurrenkeran bakarrik ala edo-zein hurrenkeratan agertzea nahi ote dugun adieraz dezakegu. Horretarako, Ordenatua edo Ordenatu gabe aukeratu beharko dugu.

Bilaketa-aukera zabal horri esker, lokuzioen jokaerari buruzko ebidentzia argigarriak jaso daitezke corpusetik, aski modu sinplean. Adibidez, lokuzio jakin bat barne duten corpuseko esaldi guztiak ikus ditzakegu, baina halaber, jakin genezake, esapide hori osatzen duten osagaiak erabilera ez-idiomatikoa ere ba ote duten, eta hala bada, zein testuingurutan gertatzen den hori.

Esate baterako, II.6 irudiko bilaketaren bidez, jakin nahi genuen *lan* eta *egin* hitzak elkarren segidan azaldu ote zitezkeen *lan egin* esapidearen agerpenak izan gabe ere. Horretarako, Kontsulta aurreratua egin genuen. Bertan, *lan* testu-hitza eta *egin* lema bilatu genituen, osagaiak elkarren segidan (Tartean 0 hitz gehienez) eta hurrenkera kanonikoan (Ordenatua) zirela, alegia, *lan + egin* eta *ez egin + lan*. Bilaketa-galdera horren emai-

²⁶<http://www.euskaracorpora.net>

Kontsulta aurreratu

Idatzi testu-hitza(k) edo lema(k) bidez banatuak

Testu-hitza(k)

☒ Hitz bat
 ☐ ETA
 ☐ EDO
 ☐ Hasieran
 ☐ Bukaeran

☐ Tartean hitz gehienez

☒ ETA
 ☐ EDO

☐ Tartean hitz gehienez

Lema(k)

☒ Hitz bat
 ☐ ETA
 ☐ EDO
 ☐ Hasieran
 ☐ Bukaeran

☐ Tartean hitz gehienez

[Laguntza](#)

Egilea: [UZEI](#) || © [Euskaltzaindia](#) 2002

II.6 Irudia: Bilaketa-galdera aurreratu baten adibidea XX. Mendeko Euskararen Corpus Estatistikoan.

tzaz, 20 adibide itzuli zituen sistemak; horietako lehen zazpiak erakusten dira II.7 irudian. Adibideak *lan egin* lema ez dagozkion agerpenak dira. Izan ere, arestian esan dugun bezala, lokuzioak ere lematizaturik daude corpusean, eta beraz, *lan egin* aditz-esapideen agerpenak *lan egin* lema gisa daude etiketatuturik eta ez *lan* eta *egin* banako lemen pean.

Bada, era horretako informazioa eskura edukitzea laguntza ezin baliotsua goa izan da. Batetik, banako lokuzioen deskribapena egiteko (§VI.3), esapide aztergaien agerpen errealak behar genituen, euren jokaera morfosintaktikoaren berri emango zigutenak.

Bestetik, EDBLko lokuzioen desanbiguaziorako gramatikak (§VI.6) garatu ahal izateko, azpicorpus bat behar genuen. Bertan, esapide aztergaien agerpen errealak behar genituen, baina baita beste adibide batzuk ere non esapidearen osagaiak lokuzio-izaerarik gabe ageri ziren, hain zuzen ere, esapide bakoitzak lokuzio-izaera zein testuingurutan galtzen zuten 'ikasteko'. Bada, agerpen horien azpicorpusa sortu genuen, corpus estatistikoan lema-

Testu-hitza(k): **lan**
 <Tartean> 0 gehienez Ordenatua
 Lema(k): **egin**

Atzera

1. 1940-1968 Bizkaiera Saio-artikuluak [C. Jemein 0025](#)
 Ordutik ona amaika **lan egin** dabe, bakotxa bere aldetik.
2. 1969-1990 Euskara Batua Saio-liburuak [P. Salaburu 0252](#)
 2- **Lan eginak** pozten du bat (egindako lanak...) 3- *Egiteko lanak* buruko minak emanen dizkizu.
3. 1969-1990 Sailkatu gabeak Saio-artikuluak [Karmel 1975 0035](#)
 - Ori artiborako **lan bat egitea** dala.
4. 1969-1990 Euskara Batua Saio-artikuluak [Susa 1989 0115](#)
SUSA.- Zer **lan egin** du Josebak? Zer beste jende dago?.
5. 1991-1999 Euskara Batua Saio-artikuluak [J. Kortazar 0007](#)
 Ikerketa Sail horretan Pastoralaren inguruko hainbat **lan egiten** dira.
6. 1991-1999 Euskara Batua Saio-artikuluak [X. Kaitzakorta 00144](#)
 Gure artean oraindik korritzen dute zenbait hitz eta aditz irabxo xamarrek. Mitxelenak hainbat **lan egin** zuen *hitz irabxo* edo <foreign>ghost words</foreign> direlakoak salatzen.
7. 1940-1968 Gipuzkera Saio-artikuluak [Lfn 0002](#)
 Argatik batzuetan nere buruari esaten diot nere arbaso zarrenak ez balute beren izkuntza galtzera utzi, ez nuela ainbeste **lan egin** bearko euskararen ikasteko.

II.7 Irudia: Bilaketa-galdera bate emaitza, II.6 irudiari dagokiona.

tizaturiko adibideak baliatuta. Hain zuzen ere, euskara batuan²⁷ eta prosaz idatziriko testuetako agerpenak jaso genituen azpicorpusean.

Hala ere, corpus estatistikoaren alderdi ahulen bat aipatzekotan, hauxe nabarmenduko genuke: adizki laguntzaileak (izen berezi, zenbaki eta abarrekin batera) ez daude lematizaturik. Beraz, *maite izan* bezalako aditz-esapideen agerpen ez-idiomatikoak bilatzea, adibidez, askoz zailagoa gertatzen da, bigarren osagaia ez baitago lematizaturik, aditz laguntzailatzat hartzen delako.

Ereduzko Prosa Gaur

Ereduzko Prosa Gaur (EPG) Euskal Herriko Unibertsitateko Euskara Zerbitzuak eraikitako corpora da. 2000 eta 2006 bitartean idatziriko testu ere-

²⁷Izan ere, IXA taldeak garaturiko tresnak —zenbait aldaera dialektal eta ortografiko tratatzeko gauza diren arren— euskara estandarra prozesatzeko diseinaturik daude batez ere.

dugarriez osaturik dago eta orotara 25 bat milioi hitz ditu; horietatik 13 inguru liburuei dagozkie (287 argitalpen) eta 12 prentsako artikuluei: *Berria* egunkaritik 10 bat milioi hitz eta *Herria* aldizkaritik 2 milioi inguru²⁸.

Hauexek dira corpusaren ezaugarri nagusietako batzuk:

- Automatikoki lematizaturik eta etiketaturik dago, baina ez da desanbiguazio-prozesurik aplikatu, hau da, testu-hitz bat anbiguo bada —lema zein analisi mailan— lema eta analisi guztien etiketak gordetzen ditu.
- Lokuzioak ez daude lematizaturik; hitz bakunak bakarrik lematizatu dira
- Interneten dago kontsultagai²⁹, eta corpusean bilaketa-aukera aski zabala ematen duen arakatzailer batez horniturik dator. Hona arakatzaileraren aukera nagusietako batzuk:
 - bilaketaren emaitzak mugatu egin daitezke honako irizpide hauen arabera: urtea, liburuetako edo prentsako dokumentuak (edo bietakoak), liburu itzuliak edo jatorrizkoak, edo banakako liburuak (nahi hainbat).
 - lemaren zein testu-hitzaren araberako galdera egin daiteke, eta bilatu nahi den hitza trunka daiteke atzetik * sinboloaren bitartez (*liburu**, **kortasun*)
 - banako hitzen agerpenak ez ezik hitz bat baino gehiagoren agerikidetzak ere bilatu daitezke, bost hitzera artekoak, hain zuzen ere. Horrelakoetan, hitzen arteko distantzia maximoa ere zehaztu behar da (gehienez 10ekoa). Alabaina, corpus estatistikoan ez bezala, galdera bakoitzean hurrenkera jakin batean bakarrik egin daiteke bilaketa; alderantzizko hurrenkeran diren agerpenak bilatzeko, beraz, beste galdera bat egin behar da nahi eta nahi ez.
 - testu-hitzetik edo lematik ez ezik honako ezaugarri morfologiko hauen bidez ere egin daiteke bilaketa:

²⁸Behin baino gehiagotan saiatu gara EPG corpusaren testua bere osotasunean eskuratzeko. Hura eskuratu edukiz gero, IXA taldeko tresnekin prozesatu eta askoz egokiroago erabili ahal izango genukeen. Damurik, nahiz eta Euskal Herriko Unibertsitateak garatutako corpusa izan eta ikerketarako erabiltzeko asmoa agertu, gure eskariak ate-atzean bota dituzte beti.

²⁹<http://www.ehu.es/euskara-orria/euskara/ereduzkoa/araka.html>

- * kategoria gramatikala (adberbioa, izena, zenbatzailea, gal-
detzailea)
- * aditz mota (jokatu/jokatugabea, aditz-izena, partizipioa, ira-
gankor/iragangaitz, NOR, NOR-NORI-NORK)
- * aditz multzoa (indikatiboa, subjuntiboa, ahalera, agintera)
- * aditz-denbora (orainaldia, iraganaldia, alegiazkoa)
- * aditz-pertsona (NOR, NORI, NORK, ni, haiei, guk, hika)
- * beste aditz-ezaugarriak (emakumeekiko/gizonekiko hi-
tanoa, -arazi)
- * atzizkiak (-arren, -lako, -ska, -tar, -txo)
- * aurrizkiak (ba-, bait-, bir-)
- * kasu-markak (NOR, NORI, NORK, NOREKIN, NORA)
- * numeroa (singularra, plurala, mugagabea, plural hurbila)

Ereduzko prosa gaur :

Corpus arakatzailea |

Maiztasunak

☒ Emaizta osoa
bistaratu

Liburuak / Prentsa

☒ 1: hitza

Morfologia:

distantzia: 5

☒ 2: lema

Morfologia:

distantzia: 1

☐ 3: hitza

Morfologia:

distantzia: 1

☐ 4: hitza

Morfologia:

distantzia: 1

☐ 5: hitza

Morfologia:

distantzia: 1

Corpus arakatzailea

Emaizta: **261** liburu **2209** esaldi

Elizen arteko Biblia, ASKOREN ARTEAN
159 agerraldi / **69** esaldi

1. **1 Erg 7,14**
 Neftaliren leinuko emakume alargun baten semea zen; aita, berriz, Tiroko brontzezin bat izan zuen. Hiram oso argi, trebe eta iaioa zen edozein brontze-lanetarako. Etorri zen, beraz, Salomonengana eta honek aginduriko **lan** guztiak **egin** zituen.
2. **1 Ko 4,12**
 eta lehertzeraino egiten dugu **lan** geure eskuz. Irain **egiten** digute eta guk bedeinkatu; erasoka erabiltzen gaituzte eta guk jasan;
3. **1 Ko 9,6**
 Ala Bernabe eta biok ote gara geure mantenua irabazteko **lan egin** behar dugun bakarrik?
4. **1 Ko 15,10**
 Baina Jainkoak bere onginahiaz egin nau naizen hau, eta haren onginahia ez da fruiturik gabea izan niregan: beste apostolu guztiek baino **lan** gehiago **egin** dut, izan ere; ez, noski, nik, baizik eta Jainkoak nirekin bere onginahiaz.
5. **1 Ko 16,9**
lan handia **egiteko** aukera ederra egokitu baitzait, nahiz eta asko izan aurka jarri direnak.

II.8 Irudia: Bilaketa-galdera baten adibidea EPGen.

Corpuseko testuak morfologikoki analizaturik egoteak ahalbidetzen du bi-laketan ezaugarri morfologiko horiek guztiak baliatu ahal izatea, banaka zein

konbinaturik. Izan ere, bereizgarri horixe da, corpus estatistikoaren aldean, EPGren hobekuntzarik nabarmenena, eta hartan egin ezin zitekeen bilaketa mota berri bati irekitzen dizkio ateak. Hala, galdegin ditzakegu, esate baterako, *diru* izenaren pluraleko agerpenak, *lagun* hitzaren ondoren izenondo bat duten esaldi guztiak, edota *irten* lemaren agerpenak atzetik aditz laguntzaile iragankor bat dutela.

Adibidez, II.8 irudiko galderaren bitartez, *lan* testu-hitzaren agerpenak bilatu nahi genituen, eskuinera, gehieneko 5 hitzen distantziara, *egin* lema zuela. Irudiaren ezkerreko markoan bilaketa-galderaren baldintzak ageri dira, eta eskuinekoan, oster, emaitza.

Gorago aipatu dugun bezala, EDBLko lokuzioen desanbiguaziorako gramatika (§VI.6) garatu ahal izateko corpus estatistikotik sorturiko azpicorpusa erabili dugu.

EPG corpusaren arakatzailaren murriztapenak direla-eta, ebaluaziorako azpicorpusa sortzea nekeztxoago gertatzen da. Hala, esate baterako, *lan egin* esapideen ebaluaziorako, *lan/lanik* eta *egin* hitzen agerkidetzen adibideak jaso behar ditugu, horietako batzuk esapidearen agerpenak izango baitira, eta beste batzuk, aldiz, ez. Adibide horiek guztiak corpusetik erauzteko, bada, lau bilaketa-galdera egin behar dira:

1. *lan* testu-hitza eta *egin* lema hurrenkeran kanonikoan (*lan + egin*) eta gehienez 10 hitzetako distantziara daudela
2. *lanik* testu-hitza eta *egin* lema hurrenkera kanonikoan (*lanik + egin*) eta gehienez 10 hitzetako distantziara daudela
3. *egin* lema eta *lan* testu-hitza alderantzizko hurrenkeran (*egin + lan*) eta gehienez 10 hitzetako distantziara daudela
4. *egin* lema eta *lanik* testu-hitza alderantzizko hurrenkeran (*egin + lanik*) eta gehienez 10 hitzetako distantziara daudela

Gainera, corpusean lokuzioak lematizaturik ez daudenez, bilaketa bakoitzean, nahasturik ageriko dira aditz-lokuzioari dagozkion agerpenak eta ez dagozkionak. II.8 irudiko bilaketan, kasurako, 3. adibidea *lan egin* aditz-esapideari dagokio, baina gainerako guztiak, ez. Desanbiguazio-gramatika egoki aritzen ote den ebaluatzeko, bietariko adibideak behar baditugu ere, gramatikaren ebaluazioa asko erraztuko zukeen batekoak edo bestekoak bereizirik edukitzea.

II.5 Laburbilduz

Lokuzioen analisirako baliatu ditugun tresna guztien berri eman dugu II. kapituluaren. Alde batetik, euskarazko lokuzioen prozesamendurako beharrezko diren tresnak azaldu ditugu: MORFEUS, EUSTAGGER eta EDBL.

MORFEUS analizatzaile morfosintaktikoarekin hasten da euskarazko testu-hitzen analisi-prozesua. Testuko *hitz* orori analisi posible guztiak esleitzea da du helburu, bakoitzari, dagokion *lema* eta kategoria gramatikalaz gain, informazio morfologiko egokia gehituz. Analisisirako egiten diren urrats nagusiak hauek dira: (i) tokenizazioa, (ii) segmentazioa eta analisi morfologikoa eta (iii) morfosintaxiaren tratamendua. MORFEUSEk lexiko estandarra analizatzeko sistemaz gain, aldaera ez-estandarrek eta hitz ezezagunak analizatzeko modulu bana ere badu.

EUSTAGGER euskararako lematizatzaile/etiketatzailea dugu. MORFEUSEk hitz-forma bakoitzerako sortzen dituen analisi posible guztietatik, testu-inguru bakoitzean, dagokion lema eta etiketak ematea da EUSTAGGERen helburua. Prozesu horri desanbiguazioa deritzo, eta bi teknika mota konbinatuz egiten da: hizkuntza-ezagutza oinarrituriko teknikak eta teknika estatistikoak. Biak ere testuinguruko informazioari erreparatuta ahalegintzen dira interpretazio egokia hautatzen.

EDBL (Euskararen Datu-Base Lexikala) lexiko-biltegi handia dugu, bertan gordetzen baita testu-hitzen analisirako behar den lexiko-sistema guztia. 80.000 sarrera inguru jasotzen ditu orotara, hiru atal nagusitan banatuta: (i) hiztegi-sarrerak, (ii) adizki jokatuak eta (iii) morfema dependenteak. Sarrera bakoitzeko, hainbat informazio orokorrak gain (kategoria, azpikategoria, lema etab.), morfotaktikaren berri emateko ezinbestekoa den informazio morfologikoa ere (bi mailatako forma, jarraitze-klasea etab.) gordetzen da.

Bestalde, Murritzapen Gramatika (MG) formalismoa azaldu dugu, lokuzioen prozesamenduaren zenbait fasetan erabili dugun formalismoa den aldetik. MGren egitekorik behinena ‘desanbiguazioa’ da, hau da, testu-hitz bakoitzeko interpretazio bakar bat hautatzea. Hala, MORFEUSEk sorturiko analisisietako informazioan oinarrituta, MG gramatikaren erregelek testuinguruko informazioa baliatzen dute euren egitekoan. Tesi honetarako, zenbait gramatika garatzeko baliatu dugu MG formalismoa, esan nahi baita, datu-baseko lokuzio lexikalen desanbiguaziorako gramatika, postposizio-lokuzioak ezagutzeko gramatika eta menderagailu-lokuzioak detektatzekoa.

Azkenik, lokuzioen hizkuntza-deskripziorako erabili ditugun baliabide lin-

guistiko nagusiak azaldu ditugu. Bada, tesi honetan aztergai diren esapideen zerrendak osatzeko eta banakako lokuzioen deskripzioak egiteko nagusiki baliatu ditugun hiztegi eta corpusak azaldu ditugu. Hiztegietan, euskararen tradizio idatziaren berri eman nahi duen *Orotariko Euskal Hiztegia* (OEH) (Mitxelena, 2005), Elhuyarren euskara/gaztelania hiztegi elebidun modernoa (Elhuyar, 2006) eta Euskaltzaindiaren (2000) *Hiztegi Batu* arauemailea ikusi ditugu.

Corpusei dagokienez, *XX. Mendeko Euskararen Corpus Estatistikoa* eta *Ereduzko Prosa Gaur* (EPG) baliatu ditugu batez ere. Lehenengoa 4,6 milioi testu-hitz baino gehiagoko corpus orekatua dugu. Joan den mendeko euskararen lekuko izatea du helburu eta eskuz (edo erdi automatikoki) lematizaturik dago. Gainera, hitz anitzeko unitateak ere lematizatuak ditu. Hori dela-eta, tesi-lan honetako aztergai izango diren lokuzioak aukeratzeko, corpus hori baliatu dugu iturri nagusi gisa, bertan 10 aldiz baino gehiagotan agertzen ziren hitz anitzeko unitateak hartuta. Corputa, bestalde, interneten dago kontsultagai, eta corpusean arakatzeko ematen duen aukera zabalari esker, lokuzioen jokaerari buruzko ebidentzia argigarriak jaso ditugu corpusetik.

EPG, oster, 2000 eta 2006 bitartean idatziriko testu eredugarriez osaturik dago eta, guztira, 25 bat milioi hitz ditu. Automatikoki lematizatu eta etiketaturiko corputa da, nahiz eta ez zaion desanbiguazio-prozesurik aplikatu eta lokuzioak ere lematizatu ez diren. Interneten dago kontsultagai, eta corpusean bilaketa-aukera aski zabala ematen duen arakatzaileri batez horniturik dator. Hala, testu-hitzetik edo lematik ez ezik hainbat ezaugarri morfologikoren bidez ere egin daiteke bilaketa, hala nola, kategoria gramatikala, kasu-marka, numeroa, aditz-modua, aditz-pertsona, hitanoa, atzizki-aurrizkiak. . .

AURREKARIAK ETA UFen EZAUGARRITZEA

III. KAPITULUA

Unitate Fraseologikoak

III.1 Sarrera

Tesi-lan honetan aztergai izango ditugun hitz-konbinazioen eremua zedarritzeko asmoz, ezinbestekoa da, aurrena, *unitate fraseologikotzat* zer ulertzen dugun definitzea, zein motatakoak aurki ditzakegun zehaztea, eta bakoitzaren ezaugarri nagusien berri ematea. Atal honetan, unitate fraseologiko guztiek dituzten ezaugarrien berri emango dugu, eta taxonomia orokor bat egingo dugu unitateok hiru multzo nagusitan banatuz. Ondorengo kapituluan, multzo horietako bakoitzaren ezaugarriak zehaztu eta taxonomia xehatuago bat egiten saiatu gara.

Corpas Pastorrek (1996) ohartarazten duen moduan, hitz-konbinazioen ikerketari erreferentzia egiteko erabili izan den nomenklaturaren gainean bada nolabaiteko adostasuna. Lexikologiaren azpidiziplina honi *fraseología* deitu izan zaio gaztelaniaz (Casares, 1950; Zuluaga, 1980; Haensch *et al.*, 1982; Corpas Pastor, 1996), *phraseology* ingelesez (Cowie, 1994; Howarth, 1998), alemanez *phraseologie* (Boguslawski, 1979; Gläser, 1986) gutxi batzuk aipatzeagatik.

Hala eta guztiz ere, terminoaren definizioan ez dugu halako adostasunik. Harrigarriro, hizkuntzalaritza-hiztegietan (Cerdá Massó, 1986; Mounin, 1979; Dubois *et al.*, 1973) ez dugu aurkitzen gure helburuekin bat datorren definiziorik. Gauza bera gertatzen da euskal hiztegi orokorretan ere. Harluxet Hiztegi Entziklopedikoak (Klaudio Harluxet Fundazioa, 2001), esate

baterako, bi adiera orokor hauek ematen ditu bakarrik:

1. Hizkuntza, idazle, garai, etab. baten esaldi-antolaketa edo espresio multzo berezia. *Fraseologia juridikoa*.
2. Gehiegizko hitz-jarioa edo hitz arranditsuen multzoa.

Hizkuntzalaritzan espezializatua ez den hiztegi batean aurkitu dugu gure xedetik hurbilen dagoen definizioa, hain zuzen ere, *Diccionario de la lengua española*ren (RAE, 2001) hirugarren adieran: *Conjunto de frases hechas, locuciones figuradas, metáforas y comparaciones fijadas, modismos y refranes, existentes en una lengua, en el uso individual o en el de algún grupo*. Hala ere, zehaztu beharra dago batetik, fraseologia hitzaren erabilera zabalxeagoa egiten dugula guk, ondorengo ataletan azalduko ditugun konbinazio guztiak hartzen baititu bere baitan. Bestetik, ordea, hizkuntza orokorrari dagozkion erabilerak aintzat hartzen ditugun neurrian —eta ez gizabanakoaren edo giza taldeen erabilerak— fraseologiaren gure ikuskera murriztagoa ere bada.

Fraseologiaren aztergai diren hitz-konbinazioen mota ezberdinak izendatzeko termino orokorraren inguruan bai eta, oro har, bere baitan hartu behar lituzkeen fenomeno lexikalen gainean ere buru hainbat aburu topatzen ditugu ia. Izan ere, oparotasun terminologikoa eta sailkapen ugariak dira diziplina honetako arazo nagusiak (Matešić, 1983; Kühn, 1985).

Fraseologiaren aztergai diren hitz-konbinazio guztien multzoa izendatzeko, honako deitura orokor hauek bildu ditu Corpas Pastorrek (1996), hiru multzotan banaturik:

- *Expresión pluriverbal, unidad pluriverbal lexicalizada y habitualizada, unidad léxica pluriverbal; multiworld unit, multiword lexeme, multiword lexical unit*
- *Expresión fija; fixed expression, set expression, set phrase; phrase figée; Fixiertes Wortgefüge*
- *Unidad fraseológica, fraseologismo; Phraseologische Einheit, Phaseologismus, phraseologische Ausdrucksverbindung, phraseologische Wortverbindung, phraseolexeme, phraseme*

Lehen multzoko izendapenek UFak hitz bat baino gehiagoz osatuak direlako ezaugarriari egiten diote erreferentzia. Bigarren multzokoek, ostera,

unitate horien izaera egonkorra nabarmentzen dute. Hirugarren multzoko terminoek, azkenik, unitate semantikoa osatzen duten egitura sintaktikoak diren aldetik hartzen dute izena.

Guk, autorearekin batera, *unitate fraseologiko* (UF) izendapenaren aldeko hautua egiten dugu, arrazoi sinple bategatik. Onespen zabala du Europa kontinentalean, Sobiet Batasun ohian zein Ekialdeko bestelako herrialdeetan, eta horiexetan, hain zuzen, ikertu dira gehien hizkuntzen sistema fraseologikoak. Bestalde, estatuko nahiz Euskal Herriko filologoen artean gero eta jarraitzaile gehiago dituen terminoa da (Villasante (1988); Kaltzakorta (2001); Esnal (2001); Lekuona (2001); Altzibar (2008); Odriozola (2010))

Corpas Pastorren (1996) *Manual de fraseología española* bikainean unitate fraseologikoen karakterizazio orokorra egiten du. Autoreak sistema fraseologikoaren ikerketa sistematiko xehatua egiten du bere liburuan, lexikologiaren arlo horretan maisuki argi eginez. Izendapen kontuez, unitate mota bakoitzaren ezaugarri esanguratsuenek nahiz sailkapen ezberdinez, gaiari buruzko ezin konta ahala lanetan aurki litekeen ugaritasun antzuan murgildu ordez, guk, hein handi batean, autorearen terminologia (euskarara egokitua), definizioak eta sailkapenak hartuko ditugu aintzat, bere lan eskerga probestuz. Euskararen ezaugarri bereziengatik edo bestelako arrazoiengatik haren irizpideetatik aldentzen garenean, esplizituki adieraziko dugu.

Bada, Corpas Pastorrek (1996) unitate fraseologikoen hizkuntza-ezaugarri hauek nabarmentzen ditu:

- Hitz bat baino gehiagok osaturiko esamoldeak dira
- Instituzionalizaturik daude
- Egonkorak dira, egonkortasun maila ezberdinekin
- Nolabaiteko berezitasun sintaktiko edo semantikoa dute
- Osatzen duten elementuek bariazioak izan ditzakete, dela hizkuntzako aldaera lexikalizatuak dela testuinguruak eragindako aldaketak

Ezaugarri horiek guztiak oinarri hartuta, honako definizio hau taxutu du (letra lodia gurea da):

[...] las *unidades fraseológicas* (UFs) —objeto de estudio de la fraseología— son unidades léxicas formadas por **más de dos palabras gráficas** en su límite inferior, cuyo límite superior se

sitúa en el nivel de la oración compuesta. Dichas unidades se caracterizan por su **alta frecuencia** de uso, y de coaparición de sus elementos integrantes; por su **institucionalización**, entendida en términos de fijación y especialización semántica; por su **idiomaticidad** y **variación** potenciales; así como por el **grado** en el cual se dan todos estos aspectos en los distintos tipos. Corpas Pastor (1996)

III.2 Unitate fraseologikoen hizkuntza-ezaugarriak

Ondorengo azpiataletan, zehatzago aztertuko ditugu arestian aipatu ditugun Ufen ezaugarriak, hots, polilexikalitatea, maiztasuna, instituzionalizazioa, egonkortasuna eta bariazioa, konposizionaltasunik eza eta mailaketa.

III.2.1 Hitz bat baino gehiagoz osaturiko unitateak

Hasteko, txitean-pitean darabilgun *hitz* terminoa bera zer den zehaztu beharra daukagu. Mendebaldeko kulturean, *hitz*aren nozioa gure ohiko ondare lexikalaren parte da; hitz-zerrendekin osatzen ditugu hiztegiak eta zuriuneen³⁰ bitartez bereizten ditugu idaztean (Robins, 1971).

Hitza, halaber, oinarritzko kategoria da hizkuntza-ikerketaren garapenean. *Unitate nagusia* izan zen gramatika klasikoan eta mendebaldeko tradizio linguistikoan (Matthews, 1980). Egungo egunean, morfologiaren eta sintaxiaren arteko trantsizio-gunetzat jotzen da (Pena, 1999). Lexikologiarako ere funtsezko unitatea da, bai eta lexikografiarako ere, nola bere alde teorikoan hala aplikatuan (Martínez Linares, 2006).

Guztiarekin ere, kategoriarik eztabaidatuenetakoa izan da hizkuntzalari-tzaren azken aldiko historian. Are gehiago, estrukturalismoa gailentzen zen garaian, unitate gramatikaletatik ezabatzea edo, gutxienik ere, haren garrantzia txikitzea proposatu izan zen (Rodríguez Adrados, 1974).

Termino horren garrantzia gorabehera, esanahiz nabartua ageri zaigu ohiko erabileran, eta terminologia linguistikoan bertan ere ez da beti zentzu berarekin erabiltzen. Bada, *hitza* alderdi asko dituen unitatea da (Martínez Linares, 2006):

³⁰Beheraxeago ikusiko dugunez, ez dira zuriuneak bakarrik testuetan hitzak bereizten dituztenak.

1. **Forma foniko edo grafiko** zehatz bat du. Adierazpide-elementuen —fonemen edo hizkien— bidez *gauzatzen* da hitza. Bada, batetik, *hitz ortografikoari*, hau da, zuriune jarrai biren arteko hizki multzoari, egiten dio erreferentzia. Beste hainbat modutara ere izendatu izan da: *hitz ortografikoa*, *testu-hitza*, *unitate ortografikoa*, *morfolexema*³¹.

Bestetik, fonemen edo diskurtsoko soinuen bitartez gauzatzen da, eta etenaldi birtualen bitartez mugarritu daiteke (Porto Dapena, 2002); *hitz fonologikoaz* ari gara kasu horretan. Hitz ortografikoa bat etorri ohi da hitz fonologikoarekin. Nolanahi ere, jakina da korrespondentzia hori ez dela beti gertatzen, ortografiak sarritan jokatzen duen modu “erabat konbentzional eta are kapritxozkoagatik” (Porto Dapena, 2002), gure sistema grafikoetan izan ohi diren zalantza eta kontraesanengatik edota idazkera tradizionalen iraunkortasunagatik (Rodríguez Adrados, 1974). Euskaraz, normalizazio eta estandarizazio bidean den hizkuntza izanik, grafiaren gaineko zalantzak eta arautu aurreko idazkera ez-estandarrek ugariak dira. Kasu baterako, gaur egun bereiz idazten diren zenbait unitate (*batik bat*, *behinik behin*, *hitz egin*, *ez dakit*) loturik ere idatzi izan dira tradizioan (*batipat*, *behinipehin*, *hitzegin*, *eztakiti*), eta orain loturik idazten diren beste hainbat, aldiz, (*lehenbailehen*, *baikara*, *bat-batean*), bereiz idatzi izan dituzte zenbait autorek (*lehen bai(t) lehen*, *bait gara*, *bat batean*). Zalantza horiek guztiek eta unitate hauetan sarri gertatu ohi diren erroreek iradokitzen digute hiztun askorentzat unitate semantiko bati loturiko hitz fonologiko bakarra direla³².

2. **Unitate gramatikala** da. Ikuspegi morfologiko edo gramatikal bate-tik, *hitz gramatikala* (adieretako batean) edo *hitz-forma* ere izendatu izan zaio. Horren arabera, oinarri lexematiko bat eta flexio-atzizkiei loturiko kategoria gramatikalez osaturik dago hitza (Martínez Linares, 2006). Bada, *dakart*, *zekarzkien*, *zekartelakoan* edo *bazenekar* hitz ez-

³¹*Morpholexème* Leoni de León *et al.*ek (2008) sorturiko hitza da, nonbait, eta ez dugu beste inon dokumentatu.

³²Hizkuntza-teorizazioak ahozko hizkuntzari lehentasuna ematen dionez, ikerketa linguistikoetan fonologiaren ikuspegitik mintzatu ohi dira *hitzaz*, eta sarritan aipatu izan da independentzia grafikoak ez duela oinarrizko irizpidea izan behar hitz bat badela esateko. Hala eta guztiz ere, hitz idatziak gure kontzientzia linguistikoan duen indarra ezin ukatuzkoa da. Hitzen gure kontzeptu intuitiboaren parte da idazkeraren finkatzea (Lyons, 1977). Hitz ortografikoa izan ohi da, halaber, hiztegi-takto sarrerak ordenatzeko erabili ohi den unitatea.

berdinak lirateke adiera honetan: oinarri lexematiko berdina dute (*ekarri*) baina morfema ezberdinez osaturik daude.

3. **Unitate lexiko-semantikoa** da. Makina bat termino erabiltzen dira adiera honetarako: *lexema* (bere esanahietako batean), *sistemako* edo *lexikoko hitza*, *lema*, *forma kanonikoa*, *aipu-forma* (*citation form*). Elementu lexikal batek bere erabilera diskurtsiboan har ditzakeen forma jokatu guztiak bere baitan hartzen dituen unitate esanguratsua da. *Grosso modo* hitz gramatikalei flexio-atzizkiek erantsitako aldatketak kendutakoan gelditzen den esanahiarekin identifikatzen da. Bada, entitate abstraktua eta aldaezina da. Hala, arestian aipaturiko *dakart*, *zekarzkien*, *zekartelakoan* eta *bazenekar* hitz gramatikalak *lexema*—lexikoko hitz, lema, forma kanoniko— bakar baten gauzatzeak dira: *ekarri*. Nolanahi ere, entitate abstraktu hori adierazteko—esate baterako, hiztegieta egin ohi den gisan— hitz-formarik neutroena, markatugabeena, teoriarik aldakuntza morfematiko gutxien dituen hautatzen da, hala nola, partizipioa aditzetan (*ekarri*, *apurtu*, *eman*) edo forma biluzia izen-izenondoetan³³. Hala, arestiko *dakart*, *zekarzkien*, *zekartelakoan*, *bazenekar* hitz gramatikalak *ekarri* hitz lexikal bakarraren formak eta aldaerak dira.

Gure lan honetan, bi modutara ulertzen dugu *hitza* terminoa. Batetik, hizkuntza idatziaren prozesamenduan ari garen aldetik, unitate fraseologikoa hitz bat baino gehiagoz osatua dela esaten dugunuean, hitz ortografiko bat baino gehiago dituela adierazi nahi dugu, bestelako hizkuntza-auziak alde batera utzita. Alegia, guretzat, *bereizleen* (*separator*) arteko karaktere-katea da hitza (Savary, 2008). Bereizleak karaktere ez-alfabetikoak izan ohi dira—nagusiki zuriuneak eta puntuazio-markak—, baina aldatu egiten dira hizkuntzatik hizkuntzara edo ikerlanen arabera. Japonieraz edo Thailandieraz, esate baterako, zuriunerik gabe idazten da. Halaber, zenbait ikerlanetan (Silberstein, 1993) apostrofoa edo marratxoa hitz-bereizletzat hartzen dira eta, hala, ingelesezko *don't* edo frantsesezko *aujourd'hui*, esate baterako, bi unitate grafiko osaturik leudeke. Beste ikerlan batzuetan, berriz, apostrofoa edo marratxoa hitz barruko osagaia izatea onartzen da, eta, hortaz, *don't* eta *aujourd'hui* hitz bakartzat hartzen dira (ikus tokenizazioa; §II.1.1).

³³Egungo hiztegieta izen eta izenondoaren forma kanoniko gisa konbentzioz morfemarik gabeko forma biluzia hautatu bada ere (*astelehen*, *bide*, *zintzur*, *huts*, *txiro*, *zabal*), esan beharra dago euskal hiztunek artikuladun forma darabiltela horien aipu-forma gisa (*astelehena*, *bidea*, *zintzurra*, *hutsa*, *txiroa*, *zabala*).

Bestetik, hitz anitzeko unitateen prozesaketan, hitz ortografiko horiek hitz lexikal edo lexema bati loturik doaz nahitaez. *Lema* eta *forma kanonikoa* dira jakintza-arlo honetan horri erreferentzia egiteko gehien darabiltzagun terminoak. Aurrerago ikusiko dugunez (§VI.3), euskara hizkuntza malgukaria izanik, hitz anitzeko unitateak testuetan identifikatzeko, sarritan, ez da nahikoa hitz ortografikoak bilatzea. Forma flexionatu ugari har ditzaketen osagaiak lema- eta flexio-murritzapenen bitartez ezagutzea beste modurik ez dago.

Bestalde, euskara bezalako hizkuntza eranskarietan unitate tipografiko bakarra osatzen duten hainbat eta hainbat hitz UFak lirarteke flexiorik gabeko hizkuntzetan (*aurrerantzean* ‘en adelante’, *baraurik* ‘à jeun’, *ziurrenik* ‘most probably’). Beraz, euskaraz horiek hitz bakarra balira bezala tratatzen dira, datu-base lexikalean hitz bakun gisa sarrera emanaz (ikus §II.1).

III.2.2 Maiztasuna

Aski frogatutzat jotzen da UFen multzoak, bere osotasunean hartuta, hizkuntzan duen presentzia biziki handia dela. Jackendoffen (1997) kalkuluen arabera, hitzunen lexikoan, hitz bakunen adinako munta dute hitz anitzeko unitateek. Sag *et al.*en (2002) ustetan, estimazio horiek ere labur gelditzen dira, eta konbinazio lexikalizatuak bakarrik kontuan hartuta ere, proportzio hori aise gainditzen dela deritzote. Autoreen arabera, estaldura zabaleko HPko sistemetan hitz anitzeko unitateen pisua gero eta handiagoa da, domeinu berezituetakoa terminologia tratatzeko gauza izan behar duten neurrian. Domeinuotan hitz anitzeko unitateak nagusitzen omen dira nabarmen lexia bakunen aldean, hartaz, sistemak domeinu berrietako hiztegiekin aberasten joan ahala, hitz anitzeko unitateen proportzioak ere gora egiten omen du etengabe HP sistemetan.

Maiztasun absolutuaz gain, ezaugarri horrek beste bi alderdi ditu: bate-tik *agerkidetza-maiztasuna*³⁴ deritzona eta, bestetik, unitate fraseologikoaren beraren *erabilera-maiztasuna*:

- a) **Agerkidetza-maiztasuna.** Testu-lagin adierazgarri batean hitz bik (edo gehiagok) elkarren inguruan zenbateko maiztasunez ageri diren erakusten digu neurri horrek. Bada, UF bat osatzen duten elementuek

³⁴Erdaretan, *co-occurrence frequency*, *frecuencia de coaparición* edo *coocurrencia*, *fréquence de cooccurrence*...

ausaz espero izan zitekeena baino sarriago azaltzen dira elkarren inguruan, alegia, osagai bakoitzaren maiztasun indibidualak kontuan izanik itxaro izatekoa dena baino maiztasun handiagoz agertzen dira konbinaturik. HPan, corpusetatik mota guztietako agerkidetzak erauzteko (UFak, terminoak, aditzen azpikategorizazioa) erabiltzen diren teknika estatistikoen oinarrian ezaugarri hori dago.

- b) **Erabilera-maiztasuna.** Agerkidetza-maiztasunak berehalako ondorio bat du: hizkuntza-sistemaren arauetatik abiatuta libreki eraturiko hitz-konbinazio bat behin edo behin erabiltzen den unetik, prest dago hitz-tun berak edo beste batzuek konbinazio finkatu moduan diskurtsuan erabil dezaten (Lyons, 1977). Zenbat eta konbinazio bat sarriago erabili —alegia zenbat eta erabilera-maiztasun handiagoa izan— orduan eta aukera handiagoa izango du esamolde finko gisa errotzeko eta hitz-tun natiboek oroimenean biltegitatu dezaten (Pawley eta Syder, 1983). Bada, alderdi hau estuki loturik dago instituzionalizazioarekin.

Nolanahi ere, azpimarratu beharra dago hitz-konbinazio baten erabilera-maiztasun probabilistiko hutsak ez duela frogatzen hura unitate fraseologikoa denik. Hala, Coseriuren (1977) esanetan, *caballo blanco* askoz sarriago erabiltzen da *caballo bayo* baino, esate baterako. *Blanco* adjektiboak, baina, ez du *caballo* inpliketzen eta *bayok*, oster, bai; bada, *caballo-bayo* hitz-konbinazioak kolokazioa osatuko luke —*solidaridad léxica* autorearen terminologian— baina *caballo-blancok*, berriz, ez.

Alabaina, inplikazio horrexen ondorioz, hain zuzen ere, *caballo* eta *bayoren* arteko agerkidetza-maiztasuna askoz ere handiagoa da *caballo* eta *blancoren* artekoa baino.

III.2.3 Instituzionalizazioa

Esamolde neologiko bat maiz erabiltzeak diskurtsotik hizkuntzara igarotzea ekar dezake. Bada, instituzionalizazioak³⁵ prozesu soziolinguistiko bati egiten dio erreferentzia; prozesu horretan ale lexikal bat, forma eta esanahi jakin

³⁵Kontzeptu nahaste izugarria dago arlo horretan. Kasu baterako, lexikalizazioari, Lyonsen (1977) eta Leechen (1977) ulertzen duten moduan, Bauerrek (1983) instituzionalizazioa deritza; aldiz, autore horrek darabilen *lexikalizazio* kontzeptua, paradoxikoki, Lyonsen (1977) *fossilizazio* kontzeptuarekin bat dator. Kontzeptu-nahaste horretan argi egiten lagun dezake Lipkaren (1992) azterketa xehatuak.

batean, hiztun-komunitate baten norman integratzen da, haren hiztegiko lexema onargarri eta ohiko bihurtuz (Lipka, 1992; Lipka *et al.*, 2004).

III.2.4 Egonkortasuna eta bariazioa

Atal honen barruan instituzionalizazioak erakusten dituen oinarritzko bi ezaugarri bildu ditugu: *finkapena* eta *espezializazio semantikoa*. Bi alderdiok erlazonaturik daude, finkapen formalak aldaketa semantikoa baitakar berekin (Cowie, 1988).

III.2.4.1 Finkapena

UFen ezaugarri honetan zentratu dira batez ere sobietar blokeko eta Europa kontinentaleko hizkuntzalariak. Aurrez eginiko konbinazio gisa zenbait esamoldek hizketan erreproduzitzeko duten gaitasunari deritzo finkapena edo egonkortasun formala (Zuluaga, 1975). UFen finkapenak alderdi lexiko-sintaktikoari dagozkion zenbait murriztapenen bitartez gauzatu ohi da, hala nola, osagaien hurrenkera finkoa, osagaiak ordezkatzeko edo ezabatzeke ezintasuna, tartean elementuak eransteko murriztapenak edo eraldaketa sintaktikoetarako mugaketak (adib. pasibazioa eta osagaien fokalizazio edo topikalizazioa).

Finkapena erabilerak eragindakoa eta arbitrarioa bada ere, ez da hiztun guztientzat homogeneoa (Bustos Gisbert, 1986).

III.2.4.2 Espezializazio semantikoa edo lexikalizazioa

Finkapenak berekin dakar askotan instituzionalizazioaren bigarren ezaugarria: espezializazio semantikoa. Hitz-konbinazio libreetan gertatzen ez den bezala, behin hiztunen komunitateak UFaren eta bere interpretazio semantikoaren artean asoziazio zuzen bat ezarri eta gero, unitate hori prest dago nolabaiteko aldaketa semantiko bat izateko.

Espezializazio semantikoak —lexikalizazioa ere deitua— bi alderdi nagusi eraskusten ditu (Leech, 1977; Lyons, 1977):

- a) esanahia gehitzearen ondorioz lortzen den lexikalizazioa, hala nola, *mu-zin egin*, non partikularretik, fisikotik eta zehatzetik (‘aurpegiko keinu bat’), orokorrera, psikikora eta abstraktura (‘erdeinatu’, ‘arbuia’), igo-rotzen den.

- b) esanahia ezabatzearen ondorioz lortzen den lexikalizazioa, esate baterako, *txalo egin* ('txalotu').

Arestian azaldutakotik ondoriozta daiteke lehenbizi finkatzea datorrela eta ondoren, hori dela kausa, aldaketa semantikoa gerta daitekeela. Hartara, espezializazio semantikoa duen edozein esamolde finkoa da, baina alderantzizkoa ez da nahitaez egia.

III.2.4.3 Aldagarritasuna

UFen finkapena, euren ezaugarri nagusietako bat izanik ere, erlatiboa da. Askok aldaera lexikalak dituzte (*begiak itsutu/lausotu/goibeldu, gogoan izan (ukan)/eduki*). Nolanahi ere, komeni da bereiztea mota horretako aldaerak eta UFe diskurtsoan izan ditzaketen aldakuntza puntualak.

Aldaerak

Unitate fraseologiko bi aldaeratzat hartu ahal izateko, honako baldintza hauek bete behar dituzte (Zuluaga, 1975):

- hizkuntza funtzional berberaren barnean egon behar dute
- esanahi bera izan behar dute
- testuingurutik libre eta independente izan behar dute
- egituran eta osagaietan berdintsuak izan behar dute
- finkoak izan behar dute, serie mugatu eta egonkor baten parte diren aldetik.

Aldaera horien barruan sartzen dira egiturazko aldaerak, hala nola, elementu gramatikaleei dagozkienak (*erdi bi egin/erditik egin, begi bistan/begien bistan*) edo osagaien ezabatzeak, beti ere unitate fraseologikoaren barne-antolakuntza aldatzen ez badute (*begien bistan egon/bistan egon*).

Aldiz, aldaerak **ez** dira beste hauekin nahastu behar:

- eratorpen hutsezko bariazioak, hala nola, *parte hartu* aditzetik eratorritako *parte(-) hartze* izena
- eraldakuntzak, hala nola, *ohi bezala/bezalaxe*

- serie batekoa izanik, esanahiz antonimoak direnak, adibidez, *aldats gora* eta *aldats behera*
- aldaera dialektalak (*esan/erran nahi baita, kale/karrika egin*) edo erre-gistro-aldaerak (*alde egin* vs *hanka egin* edo *ospa egin*)
- bete beharreko *hutsuneak* dituzten UFak (*neureak/bereak/geureak eta bost*)

Aldakuntzak

Ez dira nahastu behar aldaerak unitate hauen sormenezko aldakuntzekin. Paradoxikoa dirudien arren, UFek onartzen duten aldakuntza maila, hiztunentzat ezagugarri izateari utzi gabe, euren finkapen mailaren arabera da. Hala, zenbat eta egonkorragoa —eta hortaz instituzionalizatuagoa— izan unitate bat, orduan eta aukera gehiago ditu diskurtsoan aldakuntzak izan ditzan, eta aldakuntza horiek (eta horien eragina) hiztunek ezagut ditzaten. Ondorengo adibidean, esate baterako, Anjel Lertxundik (*toki guztietan*) *zakurrak ortozik* esakunearen moldaera txiki bat egiten du, eta aldi berean, *ortozik* hitza berrerrabiltzen du atsotitzean adierazten bide duen ‘eragozpen’ edo ‘gabezia’ esanahiarekin; bada, ‘ortozik agertzeko aurpegia’ ‘bere gabezia erakusteko ausardia’ esan nahi luke.

[...] Han eta hemen, hemen eta han, zakurrak ortozik. Baina zakurrak denak ortozik ibili arren, egon badaude ibiltzeko modu desberdinak.

[...] Paz Pietrok ez zuen italiarren ausardia (ortozik agertzeko aurpegia) izan. (Anjel Lertxundi, ‘Ortozik’, *Berria* 2009/10/25)

Alexandrova eta Ter-Minasovaren (1987) hitz potentzialak (*potential word*) azaltzen du fenomeno hori hein batean behinik behin. Autore horien arabera UF baten osagaiek ez dira hitzak *strictu sensu*; zentzu berri bat bereganatzen dute unitate osoaren esanguraren eraginez, eta hala, hitz potentzial gisa funtzionatzen hasten dira.

Esate baterako, euskarazko *soka luzea ekarri/izan* (‘ondorio handiak eragin’) aditz-lokuzioa (3a) erabiliaren erabiliaz, *soka luzea* izen-sintagmak adiera berria bereganatu du (‘ondorio handia’), beste edozein testuingurutan berrerrabil daitekeena (3b, 3c).

- (3) a. Zaldibian aurkitutako gorpuek soka luzea ekarriko dute (Xabier Etxabe *Lurtarra da begiratu*).
- b. [...] zeren gizakiek eta gizarteek komunikazio-esparru nahiz kultura-eredu askotarikoak sortu eta sortzen baitituzte historiaren soka luze geldiezinan (J.I. Basterretxea Polo, *Kultura-aniztasuna eta gizarte-komunikazioa* 2002).
- c. Balorazio biak elkarrekiko baztertzaileak ez diren arren, termino biak soka luze bateko mutur-muturrak dira. (J.I. Basterretxea Polo, *Kultura-aniztasuna eta gizarte-komunikazioa* 2002)

Horrekin loturik, Nunberg *et al.*ek (1994) birdefinitu egin dute nolabait “konposizionaltasun semantikoa” ren nozioa *deskonposagarritasun semantiko* (*semantic decomposability*) kontzeptuarekin.

Autoreek darabilten adibidea baliatzeagatik, *spill the beans* lokuzioa (‘sekretua agerian utzi’, ‘erbia eraiki/harrotu’; lit. ‘indabak isuri’) erraz analiza liteke *spill* aditzari ‘agerian utzi’ interpretazioa esleituz eta *beans* izenari, oster, ‘sekretua’ esanahia egotziz, hartara *spill the beans* lokuzioaren irakurketa guztiz konposizionala eginez: ‘sekretua agerian utzi’.

Alegia, konbinazio idiomatiko horietan, *dekonstrukzio semantiko* bat gertatzen da, non esapidearen interpretazioaren zatiak osagai jakinekin uztartzen diren. Autoreen euren ustez, lokuzio gehientsuenak mota horretakoak dira. Artikuluan *idiomatically combining expressions* (edo laburturik, *idiomatic combinations*) deritze lokuzio horiei, baina geroagoko beste lan batzuetan (Fischer eta Keil, 1996; Sag *et al.*, 2002; Baldwin *et al.*, 2003) *decomposable idioms* izendapena nagusitu da. Guk ere, mota horretako esapideak izendatzeko *lokuzio deskonposagarriak* deitura baliatuko dugu.

Bada, Corpas Pastorek (1996) hala dioen arren, badirudi ez dela nahikoa UF bat aski instituzionalizaturik eta finkaturik egotea bere gainean halako aldakuntzak onar ditzan. Ezinbestekoa da UFaren zatiak konbinazioaren esanahiaren zatiekin identifikatu ahal izatea³⁶. Hala, *spill the beans* aditz-lokuzioarekin hori egin daitekeen arren, instituzionalizazio maila berdintsua

³⁶Nolanahi ere, Nunberg *et al.*en (1994) arabera, lokuzioaren zati batek bakarrik kontserbatuko du esanahi idiomatikoa lokuzioaren gainerako elementuen presentzian (*spillek* bakarrik esan nahiko du ‘agerian utzi’ *beansekin* batera azaltzen bada). Argi dago agerikidetze hori ez dela ezinbesteko baldintza, sormenezko aldakuntzetan, lokuzioaren osagaiak bere adiera idiomatikoa kontserba baitezake beste testuinguru batzuetan ere. Hala eta guztiz ere, autoreek eurek, artikulua onorioetan hala onartzen dute: “Still, we would not be surprised to find each constituent [of the idiom *corral the strays*] having its idiomatic sense when used in isolation [...] so there is rarely a need to conventionalize a

duen *kick the bucket* lokuzioarekin (‘azkenak egin’, ‘hil’; lit. ‘baldea ostikoz jo’) ez da berdin gertatzen; lokuzioak esanahi bateratua du, osagaien artean banatu ezin daitekeena (Nunberg *et al.*, 1994). Hori dela-eta, deskonposagarriak ez diren UFez ezin onar dezakete sormenezko aldakuntzarik, eta halaber, finkapen formal handiagoa dute (ikus §IV.4).

III.2.5 Konposizionaltasunik eza

Konposizionaltasuna, edo hobeto esanda, haren eza, espezializazio edo lexicizazio semantikoaren gradurik gorena izendatzeko erabiltzen da: ‘esamoldearen zentzu globala ezin deduzi daiteke bere osagai bakoitzaren esanahiak konbinatuz’. Tradizionalki, batez ere fraseologo anglo-amerikarren artean, UFen ezaugarri nagusitzat hartu izan da. Izan ere, opakotasun semantikoa —konposizionaltasunik eza— duten unitateak jo izan dira luzaroan unitate hauen prototipotzat.

Euskal autoreen artean ere ezaugarri hori nabarmendu izan da batik bat; Antonio Zabalaren (1990) hitzetan, adibidez, “*ortik dator, ain zuzen, esae-rak*³⁷ *duten bereiztasunik arrigarrienetako bat: bat esan eta bestea ulertu bear dala. Itzak adierazten duten baiño esan-nai zabalagoa dutela.*”

Unitate fraseologikoek bi motatako esanahia eduki dezakete: esanahi literala eta esanahi figuratiboa. Bigarrena da, hain zuzen, unitateotako askok duten idiomatikotasunaren erantzule. Esanahi figuratiboak prozesu metaforikoen edo metonimikoen emaitza dira (edo biena batera), beraz zentzu literalaren transferentzia gertatzen da.

Nolanahi ere, komeni da oroitaraztea UF guztiak ez direla ez-konposizionalak; izan ere konposizionaltasunik eza UFen ezaugarri potentziala da eta ez ezinbestekoa.

Idiomatikotasuna

Sarritan ‘ez-konposizional’en sinonimotzat hartu izan bada ere, *idiomatiko* terminoa bi adiera nagusitan erabili izan da:

collocation like this one qua collocation; rather, we conventionalize each of its constituents independently”.

³⁷Antonio Zabalak bere adierarik zabalenean darabil hemen *esaera* hitza, hau da, unitate fraseologiko guztien multzoa izendatzeko, direla lokuzioak, direla kolokazioak zein enuntziatu fraseologikoak.

- a) zenbait konbinazio finkok duten ezaugarri semantikoa; ezaugarri hori duen esamoldearen zentzu globala ezin deduzi daiteke bere osagai bakoitzaren zentzuak konbinatuz.
- b) zentzu etimologikoan (grezierazko *ἰδιωματικός*-etik, ‘partikularra’), hizkuntza jakin batek berezkoa eta berezia duena.

Aipatu dugun bezala, hasierako fraseologo anglo-amerikar gehienek konposizionaltasunik ezarekin identifikatu zuten idiomatikotasuna. Corpas Pastorek (2001) ere zentzu murriz horretan darabil idiomatikotasun terminoa, nahiz eta ez duen UFen ezinbesteko ezaugarritzat jotzen, ezta lokuzioen ezaugarri eksklusibotzat ere.

Hala eta guztiz ere, idiomatikotasuna zentzu zabalagoan —bigarren adieran— zerabilten autoreak ez dira falta izan (Smith, 1925; Jespersen, 1975; Fillmore *et al.*, 1988; Roberts, 1994). Horientzat, esamolde (edo egitura) bat idiomatikoa izan dadin hizkuntza horretan naturala izaki, aldi berean, berezia (*peculiar*) edo idiosinkratikoa izan behar du —adibidez, gramatikaren arauak hausten dituelako— zentzuz literala izan nahiz ez izan. Areago, hizkuntzaren berezitasun horiek probatzeko, Roberts-ek (1994) ezinbestekoa deritza hizkuntza ezberdinen arteko konparaketari. Esapideak idiomatikoak dira hizkuntza batean, bereziak direlako beste hizkuntza batzuekin alderatuta. Hizkuntza bakoitzaren diseinu kognitiboak euren arteko erabilera ezberdintasunak azalduko lituzke. Izan ere, Alonso Ramosek (2006) dioenez, hiztun natiboak ez dira beti esamolde jakin baten izaera bereziaren jabe, beraz ikuspegi kontrastiboa baliagarria da askotan.

Areago, azken aldiko lanetan, idiomatikotasunaren zentzu zabala nagusi da. Wulffen (2008) hitzetan idiomatikotasuna meta-kontzeptu konplexu eta eskalarra da, UFak definitzen dituen halako ezaugarri orokor bat. Ildo beretik, Baldwin eta Kimek (2010) idiomatikotasun mota ezberdinak bereizten dituzte, gorago aipatu dugun UFen ezaugarrien pareko direnak; hala, bere *idiomatikotasun sintaktikoa* gure ‘finkapen’aren pareko litzateke, *idiomatikotasun estatistikoa* ‘maiztasuna’ri (eta instituzionalizazioari) egiten dio erreferentzia eta *idiomatikotasun semantikoa* gure ‘konposizionaltasun eza’ren kide litzateke; bestalde, *konposizionaltasun lexikala* gertatzen da UFaren osagiren bat hizkuntzaren ohiko lexikoiaren parte ez denean (*ad hoc*), eta *konposizionaltasun pragmatikoa*, berriz, egoera- eta testuinguru multzo jakin batzuekin loturik dauden UFen ezaugarria litzateke (*egun on*). Autoreek UFen sailkapena gauzatzen dute bakoitzak duen idiomatikotasun motaren arabera (III.1 taula).

	Lexical	Syntactic	Semantic	Pragmatic	Statistical
all aboard	-	-	-	+	+
bus driver	-	-	+	-	+
by and large	-	+	+	-	+
kick the bucket	-	-	+	-	+
look up	-	-	+	-	+
shock and awe	-	-	-	+	+
social butterfly	-	-	+	-	+
take a walk	-	-	+	-	?
to and fro	?	+	-	-	+
traffic light	-	-	+	-	+
eat chocolate	-	-	-	-	-

III.1 Taula: Hitz anitzeko esapideen sailkapena duten idiomatikotasunaren arabera (Baldwin eta Kim, 2010).

III.2.6 Mailaketa

Autorerik gehienak bat datoz aitortzean UFek arestian azalduko ezaugarri asko dituztela baina maila ezberdinean. Mailakatze hori unitateon ezaugarri guztietan ageri da, bai instituzionalizazioan bai egonkortasunean bai egitura semantikoan.

Ezaugarrien mailaketak duen garrantziaren erakusgarri, aski izan bedi aipatzea zenbait autorek unitate fraseologikoen sailkapenean erabili dutela. Adibidez, Carter (1989) mailaketaz baliatzen da ingeleseko UFak sailkatzeko. Irizpiderik garrantzitsuenak bere iritziz hauexek dira:

- *kolokazio-murritzapena*. Honen arabera, UFak izan daitezke: murritzapenik gabekoak, murritzapen partzialekoak edo erabateko murritzapen-dunak.
- *finkapen sintaktiko-estrukturala*. Ezaugarri hau kontuan hartuta, UFak izan daitezke: erregularrak, erregularrak murritzapenekin edo irregularrak.
- *opakotasun semantikoa* edo *idiomatikotasuna*. Bereizgarri hau aintzat hartuta, UF gardenak, metaforikoak, erdi-gardenak edo opakoak ditugu.

Autoreak taldeka banatzen ditu unitate fraseologikoak —*fixed expressions* bere terminologian— goiko hiru ezaugarri horiek aintzat hartuta, handienetik txikienerainoko eskala batean. Talde bakoitzean argi eta garbi sartuko

liratekeen unitateen ezaugarriak nabarmenenak bereizten ditu, gero taldeen artean bitarteko kategoriak ezarri, eta hala etengabeko *continuum* bat osatzen da.

Guztiarekin ere, UFen ezaugarri guztiak mailakatu daitezkeen arren, Howarthe (1998) adierazten duenez, ume baten hizketan ‘analizatu gabeko’ hitz-konbinazio bat analizatua izatera igaro daiteke gerora bere bizitzan; Bolingerren (1976) esanetan, baliteke hiztun bat zenbait konbinazioen konposizionaltasunaz ez jabetzea harik eta helduaroan ondo sartua izan arte. Hala, esapide bera partzialki edo osoki konposizionala gerta daiteke hiztun ezberdinentzat; esate baterako, *to let off steam*³⁸ aditz-lokuzioan, baliteke hiztunak bat ez etortzea *steam* hitzaren esanahi literala (‘lurruna’) edo figuratiboa (‘haserrea’) aktibatzen ote den zehazterakoan.

III.3 Unitate fraseologikoen sailkapena

Fraseologiak aztertu beharreko unitateen gainean eta unitate horiek guztiak bere baitan hartuko dituen terminoaren inguruan adostasunik ez dagoen bezala, fenomeno lexikal horiek sailkatzeko orduan ere ez dago kontsentsu handirik. Heterogeneotasun horren zergatia, hein batean, hizkuntzalaritza-tradizio ezberdinetatik eginiko deskripzio linguistikoan datza.

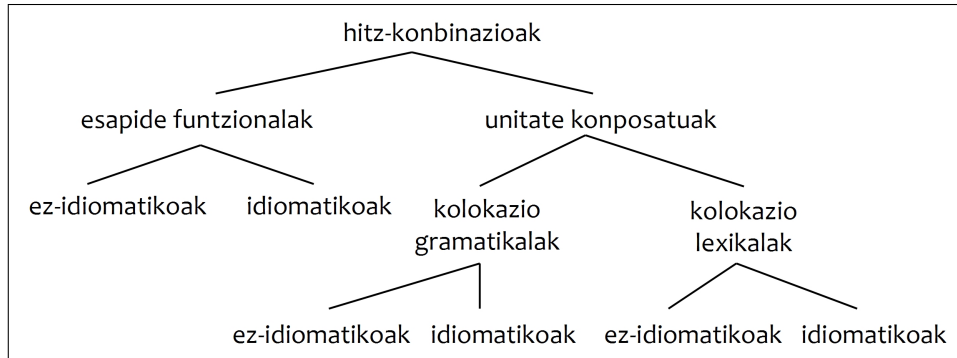
Howarthe (1998), esaterako, errusiar lexikologiaren eragin handia duten onarpen zabaleko sailkapen batzuk hartuta (Arnold, 1986; Cowie, 1988; Gläser, 1986), fusio moduko bat egiten du (ikus III.1 irudia).

Batetik, diskurtsoan duten zereginagatik bereizten dira ‘esapide funtzionalak’: esate baterako, diskurtsoa egituratzeko baliabideak, elkarrizketa-ganbitoak, errutinazko formulak edo enuntziatu osoak (atsotitzak, makulu-hitzak, esloganak).

Bestetik, ‘unitate konposatuek’ (*composite units*) funtzio sintaktiko jakin bat betetzen dute perpausean. Horiek, halaber, bi multzotan banatzen dira: kolokazio lexikalak —kategoria irekiko bi osagaiz eratuak (aditza + izena, adjektiboa + izena etab.)— eta kolokazio gramatikalak, non osagaietako bat klase itxikoa den (preposizioa + izena, izena + preposizioa, aditza + partikula etab.). Mota nagusi horien kategorizazioa gauzatzeko beste irizpide batzuk baliatzen dira, hala nola, agerikidetzeta-murritzapenak (*restricted collocability*), espezializazio semantikoa eta idiomatikotasuna, hirurak ere mailakatu daitez-

³⁸‘haserrea kanporatu’, ‘barrena hustu’ hitzez hitz ‘lurruna irteten utzi’.

keelarik. Hala, hurbilpen horren arabera, kolokazio lexikalen artean honako kategori hauek aurki ditzakegu: ‘konbinazio askeak’ (*blow a trumpet*), ‘kolokazio murriztuak’ (*blow a fuse*³⁹), ‘lokuzio figuratiboak’ (*blow your own trumpet*⁴⁰) eta ‘lokuzio hutsak’ (*blow the gaff*⁴¹).

III.1 Irudia: UFen sailkapena Howarthen (1998) arabera.

Bauerren (1983) terminologia egokituta, Sag *et al.*ek (2002) bi multzo nagusitan banatzen dituzte UFak —*multiword expressions* (MWE) autoreen hitzetan—: ‘esapide lexikalizatuak’ eta ‘esapide instituzionalizatuak’ (ikus III.2 irudia). Esapide lexikalizatuak, partzialki bederen, sintaxi edo semantika ‘idiosinkratikoa’ dute, edo bestelako testuinguruetan ageri ez den hitzen bat daukate; hiru multzo nagusitan banatzen dituzte: esapide finkoak, erdi-finkoak eta sintaktikoki malguak, zurruntasun morfosintaktiko handienetik txikienera ordenatuak. Aldiz, esapide instituzionalituak sintaktikoki eta semantikoki konposizionalak dira, baina oso maiztasun handikoak (testuinguru jakin batean).

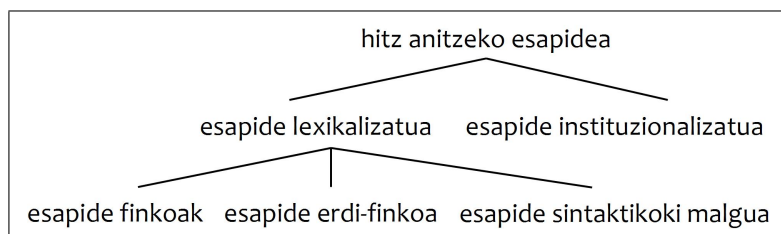
Kolokazio terminoa estatistikoki adierazgarri den edozein agerkidetza izendatzeko baliatzen dute autoreok; hau da, kolokazioak dira aipaturiko UF mota guztiak ez ezik bestelako hitz-konbinazio usuak ere, hizkuntzaz kanpoko arrazoiek sorturikoak barne (*saldu - etxea*).

Guztiarekin ere, lan honetarako, Corpas Pastorren (1996) sailkapena hobetsi dugu, gure aztergaia —lokuzioak— ondoen zedarritzen lagundu digulakoan. Autoreak, unitate fraseologikoen taxonomia orokor bat egiteko, bi

³⁹‘Fusible bat erre’.

⁴⁰‘Norbere burua lausengatu’ lit. ‘norbere tronpeta jo’.

⁴¹‘Erbia harrotu’, ‘sekretua agerian utzi’ lit. ‘arpoia jo’/‘arpoiari putz egin’.

III.2 Irudia: Hitz anitzeko esapideen sailkapena Sag *et al.*en (2002) arabera.

irizpide nagusi uztartzen ditu. Batetik, enuntziatu osoa den edo ez, eta bestetik, finkapena (hizkuntza-arauan⁴², hizkuntza-sisteman edo hizketan⁴³).

Enuntziatua hizketako egintza da, eta komunikazio-unitate txikiena osatzen du; normalean esaldi bakun edo konplexu bat izan ohi da, baina sintagma bat edo hitz soil bat ere izan daiteke (Zuluaga, 1980). Irizpide horren arabera, hortaz, unitate fraseologikoak bi multzo nagusitan zatitzen dira: batetik, enuntziatu osoak eratu ditzaketenak, eta bestetik, hizketa-egintzarik osatzen ez dutenak, hau da, sintagmak izanik, bestelako sintagma batzuekin konbinatu beharra dutenak enuntziatuak osatu ahal izateko.

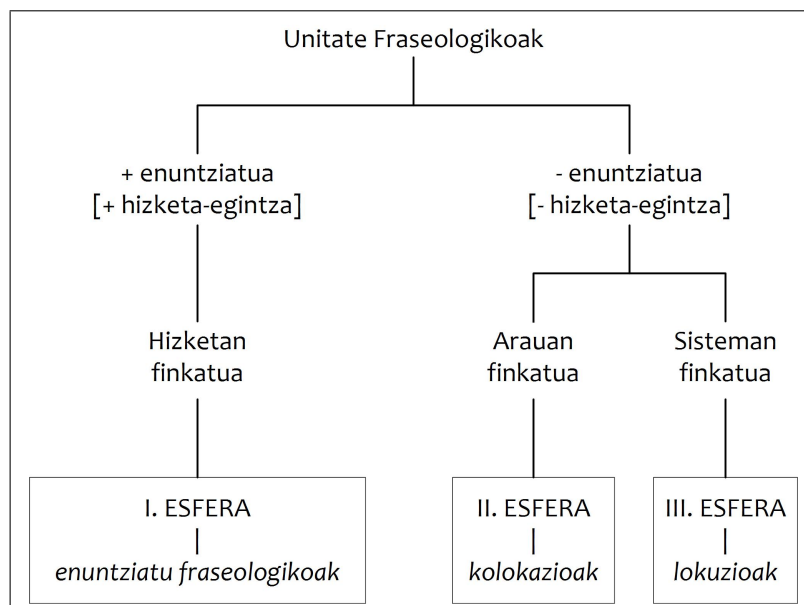
Hizketa-egintza osoak eratzen dituzten unitateei *enuntziatu fraseologikoak* deitzen die. Enuntziatuok, halaber, hiztunen komunitatearen ondare sozio-kulturalari dagozkion unitateak dira, hau da, hizketaren unitateak eratzen dituzte.

Ostera, enuntziaturik osatzen ez duten unitateak beste bi multzo nagusitan banatzen ditu, finkapenaren irizpidean oinarrituta. Batetik, sisteman unitateak osatzen dituztenak, eta bestetik, sistemaren ikuspegitik guztiz sintagma libreak izanik, aldi berean, erabilerak ezarritako finkapena erakusten dutenak. Alegia, talde honek bere baitan hartzen ditu bai sisteman finkaturiko unitateak bai arauan bakarrik finkaturikoak. Sisteman finkaturiko UFei *lokuzioak* deituko diegu eta norman finkatutakoei, aldiz, *kolokazioak*.

⁴²UZEIren (1982) *Hizkuntzalaritza Hiztegiaren* arabera, hau da *hizkuntza-arauaren* definizioa: “ahozko mintzairan edo idatzian, egoera edo xede jakin baterako erabilera egokitzen hartzen dena, talde edo komunitate jakin baten barnean. Egoera informal bati dagokion araua eta egoera formal bati dagokiona oso diferenteak izan daitezke”.

⁴³*En contraposició al llenguatge (capacitat humana) i a llengua (sistema lingüístic [hizkuntza-sistema]), la parla [hizketa] és una realitat física, concreta i individual. Mentre que la llengua és una realitat abstracta i un producte social del llenguatge, la parla és, segons Saussure, “un acte individual de voluntat i d’intel·ligència”* (Tuson, 2000).

III.3 irudiko eskemak laburbiltzen ditu lehen mailako sailkapen horretako hiru multzoak: *kolokazioak*, *lokuzioak* eta *enuntziatu fraseologikoak*.

III.3 Irudia: Unitate fraseologikoen sailkapena (Corpas Pastor, 1996).

Nolanahi ere, konbinazio libreek, kolokazioek eta lokuzioek continuum bat osatzen dute, eta sarri askotan, euren arteko mugak ez dira batere argiak izaten. Halaber, hiru multzo horietako bakoitza mota ezberdinetan banatu daiteke.

Esfera bakoitzeko Ufen ezaugarri nagusien berri ematen eta bakoitzaren taxonomia zehazten saiatuko gara ondorengo kapituluan. Baina, batez ere, bigarren esferako lokuzioen azterketari egingo diogu tarterik handiena, izan ere, horiexek dira tesi honetako aztergai nagusiak.

III.4 Laburbilduz

Kapitulu honetan, UFTzat zer ulertzen dugun definitzen saiatu gara. Horretarako, Ufen ezaugarri komunak berri eman dugu, esan nahi baita, hitz anitzekoak izatea, maiztasuna, instituzionalizazioa, idiomatikotasuna eta egonkortasuna.

UFak **hitz bat baino gehiagoz osaturiko unitateak** direla esan ohi dugu. Alabaina, *hitza* alderdi asko dituen unitatea da. Batetik, *hitz ortografikoa* dugu, hau da, zuriune jarrai biren arteko hizki multzoa. Bestetik, *hitz gramatikala* edo *hitz-forma* oinarri lexematiko batez eta flexio-atzizkiez osaturikoa dugu. Azkenik, elementu lexikal batek bere erabilera diskurtsiboan har ditzakeen forma jokatu guztiak hartzen ditu bere baitan *lemak* edo *forma kanonikoak*. Gure lan honetan, hizkuntza idatziaren prozesamenduan ari garen aldetik, unitate fraseologikoa hitz ortografiko bat baino gehiago dituela adierazi nahi dugu. Alegia, bereizleen arteko karaktere-katea da hitza.

UFen multzoak, bere osotasunean hartuta, arrunt presentzia handia du hizkuntzan. UFen **maiztasunak**, alabaina, beste bi alderdi ere baditu. Batetik, testu-lagin adierazgarri batean hitz bik (edo gehiagok) elkarren inguruan zenbateko maiztasunez ageri diren erakusten digu *agerkidetza-maiztasunak*. HPan, corpusetatik mota guztietako agerkidetzak erauzteko erabiltzen diren teknika estatistikoen oinarrian dago ezaugarri hau. Bestetik, UF jakin batek duen *erabilera-maiztasuna* dugu. Zenbat eta konbinazio batek erabilera-maiztasun handiagoa izan, orduan eta aukera handiagoa izango du esamolde finko gisa hizkuntzan errotzeko.

Bada, alderdi hau estuki loturik dago **instituzionalizazio**arekin. Instituzionalizazioa prozesu soziolinguistikoa bat da, non ale lexikal bat, forma eta esanahi jakin batean, hiztun-komunitate baten norman integratzen den.

UFen **finkapenak** —edo egonkortasun formalak— alderdi lexiko-sintaktikoari dagozkion zenbait murriztapenen bitartez gauzatu ohi da, hala nola, tartean elementuak eranstea murriztapenak edo eraldaketa sintaktikoetarako mugaketak (adib. pasibazioa, osagaien fokalizazio edo topikalizazioa...). UFen finkapena, euren ezaugarri nagusietako bat izanik ere, erlatiboa da eta askok aldaera lexikalak izan ohi dituzte.

Konposizionaltasunik eza hartu izan da tradizionalki UFen ezaugarri nagusitzat, batez ere fraseologo anglo-amerikarren artean. Ezaugarri horren jabe den esamoldearen zentzu globala ezin deduzi daiteke bere osagai bakoitzaren zentzuak konbinatuz.

Autorerik gehienak bat datoz aitortzean UFek arestian azalduko ezaugarri asko ditzutela baina ez beti guztiak eta maila berdinean. **Mailaketa** hori, gainera, unitateon ezaugarri guztietan ageri da.

UFen hizkuntza-ezaugarriak zehaztu ondoren, euren taxonomia orokor bat egiteari ekin diogu. Horretarako, bi irizpide nagusi uztartu ditugu. Batetik, enuntziatu osoa ote den edo ez, eta bestetik, finkapena (hizkuntza-arauan,

hizkuntza-sisteman edo hizketan). Irizpideok baliatuta, hiru esfera nagusitan banatu ditugu UFak.

Batetik, *enuntziatu fraseologikoak* ditugu, hizketan finkaturik daudenak. Bestetik, hizketa-egintzarik osatzen ez dutela, *kolokazioak* eta *lokuzioak* ditugu; lehenak arauan finkaturik daude eta bigarrenak, oster, sisteman. Nolanahi ere, konbinazio libreek, kolokazioek eta lokuzioek continuum bat osatzen dute, eta sarritan, euren arteko mugak ez dira batere argiak izaten.

IV. KAPITULUA

Unitate Fraseologikoen ezaugarritzea

Aurreko kapituluan, hiru esferatan banatu ditugu Unitate Fraseologikoen unibertsoa: enuntziatu fraseologikoak, kolokazioak eta lokuzioak.

Kapitulu honetan, hasteko, gainbegiratu bat egingo diogu euskal fraseologiaren historiari, gain-gainetik bada ere.

Ondoren, aurrekoan bereizi ditugun Unitate Fraseologikoen hiru esferetako bakoitza osatzen duten unitate fraseologikoen ezaugarriak azalduko ditugu. Nolanahi ere, lan honen aztergai nagusia hirugarren esferako unitateak —hots, lokuzioak— izanik, ez gara hainbeste luzatuko bigarren eta, batez ere, lehenengo esferako unitateen deskripzioan.

Hala, lokuzioen kasuan, euren ezaugarri orokorrak azaldu eta taxonomia egokia hautatzeaz gain, lokuzio mota bakoitzaren deskribapen zehatzagoa egingo dugu. Bada, deskribapena egitean, lehentasuna emango diegu ezaugarri formalei, izan ere, lokuzioen lexikalizazio-prozesuan finkapen formalak berebiziko garrantzia du eta, horiek automatikoki prozesatzeko ere, gauzatze formalean oinarrituko gara ezinbestean.

IV.1 Euskal fraseologia

Euskal fraseologiaren gainean ekarpen handiko teoria-lanik apenas egon den arren, lokuzio- eta batez ere atsotitz-bildumen ibilbidea aski luzea eta oparoa izan da historian zehar.

Atsotitzak

Atsotitz-bildumetan lehendabizikoa, *Refranes y Sentencias*, 1596koa dugu (Lakarra, 1997). Egile ezezaguneko liburu horrek Bizkaiko 273 esaera zahar biltzen ditu.

Esteban Garibai (1533-1599) historialari arrasatearrak, bestalde, esaera zaharren bi bilduma aipatzen ditu bere memorietan. Bata Espainiako Historia Akademiak argitaratu zuen 1854an. Bestea Francisque Michelek (1847) eman zuen argitara Oihenarten atsotitz eta neurtitzekin batera; Benito Maestrek oparitu omen zion eskuizkribua Micheli. Lehenengo bilduman 63 atsotitz bildu zituen Garibaik, eta bigarrenean, 64, gaztelaniazko azalpen eta itzulpenarekin. Hala ere, atsotitz batzuk bietan errepikaturik ageri direnez, guztira 103 esaera zaharren bilduma osatu zuen, Urquijok (1919) liburu bakarrean bildu zituenak.

1657koa dugu **Arnaud Oihenart** zuberotarraren atsotitz-bilduma (Oihenart *et al.*, 2003), bere gaztaroko neurtitz autobiografikoekin batera argitaratuak. 537 atsotitz biltzen ditu, euskalki guztietakoak. Izenburuan autoreak berak bildutakoak direla esan arren, Michelek (1847) uste zuen euskal probintzia guztietako lankideak izan zituela zeregin horretan laguntzaile.

Hiru aitzindari-lan horietatik gure egunetara arte, atsotitzen bilduma-lanen andana handia argitaratu da. Horietatik guztietatik XX. mendean argitaraturiko banaka batzuk nabarmenduko genituzke euren tamainagatik edota izan duten eraginagatik. Lehenik eta behin, **Resurrección María Azkueren** ‘Atsotitzak/Proverbios’ aipatu behar dugu inondik ere. *Euskal-erriaren Yakintza* izenpean —1935. eta 1947. urteen artean argitaratua—, euskal folklorea eta etnografiari buruzko ikerketa eta bilduma-lan itzelaren hirugarren liburukian (Azkue, 1989) ia hiru mila atsotitz jasotzen ditu Azkuek, bakoitzak bere gaztelaniazko itzulpena duela. Bederatzi ataletan sailkatutik ematen ditu: jainkoa eta santuak aipu dituztenak, abere eta beste izaki bizienak, umorezkoak, gorputz-atalenak, eguratsekoak etab.

Azkuek berak dioenez, bildutako atsotitzetatik herenak baino gutxiago dira liburuetatik jasoak; gainerako guztiak, bada, “erriari neronek (batez ere ene amari) belarriz artuak” omen dira. Gainera, liburuetatik atsotitzak hartzean, tentu handiz jokatzen du, hainbat autorek bildutakoak herri-ondarekoak barik erdaretatik itzuliak direlakoan.

Jean Elizalde azkaindarra izan zen Oihenartez geroz Ipar Euskal Herriko atsotitz-biltzailerik handiena. *Gure Herria* aldizkarian 1936az geroztik 1.200 bat “zuhur hitz eta erran zahar” argitaratu zituen. Erran zaharrok herriaren

ahotik jasoak dira asko, eta beste batzuk Oihenarten liburuan eta aurreko bildumetan aurki daitezke. Damurik, Elizaldek ez du atsotitzen azalpenik ematen.

Paul Gilsouren *Errantegia* (Gilsou, 1964) lan mardulak ere aipamen berezia merezi du. 382 orrialdeko lan oso eta bururatua da, alfabetoko hizki guztiak hartzen dituen. Hiztegiko abiapuntua, baina, frantses hitzak dira; hala, esate baterako, NOVEMBRE sarreraren pean azaroaren inguruko esaerak biltzen ditu, hala nola, *San Martin, bearrak bear eragin; Santa Katarina jitean, erroak hartzen lurrean* edo *Azaroko eguna, argitu orduko iluna* beste hainbaten artean.

Baina, *Errantegia* ez da atsotitz hutsen bilduma, beste hainbat sarreratan lokuzioak ere biltzen baititu paremiekin nahasian. Alabaina, hiztegi horren alderik harrigarriena beste bat da, alegia, euskarazkoak ez ezik, beste hainbat hizkuntzako fraseologismoen ordainak ere ekartzen ditu. Hizkuntzok honako hauek dira: gaztelania, ingelesa, alemana, latina, suomiera, esloveniera eta arabiera. Erdaretatiko atsotitz-esapideok, baina, jatorrizko hizkuntzan eman beharrean, hitzez hitz itzulita ematen ditu gehienetan.

Bere osoan argitaratu gabeko lana da. Guztiarekin ere, Kaltzakortak (2001) ohartarazten digunez, 1950. urte aldera, *Herria* aldizkariaren hainbat zenbakitan “Erran-zahar eta erran-airak” izeneko sailean sinatu gabeko hainbat artikulu argitaratu ziren. Bertako atsotitz-lokuzioek antz ikaragarria dute *Errantegia* lanekoekin, eta horrek erakusten du, Kaltzakortaren esanetan, artikuluon egilea Paul Gilsou dela.

Damaso Intza fraide frantziskotar nafarra, Txilen 32 urte egin ondoren, 1968an Euskal Herrira itzuli zelarik, gaztetan hasia zuen landa-lanari ekin zion oster, alegia, Nafarroa osoko euskaldunen aho-hizkera jasotzeari. Bi bilketa-aldien ondorioa izan zen *Nafarroa-ko euskal-esaera zarrak* liburua (Intza, 1974). Bilduma eder horretan 2.500 ‘esaera’ jasotzen ditu, eskualdeka sailkatuak. Gehientsuenak atsotitzak badira ere, lokuzioek (*zentzuan sartu, zartagia eskutik eduki*) leku berezia dute bertan.

Antonio Zabala jesuita tolosarrak —Auspoa argitaletxearen sortzaileak— bi liburuki atera zituen atsotitzekin (Zabala, 1985). 3.133 esaera bildu zituen, gehienak liburuetan barreiaturik zeudenak, baina baita informatzaile eta adiskideengandik jasotakoak ere. Altxor handi horretako atsotitzok alfabetikoki ordenatu zituen.

Euskal paremiologia-bildumen artean, **Gotzon Garateren** *Atsotitzak* lan eskergari (Garate, 2003) zor zaio tokirik puntarengoena. Egundo orain arte egin den atsotitz-bildumarik handiena da. Hogeita hamar bat mila atsotitz

bildu zituen, gehienak Euskal Herriko geografian barrena —zazpi probintzietako 23 baserritan—, hogeita hamar urtean zehar egindako landa-lanaren bidez. Baina *Refranes y Sentencias*, Garibai, Oihenart, Azkue, Intza eta abarren zenbait atsotitz ere sartu zituen bilduman, baita lagunek bidalitakoak eta aldizkari nahiz egutegietatik jasotako banaka batzuk ere. Gainera, atsotitz horien gaztelaniazko, ingelesezko eta latinezko ordainak —ez itzulpenak— ematen saiatzen da. Euskarazko bildumaren atzetik, espainierazko atsotitzena da osatuena, 5.200 bat atsotitz jasotzen baititu, beste hiru hizkuntzetako baliokideak eskainiz, ahal denetan. Ingelesezko atsotitzak, berriz, 4.000 inguru dira eta latinezkoak, 3.500 eskas, guztiak ere beste hizkuntzotako ordainez lagundurik.

Lana liburu-formatuan ez ezik CDan ere argitaratu da, eta beharrik, kontsultagarri dago Interneten⁴⁴. Horrek, jakina, asko errazten du atsotitzen bilaketa, hitz jakin bat edo gehiago (lau arte) dituzten atsotitzak topatu daitezke-eta. Areago, euskararen kasuan, testu-hitzen arabera barik lemen arabera egiten da bilaketa; hori oso lagungarria da inondik ere, eta atsotitzetako testu guztia lematizatua izan dela esan nahi du.

Garatek bildutako atsotitz guztiak, gainera, horixe dira ‘atsotitzak’, lokuzioak, errutinazko formulak edo bestelako UFak bazter uzten baititu beren-beregi. Izan ere, liburuaren sarrera mamitsuan, paremiologiaren azterketa interesgarria eskaintzen digu. Bertan luze aritzen da atsotitzen alderdi orokorrean (definizioa, motak, sorrera, ezaugarriak, hedapena) zein euskal atsotitzei dagozkien kontuez, hala nola, euskal gizartean duten isla, euren estilo-moldeak edo darabilten euskara. Halaber, euskal atsotitz-bildumen historia zabal bat ere eskaintzen digu. Bertara jo dezake hemengo ikuspegi xume hau zabaldu nahi duenak.

Lokuzioak

Pablo Zamarriparen *Manual del Vascófilo* liburuan (Zamarripa, 1913) aurkitzen dugu euskal lokuzioen lehen bilduma mardula. Bizkaiko euskara deskribatzen du bertan, eta liburuaren zati handi samarra hartzen dute lokuzioek. Lehenbiziko partea autoreak *modismos* deritzenei emana da. Hiztegi eran dago ordenatua —alfabetikoki beraz— eta lokuzio bakoitza adibideekin eta bere gaztelaniazko itzulpen-azalpenez horniturik dator. Azpimarratzekoa

⁴⁴<http://www.ametza.com/bbk/htdocs/garate.htm>

da, gainera, sarrerak euren forma kanokikoan emanak direla, egungo hiztegi-gintza-joeren ildotik.

Bertan, hala ere, hitz bakarreko sarrerak⁴⁵ (*auzpez, aurrerantzean, gogoz, ekiñalean, ostera, sutan, zutunik*) eta errutinazko formulak (*esatea be; ta zeuk ikusi; zagoz ixillik; ze barri?; zoaz ondo*) aski ugari dira. Beste atal batean, lokuzioetatik bereiz, izen batez⁴⁶ eta *izan* edo *egin* aditzekin sorturiko hainbat ‘aditz konposatu’ ere zerrendatzen ditu.

Arestian aipatu dugun *Euskalerraren Yakintza* liburuaren hirugarren liburukian bertan, **Azkuek** tarte zabala eskaintzen die lokuzioei ere ‘Esakerak/Modismos’ deritzon atalean. 120 bat orritan bi mila lokuziotik gora jasotzen ditu. Atsotitzekin bezalatsu, lokuzioetatik gehientsuenak (1.700) herritik jasotzen dituela aitortzen du, eta 311 besterik ez idazleen eta esapide-biltzaileen lanetatik. Idazleetan Axular, Mendiburu, Lardizabal, Mogel eta Añibarro izan omen ditu maisurik oparoenak, eta fraseologoen artean, ostera, Altube, Intza eta Ormaetxea.

Azkuek hiztegi-moduan ordenatzen ditu bildutako lokuzioak, baina euskarazko hitzetatik abiatu ordez, gaztelaniazko gako-hitzen arabera sailkatzen ditu. Gako-hitzen barnean ageri diren esapide guztientzat ematen du gaztelarazko itzulpena edota azalpena; halaber, liburutatik jasotako lokuzioetan, iturria zehazten du, eta herritik jasotakoetan, berriz, euskalkia.

Gilsouk (1964) edo Mokoroak (1990) ez bezala, Azkuek, bereizita ematen ditu atsotitzak eta lokuzioak (*esakerak*). Alabaina, esakeren hiztegian ageri diren guzti-guztiak ez dira lokuzioak. Batetik, hitz bakarreko sarrerak ere badira: *beinola, itoka, meatz* ‘raras veces’, *des* ‘suéltala’ (voz de marineros). Bestetik, badira konparazioak (*baratxuria baino txintxoagoa, lezea baino ilunago, padera bezain iphurdi-beltz*) eta lokuziotzat hartu ezin daitezkeen fraseologimo asko, hala nola, enuntziatu fraseologikoak, batez ere errutinazko formulak (*arratsalde on, on dagizuela, esan-eginak parkatu, nahikoa lan!, banengoen ba!*) edo kolokazioak (*arazo gorria, istilu gorria, zoro garbia*).

Are gehiago, batzuetan egitura emankorrak ere jasotzen ditu (*urte birik urte bira, bederatziak aldean/inguruan, mendirik mendi, neurez/zeurez*).

⁴⁵Prozesamenduaren ikuspegitik, unitate ortografikoa osatzen duten postposizio-sintagmak (*behingoa, bat-batean, esaterako, txikitatik*) edo hitz elkartuak (*gabon-kantak, hitz-jale, txakur-ametsak, zeru-sapai, etsi-etsian*) hitz bakarrekotzat jotzen baditugu ere, horiek lokuziotzat hartzea zilegi izan daiteke.

⁴⁶Izenez osatuak direla esan arren, *aginka, begiz, dantzan, ganez, laprast, zaunka... egin* bezalakoak ere sartzen ditu zerrendan.

Beste batzuetan, aldiz, gramatika-azalpen baten itxura du sarrerak, adibidez, ‘infinitivo’, ‘gerundios especiales’, ‘que’ edo ‘según’ artikulua.

Nolanahi ere, Azkueren bilduma hau altxor paregabea dugu inondik ere, eta ondoren egin diren hainbat lanetarako iturri ezin baliotsuagoa.

Koldo Izagirreren *Euskal lokuzioak* lan mardula (Izagirre, 1981) ere ezin utz dezakegu aipatu gabe. Bere lanerako liburueta jotzen du Izagirrek. Aurreko lokuzioen bilduma-lan nagusiak eta idazle jasoen lanak ere aztertzen dituen arren, *Auspoa* argitaletxeko liburuak hartzen ditu bere lanaren corpus nagusi moduan, bertsolarien jarduna aho-hizkeratik hurbilena omen delako.

Guztira Lokuzioak kategoriaka sailkatzen ditu, hain zuzen, nominalak, izenlagunak, aditzekoak, adizlagunak, pronominalak, esklamaziozkoak eta loturazkoak; nominalen artean konparazioak ere jasotzen ditu (*garizuma baino luzeagoa*). Guztira 7.000 lokuzio inguru jasotzen ditu, eta horietatik erdia inguru aditz-lokuzioei dagokie. Lokuzioen sarrera bakoitza adibideekin horniturik dator, adibide bakoitzaren erreferentziarekin. Halaber, esanahia argitzeaz gain, gaztelaniazko eta frantsesezko ordainak ere ematen dira.

Justo Maria Mokoroa da euskaraz dugun fraseologismo-biltagirik handienaren egilea. Bi liburu gotorretan (Mokoroa, 1990) —3.559 orrialdetan—, 92.000tik gora esaldi edo adibide biltzen dira.

Euskal idazleetatik ez ezik, egunkarietatik eta eguneroko solasaldietatik atereak dira esaldiok; 1.300 bat lekuko eta 385 iturburu bibliografiko zerrendatzen ditu autoreak. Sarrerak kontzeptuka sailkaturik datoz. Esapideen esparru semantikoa 23 gaitan banatzen du, eta, era berean, gai bakoitza kontzeptutan bereizten du; guztira 766 kontzeptu dira. Halaber, sarrera bakoitzean, markaturik ageri da autoreak esaldian nabarmendu nahi duen ‘esamoldea’, eta, esaldiaren testuarekin batera, gaztelaniazko itzulpena, euskalkia eta iturria ere jasotzen ditu.

Alabaina, izenburuaren tituluan *locuciones* hitza agertu arren, bildutako guztiak ez dira fraseologismoak, baizik eta ‘euskara hutsean bizi diren euskaldunen esaldi jatorrak’. Areago, unitate fraseologikoen artean toki gehientsuen lokuzioek hartzen badute ere, ez dira falta atsotitzak, edo kolokaziotzat jo daitezkeen beste hainbat.

Guztiarekin ere, Esnaen (2001) esanetan, Mokoroak bildutako ‘esapide’ asko eta asko bitxi egiten zaizkigu euskaldun askori. Unitate fraseologiko bilakatzera iritsi gabeak izatea da, bere iritziz, sentipen horren arrazoa, ‘behin eta berriro erabili eta erabiltzen ez direlako, eta behar adina zabaltu eta finkatu eta irmotu ez direlako’. Ondoren, Mokoroak utzitako altxorarekin zer egin litekeen zehazten du; hasteko, unitate fraseologikoak direnak ez direne-

tatik bereizi behar lirateke, eta ondoren, sailkatu, kolokazioak, lokuzioak eta enuntziatu fraseologikoak diren zehaztuz.

Zorionez, gaur egun liburu horiek digitalizaturik aurki daitezke, bai CD formatuan bai Interneten⁴⁷, eta horrek izugarri errazten du bilaketa nahiz eta testua lematizaturik ez dagoen. Esapideen bilaketa egiteko aukera zabala dago, esate baterako, gai eta kontzeptu bidez, gako-hitzak bilatuz (testu osoan, euskarazko testuan edo esamoldeetan bakarrik) edo euskalkiaren, iturburuaren edo lekukoaren arabera. Interneteko bertsioak, hala ere, CDkoak baino bilaketa-aukera murritzxoagoak ditu.

Koldo Izagirrereren lanean oinarrituta, **Intza proiektua** abiatu zen. *Euskal Lokuzioak Sarean*⁴⁸ webgunearen bitartez, euskaldun guztiei euskarazko lokuzioak ezagutzeko eta lantzeko aukera doan eskaintzea da proiektuaren xede nagusia.

Bertan, lokuzioetatik erdiak inguru kontzeptuka sailkaturik daude; 200 bat kontzeptu daude, hala nola, aberastasuna, beldurra, egia, heriotza, maiztasuna, pazientzia, susmoa, umorea, zalantza. Lokuzio bakoitzak bere fitxa du eta bertan zehazten dira azalpena, adibideak, adibide bakoitzaren iturburua, dagozkion kontzeptuak, eta gaztelaniazko eta frantsesezko ordainak.

Hala, bilaketa modu askotara egin daiteke: kontzeptuaren arabera, lokuzioetako edo/eta azalpenetako gako-hitzen arabera, erdaretako ordainetan ageri diren hitzen bidez etab.

Kolokazioak

Euskal fraseologiaren barruan, kolokazioena dugu, zalantzarik gabe, esparrurik jorratu gabeena. Bestelako hiztegi fraseologikoetan —arestian aipaturiko Azkuerenean edo Mokoroarenean, adibidez— eta zenbait hiztegi orokorretan, bestelako unitate fraseologikoekin tartekaturik ageri direnak kenduta, ez dago euskarazko kolokazioen bildumarik.

Literaturarik ere apenas aurki daiteke euskarazko kolokazioen gainean. Altzibarrek (2004) artikulua batean, kolokazio-hiztegien gabezia deitoratzen du, eta kazetaritzako hizkeran ere halako hiztegi baten beharra badela nabarmentzen du. Tradizioko ohiturari muzin eginik eta erdararekiko morrontzara larregi makurtuz, oraingo kazetariak kolokazio ugari sortu dituztela eta sortzeko bidean direla salatzen du. Hala, 'kolokazio edo lokuzio bat edo bestea

⁴⁷<http://www.hiru.com/hirupedia>

⁴⁸<http://intza.armiarma.com>

bultzatzeko edo hobesteko', hizkuntzalariek emaniko irizpideak behar genituzkeela irizten dio.

Gurrutxagak (2002), bere aldetik, hiztegi orokorretan ere kolokazioak jaso beharra nabarmentzen du, interes handiko hizkuntza-unitateak direlakoan. Izan ere, bere tesirako burutzen ari den ikerketaren helburua corpusetatik unitate fraseologikoak automatikoki eskuratzeko teknikak garatzea eta inplementatzea da (Gurrutxaga eta Alegria, 2011; Gurrutxaga, 2012). Hala, corpusetatik euskarazko izena + aditza konbinazioak erauzteko asmoz, elkartze-neurri (*association measure*) estatistikoekin esperimentatzen ari da. Neurriotan oinarrituriko tresnak kolokaziogai diren hitz-konbinazioak erauziko omen lituzke, baina horiek benetan kolokazio diren erabakitzeke giza epaiaren beharra behar litzatekeela argitzen du. Halaber, unitate fraseologikoen konposizionaltasuna neurtzeko, antzekotasun distribuzionalaren (*distributional similarity*) bidezko teknikekin dihardu.

Bere master-mailako proiektuan, bestalde, unitate fraseologikoen hiztegi-tan izan duten tratamendua aztertzen du Gurrutxagak (2003), eta, ikerketa horretan, tarte nabarmena eskaintzen dio kolokazioen azterketari. Helburua Elhuyarren hiztegi-gintzako datu-basearen diseinu berria garatzea du, oraingo hiztegi-eredua osatzeko hainbat hobekuntza proposatuz. Diseinu berrian, unitate fraseologiko ezberdinak (lexiak, lokuzioak, kolokazioak, enuntziatu fraseologikoak) errepresentatzeko eskema kontzeptuala aurkezten du.

Bestalde, Ibon Sarasolak, Ereduzko Prosa Gaur corpusetik abiatuta, 'milioika hitz-bikoteren hiztegi erraldoia' —'hitz baten ondoren zein hitz erabiltzen den usuen erakutsiko' duen hiztegia— eraikitzeke asmoa azaltzen du (*Berria* 2003/11/20). Kolokazioez ari da inondik ere, nahiz eta termino hori ez erabili. Lan hori zertan den, ordea, ez dakigu, hiztegia, guk dakigula, ez baita oraindik argitaratu.

Guztiarekin ere, zenbait lanetan, esplizituki ez bada ere, murriztapen lexikalen gaineko kezka ageri da. Garateren (1988) *Erdarakadak* eta Sarasolaren (1997) *Euskara Batuaren ajeak* liburuetan, esate baterako, inguruko erdaren interferentziak eragindako erabilera ustez okerrean edo desegokien berri ematen dute, eta kolokazioek dezenteko tartea hartzen dute bertan. Autore biek ere izena + aditza motako konbinazioak jasotzen dituzte, batez ere. Garatek (1988) gaztelaniazko kalkoen iturri gisa eleberriak, ikasleek helarazitako erabilera okerrak eta zalantzak, eta han eta hemen entzundakoak jasotzen ditu. Ordezko egokien bila, oster, zazpi probintzietako baserritar informataileengana jotzen omen du (hogeit bat baserritakoak); Axularren *Gerora* eta Leizarragaren Testamentu Berriaren itzulpena ere jotzen du zenbait

kontutarako.

Kolokazioetan egin ohi diren oker-desegokitasunei dagokiela, arrunt azterketa zabala egiten du Garatek (1988), eta bestelako kolokazio motak ere banaka jasotzen dituen arren (adib. *min/egarri/gose *asko* vs *handia*), ‘aditza + izena’ motakoei egiten die leku gehien hiztegi-itxurako bere liburuan. Esandakoaren erakusgarri, aski izan bedi, *bota* aditzarekin osatu ohi diren badaezpadako esamolde andanaren parean, Garatek proposatzen dituen ordainak: *adarkada bat eman* (edo *adarka egin*), *andregaia egin/bilatu/hartu*, *begirada* (*begiratu/so/behako/begitu/begirakune*) *bat egin*, *eztenkada eman* (edo *eztendu*), *gatza egin/eman*, *hasperen bat egin*, *zeintzuk hitz esan dizkio*, *irribarre bat egin*, *hogeik kilo jotzen/ematen/egiten dizkiot*, *oihua egin*, *ostikoa tiratu/eman/jo*, *partida bat egin/jokatu*, *sermoia egin*, *siesta egin*, *tiroa egin/eman/tiratu/erantsi* (norbaiti) (*baina tiroz basurdea bota*, *tiroz hil*), *tragoa egin/hartu/eman/edan*.

Sarasolak (1997) gaztelaniaz goi-erregistroan erabiltzen diren kolokazioen parean euskaraz maiz erabiltzen diren kalkoak jasotzen ditu batez ere. Hona adibide sorta bat erakusgarri: *atentzioa deitu/prestatu*, *kasu bat eman*, *gerrak/gatazkak lehertu*, *gonbitea/eskerrak luzatu*, *meza/bilera ospatu*, *hiriek hazkunde handia ezagutu dute*, *aurrerapen handia suposatu du*, *datuek langabeziaren gorakada suposatzen dute*, *trena galdu*, *urratsak eman*.

Autoreak biziki kritikatzten ditu kalkoak, euskararen aberasgarri direlakoan erabiltzen dutenek alderantzizkoa besterik ez omen dutelako lortzen, gure hizkuntza gaztelaniarekiko morrontzan eroraraziz:

luzatu. Ez dut ikusten zertan aberasten dugun euskara betiko *gonbitea egin*-en ordez *gonbitea luzatu* bezalako berrikeria batekin. Edo *norbaiti eskerrak luzatuz*, euskaraz, eskerrak beti *eman egin* baditugu, edo *mezak* edo *bilerak ospatuz* —*ik. ospatu* sarre—, edo zerbaitek *hazkunde handia ezagutu* duela esanaz —*ik. ezagutu* sarrera—. . . Gauza bat baita hizkuntza aberastea eta bestea espainolarekiko desberdintasunak pobretasun gisa hartzea. Euskaraz hainbeste esapide *egin*-en bidez *egitea* gure hizkuntza-aren gabezien seinaleztat hartzen duenari, ez zaio gaizki etorriko ingelesezko hiztegi on batean *make* sarrerari begiratzea; agian, gauzak ez direla berak uste duen bezain sinpleak aterako du ondoriotzat. (Sarasola, 1997)

Horrenbestez, zeregin gaitza dago kolokazioen ikerketan baldin eta hutsune handi hori betetzen hasi nahi bada.

IV.2 Enuntziatu fraseologikoak

Lehen esfera osatzen duten enuntziatu fraseologikoei gainbegiratu txiki bat egingo diegu ondoren. Esan dugun bezala, hizketa-egintzak dira eta esaldi osoak eratzen dituzte. Hizketaren sekuentzia autonomoak izanik, intonazio-unitate independenteak dira.

IV.1 Irudia: *Gezurrak buztana labur* paremia.

Enuntziatu fraseologikoen artean *paremiak* eta *errutinazko formulak* bereizten dira. Enuntziatu fraseologiko mota bi horien arteko ezberdintasuna bi ezaugarrik gauzatzen dute. Batetik, paremiak esanahi erreferentziala dute; errutinazko formuletan, oster, esanahiak izaera sozial, adierazkor edo diskurtsiboa du, batik bat. Bestetik, paremiak testu-autonomia dute, eta errutinazko formulak, aldiz, egoera eta testuinguru jakin batzuek zehazturik datoz. Hala, *Ogi gogorrari*, *hagin zorrotz(a)* edo *Nolako zura*, *halako ezpala* paremiak ditugu, eta, *Arratsalde on*, *Joan eta harrapa ezak!* edo *Ez horregatik*, berriz, errutinazko formulak.

IV.2.1 Paremiak

Halaber, paremia mota desberdinak bereizteko beste bi irizpide erabiliko ditugu: egia orokorreko balioa eta izaera anonimoa. Hala, Arnaudi (1991) jarraiki, lehenengo irizpidea betetzen ez duten paremiei berariazko baliodun enuntziatuak (*énoncé phrastique lexicalisé a valeur*) deituko diegu. Paremia batek egia orokorreko balioa ote duen antzemateko, autoreak honako proba hau aplikatzea iradokitzen du: “Ceci est vrai en soi”, alegia, “Hau egia da berez”. Hala, *Zozoak beleari*, *ipurbeltz* edo *Datorrena datorrela* paremiak ez lukete proba gaitutuko.

Bestalde, egia orokorreko balioa duten paremien artean, badira batzuk jatorri ezaugarriak direnak. Horiei aipua deritzegu: hala *Erlizjioa herriaren*

opioa da (Karl Marx), *Pentsatzen dut, beraz, banaiz* (Descartes) edo *Ezina, ekinez egina* (Aita Manuel Larramendi) aipuak ditugu.

Azkenik, bada, atsotitzak ditugu. Aipuak ez bezala, horiek jatorri ezezagunekoak ditugu: *Mihi gabeko joarea, erdoilak jan; Txakur zaunkaria, gutxitan horzkaria; Errementariaren etxean, zotza burruntzi.*

Paremiak

1. Berariazko baliiodun enuntziatuak: *Zozoak beleari, ipurbeltz; Usoak joan, sareak heda; Hamaika entzuteko jaioak gara*
2. Aipuak: *Ezina ekinez egina; Gizakia ez da ogiz bakarrik bizi*
3. Atsotitzak: *Balitzko olak burdinarik ez; Urak dakarrena urak darama*

IV.2 Irudia: Paremien taxonomia.

IV.2.2 Errutinazko formulak

Paremiak ez bezala, errutinazko formulek ez dute testu-autonomiarik; izan ere, komunikazio-egoera zehatzetan azaltzen dira. Hiztunek eguneroko jardunean darabilten erritualaren puska txikiak dira.

Irizpide funtzionalak eta semantikoak uztartuz, *formula diskurtsiboak* eta *formula psiko-sozialak* bereiziko ditugu lehenik. Bi mota nagusi horien barnean azpimultzoak egiteko orduan, irizpide pragmatiko eta semantikoak baliatuko ditugu.

IV.2.2.1 Formula diskurtsiboak

Formula diskurtsiboek diskurtsoa bideratzeko balio dute; hura antolatu eta jardunaren etorria arintzen dute, esaten denaz igorleak zer jarrera duen erakutsiaz batera.

Hasiera- eta bukaera-formulak

Elkarriketaren hartu-emanen modu ordenatu eta arautuan gerta dadin erraztea da hasiera- eta bukaera-formulen zereginik behinena. Hasiera-formula diskurtsiboak (*Zer moduz?; Zelan zabiltza?*), geroago ikusi ditugun oles-formulak eta informazio-formulak ere badira. Merkataritza-zentroetan erabili ohi

Errutinazko Formulak	Formula Diskurtsiboak	1. Hasiera- eta bukaerak-formulak: <i>Zer moduz (zaude)?; Egongo gara</i> 2. Trantsizio-formulak: <i>Bide batez esanda; Bada-kizu zer?</i>
	Formula psiko-sozialak	1. Formula adierazkorrak: • barkamen-form.: <i>Sentitzen dut; Barka atrebentzia</i> • onespen-form.: <i>Bai horixe; Bai, pozarren</i> • errefus-form.: <i>Bai zera; Zer ote dakizu zuk?</i> • eskerrak emateko form.: <i>Eskerrik asko; Estimatura dago</i> • zortea opatzeko form.: <i>On egin; Goian bego</i> • elkartasun-form.: <i>Zer egingo diogu ba; Atsekabea lagun</i> • elkartasun gabeko form.: <i>Hor konpon; Niri bost</i> 2. Formula komisiboak (promesa-mehatxuak): <i>Neure hitza duzu; Larrutik ordainduko didazu</i> 3. Formula direktiboak: • exhortazio-form.: <i>Alde hemendik; Zaude isilik</i> • informazio-form.: <i>Zer diozu?; Ze haizek jo zaitu?</i> • adoretze-form.: <i>Eutsi goiari; Hori duk eta</i> 4. Formula asertiboak: • baiezipen-form.: <i>Esan beharrik ez da; Atera kontuak</i> • emozio-form.: <i>Gezurra dirudi; Egundo holakorik</i> 5. Erritu-formulak: • oles-form.: <i>Arratsalde on; Urte askotarako</i> • agur-form.: <i>Gero arte; egongo gara</i> 6. Bestelakoak: <i>Aurrera bolie</i>

IV.3 Irudia: Errutinazko formulen taxonomia, Corpas Pastorren (1996) sailkapenari jarraiki.

direnak ere mota honen barruan sartzen dira: *Zer behar duzu(e)?; Zer hartu nahi duzu(e)?; Lagunduko dizu(e)t?*. Horiekin batean, bukaera-formulak ditugu (*Gero arte; Ikusi arte*), hizketaldiari amaiera emateko.

Trantsizio-formulak

Trantsizio-formulak ere berebizikoak dira elkarrizketaren hartu-emana egituratzeko, interakzioa erregulatuz, esandakoa antolatu eta zehaztu, parteren bat nabarmenduz, gai batzuk beste batzuekin lotuz, eta solaskideei txanda-ka hitza emanaz: *Horretara noa; Ikus dezagun; Bide batez esanda; Badakizu zer?; Hau da; Katuak jan (al) dizu mihia?; Bai ala ez?; Halaxe kontuak; Banengoen, ba; Eta kito!; Asko da ba; Eta zer?; Ulertzen didazu?*

IV.2.2.2 Formula psiko-sozialak

Formula psiko-sozialek bi zeregin nagusi izan ohi dituzte: interakzio soziala behar bezala garatzen laguntzea edo igorlearen egoera mentala eta sentipenak adierazteko bidea erraztea. Formula horien artean unitate klase ezberdinak bereizteko, unitateok gauzatzen dituzten hizketa-egintza motak hartu ditugu kontuan.

Formula adierazkorrak

Hala, formula adierazkorretan igorleak bere jarrera eta sentimenduak agertzen ditu. Formula adierazkorren lehen azpimultzoa barkamen-formulek osatzen dute: *Barka atrebentzia; Sentitzen dut; Barka endredoak*.

Solaskideak arestian esandakoarekin bat datorrela adierazteko igorleak onespén-formulak erabil ohi ditu: *Bai horixe; Hain zuzen ere; Bai, noski; Bai, pozarren; Bai, inondik ere; [Izango/etorriko/...] ez da, ba*.

Errefus-formulek solaskideak esandakoaren desadostasuna adierazten dute, baina ñabardura ezberdinekin: *Ez pentsa; Ezta pentsatu ere; Ezta inolaz ere; Baita zera ere; Bai zera; Horixe behar genuen; Nork hitz egin behar zuen; Zer ote dakizu zuk?; Batek badaki*.

Eskerrak emateko formulek ere formula adierazkorren azpimultzo bat osatzen dute (*Eskerrik asko; Estimatus dago; Jainkoak ordainduko (ahal) dizu; Jainkoak bedeinka zaitzala*) erantzun-formulekin batera: *Ez horregatik; Ez dago zergatik; Ez da ezer*.

Zorte ona opatzeko formulen barruan denetariko zorion-agurrak eta opa oneko adierazpenak aurki ditzakegu: *Eguberri on; Urte berri on; Urte*

askoan; On egin; On degizuela janak eta kalterik ez edanak; Goian bego; Ondo ibili; Ondo lo egin.

Elkartasun-formulen bitartez, hiztunak solaskidearenganako bere solidaritatea eta atxikimendua adierazten ditu: *Zer egingo diogu ba; Gure doluminik bizienak/sentituenak; Atsekabea lagun; Biziki sentitzen dut.*

Beste muturrean, elkartasun gabeko formulak ditugu, solaskidearenganako elkartasunik eta atxikimendurik eza, gutxiespena edo ezaxola adierazteko hiztunek darabiltzatenak: *Hor konpon; Antola hor; Niri bost; Zuretzat kalte.*

Formula komisiboak

Formula komisiboek igorlea inplikatzeko dute etorkizuneko ekintza batean. Hemen sartzen dira promesa- eta mehatxu-formulak: *Neure hitza duzu; Konponduko haut/zaitut nik; Larrutik ordainduko didazu; Etorriko da buelta.*

Formula direktiboak

Multzo honetako formula guztiek helburu bera dute: hartzaileak zerbait egin dezan. Exhortazio-formulek entzulea zerbait egitera konbentzitzea edo hartara bultzatzea dute helburu: *Zoaz harira; Kendu neure begi bistatik; Utzi bakean; Ospa hemendik; Zaude isilik; Erdu hona.*

Aurrekoekin hertsiki loturik informazio-formulak ditugu. Hartzaileak esan behar duena esan dezan eskatzeko erabiltzen dira mota honetako UFak: *Sar daiteke?; Zer diozu?; Zer gertatzen da?; Zer haizek jo zaitu?.*

Adoretze-formulak entzuleari bihotz eman edo hura lasaitzeko baliaitzen dira: *Hori duk eta; Eutsi goiari; Ez da horrenbesterako.*

Formula asertiboak

Hiztunak formula asertiboak erabiltzen ditu egiazkotzat ematen duen informazioa igortzeko. Horien barruan sartzen dira baiezipen-formulak, hiztunak bere adierazpenen egiazkotasuna indartzeko baliaitzen dituenak: *Esan gabe doa; Egia santua; Entzun duzuna; Egiari zor; Gauzak diren bezala; Ez pentsa; Atera kontuak.*

Emozio-formulen bitartez, hiztunak bere sentimenduen berri ematen dio solaskideari. Horrelako formulek askotariko sentimenduak igor baditza-kete ere, harridura edo ezustea eta haserrea edo nahigabea adierazten dutenak ditugu ugarienak: *Gezurra dirudi; Hara bestea; Hamaika ikusteko jaioak*

gara; Ene bada; Ez da izango; Egundo holakorik; Ederra egin dugu; Aitaren eta semearen; Jaungoiko laztana; Jainkoaren izenean; Zoaz pikutara/antzarak ferratzera; Kaka jan ezak.

Erritu-formulak

Formula horiek bi multzotan bereizi ohi dira; batetik, komunikazio-egintza hasten duten oles-formulak ditugu: *Egun on; Arratsalde on; Zer moduz (zaude)?; Zer berri (dugu)?; Bizi al gara/zara/haiz?; Urte askotarako.*

Bestetik, agur formulak komunikazio-egintza amaitutzat emateko baliatzen dira: *Gero arte; Bihar arte; Ikusi arte; Ondo segi; Egongo gara; Izan ontsa; Har ezazu nire agurrik beroena.*

Bestelako formulak

Orain arte ikusitako errutinazko formula guztiez gain, badira beste batzuk sailkatzeko zailak direnak: *Aurrera bolie; Azkena ipurdi gizona; Datorrena datorrela; Joan eta harrapa ezak*

IV.3 irudian errutinazko formulen taxonomiaren eskema erakusten da, adibidez horniturik.

IV.3 Kolokazioak

Kolokazioak deritzegunek osatzen dute UFen bigarren esfera. *Zale amorratua, arrain sarda, izerdia bota, pozez zoratu* edo *politikoki zuzena* bezalako konbinazioei deritze kolokazioak, baina *kolokazio* terminoa adiera ezberdinekin erabili izan da korronte teoriko ezberdinen ikuspegitik, bai eta korronte bereko autoreen artean ere.

Firthi (1957) egozten zaio *collocation* hitza lehen aldiz erabili izana⁴⁹. Konbinazio-murritzapenaren nozioa bera, hala ere, lehenagotik ere ageri da, aurrena Herman Paulen lanean inplizituki, eta ondoren, Saussureren, Ballyren edo Porzigen lanetan, besteak beste (Corpas Pastor, 2001).

Fenomeno hori bi ikuspegi nagusitatik aztertu izan da. Alde batetik, **hur-bilpen estatistikoak** ditugu. Joera horren jarraitzaileak —neo-firhtarrak ere deitu izan direnak— Firth-en oinarritzko postulatu batetik abiatzen dira:

⁴⁹Nolanahi ere, Mitchellen (1971) esanetan, terminoa ez da berea, eta H. E. Palmerren eraginez erabili zuela iradokitzen du.

“You shall know a word by the company it keeps” (Firth, 1957, 11), alegia, hitzak elkarren ondoan agertzeko duten joera euren esanahiaren parte dira. Horregatik, hitz bakartu baten balizko anbiguotasun semantikoa, sintaxiaren bitartez ebatziko da, batetik, eta testuinguru bakoitzean presente dauden hitz kokakideen bidez, bestetik. Esandakoaren argibide gisa, bihoa Moonen (1987) adibide bat. Ingeleseko *gap* hitzak lau adiera nagusi ditu: ‘tarte fisikoa’, ‘denbora-tartea’, ‘hutsunea’ eta ‘desadostasuna’. Horietako bakoitzak kokakide multzo bereizgarria du. Lehenengo adieran, *gap* hitza *mountain*, *teeth*, *in* eta *between* hitzekin kolokatzen da.

- (4) a. [...] winds through the town, then cuts into a narrow **gap** in the mountains.
 b. He hissed air intently through a **gap** in his upper teeth.

Bigarren adieran, *year* eta *of* hitzekin kolokatzen da, batez ere.

- (5) [...] when I look back now over a **gap** of three years.

Hirugarren adieran *fills*, *record* eta *inekin* kolokatzen da.

- (6) a. This junction in the rocks represents a huge **gap** in the record.
 b. [...] personal experience that this book fills a major **gap**.

Eta azkenik, bere laugarren adieran *close*, *poor*, *rich*, *widening*, *bridge*, *trade*, *generation*, *narrow* eta *reduce*ekin kolokatzen da.

- (7) a. [...] the widening **gap** between the prosperous majority and the poor [...]
 b. There is also no generation **gap** in this family.

Firthek, hala ere, ez zuen esplizituki argitu zer ulertzen zuen kolokazio-tzat. Hori dela-eta, bere jarraitzaileak nozioa landuz joan dira. Hallidayren-tzat (1966), hitz lexikalek diskurtsoan duten ‘agerkidetza lineal usu’ hutsari deritzo kolokazioa.

Eskola horren ekarpenik garrantzitsuenetakoa da corpusetan oinarrituriko hizkuntza-azterketaren (*corpus linguistics*) oinarriak ezarri izana. Izan ere, hizkuntza jakin batean, zer hitz-konbinazio ziren maizkoak, eta beraz ohikoak, jakitea zenez helburua, hizkuntza-corpusak bildu beharra zegoen. Sinclairren (1991) ustetan, bi unitate lexikalek kolokazio esanguratsua osa dezaten, horien agerkidetza-maiztasunak (§III.2.2) handiagoa izan behar du

IV.4 Irudia: *Muturrekoa izan* vs *muturrekoa eman/hartu*: ‘muturreko’ hitzaren bi adiera, aditz agerkidearen arabera.

elementu bakoitzaren maiztasun indibidualetatik deduzi litekeena baino. Hori dela-eta, hitzen agerkidetza lineala aztertzea proposatzen du, corpus handietan neurketa estatistikoak eginez. Testu-corpusetan oinarrituriko ikuspegi estatistiko horrek, baina, ez zuen auzi sintaktikorik eta semantikorik aintzat hartzen.

Konkordantzia-lerroak edo KWIC (*Key words in context*) dira corpusen analisirako funtsezko erreminta. Tresna horrek corpus bateko hitzak alfabetikoki ordenatzen ditu testuinguruko hitzak ere kontuan izanik. Hala, corpus bateko hitz jakin baten agerpen guztiak batera ikusi ahal izateaz gain, zein testuingurutan azaltzen diren ere erakusten da. Hartara, azterketa linguistiko izugarri errazten da.

barely afford private education to	stake	their house against the school fees
about the maleness of Christ at	stake	here? Or does such an argument detract
THERE are two issues at	stake	here. Firstly you'd have to be a fool
of much of its power. The issue at	stake	is an absolutely vital one for the
Heseltine but with party unity at	stake	, if not the outcome of the next
of an important client were at	stake	, when his fee would be more than most
and a sharp awareness of what is at	stake	in the movement's struggle against its
he felt that his reputation was at	stake	. Whenever there was an audience, and
main user bodies would each have a	stake	in the trust. Concerns about the
109p, after the British Assets	stake	was placed. Among companies reporting,
disposals, mainly of the Savoy	stake	. That would be more than comfortable
company has owned a significant	stake	in Nutricia since 1981 when it sold

IV.5 Irudia: *stake* hitzaren agerpen batzuk KWIC eran erakutsiak.

Agerkidetza, ordea, ez da fenomeno lineala. Beraz, denboraren poderioz, zehaztapen batzuk gehituz joan zaizkie tresna horiei, hala nola, sistemak iragazi beharreko *stop words* deritzenak⁵⁰ (*a, the, of*), burua eta kokakidearen

⁵⁰Hitz batzuek, bilaketa jakin baterako garrantzi txikia edukita ere, erruz itzultzen dute

Hainbestetaraino non euskal departamenduaren **etsai** amorratua izan den Lasserre jauna, Hautetsien gainean landu zuen. «Euskal» aurrizkia zuen ororen **etsai** amorratua izanik, PNVk eskaini zion Hezkuntza esparrua Europan eta Mendebaldean. Hasiera batean **etsai** amorratuak baziren ere, joera sozialista batek islamista moderatu a eta Ataturkzale nazionalistak **etsai** amorratuak dira; baina pasarteko bukaeran (eskola) piezarekin aldeko jarraitzaile eta kontrako **etsai** amorratuak sortu zituen. Lan horretan agure zahar eta besteak: erlijio-esperientziaren eta erlijio guztien **etsai** amorratu Barth, ikertzaile eta miresle bero Otto. Eta kokatu eta indartu ziren Errepublikaren aurkako **etsai** amorratuak. Falangea, berriz, azken orduetako guziarekin erosi zituen animak. Orra Jangoikoaren zein **etsai** andia besteri bekatu eragiten diona, naiz eragin A, nere Jangoiko maitea! Ni naz bekatari izugarri zure **etsai** andi orietatik bat; bada nereak ni galzeko aski du hedatu. C) Prozesu horrek duen mehatxu eta **etsai** anitzi erantzun argi eta bateratua eman behar dio. 3/8/04 09:54 Página 51 OSASUNA LANBIDE Lagun ala **etsai**? • Orain artikulua bat irakurri behar duzu. Jaso labur-lagun bezala dator, eta horregatik Cordobaren **etsai**. Arabeak Asturian (791) eta Frantzia (793) daude. ea zergatik hala bere meneraz gero etzitzen bere **etsai** Argiboak desegin ? dio : *Tu habemus, qui* ea zergatik hala bere meneraz gero, etzitzen bere **etsai** Argiboak desegin? *Ut habeamus qui iuventutem* genekike zuzen zer harreman izan zuen nazismoaren **etsai** argi eta ausart horrek, bere astekariaren «etsaiak» dauzka, eta «artz» dira: «Alperrik eben **etsai** arroak/Pentsetan zirala artzak», kantatu zuen aldeko aukeran dena arristatzera eramane zuena. **Etsai** asko agertu zitzaion, berriz ere Jesusi bezala. duten lana. Gaiztoaren papera hartzen dute, eta **etsai** asko ari dira hartzen, ni neu ere inoiz amorratu naiz

IV.6 Irudia: Corpeusetik ateratako *etsai* hitzaren zenbait agerpen, KWIC eran erakutsiak.

arteko distantzia (*collocational span*), buruaren kolokazio-eremua⁵¹ (*collocational range*) eta abar.

Hurbilpen estatistikoko eragin handia izan du ezinbestean lexikografia aplikatuan. Corpusak eta corpusen ustiaketarako tresnak erabilia sortu dira, besteak beste, *A dictionary of English Collocations* (Kjellmer, 1994), *Collins Cobuild English Collocations* (Sinclair, 1995), *LTP Dictionary of Selected Collocations* (Hill eta Lewis, 1997) edo *The BBI Combinatory Dictionary of English* (Benson *et al.*, 1986). Oraintsuago, kolokazio-hiztegi komertzialak garatu dira hizkuntza-ikasleentzat ez ezik hiztun natiboentzat ere; horren adibide dira *Oxford Collocations Dictionary for Students of English* (Crowther *et al.*, 2002), *English Collocations in Use* (McCarthy eta O'Dell, 2005) edo gaztelerazko *REDES Diccionario Combinatorio del Español Contemporáneo* (Bosque, 2004).

Kolokazioen edo bestelako unitate fraseologikoen hiztegiak osatzeko ez ezik, gramatika zabalak eta hiztegiak sortzeko ezinbesteko tresna bihurtu dira hizkuntza-corpusak. Aitzindari ditugu, esate baterako, *A comprehensive Grammar of the English Language* gramatika (Quirk *et al.*, 1985), *Survey of English Usage* corpora erabiliz egina, eta *Collins Cobuild* serieko hiztegi eta gramatika ugariak, *The Bank of English* bilduman oinarrituak. Gaur egun,

informazio baliogabea edo hutsala. Hori saihesteko, sistemek iragazi egin ohi dituzte *stop words* izenekoak.

⁵¹Hau da, buruaren inguruan kokatu ohi diren hitzen multzoa.

ia pentsaezina dirudi testu-corpusetan oinarritu gabeko hiztegi zabal serioak plazaratzea.

Euskararen tradizio idatziaren berri eman nahi duen *Orotariko Euskal Hiztegia* (Mitxelena, 2005) (OEH) ere 5.800.000 bat hitzez osaturiko corpus batetik eraikia da (§II.4.1). Corpus hori baliatuta sortu zituen Ibon Sarasolak ere bere hiztegi elebakarrak: *Hauta-lanerako Euskal Hiztegia* (Sarasola, 1995) eta *Euskal Hiztegia* (Sarasola, 1996). Halaber, corpus eta hiztegi horietan izan dira, *XX. Mendeko Euskararen Corpus Estatistikoarekin batera* (§II.4.2), *Hiztegi Batua*ren iturri nagusiak (§II.4.1).

Bestalde, *Lexikoaren Behatokia* egitasmoak —Euskaltzaindiaren Hiztegi Batuko lantaldearen ekimenez sortua— hitz lauzko corpus monitore bat prestatzea du helburu. Testu-corpus etiketatu eta linguistikoki anotatu bat prestatzea izango da proiektuaren oinarritzko zeregina, lexikoari dagozkion arauak eta gomendioak dokumentatzeko.

Halaber, Euskal Herriko Unibertsitateko Euskara Zerbitzuak *Ereduzko Prosa Gaur* (EPG) corpora eratu du (§II.4.2). 2000 eta 2007 bitartean idatziriko liburu eredugarrien testuez osaturik dago corpora eta orotara 25 bat milioi hitz ditu; horietatik 13 inguru liburuei dagozkie (287 argitalpen) eta 12 prentsako artikuluei: *Berria* egunkaritik 10 bat milioi hitz eta *Herria* aldizkaritik 2 milioi inguru.

Euskara Zerbitzuak, EPG corpora oinarri hartuta, zenbait azterketa lexikal egin ditu. Batetik, corpusean ageri diren lema eta Euskaltzaindiaren Hiztegi Batuko sarrerak erkatzen ditu *Hiztegi Batua Euskal Prosa*⁵² (HBEP) lanak; hau da, parean jartzen dira Euskaltzaindiak batasunerako egin duen hiztegi-proposamena eta benetan euskaraz, batasuna onarturik, idazten dutenek erabiltzen duten hiztegia.

Bestetik, EPG corpora baliaturik, *Eguno Euskararen Hiztegia*⁵³ (EEH) egiten ari da, oraingo erabileraren ispilua izan nahi lukeena.

*Lexikoa Atzo eta Gaur*⁵⁴ (LAG) egitasmoan, oster, OEHko sarrerak eta EPG corpusekoak erkatzen ditu, hitzen erabileran izan den eboluzio diakronikoa aztertze asmoz.

Ikusi dugun bezala, hurbilpen estatistikoarentzat, unitate lexikalek diskurtsoan duten agerikidetzaren esanguratsuekin parekatzen da kolokazioa. Aitzitik, **korronte semantikoak** —konbinaziotik abiatzen bada ere— bestela-

⁵²<http://www.ehu.es/ehg>

⁵³<http://www.ehu.es/eeh>

⁵⁴<http://www.ehu.es/lag>

ko irizpideak hartzen ditu aintzat, hizkuntza jakin batean kolokazioa osatzen duten hitz-segidak identifikatzerakoan. Hasteko, kolokazioa osatzen duten osagaien artean halako zehaztapen semantiko bat badela aitortzen da. Batetik, kolokazioaren *oinarria* dugu, semantikoki independentea den osagaia eta, bestetik, bere *kokakidea*, lehenengoak baldintzaturiko esanahia duena.

Teoria semantikoaren ordezkari nagusietako bat dugu F. J. Hausmann (1979). Oinarriaren eta kokakidearen arteko mendekotasun semantikoaz ohartarazteaz gain, autorearen ekarpena dugu kolokazio-mota nagusien sailkapen orokor bat egin izana, kolokazioaren osagaien kategoria gramatikalak eta euren artean duten erlazio sintaktikoak oinarri hartuta.

Hurbilpen horren ildotik sorturiko kolokazio-hiztegiek bi irizpideok hartzen dituzte aintzat makroegitura ordenatzerakoan, hots, lemaen kategoria gramatikala eta bere kokakidearekin duen harreman sintaktikoa. *The BBI Combinatory Dictionary of English* hiztegia (Benson *et al.*, 1986) haratago doa; batetik, oinarriaren (hiztegi-sarreraren) kokakideak maiztasun hutsaren arabera barik multzoka sailkatuak ageri dira adieraren arabera. Bestetik, aditz batek eta objektu funtzioan doan izen batek osatzen duten kolokazioaren barruan gertatzen diren erlazio semantikoak ere aintzat hartzen ditu; hala, mota horretako kolokazioak bi taldetan banatzen ditu:

- *CA* (*Creation* edo/eta *Activation*) *kolokazioetan* objektuak izendaturikoa ‘sortzen’ edo ‘aktibatzen’ du aditzak, adib. *cause damage, do damage to, inflict damage on*
- *EN* (*Eradication* edo/eta *Nullification* verbs) *kolokazioetan*, ostera, aditzak ‘erauzi’ edo ‘ezeztatu’ egiten du izen-objektuak adierazitakoa, adib. *repair damage, undo damage*

Hiztegi-sarreraren barnean, sorkuntza-aditzak ezeztatze-aditzen aurretik doaz (ikus IV.7 irudia).

Hitzen konbinazioen barruan ezar litezkeen lotura semantiko guztiak sistematizatzeko ahaleaginean, eta konbinazioen ikuspegi zabal batetik, *funtzio lexikalak* sortu ziren Mel’čuk-en eta bere kolaboratzaileen Zentzu-Testu teoriaren barnean⁵⁵. Funtzio lexikalek hitzen agerkidetza murriztuen (*restricted cooccurrence*) berri ematen dute. Lexema jakin bati (‘gako-hitza’) funtzio lexikal (FL) bat aplikatzen bazaio, gako-hitz hori bere mende dagoen hitz

⁵⁵Eredu horri buruzko bibliografia oso zabala da. Erakusgarri gisa, ikus Mel’čuk eta Žolkovskij (1970), Mel’čuk *et al.* (1995) edo Mel’čuk (1998, 2006).

growth *n.* 1. to foster, promote, stimulate ~ 2. to arrest, inhibit, retard, stifle, stunt ~ 3. rapid; untrammelled; zero ~ 4. exonomic; population ~ (zero population ~) 5. (med.) a benign, non-cancerous, non-malignant, cancerous, malignan; inoperable ~ (to remove a malignant ~) 6. (biology) cell ~ 7. ~ in 8. (misc.) a scraggly ~ (of beard)

IV.7 Irudia: *growth* izenaren kolokazioak BBI hiztegian.

batekin ('balioa') elkartzen da. Esate baterako, *Magn* ('oso', 'intentsu') funtzio lexikalak izenentzako intentsitate-adjektiboak sortzen ditu. Hala, *haserre* gako-hitzari aplikatuz gero, *bizi* balioa lortzen da, besteak beste (*haserre bizi*); aldiz, funtzio bera *lagun* izenari aplikatuta, *min* adjektiboa lortzen da, besteak beste (*lagun min*). Ikus IV.8 irudia.

Magn(*haserre*)=*bizi*
Magn(*lagun*)=*min*

IV.8 Irudia: *Magn* funtzioa *haserre* eta *lagun* gako-hitzei aplikatuta *bizi* eta *min* balioak lortzen dira, hurrenez hurren.

Laburbilduta, kolokazioek izaera hirukoitza dute, batetik ezaugarri bat dira, bestetik, horren ondorioz sorturiko konbinazioak, eta, azkenik, unitate fraseologikoak ere badira. Izaera aniztun horrexen eraginez bi hurbilpen garatu dira, kontrakoak izanagatik, osagarriak ere badirenak (Corpas Pastor, 2001).

Atal honen helburua kolokazio nozioaren gaineko ikuspegi zabal bat ematea besterik ez da izan. Murritzapen lexikalen kontzeptuaren eboluzioa eta ikuspegi ezberdinen azterketa sakonago aztertu nahi izanez gero, Alonso Ramosen (2005), Corpas Pastorren (2001) edo Koikeren (2001) lanetara jo daiteke, besteak beste.

Guztiarekin ere, kolokazioak unitate fraseologikoak badirela ezin uka daiteke §III.2n zehaztu ditugun baldintza guztiak betetzen baitituzte: hitz anitzekoak dira, agerpen- eta agerkidetzamaiztasun handia dute, instituzionalizaturik daude, egonkortasun maila bat dute (finkapen eta espezializazio semantikoa duten aldetik), batzuk idiomatikoak dira edota aldaerak izan ditzakete.

- **Polilexikalitatea.** Kolokazioa erlazio sintaktikoren bat duten bi unitate lexikalek osatzen dute (izen-izenondo, izen-izen, adberbio-aditz, adberbio-adjektibo). Bata semantikoki independentea da eta *oinarria* deritzo, eta bestea (*kokakidea*) lehenengoak baldintzaturiko esanahia du. Esate baterako, *ardozele amorratua* kolokazioaren kasuan, *ardozele* litzateke oinarria eta *amorratua*, ostera, kokakidea. Guztiarekin ere, fenomeno errekurtsiboa da, eta, beraz, kolokazio kateatuak maiz gertatzen dira (*adiskide min egin*). Halaber, kolokazio batek eta lokuzio batek sorturiko *kolokazio konplexuak* ere izaten dira (Koike, 2001): *zur eta lur geratu/gelditu*
- **Instituzionalizazioa.** Erabiliaren erabiliaz, hiztunak diskurtsoko unitate horiek konbinazio aurrefabrikatutzat ezagutzen ditu. Alegia, kolokazioak hiztunen lexikoi mentalean unitate gisa biltegitratuta daudela dirudi. Bada, kolokazioaren dimentsio psikolinguistikoaren aurrean gaude.
- **Egonkortasuna.** Instituzionalizazioaren eraginez, konbinazioak egonkor bihurtu ohi dira. Erabilerak ezarritako *konbinazio-murritzapenak* izan ohi dituzte kolokazioek, alegia, oinarriak (adib. *zarata*), semantikoki autonomoa izanik, kokakidearen (*atera*) hautapena determinatzen du. Murritzapenaren maila asko alda daiteke kolokazio batzuetatik beste batzuetara. Hala, *atera*, esate baterako, *zarata*arekin ez ezik, ‘hotsa edo soinu handi-ezatsegina’ adierazten duten izen multzo zabalago batekin konbina daiteke, hala nola, *hotsa*, *soinua*, *eskandalua*, *iskanbila*, *istilua*, *liskarra*, *zarraparra*. Beste konbinazio batzuek, aldiz, askoz esklusibotasun handiagoa ageri dute. Esate baterako, *kitatu* aditza nekez ageri da *zor* ez den izen batekin.
- **Espezializazio semantikoa.** Konbinazio-murritzapenarekin batera etorri ohi da sarritan espezializazio semantikoa. Kolokazioa batzuetan, murritzapenak kokakidearen deslexikalizazioa eragiten du, hau da, hitza esanahiz husten da. Fenomeno horren etsenplu adierazgarrienak *aditz arinekin* eraturiko kolokazioak ditugu. Berbarako, *zarata atera* lokuzioaren *atera* aditzak bere oinarrizko adieraren (‘dagoen tokitik kanpora eraman’) iluntze halako bat izan du. Corpas Pastorren (2001) ustez, galera semantiko hori, aditzaren esanahiaren hedapen gisa ere interpreta daiteke; aditzaren konbinazio-aukera berria sortzen den hei-

nean, hitzak beste adiera bat bereganatzen du berez dukeen polisemia areagotuz.

Beste kasu batzuetan, oinarriak kokakidearen adiera berezi bat hautatzen du, sarritan abstraktua edo figuratiboa dena. Hala, *amorratuak* bere adiera metaforikoa hartzen du ('grinatua') *ardozalerekin* kolokatzten denean.

- **Aldagarritasuna.** Morfosintaktikoki konposizionalak eta aldagarriak dira, eta, hori dela eta, zenbait aldaera formal onartzen dituzte, hala nola, kokakidea ordezkatzeari (*zale amorratu/sutsu/porrokatu*), modifikatzailea gehitzea (*izerdi hotza egin*), nominalizazioa (*zuzentasun politikoa*), erlatibizazioa (*bota dudan izerdia*) etab.

Halaber, kolokazioetan aldaera dialektalak aurkitu ditzakegu (*pausoa eman* vs *urratsa egin*), baita erregistrokoak ere. Hill eta Lewisen (1997) esanetan, ingelesezko kolokazio ohikoenetatik gehien-gehientsuenak hizkuntzako hitz arruntekin osatuak dira, 'a *big house*', 'give a *quick report*', 'very different' edo 'rather strong', euren adibideak erabiltzearen. Ostera, idatzizko testuetan edo hitzaldi aurrez prestatuetan, hizkuntza zehatzago erabiltzen omen da eta hitzak ez ezik konbinazioak ere tentu handiagoz aukeratzen dira. Hala, goikoen ordezkari, honako hauen antzekoak erabiltzeko joera dago: 'a *magnificent house*', 'present a *preliminary report*', 'significantly different' edo 'relatively strong'. Bada, euren hiztegian goi-erregistroko kolokazioei bakarrik egiten diete leku; hau da, izenburuak (*LTP Dictionary of Selected Collocations*) adierazten duen moduan, kolokazio *hautatuen* hiztegia da.

Ginebrak (2003) ere katalan estandarrean eta lagunartekoan gertatzen diren agerkidetza lexikalen arteko desberdintasunez ohartarazten gaitu (adib. *tenir* vs *celebrar un congrès*), eta alde horiek hiztegietan islatu beharra nabarmentzen du. Hizkera berezietan (terminologian) erabiltzen diren kolokazioak ere jakintza-arloaren bereizgarri izan ohi dira. Hala, *pertsona juridiko*, *errekurtsoa gaitzetsi* edo *administrazio-bidea agortu*, esate baterako, administrazio-hizkeraren berariazko esamoldeak dira.

IV.3.1 Kolokazioen taxonomia

Kolokazioak sailkatzeko irizpideak adina taxonomia aurki daitezke literaturan. Eskola sistemiko britainiarraren baitan, oinarriaren eta kokakidearen arteko konbinazio-murritzapenaren maila darabilte lehen sailkapen nagusi bat egiteko⁵⁶. Hala, Cowie *et al.* entzat (1990) kolokazioak irekiak edo libreak⁵⁷ (adib. *fill the sink* ‘sukaltarria bete’ edo *broken window* ‘leiho hautsia’) eta murritzuak⁵⁸ (*cardinal error* ‘berealdiko hutsa’ edo *jog somebody’s memory* ‘gogora ekarri’) izan daitezke. Lehenengoan —‘ireki’ edo ‘libre’ izenondoek iradokitzen duten moduan— kolokazioaren osagai biek libreki birkonbina daitezke, ohiko zentzu literalean erabiltzen baitira bi-biak. Bigarrenetan, berriz, osagai bat ohiko esanahi literalean erabiltzen da (*error, memory*), eta besteak zentzu figuratiboa du (*cardinal, jog*).

Zentzu-Testu teoriaren barnean, hitz kokakideen (gako-hitzaren eta balioaren) artean aplikatu den funtzio lexikal bakoitza kolokazio-mota ezberdintzat jo daiteke. Hala, esate baterako, *ezezko-biribil*, *haserre-bizi* edo *kin-ka-larri* motako kolokazioak multzo berekoak lirateke, guztietan ere balioa (*biribil, bizi, larri*) gako-hitzari (*ezezko, kinka, haserre*) funtzio lexikal bera aplikatuz lortu baita, alegia, **Magn** funtzioa.

Halaber, teoria beraren barruan, Alonso Ramosek (2000) funtzio lexikala-
ren balioak —kokakideak— duen kategoria gramatikalaren arabera sailkatzen ditu funtziook gaztelaniarako:

1. Izenondo- edo aditzondo-funtzio lexikalak (Magn, Epit, Bon, Ver): *HONDA pena, AMARGO desengaño, SINCERO agradecimiento, CALIDO agradecimiento* etab.
2. Aditz-funtzio lexikalak (Oper, Func, Labor, Real, Fact, Labreal, Caus, Liqu etab.): *SENTIR pena por Y, la alegría REINA en Y, el remordimiento CORROE a X, COSECHAR disgustos, DEPARAR muchos disgustos* etab.
3. Izen-funtzio lexikalak (Sing, Mult, Figur etab.): *MUESTRA de cariño, MOTIVO de su pena, DOSIS de rencor* etab.

⁵⁶Gogoan izan, gorago aipatu dugun bezala, eskola horretako jarraitzaileek kolokazio terminoa zentzu zabalean darabiltela, hau da, konbinazio-murritzapenik gabeko agerkidetzat usuak ere kolokaziotzat hartzen direla.

⁵⁷*open collocations*.

⁵⁸*restricted collocations*.

4. Preposizio-funtzio lexikalak (Adv_i , Propt, Loc etab.): *PARA alegría de todos, llorar DE agradecimiento, POR miedo* etab.

Nolanahi ere, kolokazioen taxonomia egiteko gehien baliatu izan den irizpidea kokakideen kategoria gramatikala eta euren arteko erlazio sintaktikoa izan dira (adibidez, Benson *et al.* (1986), Hausmann (1989) edo Bosque (2004)). Heiden (1994) iritziz, taxonomia hori baliagarria da gutxienez hizkuntza germaniar, eslaviar zein erromantzeetarako. Autoreoi jarraiki, Corpas Pastorrek (1996) osatu zuen sailkapena oinarri hartuta, euskarara moldatu dugu, IV.9 irudiko taula osatuz.

1. Aditza + Izena (Subjektua): *haizea ibili, eguzkiak jo, zurrumurrua ibili*
2. Aditza + Izena (Objektua): *urratsa egin, izerdia bota, beldurra eman, erabakia hartu, erronka jo*
3. Aditza + Adberbioa:
 3. 1. *gogotik/gogoz barre egin, negar rotundamente*
 3. 2. *abian/martxan jarri, (korrika eta) presaka ibili*⁵⁹
4. Izena + Izena: *arrain sarda, euskal sen, giza baliabide*
5. Izena + Izenondoa: *astegun buruzuri, begi zoli, euskaldun peto, ezezko biribil, haserre bizi, kinka larri(an), lasaitu eder*
6. Izenlaguna + Izena: *ezinbesteko baldintza, gutxieneko soldata, bestelako kontu*
7. Adberbioa + Adjektiboa: *politikoki zuzen, guztiz bestelako*

IV.9 Irudia: Kolokazioen sailkapena, adibidez hornitua.

⁵⁹Ohar bedi, 3.1 ataleko kolokazioetan ez bezala, 3.2koetan aditza ez dela oinarria, baizik eta semantikoki baldintzatua/murritzua den kokakidea; oinarria adberbioa da (*abian, korrika eta presaka*). Izan ere, Corpas Pastorrek (2001) *poner en funcionamiento* bezalako kolokazioak aditza + (prep. +) izena (objektua) kategoriaren barruan sartzen ditu, *asestar un golpe*-ren modukoekin batera; ez ditu aditza + adberbioa kategorikoen artean sartzen; azken horiek modu edo intentsitate adberbioak dituzte eta aditza da oinarria edo burua: *rechazar categóricamente, felicitar efusivamente, negar rotundamente* etab. Aldiz, Koikek (2001) izena + aditza motako kolokazioen artean hiru multzo bereizten

IV.4 Lokuzioak

Lokuzio prototipikotzat ditugu *adarra jo, hitz egin, hezur eta mami, aldez edo moldez edo zer edo zer* bezalako esapideak. Unitate fraseologikoen sailkapenean hirugarren esfera osatzen dute lokuzioak. Esana dugun bezala (§III.3), hizkuntzaren sisteman finkaturiko unitateak dira, eta, bigarren esferako kolokazioekin batera, esaldiko elementu gisa funtzionatzen dute oro har, enunziatu osorik eratu gabe.

Gainerako UFen antzera, lokuzioak hitz anitzez osoturiko unitateak dira eta instituzionalizaturik daude (§III.2.3). Lokuzioen (edo ingelesezko *idiomsen*) definizioetan gehien nabarmentzen den ezaugarriak kohesio semantikoa eta funtzio sintaktiko unitarioa dira.

Lokuzio askok ezaugarri komun ugari dituzte hitz-konbinazio libreekin zein bestelako hitz anitzeko unitateekin. Instituzionalizazioaz gain, lokuzioak eta hitz-konbinazio libreak bereizten dituzten ezaugarriak euren egonkortasun sintaktikoa eta izendatze-funtzioa —‘erreferentzialtasuna’ Lorenteren (2001) arabera— dira.

Egonkortasuna da, halaber, UF sintagmatikoak euren artean bereizteko ezaugarri nagusia. Ezaugarri horrek bere baitan hartzen ditu bai alderdi lexiko-semantikoak bai morfosintaktikoak.

Hizkuntzan *esanahi-unitate*aren jabe izateak ematen die **finkotasun semantikoa** lokuzioei, eta ez hainbestetan aipatu ohi den konposizionaltasun semantikorik ezak. Izan ere, nahiz eta lokuzio prototipoen adibide gisa beti eman izan diren karga metaforikoa dutenak, eta horietatik parte handi bat hala diren (*hanka sartu, begitan hartu, zorri piztua, batez beste, hala ere, behinik behin*), beste askok esanahi konposizionala dute (*argi eta garbi, lan egin, aita ponteko*). Gainera, beste bi esferetako UFak (kolokazioak eta enunziatu fraseologikoak) ere ez-konposizionalak izan daitezke neurri batean edo bestean, konposizionaltasunik eza —egonkortasunarekin batera— UF guztien ezaugarri potentziala baita baina ez ezinbestekoa, eta gertatzen denean, maila ezberdinetan azal daiteke (§III.2.6).

Finkapen morfosintaktikoak osatzen du irizpide semantikoa. Izan ere, Koikeren (2001) hitzetan, “*en la fijación estructural se basan todos los comportamientos de las locuciones*”. Finkapen hori frogatzeko zenbait proba eza-

ditu: (a) aditza + subjektua (b) aditza + objektua eta (c) aditza + preposizioa + izena.

rri ohi zaizkie lokuzio-hautagaiei. Gehien erabili izan diren proba nagusiak honako hauek dira:

- Ordezkapena

Unitatearen osagaietako bat sinonimo, hiponimo, hiperonimo edo kohiponimo batez ordezkatzean datza proba hau. Ordezkapenaren emaitza segida gramatikal bat izan ohi da, baina lokuzioak duen finkapen semantikoa galdu ohi du, esate baterako, *bereak eta bost* vs **berek eta lau*, *aldez eta moldez* vs **aldez edo manieraz/moduz/gisaz* edo *ahotan hartu* vs **ahotan jaso*. Ordezkapenarena izan ohi da probarik inportanteenetako bat. Hala ere, tentuz aplikatu beharrekoa da, ez baita guztiz erabakigarria. Izan ere, lokuzio askok onartzen dute osagai bat ordezkatzea, adibidez, bere aldaera dialektal batez, hala nola, *kale egin* vs *karrika egin* edo *hitz egin* vs *berba egin*.

- Ezabatzea edo eransketa

Osagaietako bat kenduta hitz-segida gramatikala izaten jarraitzen badu ere, UFak ez du jatorrizko esanahia gordetzen. Edozertara ere, lokuzio gutxi batzuek badituzte bertsio murriztuak non osagaietakoren bat aukeran dagoen, hala nola, *begi(en) bistatik galdu* vs *bistatik galdu*, *ahuntzaren gauerdiko eztula* eta *ahuntzaren eztula* edo *zorri hil piztua* vs *zorri piztua*.

Lokuzioek ez ohi dituzte onartzen sintaxi librean guztiz zilegi liratekeen eransketak ere. Esate baterako, **adar ederra jo diot* edo **espero handia dut* ez dira onargarriak.

- Eraldaketa-murriztapenak

Aurrekoekin batera, beste proba osagarri batzuk ezarri izan zaizkie lokuzioei. Horien artean, zenbait esapideren osagaiek hurrenkeraz aldatu ezin izatea, hala nola, **garbi eta argi* vs *argi eta garbi*, **beste edo bat* vs *bat edo beste* edo **beste egin zuen bere buruaz* vs *bere buruaz beste egin zuen*⁶⁰.

⁶⁰Izen-lokuzio gutxi batzuek soilik onartzen dute osagaien hurrenkera aldatzea, hala nola, *ahuntzaren gauerdiko eztula* vs *gauerdiko ahuntzaren eztula*. Hala eta guztiz ere, aditz-esapide askotan, aditz-osagaiaren eta izen-sintagmaren arteko hurrenkera aldatu egin daiteke, eta areago, esaldiaren beste elementu batzuk ere tarteka daitezke: *zubipean egiten omen du lo*. Ikus beheraxeago ‘Fokalizazioa eta topikalizazioa’.

Aditz-lokuzio askok ez dituzte onartzen egitura berdintsuko konbinazio libreetan posible diren zenbait hurrenkera-aldaketa. Hala, nekez mol-datuko da aditz-lokuzio bat egitura pasibora (8b).

- (8) a. Atzo hitz egin nuen zuzendariarekin.
b. *Hitz, nik atzo egina da zuzendariarekin.

Aldiz, badirudi adizki-predikatu horiek ez dutela inolako arazorik egitura antipasiboak onartzeko (9b, 9c).

- (9) a. Askotan hitz egin dut zuzendariarekin.
b. Askotan hitz egina naiz zuzendariarekin.
c. Askotan hitz eginda nago zuzendariarekin.

Izan ere, esaldi pasiboetan, lokuzio barruko objektua (*hitz*) esaldi nagusiko subjektu bihurtzen da, mintzagai hanpatu gisa azalduz, eta hortaz predikatutik desagertzen da. Egitura antipasiboan, ostera, lokuzioaren osagaien arteko aditz-objektu erlazioak bere horretan irauten du (Euskaltzaindia, 1993).

- (10) a. *[hitz] [[nik egina] da]
b. [ni] [[hitz egina] naiz]

• Fokalizazioa eta topikalizazioa

Zenbait aditz-esapide nekezago makurtzen dira fokalizazioak edo topikalizazioak eragindako mugimenduetara (11).

- (11) a. *Nork eman dio hitz?
b. *Mikelek eman dio hitz.
c. *Hitz, nork eman dio?

Nolanahi ere, euskarazko aditz-esapide gehientsuenek onartzen dituzte mugimenduok, eta areago, askok nahitaezko dituzte (12).

- (12) a. Nork jo dit adarra?
b. Mikelek jo dit adarra?

- c. Adarra, Mikelek jo dit.
- d. *Nork adarra jo dit?
- e. *Mikelek adarra jo dit.

- Gramatika-irregulartasunak

Fernandoren (1996) esanetan, semantikoki irregularra (*anomalous*) baina gramatikalki erregularrak diren lokuzioak aztertzeaz gain lexikologoen zeregina da semantikoki erregularrak baina gramatikalki idiosinkratikoak direnak ere aztertzea.

Hizkuntza-sisteman dagoeneko emankor ez diren egiturak dituzten lokuzioak badira, gutxi bada ere. Esate baterako, *jo eta ke* adberbio-lokuzioa izanik ere, aditz bat eta izen bat koordinatuz osatua dago; halaber, *gau eta egun* adberbio-lokuzioa postposizio-atzizkirik gabeko izen kordinatu biz osatua dago. Ez bata ez bestea ez dira egungo hizkuntza-sisteman adberbioak eratzekeo egitura emankorrak, inoiz izan badira.

Bestalde, hainbat lokuziotan agertzen diren elementu batzuk ez dira azaltzen beste inongo testuingurutan, eta sarritan zein kategoriatakoak diren zehaztea ere zaila gertatzen da. Adibidez, *noizik* hitza bakarrik agertzen da *noizik behin*, *noizik behinean*, *noizik noizera* eta *noizik behinka* esapideetan; *behinik* hitza *behinik behin* lokuzioan azaltzen da soilik. Zer kategoriatakoak dira *zirt*, *zart*, *trikun-trakun*, *laprast* edo *fio*, ia eskusiboki *zirt edo zart egin*, *trikun-trakun egin*, *laprast egin* eta *fio izan* aditzetan agertzen direnak hurrenez hurren?

Beste zenbaitetan, fosildurik dagoelako-edo, ezinezkoa gertatzen da hitz-konbinazioaren interpretazioa (semantikoa edo sintaktikoa) egitea osagaiek egun duten kategorია (edo esanahia) kontuan izanik. Esate baterako, *beldur* —*gose* edo *egarri* ez bezala— izena da soilik; *beldur naiz* (*beldur izan*) Ufa ulertzeko, ostera, izenondo (edo aditzondo) interpretazioa behar luke (13a). Berdintsu gertatzen da *mintzo izan* (13b), *kera izan* (13c) edo *lotsa izanekin* (13c), besteak beste⁶¹.

- (13) a. Beldur nintzena gertatzen hasia da.

⁶¹Izan ere, Lafittek (1944) bere gramatikan izenondo kategoria aitortzen die horiei guztiei aditz-lokuzio (*locutions verbales*) horien parte direnean.

- b. Filosofoa eta medikua grekoz mintzo zaizkizu.
- c. Aurten jendea kexa da, kanpotar gutxi datorrelako.
- d. Nere igaroko bizi galduaz lotsa naiz.

Berriz, (14) esaldia sintaktikoki analizatu ahal izateko, elipsi bat-edo gertatu dela pentsatu behar genuke: *egarriak 'jota' nago*.

- (14) Abel lehendik ere egarriak zegoen. (*Larrepetit*, Pello Lizarralde)

Zabalak (2004) zenbait aditz-predikatutan gertatzen diren berezitasun sintaktiko batzuen berri ematen du, argi utziz lokuzio guztiek ez dutela zertan ezaugarri guztiok eta neurri bertsuetan bete behar.

Esate baterako, objektu zuzen arruntak euskaraz beti determinatzaieraren bat eskatzen badu ere (15a), *lo egin* bezalako hainbat aditzetan, ustez objektua denak ez du mugatzaierik hartzen (15b).

- (15) a. *Arroz jan dut.
 b. Jonek berandu arte lo egin du.
 c. *Jonek berandu arte egin du loa.

Maila indibidualeko predikatuak ere mugatuta joan ohi dira (Zabala, 1993); horregatik, (16a) adibidea ez da gramatikala. Ostera, *zilegi izan* predikatu konplexua mugatzaierik gabe doa beti (16c).

- (16) a. *Harrigarri da zuk hori esatea.
 b. Harrigarria da zuk hori esatea.
 c. Zilegi da hori egitea.
 d. *Zilegia da hori egitea.

Beste kasu batzuetan, konposatuaren aditzak azpikategorizazio-ezaugarri berria bereganatzen du, bere kabuz doanean ez daukana. Berbarako, *ekarri* aditzak normalean ez du mendeko perpaus konpletiborik azpikategorizatzen; *gogora ekarri-k*, aldiz, bai.

- (17) Beti ezkerretara jotzeko aholkuak gogora ekarri zidan huraxe zela zenbait labirintotako erdiko gunea aurkitzeko prozedura arrunta. (*Ipuin hautatuak*, Jorge Luis Borges/Juan Garzia)

Halaber, ez da ohikoa *egin* aditz iragankorrek aditzondoa edo postposizio-sintagma hartzea objektu zuzenaren orde (Rodríguez eta García Murga, 2001), *hegaz egin* edo *eztulka egin* bezalako hainbat predikatu konplexutan gertatzen den moduan: *hegaz egin*, *eztulka egin*, *dantzan egin*⁶².

Hala ere, lokuzio askok operazio horietako batzuk onartzen dituzte. Batzuetan, operaziook aplikatzean, hitz-konbinazioek lokuzio izaera galtzen dute; Zuluagak (1980) dioten moduan, lokuzio bati hizkuntza-sistemaren eragiketarik aplikatuz gero, *desautomatizazio* efektu bat gertatzen da, eta unitatearen esanahia ere aldatu egin daiteke. Hala, *lan bat egin dut* edo *egin dudana* esaten badugu, dagoeneko ez gaude *lan egin* aditz-lokuzioaren aurrean, *lan* hitzaren esanahia doi bat aldatzeaz gain —zenbakaitz izatetik zenbakarria izatera igaroz—, hitz-konbinazioari lokuzio-izaera ematen dion kohesioa galtzen baitu, kolokazio-konbinazio bihurtuz. Halaber, *atseden ederra hartu dut* edo *atsedena hartu dut* esatea guztiz onargarria bada ere, eta are, zentzuz *atseden hartu* lokuzioaren kide izanagatik, ez dira lokuzio horren agerpentzat hartzen.

- (18) a. Egia da jaun kardinala gogo onez gupidatzen dela nitaz eta nire gorputzari atseden hau hartzea beharrezko zaio. (*Asisko Frantzizko*, *Asisko Klara*, Askoren artean)
- b. Tarte baten buruan, Helmen Leizera iritsi ziren, eta bi eguneko atsedena hartu zuten bertan. (*Eraztunen Jauna III*, J.R.R. Tolkien/Agustin Otsoa)

Guztiarekin ere, Nunberg *et al.*en (1994) iritziz, —finkapen morfosintaktikoaren aitzakian— sarritan ukatu izan zaizkien aldakuntzak posible dira lokuzio deskonposagarrietan (III.2.4.3). Aldakuntza horietan, lokuzioaren zati bat aldatuz, esapidearen esanahia ere aldatu egiten da neurri berean. Autoreen arabera, hori bakarrik gerta daiteke lokuzioaren esanahia osagaien artean banaturik badago.

Zenbait aditz-lokuziok izan ditzaketen hainbat operazio —hala nola, osagaien modifikazioak, kuantifikazioak, topikalizazioak, elipsiak edo anaforak— ebidentzia sendoak dira lokuzioetako zatiek esanahi identifikagarriak dituztela frogatzeko.

⁶²Badira, hala ere, horien parekoak lokuzioetatik kanpo ere euskaraz, adibidez, kirol- edo joko-ekintzetan: futboleak/pilotan/tenisean egin, musean/briskan/jokoan/sokasaltoan egin.

Esandakoa adibide ugariz hornitzen dute autoreek. Hala, lokuzio baten osagai bat modifikatu egin daiteke adjektiboen (19) zein erlatibozko perpau-sen (20) bitartez.

- (19) a. leave no *legal* stone unturned⁶³.
 b. beat our *terrifying* swords into plowshares⁶⁴.
 c. kick the *filthy* habit⁶⁵.
- (20) a. Pat got the job by pulling strings *that weren't available to anyone else*⁶⁶.
 b. Your remark touched a nerve *that I didn't even now existed*⁶⁷.
 c. Many Californians jumped on the bandwagon *that Perot had set in motion*⁶⁸.

Kasu jakin batzuetan lokuzio baten parte bat topikalizazioaren bidez han-pa daiteke (21).

- (21) a. *Those strings*, he wouldn't pull for you.
 b. *His closets*, you might find skeletons in⁶⁹.

Kuantifikazioak ere eragin diezaioke lokuzioaren zati bati (22).

- (22) a. touch *a couple* of nerves.
 b. That's the *third* gift horse she's looked in the mouth this year⁷⁰.
 c. We could [...] pull yet *more* strings...

⁶³to leave no stone unturned da lokuzioaren forma kanonikoa eta 'bazter guztiak astindu' esan nahi du (lit. 'harririk ez utzi irauli gabe').

⁶⁴to beat somebody's swords into plowshares lokuzioak 'ezpatak golde-nabar bihurtu' (gerrarako tresna suntsigarriak modu baketsuan erabili) esan nahi du.

⁶⁵To kick the habit, 'bizioa utzi'.

⁶⁶Pull strings lokuzioak 'hariak mugitu' edo 'influentziak erabili' esanahia du (lit. 'lo-karrietatik tiratu').

⁶⁷To touch a nerve, 'zaurian piko egin' 'bete-beteen asmatu' (lit. 'nerbio bat ukitu').

⁶⁸To jump on the bandwagon 'aldeko egoera baliatzea hartaz etekina ateratzeko', 'trenera igo' (lit. 'musikarien karrozara igo').

⁶⁹Skeletons in somebody's closet, 'trapu zikinak', 'trapu zaharrak' (lit. 'norbaiten armai-ruko eskeletoa').

⁷⁰Never look a gift horse in the mouth paremia da sormenezko eraldaketa horren jatorria, 'nahiz gari nahiz galtzu, emana bada isilik hartu' (lit. 'sekula ez begiratu zaldi oparitu bati ahoan').

Halaber, lokuzio baten parte bat isildu egin daiteke eraikuntza eliptikoe-tan.

- (23) a. My goose is cooked but yours isn't $[\phi]$ ⁷¹.
 b. We had expected that excellent care would be taken of the orphans and it was $[\phi]$ ⁷².

IV.4.1 Lokuzioen taxonomia

Lokuzioak irizpide semantiko eta finkapen formalaren arabera banatu izan dira askotan. Cowie *et al.*ek (1990), esate baterako, lokuzio puruen (*pure idioms*) eta figuratiboen (*figurative idioms*) artean bereizten du. Era berean, arestian aipatu dugun bezala, hainbat autorek —Nunberg *et al.*i (1994) jarraiki— lokuzio deskonposagarriak bereizten dituzte ezin deskonposatuzkoetatik; azken hauen artean, halaber, deskonposagarri sinpleak (*simple decomposable*) eta idiosinkratikoki deskonposagarriak (*idiosyncratically decomposable*) bereiz daitezke (Baldwin *et al.*, 2003). Idiosinkratikoetan osagaien adiera figuratiboa elkarren presentziak eraginda dago hein handi batean; deskonposagarri sinpleetan, oster, osagaien esanahia autonomia osoz erabil daiteke sintaxi librean eta dezenteko aldagarritasun sintaktikoa azaltzen dute.

Guztiarekin ere, esaldian duten funtzio sintaktikoaren arabera banatu izan dira lokuzioak tradizionalki. Irizpide horixe baliatuko dugu geuk ere geure sailkapena taxutzeko, kontuan izanik, beti ere, unitate lexikal sinpleekin gertatzen den bezalaxe, zenbait lokuziok funtzio sintaktiko bat baino gehiago izan dezaketela; *batez besteko*, adibidez, izenlaguna zein izena izan daiteke.

Hala, lehenik eta behin lokuzio lexikalak eta lokuzio gramatikalak bereiziko ditugu, Lorenteri (2001) jarraiki. Lokuzio lexikalek hitz edo sintagma baten moduan funtzionatzen duten egiturak osatzen dituzte; lokuzio gramatikalak, oster, unitate gramatikal gisa funtziona dezaketen estrukturak dira.

Gehienetan sintaxi libreko sintagmen egitura mantentzen duten estruktura endozentrikoak dira lokuzio lexikalak, hau da, ikuspegi formal huts bate-tik, sintagmaren buruak egitura osoa ordezkatzeko lezake. Bada, lokuzio lexikalak ditugu izen-, adjektibo-, adberbio- eta aditz-lokuzioak.

⁷¹ *To cook somebody's goose*, 'norbaiti lezioa eman' (lit. 'norbaiten antzara erre/prestatu').

⁷² *Take care of somebody/something*, 'norbaiti/zerbaiti kontu hartu/egin', 'norbait/zerbait zaindu'.

Bestalde, lokuzio gramatikaltzat joko ditugu zenbatzaile-lokuzioak, ize-nordain-lokuzioak⁷³, postposizio-lokuzioak eta loturazkoak. Azken horiek, halaber, lokailu-, juntagailu- eta menderagailu-lokuzioak izan daitezke. IV.10 irudian bildu ditugu lokuzio mota horiek guztiak taula batean, bakoitzaren adibide argigarri zenbaitekin hornituri.

Ondorengo azpiataletan, arestian aipaturiko lokuzio mota guztien deskripzioari ekingo diogu, bakoitzaren ezaugarri bereizgarriak zehazten saiatuz. Alabaina, ezaugarri formalei emango diegu lehentasuna, lokuzioen lexikalizazio-prozesuan finkapen formalak berebiziko garrantzia duelako, eta, batez ere, horien prozesamendu automatikorako, gauzatze formalean oinarrituko garelako ezinbestean. Finkapen-graduaz gain beste ezaugarri formal batzuei ere erreparatuko diegu, hala nola, sintaxi librearen arauetara makurtzen ote diren edo kategoria gramatikalaren aldaketarik gertatu ote den.

Lokuzioen alde semantikoari dagokionez, aldaera literal eta figuratiboen arteko alternantzia gertatzen ote den aztertuko dugu, anbiguotasun hori esapideon prozesamendu automatikorako ezaugarri garrantzitsua baita.

IV.4.2 Lokuzio lexikalak

Lokuzio lexikalen artean, izen-, aditz-, adjektibo-, adberbio- eta interjekzio-lokuzioak aztertuko ditugu ondorengo ataletan.

IV.4.2.1 Izen-lokuzioak

Izenek edo izen-sintagmek betetzen dituzten funtzio berak bete ditzakete izen-lokuzioek ere. Ez dirudi, bada, benetako murriztapen sintaktikorik dagoenik kategoria horretako lokuzioetan.

Osaera

Jatorriz sintaxian sortuak izanik, hizkuntzaren lexikoaren parte dira, batez ere, erabilera-finkotasunari eta erreferentzialtasunari esker (Lorente, 2001). Autorearen arabera, lexikotik sintaxi askera doan *continuum* fraseologikoen

⁷³Euskaltzaindiak (1985) izentzat jotzen ditu izenordainak “nahiz eta izen berezitzat, ez baitute mugatzailerik onartzen eta horrenbestez berek bakarrik osa baitezakete izen sintagma”. Hala ere, aski klase itxia osatzen dutenez, lokuzio gramatikalen multzoan sartu dugu Lorenteri (2001) jarraiki.

1. Lokuzio lexikalak

1. 1. Izen-lokuzioak: *a bildua, aita ponteko, euskaldun berri, hezur eta mami*
1. 2. Aditz-lokuzioak: *adarra jo, ahalak eta leherrak egin, begi bistatik galdu, ezagutzera eman, lo egin, min eman*
1. 3. Adjektibo-lokuzioak: *adin txikiko, batez besteko, estatu batuar, ezin hobe*
1. 4. Adberbio-lokuzioak: *aldez edo moldez, behin eta berriro, gain behera, hutsaren truke, hurrenez hurren, zur eta lur*
1. 5. Interjekzio-lokuzioak: *baita zera ere, eskerrik asko, gaitz erdi, hor konpon, kaka zaharra, ongi etorri*

2. Lokuzio gramatikalak

2. 1. Zenbatzaile-lokuzioak: *apur bat, ezin konta ahala, gutxi batzuk, makina bat, nahi adina*
2. 2. Izenordain-lokuzioak: *baten bat, ezer gutxi, gutiz gehienak, zer edo zer*
2. 3. Loturazko lokuzioak
 - Lokailu-lokuzioak: *azken finean, erran gabe doa, hain zuzen ere, hala eta guztiz ere*
 - Juntagailu-lokuzioak: *baita... ere, ezta... ere, ez ezik, izan ezik, salbu eta*
 - Menderagailu-lokuzioak: *-la eta, -la kasua, -nez gero, -n bakoitzean, -tu aurretik, -tu baino lehen(ago), -tu eta berehala, -tzeaz/-tuaz batera*
2. 4. Postposizio-lokuzioak: *-tik aitzin, -en arabera, -i begira, -z bestalde, -ik ezean, -en mende, -n zehar*

IV.10 Irudia: Lokuzioen sailkapena, adibidez hornitua.

barruan, izen-lokuzioak lexikalizazio mailarik gorenean aurkitzen dira; hau da, izen-lokuzioak 'hitzak' dira.

Arestian aipatu bezala, izen-lokuzioak sintaxiaren baliabide propioak erabiliz gauzaturiko hitzak dira, hein handi batean. Kasu bakan batzuk salbu

(*batez besteko*⁷⁴, *burutik beherako*), izen-lokuziorik gehientsuenak buru nominal baten gainean eraikitako sintagmak ditugu, eta honako hauek dituzte egiturarik usuenak:

- izena + izenondoa: *aditz laguntzaile, ardo gozo, Aste Nagusia, azido uriko, Batzar Nagusiak, bekatu astun, elorri beltz, esker txar, gerra zibil, guardia zibil, herri xehe, heste lodi, harri bitxi, hitz lau, lotsa gaizto, ondasun higiezin, txitxarro beltz, zulo beltz*.

Multzo horren barruan sartzekoak lirateke izena + partizipioa egiturako izen-lokuzioak ere: *aire girotu, euskara batu, harri landu, hitz elkartu, hitz gurutzatuak, hitz neurtu, ur bedekatu, ze hautsi*.

- izenlaguna + izena: *aitoren seme*⁷⁵, *aldiriko tren, azpiko gona, beheko su, Erromako zubi, etxeke jaun, hagine(ta)ko min, herriko etxe, hortzetako pasta, josteko makina, kontrako eztarri, paradisuko hegazi*.

Izen-lokuzio gutxi batzuetan izenlaguna izenaren ondotik joan ohi da: *aingeru guardako, aita ponteko, ama besoetako*. Hurrenkera horrexetan finkaturiko hitz-konbinazioak dira, eta ez dute, salbuespenak salbuespen, izenlaguna aurreratzea onartzen (**guardako aingeru, *ponteko aita, *besoetako ama*)⁷⁶.

- zenbatzailea + izena: *lehen ministro, azken nahi, hirugarren mundu*.
- izen koordinatuak: *hezur eta azal/larru, hezur eta mami, jaun eta jabe, zinak eta minak*.
- izena + izena hitz-elkarteak: *A eredu, Aberri egun, eliz atari, Erdi Aro, euskal filologia, Indi gaztaina, itsas kabra, makil dantza, natur zientzia, tse-tse euli*.

Zenbait kasutan, batez ere siglen adieraziak diren entitateetan, egitura konplexuagoko izen-sintagmak osatzen dituzte, arestian azalduko egituren

⁷⁴Aipatua dugunez, *batez besteko* lokuzioa izena ere izan daiteke (*batez besteko aritmetikoa*) izenlagunaz gain (*batez besteko tenperatura*).

⁷⁵*aita onen* semetik dator.

⁷⁶Batzuetan, ordena arruntagora makurtzen diren aldaera ez-estandarrek eduki ditzakete izen-lokuzio horiek. Esate baterako, *euskaltzain ohorezko* izenarekin batera **ohorezko euskaltzain* ere aurki dezakegu maiz; izan ere, Interneten dezentez agerpen gehiago ditu bigarren aldaera horrek.

konbinazioz: *Balio Erantsiaren Gaietako Zerga (BEZ)*, *Sobietar Errepublikako Sozialisten Batasuna (SESB)*, *Helduen Alfabetatze eta Berreuskalduntzerako Erakundea (HABE)*, *Udako Euskal Unibertsitatea (UEU)*, *Unibertsitatara Bideratzeko Ikasturtea (UBI)*.

Hitz anitzeko ‘izendun entitateak’ (*named entities*) —hau da, izen bereziak— identifikatzeko, teknika espezifikoak erabiltzen dira, lan honen zereginetatik kanpo gelditzen direnak (Alegria *et al.*, 2003b, 2004c). Hala ere, VI.2 atalean ikusiko dugunez, sigla bat datu-base lexikalean lantzean, bere adieraziarekin lotu behar da ezinbestean (*EAJ* — *Eusko Alderdi Jeltzalea*), biak ere entitate berari erreferentzia egiten diotela adierazteko. Horrexegatik, hitz anitzeko izen berezi ugari landu dira EDBLn, eta, berez, ikerketa honetako aztergai ez diren arren, ezinbestekoa iritziz diogu horien berri emateari.

Izen elkartuak

Hizkuntza erromantzeetan izen-lokuzioak sortzeko baliatu ohi diren patroio sintaktiko usuetatik bat dugu izena + *de* + (determinatzailea) + izena (Corpas Pastor, 1996; Lorente, 2001; Buenafuentes, 2007): *conejiño de indias*, *cortina de humo*, *lágrimas de cocodrilo*, *patas de gallo*, *ull de peix*, *peu de rei*, *copt d’ull*, *mà de morter*, *ull de l’escala*, *braços d’una balança*. Euskaraz, nahiz eta horren parekoa den izenlaguna + izena egitura badugun, sarri-askotan elkarketara jotzen dugu erromantzeetako horien baliokideak sortzeko (*día de labor/lanegun*, *agencia de viajes/bidai agentzia*, *recaudador de impuestos/zerga-biltzaile*).

Halaber, hitz-elkarketa baliabide indartsua da erdarazko beste egitura batzuen ordainak sortzeko, hala nola, izena + izenondo erreferentziala patroidun izen-lokuzioak (*energía solar/eguzki-energia*, *ciencias naturales/natur zientziak*, *código penal/zigor-kode*).

Izen elkartuok, alabaina, hiru modutara idatzirik ager daitezke: (i) osagaiak loturik, (ii) marratxoz elkaturik edo (iii) zuriune batez bereizirik.

Marratxoz edo **loturik** idazten diren izen elkartuek hitz bakun gisako tratamendua dute, unitate grafiko bakarra osatzen duten neurrian. Alegia, sarrera bakun gisa egongo dira datu-basean sartuta (ikus §II.1).

Halako izenak sortzen dituzten hitz-elkarte mota nagusiak honako hauek ditugu (Euskaltzaindia, 1992, 1995):

- dvandva-elkarteak (*seme-alabak*, *sartu-irten*) **marratxoz** idaztekoak dira.

- bahuvrîhi-elkarteak. Izenondoak sortzen ditu, batez ere, hitz elkartu posesiboak sortzeko bide honek, baina bakan batzuk izen gisa ere erabil daitezke (*lauburu*, *txapeloker*). Idazkerari dagokionez:
 - hots-aldaketa izan dutenak (*betizu*, *besamotz*, *kaskazuri*, *ipurterre*), forma ihartuak (*zinegotzi*) edo zenbatzailea + izena modukoak (*lauburu*, *hiruhortz*, *zelulabakar*) **loturik** idatzi ohi dira.
 - hitz-junturan hots-topa bihurria dutenak (*behatz-lodi*, *bihotz-triki*, *isats-luze*) **marratxoz** idazten dira.
 - gainerakoak **marratxoz** zein **loturik** idatz daitezke (*gona-motz/gonamotz*, *gogo-arin/gogoarin*, *musu-zikin/musuzikin*).
- *lotsagabe* modukoak gehienetan izenondoak izaten diren arren, batzuk izen eta izenondo dira aldi berean (*atsekabe*, ‘aflicción’/‘afligido’; *dohakabe*, ‘desdichado’/‘infortunio’) eta are beste batzuek izen gisa soilik jokatzen dute (*nahigabe*, *ustekabe*). Horiek guztiak **loturik** idaztekoak dira, oro har. Hitz bien arteko lotura ilun gerta daitekeenean, halere, hobe da **marratxoa** erabiltzea (*sinestamendu-gabea*, *robot-gabea*).
- hitz-elkarte sintetikoak aski iharturik edo finkaturik daudenean, normala da bi hitzak **loturik** idaztea (*urtebetetze*, *buruhauste*, *hutsegite*, *gaizkiesale*, *bozgorailu*).
- asmo-elkarteak, oro har, **loturik** edo **marratxoz** idaztekoak dira:
 - *gura*, *nahi*, *gose* eta *egarri* bukaeradun hitz elkartu berriak **marratxoz** idatzi beharrekoak dira (*informazio-gura*, *batasun-nahi*, *petrolio-egarri*). Aldiz, forma ihartu edo erdi-ihartuak loturik idazten dira (*barregura*, *azkura*, *handinahi*, *goranahi*).
 - bigarren osagaia *zale* dutenetan **loturik** idaztea da arau nagusia (*bertsozale*, *haragizale*, *sagardozale*). Salbuespen gisa, hitz-juntura iluna dutenak, osteraz, marraz idatzi ohi dira (*jolas-zale*, *arrotz-zale*, *marketing-zale*).
- *jarleku* moduko elkarteak —hau da, lehen osagaia aditzoina eta bigarrena izena dutenak— **loturik** idatzi ohi dira (*aldagela*, *helmuga*, *galbide*, *ibilaldi*, *ikasgai*, *sorleku*, *bilgune*). Hala ere, hitz-juntura ilun

gera daitekeenean, **marratxoz** eman daitezke hitz elkartuok (*azter-eremu, irakas-sistema, ibil-leku, irten-muga, idatz-hizkera*).

- mendekotasuneko elkarte gehientsuenak marratxoz zein bereiz idazteko joera bikoitza onartzen dute. Guztiarekin, **loturik** idazten dira honako kasu hauetan:
 - forma ihartuak (*akelarre, galeper, betile, otordu, ipurtzulo, iteuli*) eta erdi-ihartuak (*gurdibide, hutsarte, plazagizon, lankide*).
 - mugatzaile laburrekoak ere loturik emateko joera dago (*lantalde, jaiegun, hautsontzi, lurbira, suziri*).
 - bigarren osagaia *aldi, buru, buru, gizon, (g)une, kide, (k)ume, orde* edo *gai* dutenak (*agintaldi, sailburu, legegizon, argiune, erregai*).
 - lehen osagaia *aurre, azpi* edo *gain* dutenak (*aurrekontu, azpiegitura, gainazal*).
- atributu-elkarteak ere **loturik** idatzi ohi dira baldin forma ihartu zaharrak badira, bai hitz-elkartearen sintagma-burua lehen osagaia denean (*etxebizitza, ugazabandre, zerrama*) bai eta bigarrena denean ere (*giltzarri, listari, mugarri, katuarrain*).
- koordinazio-elkarteek buru biko sintagmak osatzen dituzte, eta **marratxoz** idaztekoak dira (*makina-erreminta, konde-duke, nafar-euskaldun, hego-ekialde, ipar-mendebalde*).
- tautologiazko elkarteak ere (*atsegin-kontentu, sasoi-edade, sermoi-prediku*) **marratxoz** idaztekoak dira. Halere, **loturik** idazten dira behinolako forma ihartuak (*irribarre, jaundone, ikusmira*).
- sinbolo fonetiko eta hots-uztardurak **marratxoz** idaztekoak dira (*aitzaki-maitzaki, duda-muda, ika-mika, nahaste-borraste, zizka-mizka*). Alabaina, berriro ere, **loturik** idaztekoak dira zenbait forma ihartu (*esamesa, tirabira, zirriborro, zurrumurru, dardara, dizdiz, marmar, tuntun*).

Beti **bereiz** idaztekoak diren izen-elkarteak, baldin lexikalizaturik badaude, gainontzeko hitz anitzeko unitateek bezalako tratamendua beharko dute ezinbestean (ikus §VI). Bereiz idaztekoak dira, esate baterako, ondorengo izen elkartu hauek (Euskaltzaindia, 1992, 1995):

- mendekotasuneko elkarteak beti **bereiz** idaztekoak dira lehen osagaia *erdal, euskal, giza* edo *itsas* dutenak (*erdal hiztun, euskal sen, giza zientziak, itsas kabra*).
- atributu-elkarteak, hitz-elkartearen sintagma-burua lehen osagaia denean, **bereiz** idaztekoak dira (*emakume deabrua, gizon astoa, harri zilindroa*). Salbuespen moduan, **loturik** ematen dira forma ihartuak (*etxebizitza, ugazabandre, zerrama*).
- aposizioak **bereiz** idaztekoak dira (*D eredua, C bitamina*).

Alabaina, izen-elkarte ugari dira **marratxoz zein bereiz** idatz daitezkeenak. Bitariko idazkera hori onartzen dute, esate baterako, honako hitz-elkarte hauek (Euskaltzaindia, 1992, 1995):

- hitz-elkarte sintetikoz sorturiko izen gehientsuenak (*kale-garbitzaile/kale garbitzaile, aho-gozagarri/aho gozagarri, euri-neurgailu/euri neurgailu, aho-estalki/aho estalki, odol-isurtze/odol isurtze, sari-banaketa/sari banaketa, mende-hasiera/mende hasiera*).
- mendekotasuneko elkarteak. Hitz-elkarketa emankor honek mota askotako izen elkartuak sortzen ditu, osagaien arteko harreman sintaktiko sakonaren arabera. Harremana edozein dela ere, marratxoz zein bereiz idatz daitezke izen elkartuok (*akordeoi-soinu/akordeoi soinu, lan-hitzarmen/lan hitzarmen, gizarte-bizitza/gizarte bizitza*).
- atributu-elkarteak, euskal hitz-elkartearen mugatzailea + mugakizuna segida bere horretan errespetatzen dutenean (*afari-merienda/afari merienda, bonba-auto/bonba auto, lege-dekretu/lege dekretu, kafe-antzoki/kafe antzoki, jauregi-etxe/jauregi etxe*).

Areago, lehen osagaiak *-a* amaiera duenean, hirugarren idazkera bat onar dezakete elkarte horiek, alegia, osagaiak azken *-a* hori galduta. Euskaltzaindiaren (1995) arabera, elkartearen lehen osagaiak edo mugatzaileak bakarrik gal dezake amaierako *-a* baldin (i) *-ia* bukaera badu (*biologi azterketa, bidai agentzia, diplomazi falta, Euskal Autonomi Erkidegoa*) edo (ii) sei hitz hauetariko bat bada: *eliza, burdina, hizkuntza, kultura, natura* edo *literatura* (*eliz agintaria, burdin fabrika, hizkuntz gaitasuna, kultur emankizuna, natur zientziak, literatur tradizioa*).

Horrelako izen elkartuetan, hitzak bereiz idaztekoak dira. Beraz, izen elkartu bera hiru modutara azal daiteke testuetan idatzita: **marratxoz, bereiz edo lehen osagaia eraldatua:**

<i>bidaia-agentzia</i>	<i>bidaia agentzia</i>	<i>bidai agentzia</i>
<i>ortografia-arauak</i>	<i>ortografia arauak</i>	<i>ortografi arauak</i>
<i>natura-zientziak</i>	<i>natura zientziak</i>	<i>natur zientziak</i>

Aldagarritasuna

Izen-lokuzioak, oro har, ez dute aldakuntzarik onartzen ordena-jarraitutasunari dagokionez, hau da, osagaiak beti ordena berean azaldu ohi dira, eta ezin da euren artean beste hitzik tartekatu⁷⁷.

Formari dagokionez, ostera, lokuzioaren azken osagaiak izen bakunen flexio berak har ditzake. Gehienetan, ez dute bestelako flexio- edo mugatasun-murritzapenik izaten. Haatik, hainbat izen bakun bezalaxe, izen-konbinazio batzuek ere izan ohi dituzte murritzapenak. Hona garrantzitsuenak:

- Batzuk singularrean bakarrik joan daitezke; gehienak izen bereziak dira (*Britainia Handia, Euskal Herria, Gurutze Gorria*), baina badira izen arrunt gutxi batzuk ere (*izen on, min hori, ordu bata*).
- Beste batzuk, ostera, pluralean joan ohi dira beti: *Amerikako Estatu Batuak, Batzar Nagusiak, hitz gurutzatuak, Nazio Batuak, ordu biak*.
- Predikatibo gisa erabili ohi diren izen-lokuzio bakanetan, azken osagaiak nominatibo kasu-marka (ϕ) har dezake bakarrik, gehienetan artikulurik gabe (*hezur eta mami, hezur eta larri, hezur eta azal*), baina inoiz artikularekin ere bai (*hezurra eta azala*).
- Zenbait izen-lokuzio, adibidez *begien bista* edo *esku arte*, lekuzko kasu-atzizkiez joan daitezke bakarrik: *begien bistan, begien bistatik, begien bistako, esku artean, esku artetik, esku artera, esku arteko*.

Halaber, azpimarratzekoa da *izena + izenondoa* egiturako zenbait izen-lokuzioak, izen bakunek ez bezala, graduazioa onartzen dutela: *oso uste ona, uste hobea, oso odol hotza, odol hotzagoa* (24, 25).

⁷⁷ *Hego(-)haize/haize hego* bezalako bikoteak, entitate berdinari erreferentzia egiten diotenak, oso bakanak dira, hitz-elkarketan osagaien arteko hurrenkera aldatzean hitz berria sortzen baita gehien-gehienetan (*esne-behia* vs *behi-esnea*).

- (24) a. Ez du, nonbait, gizakiok mila zati txiki egin eta bakoitza bere-
ra urruneraziz iraupenerako izan genezakeen ahalmenari buruzko
oso uste ona. (*Urregilearen orduak*, Pako Aristi)
- b. Jainkoarengan baino uste hobea baitzuen. (*Arima hilak*, Nikolai
Gogol/Jose Morales)
- (25) a. —Alproja hutsa da baina!— esan zuen Sobakevitxek oso odol
hotzez. (*Arima hilak*, Nikolai Gogol/Jose Morales)
- b. Viciosok odol hotzagoa izan du. (*Berria*, 2006-06-14, Imanol Ma-
gro)

Graduazioa ez da posible, jakina, lokuzioaren azken izenondoa erreferen-
tziala denean (**pisu molekularragoa*, **oso pisu molekularra*).

Flexio- eta mugatasun-murriztapen horiez gain, badira grafiazkoak ere,
hala nola, letra larriz idatzita joan behar izatea. Lokuzioaren deskripzioan
murriztapen hori zehazteak berebiziko garrantzia hartzen du izen multzoa
—izen berezia izan ohi dena— izen-konbinazio libre batekin nahas daitekee-
nean. Adibidez, *Euskal Herria* unitatearen agerpenek maiuskulaz (eta sin-
gularrean) agertu behar dute nahitaez (26a); hala ez denean, agerpena ez
dagokio izen bereziari (26b, 26c).

- (26) a. Zalantzarik gabe, Euskal Herriaren zatiketa administratiboarekin
dauka horrek zerikusia (*Euskara batua*, Koldo Zuazo)
- b. [...] eta euskal herri xehearen defentsa du helburu eta ardatz
(*Putzu*, Txilardegi)
- c. [...] egia agertu eta argi egin baitzait gure euskal herrietako besta
gozagarrietan (*Trapuan pupua*, Patziku Perurena)

Gauza bera gertatzen da, adibidez, *Heziketa Berezia* izenarekin. Maius-
kulaz idatzia (eta singularrean) agertuz gero, hezkuntza-sistemako heziketa
mota bati egiten dio erreferentzia (27a). Letra xehez idazten denean, aldiz,
ez da beti hala izaten (27b).

- (27) a. Heziketa Bereziko sistemen artean, Alemaniakoaren atzetik, Eus-
kal Herrikoa bigarrena da (*Berria*, 2004-11-13, Erredakzioa)
- b. Poliziek giza eskubideen eta herritarren eskubideen gainean hezi-
keta berezia jaso beharko luketela uste du Arartekoak (*Berria*,
2004-12-22, Edurne Begiristain)

Badira, halaber, izen-lokuzioen artean, aldaera lexikalak dituztenak, hau da, esanahi bera izanik, osagairen baten lema gutxienez desberdina dutenak (*herri xehe/herri xume*, *Foru Aldundi/Foru Diputazio*, *hosto galkor/hosto erorkor*, *seme besoetako/seme ponteko*). Halaber, osagairen bat aukeran duten izen-lokuzio bakan batzuk badira (*ahuntzaren eztula/ahuntzaren gauerdiko eztula*).

Lokuzioaren bukaerako hitzak ez ezik, batzuetan tarteko osagai batek ere onar dezake numero- edo mugatasun-alaketaren bat, berbarako, *hezur eta azal/hezurra eta azala* edo *hagineko min/haginetako min*.

Anbiguitasuna/Semantika

Izen-lokuzio gehienek —zentzuz literalak zein idiomatikoak izan, eta idiomatikotasun maila edozein dela— interpretazio bakarra izan ohi dute gehienetan. Badira, hala ere, zenbait izen-lokuzio fraseologia-unitate gisako interpretazioaz gain, hitzez-hitzezkoa ere badutenak, hala nola, *ardo gozo*, *azken afari*, *euskaldun zahar*, *herriko etxe*, *izen arrunt*, *izen berezi*, *materia gris*, *txakur txiki*.

- (28) a. Hitz bilakatze horretan, sigla batzuk izen arruntzat jotzen dira zentzu guztietan. (*Hitza azti*, Iñaki Arranz)
- b. Haren izena ere, izen arrunta, hutsaren hurrengoa, ez nuen atsegin: Béla deitzen zen. (*Eszterren ondarea*, Sandor Marai/Ander Irizar)

IV.4.2.2 Aditz-lokuzioak

Egitura aldetik, aditz bat buru duten sintagmez osaturik daude aditz-lokuzioak. Aditz bat eta izen-, adjektibo- edo postposizio-sintagma⁷⁸ batez (edo gehiagoz) eraturiko hitz-segidak dira eta izaera predikatibodun sarrera lexikal gisa jotzen dute (Zabala, 2004).

Predikatu konplexuok unitate fraseologikoak eratzen dituzte, dela erabileran oso finkaturik daudelako, dela zenbait irregulartasun morfosintaktiko ageri dituztelako, dela, hein batean, esanahi ez-konposizionala dutelako.

Lokuzio-kategoria guztien artean ugarienetakoa izateaz gain, aditz-lokuzioek ager ditzaketen egitura motak ere askotarikoak dira, eta, halaber, aldagarritasun maila handia erakusten dute gehienek.

⁷⁸Aditzondo batek ere bete dezake postposizio-sintagmaren lekua (*hazka egin*, *igeri egin*...).

Osaera

Esapide horien osaera deskribatzeko hiru multzo nagusitan banatu ditugu, aditzarekin batera doan sintagmari erreparatuta: (i) determinatzailerik gabeko izen- edo adjektibo-sintagma (*min eman*) (ii) izen- edo adjektibo-sintagma determinatua (*adarra jo*) eta (iii) adizlaguna edo aditzondoa (*haginka egin*, *harira etorri*).

Aditz-lokuzio batzuek ezohiko morfosintaxia ageri duten arren, esapidea osatzen duten sintagmak eta horiek esaldian betetzen duten funtzio sintaktikoa aski garbi antzeman daitezke kasurik gehienetan —nahiz eta, askotan, unitate lexikal berria sortzean erlazio hori lausoturik gelditzen den. Bada, erlazio horiek kontuan harturik multzo bakoitzeko esapideak azpimultzotan banatu ditugu, eta esapidean aditz-osagaia laguntzen duen sintagmak duen funtzioaren arabera izendatu ditugu azpimultzook. Hala, A.1 azpimultzoa, esate baterako, *min egin* erako aditz-lokuzioek osatzen dute, non *min* osagaiak objektu zuzenaren funtzioa betetzen duen *egin* aditza buru duen esaldian. IV.11 irudian ikus daiteke laburbilduta ondoren zehatzago azalduko dugun sailkapena.

Ondoren, multzo eta azpimultzo bakoitzeko aditz-lokuzioen osaera azalduko dugu banan-banan.

A Izen- edo adjektibo-sintagma biluzia + aditza

Min egin, *atsegin du*⁷⁹, *aintzat hartu* edo *falta da* bezalako aditz-esapideek osatzen dute lehen multzo hau, alegia, lokuzioaren aditz-osagaia laguntzen duen sintagma biluzik ageri ohi da. Hiru azpimultzotan banatu ditugu aditz horiek. Nolanahi ere, aditzotako askok alternantziak ageri dituzte (*atsegin du/zaio*, *falta du/zaio*, *gorroto du/dio*, *inporta dio/zaio/du/da*, *oroit da/du*), eta beraz multzo bat baino gehiagotan azal daitezke.

A.1 Objektu zuzena + aditza

Bi talde nagusitan banatu ditugu multzo honetako aditz-esapideak. Bate-tik, aditz arinen batez osatuak direnak, eta bestetik, *ukan* aditza hartzen dutenak.

⁷⁹X + *izan/ukan* motako aditz-esapideen adibideak ematerakoan adizki jokatuak baliatuko ditugu (*erruki dio*, *beldur da*, *axola zaio*), aditzon jokabidea argiroago erakusteko asmoz.

A Izen- edo adjektibo-sintagma biluzia + aditza

A.1 Objektu zuzena + aditza

A.1.1 *min egin* (XS + aditz arina)A.1.2 *beldur dio* (XS + *ukan*)

A.2 Objektuaren predikatzailea + aditza

A.2.1 *atsegin du* (XS + *ukan*)A.2.2 *gogait egin* (XS + aditz arina)

A.3 Subjektuaren predikatzailea + aditza

A.3.1 *falta da* (XS + *izan/egon*)A.3.2 *ados etorri* (XS + bestelako aditza)

B Izen- edo adjektibo-sintagma mugatua + aditza

B.1 Nominatibodun sintagma + aditza — *adarra jo*B.2 Ergatibodun sintagma + aditza — *suak hartu*B.3 Datibodun sintagma + aditza — *hitzari eutsi*

C Adizlaguna edo aditzondoa + aditza

C.1 Argumentua + *egin* — *hegaz egin, haginka egin*C.2 PS + bestelako aditza — *aurrera eraman, gogora etorri*

IV.11 Irudia: Aditz-lokuzioen sailkapena.

A.1.1 *min egin* (XS + aditz arina)

Hauxe dugu, ezbairik gabe, A.1 multzoko aditz-sorta handiena askogatik. Behinola aditz-esapide andana handia sortzeko bide oparoa izan zen egitura hori agorturik dago egun, gaurko euskararen sintaxi librean guztiz arrotza baita determinatzailearik gabeko objektua. Bigarren osagaia, oster, *aditz arin* izenekoek betetzen dute, batez ere.

Inondik ere, *egin* dugu A.1.1 motako aditz-lokuzioak eratzen dituen aditz arin ugariena; hona lagin txiki bat erakusgarri: *agur egin, alde egin, amets egin, barre egin, dantza egin, dei egin, eraso egin, eztul egin, hitz egin, hots egin, ihes egin, irain egin, jaramon egin, kale egin, kalte egin, kontu egin, laztan egin, leher egin, lo egin, marmar egin, mehatxu egin, men egin,*

min egin, muzin egin, negar egin, oihu egin, otoitz egin, putz egin, so egin, solas egin, topo egin, tu egin, uko egin, usain egin, zin egin, zintz egin.

Aditzok adizki iragankor batekin eta subjektu ergatiboarekin markaturiko joskeretan ageri badira ere, beste hizkuntza batzuetako predikatu inergatiboen baliokideak dira (Levin, 1983; Ortiz de Urbina, 1989; Uribe-Etxebarria, 1989; Laka, 1993; Etxepare, 2003). Azpimarratzekoa da, halaber, aditz-lokuziook sarritan izan ohi dituztela kide bakunak (Etxepare, 2003), hala nola, *agurtu, amestu, dantzatu, deitu, iraindu, kaltetu, lastand- du, mehatxatu, mindu, oihukatu, puztu, solastu, topatu, ukatu, usaindu*. Aditz-esapideen eta bere kide bakunen arteko ezberdintasunak, hala ere, syntaxian ez ezik aspektuan ere gertatzen dira (Etxepare, 2003).

- (29) a. Zoro batek oinezko bi harrikatu zituen.
- b. Zoro batek oinezko biri harrika egin zien.
- (30) a. Jonek mahaia bazterrera bultzatu zuen.
- b. Jonek mahaiari (*bazterrera) bultza egin zion.

Hala, esate baterako, (29a) adibidean, *harrikatu* aditzak inplikutzen du harri-jaurtiketak oinezkoei eragin ziela (horiei min eginez); aldiz, aditz-esapideak (29b) ez du halako inplikaziorik. Halaber, *bultzatu* aditzari aspektu telikoa ezarri dakioke adlatibozko adizlagun baten bitartez (30a), baina ez *bultza egin* esapideari (30b).

Emankortasun gutxiagokoak ditugu *eman* (*aholku eman, amore eman, aurre eman, berri eman, bihotz eman, haize eman, indar eman, lur eman, min eman, musu eman, ostatu eman, su eman*) eta *hartu* aditzekin sortuak (*atseden hartu, elkar hartu, esku hartu, kargu hartu, lo hartu, min hartu, ostatu hartu, su hartu*)⁸⁰.

- (31) a. Amore emanda, txopako gazteluko talaiaira jo nuen. (*Sukar ustelaren urtea*, Edorta Jimenez)
- b. Aliatu batzuen hegazkinak su hartu eta jauzi egin behar izan dute tamalez. (*Anne Franken egunkaria*, Anne Frank/Josu Zabaleta)

⁸⁰ Adibide horietatik guztietatik kanpo utzi ditugu *a* itsatsia duten hainbat kasu (*algara, burla, duda, iseka*), zaila baita askotan mugaturik ala biluzik ote doazen zehaztea.

Bestelako aditz batzuekin sorturiko esapide banaka batzuk ere badira (*agur esan, amen esan, lur jo, txalo jo*).

Izen biluzia duten aditz-lokuzioetan, izena modifikatzailerik gabe ageri da gehientsuenetan, baina, guztiarekin ere, badira salbuespen bakan batzuk, hala nola, *fin gaitz egin* edo *leher gaizto egin*. Halaber, lokuzio gutxi batzuek sintagma koordinatua daukate (*leher eta zapart egin, zirt edo zart egin*) edo bestelako egitura berezi batzuk (*ez aditu/entzun egin, ez ikusi egin*).

A.1.2 *beldur dio* (XS + *ukan*)

Halaber, azpimultzo berezia osatzen dute *ukan*⁸¹ aditzarekin osaturikoak. Horietako batzuek ez dute zehar-objekturik onartzen (*min du, munta du, parte du, premia du, presa du*) eta beste batzuek, aldiz, bai (*beldur dio, dolu dio, erruki dio, gorroto dio, gupida dio, higuin dio*).

- (32) a. Behatzean min dut. (*Kuskue tandem*, Iñaki Iñurrieta)
 b. Neure buruari gorroto nion esandakoagatik. (*jokoa.com*, Gemma Lluch/Antton Olano)

A.2 Objektuaren predikatzailea + aditza

A.1 multzoko lokuzioek ez bezala, hauek esapidetik kanpo hartzen dute objektua eta, beraz, lokuzioaren aditzak horrekin komunztatzen du (*Peiok atsegin nau/hau/du/gaitu/zaitu/zaituzte/ditu*) eta ez esapide-barruko izen-edo adjektibo-sintagmarekin (*Gozokiak atsegin ditut/*dut*). Izan ere, sintagma horrek izaera predikatiboa du eta aditza, beraz, kopulatzat jo daiteke (Zabala, 2004).

A.2.1 *atsegin du* (XS + *ukan*)

Azpimultzo honetako aditz-lokuzioen artean, talde berezia osatzen dute *ukan* aditzarekin eratuak, oso talde ugaria baitira: *aitor du, aski du, atsegin du, bizi du, damu du, espero du, falta du, gorroto du, hastio du, hobe du, iduri du, maite du, merezi du, nabari du, nahiago du, plazer du, susmo du, uste du, zor du, zilegi du*.

- (33) a. Baina atsegin ditut hegaztien eta abioien hegaldiak. (*Ipuin batean bezala*, Joan Mari Irigoien)

⁸¹Gehienetan *izan* aditza erabiltzen da forma kanoniko gisa bai aditz nagusi moduan erabiltzen denean ('*izan*' *dut*) bai *ukanen* adizki jokatueterako; hala, esate baterako, *nahi* '*dut*' eta antzekoen lematzat *nahi* '*izan*' eman ohi da. Hala ere, *izan* iragangaitzetik (*izan da*) errazago bereizteko, ia Ipar Euskal Herrian soilik erabiltzen den *ukan* forma baliatuko dugu; izan ere, hala egiten da gure tresnetan ere.

- b. Rothekek badaki egundoko aldaketen garaia bizi duela Europak.
(*Mentura dugun artean*, Anjel Lertxundi)

A.2.2 *gogait egin* (XS + aditz arina)

Ukanez gain, beste aditz arin batzuek ere egin dezakete kopula-funtzioa, hala nola, *egin* (*gogait egin*, *hauts egin*, *jakitun egin*, *lepo egin*, *opa egin*, *pure egin*, *zotz egin*) *hartu* (*aintzat hartu*, *barne hartu*, *estu hartu*) edo *eman* (*kasu eman*, *aintzat eman*). Baina bestelako aditz batzuek ere bete dezakete kopula eginkizun hori (*aintzat eduki*, *atxilo eraman*, *bazter utzi*, *hauts bihurtu*, *huts eragin*, *jakitun ipini*, *preso altxatu*).

- (34) a. Baina uzten ditut bazter jende horiek [...] (*Etika*, Spinoza/
Piarres Xarriton)
b. Atxilo darama uso lumaurdina, mutu nahi bailuke haritz den
mintzoa. (*Berria*, 2004-03-13, J.M. Irigoienek sonettoa)

A.1.1 multzoko aditz-esapide batzuk ere erabilera honetara lerratzen dira zenbaitetan (*hots eman*, *huts egin*, *kale egin*, *zotz egin*).

- (35) a. Zigarro baten erretzeko jalgi eta ondoko bi poetak huts egin
nituen. (*%100 basque*, Itxaro Borda)
b. Umezurtza ere zotz egingo zenukete zuek, laguna ere saldu.
(*Elizen arteko Biblia*, Askoren artean)

Esapideotako aditz-osagaiari laguntzen, izen eta adjektiboez gain, bikoiztapenez osaturiko sintagmak ere aurki daitezke (*bero-bero egin*, *bil-bil egin*, *birrin-birrin egin*, *hebain-hebain egin*, *lotsa-lotsa egin*, *txiki-txiki egin*).

Esapideok tradizio luzeko hitz-konbinazio ihartuak diren arren, badute gaur egun ere parekorik sintaxi librean, non objektu zuzenaren predikatua biluzik joan ohi den.

- (36) a. “Nik uste Holandaren zabalera izango lukeela”, erantzun zidan geografiako irakasle dugun batek. (*Lekuak*, Bernardo Atxaga)
b. Baserritarrek erein, zaindu, itxaron, garia bota eta bildu, aletu, mandioratu eta gainerako guztiak, eta, gero, bestek merke erosi eta garesti saldu (*Naturaren mintzoa*, Pello Zabala)
c. Gozo-gozo jaten zituen, ogirik gabe. (*Parisen sabela*, Emile Zola/Karlos Zabala)

Azpimultzo honen barruan bada aditz-esapide sorta txiki bat, izenondo batek eta *iritzi* aditzak eratua (*eder iritzi, gaitz iritzi, on iritzi*). *Iritzi* aditzak datiboa azpikategorizatzen duenez, esapideen izenondoek (*eder, on, gaitz*) datibodun sintagma predikatzen dute.

- (37) a. [...] eta *gorputzei* ere eder deritzegunez, lauetatik bat aukeratzekotan, jakintsua aukeratuko dugu [...] (*Hainbat idazlan*, San Agustin/Imanol Unzurrunzaga)
- b. Entzun ukan duzue ezen erran izan dela, “On iritziren diok heure *hurkoari*, eta gaitz iritziren diok heure etsaiari”. (*Sukar ustelaren urtea*, Edorta Jimenez)

A.3 Subjektuaren predikatzailea + aditza

Azpimultzo honetako lokuzioetan, aditz-osagaia iragangaitza izan ohi da. Hemen ere *izan/egon* aditzaz osatuak bereizi ditugu gainontzekoetatik.

A.3.1 *falta da* (XS + *izan/egon*)

Nagusiki *izan* aditzaz osatzen da lokuzioa (*ageri da, axola zaio, falta da, keru da, laket zaio, gose da*), baina *egon* aditzarekin ere adibide batzuk badira (*esku egon, izorra egon, koloka egon, gertakizun egon, prest egon, jakitun egon, aiduru egon*).

A.3.2 *ados etorri* (XS + bestelako aditza)

Bestelako aditz batzuk hartzen dituzten esapide banaka batzuk ere badira (*ados etorri/jarri, aiduru gelditu, bat etorri, haragi egin, hauts bihurtu, hauts egin, jakitun egin, itzuri ibili*). *Bihurtu, egin* edo *jarri* aditzak iragankorrak ere badiren arren, lokuzioetan laguntzaile iragangaitz batez doaz beti.

- (38) a. Zuek, hil zineten, / atomo huts, hauts bihurtu zineten. (*Hauts bihurtu zineten*, Juan Kruz Igerabide)
- b. Haragi egin den Hitzak argitzen ditu gure ilunpeak. (*Hainbat idazlan*, San Agustin/Imanol Unzurrunzaga)
- c. Gizarte politikak egiterakoan nola jarriko dira ados eta zer defendatuko dute Madrilen? (*Berria*, 2004/03/05, Irene Arriurieta)

Aditzarekin batera biluzik joan ohi den elementua adjektiboa izaten da askotan (*adi egon, ageri da, berdin da/zaio, berdintsu da/zaio, bizi da, eder da/zaio, ernai egon, ezagun zaio, hobe da, jakitun egin, laket zaio, nabari*

zaio, oker ibili, on zaio, posible da, segur da, seguru egon, tarteko da, xahu da, jakitun da/egon). Zenbaitetan adjektiboak predikatibo funtzioa bakarrik bete dezake (*ados egon, aiduru egon, haizu da, prest egon, sori da, zilegi da*) nahiz eta horietako batzuei sarritan aditzondo kategoria ere esleitzen zaien zenbait hiztegitan (*ados, aiduru, haizu, prest*).

- (39) a. Lanaren ukaitea eder zitzaien. (*Zeruetako erresuma*, Itxaro Borda)
 b. Bidenabarrean bi gertakari gehiagoren jakitun egin nintzen. (*Rock'n'roll*, Aingeru Epaltza)

Beste askotan, ostera, aditza laguntzen doan osagaiak izen-kategoria izaten du, hala nola *aiher da/zaio, aipu da, axola zaio, beldur da, damu da/zaio, egarri da, erruki da, esku egon, falta da/zaio, gauza da, gai da, gauza da, gertakizun egon, giro da/egon, gogoeta egon, gose da, gaitzi zaio, haragi egin, hauts bihurtu/egin, higuin zaio, iduri zaio, izar egon, kalte da, kezu da, lizentzi da, logale da, lotsa da, mintzo da, narda zaio, neke da/zaio, peitu da/zaio, pena da, seinale da*.

- (40) a. Ez, ez ninduen jo, baina guti falta izan zitzaion. (*Lur bat haratago*, Joan Mari Irigoien)
 b. Joanttok eskuak kokots azpian gurutzatu zituen eta gogoeta egon zen. (*Hautsi da katea*, Toti Mtz. de Lecea/Elena Touyrou)
 c. Egun, ordea, higuin zaizkit zuzendari jakin baten filmografia osoa buruz dakiten gaixo-harroputzak. (*Baina bihotzak dio*, Xabier Montoia)

Guztiarekin ere, lokuzio-testuingurutik kanpo izen gisa bakarrik erabiltzen diren osagaiei ere Lafittek (1944) izenondo kategoria aitortzen die izena + *izan* motako aditz-lokuzioetan ageri direnean. Izan ere, egungo hiztun-senak izenondo-interpretazioa eskatzen digu, eta, nonbait, iharturik heldu zaizkigun esapideok sortu ziren garaian hitzok izenondo-izaera ere bazuten. Kasu banaka batzuetan osagaia determinatzailea ere izan daiteke (*bat etorri, aski izan*), eta beste hainbatetan, berriz, ez da erraz osagaiaren kategoria zehaztea, nekez erabiltzen baita lokuzio-testuinguruetatik kanpo (*fida da, fio da, fini da, inporta zaio, komeni zaio, oroit da, pleini da*).

B Izen- edo adjektibo-sintagma mugatua + aditza

Bigarren multzo honetako lokuzioetan aditz-osagaia laguntzen duen sintagma mugaturik joan ohi da, eta objektu-funtzioa (*adarra jo*) eta subjektuarena (*suak hartu*) eta datibodun osagarriarena (*hitzari eutsi*) bete ditzake, batez ere. Bada, irregulartasun sintaktikoak barik, idiomatikotasunak (konposizio-naltasunik ezak) edota lexikalizazioak bihurtzen ditu hitz-konbinazio horiek lokuzio.

Izan ere, A multzoko esapide askok lokuzio-izaera galtzen dute euren barneko sintagma determinaturik edo/eta modifikaturik azaltzen direnean, lokuzio egiten dituen irregulartasun sintaktikoa galtzen baitute. Hala, esate baterako, 41a, 41b eta 41c adibideak ez dagozkie, hurrenez hurren, *musu eman*, *kalte egin* eta *gorroto izan* esapideen agerpenei.

- (41) a. Ez al da, bada, garrantzi handiko data edozein neskarentzat lehenengo musua ematen dioten eguna? (*Manhattan Transfer*, John Dos Passos/Lopez de Arana)
- b. Ikusi dugu zein den delituen benetako neurria, gizarteari egiten zaion kaltea, alegia. (*Delituez eta zigorrez*, Cesare Beccaria/Juan Martin Elexpuru)
- c. Gorroto izugarria zizuten bizidun guztiek eta ihes egiten zizuten denek. (*Asisko Frantzizko*, *Asisko Klara* Askoren artean itzulia)

B.1 Nominatibodun sintagma + aditza — *adarra jo*

B multzoko azpimultzoetan oparoena dugu hauxe. Esapide barneko objektuak artikulua hartu ohi du gehienetan, dela singularrean (*behea jo*, *bizkarra berotu*, *bularra kendu*, *burua berotu*, *egurra eman*, *etsipena eman*, *hitza bete*, *hitza jan*, *hondoa jo*, *Jauna hartu*, *larrua jo*, *lepoa egin*, *irudia egin*, *aditzea du*, *burua galdu*, *burua makurtu*, *entzutea du*) dela pluralean (*azpiak jan*, *erroak egin*, *gorriak ikusi*, *haginak erakutsi*, *hiletak egin*, *kontuak atera*, *lanak eman*, *leherrenak egin*, *nagiak atera*, *onezkoak egin*, *plantak egin*, *puiseak eman*, *putzak eduki*, *putzak hartu*, *senperrenak ikusi*). Haatik, artikulua ez den determinatzaileekin ere ageri da zenbaitetan (*erdi bi egin*, *halako bat egin*).

Aditz-osagaiari laguntzen doan sintagma izen hutsa izaten da gehien-gehienetan. Banaka batzuetan, oster, egitura koordinatua ere har dezake (*ahalak eta leherrak egin*) edo beste zenbait egitura berezi (*ez aditu(aren)a egin*, *ez entzun(aren)a egin*, *ez ezagunarena egin*, *ez ikusi(aren)a egin*).

Adibideetan ikusi ahal izan dugunez, azpimultzo honetako lokuzioen aditz-osagaiek A.1 multzokoenek baino aukera zabalagoa dute. Izan ere, ohiko aditz arinez gain (*egin, eman, hartu, jo, kendu, ukan*), beste hainbatek ere parte hartzen dute esapideotan (*atera, berotu, bete, erakutsi, galdu, ikusi, jan, makurtu*).

- (42) a. Haginak erakusteko ordua da Athleticentzat. (*Berria 2004/01/17*, Haritz Gallastegi)
 b. Ezin dut jan nire hitza. (*Ararat mendiaren sumina*, Yasar Kemal/Fernando Rey)
 c. Deitu nion, behin, baina ez entzuna egin zuen. (*Artistakume baten erretratua*, Dylan Thomas/Koro Navarro)

B.2 Ergatibodun sintagma + aditza — **suak hartu**

Esapideotan aditz-osagaia iragankorra izan ohi da (*eman, eraman, hartu, jo*) eta, beraz, subjektu funtzioa duen sintagmak ergatiboko kasu-marka hartzen du. Batzuetan, aditz-esapideak NOR-NORK erako laguntzailea hartzen du (*loak hartu, suak hartu, deabruak eraman, deabruak hartu*).

- (43) a. Angelori buruzko susmoen hausnarrean hartu ninduen berriro loak. (*Ihes betea*, Anjel Lertxundi)
 b. Ematen duenez suak hartutako mundua behar din bizirik dagoela sentitzeko. (*Ortzadarra sutan*, Fernando Morillo)

Horietako batzuk (*pipiak jo, sitsak jan*) partizipioan erabili ohi dira gehienetan (44a), baina ez nahitaez (44b).

- (44) a. Pipiak jotako zulo txoak xiringa batez xilofenaz bete litezke. (*Hollywood eta biok*, Javi Cillero)
 b. Beraiek ere, azkenean, sitsak jango ditu eta herrialde guztia rentzat lotsagarri izango. (*Elizen arteko Biblia*, Askoren artean)

Beste batzuetan, oster, NOR-NORI-NORK motako aditz laguntzailea hartzen du (*buruak eman, gogoak eman, kukuak oker jo*).

- (45) a. Negar egiteko gogoak eman zidan. (*Rock'n'roll*, Aingeru Epaltza)

Zenbait aditz-lokuziotan, ergatibodun izen-sintagmak ez du komunztatzen lokuzioaren buru den aditzarekin, hau iragangaitza baita (*goseak egon, egarriak egon, logaleak egon, hotzak egon, ikarak egon, beldurrak egon*).

- (46) a. Hotzak nago, tea nahi dut; elurra daukat galtzen barruan. (*Artistakume baten erretratua*, Dylan Thomas/Koro Navarro)
 b. Gogorra da aita bati beldurak dagoela entzutea. (*Gorde nazazu lurpean*, Ramon Saizarbitoria)

Zabalaren hitzetan (2004), aditz-esapide horiek egitura pasibo moduko batosatzen dute. Izan ere, badirudi elipsiz sortuak direla, *egarriak jota/hartua/hiltzen egon* edo antzeko egituraren batetik.

Lokuzio batzuek bi aldaerak, *aktiboa* eta *pasiboa*, onartzen dituzte (*goseak/egarriak hil*).

- (47) a. Zerbait egin beharra diagu, goseak hilko ez bagara. (*Gauza baten ametsa*, Pier Paolo Pasolini/Josu Zabaleta)
 b. —No, horrela ez hau goseak hilko. (*Zeruetako erresuma*, Itxaro Borda)

Ergatibodun izenak subjektuaren predikatzaile gisa jokatzen duen aldetik, aditz-esapide hauek A.3 azpimultzoko lokuzioen parekoak dira, eta areago, gehienek esanahi bertsuko kideak dituzte bertan: *beldurak egon* ~ *beldur izan*, *egarriak egon* ~ *egarri izan*, *hotzak egon* ~ *hotz izan*.

B.3 Datibodun sintagma + aditza — *hitzari eutsi*

Datibodun esapideetan osagarri-posizioa datibo horrexekin betetzen da, eta lokuzioak bere osoan duen argumentu bakarra subjektua da (Zabala, 2004). Esapideko buru den aditzaren arabera, subjektua ergatibo (*hitzari eutsi*, *negarrari eman*) edo absolutibo-kasua har dezake (*bideari lotu*, *ihesari lotu*). Hala ere, subjektuak ergatibo kasua hartzen duenean ere, ez dago absolutiborik hartzen duen argumenturik.

- (48) a. Hala erabaki diagu, eta nik hitzari eutsiko zioat. (*Bede-ratzietatik bederatzietara*, Leo Perutz/Anton Garikano)
 b. Indarrak berritzeko geldialdi luze bat egin ondoren, bideari lotu zitzaizkion irailaren 5ean, afal ondoan. (*Mikel Strogoff*, Jules Verne/Karlos Zabala)

C Adizlaguna edo aditzondoa + aditza

Multzo honetako esapideetan, adizlagun bat (*aurrera eraman*) edo aditzondo bat (*igeri egin*) joan ohi dira aditz-osagaiari laguntzen. Bi azpimultzotan banatu ditugu.

C.1 Argumentua + *egin* — *haginka/hegaz egin*

Azpimultzo honetako aditz-esapideak adizlagun edo aditzondo batez eta *egin* aditzaz osatuak dira. *Egin* aditza iragankorra izanik, postposizio-sintagmak edo aditzondoak objektu zuzena ordezkatzeko du aditzaren argumentu legez. Bada, lokuzioa, bere osoan, aditz inergatibotzat jo daiteke, hau da, nahiz eta laguntzaile iragankorra hartu, ez du objektu zuzenaren beharrik (*atzera egin*, *aurrera egin*, *auskan egin*, *borrokan egin*, *botaka egin*, *dantzan egin*, *gonburu egin*, *hazka egin*, *hegaz egin*, *igeri egin*, *lasterka egin*, *segan egin*, *txortan egin*, *gaindi egin*).

Batzuek zehar-objektua ere har dezakete (*agiraka egin*, *atximurka egin*, *atzera egin*, *aurka egin*, *gonburu egin*, *haginka egin*).

- (49) a. Ez omen dago zuretzat igeri egitea baino kirol hoberik. (*Soinu-jolearen semea*, Bernardo Atxaga)
- b. Hala beharko; osterantzean ez dugu astirik izango txortan lasai egiteko. (*Ostiralak*, Jon Arretxe)
- c. [...] etengabe egiten zien agiraka umeei, eta jo ere egiten zituen ikasgaia ikasten ez zutenean. (*Brooklyngo erokeriak*, Paul Auster/Oskar Arana)

C.2 PS + bestelako aditza — *aurrera eramán, gogora etorri*

Azpimultzo honetako lokuzioak ere postposizio-sintagma batek eta aditz batek eratzen dituzte. Batzuek aditz iragankorra izan ohi dute buru (*aditzera eman*, *ahotan hartu*, *albora utzi*, *aldean eramán*, *alferrik galdu*, *argitará eman*, *aurpegira bota*, *aurrez ikusi*, *azpian hartu*, *begitan hartu*, *begiz jo*, *bistatik kendu*, *burutan hartu*, *erakustera eman*, *ezagutzera eman*, *gogoan hartu*, *jakitera eman*, *kontuan hartu*, *mendean hartu*, *onera ekarri*, *senetik atera*).

Nolanahi ere, C.1 azpimultzoko esapideak ez bezala, postposizio-sintagmak ez du asetzen objektu zuzenaren argumentua eta, beraz, lokuziotik kanpo bilatu behar du.

- (50) a. Epelarre oroitzen denez, Mierdi hartzen zuen beti ahotan, han pasa omen zituen bere bizitzako urterik gozoenak. (*Elgeta, sasiaren sustraiak*, Koldo Izagirre)
- b. Ezinbestez gaur egungo hiri handi bat gogora dakarkigun giza gune batera garraiatzen gaitu. (*Manhattan Transfer*, John Dos Passos/Lopez de Arana)

- c. Lurrez beteriko sakelek senetik atera zuten guztiz. (*Parisen sabela*, Emile Zola/Karlos Zabala)

Beste zenbaitetan, postposizio-sintagma hitz bat baino gehiagoz osaturik egon daiteke: *alde batera utzi*, *begien bistatik galdu/kendu*, *bertan behera utzi*.

Bestalde, azpimultzo honetako beste aditz-esapide batzuek —adizlagun edo aditzondoarekin batera— aditz iragangaitz bat (*etorri*, *joan*, *egon*) dute buru: *batera etorri*, *burura etorri*, *burutik egon*, *burutik nahasi*, *gogora etorri*, *harira etorri*, *hitzean egon*, *hizpidean egon*, *igeri egon*, *oihuz egon*, *ostatus egon*, *pikutara joan*, *onera etorri*.

- (51) a. Honek harako Txirritaren bertso hura dakarkit gogora. (*Trapuan pupua*, Patziku Perurena)
 b. Beraz, irakurle, barka bazter-solasa, eta egin arren gora, eta gatozen berriz ere harira. (*Txanponaren bi aldeak*, Iñaki Heras)

Orain arte ikusi ditugun aditz-lokuzioez gain, badira egitura konplexuagoa dutenak ere. Esapide horietan, sintagma bat baino gehiago joan ohi dira aditza laguntzen, eta beraz, ezin esan daiteke multzo bakar batekoak direnik. Aitzitik, aurrekoen konbinazioaz sorturiko aditz-lokuzioak ditugu: (*begien*) *bistatik alde egin*, *buruaz beste egin*, *hitzaren jabe egon*, *kukuak makur/oker jo*, *topoz topo egin*.

Aldagarritasuna

Aditz-lokuzioak aski aldagarriak dira oro har, bai osagaien formari dagokionez bai ordena-jarraitutasunari dagokionez, nahiz eta aldagarritasun maila asko aldatzen den esapide batzuetatik besteetara. Esate baterako, lokuzioaren buru den aditzak flexio guztiak har ditzake adizki jokatu gabe gisa (*gogora ekar/ekarri/ekartzen/ekarriko*); adizki jokatu gisa, ostera, aukera murriztagoa du. Garbi asko ikus daiteke hori, adibidez, *ukan* aditza buru duten esapideetan.

A.1.2 multzokoetan (*beldur dio*), adizkiek ez dute murriztapenik NORK eta NORI ezaugarriek har ditzaketen pertsonetan (*min du/nuen/bagenu/zenuke*; *gorroto diot/genizuen/bazenit*) baina objektua (NOR) singularreko 3. pertsona (hura) izan behar du nahitaez, eta, beraz, **min ditu/zintuen/bagintu* edo

**gorroto dizkio/zizkidan/lizkiguke* bezalakoak ez dira posible (ikus (32) adibideak).

Aldiz, A.2.1 multzoko esapide gehienek (*atsegin du*), NOR-NORK paradigmako adizkiak hartzen dituzte. Hala ere, horietako batzuek ez dute inolako murriztapenik ez NORK ez NOR pertsona-ezaugarrietan: *atsegin/maite/gorroto zaitugu/zintuztedan/banindute/zintuzke*; beste batzuek, berriz, singularreko 3. pertsona bakarrik onartzen dute NOR ezaugarrirako (*iduri luke, plazer baduzu, uste genuen*), eta, beraz, **uste ditu, *plazer zaituztegu* edo **uste nituzke* bezalakoak ez dira onargarriak. Azkenik, *zor du* edo *aitor du* bezalakoetan, NOR ezaugarriak hura zein haiek izan daitezke (*zor d(it)ugu, aitor gen(it)uen* baina ez **zor gaituzu, *aitor zintuztedan*), eta gainera, NOR-NORI-NORK erako adizkiak ere hartzen ditu (*aitor dizut, zor zizkidan*).

- (52) a. Hunkitua nintzela aitor dizut. (*Hiruko*, Itxaro Borda)
 b. Hari zor dizkiot partitu nintzenez geroztik hain bihotz-mingarriak izan ez zaizkidan une bakarrak. (*Harreman arriskutsuak*, Choderlos de Laclos/Jon Muñoz)

Aldiz, aditz-osagaiari laguntzen doan sintagmak flexio-aukera murriztagoa onartzen du. Hala, A.1 (*min egin, beldur dio*) eta B.1 (*adarra jo*) multzoko aditz-lokuzio askotan —non izen-sintagmak objektu zuzenaren funtzioa jokatzen duen— izenak partitiboa har dezake.

- (53) a. Maitemina, bizitzan ezerk ez dizula minik egingo sentitzea da. (*Gauza txikien liburua*, Pako Aristi)
 b. Eta ziur esaten diat amonak ez diola aitonari gorrotorik. (*Ispiluen gainean lotan*, Jordi Sierra i Fabra/Jon Muñoz)

Beste batzuek, zurrunagoak izaki, ‘nekezago’ onartzen dute partitiboa. (*alde egin, hots egin, men egin, zin egin*). Etxepareren (2003) arabera, aditz-esapide telikoetako izenek onartzen dute partitiboa (*eztut egin, zirkin egin, huts egin, tiro egin, behaztopa egin, birao egin, salto egin, auhen egin, txalo egin, kalte egin*). Aldiz, aditz-esapide atelikoek ez dute partitiborik onartzen, hala nola, argi-igortze aditzak⁸² (*dir-dir egin, ñir-ñir egin*), aspektu-ekin-tzak⁸³ adierazten dituzten aditzak (*bultza egin, laster egin, tiro egin, hatz*

⁸² *Light emission verbs.*

⁸³ *Aspectual activities.*

egin, gogoeta egin, solas egin, buru egin, gogor egin) edo lorpena adierazten dutenak⁸⁴ (*bat egin, eztanda egin, leher egin, topo egin, tupust egin*).

Hala ere, partitiboa onartzen duten esapideen artean ere, gehienetan marka hori hautazkoa izaten da. Berbarako, (54a) adibidean, *uko egin* aditz-esapideko izenak partitiboa hartu du, ezezko testuinguruan ageri delako; (54b) adibidean, aldiz, *uko* izena biluzik emateko hautua egin du autoreak, esaldia ezezkoa izan arren.

- (54) a. Neure zuzentasunari eutsiko diot eta ez diot ukorik eginen. (*Al-derraien gidaria*, Mose ben Maimon/Xabier Kintana)
- b. [...] hamaika bider hilko balute ere ez lioke uko egingo bere burua zintzo ezagutzeari [...] (*Errua eta maitasuna*, Markos Zapiain)

Bestalde, A.2.1 (*atsegin du*) eta A.3.1 (*falta da*) multzoetako aditz batzuetan sintagma biluziak graduazioa onartzen du. Harrigarria da, graduazio hori zenbait izenondotan ez ezik (*atsegin, laket, maite, merezi*) (55), izen gutxi batzuetan ere gertatzen dela (*damu, gorroto, nahi*) (56).

- (55) a. Norbere ezagutza atseginago zaigu, Jaungoikoarena preziatuago. (*Hainbat idazlan*, San Agustin/Imanol Unzurrunzaga)
- b. Maiteegi den muga eta hizkuntza baten gainetik distantzia hartzeko modua da. (*Zortzi unibertso, zortzi idazle*, Ana Urkiza)
- (56) a. Galdu da arima haur, eta eztu nehork ere nik baino damuago. (*Gero*, Axular)
- b. Horixe genuen gorrotoen, ezer gorrotatzekotan. (*Peaceful soldadu*, Michael Morpurgo/Mirentxu Larrañaga)

Azpimarratzekoa da, halaber, —prozesamendurako berebiziko garrantzia duen aldetik— *ukan* aditzaz eraikitako esapideetan lokuzioaren lema eta haren forma jokatugabeak osatzeko *izan* aditzaz baliatzen garela euskaldun gehienok (*gorroto izan/izango/izate*-). Bada, lokuzio horietako bigarren osagaiak, berez, bi lema ezberdinetan gauzatzen dira: *ukan* eta *izan*.

Aipagarria da, bestalde, *izan/ukan* aditzaz eraturiko esapideotako hainbatek era ‘trinkoan’ sortzen dutela geroaldiko forma (*ageriko, ahalko, ariko, askiko, atsegingo, axolako, balioko, beharko, biziko, damuko, esperoko, ezingo/ezinen, faltako, fioko, guragoko, gurako, hobeko, inportako, komeniko,*

⁸⁴*Achievements.*

maiteko, mereziko, nahiagoko, nahiko, opako, usteko, zorko) forma osoarekin batera (*behar/bizi/maite/zor izango*)⁸⁵.

- (57) a. Askiko dut Donibanera oinez sartzea! (*Skyroom*, Ramuntxo Etxeberri)
 b. Nori axolako zaizkio ni idazten ari naizen ezdeuskeria hauek? (*Arbelaren gainean*, Xabier Mendiguren Elizegi)
 c. Hari zorko diot hobeia izatea, zuri zorko dizudan bezala zoriontsuagoa izatea. (*Harreman arriskutsuak*, Choderlos de Laclos/Jon Muñoz)

Horietatik apur batzuek partizipioko zenbait forma ere hartzen ahal dituzte (*ezinda, bizita, merezita*).

- (58) a. Mundura itzuli ezinda. (*Mutuaren hitzak*, Hasier Etxeberria)
 b. Luze bizita ere, ez dituzte batere aintzakotzat hartuko [...] (*Elizzen arteko Biblia*, Askoren artean)
 c. A Santxo! ez uste hik merezita jaso duala jasotako mesedea. (*On Kixote Mantxako*, Miguel de Cervantes/Patxi Ezkiaga)

Kasu horietan guztietan, aditz-esapidearen osagaiak aditza bilakatze-bidean direla ematen du. Ibilbide horretan, *bizi izan* aditz-esapidea dugu urrunen iritsi dena, geroaldiko forma ez ezik (*biziko*) aditz-izenetik eratorritako forma jokatugabeak ere era trinkoan adierazten baititu (*bizitze*)⁸⁶.

- (59) a. Ez da lan makala berrogeita hamazazpi urterekin berriz bizitzen hasi beharra [...] (*Brooklyngo erokeriak*, Paul Auster/Oskar Arana)
 b. Gazteleraz bizitzetik euskaraz bizitzera pasatu nintzen urte haietan ez zitzaidan iruditzen ezer berririk ikasten ari nintzenik [...] (*Kurrin-kurrun vitae*, Joxerra Garzia)

Ordena-jarraitutasunari dagokionez, aditz-lokuzioek aldagarritasun handia erakusten dute oro har.

⁸⁵Paradoxikoki, hitz bakarreko lokuzioez aritu behar genuke kasu horietan. Definizioz lokuzioek hitz bat baino gehiagoz osatuak behar badute ere, forma horien guztien lema hitz anitzekoa izaten jarraitzen du: *X + izan*.

⁸⁶Guztiarekin ere, adizki perifrastiko jokatuak sortzeko ez da *bizitzen* forma onartzen (**bizitzen ginen*).

- (60) a. Agur, eta egizu lo bakean! (*Eraztunen Jauna III*, J.R.R. Tolkien/Agustin Otsoa)
 b. Esan dut lo elkarrekin egiten genuenean gela txikian egiten genuela [...] (*Gorde nazazu lurpean*, Ramon Saizarbitoria)
 c. Han egiten zuten gizon etxegabeek lo [...] (*Maitea*, Toni Morrison/Anton Garikano)

Hein handi batean, lokuzioa eratzen duten aditza eta sintagma dezenteko malgutasunez egokitzen bide dira mintzagai/galdegai mugimenduetara, perpaus-osagai askeak balira bezalatsu.

Alabaina, aditz-esapide batzuk, hala nola, *hitz egin*, *hots egin*, *alde egin* edo *huts egin*, nekezago makurtzen dira hurrenkera-bariazio horietara. Aditza loturik idazteko tradizioan izan den joera —oraindik ere zenbait autoretan badirauena— zurruntasun horren erakusgarri da nolabait.

- (61) a. Hobe zen gaua arte itxaron, eta gero ezkutuan aldegitea. (*Gauza baten ametsa*, Pier Paolo Pasolini/Josu Zabaleta)
 b. Etzazula hitzegin, ez baduzu nahi hutsegin. (*Trapuan pupua*, Patziku Perurena)
 c. Andreak azken ahalegina egin eta gizon bati hotsegin dio. (*Groenlandiako lezioa*, Bernardo Atxaga)

Guztiarekin ere, badirudi egungo hiltun askok ez dutela eragozpenik ares-tiko aditzon ustezko zurruntasuna hausteko.

- (62) a. Ahal izan zutenek diru eta guzti egin zuten alde. (*Kilkerren hotsak*, Edorta Jimenez)
 b. Astiro egin dut hitz. (*Agirre zaharraren kartzelaldi berriak*, Koldo Izagirre)
 c. Telefonoz egin diozu hots. (*Mutuaren hitzak*, Hasier Etxeberria)

Martínezen (1996) ustez, *izena* + *egin* motako aditz-esapideek ageri duten jokaera sintaktikoa (partitibo-marka hartzea, topikalizazioa etab.) horietako bakoitzak duen inkorporazio mailaren arabera aldatzen da, alegia, zenbat eta osagarria aditzari inkorporatuago egon orduan eta aldakuntza gutxiago onartzen ditu. Oihartzabalen (2007) esanetan, aditz ugaritarako, hiltunik gehienentzat zilegi dira (63)ko egiturak, baina horien zilegitasuna euskalkiaren, aditz-lokuzio bakoitzaren eta are hiltun bakoitzaren arabera alda daiteke.

- (63) a. Lan gutxi egin dugu.
 b. Gutxi egin dugu lan.
 c. Gutxi lan egin dugu.

Odriozolak (2010), ostera, joskera-errealizazio ezberdinak nabarmendu ditu A multzoko *izandun* aditzen artean. Hala, euskal hiztunak “izenki-predikazioari dagokion hurrenkera ezartzen die” esapide hauetako batzuei, adibidez *beldur dio* (65) edo *beldur da* (66) aditz-lokuzioei.

- (64) a. Zer egin duzu?
 b. ?Zer duzu egin?
- (65) a. Zeri diozu beldur?
 b. *Zeri beldur diozu?
- (66) a. *Nor beldur da?
 b. Nor da beldur?

Beste batzuei, ostera, “adizki-predikazioari dagokion adjazentzia ezartzen die”, esate baterako *zor dio* (67) edo *falta da* (68) esapideei.

- (67) a. Zenbat zor dizut?
 b. ?Zenbat dizut zor?
- (68) a. Nor falta da?
 b. ?Nor da falta?

(64b) adibideko joskera debeku duten euskalkietan (67b) eta (68b) modukoak ere ez dituzte zilegi⁸⁷. Horrela bada, Odriozolaren arabera (2010), aditz-esapideotako batzuk sintaxi-eredu berrira aldatzen ari dira, eta beraz, horietan lehenengo osagaia “aditz-paradigmara” sartzeko bidean da. Horrek azalduko omen luke joskera ezohiko horiek ez ezik jatorriz izen edo adjektibo diren zenbait osagaik aspektu-marka batzuk (*maiteko*, *nahita*, *bizitzea*) onartzea ere.

⁸⁷Ekialdeko euskalkietan, non (64b)ko joskerak zilegi diren, (67b)koak eta (68b)koak ere onargarriak dira.

Anbiguotasuna/Semantika

Aditz-lokuzio asko daude esanahi idiomatikoarekin ez ezik hitzez-hitzezko interpretazioarekin ere erabil daitezkeenak, hala nola, *aurpegira bota* (69), *aurrera eramán* (70) edo *bularra kendu* (71) beste askoren artean.

- (69) a. Eskutada bat egunkari txatal botako nizkizuke aurpegira, zein itsututa zauden ikus dezazun. (*Hollywood eta biok*, Javi Cillero)
- b. Eta emakume horrekin okerra egin dudala botatzen al didazu aurpegira? (*Elizen arteko Biblia*, Askoren artean)
- (70) a. Bazen nahiko arrazoi haren semea emirraren aurrera eramateko. (*Mikel Strogoff*, Jules Verne/Karlos Zabala)
- b. Ez bereziki neure doktorego tesia aurrera eramatera deliberatua nintzelako. (*Labartzari agur*, Txillardegi)
- (71) a. Ebakuntzaren ondorioz bularra kenduko ziotela esan zion medikuak eta bularrarekin batera maitasunik gabe geratuko zela erabaki zuen Danielak. (*Korapiloak*, Jasone Osoro)
- b. Abrahamek otordu bikaina antolatu zuen, Isaaki bularra kendu zioten egunean. (*Agindutako lurraren bila I*, Jose Antonio Mujika)

Halaber, esana dugun bezala, aditz-esapideek euren lokuzio-izaera gal dezakete zenbait eragiketa sintaktiko aplikatuz gero. Hala, sintagma biluzia ageri duten A multzoko aditz-esapide askok, esate baterako, lokuzio izateari uzten diote determinaturik edo modifikaturik agertuz gero (ikus (18) eta (41) adibideak).

Beste batzuetan, esapidea eratzen duten osagaiak elkarren ondoan gerta daitezke halabeharrez, baina lokuzioa izateko behar duten harreman sintaktikorik gabe (72). Kasu horietan, jakina, agerpenok ez dute UF-interpretazioa.

- (72) a. Eta nahi nion Elpidesi sorpresa bat egin. (*Hiruko*, Itxaro Borda)
- b. Baina gaurtik aurrera egizue gogoeta. (*Elizen arteko Biblia*, Askoren artean)

IV.4.2.3 Adjektibo-lokuzioak

Adjektiboek bezalatsu, adjektibo-lokuzioek ere oinarrizko atribuzio- eta predikazio-funtzioak betetzen dituzte.

Osaera

Unitate hauen egiturarik ohikoena genitiboz (batez ere *-ko* genitiboaz) osaturiko postposizio-sintagma da. Kasu batzuetan izenlagun funtzioko postposizio-sintagma arrunten egitura berdina dute; hala, izen eta izenondo batez osaturiko izen-sintagma bati erantsirik joan daiteke genitiboa (*entzute handiko, esker oneko/gaiztoko/txarreko, parte oneko/txarreko*), baita izen koordinatuz osaturiko sintagma bati ere (*hezur eta haragizko/mamizko, hil ala/edo biziko*⁸⁸), eta are lokailu bati erantsita (*dela delako*).

Hala ere, azterturiko adjektibo-lokuzio gehientsuenak postposizio-sintagmen gainean eraturiko izenlagunak ditugu, edo hobeto esanda, adberbio-lokuzioen gainean sortuak: *aldez aurreko, aldi bereko, aldian aldiko, batez besteko, behar bezalako, behin (eta) betiko, besterik ezeke, bien bitarteko, egunean eguneke, gogoz kontrako, hobe beharrezko, lekuan lekuko, nahi bezalako, nondik norako, ohi (ez) bezalako, ondoz ondoko, unean uneko*⁸⁹. Bada, horietako askok ez dituzte betetzen postposizio-sintagma libreak osatzeko sintaxi-arauak.

Halaber, badira, predikatu gisa bakarrik erabil daitezkeen adjektibo-lokuzioak. Horiek, izenondo biluziak koordinatuz (*argi eta garbi, estu eta larri*) eta are izenak koordinatuz (*harri eta zur, zur eta lur*) osatuak izan ohi dira.

Ez da ahaztu behar, bestalde, badirela sarrera bikoitza duten lokuzio multifuntzionalak ere, izen zein izenondo gisa erabil daitezkeenak: *estatu batuar, euskaldun berri/zahar*. Horiek, hitz bakunak bezalaxe, bina sarrera dituzte datu-base lexikalean.

Egitura konparatiboak ere (*txoria baino arinago, berakatz atala baino finago, elurra bezain zuri*) adjektibo-lokuzioen multzoan sartu ohi dituzte hainbat lan eta hiztegitan (Cowie *et al.*, 1990; Corpas Pastor, 1996; Longman, 1998; Lorente, 2001). Gure lan honetan, baina, ez ditugu, egitura horiek aintzat hartuko.

Ez dirudi kategoria honetako lokuzioek euskaraz multzo handiegia eratzen dutenik, gaztelaniarekin konparatuta esate baterako. Izan ere, preposizio-

⁸⁸ *Elhuyar* hiztegi elebidunean, *hil* izen/izenondoaren azpisarrera gisa ageri da *hil edo biziko* lokuzioa. Nolanahi ere, hiztun batzuek *hil* eta *bizi* aditz moduan identifikatzen dituzte esapide horretan.

⁸⁹ Hainbat adberbio-lokuziok, aditzondo bakunek bezalaxe, *-ko* genitiboa hartuz izenlagun funtzioa hartzeko aukera dute, adberbioaren lema gordez. Guk, baina, sarrera eman diegu adjektibo-lokuzio gisa, lexikalizaturik zeudela iritzi diogunean (hiztegietan presentzia dutelako) edota adberbio-lokuzioaren azken osagaiak bere gainean genitiboa hartu ezin duenean, esate baterako, inesiboz bukatzen delako: *aldi berean, aldian aldian, besterik ezean, bien bitartean, egunean egunean, lekuan lekuan, unean unean*.

-sintagma batez sorturiko adjektibo-lokuzioek multzo handi samarra osatzen dute gaztelaniaz (*de perros, de postín, de armas tomar, de pelo en pecho*).

Euskaraz, osteraz, horien pareko diren asko eta asko zuriunerik gabe idatzi ohi dira eta, beraz, datu-basean —eta testuen prozesamenduan— hitz bakunaren trataera dute. Batetik, *-ko* atzizkia makina bat izenlagun eratorri sortzeko erabili ohi da euskaraz, dela hitz soilaren gainean erantsirik (*adineko, ageriko, alferreko, berehalako, benetako, doako, dudako, sasoiko*), dela beste atzizkiren baten (edo batzuen) ondoren (*alderantzizko, alegiazko, gehiegizko, askotariko, azaletiko, geroztiko, kanpotiko, gainerako, gerorako, haragitarko, harako*), dela osagai lexikal bat baino gehiagoren gainean (*badaezpadako, begibeteko, biziarteko, berealdiko, diziplinarteko, seiurteko, zorioneko*).

Bestetik, izenondo kategoriako hitz elkartuak sortzeko bidea hagitz oparoa da euskaraz. Gainera, izenondo elkartuok loturik edo marratxo idatzi ohi dira gehientsuenetan, hots, zuriunerik gabeko unitateak dira.

Horrelakoak ditugu, besteak beste, honako hitz-elkarte hauek (Azkarate, 1990; Euskaltzaindia, 1992, 1995):

- dvandva-elkarteak: *fino-ugriar, gazi-gozo, lexiko-semantiko, txuri-urdin, zuri-gorri*.
- bahuvrîhi-elkartek: *begi-bakar, hanka-arin, ipurterre, mokofin, odol-gaizto, sudur-luze, zinegotzi*.
- izaera elkarteak: *aldagaitz, egoskor, asmaezin, ulerterraz, isurbera*.
- *lotsagabe, burugabe* modukoak
- asmo-elkarteak: *ikasgura, handinahi, diru-gose, gonazale*.
- *ezkonberri, jan-zahar, hil hurren, erre-arin* erakoak, edo
- hots-uztardurak: *keko-meko, kulu-mulu, totel-motel, zinkulin-minkulin*.

Atzizkibide eta hitz-elkarketarako erraztasun horrek azalduko luke neurri handi batean adjektibo-lokuzioen itxurazko urritasuna.

Aldagarritasuna

Adjektibo-lokuzioak guztiz zurrinak dira ordenari eta jarraitutasunari dago-kionez. Formari dagokionez, ostera, izenlagunaren (edo izenondoaren) flexio berak har ditzake unitatearen azken osagaiak (73a). Beraz, izenlagunek be-zala, hainbatetan ez dute bat ere flexiorik hartzen (73b).

- (73) a. esker txarrekoa; esker txarrekoentzat; esker txarrekotzat; esker txarrekorik; zereginik esker txarrekoena; nire bihotz esker txarrekoan.
 b. esker txarreko- ϕ mundua; esker txarreko- ϕ horrek; esker txarreko- ϕ izanik.

Bestalde, adjektibo-lokuzio bakan batzuek predikatibo moduan bakarrik joka dezakete (*argi eta garbi*, *harri eta zur*, *zur eta lur*). Horien azken osagaiak ez du flexiorik hartzen, edo, hobeto esanda, nominatibo kasu-marka atxikitzen du (ϕ), baina determinatzaile gabe (*nominatibo mugagabea*).

Badira, halaber, aldaera lexikalak dituzten adjektibo-lokuzioak (*esker gaiztoko/txarreko*, *hezur eta haragizko/mamizko*, *hil ala/edo biziko*) bai eta osagaiak aukeran dituztenak ere (*behin betiko* vs *behin eta betiko*).

Anbiguotasuna/Semantika

Adjektibo-lokuzio gehienak —zentzuz literal samarrak (*esker txarreko*) zein metaforikoak izan (*parte oneko*) eta idiomatikotasun maila edozein dela ere— interpretazio bakarra izan ohi dutela dirudi. Izan ere, aztertu ditugunen artean, adibide bakarra aurkitu dugu interpretazio idiomatikoarekin batera (74a), zentzu literalean ere erabil daitekeena (74b): *euskaldun zahar*⁹⁰.

- (74) a. [...] euskaldun berri batek euskaldun zaharren euskara jatorra ulertzeko izan ditzakeen katramilak. (*Hitza azti*, Iñaki Arranz)
 b. Sortzez garbia deitzen zinduzten / Gure antziñako legeak, / Sortzez garbia deitzen zaituzte / Euskaldun zar ta gazteak. (*Jesus gure Jaunari eta Ama sortzez garbiari euskal-kantak*, ezezaguna)

⁹⁰Guztiarekin, *euskaldun zahar* hitz-konbinazioaren erabilera literala behin bakarrik topatu dugu XX. Mendeko Euskararen Corpus Estatistikoan (1925eko argitalpen bati dagokion 74b. adibidekoa, hain zuzen) eta beste bitan *euskaldun zahar* forman. Erreduzko Prosa Gaur corpuseko agerpen guztiak, ostera, lokuzioaren agerpenari dagozkiola dirudi, kasu bakarren batean —testuinguru zabalago baten faltan— anbiguo gertatzen bada ere.

IV.4.2.4 Adberbio-lokuzioak

Adberbio-lokuzioak aditz-sintagmen (75a) edo perpausen (75b) modifikatzaile gisa funtzionatzen duten sintagma-egiturak dira⁹¹.

- (75) a. Zinema telebistan ikusten da gaur egun. (*Irudia*, Jacques Aumont/Josu Zabaleta)
- b. Gaur egun, ez dut arazorik; gurasoekin oso ondo konpontzen naiz. (*Sexua noiznahi*, Luis Elberdin)

Halaber, zenbait adberbio-lokuzioak lokailu gisa ere funtzionatzen dute, perpaus gaindiko diskurtso-markatzaile lana eginez. Lokailu gehienak adberbioak badira ere, badira beste kategoria batzuetakoak, eta horregatik, atal bereizi batean aztertuko ditugu (§IV.4.3.3).

Osaera

Hizkuntza erromantzeetan adberbio-lokuzio gehientsuenak preposizio-sintagma batez osatu ohi dira (Corpas Pastor, 1996; Lorente, 2001): *a bordo*, *a buen seguro*, *a la vez*, *al pie de la letra*, *de improviso*, *de tapadillo*, *con la boca abierta*, *a tot drap*, *de bocaterrosa*, *de bon matí*, *de copt*. Halatsu gertatzen da, esate baterako, ingelesez ere (*at large*, *by heart*, *in advance*, *on the fly*).

Halaber, euskaraz postposizio-sintagma batez osaturiko adberbio-lokuzioak hagitx ugariak dira, nahiz postposizio-atzizki arrunt batekin eratuak (*aho batez*, *aldi berean*, *amen batean*, *begi onez*, *bide batez*, *haragi bizian*, *larru gorrian*, *lau haizetara*, *odol hotzean*, *ororen gainetik*) nahiz postposizio-lokuzioren (§IV.4.3.6) batez hornituak: *ahoz gora*, *aldez aurretik*, *arestiz gero*, *atzekoz aurrera*, *gogoz kontra*, *hankaz gora*, *orduz gero*.

Alabaina, euskara postposizio-hizkuntza eranskaria izanik, artikulua eta atzizki-postposizioa izen-sintagmaren azken elementuari erantsirik joan ohi dira (*etxe berrietako teilatuetan*). Hori dela eta, postposizio-sintagma asko eta asko unitate tipografiko bakar batean bildurik agertu ohi dira (*teilatuetan*, *etxeetakoetan*). Era berean, adizlagun ihartu asko ere zuriunerik gabe idazten dira (*adibidez*, *ametsetan*, *berbetan*, *bihotzez*, *ezustean*, *geroztik*, *gezurretan*,

⁹¹RAEn (2009a) *adverbios adjuntos* eta *adverbios oracionales* deritze bi adberbio mota horiei hurrenez hurren. Quirk eta Greenbaumek (1979), oster, *adjuncts* eta *disjuncts* deitzen diete.

gogotik, nahierara, orotara). Beraz, adizlagunok hitz bakun gisa landuta daude EDBL datu-base lexikalean, eta prozesamendua ere hitz bakunen modukoa dute (§II.1).

Bestalde, adberbio bat buru duten sintagmek osatzen dute adberbio-lokuzioen beste multzo handi bat. Talde horretako lokuzioen egitura usuenak hauexek ditugu:

- amredita bikoiztapen arruntak: *ahoz aho, aurrez aurre, bidez bide, buruz buru, erdiz erdi, otoz otoan*.
- bi adberbioren elkarketa:
 - *aldian behin, behin batean, behin betiko, bertan behera, gaur egun, hor nonbait, noizean behin, oraindik orain, sarri askotan*.
 - *ahotik ahora, egunetik egunera, hitzetik hortzera, inondik inora, nondik nora*.
- adizlagun edo aditzondo koordinatuak:
 - *atzera eta aurrera, batera eta bestera, behin eta berriro, behin eta betiko, lehenik eta behin*.
 - *behin edo behin, noiz edo noiz, nola edo hala*.
- adberbioa + ere: *behin ere, berriz ere, beti ere, gehienez ere, inolaz ere, inoiz ere, inondik ere, nehoiz ere, onenean ere, oraindik ere, osterera ere*.

Adberbioak ez beste kategoriako hitzak koordinatuz sorturiko esapideek osatzen dute adberbio-lokuzioen hirugarren multzo bat. Egituraz postposizio-sintagmak izan ez arren, aditzaren modifikatzaile gisa jokatzeko dute (76a, 76b).

- (76) a. Kremlinaren inguruan lanean ari dira jo eta ke Mosku berriztatzen. (*Europako mugetan barrena*, Edorta Jimenez)
- b. Administrazioaren bulegoak gau eta egun zeuden zabalik. (*Mikel Strogoff*, Jules Verne/Karlos Zabala)

Adberbio-lokuziook eratzekeo juntatzen diren elementuak kategoria desberdinetakoak izan daitezke:

- izen koordinatuak: *ezker eta eskuin, gau eta egun, hitz eta pitz, su eta gar.*
- izenondo koordinatuak: *argi eta garbi, estu eta larri, huts edo bete.*
- aditz-oin koordinatuak: *gerta ala gerta, hil edo bizi, jo eta jo.*
- kategoria desberdinetako hitz koordinatuak: *huts ala/edo kausi, jo eta ke, jo eta su, nahi ala ez.*

Bestalde, badira marratxoz idaztekoak diren hainbat hitz-elkartu adberbial ere. Zuriunerik tartekatu gabe idazten direnez, hitz bakunen trataera dute. Hala ere, ezin aipatu gabe utz ditzakegula iritzi diogu, beste hizkuntza batzuetako hitz anitzeko unitateen pareko direlako maiz. Hona hitz-elkartuon egiturarik garrantzitsuenak (Euskaltzaindia, 1995):

- Sasi-amredita bikoiztapenak (bi osagaiek hartzen dute atzizki bera): *apurka-apurka, arian-arian, banan-banan, egunean-egunean, geldiro-geldiro, poliki-poliki.*
- Bikoizketa indargarriak (azken elementuak hartzen du kasu-atzizkia): *alfer-alferrik, atze-atzeka, bene-benetan, bete-betean, isil-isilik, itsu-itsuan, zuzen-zuzenean.*
- Dvandva elkartek: *bihar-etzi, hala-hola, han-hemen.*
- Jardun-elkarte sintetikoak: *ate-joka, esku-beteka, kantu-kantari, kontu-kontari.*
- Sinbolismo fonetiko eta hots-uztardurak:
 - hots-errepikak: *barra-barra, bor-bor, dir-dir, mara-mara, ñir-ñir, pil-pil.*
 - ablaut-taldeak: *di-da, kili-kolo, ñiki-ñaka, plisti-plasta, tipi-tapa.*
 - errima-bikoteak: *aiko-maiko, bilintzi-balantza, txitean-pitean, zehatz-mehatz.*

Aipagarria da hainbat adberbio-lokuzioek dutela osagaien bat esapideetatik kanpo nekez erabiltzen dena. Hala, *noizean*, *noizik* edo *arestiz*, esate baterako, *noizean behin*, *noizik behin*, *arestiz gero* edo antzeko esapideetan besterik ez dira erabiltzen. Beste adberbio-lokuzio batzuek, gainera, osagai biak dituzte mota horretakoak: *noizean behinka*, *noizetik noizera*, *noizik behinean*, *noizik behinka*, *otoz otoan*. Hitzok, nonbait, hizkuntzaren lehenagoko estadio batetik ailegatu zaizkigun forma ihartuak ditugu.

Aldagarritasuna

Adberbio-lokuzioek ez dute aldakuntzarik onartzen ordenari dagokionez⁹², eta, halaber, jarraituak izaten dira ia beti. Alabaina, kasu gutxi batzuetan (*burutik jota*) onar dezakete elementuren bat tartekatzea.

- (77) Burutik seko jota zaude. (*Hona hemen gu biok*, Dorothy Parker/Mirentxu Larrañaga)

Formari dagokionez, adberbio bakunak bezalaxe, adberbio-esapide asko finkoak dira, hots, ez dute postposizio-atzizkirik onartzen euren atzetik (*ahoz zabalik*, *aitaren batean*, *behin eta berriro*, *bere horretan*, *otoz otoan*, *ziur asko*)⁹³.

Beste askok, ostera, onartzen dute azken osagaiari genitibo leku-denborazkoa gehitzea (*ahoz aho*, *aurrez aurre*, *buruz buru*, *gau eta egun*, *hurrenez hurren*, *lantzean behin*, *orduz geroztik*, *tai gabe*, *zirt edo zart*).

- (78) a. Hizkuntza egitateen inguruan eratu den zientzia hurrenez hurreneko hiru alditatik igaro da (*Hizkuntzalaritza orokorreko ikastaroa*, Ferdinand de Saussure/Isabel Arrigain)
- b. Atxilotuak, gau eta eguneko 24 orenak beren ganbara etsietan iragan behar izaten dituzte, goizeko atera-aldiaz landa. (*Errotarria*, Jokin Urain)
- c. Patxiren hitzok asaldatu egin nindutela aitor dezaket, eta orduz geroztiko hizketaldian, nire ohituraren aurka, isil-isilik geratu nintzen. (*Gezurrak*, *gezurrak*, *gezurrak*, Iban Zaldúa)

Azken multzo horretako adberbio-esapide batzuen gainean sorturiko izenlagunak, iharturik egonik, sarrera izan ohi dute hiztegietan (ikus IV.4.2.3).

⁹² *Sekula santan* vs *santa sekula(n)* bezalakoak oso bakanak dira.

⁹³ Oso gutxi dira *beste gabe/beste gaberik/besterik gabe* bezalako aldaerak.

Bestalde, hainbat aditzondok graduazioa onartzen duten arren (*astiroegi*, *beranduenik*, *gaizkien*, *geroago*, *gorago*, *klarkiago*, *zakarkiegi*, *zehazkiago*), badirudi adberbio-lokuzioak nekez gradua daitezkeenik (**argi eta garbiago*, **batetik besterago*, **hankaz gorago*, **zur eta lurrago*).

Aldaera lexikalak ere ez dira falta adberbio-lokuzioen artean: *jo eta ke/jo eta su*; *harri eta belarri/harri eta zur/zur eta lur*; *huts edo kausi/huts ala kausi*; *lehenengo eta behin/lehenik eta behin*; *hemendik aurrera/hemendik aitzina*.

Badira, halaber, aldaera dialektalak dituzten adberbio-esapide banaka batzuk (*aldean beste/aldean bertze*; *hemendik hara/hemendik harat*), bai eta osagaien bat aukeran dutenak ere (*tira ahala/tira ahala tira*)

Anbiguitasuna/Semantika

Adberbio-lokuzio gehienek —hitzez-hitzezkoak zein idiomatikoak— interpretazio bakarra izan ohi dute. Hala ere, gutxi batzuk, esanahi idiomatikoarekin batera interpretazio literalaz ere ager daitezke testuetan. Esate baterako, *kolpe batez* ‘bat-batean’ (79a) edo *hemendik hara(t)* ‘hemendik aurrera’ (79b, 79c) bere esapide-izaera galtzen dute ondorengo adibide hauetan.

- (79) a. [...] zeren hala egiten baita libertatea, kolpe bati bertze kolpe batez ihardetsiz. (*Lur bat haratago*, Joan Mari Irigoien)
- b. Bi eguneko ibilaldia besterik ez da hemendik hara. (*On Kixote Mantxako*, Miguel de Cervantes/Patxi Ezkiaga)
- c. Eta, hemendik hara eta handik hona genbiltzala, kopa bat ardo eskuan, deitu egin zigun [...] (*Odolean neraman*, Joan Mari Irigoien)

Beste batzuetan, esapidea eratzen duten osagaiak elkarren ondoan suerta daitezke halaberharrez, hitz-konbinazioa sintagma osoago baten barruan ageri delako (80a, 80b) edo osagaiak sintagma ezberdinetan bereizita daudelako (80c). Kasu horietan, jakina, agerpenoi ez dagokie esapide-interpretazioa.

- (80) a. Pentsa, bi gau eta egun bat horrelako beldurrarekin! (*Anne Franken egunkaria*, Anne Frank/Josu Zabaleta)
- b. Hala eraman zuten uso mezulariek agindua airez aire, zeruz zeru, lurralde batetik bestera. (*Airezko emakumeak*, Felipe Juaristi)
- c. Zeren eta, orainokoan erran ez badizut ere, latsaren goiko aldean bertze urtegi bat baitzegoen [...]

IV.4.2.5 Interjekzio-lokuzioak

Interjekzioa ez da berez kategoria gramatikala, eta hortaz, hitz-klaseen araberrako sailkapen honetan ez da ondo egokitzen. Izan ere, perpaus osoak eratzen dituzten aldetik, interjekzioak enuntziatu fraseologikotzat jo behar genituzke, eta ez lokuziotzat. Guztiarekin ere, horiek hemen lantzea erabaki dugu zenbait arrazoiengatik. Batetik, EDBLn badira hitz bakarreko hainbat sarre-ra interjekzio ‘sasi-kategoriaz’ etiketaturik (*alajaina, auskalo, bejondeizuela, ene, et, ixo, kontxo, tira, tori, utikan zorionak*). Bestetik, XX. Mendeko Euskararen Corpus Estatistikoan ere interjekzioak lematizatu zituzten; izan ere, gure lanerako, corpus horretan hamar bider baino gehiagotan azaltzen diren unitateak landu ditugu, eta horien artean badira interjekzio labur banaka batzuk ere. Halaber, Izagirrek (1981) ere, kategorien araberrako sailkapena eginagatik, interjekzio-lokuzioak —‘esklamaziozkoak’ bere terminologian— bereizten ditu.

Osaera

Interjekzio-esapideak errutinazko formulak izan ohi dira, eta berez enuntziatu osoak eratzen dituzten arren, asko sintagma hutsak dira (*arratsalde on, eskerrik asko, baita zera ere, gaitz erdi, hurren arte*) edo aditza eliditurik dutela ageri dira (*alde hemendik, bost axola, hor konpon, on egin, ongi etorri*); izan ere, gehienek agintera-kutsua dute, forma jokatuak onartzen dituzten kasuetan ikus daitekeenez (*on degizula, hor konpon dadila*).

Aldagarritasuna

Ordena-jarraitutasunari dagokionez, zurrinak dira interjekzio gehienak, salbuespenak salbuespen (*esker mila ~ mila esker*). Formari dagokionez ere aski finkoak diren arren, batzuek badituzte aldaera morfologikoak (*hurren/hurrengora arte*) eta, jakina, aldaera lexikalak (*alde/ospa hemendik; laster/sarri arte; eskerrik asko/anitz; ongi/ondo etorri*).

Bestalde, zenbait interjekzio-esapidek hautazko osagaiak ere badituzte; izan ere, batzuk esaldi osoagoen laburtzapen lexikalizatuak dira (*jainkoak dizula egun on; hor konpon, Mari Anton; on egin deizuela janak eta kalterik ez edanak*), eta beste batzuk, arestian esan bezala, aditza jokatu gabe zein laguntzaile jokatuarekin erabil daitezke (*on egin deizula*); hala ere, aditza duten esapide guztiek ez dituzte aldaera horiek onartzen (**ongi zatoz*).

Anbiguitasuna/Semantika

Zenbait interjekzio-esapideren osagaiak, perpaus osoa eratu ordeztu, esaldi osoago batean txertaturik azal daitezke halaberrez, testuinguru zabalago batean.

- (81) a. Egia esan, ongi etorri zitzaien diamante-lapurrei txakurren afera.
(*Pasaia blues*, Harkaitz Cano)
- b. Benetan jakingo ez balu, ez zian esango eta egingo esan eta egin duena. (*On Camillo*, Giovanni Guareschi/Koldo Biguri)
- c. Hilabetearen lehenengo gau on batean, Peter etxean zegoen, oporretan. (*Gauza baten ametsa*, Pier Paolo Pasolini/Josu Zabaleta)

Kasu horietan, jakina, fraseologismo-izaera galtzen dute hitz-konbinazioak.

IV.4.3 Lokuzio gramatikalak

Lokuzio gramatikalen artean bi multzo nagusi bereizi ditugu, osagaien izaera desberdina duten aldetik eta, horren ondorioz, prozesamendu desberdina eskatzen duten aldetik.

Batetik, lokuzio batzuetan osagai guztiak unitate beregainak dira eta, beraz, lokuzio lexikalak bezalaxe, datu-base lexikalean (EDBLn) lantzen dira. Horien prozesamendu automatikoa ere lokuzio lexikalen bera da (ikus §VI.5).

Bestetik, zenbait lokuzio gramatikaletan, osagaietako bat (lehena) morfema dependentea izan ohi da. Hori dela-eta, tratamendu konputazionala lokuzio lexikalena ez bezalakoa da (ikus §VII.1)

Lehenengo multzoko lokuzioak —osagai beregainez osatuak— honako kategoria hauetakoak dira:

- zenbatzaile-lokuzioak: *ahal bezainbat, apur bat, bakar batzuk, bat edo beste, behar adina, beste hainbeste, den mendren, esku bete, ezin konta ahala, gutxi batzuk, makinatxo bat, mila bana.*
- izenordain-lokuzioak: *bat edo bat, baten bat, deus gutxi, gutiz gehienak, nor edo nor, zein baino zein, zer edo zer.*
- lokailu-lokuzioak: *azken finean, esate baterako, hain zuzen ere, nolana ere, oroz gainetik.*

- juntagailu-lokuzioak: *baita...ere, ezta...ere, ez ezik, izan ezik, salbu eta*.

Bigarren multzoan, osagaietako bat morfema independentea duten lokuzioak ditugu:

- postposizio-lokuzioak: *-tik aitzina, -z aparte, -en arabera, -n barrena, -en bitartez, -i buruz, -tik gertu, -z kanpo, -en kontra, -n zehar*.
- menderagailu-lokuzioak: *-la eta, -la kausa, -la(rik) ere, -n bakoi-tzean, -n bitartean, -n arte, -n moduan, -nez gero, ba... bezala, -t(z)eaz batera, -t(z)eko moduan, -tuz gero, -tu eta gero, -tu bezain laster, -tu arte, -tuagatik ere, -tuta ere, -tu ahala*.

IV.4.3.1 Zenbatzaile-lokuzioak

Lokuzio hauek determinatzaile zenbatzaile bakunen pareko funtzioa duten sintagma ditugu, eta, oro har, kantitate zehaztugabe eta aldagarriak adierazten dituzte⁹⁴.

Osaera

Zenbatzaile-lokuzioen egiturarik ohikoena, akaso, izena + bat determinatzaileaz osaturiko izen-sintagma dugu. Gehienak izen-sintagmaren buruaren atzean joan ohi dira (*apur bat, doi bat, gutxi bat, hein bat, pixka bat, poxi bat*).

- (82) a. Galdera zela-eta urduritasun apur batekin erantzun diot: jakina. (*Zoririk ez*, Imre Kertész/Urtzi Urrutikoetxea)
- b. Zernahi eginen lukete ur poxi baten truke. (*Elektrika*, Xabier Montoia)
- c. Edo herriko plazan, auzoko mutil lotsa gutxi batek neskaren ahotik dantzarako ezetza hartu eta gero? (*Konpainia noblean*, Anjel Lertxundi)

⁹⁴Harrigarriro, Corpas Pastorrek (1996) ez ditu zenbatzaile-lokuzioak aipatzen; Lorentzentzat (2001), osteraz, *les locutions quantificacionales són sintagmes nominales que funcionen com a determinants quantificadors [...]* eta *una mica de, una colla de, un niu de* moduko izen-sintagma bakarrik hartzen ditu aintzat.

Hala ere, banaka batzuk izen-sintagmaren aurrealdean kokatzen dira, hala nola, *makina(txo) bat* edo *[esku/kolko] bete* gisako edukiera-adierazleak.

- (83) a. Gero makinatxo bat titare eman zizkion, eta ideia zoragarri bat bururatu zitzaion. (*Peter Pan*, James Matthew Barrie/Julen Gabiria)
- b. Sarritan, hogeï dolarreko billete batekin etxeratzen zen edota esku bete dolar zimurturekin. (*Hona hemen gu biok*, Dorothy Parker/Mirentxu Larrañaga)

Izen-sintagmaren amaieran joan ohi diren euskarazko zenbatzaile-lokuzioak (*apur bat*, *pixka bat*) mendekotasunezko izen elkartutzat jo izan dira literaturan (Azkarate, 1990; Euskaltzaindia, 1992). Mendekotasunezko izen elkartuen barruan, baina, talde berezia osatzen dute. Izan ere, zati-elkarreetan —mendekotasunezko izen-elkarte gehientsuenetan ez bezala— lehen osagaia da mugakizuna eta bigarrena, aldiz, mugatzailea, hain zuzen ere, zatia adierazten duen hitza (*apur*, *doi*, *pixka*, *pittin*, *pori*).

Izen-sintagmaren hasieran kokatzen diren zenbatzaile-lokuzioak (*makina(txo) bat*), aldiz, “20 legoa bide, bost minutu ziztu, garrafoi bat sagardo edo sei pitxarro esne” bezalako neurri-sintagmen parekoak dira (Azkarate, 1990; Odriozola, 2007, 2008). Bada, neurri-sintagmok ere itxuraz hitz elkartuak osatu arren, Azkarateren (1990) esanetan, “morfologia sortzaileak behin eta berriro aipatu baldintza kontuan izanik, esaldi-egiturak [...] ezin dira hitz elkartuko osagai izan”⁹⁵.

Arestian aipaturikoez gain, zenbatzaile-lokuzioek beste egitura batzuetan ere azal daitezke. Izen-sintagmen aurrean joan daitezkeen artean, esate baterako, zenbatzaile bakunak elkartuz sorturikoak ditugu (*beste hainbeste*, *beste honenbeste*, *beste horrenbeste*, *gutxi batzuk*, *hiru edo lau*) edo perpaus-oinarridun egitura⁹⁶ dutenak, hala nola, *ahal adina*, *behar bezainbat*, *nahi hainbat* edo *den mendren*, *ezin esan ahal(a)*, *ezin konta ahal(a)*.

⁹⁵Euskal gramatika normatiboetan (Zubiri eta Zubiri, 2000; Euskaltzaindia, 1985) ontzia adierazten duen izena edukia adierazten duen izenaren aurretik doanean (*baso bat ur*), ontzi-izenak neurria adierazten du beti. Ostera, eduki-izena atzetik doanean (*ur-baso bat*), sortzen den hitz elkartuak (*ur-baso*) ‘ontzi’ interpretazioa du bakarrik, eta eduki-izenak ontziaren nolakotasuna denotatzen du; beraz, baliteke ontzia hutsik egotea, eta areago beste zerbaitez betea: *ur-baso bat ardo* (Euskaltzaindia, 1985).

Alabaina, Odriozolak (2007) frogatu zuenez, euskal hiztun gehienentzat, bigarren egiturak ‘ontzi’ interpretazioa ez ezik (*Bi xanpain-botila(k) apurtu ditut*) ‘eduki’ irakurketa ere izan dezake batzuetan (*Bi xanpain-botila edan ditut*).

⁹⁶*Estructura de base oracional* (Lorente, 2001).

Izen sintagmaren atzetik joan ohi direnen artean ditugu *bat edo beste, apur batzuk* edo *bakar* izenondoarekin eraturikoak (*bakar batzuk, bakarren batzuk, bakarren bat*).

Aldagarritasuna

Zenbatzaile-lokuzioak guztiz zurrinak dira ordena-jarraitutasunari dagokionez.

Formari dagokionez, izen-sintagmaren atzetxoan kokatzen diren zenbatzaile-esapideetan, azken osagaiak zenbatzaile bakunak har ditzakeen kasu-markak har ditzake (*diru apur batekin, ur poxi baten truke, bekaizkeria poxi batez*) salbu eta artikuludun zenbait forma (**apur batarekin, *pixka bata, *hein batari*). Horrezaz gain, zenbatzaile-lokuzioetako lehen osagaiak atzizki txikigarria ere onar dezake (*apurtxo bat, pixkatxo bat, poxiño bat, heintto bat*).

Izen-sintagmaren hasieran kokatzen diren esapide gehienek dagozkien kasu-markak har ditzakete, sintagma-burua isiltzen denean, izenordain gisa funtzionatzen baitute.

- (84) a. [...] etorkizunari buruzkoak, eta antzeko beste horrenbesteri buruzkoak. (*Filosofiako gida*, Askoren artean)
- b. Txirritari betiko zulaturik geratuko zitzaion arantza, bertso honek ez ezik Canovasi botatakoek eta beste hainbestek erakusten diguten bezala. (*Arbelaren gainea*, Xabier Mendiguren Elizegi)
- c. Oren honetan makina batekin buruz buru mintzatu naiz: espero dut lekukorik ez dudala izan. (*Hiruko*, Itxaro Borda)

Edukiera-adierazleek, bestalde, badirudi ez dutela kasu-markarik onartzen (**esku betek, *kolko beteri, *galtza beterekin*). Ostera, esapideotako lehen osagaia artikulurik gabe zein artikuluekin joan daiteke esanahia aldatzen ez dela (*esku(a) bete irin, kolko(a) bete diru*).

Anbiguitasuna/Semantika

Zenbatzaile-esapide gutxi batzuek lokuzioa ez beste interpretazioa izan dezakete testuinguru batzuetan. Ondorengo adibideetan, esate baterako, *eskua bete* (85a), *makina batek* (85b) eta *doi bat* (85c) hitz-segidek ez dute zenbatzaile interpretazioa.

- (85) a. Eskua eraman zuen bularrera, eskua bete zuen bularraz, eskuaz bularra laztandu zuen eta eskuan titiburuak kilimak egin zizkion. (*Korapiloak*, Jasone Osoro)
- b. Ez litzateke guztiz zentzugabea pentsatzea makina batek ere gorputzak bezain modu merkean funtziona dezakeela. (*Giza gorputz lanean*, John Lenihan/Irene Aldasoro)
- c. Arratsaldeko ordu bietan, D. irakasle jaunak [...] hauts mirrin jakin batetik gramo doi bat eskuratzen zigun. (*Sistema periodikoa*, Primo Levi/Juan Garzia)

IV.4.3.2 Izenordain-lokuzioak

Baldin izenordainen sistema aski mugatua bada, izenordain-esapideen multzoa are murriztagoa da⁹⁷.

Osaera

Egitura jakinik ez badute ere, askok izenordain bat dute buru, dela *ere* partikulaz indartua (*deus ere*, *ezer(txo) ere*, *inor(txo) ere*, *nehor ere*) dela *gutxi* zenbatzaileaz lagundua (*deus gutxi*, *ezer gutxi*, *inor gutxi*) dela bi izenordain juntatuz (*bat edo bat*, *nor edo nor*, *zer edo zer*, *zein baino zein*).

Bi determinatzaile bilduz osaturiko izenordain-esapide gutxi batzuk ere badira (*baten bat*, *baten batzuk*, *batzuen batzuk*, *gutiz gehienak*), bai eta oinarrian perpaus-egitura bat dutenak ere (*nornahi den*) edo bestelakoak (*arean bai*, *arean ez*).

Aldagarritasuna

Izenordain-lokuzioak guztiz zurrinak dira ordena-jarraitutasunari dagokionez.

Formari dagokionez, berriz, *ere* partikuladun esapideetan, lehen osagaiak (izenordaina denak) hartzen du flexioa, jakina (*ezerk ere*, *inorekin ere*, *nehori ere*). Gainerako esapide gehientsuenetan azken osagaiari eransten zaizkio kasu-markak (*baten batekin*, *bat edo batena*, *ezer gutxiarekin*, *nor edo norentzat*).

Oro har, esapideotan flexioa hartzen duen osagaiak ez du murriztapenik izaten, hots, osagai bakun gisa hartzen dituen kasu-marka berak har ditzake.

⁹⁷Ez Corpas Pastorrek (1996) ez eta Lorentek (2001) ere ez dituzte euren lokuzio-sistemetan izenordainak kontuan hartzen.

Hala ere, badira salbuespenak. Esate baterako, *gutiz gehienak* esapidearen kasuan, flexio-aukera pluraleko formetara murrizten da (86a, 86b).

- (86) a. Herri gutiz gehienetan bezala, askatasunaren zuhaitza landatu zuten, apezak benedikatu eta egunari zoakion mintzaldia ere honen gain izan zen. (*Janpierre Arbelbide*, Xipri Arbelbide)
- b. Kideak komentuetan gelditzea onesten zen baina irakaskuntza debekatua zitzaien eta, ondorioz, gutiz gehienei bizibide nagusiena kendua zitzaien. (*Hautsi da katea*, Toti Mtz. de Lecea/Elena Tournarou)

Alabaina, *zein baino zein* esapidean, osagai bikoiztu biek ala biek kasu-marka bera hartu ohi dute. Guztiarekin, flexio-aukera absolutibo (87a) eta ergatibo (87b) kasu-marketara mugatzen dela dirudi (**zeini baino zeini*, **zeinentzat baino zeinentzat*).

- (87) a. Halakoak baitira oroimenaren lorontzian hazi zaizkidan bi arrosak, zein baino zein ederragoak, oinazearen lurretatik zerura zabalik. (*Ipuin batean bezala*, Joan Mari Irigoien)
- b. Nik ez dizut esperantza alferrik salduko; biok dakigu, zeinek baino zeinek hobeto, denbora gutxi hori, bost edo hamar urte, eternitate izan daitekeela askorentzat, zuretzat, kasu. (*Errautsera artekougarra*, Imanol Zurutuza)

Anbiguotasuna/Semantika

Badirudi izenordain-esapideek osatzen dituzten hitz-segidak —dagozkien ordena, jarraitutasun eta flexio-murriztapenekin— nekez gerta daitezkeela esapide-interpretazioa ez duten agerpenetan.

IV.4.3.3 Lokailu-lokuzioak

Perpausak elkarrekin josteko eta testu koherente edo lotu bat eratzeko hiztunok —juntagailuekin eta menderagailuekin batera— dugun baliabidea dira lokailuak. Ordea, juntagailuek eta menderagailuek ez bezala, lokailuek perpaus gaindiko erlazioak ezartzen dituzte. Hau da, lokailuak solas- edo testu-mailako lotura gauzatzen duten gramatika baliabideak dira; ez dira, berez, perpaus elkarketa bideratzeko gai (Euskaltzaindia, 1990).

- (88) a. Ziur asko, morbosu hutsa zara zeu ere; azken finean, gizon gehienak zarete morbosak (*Gorde nazazu lurpean*, Ramon Saizarbitoria)
- b. Orain ez gindoazen hirurogeinaka, laurogeinaka baino; hala eta guztiz fardelik ere ez generaman eta ez genuen emakumeez ere arduratu behar. (*Zoririk ez*, Imre Kertész/Urtzi Urrutikoetxea)

Gramatika-tradizioan, *konjuntzioztat* hartu izan dira askotan lokailuak (juntagailu eta menderagailuekin batera). Alabaina, ez dute osatzen *aditzen*, *adverbioen* edo *izenen* gisako hitz-klase sintaktikoa; aitzitik, testu-irizpidez sorturiko talde bat dira (RAE, 2009b).

Diskurtso-lokailu gehienak adverbioak edo adverbio-lokuzioak dira, nahiz eta badiren beste kategoria batzuetakoak ere, hala nola, juntagailuak, menderagailuak edo interjekzioak. Horregatik eskaini diogu atal bereizi hau lokailu-esapideei.

Sarritan, adverbioek zein adverbio-lokuzioek lokailu-lana egin dezakete zenbait joskeratan, baina ez beste batzuetan. Esate baterako, *gainera* edo *orduan* adizlagunek lokailu gisa jokatzeko dute sarritan (89a, 89b), baina ez da hala izaten *gainera*-k lekua adierazten duenean (90a) edo *orduan* denbora denotatzeko erabiltzen denean (90b).

- (89) a. Amonak ez zigun sekulan kontatu, ez zuen iraganeko gauzei buruz hitz egiteko zaletasunik; gainera, gazte ginela hil zitzaigun, eta ez genuen hari azalpen gehiagorik eskatzeko betarik izan. (*Traizioak*, Iban Zaldia)
- b. Bota ezazu orduan zeure burua zulo beltzera. (*Glosolaliak*, Karlos Linazasoro)
- (90) a. Baina artean ere hegoak nahikoa hazi ez, eta zubiaren gainera erori eta galdu egin zituen hegoak. (*Asisko Frantzizko*, *Asisko Klara*, Askoren artean)
- b. Urdindu egin ziren Lucasen begiak orduan, eta odola gorritu. (*SPrako tranbia*, Unai Elorriaga)

Bestalde, lokailu askok nolabaiteko posizio-askatasuna dute, eta perpau-saren aurrean ez ezik (91a), atzean ere koka daitezke (91b). Are gehiago, zenbait lokailu, perpau-atal baten gainean eragina dutenean, harexen ostetxoan jarri ohi dira (91c, 91d, 91e).

- (91) a. Ordea, optimistak behar ditugu, hondamendia zinez ezin saihestukoa dela pentsatzen dutenak. (*Gorde nazazu lurpean*, Ramon Saizarbitoria)
- b. “Gerran galdu nuen” esan, eta lasaitu egin zen; baina ez erabat, ordea. (*Gorde nazazu lurpean*, Ramon Saizarbitoria)
- c. Maimonek, ordea, ez zuen horrela egin, jarraian ikusiko dugun moduan. (*Alderraien gidaria*, Mose ben Maimon/Xabier Kintana)
- d. Orain, ordea, neure larruan sufritzen nuen hitzaren, hitz idatzia-
ren magia esplika ezina. (*Hiltzaile baten aitormena*, Joseph Roth/
Matías Múgica)
- e. Honekin, ordea, ez naiz inoiz iristen barneko sentsuaren agerpen
ororen batasun sistematikora. (*Arrazoimen hutsaren kritika*, Im-
manuel Kant/Ibon Uribarri)

Halaber, lokailuek zelanbaiteko independentzia fonikoa dute; eten baten atzetik edo aurretik joaten dira maiz, eta intonazio multzoa osatzen dute.

Intonazio-independentziak eta posizio-askatasun erlatiboak perpaus-adberbioetara —*adverbios oracionales* (RAE, 2009a) edo *disjuncts* (Quirk eta Greenbaum, 1979)— hurbiltzen ditu lokailuak.

Osaera

Osaerari dagokionez, lehenago esan dugun moduan, lokailu gehienak adberbioak izan ohi dira. Hona lokailu-esapideen egiturarik maizkoenak:

- postposizio-sintagmak: *alde batera, azken finean, besterik gabe, ene irudiko, esate baterako, horrez gain(era), konparazio baterako, ororen buru(an), oroz gain(etik)*.
- ere partikulaz lagunduriko adberbioak: *batez ere, guztiarekin ere, hala(z) ere, nolabait ere, nolanahi ere*.
- mendeko perpaus-egiturak: *antza denez, dena dela, egia esateko, itxura denez*.
- bikoiztapenez sorturiko hitz elkartu adberbialak: *batik bat, behinik behin, besteak beste*.

- bestelako adberbio-sintagmak: *are gehiago/gutxiago*, *hain justu*, *hain zuzen (ere)*, *hala(z) eta guztiz (ere)*.

Postposizio-sintagmarik osatzen ez duten lokailu-lokuzioen artean, usue-nak ditugu perpaus-oinarridun egitura dutenak (*egia esan*, *esan/erran gabe doa*, *hala bada*, *hau da*, *hobeki esan*, *izan ere*, *oro har*); alabaina, badira bes-telakoak ere, hala nola, bi adberbio uztartuz eraturikoak (*hala nola*, *halaz guztiz (ere)*).

Orain arte aipatu ditugun lokailu horiekin guztiekin batera, badira eus-karaz beste batzuk mendeko perpausen lehen buruan kokatu ohi direnak. Horrelakoetan, baina, mendeko perpausaren aditzak menderagailua behar izaten du gehientsuenetan, lokailuarekin batera: *baldin eta* [...ba-], *harik eta* [...(-n) arte], *nahiz eta* [...-tu/-n], *zeren eta* [...-n/bait-] etab. Askotan, menderagailuaren indargarri baino ez dira, eta horiek ezabatuta ere esaldia-ren esanahia ez da aldatzen. Guztietan, mendeko perpausaren muga ezartzea dute helburu.

- (92) a. Egia itxura da azken batez axola duena, baldin eta gezur hutsa dela ziur badakizu. (*Ugerra eta kedarra*, Sonia Gonzalez)
- b. Orduak eta orduak egin genituen... harik eta txakurrek zaunka berezi hura egin zuten arte. (*Lur bat haratago*, Joan Mari Irigoien)
- c. Hasieran ez nuen ezagutu, zeren eta adinez ez baitzen nik ezagutu nuen pertsona bera. (*Ispiluen gainean lotan*, Jordi Sierra i Fabra/ Jon Muñoz)

Aldagarritasuna

Lokailu-lokuzioak zurrinak dira, oro har, ordena-jarraitutasunaren nahiz formaren aldetik. Dena den, batzuek badituzte aldaera lexikalak osagai bat zenbait sinonimorengatik ordezkatuaz sortuak: *nolanahi/edonola/edozelan/edozertara ere*, *azken finean/buruan*, *itxura/antza denez*, *erran/esan gabe doa*. Beste lokailu-lokuzio batzuek aldera morfologikoak dituzte: *dena den/dela*, *hala/halaz/halarik ere*, *hala/halaz eta guztiz ere*, *honez/horrez gain/gainera*, *oroz gain/gainetik*, *egia esan/esateko*. Eta osagaiak aukerak dituztenak ere ez dira falta: *hain zuzen (ere)*, *hala eta guztiz (ere)*, *halaz (eta) guztiz (ere)*.

- (93) a. Eta, halaz guztiz, zientzia ere igarri ezinekoa da. (*Sagua*, *eulia*, *eta gizakia*, François Jacob/Juan Garzia)

- b. Baina Rekexok, halaz eta guztiz, oroitzapen ederra zuen Londresera egindako lehen bidaia hari buruz eta baita Gemari buruz ere. (*Euliak ez dira argazkietan azaltzen*, Joxemari Iturralde)
- c. Halaz eta guztiz ere, ezagun da aspaldion Danny ez dagoela umorerik onenean. (*Eguzkipekoak*, Pablo Sastre)

Anbiguotasuna/Semantika

Goraxeago esan dugun bezala, batzuetan adberbio bera aditz-sintagmaren —edo perpausaren— modifikatzailea izan daiteke testuinguru batzuetan (90), eta beste batzuetan, oster, lokailua (89). Zenbait esapidek ere, jakina, funtzio bikoitz hori izan dezakete; esate baterako, *are gehiagok* adizlagun funtzioa du (94a) adibidean, eta (94b) adibidean, berriz, lokailuarena.

- (94) a. Ron eta Hermione etorri zitzaizkion gogora, eta are gehiago ilundu zitzaion bihotza. (*Harry Potter eta sorgin harria*, J.K. Rowling/Iñaki Mendiguren)
- b. Are gehiago, ez ditek ikerketarekin jarraitzerik nahi. (*Romain zen bere izena*, Joxean Agirre)

Areago, beste lokailu-esapide batzuek lokuzio-izaera galtzen dute, hitzez-hitzezko zentzuan erabiltzen direnean, esate baterako, *alde batetik*, *onenean* ere edo *hau da* hitz-segidekin ondorengo adibideetan gertatzen den bezalaxe.

- (95) a. Bala ez zen sartu, besoaren alde batetik sartu eta bertzetik atera baitzen. (*Anbroxio*, Eneko Bidegain)
- b. Esan ohi da oihalik onenean ere zikina erori egiten dela. (*Lisboako Setioaren Historia*, José Saramago/Jon Alonso)
- c. Hau da hona etorri garen lehen igandea, baina eskaerak betetzen ez badizkigute igandero etorriko gara. (*Venezuela, iraultza isilaren hitzak*, Pako Aristi)

Beste zenbaitetan, lokailu-esapidea eratzen duten osagaiak ausaz suerta daitezke elkarren ondoan, baina sintagma ezberdinetan bereizita. Esan gabe doa agerpen horiek ez dagozkiola esapide-interpretazioari.

- (96) a. [...] ekonomia, haurrak hezteko modua eta elkarrenganako errespetua batek era batean ikusten badu eta besteak beste batera. (*Sexua noiznahi*, Luis Elberdin)

- b. Aldi hartan egia esan banio don Hipolito erretore zuhurrari [...] agian, sendabidean jarriko zatekeen nire arima. (*Soinujolearen semea*, Bernardo Atxaga)

IV.4.3.4 Juntagailu-lokuzioak

Oro har, juntagailuek maila eta kategoria bereko juntagaiak elkartzen dituztela esan ohi da. Beraz, perpausak ez ezik, izen-sintagmak ere junta ditzakete (*liburu gorria eta luma berria*) baita izen-sintagmaren barneko osagaiak ere, hala nola, izenak (*gaur egungo gizon edo emakumeak*), izenondoak (*oso handia baina arina*) edo zenbatzaileak (*hiru edo lau galdera*); halaber, adverbio-sintagmak (*astiro eta tentuz*) eta bestelakoak ere juntatzen ditu (Euskaltzaindia, 1994).

Osaera

Loturazko hitz-klaseen artean juntagailuena dugu sailik itxiena eta murritzena. Ondorioz, juntagailu-lokuzioen multzoa ere arrunt txikia da. Gehienak, gainera, emendiozkoak dira (*baita ... ere, ez eze, ez ezik, ezta ... ere*). Izan ere, Euskaltzaindiak (1994) *emendiozko esapideak* esaten die horietako batzuei eta atal bereizi bat (§7) eskaintzen die juntagailuez ari den gramatikaren liburukian (EGLU-IV).

Aldagarritasuna

Esapideon osagaiak gramatika-hitzak izaten direnez, ez dute forma aldatzeko aukerarik. Hurrenkera ere, finkoa izan ohi dute. Alabaina, zenbaitzuk —*ere* partikula dutenek— onartzen dute osagaien artean beste hitzen batzuk tartekatzea; hain zuzen ere, bigarren juntagaia tartekatzen da lehen osagaiaren eta *ere* partikularen artean.

- (97) a. Zeren gertaki bakoitzak gorputz bat baitu, baina baita arima bat ere, eta xehetasunak dira gorputza, eta aroma arima. (*Lur bat haratago*, Joan Mari Irigoien)
- b. Denborarekin, baretu egin zitzaion erregeari haserrea, baina ezin zuen gogotik kendu Basti, ez eta harekin gertatua eta haren aurka hartutako erabakia ere. (*Agindutako lurraren bila II*, Jose Antonio Mujika)

Anbiguotasuna/Semantika

Kasu bakan batzuetan juntagailu-esapideak anbiguoak dira, eta hala, esate baterako, *ez baina* eta *nola*. . . *hala* lokuzioek juntagailu funtziodun unitateak osaten dituzte (98)ko adibideetan. Aldiz, osagai berek, ez dute UFa osatzen (99)ko esaldietan.

- (98) a. Nola izaki guztietan hala gauza orotan ere Argia eta Ilunbeak nahasi egiten dira. (*Pospolo kaxa bat bezala*, Patxi Zubizarreta)
 b. Izaturik ez baina liluraturik ginduzkan. (*Sua nahi, Mr. Churchill?*, Koldo Izagirre)
- (99) a. Ez zait burura etortzen zer egin nezakeen nik, ezer ez baina. (*Atzo*, Agota Kristof/Eskarne Mujika)
 b. Inork ez zuen asmatzen nola bukatu zuen hala gure zekor gajoak. (*Markako eroak*, Pello Zabaleta)

IV.4.3.5 Menderagailu-lokuzioak

Menderagailuak dira menderakuntza-adierazgailurik behinena. Perpaus txer-tatuko aditzari eransten zaizkion atzizkiak izan ohi dira, aurrizki bakan batzuk ere badiren arren (*ba-*, *bait-*).

Osaera

Formari erreparatuta, bi menderagailu mota bereiz daitezke: (a) adizki jokatuari eransten zaizkionak (*ba-*, *bait-*, *-la*, *-lako*, *-larik*, *-n*, *-nez*, *-nean*) eta (b) adizki jokatugabeari —aditz-izenari eta partizipioari— atxikitakoak (*-tzea*, *-tzeke*, *-tzearren*, *-tzekotan*, *-tzean*, *-tuta*, *-tutakoan*, *-tuaz*, *-tuagatik*) (Euskaltzaindia, 1999).

Menderagailuen artean baditugu atzizki bakarraz osatutakoak, baina asko eta asko konposatuak dira, hots, atzizki bat baino gehiagoz osatuak (*-la+ko+an*, *-n+ean*, *-tze+ko+tan*, *-tu+ta+ko+an*).

Horiez guztiez gain, alabaina, beste multzo handi bat osatzen dute menderagailu-lokuzioek. Lokuziootan, aditzari erantsitako atzizkiarekin (edo aurrizkiarekin) batera osagai beregain bat edo gehiago ageri dira. Menderagailu-atzizki bakun eta konposatuak bezalaxe, menderagailu-lokuzioak ere, adizki jokatuaren zein jokatugabearen gainean eratuak izan daitezke. Hona garrantzitsuenak:

- *-lako ustea, -la eta, -la kausa, -la medio, -la(rik) ere.*
- *ba-... bezala.*
- *-nez gero, -n bitartean, -n artean, -n bakoitzean, -n gehienetan, -n guztietan, -n aldiro, -n aldi bakanetan, -nez geroztik, -n arte, -n moduan, -n neurrian/heinean.*
- *-t(z)eko asmotan, -t(z)eaz batera, -t(z)eko moduan/legez/eran/gisan/antzera.*
- *-tuz gero, -tu baino lehenago, -tu eta gero, -tu bezain laster, -tu eta berehala, -tuaz batera, -tu arte, -tuagatik ere, -tuta/-turik ere, -tu gabe ere, -tu ahala.*

Menderagailuen sistema, postposizioenaren antzera, hitz-klase itxia dela esan izan da. Dena den, ez dirudi hala denik erabat. Egitura horietako asko sintaxi askean hainbatetan azaltzen den berdina da (*bizi naizen artean* ~ *bizi naizen etxean*). Hori dela eta, menderagailu-lokuzioen eta egitura askeen arteko muga lausoa da maiz. Izan ere, konbinazio libreen gramatikalizazioaren bidez sortuak dira menderagailu-lokuzioak. Postposizio-lokuzioekin gertatzen den bezalatsu, badirudi indarrean jarraitzen duen prozesu hori hizkuntzan menderagailu berriak sartzeko bidea dela.

Aldagarritasuna

Menderagailu-lokuzioak ez dira sekula hurrenkeraz aldatzen; forman eta jarraitutasunean ere nekez onartzen dute aldaketarik. Guztiarekin ere, zenbaitetan osagai beregaina berdin gehitu dakioke adizki jokatuari zein jokatugabeari, esanahia aldatu gabe: *-tu/-n arte, -tu/-n bitartean, -tu/-n bezala*.

- (100) a. Zergatik haginkatu zuten halako herraz bizia kendu arte? (*Ez balego beste mundurik*, Karlos Linazasoro)
- b. Gero, galtxagorriak bezala jauzika ibili ginen burusien gainean, lokartu ginen arte. (*Txoria*, Oh Jung-hi/Juan Kruz Igerabide)

Beste batzuetan, ostera, aditz-izenari zein partizipioari erants dakioke, hala nola, *-tu(a)z/-tzeaz batera*⁹⁸.

⁹⁸Beste batzuetan, aldiz, esanahia aldatu egiten da osagai beregaina partizipioari edo aditz-izenari gehituta; adibidez, *-tu arren* menderagailu-lokuzioak zentzu kontzesiboa du eta *-tzearren*-ek, ostera, helburuzkoa.

- (101) a. Mme. Rigaud piano ondoan esertzeaz batera, aulkiak kraska egin zuen. (*Manhattan Transfer*, John Dos Passos/Lopez de Arana)
 b. Hitzak esanaz batera, leihorantz jiratu zuen burua. (*Egurra Pinotxori*, Aritz Gorrotxategi)

Badira, halaber, aldaera lexikalak (*-t(z)eko antzera/eran/gisan/moduan/legez, -tu bezain azkar/arin/bizkor/fite*), bai eta morfologikoak ere (*-t(z)eaz/-t(z)earekin batera, -tu baino lehen/lehenago, -tuz/-tuaz batera*).

Areago, lokuzio bakan batzuetan osagai beregaina modifikaturik (102a, 102b) edo artikulua ez den beste determinatzaile batez mugaturik (102c) azal daiteke.

- (102) a. [...] gu mertzenario hutsak besterik ez ginelako uste sendoa sortu zitzaigun. (*Hemingway eta euskaldunak zerbitzu sekretuetan*, Edorta Jimenez)
 b. [...] Teresak kuxkurtuta eduki zituen begiak irakurketak iraun bitarte guztian. (*Soinujolearen semea*, Bernardo Atxaga)
 c. Hedabideetan jardun nuen bitarte horretan jaio zen gure semea [...]. (*Kurrin-kurrin vitae*, Joxerra Garzia)

Egitura horietako batzuk sintaxi librearen eta erabateko gramatikalizazioaren arteko bide-erdian dauden seinale lirateke adibideok.

Anbiguotasuna/Semantika

Menderagailu-lokuzioa osatzen duten morfemak forma eta hurrenkera ego-kian agertuz gero, esapidea osatzen dute gehientsuenetan. Batzuetan baina, esapidea eratzen duten morfemen konbinazioari ez dagokio esapide-interpretazioa. Hala, esate baterako, *-la kausa* eta *-la bide* menderagailuek lokuzio-izarea galtzen dute, *kausa* edo *bide* izenek, hurrenez hurren, modifikaturik agertuz gero (103).

- (103) a. Eta bigarrenekorik, Jainkoa bakarrik dela kausa librea. (*Etika*, Spinoza/Piarres Xarriton)
 b. Egindako akatsak ezagutzerakoan aurkitzen duela bide berria. (*Mutuaren hitzak*, Hasier Etxeberria)

Beste zenbaitetan, lokuzioaren egitura berdin-berdina ager daiteke sintaxi librean ere; *-n guztietan* menderagailuak, esate baterako, denbora-zentzua

ez duenean, esapide-interpretazioa galtzen du (104a). Guztien artean anbiguena beharbada, *-la eta* menderagailu-lokuzioa dugu; *eta* emendiozko juntagailuak bi perpaus konpletibo lotzen dituenen, ez gaude *-la eta* kausazko esapidearen aurrean (104b).

- (104) a. Bera da asiera, illen arteko leen-semea, diren guztietan Bera izan dadin leenengoa. (*Agustindarren liturgia berezia*, Askoren artean)
- b. Bagenekien haren aita pertsona garrantzitsua zela eta maiz joaten zela atzerrira, Amerikara batik bat. (*Nire aitaren fusila*, Hiner Saleem/Juan Kruz Igerabide)

IV.4.3.6 Postposizio-lokuzioak

Buru-lehen diren hizkuntzetako preposizioen ordeztasun, euskarak, buru-azken izanik, postposizioak behar dituela aski kontu argia dirudi. Euskal gramatika-tradizioan (Azkue, 1925; Lafitte, 1944), ordea, modu nahasi samarrean ageri da postposizioaren kategoria. Gramatika horiek, oraintsuagoko hainbatekin batera (Euskaltzaindia, 1985; Zubiri eta Zubiri, 2000), deklinabide izena ematen diete atzizki-postposizioei. Ostera, postposizio *askeak* izendatzeko gordezen dute ‘postposizio’ terminoa, nahiz eta “erlazio gramatikalak adierazten dituzten aldetik, kasu-marken pareko” direla aitortzen duten (Euskaltzaindia, 1985).

Beste zenbait autore modernok, berriz, (Artiagoitia, 1990, 1992; Laka, 1995; Eguzkitza, 1993, 1997; Odriozola, 1999; Zabala eta Odriozola, 2004) bat datoz tradizioan deklinabideko kasu-marken artean sartu izan diren horiek postposizioak direla esatean, eta artikulua zehaztua eta kasu-marka, berez, bi atzizki direla argi ikusten dute.

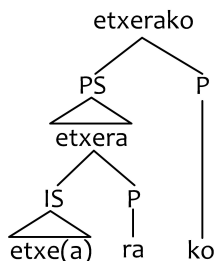
Nolanahi ere, euskal gramatika tradizionalan deklinabidetzat hartu izan diren kasu-marka guztiak ezin dira postposiziotzat hartu. Absolutiboa, datiboa eta ergatiboa, adibidez, kasu gramatikalen gauzatze morfologikoa dira. Gainerako deklinabide-kasu gehienak postposizioak direla esan daiteke zailantza gehiegirik gabe⁹⁹.

Euskaraz, atzizki-postposizio asko morfema bakarrekoak dira (*bakunak*). Halere, badira konposatuak ere, hots, morfema bat baino gehiagoz osatuak.

⁹⁹Ostera, beste zenbait elementu (genitibo biak, partitiboa, prolatiboa) kasu-marka gramatikalak ala postposizioak ote diren iritzi ezberdinak daude autoreen artean. Kasu berezi horien gaineko eztabaidaren berri zabalxeagoa Zabala eta Odriozolan (2004) irakur daiteke.

Adibidez, soziatiboak (*diruarekin*) eta destinatiboak (*diruarentzat*) genitibo-atzizkia daramate barruan, eta motibatiboak aukeran du hartzea edo ez (*diruagatik* zein *diruarengatik*). Bestalde, leku-denborazko kasuek ere izen bizidunei loturik doazenean, *-ga-* artizkiaz gain, aukeran dute genitiboa hartzea singularrean doazenean (*aitagan*, *aitagana*, *aitagandik*, *aitaganantz*, *aitagana* zein *aitarengan*, *aitarengana*, *aitarengandik*, *aitarenganantz*, *aitarengana*). Hurbiltze- eta muga-adlatiboak (*etxerantz*, *etxeraino*), bestalde, adlatibo soilaren gainean eratuta daudela ematen du (*-ra + -ntz*, *-ra + -ino*). Horiek guztiak, hala ere, morfema bakartzat hartuko ditugu txosten honetan, izan ere, unitate semantiko bakarra osatzen dute eta gramatika gehienetan ere hala ageri dira¹⁰⁰.

Esan gabe doa, euskaraz, hizkuntza eranskaria baita, atzizki-postposizioak erraz metatzen direla bata bestearen atzetik (*etxerako*, *amarenetik*, *Bilborainokoa*, *mundukoari*, *harakoan*). Postposizio multzokatu¹⁰¹ horietan, bigarren postposizio-atzizkiak bere erlazioa ezartzen dio aurreko postposizio-sintagma osoari, eta, berdin, atzetik eransten zaizkien gainerako postposizioek ere (ikus IV.12 irudia).

IV.12 Irudia: *etxerako* postposizio-sintagmaren analisisa.

Bada, egungo ikuspegitik, postposizioen artean bi mota nagusi bereiz daitezke: alde batetik, lehen erantsirik ageri diren atzizkiak (105a), eta bestetik, osagai nagusia elementu beregaina dutenak (105b).

- (105) a. etxetik.
 b. etxearen gaineratik.

¹⁰⁰IXA taldeko analisi-tresnek ere morfema bakar legez analizatzen dituzte atzizki-postposizio horietako asko.

¹⁰¹Gaztelaniaz, *preposiciones agrupadas* (RAE, 1982) edo *agrupación de preposiciones* (Alcina eta Bleca, 1980) deritze.

Zabala eta Odriozolari (2004) jarraiki, lehenengo multzoko postposizioei *atzizki-postposizioak* deituko diegu (*posposiciones sufijales*). Bigarren multzokoak, ostera, *postposizio-lokuzioak* direla esango dugu.

Tradizionalki, preposizio-sintagma baten burua izateko gauza diren “unitate fraseologikoei” deritze preposizio-lokuzio; preposizio bakunek (edo konposatuek) baino zama semantiko handiagoa eta zehatzagoa eransten dute (Lorente, 2001). Baieztapen hori, adposizio-lokuzio¹⁰² guztietara heda daiteke, eta, hortaz, euskal postposizio-lokuzioetara ere bai.

Halaber, adposizio-lokuzio gehienak lexikalizazio-prozesu baten emaitza dira. Bidean euren balio lexikala galdu dute “esanahi gramatikalizatu eta operazionala” gordez (Corpas Pastor, 1996). Zabala eta Odriozolaren arabera (2004), postposizio-lokuzioak esapide idiomatikoen artean koka daitezke, zeren eta, postposizio mota hau:

[...] parece haberse lexicalizado, ya que por una parte tiene un significado no composicional y, por otra parte, ha adquirido unos requerimientos de selección [...] que no poseen ninguno de los elementos que forman el complejo.

Osaera

Inguruko erdaretako preposizio-lokuzioen morfologiari erreparatuta, euskararekin dituzten antzekotasunak harrigarriak dira. IV.1 taulan argi ikus daiteke parekotasun hori, euskarazko zenbait adibide ingeles, frantses eta gaztelaniazko itzulpenekin alderatzean.

Ingelesez	Frantsesez	Gaztelaniaz	Euskaraz
<i>in place of</i>	<i>à la place de</i>	<i>en lugar de</i>	<i>-en orde</i>
<i>with regard to</i>	<i>en rapport à</i>	<i>con respecto a</i>	<i>-ri buruz</i>
<i>far from</i>	<i>loin de</i>	<i>lejos de</i>	<i>-tik urrun</i>
<i>out of</i>	<i>en dehors de</i>	<i>fuera de</i>	<i>-tik at</i>

IV.1 Taula: Postposizio-lokuzioak zenbait hizkuntzatan.

Postposizio-lokuzioa atzizki-postposizio batez eta adberbio batez osatua izan ohi da. Lokuzioetako adberbio hori, halaber, aditzondoa (106a) edo adizlaguna (106b) izan daiteke, baina baita izena ere adizlagun funtzioan (106c).

¹⁰² *Adposizio* termino orokorrak bere baitan hartzen ditu bai preposizioak bai postposizioak.

- (106) a. *-tik at*, *-i begira*, *-z gero*, *-tik gertu*, *-z gora*, *-tik hurbil*, *-en kontra*.
 b. *-en aurrean*, *-en bidez*, *-i buruz*, *-en bitartean*, *-en gainean*, *-en modura*, *-en ondoan*.
 c. *-en alde*, *-en bizkar*, *-i esker*, *-tik kanpo*, *-z landa*, *-en mende*, *-en truke*.

Adibideetan ikusi ahal izan dugunez, postposizioaren elementu beregainaren aurreko sintagmek atzizki-postposizio jakin bat izaten dute gehienetsuetan, batez ere genitiboa (*-en alde*, *-en gainean*, *-en ondoren*, *-en truke*, *-i esker*, *-z gain*, *-tik hurbil*).

Egitura horiek, bereziki 'genitiboa + adizlaguna' konbinazioa, sintaxi askean hainbatetan azaltzen den berdina da (*etxearen aurrean* ~ *etxearen teilatuan*). Hori dela eta, postposizio-lokuzioen eta egitura askeen arteko muga lausoa da maiz. Izan ere, Quirk eta Mulhollandek (1968) diotena gurera ekarriz, sarri erabilitako konbinazio libreen gramatikalizazioaren bidez garatuak dira postposizio-lokuzioak. Indarrean jarraitzen duen prozesu hori hizkuntzan postposizio berriak sartzeko bidea da, gainera.

Aldagarritasuna

Postposizio-lokuzioak guztiz zurrinak dira ordena-jarraitutasunari dagokionez. Alabaina, forma aldetik ere aski finakoak diren arren, onartzen dituzte zenbait aldakuntza.

Postposizio-lokuzio batzuek alternantzia erakusten dute postposizio-atzizki osagarrian; batzuetan zentzu bera gordez (*-an/-tik/-en barna*; *-z/-tik kanpo*; *-an/-tik gora*) eta beste batzuetan esanahia aldatuta (*etxearen aurrera* vs *etxetik aurrera*; *zuri begira/etxera begira* vs *erantzunaren begira*).

- (107) a. Sarean barna dauden hainbat webgune alternatiboren artean Z Communications. (*Ikus gaitzazuen*, Txema Ramirez de la Piscina)
 b. Zuzentzaileak Arco do Chafariz d'El-Reitik barna sartu zen Alfamara. (*Lisboako Setioaren Historia*, José Saramago/Jon Alonso)

Halaber, elementu beregainarekin batera postposizio-lokuzioa osatzen duen atzizki-postposizioak —*osagarria* Zabala eta Odriozolaren (2004) terminologian¹⁰³— ezinbesteko osagaia dirudi erromantzeetako eta ingeleseko preposizio-lokuzioetan. Euskaraz, hala ere, hitz-elkarketarako duen erraztasunagatik-edo, hainbat lokuziotan osagai beregainaren aurreko atzizki-postposizioa

¹⁰³ *Adyacente* Alarcos Llorachentzat (2001).

aukerakoa izan ohi da. Hala, *etxearen aurrean, dekretuaren bidez, aldapan gora* edo *urreaken truke* eta antzekoekin batera aurki ditzakegu *etxe aurrean, dekretu bidez, aldapa gora* eta *urre truke*.

- (108) a. Jaiak ezin ezar daitezke dekretu bidez. (*Rataplan*, Askoren artean)
 b. [...] ; eta horixe zen hain zuzen dekretuaren bidez galarazi nahi zutena. (*Mikel Strogoff*, Jules Verne/Karlos Zabala)

Gutxi batzuetan, elementu beregainak hartzen duen atzizkia ere alda daiteke postposizioaren esanahia bere horretan mantenduz (*-en truke/trukean*; *-en eske/eskez*).

- (109) a. Ez nuke beste inoren truke emango. (*Artur erregearen heriotza*, Juan Kruz Igerabide)
 b. Har ezazu uzker hau zure sendabidearen trukean. (*Mila gau eta bat gehiago*, Anonimoa/Patxi Zubizarreta)

Postposizio-lokuzio gehientsuenetan elementu beregainak genitibo leku-denborazkoa har dezake (*aurreko, baitako, bezalako, gabeko, gisako, gorako, hurbileko, kontrako, osteko, zehar(re)ko*) multzoari izenlagun funtzioa erantsiz.

Areago, leku-izen erlazionalez eraturiko postposizioak (*aitzin, alde, arte, atze, aurre, azpi, gain, barne, barren, barru, bitarte, gibel, inguru, kanpo, ondo, oste*) gainerakoetatik bereizten dituzte Zabala eta Odriozolak (2004), ezaugarri morfosintaktiko eta semantiko bereziak dituztelako. Alegia, leku-izenok atzizki-postposizio multzo handiago batekin konbina daitezke (*-en atzean/atzeko/atzetik/atzera/atzerantz*), eta gehien-gehienetan semantikoki konposizionalak dira.

- (110) a. Bost koroako txanpona esekitokiaren atzeraino joan zen biraka. (*Bederatzietatik bederatzietara*, Leo Perutz/Anton Garikano)
 b. Etxeko kontuak bata bestearen atzetik datoz. (*Paperezko hegazkinak*, Lutxo Egia)

Multzo horietako lokuzio askotan, halaber, izenak zenbait eraldatze onartzen dituzte, hala nola, *-txo* txikigarria (*aurretxoan, azpitxotik, ondotxora*) edo bikoiztapena (*ondo-ondoan, pare-parera, azpi-azpitik*).

- (111) a. Ixabel nire ondotoxoan etzanda, ahuspez. (*Kutsidazu bidea Ixabel*, Joxean Sagatzizabal)
- b. Eta zatiki-barra giltzurrunen azpi-azpitik igarotzen zitzaion. (*Lo-roaren teorema*, Denis Guedj/Jon Muñoz)

Anbiguotasuna/Semantika

Postposizioa osatzen duten morfemen segida testu batean agertzeak ez du beti bermatzen segida hori nahitaez postposizioa denik, ondorengo kasuetan bezala.

- (112) a. Minutu bat geroago joan egin zen, bi detektibe atzean zituela. (*Manhattan Transfer*, John Dos Passos/Lopez de Arana)
- b. Peter ondotik joan zitzaion, soa beltz eta haserrea gorri. (*Zerue-tako erresuma*, Itxaro Borda)
- c. Gauza izango zinateke zu iglu bat eraikitzeke nire bizkar gainean. (*Lagun izoztua*, Joseba Sarrionandia)

IV.5 Laburbilduz

Kapitulu honetan, hasteko, gainbegiratu bat egin diogu euskal fraseologiaren historiari, UFen hiru esferetan —enuntziatu fraseologikoak, kolokazioak eta lokuzioak— egin diren ekarpen nagusiak nabarmenduz. Euskal lokuzio- eta batez ere atsotitz-bildumen ibilbidea aski oparoa izan da. Bada, atsotitzetan, *Refranes y sentencias*etik (1596) hasi eta Gotzon Garateren (2003) *Atsotitzak* bitartean, honako hauen lanak errebasatu ditugu: Esteban Garibai, Arnaud Oihenart, Resurrección María Azkue, Jean Elizalde, Paul Gilsou, Damaso Intza eta Antonio Zabala. Lokuzioetan, berriz, Pablo Zamarripa, Azkue, Koldo Izagirre eta Mokoroaren ekarpenak nabarmendu ditugu, bai eta Intza proiektua ere.

Euskal UFen artean, kolokazioena dugu esparrurik jorratu gabeena. Beste hiztegi batzuetan, bestelako unitate fraseologikoekin tartekaturik ageri direnak kenduta, ez dago euskarazko kolokazioen bildumarik. Guztiarekin ere, azpimarratzekoa da corpusetatik euskarazko izena + aditza konbinazioak erauzteko asmoz, Gurrutxaga bere tesirako burutzen ari den ikerketa-lana (Gurrutxaga eta Alegria, 2011; Gurrutxaga, 2012). Beste zenbait lanetan,

esplizituki ez bada ere, murriztapen lexikalen gaineko kezka ageri da. Garateren (1988) *Erdarakak* eta Sarasolaren (1997) *Euskara Batuaren ajeak* liburuetan, esate baterako, inguruko erdaren interferentziak eragindako erabilera desegokien berri ematen dute, eta kolokazioek dezenteko tartea hartzen dute bertan.

Ondoren, UFen hiru esferetako bakoitzak dituen ezaugarriak azaldu ditugu. Nolanahi ere, askoz tarte zabalagoa eman diogu tesi honen aztergai nagusia diren lokuzioen deskripzioari.

Enuntziatu fraseologikoak, esan bezala, hizketa-egintzak dira eta esaldi osoak eratzen dituzte. Horien artean, *paremiak* eta *errutinazko formulak* bereizten ditugu. Lehenengoeak esanahi erreferentziala eta testu-autonomia dute (*Ogi gogorrari, hagin zorrotz(a); Nolako zura, halako expala*). Errutinazko formuletan, ostera, esanahiak izaera sozial, adierazkor edo diskurtsiboa du eta egoera eta testuinguru jakin batzuek zehazturik dator (*Arratsalde on; Joan eta harrapaa ezak!; Ez horregatik*).

Kolokazioa erlazio sintaktikoren bat duten bi unitate lexikalek osatzen dute (izen-izenondo, izen-izen, adberbio-aditz, adberbio-adjektibo...). Bata semantikoki independentea da eta *oinarria* deritzo, eta bestea (*kokakidea*) lehenengoak baldintzaturiko esanahia du. Batzuetan, konbinazio-murriztapenak kokakidearen deslexikalizazioa eragiten du, hau da, hitza esanahiz husten da. Hala gertatzen da, adibidez, *aditz arinekin* (*egin, hartu, eman...*). Beste kasu batzuetan, oinarriak kokakidearen adiera berezi bat hautatzen du, sarritan abstraktua edo figuratiboa dena. Hala, *amorratuak* bere adiera metaforikoa hartzen du ('grinatua') *ardozalerekin* kolokatzen denean. Bestalde, morfosintaktikoki erregularrak dira, eta UF guztietatik aldagarritasun gehien onartzen dutenak. Izan ere, hainbat aldaera formal onartzen dituzte, hala nola, modifikatzailea gehitzea (*izerdi 'hotza' egin*), nominalizazioa (*zuzentasun politikoa*), erlatibizazioa (*bota dudan izerdia*) eta abar.

Kolokazioen fenomenoak bi ikuspegi nagusitatik aztertu izan da. Alde batetik, ikuspegi estatistikoaren arabera, 'agerkidetza lineal usua' litzateke kolokazioa. Eskola horren ekarpenik garrantzitsuenetakoa da corpusetan oinarrituriko hizkuntza-azterketaren (*corpus linguistics*) oinarriak ezarri izana. Horren ondorioz, hurbilpen estatistikoak eragin handia izan du ezinbestean lexikografia aplikatuan. Corpusak eta corpusen ustiaketarako tresnak baliatuta, hainbat hiztegi eta gramatika sortu dira.

Beste alde batetik, korrante semantikoaren arabera, kolokazio osatzen duten osagaien artean halako zehaztapen semantiko bat badela aitortzen da.

Guztiarekin ere, garatu diren bi hurbilpenok —kontrakoak izanagatik— osagarriak ere badira Corpas Pastorren (2001) esanetan.

Lokuzioak hizkuntzaren sisteman finkaturiko unitateak dira, eta, kolokazioekin batera, esaldiko elementu gisa funtzionatzen dute, enuntziatu osorik eratu gabe. Halaber, kolokazioetatik bereizteko ezaugarri nagusia egonkortasuna dute, bere alderdi lexiko-semantiko zein morfosintaktikotik. Hizkuntzan *esanahi-unitate*aren jabe izateak ematen die finkotasun semantikoa lokuzioei. Nahiz eta lokuzio prototipoen adibide gisa beti eman izan diren karga metaforikoa dutenak, eta horietatik parte handi bat hala diren (*hanka sartu, zorri piztua, batez beste, behinik behin*), beste askok esanahi konposizionala dute (*argi eta garbi, lan egin, aita ponteko*).

Finkapen morfosintaktikoak osatzen du irizpide semantikoa, eta finkapen hori frogatzeko, zenbait proba ezarri ohi zaizkie lokuzio-hautagaiei, hala nola, ordezkapena, ezabatzea eta eransketa, eraldaketa-murritzapenak, fokalizazioa eta topikalizazioa edo gramatika-irregularitasunak.

Lokuzioen taxonomia egiteko, berriz, batzuetan, irizpide semantiko eta finkapen formalak baliatu izan badira ere, esaldian duten funtzio sintaktikoaren arabera banatu izan dira lokuzioak tradizionalak, eta irizpide horixe baliatu dugu geuk ere geure sailkapena egiteko. Hala, lokuzio lexikalen artean, izenak, adjektiboak, aditzak eta adberbioak ditugu. Lokuzio gramatikalak ditugu, osterak, zenbatzaileak, izenordainak, postposizioak eta loturazkoak (lokailuak, juntagailuak eta menderagailuak). Ikus IV.10 irudia.

Ondoren, arestian aipaturiko lokuzio mota guztien deskripzioari ekin diogu, bakoitzaren ezaugarri bereizgarriak zehaztuz. Lokuzio-kategoria bakoitzaren deskribapena hiru ataletan egin dugu: *osaera, aldagarritasuna* eta *anbiguotasuna/semantika*. Lokuzioen lexikalizazio-prozesuan finkapen formalak berebiziko garrantzia izanik, eta, batez ere, horien prozesamendu automatikorako, ezinbestean gauzatze formalean oinarrituko garelako, ezaugarri formalei eman diegu lehentasuna deskribapenean, alegia, osaerari eta aldagarritasunari. Nolanahi ere, lokuzioetan aldaera literal eta figuratiboen arteko alternantzia gertatzen ote den ere aztertu dugu, esapideon prozesamendu automatikorako ezaugarri garrantzitsua baita.

Hala, esate baterako, izen-lokuzioen osaerari dagokionez, gehientsuenak buru nominal baten gainean eraikitako sintagmak ditugu, eta honako hauek dituzte egiturarik usuenak: (i) izena + izenondoa (*aditz laguntzaile, harreri bitxi*) (ii) izenlaguna + izena (*josteko makina, kontrako ezlarri*) (iii) zenbatzailea + izena (*lehen ministro, azken nahi*) (iv) izen koordinatuak (*jaun eta jabe, zinak eta minak*) (v) izena + izena hitz-elkartek

(*makil dantza, tse-tse euli*). Zenbait kasutan, batez ere siglen adieraziak diren entitateetan, egitura konplexuagoko izen-sintagmak osatzen dituzte, arestian azalduko egituren konbinazioz: *Balio Erantsiaren Gaineko Zerga (BEZ)*.

Aldagarritasunari dagokionez, izen-lokuzioak, oro har, ez dute aldakuntzarik onartzen ordena-jarraitutasunari dagokionez. Formari dagokionez, ostera, lokuzioaren azken osagaiak izen bakunen flexio berak har ditzake. Haatik, izen-konbinazio batzuek murriztapenak izan ohi dituzte. Esate baterako, batzuk singularrean bakarrik joan daitezke (*Britainia Handia, Gurutze Gorria*); beste batzuk, ostera, pluralean joan ohi dira beti (*Amerikako Estatu Batuak, hitz gurutzuak*). Predikatibo gisa erabili ohi diren izen-lokuzio bakanetan, azken osagaia nominatibo kasu-marka (ϕ) har dezake bakarrik, gehienetan artikulurik gabe (*hezur eta mami, hezur eta azal*), baina inoiz artikuluekin ere bai (*hezurra eta azala*). Zenbait izen-lokuzio denborazko kasu-atzizkiez joan daitezke bakarrik (*begien bista* edo *esku arte*). Halaber, izena + adjektiboa egiturako zenbait izen-lokuziok, graduazioa onartzen dute (*oso odol hotza, odol hotzagoa*).

Anbiguotasun semantikoari dagokionez, izen-lokuzio gehienek interpretazio bakarra izan ohi dute gehienetan. Badira, hala ere, UF-interpretazioaz gain, hitzez-hitzezkoa ere badutenak, hala nola, *ardo gozo, euskaldun zahar, izen arrunt* edo *txakur txiki*.

Izenekin bezalaxe, gainerako lokuzio-kategoria guztien deskribapena ere egin dugu.

V. KAPITULUA

Unitate Fraseologikoak eta Hizkuntzaren Prozesamendua

V.1 Sarrera

Kapitulu honetan, fraseologia konputazionala deritzonaren barruan egin diren ikerketa-lanei gainbegiratu orokor bat ematen saiatuko gara. Baldwin eta Kimek (2010) bi multzo nagusitan bereizten dituzte UFekin (euren hitzetan *multiword expressions*) loturiko HPko atazak:

- corpus-datuetatik UFak identifikatzea eta erauztea, eta euren barneko sintaxia desanbiguatzea
- UFen interpretazio semantikoa gauzatzea

Bestalde, Heidek (2008) —batik bat, identifikazio- eta erauzketa-atazekin lotuta— UFak deskribatzeko, errepresentatzeko edo sailkatzeko eginkizunak zehazten ditu.

Bada, ondorengo lerroetan, eta gure lanaren aztergaia hobeto zedarritzen lagunduko digulakoan, arestian aipaturiko atazetan egin diren hainbat ikerketaren berri emango dugu, azaletik bada ere. Gure gainbegiraturia taxutzeko, beraz, lau atal nagusitan bildu ditugu atazok: erauzketa, identifikazioa, interpretazioa (bai sintaktikoa bai semantikoa) eta deskribapena.

Alabaina, tesi-lan honen xede nagusietako bat lokuzioak prozesatzeko gauza den tresna bat garatzea izanik, berebiziko garrantzia du horien malgu-

tasun morfosintaktikoaren berri emango duen deskribapen egoki bat diseinatzea. Hori dela-eta, deskribapenari buruzko atalari dezentez tarte handiagoa eskainiko diogu, ikerlanetan eginiko proposamenak zehatzago aztertuko baititugu.

V.2 Unitate Fraseologikoen erauzketa

Erauzketak corpus jakin batetik hitz anitzeko unitateak lexikoi batera ekartzea du helburu. Esate baterako, jakin genezake corpus zehatz batek ebidentziarik eskaintzen ote duen lema jakin bi —adibidez *hitz* eta *jan*— inoiz konbinatzen ote diren *hitza jan* aditz-lokuzioa sortzeko.

UFak erauzteko motibazio nagusia lexikografikoa izan ohi da, esan nahi baita, lexikoiak garatzea (adibidez, jakintza-arlo zehatz bateko hitz anitzeko terminoak bilduz) edo hiztegiak aberastea (UF sortu berriak jasoz, esate baterako). Oinarri lexikaleko aplikazioetan ere —hala nola gramatika-ingeniartzan eta informazio-erauzketan— UFak erauztea garrantzitsua da.

Aplikazioaren arabera, erauzketarako erabilitako corpora maila ezberdinetan etiketaturik egon ohi da. Zenbait aplikazio eta hizkuntzatarako, testu hutseko corpus *gordina* aski izan daiteke; beste batzuetarako, ordea, lema eta kategoria mailan etiketatua behar du corpusak, edo *chunketan* zatitua, sintaktikoki analizatua, edo are informazio semantikoarekin etiketatua.

Halaber, zenbaitetan, UF hautagaiak proposatzeaz gain, beharrezkoa izan daiteke, esate baterako, erauzitako UFen ezaugarri lexikalak aurreikustea, hala nola, zein klase sintaktiko edo semantikori dagozkion.

UFek izan ohi duten anbiguotasun semantikoa eta euren malgutasun morfosintaktikoa dira unitateon erauzketa (eta identifikazioa) zailtzen duten ezaugarri nagusietakoak. UF asko bere zentzu literalean ere erabil daitezke (adib. *harpa jo*) eta, beraz, agerpen jakin bat UFaren interpretazioari ala interpretazio literalari dagokion ebaztea berebiziko erronka izaten da sarritan. Halaber, zenbait UFren malgutasun morfosintaktikoa dela bide, osagaien forma eta euren arteko hurrenkera eta jarraitutasuna biziki alda daitezke, unitateon erauzketa eta identifikazioa nabarmen galaraziz (... *ekarri omen zuen Mikelek gogora*). Horri, anbiguotasun morfosintaktikoa gehitu behar zaio, alegia, hitz-konbinazio baten agerpenek, azaleko gauzatze berdina izanik ere, UFA osa dezakete (*airean bat egin zuten*) edo ez (*baiezko keinu bat egin zuen*), osagaiak sintagma bereizitan banaturik agertzen direlako.

Saio ugari egin dira UFak —edo UF hautagaiak— erauzteko xede orokorreko teknikak garatzen. Teknika horien oinarrian ideia bertsua datza: elkartze-neurrien (*association measures*) bitartez erauz daitezke UFak corpusetatik. Konbinazio jakin bateko osagaien agerkidetza-maiztasunean oinarritzen dira neurriok, alegia, konbinazioak corpus batean duen agerpen-maiztasuna, osagai-hitzek dutenarekin alderatzen da (ikus §III.2.2). Elkartze-neurri nagusiak *elkarrekiko informazioa* (*mutual information*) edo *t-testa* ditugu (Church eta Hanks, 1989; Smadja, 1993; Frantzi *et al.*, 2000; Evert eta Krenn, 2001; Pecina, 2008), beste askoren artean.

Elkartze-neurriek zerrenda batean ordenatzen dituzte hitz-konbinazio hautagaiak pisuaren arabera, alegia, hitz-konbinazio hautagaia zenbat eta zerrendan gorago egon, orduan eta probabilitate handiagoa izango du hitz anitzeko unitatea izan dadin. Erabiltzaileari dagokio zerrenda horretan *mozketa* non egin erabakitzea. Zenbat eta gorago egin mozketa, orduan eta handiagoa izango da asmatze-tasa, baina hitz-konbinazio gehiago geldituko dira zerrendatik kanpo atzeman gabe, alegia, handiagoa izango da doitasuna, baina estaldura, oster, txikiagoa. Eta alderantziz, zenbat eta mozketa beherago egin, orduan eta estaldura handiagoa lortuko dugu, doitasunaren kaltetan.

Hitz anitzeko unitateak erauzteko teknikak hainbat hizkuntzatan eta hainbat atazatan aplikatu izan dira, eta ondorio orokor batera iritsi dira: sarritan ezin aurrean daiteke zein elkartze-neurrik funtzionatuko duen ondoen ataza jakin batean. Hori dela-eta, zenbait elkartze-neurri konbinatzen dituzten klasifikatzaile gainbegiratuak garatzera lerratu dira azken ikerketak, eta ikusi da edozein elkartze-neurriarekin bakarrean lortutako emaitzak baino dezentez hobeak lortzen direla konbinazioekin (Pecina, 2008).

Halaber, ikusi da neurri horiek eraginkorrago aritzen direla erauzi nahi den hitz anitzeko unitatearen patroiak baliatuta, adibidez ‘izena + adjektiboa’ edo ‘aditza + izena’ (Justeson eta Katz, 1995; Pecina, 2008). Horretarako, jakina, corpusak kategoria mailan etiketaturik, edo are sintaktikoki analizatuta, egon behar du.

Euskararen kasuan, Elhuyarrek IXA taldearekin batera garaturiko *Erauz-term* tresnak ere (Gurrutxaga *et al.*, 2004, 2005b) terminoen patroiak usuenak baliatzen ditu —Urizar *et al.*ek (2000) aurrez aztertuak— euskarazko termino hautagaien erauzketarako. Nolanahi ere, bigarren urratsean, *Erauz-term*ek neurri estatistikoak aplikatzen ditu termino hautagaien gainean, terminoak iragazteko eta teknika estatistiko jakin baten arabera ordenatzeko.

Hitz-konbinazioen erauzketarako bigarren hurbilpen batek ‘ordezkapenaren proba’ eransten die elkartze-neurri orokorrei (Lin, 1999; Pearce, 2001;

Schone eta Jurafsky, 2001). Hau da, esapide jakin baten idiomatikotasuna ebaluatzeko, bere osagaiak ordezkatzuz sorturiko esapide-hautagaiekin konparatzen da. Ordezkapena lexikalki erlazonaturiko hitz batekin egin ohi da. Esate baterako, *aho batez* adberbio-lokuzioa *hortz batez* edo *aho biz* hautagaiekin erka liteke. Hainbat lanek, ordezkapenerako hautagaiak ebazteko sinonimiara edo kuasisinonimiara jotzen dute —adibidez, WordNeten gisako baliabideak erabiliz— edo banaketa-antzekotasunera (*distributional similarity*¹⁰⁴). Hala, *aho batez* esapidearen elkartze-neurriak *ezpain batez* edo *mutur batez* konbinazioetarako lortutakoekin alderatu litezke, kasu baterako, lehenengoaren idiomatikotasuna ebazteko.

Hirugarren hurbilpen batek hitz-konbinazio jakin baten erabilera-testuingurua eta bere osagaiena erkatzen ditu, bien arteko antzekotasun erlatiboa analizatuz (Schone eta Jurafsky, 2001; Stevenson *et al.*, 2004; Widdows eta Dorow, 2005). Hitzen adiera-desanbiguazioan (HAD) erabili ohi direnen tan-kerako metodoak baliatzen dira lokuzio ez-konposizionalak erauzteko. Hurbilpen horren azpian datzan hipotesiaren arabera, konposizionalak ez diren lokuzioak eta horien osagaiak arrunt testuinguru lexikal ezberdinetan azalduko dira.

Beste metodo batzuk lokuzioen finkapen sintaktikoaz baliatzen dira erauzketarako. Metodo horien premisaren arabera, UFak gehienetan euren forma kanonikoan edo konfigurazio morfosintaktiko jakin batzuetan bakarrik gauzatzen dira, eta ez dute azaltzen hitzez-hitzezko erabilerek adinako barietaziorik, lokuzioen finkapen morfosintaktikoa aztertzean azaldu dugun bezala (ikus §IV.4). Hala, ‘aditza + izena’ lokuzioek, esate baterako, nekezago izan ditzakete barietazio (morfo)sintaktikoak (egitura pasiboa, osagaien fokalizazioa edo modifikazioa etab.) ‘aditza + izena’ konbinazio libreek baino (Bannard, 2007; Fazly *et al.*, 2009).

UFen erauzketarako ebidentzien bila, beste zenbait lanetan, hizkuntza arteko baliabideetara jotzen da. Adibidez, Melamedek (1997) esapide ez-konposizionalak detektatzen ditu, corpus paraleloetan itzulpen-dibergentziak identifikatuz. Esate baterako, ingelesezko *balance* eta *sheet* hitzek gehienetan *équilibre* eta *feuille* itzultzen dira, hurrenez hurren, frantsesera; hala ere, *balance sheet* frantsesez *bilan* emateak iradokitzen du ingelesezko hitz-konbi-

¹⁰⁴Semantikoki antzekoak diren hitzak testuinguru berdintsuetan agertu ohi dira. Hitz biren testuingurua zenbat eta antzekoagoa izan, orduan eta probabilitate handiagoa izango dute semantikoki erlazonaturik egon daitezen. Beraz, hitzen testuinguruak erkatuz hitz bion arteko antzekotasuna neur daiteke. Horrela neurturiko antzekotasunari deritzo ‘banaketa-antzekotasuna’.

nazioak unitate semantikoa osatzen duela.

ELexBI tresnak ere (Gurrutxaga *et al.*, 2005a; Alegria *et al.*, 2006) itzulpen-memoriak erabiltzen ditu euskara-gaztelania termino baliokideak automatikoki erauzteko. Aurrena, hizkuntza bakoitzeko termino hautagaiak erauzten ditu. Euskararen kasuan, Elhuyarrek eta IXA taldeak elkarlanean garaturiko *Erauzterm* tresna baliatzen du patroï morfosintaktikoen eta neurri estatistikoen bidez termino hautagaiak erauzteko. Gaztelaniaz hautagaiak identifikatzeko, oster, Freeling 2.1 erabiltzen du, kode irekiko hizkuntza-analizatzaile multzoa (Carreras *et al.*, 2004). Bigarren urrats batean, hautagai-bikoterik probableenak aukeratzen dira, informazio estatistikoan (elkartze-neurriak) eta kognatuetan oinarriturik, batik bat.

Guztiarekin ere, UFen erauzketan behaztopa-harri handienetako bat hautagaien maiztasun txikia da. Teknika horien guztien emaitzak fidagarriak izan daitezten, oro har, hitz-konbinazio bakoitzaren agerpen kopuruak dezentekoa izan behar du, eta hori ezin da beti bermatu. Salbuespenak salbuespen, lanik gehienek bazter uzten dituzte maiztasun urriko UFak, esate baterako, corpus batean gutxienez *hainbat* aldiz azaltzen diren konbinazioei bakarrik aplikatuz metodoa. Gainera, Fernandok (1996) dioenez, corpusetako lokuzioen agerpenik gehientsuenak kopuru erlatiboki txiki batek bereganatzen ditu, eta aldiz, esapide asko eta asko biziki maiztasun txikiz azaltzen dira. Hartara, esapide-sorta zabalagoa erauzteko asmoz, gero eta corpus handiagoen beharra sumatzen da, ahal den esapide gehienetarako agerpen kopuru minimo bat ziurtatu nahi bada.

V.3 Unitate Fraseologikoen identifikazioa

UFen erauzketa eta identifikazioa estuki loturik dauden bi ataza mota dira. Alabaina, erauzketaren helburua nagusiki lexikografikoa bada ere —lexikoiak sortzea eta aberastea—, uneko testu batean ‘banakako agerpenak’ ezagutzean datza identifikazioa. Hala, erauzketa-ataza bat izan liteke, esate baterako, corpus jakin batean ingelesezko ‘aditza + partikula’ egitura duten ahalik eta aditz-lokuzio gehien ezagutzea; identifikazioak, aldiz, mota horretako aditz-lokuzio jakin baten —esate baterako *look after*-en— banakako agerpen guztiak zehaztea luke helburu, lokuzioari ez dagozkion agerpenak bazter utziz.

Erauzketan bezalaxe, UFen identifikazioan ere bi erronka nagusi daude: anbiguotasun semantikoa (UF interpretazioa vs hitzez-hitzezkoa), eta bariazio edo anbiguotasun morfosintaktikoa.

UFak identifikatzeko metodorik behinena esapidearen deskribapenetik abiatzea litzateke. Horretarako, corpus etiketatuan oinarritu behar da ezinbestean, erabilitako etiketak lema-kategoria mailakoak, zatikatzaile (*chunker*) mailakoak zein analizatzaile sintaktikoaren (*parser*) mailakoak izan.

Hala, aldaerarik gabeko esapide finkoak identifikatzeko (adib. *noizik noizera*), aski izan daiteke inolako etiketarik gabeko testu gordinaren gainean aritzea. Aldiz, bariazio handiagoa dutenekin, ezinbestekoa da gutxienez lema eta kategoria mailako etiketatzea.

Bigarren kasuan, identifikazio-ataza UFen banakako (edo multzokako) deskribapen zehatzetan oinarrituta egin daiteke (ikus UFen deskribapena §V.5en). Baina era hedatuagoan ere egin daiteke; esate baterako, ingelesezko *verb-particle construction* edo *phrasal verb* delakoak identifikatzeko, Baldwin-ek eta bestek (Baldwin eta Villavicencio, 2002; Baldwin, 2005) partikula gisa funtziona dezaketen preposizioak ezagutzen dituzte lehenbizi, eta ondoren partikula bakoitzari dagokion aditz-burua identifikatzen dute, ezkerrean hurbilen dagoen aditz lexikala bilatuz, tamaina jakin bateko leiho baten barruan.

UFen deskripzioaren zehaztasunaren arabera, identifikatu ahal izango dira UFak doitasun handiagoz edo txikiagoz. Guztiarekin ere, metodo horiek ezin dute anbiguotasun sintaktikoa ebazti, ez eta esapide-interpretazioa eta hitzez-hitzeko erabilera bereizi ere, semantikoki anbiguoak diren UFetan.

V.1 Irudia: Esapide askoren adiera-bikoiztasunak —figuratiboa eta literala— hitz-joko ugaritarako bide eman dezake: (*norbaiten*) ahotan egon.

Anbiguotasun semantikoa ebazteko asmoz, UFak identifikatzeko metodo batzuek adiera ezberdin gisa tratatzen dituzte hitz-konbinazio jakin baten zentzu literala eta esapide-interpretazioa; hartara, HAD teknikak balia dai-

tezke identifikazio-arazoa ebazteko (Baldwin eta Kim, 2010). HAD ikerketetan bezala, UFen identifikaziorako ere metodo gainbegiratuak¹⁰⁵ (Patrick eta Fletcher, 2005; Hashimoto eta Kawahara, 2008) zein gainbegiratugabeak¹⁰⁶ (Birke eta Sarkar, 2006; Katz eta Giesbrecht, 2006; Sporlerder eta Li, 2009) aplikatu izan dira. Gainbegiratu gabeko metodoen oinarrian datzan premisaren arabera, hitz-konbinazio bat hitzez-hitzezko esanahiarekin erabiltzen denean, bere erabilera-testuingurua eta osagaiek konbinazio librean ageri dutena antzekoak izango dira. Beraz, baldin potentzialki idiomatikoa den hitz-konbinazio bateko osagaiek kate lexikal batean parte hartzen ez badute, esapide idiomatiko bat osatzeko probabilitate handia dute; bestela, zentzu literalean erabiliak diren seinale da (Sporlerder eta Li, 2009). Autorearen adibideak erabiltzearen, *play with fire* ('suarekin jolastu') aditz-esapidea, (113a) adibidean, zentzu literalean erabilia izanik, *fire* ('sua') hitzak honako kate lexikal honetan parte hartzen du: *grilling*¹⁰⁷, *dry-heat*¹⁰⁸, *cooking*¹⁰⁹ eta *coals*¹¹⁰. Aldiz, esapide idiomatiko gisa erabiltzen denean —(113b) adibidean bezala— *fire* hitzak ez du inongo katetan parte hartzen.

- (113) a. **Grilling** outdoors is much more than just another **dry-heat cooking** method. It's the chance to play with fire, satisfying a primal urge to stir around in **coals**.
- b. And PLO chairman Yasser Arafat has accused Israel of playing with fire by supporting HAMAS in its infancy.

Era berean, *harpa jo* euskal aditz-esapidea bere hitzez-hitzezko zentzuan erabili da (114a) eta (114b) adibideetan, eta bertan, *kantu*, *kantatu*, *hari*, *adar*, *turuta*, *txilin* eta *zitara* hitzek osaturiko kate lexikalean parte hartzen du *harpa* osagaiak. Aldiz, (114c) adibidean, ez du inongo kate lexikaletan parte hartzen, *harpa jo* esapideak UF-interpretazioa baitu.

¹⁰⁵Metodo gainbegiratuetan, aurrez etiketaturiko corpus batetik —'ikasketa-corpus' batetik— ikasten du sistemak. Ikasketa-corpusa ikasketa-adibidez osaturik dago, hau da, ikasgai diren datuetarako adibide etiketatuez. Algoritmoak gauza izan behar du datu zehatz horiek orokortu eta, indukzioz, egoera berrietan aplikatzeko.

¹⁰⁶Aldiz, gainbegiratu gabeko metodoek etiketatu gabeko corpusetan saiatzen dira patroiz 'ezkutuak' bilatzen. Adibideak etiketatu gabe egonik, ordea, ez dago erroreak edo emaitza ebaluatzeako sistemaren erantzunik.

¹⁰⁷*grilling*, 'parrillan erretzea'.

¹⁰⁸*dry-heat*, 'bero lehorreko'.

¹⁰⁹*cooking*, 'sukaldaritza'.

¹¹⁰*coals*, 'ikatz'.

- (114) a. **Kantu** berria **kantatuko** dizut, ene Jainko, hamar **hariko harpa joko** zuretzat. (*Elizen arteko Biblia*, Askoren artean)
- b. Israeldar guztiak igo ziren Jaunaren itun-kutxarekin batera, poz-oihu artean, **adar, turuta, txilin, harpa** eta **zitarak** joz. (*Elizen arteko Biblia*, Askoren artean)
- c. Lausengu gehiegi egiten ari zitzaion eta beldur nintzen Smithers andrea ez ote zen azkenean ohartuko harpa jotzen ari zitzaiola. (*Hobe nuen etxean gelditu*, Horace McCoy/Fernando Rey)

UFen identifikazioan —erauzketan bezalaxe (§V.2)—, beste hurbilpen batetik euren finkapen morfosintaktikoa hartzen du aintzat. Ikusi dugun bezala, hurbilpen horren premisaren arabera, UFak konfigurazio morfosintaktiko jakin batzuetan bakarrik gauzatzen dira, eta hitzez-hitzezko erabilerek baino bariazio murriztagoak izaten dituzte. Hala, kasu baterako, *lo egin* eta *lan egin* aditz-lokuzioen agerpenak identifikatu nahi baditugu, bazter utziko genituzke (115)eko eta (116)ko adibideak. Izan ere, adibideotan, *lan-egin* eta *lo-egin* hitz-konbinazioen erabilerak aditz-esapideen aldagarritasun-mugetatik kanpo daude —objektu den osagaiak ezin baitu modifikatzailerik edo determinatzailerik onartu— eta, hortaz, UF interpretazioa ukatuko litzaieke.

- (115) a. Lau eguneko loa egin zuen, ura edateko bakarrik esnatu eta eser-tzen zela. (*Maitea*, Toni Morrison/Anton Garikano)
- b. Goizean goizik jaiki nintzen, ariketa fisikoak egiteko orduan, bate-re etenik gabeko lo bakarra eginda. (*Ihes betea*, Anjel Lertxundi)
- (116) a. Hortaz, lan enpirikoa egiten du Aristotelese. (*Filosofiako gida*, Askoren artean)
- b. Gisa honetako errenta bat orokortzeak zenbait lan ez egitea bul-tzatuko luke? (*Txanponaren bi aldeak*, Iñaki Heras)
- c. Eta ikerketa egitera bortxatua ez dagoenak, oster, eskolak emateaz gain unibertsitatearen helburuekin bat egin lezaketen beste lan batzuk ere egin beharko lituzke. (*Unibertsitatea eta euskal gizartea gaur*, Juan Ignacio Pérez/Pello Salaburu)

Hurbilpen horrek, bada, UFek izan ditzaketen aldaketa morfosintaktikoak ezagutzea eskatzen du. Hori eskuz egin liteke, esapide bakoitzak izan ditzakeen bariazioen berri emango duen deskripzioaren bidez (Li *et al.*, 2003; Hashimoto *et al.*, 2006). Hala ere, eskuzko etiketatzeak eskatzen duen lan

eskerga arintzeko alternatiba izan daiteke ikasketa gainbegiratua, UF jakin baten gauzatze posibleak aurreikusiko dituen.

Guztiarekin ere, hitz-konbinazio jakin bat UFaren bariazio morfosintaktikoen muga barruan erabiltzeak ez du bermatzen hitzez-hitzezko erabilera ez denik. Hala, 117. adibidean, esate baterako, *harpa-jo* hitz-konbinazioa zentzu literalean erabili da, aditz-esapidearen baldintza morfosintaktikoak betetzen dituela esan daitekeen arren.

- (117) Jinen zaren orduko galdutako dut harpa jo nahi dudala, nire gutuna ahalik lasterrena izan dezazun (*Harreman arriskutsuak*, Choderlos de Laclos/Jon Muñoz)

Hala, Fazly *et al.*ek (2009), esate baterako, ‘aditza + izena’ konbinazio idiomatikoen¹¹¹ finkapen lexikal eta sintaktikoa baliatuta, aditz-esapideon jorkaera lexiko-sintaktikoak automatikoki eskuratu eta kodetzeko teknikak garatu dituzte. Autoreek neurri estatistiko berriak proposatzen dituzte ‘aditza + izena’ konbinazio baten finkapen lexiko-sintaktikoaren maila kuantifikatzeko. Hartara, esapideak motaka sailkatzeko ez ezik horien agerpen puntualak testuinguruan identifikatzeko ere gauza dira. Alabaina, aditz-esapidearen gauzatze-forma berdinetan ageri diren erabilera literalak bereizteko, aipatu teknikak eredu gainbegiratu batekin osatzen dituzte.

V.4 Unitate Fraseologikoen interpretazioa

UFen erauzketaren eta identifikazioaren parte gisa, esapide mota jakin batzuetan beharrezkoa da banako UFen barne sintaxia eta semantika desanbi-guatzea.

V.4.1 Barne-sintaxiaren interpretazioa

Barne sintaxiaren anbiguitasun-adibide argia dugu hiru hitz edo gehiagoko izen elkartuen kasua ingelesez. Hala, *glass window cleaner* izen elkartuak, esate baterako, bi interpretazio izan ditzake, sintagmaren bi kortxetamendu posibleei dagozkienak: (1) *[[glass window] cleaner]*, ‘kristalezko leihoak garbitzeko produktua’ edo (2) *[glass [window cleaner]]*, ‘leiho-garbigailu bat,

¹¹¹Aditz batez eta objektu zuzenaren funtzioan doan izen batez osaturiko aditz-esapideei deitzen diete autoreek *Verb-noun idiomatic combinations* (VNICs).

kristalez egina' (Baldwin eta Kim, 2010). Kasu honetan, analisi zuzena lehen aukera litzateke (ezker-kortxetamendua). Aitzitik, *movie car chase*-ek eskuin-kortxetamendua izango luke: [*movie [car chase]*], 'filmetako auto-persekuzioa'¹¹².

Kortxetamendua ebazteko hurbilpen ohikoenak analisi estatistikoan oinarritzen dira. Eredu auzokidean (*adjacent model*), [*I1 I2 I3*] hitz elkartu hirukoitzerako, [*I1 I2*] hitz bikotearen maiztasuna alderatzen da [*I2 I3*] bikotearenarekin. Hala, [*I1 I2*] pareta usuagoa dela iritziz gero, ezker-kortxetamendudun analisia hautatzen da, eta, osterantzean, eskuinekoa hobesten da (Marcus, 1980).

Mendekotasun-ereduan (*dependency model*), aldiz, izen elkartua [*I1 I2*] eta [*I1 I3*] mendekotasun-sekuentzietan banatzen da. [*I1 I2*] sekuentzia usuagoa bada, ereduak ezker-kortxetamenduaren aldeko hautua egingo du, eta, aldiz, [*I1 I3*] sekuentzia sarriago azaltzen bada, eskuineko kortxetamendua hobetsiko du (Lauer, 1995).

Mendekotasun-ereduak eredu auzokideak baino emaitza hobeak ematen dituen arren, ondoen aritzen diren ereduak bietako ezaugarriak hartzen dituzte, hainbat ezaugarri sintaktiko eta semantikorekin batera (Nakov eta Hearst, 2005; Vadas eta Curran, 2008).

V.4.2 Interpretazio semantikoa

Baldwin eta Kimek (2010) diotenez, UFen interpretazio semantikoa bi hauen bidez egin ohi da gehienetan:

- inbentario semantiko zabal bat, hitz bakunak zein konplexuak bere baitan hartzen dituen, adibidez WordNet¹¹³ (Fellbaum, 1998)

¹¹² Azkaratek (1990) dioenez, inguruko hizkuntzetarako autore guztiek defendatu dute "*bi osagai baino gehiago izan arren, hitz elkartuak beti egitura bitarra duela. Hau da, bi osagai elkartzen direla hitz elkartua sortzeko, eta hitz elkartu hori, aldi berean, hitz elkartu berri baten osagai dela, berez nahi adina bider errepika daitekeen operazioa izanik*". Dvandva elkarrekin ezagutzen ez dituzten hizkuntzetan zatiketa bitarra egitea ulergarria bada ere, *begi-sudur-belarrietan*, *lur-zero-itsasoak* edo *egoki-erraz-laburrena* bezalako hitz elkartu kopulatiboetan ez dago binakako egiturarik, hiru osagaiak maila berean baitaude.

¹¹³ Ingeleserako datu-base lexikala da WordNet. Hitzak sinonimoetan (*synsetetan*) biltzen dira bertan, definizio labur eta orokorrak eskaintzen dira, eta sinonimo multzo horien arteko erlazio semantikoak ere adierazten dira. Bi helburu nagusi ditu WordNetek, batetik, hiztegi baten eta thesaurus baten arteko konbinazio bat sortzea, erabiltzeko intuitiboagoa dena, eta bestetik, testuen analisi automatikorako zein adimen artifizialeko aplikazioetarako euskarria izatea.

- erlazio semantikoen multzo bat, osagaien arteko interakzio semantikoen berri ematen duena

UFak semantikoki interpretatzeko lehenengo bidearen ohiko hurbilpen bat osagaien antzekotasunaz baliatzen da. Demagun, esate baterako, *garambulla juice* ‘garambullo-zukua’ balizko izen-elkartu berria interpretatu nahi dugula. Horretarako, WordNeten (edo beste inbentario semantikoren batean) antzeko modifikatzaileak edo buruak dituzten izen elkartuak bilatuko ditugu. Era horretan, *apple juice*, *cranberry juice*, *grape juice*, *grapefruit juice*, *orange juice* edo *pineapple juice* bezalakoak aurkituko ditugu ingelesezko WordNeten, non modifikatzaileak —*garambulla* bezalaxe— *edible fruit* (‘fruta jangarri’) gisa etiketaturik dauden. Horrela estrapola daiteke *garambulla juice*-ren interpretazioa —aipaturiko izen elkartuena bezalatsu— “*juice MADE FROM garambulla*” (‘garambullaz eginiko zukua’) dela, non *juice* buruak FOOD PRODUCT interpretazioa duen eta *garambulla* modifikatzaileak, ostera, FRUIT adieran erabilia den (Moldovan *et al.*, 2004; Kim eta Baldwin, 2007).

Bigarren bidearen ildotik, hitz elkartuen osagaien arteko erlazio semantikoa zehazteko, hurbilpen usu batek klase semantiko bakoitza azaleko gauzatze batekin edo parafrasi batekin identifikatzen du (Lapata, 2002; Grover *et al.*, 2004; Nicholson eta Baldwin, 2006; Nakov eta Hearst, 2008). Esate baterako, buruzat aditzetiko izen bat duten izen elkartuetan badira oinarritzko bi klase: SUBJEKTUA, modifikatzaileak buruaren aditz-oinarriarekiko subjektu gisa funtzionatzen duenean, eta OBJEKTUA, modifikatzaileak objektu-funtzioa betetzen duenean. Kasu baterako, *giza ikusmen* izen elkartuak SUBJEKTU erlazioa luke (*gizakiak ikusten du*) eta, ostera, *espazio-ikusmena* hitz elkartuak objektu erlazioa luke (*espazioa ikusi*). Bada, sintaktikoki analizaturiko corpus batean modifikatzailea eta aditz-oinarria perpaus berean agertzen direnetan, posible da jakitea kasu bakoitzean modifikatzaileak subjektu edo objektu funtzioa betetzen duen, eta, hala, sarrien gertatzen den funtzioaren arabera, hautatuko da izen elkartuaren interpretazioa ere.

Guztiarekin ere, Baldwin eta Kimek (2010) dioten bezalak, UFen interpretazio semantikoaren inguruan interes *sanoa* piztu den arren, inbentario semantikoen gaineko adostasunik eza eta corpus etiketatu eskuragarrien falta dira honen inguruko ikerketak dituen behaztopa-harri handienak.

V.5 Unitate Fraseologikoen deskribapena

Identifikazio-atazarekin oso loturik dago deskribapenarena. Arestian ikusi dugun bezala, UFen murriztapen morfosintaktikoan oinarritzen diren identifikazio-teknikek esapide bakoitzak izan ditzakeen bariazio morfosintaktikoak zehaztea eskatzen dute.

Hizkuntzaren prozesamenduan, UFen deskripzio morfosintaktikoa gauzatzzen duten ikerlanetan, bi joera nagusi bereiz daitezke. Lan batzuek egoera finituetako makinak baliatzen dituzte; horietan, hitz anitzeko unitateak kate lineal gisa tratatzen dira, bariazio morfosintaktikoen berri adierazpen erregularren bidez emanez. Bestetik, hurbilpen sintaktikoetan, testuingururik gabeko erregelak eta baterakuntza mekanismoak erabiltzen dituzte UFen identifikaziorako.

Egoera finituetako hurbilpenen artean, INTEX tresna multzoa aurkitzen dugu. LADL ikerketa-laborategian garaturiko DELA hiztegiekin batera sortua da INTEX tresna multzoa (Silberztein, 1993, 2000), egoera finituetako transduktore batean oinarrituta. DELAren estandarretan oinarriturik, hainbat hizkuntzatarako hiztegiak eratu dira, eta, horietako zenbaitetan, izen elkartuen tratamendurako proposamenak egin dira.

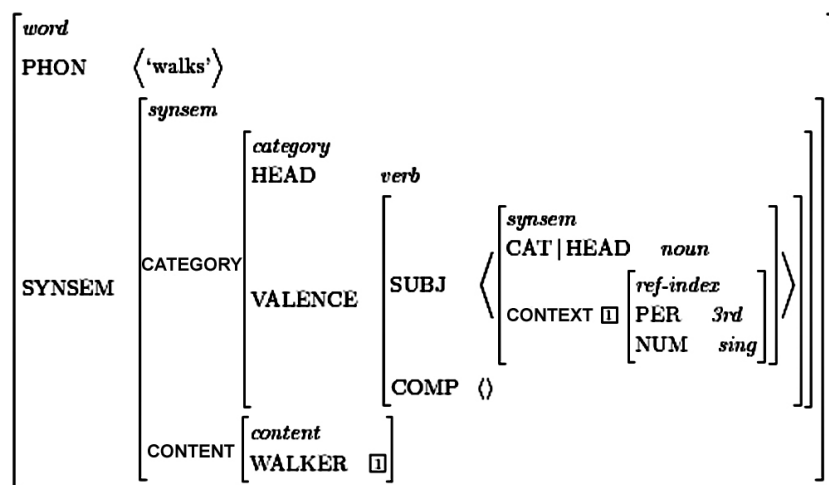
Guztiarekin, hurbilpen horretako tresna multzorik ezagunena Xeroxena dugu. Analisi zein sorkuntza morfologikoa burutzeko sistema informatiko eraginkorrak eraikitzea du xede eta hiru tresnek osatzen dute: (i) *lexc*, egoera finituetako lexiko-konpilatzailea, (ii) *twolc*, lengoaia informatiko aurreratua, eraldaketa morfofonologikoen berri ematen duten erregela paraleloak zehazteko, eta (iii) *xfst*, interfaze bat, besteak beste, adierazpen eta erlazio erregularren konpilatzaile batez hornitua, eta lexikoa eta erregela sekuentzialak konposatzeko erabiltzen dena (Beesley eta Karttunen, 2003). Hain zuzen ere, IXA taldeak euskarazko hitz bakunen prozesamendurako erabili duen tresna multzo bera da (ikus §II.1.2).

Tresna multzo horrek lan-erreminta paregabea eskaini du UFak prozesatzeko hainbat ikerlanetan. Horien artean azpimarratzekoak dira Karttunen eta besteren frantsesezko hitz elkartuen kasu-ikerketa (Karttunen *et al.*, 1992; Karttunen, 1993), IDAREX, frantsesezko eta, batik bat, alemanezko lo-kuzioen deskripzioa egiteko formalismoa (Segond eta Breidt, 1995; Breidt *et al.*, 1996a, b) edo turkierarako UFen prozesatzailea (Ofłazer *et al.*, 2004).

Beste alde batetik, zenbait ikerlanek **baterakuntzan** oinarrituriko gramatikak baliatu dituzte UFen deskripzioa burutzeko, osagaien arteko komun-

tadura ez ezik konputazionalki konplexuagoak diren bestelako dependentziak adierazteko ere egokiak direlako. Horien artean aipagarrienak ditugu LINGO proiektua (Sag *et al.*, 2002; Copestake *et al.*, 2002; Villavicencio *et al.*, 2004) eta FASTR¹¹⁴ (Jacquemin, 2001). Lehenengoa, Pollard eta Sagek (1994) garaturiko HPSG¹¹⁵ gramatika-teorian dago oinarritua eta bigarrena, berriz, PATR-II (Shieber, 1986) eta LTAG¹¹⁶ (Joshi *et al.*, 1975) formalismoetan dago inspiratua.

Formalismo horiek guztiak —HPSG, PATR-II zein LTAG— baterakuntzan oinarrituriko formalismoak ditugu, testuingururik gabeko gramatikak sortzeko erabiliak. Formalismootan, berebiziko garrantzia dute lexikoiek; sarreraz-zerrenda bat baino askoz gehiago dira, egitura aberats batez hornituta baitaude. Elementu lexikalei buruzko informazioa ezaugarri-egituretan ematen da, alegia, atributu-balio bikoteez osaturiko matrizeetan. Formalismo horietan, beraz, elementu lexikalak, erregela gramatikalak, gramatikaren printzipio orokorrak eta semantika, guztiak ezaugarri-egituren bidez deskribatzen dira, hartara uniformetasun handia mantenduz teoriaren alderdi desberdinen deskripzioan.

V.2 Irudia: *walks* aditzaren ezaugarri-egituraren matrizea HPSGn.

V.2 irudian¹¹⁷, esate baterako, ingelesezko *walks* ‘dabil, ibiltzen da’ adi-

¹¹⁴Fast Syntactic Term Recognizer-en akronimoa da FASTR.

¹¹⁵Head-driven Phrase Structure Grammar.

¹¹⁶Lexicalized Tree Adjoining Grammar.

¹¹⁷Atal honetan ageri ditugun ezaugarri-egituren matrizeak Pollard eta Sagen (1994) eta

tzaren matrize sinplifikatua ikus daiteke HPSG formalismoaren arabera adierazia.

Kasu honetan, zeinua ale lexikal bat da —hau da, *word* motako zeinua—, *walks* adizkiari dagokiona. *Word* motako zeinuen matrizeak bi ezaugarritan banatzen dira. Lehenengoak (PHONOLOGY) informazio fonologikoa jasotzen du eta bigarrenak (SYNSEM), ostera, informazio sintaktiko-semantikoa. Bigarren atributuaren balioa, aldi berean, beste matrize batek osatzen du eta horrela hurrenez hurren. Hala, CATEGORY atributuak hitzaren kategoria adierazteaz gain (HEAD), bere azpikategorizazioa ere zehazten du (SUBCAT). Bestalde, CONTENT atributuan ale lexikalaren irakurketa semantikoa adierazten da, batez ere erreferentziaren ikuspuntutik (INDEX: *pertsona*, *numeroa* eta *generoa*). Eta azkenik, CONTEXT atributua auresuposizioetan oinarritzen da; hala, ingelesezko *she* izenordainari dagokion erreferenteak genero femeninoa duela auresuposatzen da.

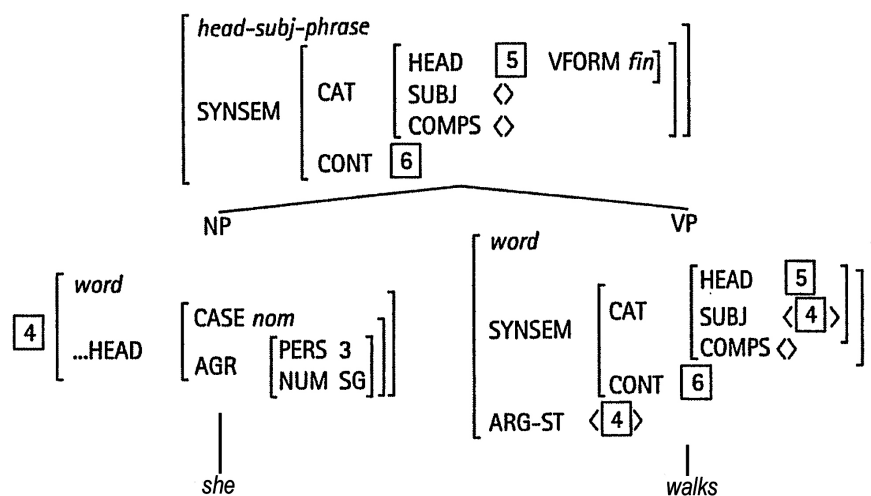
Baterakuntza, berriz, ezaugarri-egiturei aplikatzen zaien oinarritzko eragiketari deritzo, eta bi ezaugarri-egituratako informazioa bat egitean datza. Alegia, bi ezaugarri-egiturak bat egin dezaten balio berdinak eduki behar dituzte ezaugarri komunetan, eta beraz, ezaugarri-balioren bat gatazkan badago, ez da bat-egiterik gertatuko.

Adibidetxo batekin saiatuko gara azaltzen baterakuntza-prozesuaz esandakoa. *Walks* ale lexikala aditz iragangaitza izaki (ikus V.2 irudia), ez du osagarririk baina singularreko hirugarren pertsonako subjektua eskatzen du. Subjektuaren balio semantikoa (CONTENT) aditzaren argumentu bakarrarekin koindexaturik dago. Esate baterako, *she* izenordainaren argumentu-egiturak eskakizunok beteko lituzke.

Hala bada, *word* motako zeinuekin batera *phrase* motakoak daude HPSGn. Hauek ‘ume’ bat baino gehiago bateratzen dituzte eta gorantz hedatzen dute informazioa. Adibidez, *head-subj-phrase* zeinuak (ikus V.3 irudia) bi ume-ren beharra du: buru bat (aditza) eta buruaren zehaztapenak (SUBJ) beteko dituen.

Arestian aipaturiko proiektuek esapideen deskripziorako egiten dituzten proposamenak —dela egoera finituetan dela baterakuntzan oinarritakoak— aztertuko ditugu ondoren banan-banan.

Kuhnen (2007) lanetatik hartu ditugu bere horretan, ingelesezko termino eta laburtzapenekin.

V.3 Irudia: *Phrase* motako *head-subj-phrase* zeinuaren ezaugarri-egituraren matrizea HPSGn, zuhaitz moduan adierazia, zeinuen baterakuntza irudikatzeko.

V.5.1 DELA hiztegiak

Université Paris 7ko LADL¹¹⁸ ikerketa-laborategian, DELA¹¹⁹ hiztegi elektronikoa garatzeko estandar bat sortu zuten (Courtois eta Silberztein, 1990), zenbait hizkuntzatako hiztegiak eraikitze baliatu dena. Hiztegiok eraiki eta testuen analisi morfologiko automatikoak burutu ahal izateko, Silberzteinek (Silberztein, 1993, 2000) INTEX izeneko tresna multzoa garatu zuen. HPrako tresna multzo integratua da INTEX, egoera finitueta transduktoreetan oinarritua.

DELA hiztegiak hitz bakunak eta izen elkartuak zerrendatzen dituzte. DELAS¹²⁰ izeneko lexikoietan hitz bakun bakoitzaren flexio-paradigma guztia adierazten dute *flexio-kode* baten bidez. Flexio-kode horrek eragiketa-segida bat aplikatzen dio lehenari, hala nola, ‘azken karakterea kendu’, ‘karakterea berria erantsi’, ‘karakterea bat ezkerretara mugitu’ eta abar. Halaber, eragiketen bidez sorturiko formei dagozkien flexio-ezaugarriak zehazten dira, adibidez, ‘femenino singularra’. Esate baterako, frantsesezko *cousin* (‘lehengusu’) sarriak *N32* inflexio-kodea du:

¹¹⁸LADL = Laboratoire d’Automatique Documentaire et Linguistique.

¹¹⁹DELA = Dictionnaire Electronique du LADL.

¹²⁰DELAS = Dictionnaire Electronique du LADL pour les mots Simples.

N32: $(-/\langle \text{masc}, \text{sing} \rangle, s/\langle \text{masc}, \text{pl} \rangle, e/\langle \text{fem}, \text{sing} \rangle, es/\langle \text{fem}, \text{pl} \rangle)$

N32 kodearen arabera, hitzaren maskulino-singularreko flexioak lema-bera du ('-' zeinuak eragiketarik eza adierazten du); ostera, lema-ri *e* atzizkia gehituz sortzen da femenino-singularra etab. Hala, kode horrek sarre-raren lau forma jokatu sortzen ditu, bakoitzari dagozkion flexio-ezaugarriak (lema, generoa, eta numeroa) erantsiz:

<i>cousin</i>	$\Rightarrow$	lema: <i>cousin</i> , masc, sing
<i>cousins</i>	$\Rightarrow$	lema: <i>cousin</i> , masc, pl
<i>cousine</i>	$\Rightarrow$	lema: <i>cousin</i> , fem, sing
<i>cousines</i>	$\Rightarrow$	lema: <i>cousin</i> , fem, pl

DELAS lexikoi bateko sarrera guztiei dagozkien flexio-kodeak aplikatuta, hitz bakunen forma jokatu-erako DELAF¹²¹ hiztegia sortzen da automati-koki. Hiztegi hori egoera finitu-erako tresna batean konprimitzen da, anali-si morfologikoaren prozesuan ezarri aurretik.

Hitz bakunetan bezala, izen elkartuen deskripzioa ere modu kontrolatua-n egiten da DELAC¹²² izeneko hiztegietan, eta horien forma jokatuak (automa-tikoki sortuak) DELACF¹²³ hiztegietan biltegitratzen dira, konprimitu ondoren, testuetan aplikatu ahal izateko. Hitz elkartu jarraituak landu dituzte baka-rrik.

DELA metodologiak modu estentsiboan ekiten dio izen elkartuen anali-si morfologikoari, alegia, DELACF hiztegietan dauden hitz elkartuen forma jokatu guztiak testuko hitz-segidekin parekatzen dituzte.

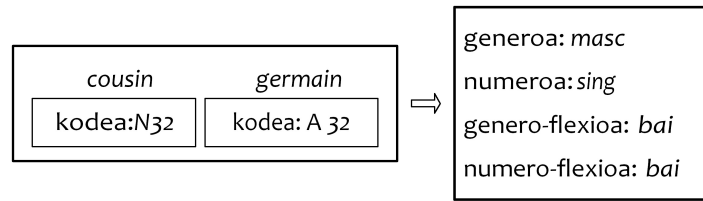
Izen elkartuen flexioak deskribatzeko, irtenbide ugari garatu dituzte es-kola honetako hiztegi ezberdinetan.

$\Rightarrow$ Sortu zen aurreneko DELAC hiztegia frantsesezkoa izan zen. Bertan, izen elkartuen flexio-paradigma, izen bakunetan ez bezala, ez da flexio-kode auto-nomoen bidez zehazten (Silberztein, 1993). Esate baterako, *cousin germain* ('lehengusu propio') sarreran, *N32* eta *A32* flexio-kodeak *cousin* eta *ger-main* hitz bakunei dagozkie hurrenez hurren, eta hitz elkartu osoa maskulino-singularra izanik, genero- eta numero-flexioa onartzen ditu (V.4 irudia).

¹²¹DELAF = Dictionnaire Électronique du LADL pour les mots Fléchies.

¹²²DELAC = Dictionnaire Électronique du LADL des mots Composés.

¹²³DELACF = Dictionnaire Électronique du LADL des mots Composés Fléchies.

V.4 Irudia: *cousin germain*.

Deskripzioan onartzen zaizkien flexio-kategoria guztietan (hemen, generoan eta numeroan) jotzen dute flexio-kode bat esleitu zaien osagai guztiek (kasu honetan, *cousin* eta *germain*), beti ere, osagaien arteko komunztadura nahitaez eginik. Horrela, sarrera konplexuaren forma jokatu guztiak sortzen dira automatikoki:

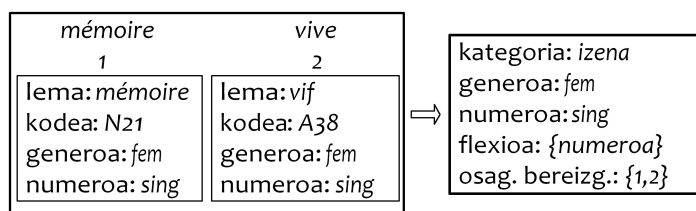
<i>cousin germain</i>	$\Rightarrow$	lema: <i>cousin germain</i> masc, sing
<i>cousins germaines</i>	$\Rightarrow$	lema: <i>cousin germain</i> masc, pl
<i>cousine germaine</i>	$\Rightarrow$	lema: <i>cousin germain</i> fem, sing
<i>cousines germaines</i>	$\Rightarrow$	lema: <i>cousin germain</i> fem, pl

$\Rightarrow$ Ingeleseko DELAC hiztegian, zenbait hobekuntza inplementatu ziren frantsesezko modeloaren aldean (Savary, 2000):

- (i) osagaien forma jotatuetatik (DELAF hiztegitik) hartzen dira izen-lokuzioa osatzeko lemak, ez osagaien lemetatik.
- (ii) elkartearen burua eta harekin komunztatzen duten hitzak adierazten dira ‘osagai bereizgarriak’ (*characteristic constituents*) eremuan.
- (iii) salbuespenezko formak esplizituki deskribatzen dira.

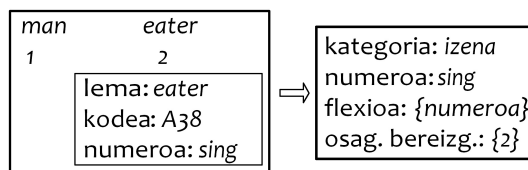
Lehenbiziko hobekuntzaren bidez, lema faltsuak saihesten dira, unitate konplexuaren lema eta osagaiena argi bereiziz (ikus V.5 irudia).

Hala, *mémoire vive* (‘RAM memoria’, ‘memoria bizi’) elkartean, esate baterako, bigarren osagaiaren lema *vif* izanik ere, unitate osoarena *mémoire vive* dugu, ez baitu osagaien lemetatik hartzen; horrela, frantsesezko hiztegiaren lehen bertsioak sortzen zuen **mémoire vif* lema faltsua saihesten da.

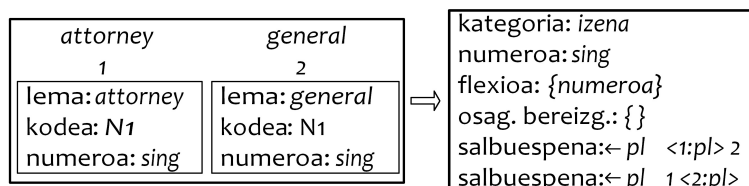
V.5 Irudia: *mémoire vive*.

Halaber, unitate osoari bere kategoria eta flexio-kodea esleitzen zaizkio, eta flexioa zein osagaik hartzen duen zehazten da; *mémoire vive*-ren kasuan bi osagaiek komunztatzen dute numeroan.

Ingeleseko *man eater* ('gizajale') hitz elkartuan, oster, bigarren osagaiak bakarrik hartzen du numero-flexioa (*man eaters*) (ikus V.6 irudia).

V.6 Irudia: *man eater*.

Ordea, salbuespenen eremua baliatzen da irregulartasunak deskribatzeko, hala nola, ingelesezko *attorney general* (≈'justizia-ministroa') hitz elkartu exozentrikoaren bi plural posibleak (*attorney generals* eta *attorneys general*). Ikus V.7 irudia.

V.7 Irudia: *attorney general*.

Baterakuntza-formalismo baten bidez, komunztadura-erregela konplexuak modu trinkoan adieraz daitezke. Esate baterako, polonierazko *majster klepka*

(‘iaioa, trebea’) izen elkartuaren bi osagaiak numeroan eta kasuan komunizatu behar dutela deskriba daiteke, V.8 irudian erakusten den bezala.

<i>majster</i> 1	<i>klepka</i> 2	
lema: <i>majster</i>	lema: <i>klepka</i>	
kodea: <i>N1-er</i>	kodea: <i>N4-ka</i>	
kasua: <i>nomin</i>	kasua: <i>nomin</i>	
generoa: <i>masc-hum</i>	generoa: <i>fem</i>	
numeroa: <i>sing</i>	numeroa: <i>sing</i>	

⇒

kategoria: *izena*
 kasua: *nomin*
 generoa: *masc-hum*
 numeroa: *sing*
 flexioa: {*numeroa, kasua*}
 osag. bereizg.: {1}
 salbuespena: $\$Numeroa \leftarrow <1:\$Numeroa> <2:\$Numeroa>$
 salbuespena: $\$Kasua \leftarrow <1:\$Kasua> <2:\$Kasua>$

V.8 Irudia: *majster klepka*.

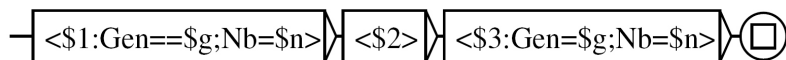
Silberzteinek (2005) hitz bakunen zein elkartuen flexioa deskribatzeko formalismo bateratua proposatzen du. Hitz elkartuak —hitz bakunak bezalaxe— karaktere-sekuentzia gisa tratatzen dira, zuriuneak barne, eta horien flexio-aukeren berri emateko, ez da hitz bakunen deskribapen morfologikoaren beharrik. Hitz bakunekin bezalaxe, elkarteen flexio-aldakuntzak adierazteko, behar adina eragiketa-segida aplikatzen dira sortu nahi den forma bakoitzeko. Berbarako, *attorney general* izen elkartua honako kode honen bidez deskriba daiteke.

attorney general=<E>/sing + <PW>s/pl + s/pl

Esan nahi baita, oinarri-formari atzizki huts bat (<E>) gehituta singularra sortzen da (*attorney general*), lehen hitzaren amaieran *s* bat gehituz plurala egiten da (*attorneys general*), eta hitz elkartu osoaren ondoren *s* bat erantsita, berriz, pluraleko bigarren forma posiblea eratzen da (*attorney generals*).

⇒ DELA motako hiztegi elektronikoen ildotik, Savaryk hitz elkartuen flexioa deskribatzeko formalismo bat proposatzen du, *Multiflex* sisteman oinarritua (Savary, 2005, 2009). Formalismoak hitz elkartu baten flexioaren deskribapen osoa grafo baten bidez egitea ahalbidetzen du. Grafoaren bide bakoitzak forma jokatu bat edo gehiago deskribatzen ditu. Baterakuntza-mekanismo batek flexio-paradigma konplexuak eta osagaien arteko komunztadura modu trinkoan adierazteko aukera ematen du. V.9 irudiko grafoak, kasu baterako, *mémoire vive* bezala jokatzaren duten frantsesezko hitz elkartuak deskribatzen

ditu¹²⁴.

V.9 Irudia: *memoire vive* eta *cordon bleu* gisa jokatzeko hitz elkar-tuetarako NC_NXA *Multiflex* flexio-grafoa.

Flexio-grafo bakoitza kode batez izendatzen da (adib. NC_NXA), eta hala, flexio-grafo bera esleitu dakioke berdin jokatzeko lema guztiei. Areago, balioa heredatzeko eragiketa (==) dela eta, flexio-balio ezberdinak dituzten sarrerak ere grafo berberarekin adieraz daitezke. Esate baterako, *cordon bleu* sarreraren flexio-aukerak *memoire vive*-ren grafo berberarekin adieraz daitezke, lehena maskulinoa eta bigarrena femeninoa izanik ere.

Formalismo horren bidez, morfologia-balioen edozein konbinazio adieraz daitekeenez, irregulartasunak ere deskriba daitezke.

Hitz bakunaren deskripzio morfologikotik aski bereiz funtzionatzeko diseinatu da sistema. Sarreraren deskripzioa flexio-kategoria zerrenda baten bidez egiten da (hizkuntzen arabera alda daitekeena: generoa, numeroa, kasua etab.), dagozkien balio posibleekin batera (maskulinoa, plurala, genitiboa etab.).

V.5.2 Frantsesezko hitz-elkarketa Xeroxen sistemarekin

Karttunenek eta bestek (Karttunen *et al.*, 1992; Karttunen, 1993) frantsesezko hitz-elkarketaren tratamendurako egiten duten proposamena egoera finituetako morfologiaren aplikazio tipikoa da.

Erroaren arabera, frantsesezko izenen pluraleko atzizkiak hiru alomorfo izan ditzake: -s (*chef/chefs* ‘buruzagi, nagusi’), -x (*cheval/chevaux* ‘zaldi’), edo zero (*nez/nez* ‘sudur’, *prorata/prorata* ‘prorrata’). Bestalde, adjektibo femeninoak, oro har, erroari -e atzizkia gehituta lortu ohi dira, eta horrek

¹²⁴Bigarren osagaia (\$2) zuriuneari dagokio eta, beraz, operadorerik gabe ageri da, ez baitu aldaketarik hartzen. Lehen (\$1) eta hirugarren (\$3) osagaiek generoan (*Gen*) eta numeroan (*Nb*) komunztatu behar dute. Bi kategoria horiei esleitutako baterakuntza-al-dagaiek (\$*g* eta \$*n*) adierazten dute dagokien kategoriako edozein balio har dezaketela, alegia, {*masc,fem*} eta {*sing,pl*} hurrenez hurren. Halaber, hitz elkartuaren generoa lehen osagaiek heredatzen da; hori adierazten du == sinbolo bikoitzak.

eragina du plurala gauzatzerakoan (*social/sociaux* maskulinorako baina *soziale/sociales* femeninorako). Bestalde, zenbait hitzek forma bikoitzak onartzen dituzte pluralerako (*travail/travaux ~ travails*).

Horren guztiaren berri emateko, batetik, hitz bakunen lexiko bat eraikitzen da; bertan frantsesezko izenak eta adjektiboak ez ezik genero- eta numero-morfemak ere zehazten dira, II.1.2.1 atalean euskararako ikusi dugun bezalatsu. Lehenengo eta behin, hitz bakunak zerrendatzen dira, morfemekin batera, eta guztiak azpilexikoetan multzokatzen dira; azpilexiko bakoitza kode-izen batekin izendatzen da. Sarrera bakoitzari, dagokion informazio morfologikoarekin batera (kategoria, numeroa, generoa etab.), jarraitze-klase bat —hau da, bere ondotik har ditzakeen morfemen multzoa— esleitzen zaio. Jarraitze-klasea azpilexikoez edo/eta beste jarraitze-klase batzuez osaturik dago eta kode batekin izendatzen da.

Bestetik, morfemetan gertatu ohi diren eraldaketa morfofonologikoen berri emateko, erregela morfofonologikoen gramatika bat lantzen da adierazpide erregularrez taxutua, euskararako egin den antzera (ikus §II.1.2.2).

Azkenik, lexikoaren informazioan eta berridazketa-erregelen multzoan oinarrituta, transduktoreak edozein hitz-forma jokatu analiza dezake. Analisirako ez ezik hitz-formen sorkuntzarako ere balio du transduktoreak. Hona, esate baterako, lexikoko zenbait sarreratarako transduktoreak sorturiko formak:

chef+N+Masc+Pl	chefs	hôtel+N+Masc+Pl	hôtels
chef+N+Masc+Sg	chef	hôtel+N+Masc+Sg	hôtel
cheval+N+Masc+Pl	chevaux	nez+N+Masc+Pl	nez
cheval+N+Masc+Sg	cheval	nez+N+Masc+Sg	nez
dieu+N+Masc+Pl	dieux	prorata+N+Masc+Pl	prorata
dieu+N+Masc+Sg	dieu	prorata+N+Masc+Sg	prorata
démocrate+N+Fem+Pl	démocrates	social+Adj+Fem+Pl	sociales
démocrate+N+Fem+Sg	démocrate	social+Adj+Fem+Sg	sociale
démocrate+N+Masc+Pl	démocrates	social+Adj+Masc+Pl	sociaux
démocrate+N+Masc+Sg	démocrate	social+Adj+Masc+Sg	social
eau+N+Fem+Pl	eaux	travail+N+Masc+Pl	travails
eau+N+Fem+Sg	eau		travaux
		travail+N+Masc+Sg	travail

Ohar bedi *travail* izenaren pluralak azaleko bi gauzatze dituela (*travaux* eta *travails*); izan ere, lexikoan bi sarrera ditu, eta beraz, bitarteko bi forma: *travail+N+Masc+Pl* eta *travail^s+N+Masc+Pl*. Normalean gertatu ohi den *-al > aux* eraldaketa ez da gertatzen bigarren forman, [^] diakritikoaren

presentziak salbuesten baitu transformazio horretatik. Behin betiko forma osatzean, diakritikoa bera desagertu egiten da, jakina.

Hitz bakunen modu bertsuan tratatzen dituzte autoreek hitz elkartuak ere. Frantsesezko izen eta adjektibo elkartuetan, askotariko patroiak daude. Sarritan, elkartearen bigarren osagaiak bakarrik hartzen du pluraleko marka (*mini-jupe/mini-jupes*¹²⁵ ‘minigona’), batzuetan, lehen osagaiak bakarrik (*chef-d’oeuvre/chefs-d’oeuvre* ‘maisulan’) eta beste zenbaitetan osagai biek (*social-démocrate/sociaux-démocrates* ‘sozial-demokrata’). Hitz elkartu batzuek, osteraz, ez dute bat ere markarik hartzen plurala eratzekeo (*porte-plume* ‘luma-euskarri’). Formari bakarrik erreparatuta, ezin omen da aurreikusi hitz elkartu jakin bat zein klasekoa den eta, beraz, lexikoan bertan markatu beharrekoa dela deritzote autoreek.

Pluraleko marka bigarren osagaian hartzen duten hitz elkartuak deskribatzeko, aski da hitz bakunetarako sorturiko erregela-sistema. Gainerako kasuetarako, bistan denez, hori ez da nahikoa. Horien berri emateko, bigarren erregela-sistema bat sortu dute autoreek non zehazten den pluraltasuna lehen osagaian, bigarrenetan edo bietan azaltzen den. Erregela berriek ez dute eraginik hitz bakunetan, diakritiko konposatuak baliatzen baitira.

Erakusgarri gisa, honako hitz elkartu hauen sarrera eta azpilexiko berriekin aberastu liteke hasierako izenen azpilexikoa:

```
! Additions to Multichar_Symbols
  ^n ^nn ^an

! Additions to LEXICON Nouns
  cheval-vapeur      NN1m ;
  eau-de-vie         NN1f ;
  hôtel-dieu         NN1m ;
  plain-chant        NN2m ;
  porte-fenêtre      NN2f ;
  social-démocrate   AN2mf ;
  porte-plume        Nmi  ;

! New sublexicons
  LEXICON NN1m      0: ^n Nm ;
  LEXICON NN1f      0: ^n Nf ;
  LEXICON NN2m      0: ^nn Nm ;
  LEXICON NN2f      0: ^nn Nf ;
  LEXICON AN2mf     0: ^an Nm ;    0: ^an Nf ;
```

¹²⁵ Autoreengandik jaso dugu adibidea. Alabaina, *mini-jupe* ez da hitz elkartua, eratorria baizik.

Bertan, ⁿ diakritikoa erabiltzen da *hôtel-dieu* ‘ospitale nagusi’ gisako hitz elkartuetan non plural marka lehen osagaiak hartzen duen (*hôtels-dieu*). Ostera, *porte-fenêtre* ‘beirazko atea’ bezalako izen-izen elkarteetan, non bi osagaiak hartzen duten plural-marka (*portes-fenêtres*), ⁿⁿ marka erabiltzen da. Aldiz, lehen osagaiak —adjektiboek bezala— generoan eta numeroan jokatzeko duen elkarteetan (*social-démocrate*, *sociale-démocrate*, *sociaux-démocrates*, *sociales-démocrates*), ^{an} marka baliatzen dute.

Eraldaketa morfonologikoen berri emateko, aldiz, honako erregela berri hauek zehaztu behar dira:

[...]

Definitions

```
FirstWord = #: [Letter - %-]+ ;
LastWord = %- Letter+ ;
InsertContext = :Gender :Number LastWord ;
CopyContext = LastWord CopyMark:0 ;
DeleteContext = DeleteMark:0 (Cat:) (Gender:);
```

Rules

```
"1. Insert +N"
0:%+N <=> FirstWord _ InsertContext CopyNMark: ;

"2. Insert +Adj"
0:%+Adj <=> FirstWord _ InsertContext %^ an: ;

"3. Copy gender"
0:Gx <=> FirstWord (:Cat) _ :Number CopyContext Cat: Gx: ;
where Gx in Gender;

"4. Copy number"
0:Nx <=> FirstWord (:Cat :Gender) _ CopyContext Cat: Gender: Nx: ;
where Nx in Number;

"5. Delete category"
Cat:0 <=> DeleteContext _ ;

"6. Delete gender"
Gender:0 <=> DeleteContext _ ;

"7. Delete number"
Number:0 <=> DeleteContext _ ;
```

1-4 erregelek kategoria, genero eta numero egokia txertatzen dute hitz

elkartuaren lehen osagaiaren ostean. Aldiz, 5-7 erregelek kode morfologikoak (kategoria, generoa eta numeroa) ezabatzen dituzte bigarren izenaren bukaran, *hôtel-dieu* moduko hitzetan.

Ondoren, lexikoi berria konpilatuz eta erreskadan bi erregela-sistemak aplikatuz —hitz elkartuetaarako erregelak aurrena, eta hitz bakunetarakoak ondoren—, konpilatzaileak honako forma hauek ezagutzeko (eta sortzeko) gauza da:

cheval-vapeur+N+Masc+Pl	chevaux-vapeur
cheval-vapeur+N+Masc+Sg	cheval-vapeur
eau-de-vie+N+Fem+Pl	eaux-de-vie
eau-de-vie+N+Fem+Sg	eau-de-vie
hôtel-dieu+N+Masc+Pl	hôtels-dieu
hôtel-dieu+N+Masc+Sg	hôtel-dieu
plain-chant+N+Masc+Pl	plains-chants
plain-chant+N+Masc+Sg	plain-chant
porte-fenêtre+N+Fem+Pl	portes-fenêtres
porte-fenêtre+N+Fem+Sg	porte-fenêtre
porte-plume+N+Masc+Pl	porte-plume
porte-plume+N+Masc+Sg	porte-plume
social-démocrate+N+Fem+Pl	sociales-démocrates
social-démocrate+N+Fem+Sg	sociale-démocrate
social-démocrate+N+Masc+Pl	sociaux-démocrates
social-démocrate+N+Masc+Sg	social-démocrate

V.5.3 IDAREX

Bestalde, frantseseko eta, batik bat, alemanezko lokuzioen deskripzioa egiteko, IDAREX¹²⁶ formalismoa garatu zuten bi mailatako morfologian oinarriturik (Segond eta Tapanainen, 1995; Segond eta Breidt, 1995; Breidt *et al.*, 1996a, b). Autoreek alemanezko aditz-lokuzioen deskripzioan zentratzen dira batez ere, alemanez aldagarritasun-mailarik handiena erakusten duten lokuzio motak baitira, eta adierazpen erregularrak baliatzen dituzte aldakuntza posible guztien berri emateko.

Formalismo horretan, lokuzioaren hitz-osagaiak bi mailatan adierazten dira deskripzioan. Batetik, osagai bat beti forma berean azaltzen bada (*surface form*), ‘:’ marka jartzen zaio aurretik (:welle). Aldiz, baldin osagaiak zenbait morfologia-aldakuntza eduki baditzake, morfologia-aldagai bat gehitzen zaio, ondoren ‘:’ marka erantsia duela (welle Nsg:). Aldagai horren bitartez, osagai horren flexio-aukerak adierazten dira.

¹²⁶Idioms As Regular EXpressions.

Autoreek lau aldakuntza mota bereizten dituzte lokuzioetan: aldakuntza morfosintaktikoa, ‘modifikazioa’ (*modification*), aldakuntza lexikala eta malgutasun sintaktikoa.

Aldakuntza morfosintaktikoa: Arestian aipatu dugun bezala, lokuzioetako osagai batzuek zenbait flexio onar ditzakete. Horien berri emateko, *morfologia-aldagaia* deritzona baliatzen da. Hartara, UFen malgutasun morfosintaktikoa modu trinko batean adierazten da, eta, lokuzioak har ditzakeen forma guztiak zerrendatu beharrik ez dagoenez, lexikografoaren lana nabarmen arintzen da.

UFetako osagaiek eduki ditzaketen morfosintaxi-aldakuntzak askotarikoak izan daitezke.

[durchschlagend A: Erfolg N:]

[grün Abse: Welle Nsg:]

Esate baterako, *durchschlagender Erfolg* (‘arrakasta gaitza’) izen-lokuzioan, *durchschlagend* adjektiboari A morfologia-aldagaia esleitu zaio, adjektiboei hartu ohi dituzten forma jokatu guztiak har ditzakeelako: bai kasu- eta numero-flexioak bai konparaziozko eta superlatibozko formak. Era berean, *Erfolg* osagaiari N aldagaia egokitu zaio, esan nahi baita, izenei dagozkien kasu- eta numero-forma guztiak onartzen dituela.

Ostera, *grüne Welle* (‘uhin berdea’¹²⁷) izen-lokuzioan, *grün* (‘berde’) adjektiboak, Abse aldagaia hartzen baitu, ez ditu onartzen konparatibozko eta superlatibozko formak. *Welle* izenak, halaber, singularreko formetara mugatu behar du nahitaez, horixe adierazten baitu esleitu zaion Nsg aldagaiak. Hartara, hitz-konbinazioa pluralean erabiliz gero (*grüne Wellen*, ‘olatu berdeak’), UFaren interpretazioa galduko luke, eta sistemak, beraz, ez luke lokuzio gisa identifikatuko.

Halaber, zenbait aditz-lokuziok pertsona- edo denbora-murritzapenak izan ohi dituzte. Hala, frantsesezko *les bons comptes font les bons amis* (‘kontuak garbi, adiskide zahar’) enuntziatu fraseologikoan, esate baterako, aditzak pluraleko hirugarren pertsonako formak onartzen ditu bakarrik.

[:les :bons :comptes faire Vpl3: :les :bons :amis] ;

¹²⁷Semaforoak sinkronizatzeko sistema da *grüne Welle* delakoa, auto-zirkulazioa arintzeko xedea duena. Kale nagusi batetik abiadura jakin batean joanez gero, semaforo-segida bat berde egokituko zaio gidariari.

Areago, murriztapena, batzuetan, kategoria gramatikalen mailan ere egin daiteke. Alegia, elementu lexikal jakin bat ez ezik hitz-klase orokor bat ere izan daiteke lokuzio baten osagaia. Alemanezko *von einer/der Idee durchdrungen* ('kontuarekin/kontu batekin itsututa (ibili/egon)') esapidean, esate baterako, bigarren osagaia edozein determinatzaile (DET) izan daiteke.

[:von DET :Idee ADV* durchdrungen A:] ;

Horiei *kategoria-aldagaiak* esaten diete autoreek (*word-class variables*).

Modifikazioak: Lokuzio batzuetan, badira, esapide osoaren esanahia aldatu gabe, ezaba daitezkeen osagaiak. Adierazpide erregularretan, UF baten osagai jakin bat hautazkoa dela adierazteko, parentesi artean jarri ohi da. Honela adieraziko litzateke, kasu baterako, *den (schönen) Schein* ('itxurak/itxura onak') non *schönen* ('onak') osagaia aukerakoa den:

[:den (:schönen) :Schein] ;

Halaber, beste batzuetan, kategoria gramatikal jakin bateko edozein hitz tarteka daiteke esapideen osagaien artean. *Kategoria-aldagaiak* definitu izanak mugagabeko modifikazio lexikalak deskribatzeko bidea ematen du. Esate baterako, frantsesetzko *prendre le taureau par les cornes* ('zezenari adarretatik heldu') aditz-esapidean, edozein adverbio txerta daiteke lehenengo eta bigarren osagaien artean (adib. *je prends 'souvent' le taureau par les cornes*). Areago, nahi hainbat adverbio txerta daitezke errenkadan posizio horretan. Bada, ADV kategoria-aldagaiari '*' eragilea erantsiz adierazten da hori.

[prendre Verb: ADV* :le :taureau :par :les :cornes] ;

Kategoria-aldagai sinpleetan oinarrituta, aldagai konplexuagoak defini litezke, izen-sintagma (NP) edo preposizio-sintagma (PP) bezalako kategoria sintaktiko konplexuagoetarako (Breidt *et al.*, 1996b).

Aldakuntza lexikalak: IDAREX formalismoan, osagai baten alternantzia lexikala ere adieraz daiteke, beti ere esapidearen esanahia aldatzen ez bada. Disjuntzio baten bitartez adierazten da alternantzia hori, '|' sinboloarekin. Hala, frantsesez semantikoki kideak diren *perdre la tête*, *perdre la boule* eta *perdre les pédales* ('burua galdu' lit. 'burua/bola/pedalak galdu') aditz-esapideak honela adieraziko lirateke:

[perdre Verb: [:la :tête | :la :boule | :les :pédales]] ;

Malgutasun sintaktikoa: Lokuzio askotan, osagaien hurrenkera ez da finkoa izaten. Adibidez, egitura pasiboek, topikalizazioak edo fokalizazioak hurrenkera-aldaketak eragiten dituzte alemanezko aditz-esapideetan. Hurrenkera-alternantzia horiek disjuntzioen bidez ‘|’ irudikatzen dira adierazpen erregularretan.

Ondorengo adierazpideak, esate baterako, *den (schönen) Schein (zu) wahren* ‘itxurak gorde’ aditz-esapidearen deskripzioa egiten du.

[:den (:schönen) :Schein (:zu) wahren V: |
wahren Vfin: (ADV* NPnom) ADV* :den (:schönen) :Schein] ;

Lehenengo lerroan, aditza (*wahren*) objektuaren ostean joan ohi diren gauzatzen berri ematen da. Parentesi artean *den schönen* adjektiboa auke-rakoa da (‘itxura (onak) gorde’) baita infinitiboko *zu* partikula ere. Aurretik ‘:’ sinboloa duten osagaiak (*den, schönen, Schein* eta *zu*) bere horretan bakarrik ager daitezke. Aldiz, *wahren* aditzak edozein forma jokatu (V) har dezake.

Bigarren lerroan —lehen gauzatze-eskematik ‘|’ eragileaz bereizirik—, esapide beraren beste aldaera batzuk deskribatzen dira non aditza objektuaren aurretik doan. Kasu honetan, aditzak forma jokatuak (Vfin¹²⁸) har ditzake bakarrik. Halaber, aditzaren eta gainerako osagaien artean adberbioak edo/eta pertsona-izenordain bat tarteka daitezke, *dabei wahr er immer den Schein* esaldian bezala:

dabei wahr er immer den Schein
≈ horretan gordetzen du hark beti -ak itxurak
Horretan, beti gordetzen ditu itxurak

Bestalde, aldakuntza sintaktiko horiek guztiak modu orokorrago batean adierazteko, IDAREXek makroak definitzeko aukera ematen du. Hala, makroaren barnean, esapidearen osagaiak zenbakizko parametro batekin adierazten dira (§1, §2, §3..., posizioaren arabera), eta lokuzio bakoitzean parametro bakoitzak osagai ezberdina instantziatuko du.

¹²⁸Ingeleseko *finite verb*-etik, ‘aditz jokatua’.

Horrez gain, lokuzioen osagai-segida finkoak multzokatzeko, luzera ezberdineko `fix.i` makro osagarriak definitzen dituzte (`fix1`, `fix2`, `fix3`... osagai kopuruaren arabera). Hartara, makro nagusian aldagai bakarrarekin instantziatu daitezke multzook.

Esate baterako, arestiko aditz-esapidearen *den (schönen) Schein* izen-sintagma `fix3` makro osagarri batean multzokatzen da. Bada, *den (schönen) Schein wahren* aditz-esapiderako arestian idatzi dugun deskripzio konplexuaren ordeztu, autoreek `WOV21Arg` makroa definitu dute.

```
WOV1Arg:
[ \ $1 (:zu) \ $2 V: |
  \ $2 Vfin: (ADV* NPnom) ADV* \ $1 ]
```

Bertan, `$1` parametroak *den (schönen) Schein* hitz-segida osoa instantziatuko du, eta `$2` parametroak, ostera, *wahren* aditza. Horretarako, baina, makro osagarria definitu behar da aurrena¹²⁹.

```
WOV1Arg( fix3(:den ( :schönen ) :Schein) wahren)
```

Hartara, berdin jokatzeko duten esapideak, hala nola *die Ohren spitzen* ('belarria(k) zorroztu'), makro berdinarekin bitartez deskriba daitezke. Horretarako, aski da esapidearen makro osagarriaren zehaztea multzokatu beharreko osagai-segida finkoa, kasu honetan *die Ohren*.

```
WOV1Arg( fix2(:die :Ohren) spitzen)
```

Behin makroa konpilatutakoan, *die Ohren spitzen* aditz-esapidearen deskripzio osoa sortuko da automatikoki:

```
[ :die :Ohren (:zu) spitzen V: |
  spitzen Vfin: (ADV* NPnom) ADV* :die :Ohren ]
```

¹²⁹Ohar bedi makro osagarria parentesi artean zehazten dela, eta makro nagusia, aldiz, kako zuzenen artean joan ohi dela.

V.5.4 Turkierazko lokuzioen prozesatzailea

Oflazerrek eta bestek (Oflazer *et al.*, 2004) turkierarako zenbait hitz anitzeko esapide tratatzeko prozesatzailea deskribatzen dute. Sistemak konbinazio jarraituak ezagutzen ditu.

Autoreek hiru multzo nagusitan banatzen dituzte tratatzen dituzten hitz anitzeko esapideak:

- Esapide finkoak¹³⁰: esapidearen osagai guztiak iharturik daude.
Mota horretakoak dira, adibidez, *hiç olmazsa* ('gutxienik ere', lit. 'inoiz ere ez bada') edo *ipe sapa gelmez* ('ezdeus', lit. 'ez da iristen soka eta kirtenera')
- Esapide malguak¹³¹: osagaietako batzuk iharturik ageri dira eta beste batzuek, osterara, morfologia- edo eratorpen-aldakuntzak izan ditzakete; halaber, osotasunaren esanahia ez omen da konposizionala.
Multzo horretan, objektua + aditza motako aditz-esapideak sartzen dituzte autoreek. Objektu funtzioa duen osagaia iharturik egon ohi da, eta aditza, berriz, jokatu egin daiteke. Izan ere, esapide osoak aditzetik heredatzen du dagokion informazio morfosintaktikoa. Esate baterako, *kafayî ye-* ('burutik jo/joan', lit. 'burua jan') aditz-esapidean, *kafayî* izena osagai finkoa dugu (*kafa* ('buru') + Noun+A3sg+Pnon+Acc) eta *ye*, osterara, aditza. Hala, esapideak honako forma jokatu hauek har ditzake, beste askoren artean:
 - *kafayî yedim* 'burutik joan nintzen'
 - *kafayî uyeceklerdi* 'burutik joateko zorian zeuden'
 - *kafayî yiyenler* 'burutik joan ziren horiek'
- Bikoiztapen-egiturak¹³²: patroi morfosintaktiko erdi-emankorrek dira, hainbat motatako bikoiztapenez gauzatuak. Nonbait, bikoiztapen-egi-

¹³⁰ Autoreek *lexical collocations* esaten diete horiei, 'kolokazio' hitzaren alderdi estatistikoki bakarrik erreparatuz, nonbait. Gure lokuzio finkoen artean sartzen dira argi eta garbi, eurek emaniko definizioaren arabera: *fixed multi-word expressions whose resulting syntactic function and semantics are not readily predictable from the structure and the morphological properties of the constituents*.

¹³¹ Hauek, osterara, *semi-lexicalized collocations* dira autoreen terminologian.

¹³² Autoreek *non-lexicalized collocations* izenez deitzen diete hauei.

turok batez ere adberbioak sortzen bide dituzte turkieraz, eta honako mota hauetakoak izan daitezke, besteak beste¹³³:

- izena + izena: *ev ev* ('etxez etxe, etxerik etxe', lit. 'etxe etxe')
- adjektiboa + adjektiboa: *yavaş yavaş* ('poliki' lit. 'motel motel')
- adizlaguna + adizlaguna: *hizli hizli* ('azkar', lit. 'abian abian')
- hots-uztardurak: *esanahi jakin gabeko onomatopeiez* sortuak, hala nola *harıl hurul* ('soinu zakarrak eginez')

Adizki-bikoiztapenez sorturiko egiturak ere aipatzen dituzte autoreek. Esate baterako, *uyu* ('lo egin') aditzaren bikoiztapenaz sortzen da *uyur uyumaz* aditz multzoa ('(hark) lo egin bezain laster', lit. 'lo egiten du, ez du lo egiten')¹³⁴.

Turkiera hizkuntza eranskaria da eta biziki morfologia konplexua du. Prozesatzaileak, beraz, hitz anitzeko unitateen tratamenduari ekin aurretik, testu-tokenizatzailea eta hitz bakunen analizatzaile morfologikoa (Oflazer, 1994) egikaritzen ditu aurrena. Analizatzailea Xeroxen egoera finituetako konpilatzailean (Beesley eta Karttunen, 2003) oinarrituta dago eta hitz ezezagunen analisia ere gauzatzen du.

Hitz anitzeko esapideen prozesatzailea analizatzaile morfologikoaren irteeraren gainean aritzen da, eta hiru fasetan gauzatzen du identifikazioa. Aurrena, esapide finkoak (eta izendun entitateak) identifikatzen ditu. Bigarrenik, bikoiztapen-egiturei ekiten die, eta azkenik, esapide malguak tratatzen ditu.

Esapide finkoak ezagutzeko 363 erregela idatzi dituzte, 731, esapide malguetarako, eta 16, berriz, bikoiztapen-egiturak tratatzeko. Artikuluan, baina, ez dute erregelen adibiderik bat ere eskaintzen.

¹³³Euskaraz ere baditugu egitura horien antzekoak, hala nola, amredita zein sasi-amredita bikoiztapenak (*buruz buru, egunean-egunean*), bikoizketa indargarriak (*alfer-alferrik*), sinbolismo fonetiko eta hots-uztardurak (*barra-barra, kili-kolo, zehatz-mehatz*) eta abar (ikus §IV.4.2.4).

¹³⁴Euskarazko *ekinaren ekinez, erabiliaren erabiliaz* eta antzekoak turkierazko egitura horien parekotzat jo daitezke.

V.5.5 LinGO proiektua

LinGo English Resource Grammar-ek¹³⁵ (ERG) eskala handiko ingeles gramatika bat sortzea du helburu HPSG markoaren baitan.

LinGO ERG proiektuaren barnean, autoreek (Sag *et al.*, 2002; Copestake *et al.*, 2002; Villavicencio *et al.*, 2004) hitz anitzeko esapideak datu-base batean kodetzeko arkitektura bat proposatzen dute. Esapideok kodetzeko aurkeztzen duten arkitekturak hainbat motatako unitateen tratamendu bateratua egitea du helburu. Sarrera bakunen deskripziorako erabilitakoaren hedapen sinplea da kodeketa, eta sarrera bakun horietan den informazioa maximizatzen da esapideen deskripzioan.

Autoreek bi multzo nagusitan bereizten dituzte hitz anitzeko unitateak. Batetik, esapide finkoak ditugu, hau da, aldakuntzarik bat ere onartzen ez dutenak (*ad hoc*) edo oso aldakuntza murrizta dutenak (*kick the bucket* ‘azken ostikoa eman, hil’). Horiek hitz bakunen antzeko tratamendua dute, ‘zuriunedun hitz’ gisa. Sarrera bakar batean zehazten da osagaien ortografia, gainerako informazio sintaktiko eta semantikoarekin (*type*) batera. Halaber, hurrenkera finkoa izanagatik, osagaien batek flexio morfologikoa onartzen badu, hala markatu behar da. *Kick the bucket* aditz-esapideak, esate baterako, aditz iragangaitz arrunten motako (*type: intrans-verb*) esapide gisa definitzen da hitz bakunen taulan, lehen osagai ortografikoak (*kick*) flexioa onartzen duela zehaztuz (*inflectional position: 1*), hartara, *kick/kicks/kicked/kicking the bucket* bezalako bariazioen berri emanez (ikus V.1 taula).

Bestetik, esapide malguak ditugu. Esapideok agertzen duten aldagarritasuna —batez ere sintaxiari dagokiona— loturik omen dago euren deskonposagarritasunarekin (ikus §III.2.4.3). Lokuzio deskonposagarrietan esanahi bat esleki dakioke osagai bakoitzari (esanahi estandarra izan ez arren), eta hartara, lokuzio osoaren esanahia konposizionalki eraiki daiteke. Esate baterako, *spill the beans* lokuzioa (lit. ‘indabak isuri’) erraz analiza liteke *spill* aditzari ‘agerian utzi’ interpretazioa esleituz eta *beans* izenari, oster, ‘sekretua’ esanahia egotziz, hartara *spill the beans* lokuzioaren irakurketa guztiz konposizionala eginez: ‘sekretua agerian utzi’. Halaber, *find/touch a nerve* ‘giharrean ukitu’ (lit. ‘nerbio bat aurkitu/ukitu’) aditz-lokuzioa ere ‘ezin aipatzekoa aipatu’ bezala parafrasea liteke, *find* edo *touch* osagaiari ‘mention’ esanahia esleituz eta *nerve* izenari, oster, ‘unmentionable’.

¹³⁵<http://lingo.stanford.edu>

Identifier	Ortography	Type	Predicate	Infect. posit.
find_tv_1	find	trans-verb	find_tv_rel	
look_tv_1	look	trans-verb	look_tv_rel	
mention_tv_1	mention	trans-verb	mention_tv_rel	
pull_tv_1	pull	trans-verb	pull_tv_rel	
reveal_tv_1	reveal	trans-verb	reveal_tv_rel	
spill_tv_1	spill	trans-verb	spill_tv_rel	
touch_tv_1	touch	trans-verb	touch_tv_rel	
wander_tv_1	wander	trans-verb	wander_tv_rel	
up_prt_1	up	particle	up_prt_rel	
bean_n_1	bean	noun	bean_n_rel	
nerve_n_1	nerve	noun	nerve_n_rel	
secret_n_1	secret	noun	secret_n_rel	
unmentionable_n_1	unmentionable	noun	unmentionable_n_rel	
kick-the-bucket_iv_1	kick, the, bucket	intrans-verb	kick-the-bucket_iv_rel	1
walk_iv_1	walk	intrans-verb	kick_iv_rel	

V.1 Taula: Sarrera bakunetarako kodeketa hedatua.

Bada, esapide malgu deskonposagarrien kodeketa hiru fasetan egiten da. Lehenengoan, esapiderearen osagai idiomatikoak definitzen dira, hitz bakunak bezalatsu, identifikatzaile bat (*identifier*), mota gramatikala (*type*) eta predikatu semantikoa (*predicate*) zehaztuz (ikus V.2 taula). Sarrera idiomatiko horiek, halaber, dagokien sarrera bakun ez-idiomatikoei (*base form*) egiten diete erreferentzia, horietatik heredatzen baitituzte, besterik adierazi ezean, hainbat ezaugarri, baita ortografia ere. Horretarako, bada, identifikatzaile ez-idiomatikoak baliatzen da.

Identifier	Base form	Type	Predicate	Paraphrase
i.find_tv_1	find_tv_1	idiomatic-trans-verb	i.find_tv_rel	mention_tv_rel
i.spill_tv_1	spill_tv_1	idiomatic-trans-verb	i.spill_tv_rel	reveal_tv_rel
i.touch_tv_1	touch_tv_1	idiomatic-trans-verb	i.touch_tv_rel	mention_tv_rel
i.bean_n_1	bean_n_1	idiomatic-noun	i.bean_n_rel	secret_n_rel
i.nerve_n_1	nerve_n_1	idiomatic-noun	i.nerve_n_rel	unmentionable_n_rel

V.2 Taula: Sarrera idiomatikoaren kodeketa.

Esate baterako, *spill* osagai idiomatikoaren kasuan —*i.spill_tv_1* identifikatzailearekin—, dagokion sarrera ez-idiomatikoak *spill* aditz iragankorra da, hitz bakunen taulan *spill_tv_1* identifikatzailearekin definitua.

Halaber, egokia denean, elementu idiomatikoaren parafasia ere definitzen da. Horretarako, dagokion elementu ez-idiomatikoaren predikatu semantikoa zehazten da paraphrase eremuan. Hala, *spill* idiomatikoari *reveal* (‘agerian utzi’) sarrera ez-idiomatikoaren predikatu semantikoa (*reveal_tv_rel*) esleitzen zaio parafasi moduan (ikus V.2 taula); sarrera ez-idiomatikook aurrez

definituta behar dute hitz bakunen taulan. Era berean, *bean* idiomatikoak *secret* ez-idiomatikoarekin parafraseatzen da, eta hartara, esapide osoaren parafrasia sortzen da: *sekretuak agerian utzi*.

Bigarren fasean, esapidearen testuingurua zehazten da, osatzen duten elementu guztiak zerrendatuz, ‘hitz anitzeko esapideen osagaiak’ izeneko taulan (V.3 taula).

Phrase	Component	Predicate	Slot	Optional
i_spill_beans_1	i_spill_tv_1		PRED1	no
i_spill_beans_1	i_bean_n_1		PRED2	no
i_find_nerve_1	i_find_tv_1		PRED1	no
i_find_nerve_1	i_touch_tv_1		PRED1	no
i_find_nerve_1	i_nerve_n_1		PRED2	no
walk_up_1	walk_iv_1		PRED1	no
walk_up_1	up_prt_1	up-end-pt_prt_rel	PRED2	no
wander_up_1	wander_tv_1		PRED1	no
wander_up_1	up_prt_1	up-end-pt_prt_rel	PRED2	no
look_up_1	wander_tv_1	look-up_tv_rel	PRED1	no
look_up_1	up_prt_1	up-vacuous_prt_rel	PRED2	no

V.3 Taula: Hitz anitzeko esapideen osagaiak.

Taula horretan, sarrera konplexu bakoitza identifikatzaile batekin definitzen da (adib. *i_spill_beans_1*), eta osagai bakoitzari ere dagokion hitz bakunaren edo sarrera idiomatikoaren identifikatzailea esleitzen zaio (adib. *i_spill_tv_1* eta *i_bean_n_1*), horien espezifikazio lexikoekin lotura eginez. Zenbait ‘aditza + partikula’ konbinaziotan (*verb particle constructions*) partikularen ekarpen semantikoa hutsala izan ohi da, eta aditz-osagaiak soilik hartzen du parte esapidearen semantikan (*look up* ‘bilatu’). Osagai horiei, bada, erlazio hutsal bat esleitzen zaie (*up-vacuous_prt_rel*).

Halaber, osagai bakoitza hautazkoa ala nahitaezkoa den zehaztu behar da *optional* eremuan.

Azken fasean, osagaien arteko erlazio egokia zehazteko asmoz, etiketa bana esleitzen zaie, esapidearen forma kanonikoan duten posizioari erreferentzia egiten diona: PRED1, PRED2... (ikus V.3 taula). Etiketa horiek *slot* eremuan zehazten dira, eta osagai bakoitza dagokion predikatu semantikoa-ekin lotzea da euren helburua.

Aldaera lexikalen kasuan, etiketa bera partekatzen dute hautazko osagaiak. Adibidez, *find/touch a nerve* aditz-esapideko *find* eta *touch* osagaiak PRED1 etiketa dute biek.

Posizio-adierazle horien eta predikatuen arteko korrespondentzia zehatza metatipoetan (*meta-type*) zehazten dira. Metatipo bat sortuko da lokuzio

mota ezberdin bakoitzeko. Esate baterako, V.4 taulan, *verb-object-idiom* meta-tipoa definitu da nahitaezko bi osagai dituzten aditz-esapideetarako: PRED1 etiketa duen aditza eta PRED2 etiketadun objektua, aditzaren bigarren argumentu semantikoa dena.

MWE	Meta-type
<i>i_find_nerve_1</i>	<i>verb-object-idiom</i>
<i>i_spill_beans_1</i>	<i>verb-object-idiom</i>
<i>walk_up_1</i>	<i>verb-particle-np</i>
<i>wander_up_1</i>	<i>verb-particle-np</i>
<i>look_up_1</i>	<i>verb-particle-np</i>

V.4 Taula: Hitz anitzeko unitateen motako taula.

V.5.6 FASTR

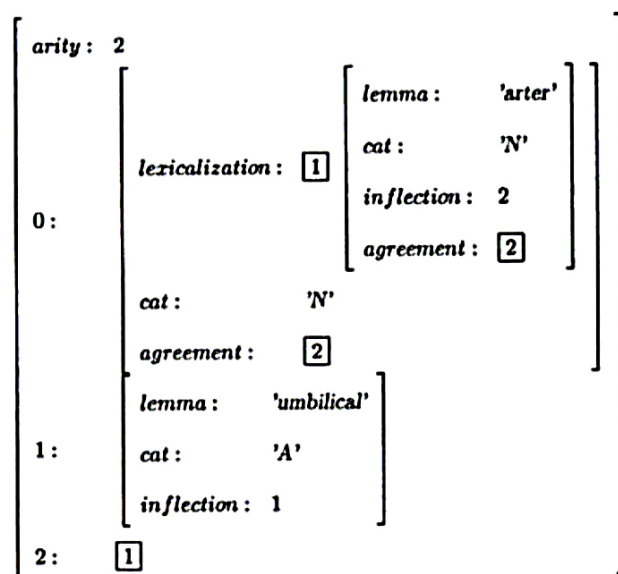
Hitz anitzeko terminoak ezagutzea, normalizatzea eta erauztea helburu duen azaleko analizatzaile sintaktikoa (*parser*) da FASTR (Jacquemin, 2001). Hein handi batean, erabiltzen den formalismo gramatikalak PATR-IIN (Shieber, 1986) eta LTAG¹³⁶ (Joshi *et al.*, 1975) inspiraturik dago. Horiek bezalaxe, FASTRek ezaugarri-egiturak baliatzen ditu gramatikak taxutzeko.

FASTRen helburuetako bat termino-erauzketa bada ere —terminologia-hiztegiak aberasteko asmoz—, terminoak ezagutzea (eta analizatzea) ere xede du. Izan ere, prozesua inkrementala da: termino kopuru jakin batetik abiatuta, sistemak beste batzuk ezagutzen ditu; horrela, zikloa berriro has daiteke eta termino-hautagai gehiago detektatu. Bada, guk hemen ezagutze-alderdi horri erreparatuko diogu, batez ere.

Zenbait jakintza-arlotako ingeles eta frantses terminoen flexio-, joskera- eta semantika-bariazioen azterketa sakon batean oinarritua du bere diseinua FASTRek. Tresnak corpus bat eta hitz anitzeko termino multzo balidatu bat ditu abiapuntu. Termino multzo horretako terminoak lehendik baden datu-base edo hiztegiren batekoak izan daitezke edo aurretik tresnaren beraren bidez erauzi eta terminologiek balidatutakoak.

Lehenengo pausoa, bada, termino horiek morfosintaktikoki analizatzea eta ezaugarri-egiturako erregelak sortzea da. Aurreneko helburu hori lortzeko, analizatzaile partzialaren bitartez, termino bakoitzeko erregela bat sortzen du, terminoak corpusean izan ditzakeen flexio-aldaeren berri emango duena.

¹³⁶Lexicalized Tree Adjoining Grammar.

V.10 Irudia: *umbilical artery* terminoaren ezaugarri-egitura adierazten duen matrizea.

Esate baterako, (118) erregela —V.10 irudiaren ezaugarri-egituraren adierazpide ‘laua’ dena— *umbilical artery* ‘zilbor-arteria’ terminoaren adierazpidea da.

(118) Rule $N_1 \rightarrow A_2 N_3$:

$\langle N_1 \text{ lexicalization} \rangle \doteq N_3$

$\langle A_2 \text{ lemma} \rangle \doteq 'umbilical'; \langle A_2 \text{ inflection} \rangle \doteq 1$

$\langle N_3 \text{ lemma} \rangle \doteq 'arter'; \langle N_3 \text{ inflection} \rangle \doteq 2$

$\langle N_1 \text{ agreement} \rangle \doteq \langle N_3 \text{ agreement} \rangle$.

Adjektibo batez (A) eta izen batez (N) osaturiko segida bati dagokio erregela. Adierazpidea guztiz lexikala da, bi osagaien lehenak zehazten baitira esplizituki.

inflection ezaugarriak osagai bakoitzaren flexio-aukerak zehazten ditu kode baten bidez. Ostera, *lexicalization* ezaugarriak, terminoa osagai jakin batekin lotu ordez, ‘hitz-familia’ oso batekin lotzen du, eratorpen-aldaerak ere ezagutu ahal izateko. Hala, lexikalizazio-ezaugarriaren bidez, termino osoa lotzen da *arter* osagaiarekin —*aingura lexikala* (*lexical anchor*) deritzona. *agreement* ezaugarriaren bidez bereizgarri morfologikoen murriztapenak edo hedapenak adierazten dira; kasu honetan, aingura lexikalaren

(N₃) numero-ezaugarria hedatzen da konposatu osora (N₁). Erregela, beraz, terminoaren singularreko zein pluraleko agerpenak ezagutzeko gauza izango da.

Bestalde, *metaerregelak* erabiltzen dira FASTRen, terminoen aldaerak transformazioen bidez adierazteko¹³⁷.

(119) Metarule Coord(N₁ → A₂ N₃) ≡ N₁ → A₂ C₄ A₅ N₃∴.

Esate baterako (119) metaerregelak, termino bati juntagailu bat (C₄) eta beste adjektibo bat (A₅) txertatzea ahalbidetzen du. Hala, arestian definituriko (118) erregelarekin bateratzean, (120) erregela sortzen du, *umbilical or carotid artery* bezalako koordinazio-aldaerak ezagutzeko gauza dena.

(120) Rule N₁ → A₂ C₄ A₅ N₃∴.
 ⟨N₁ lexicalization⟩ ≐ N₃
 ⟨A₂ lemma⟩ ≐ 'umbilical'; ⟨A₂ inflexion⟩ ≐ 1
 ⟨N₃ lemma⟩ ≐ 'arter'; ⟨N₃ inflexion⟩ ≐ 2
 ⟨N₁ agreement⟩ ≐ ⟨N₃ agreement⟩.

Eratorpen-aldaerak ere adieraz daitezke metaerregelen bidez, baldin eta osagai bakunen eratorpen-morfologia deskribaturik badago. Demagun, esate baterako, *artère* (121) eta *artériel* (122) sarreren deskripzioa dugula, non *artériel* adjektiboa *artère* izenaren eratorri gisa definitzen den:

(121) Word 'artère':
 ⟨cat⟩ ≐ 'N'; ⟨secondary root⟩ ≐ 'artèr'; ⟨inflection⟩ ≐ 21.
 (122) Word 'artériel':
 ⟨cat⟩ ≐ 'A'; ⟨inflection⟩ ≐ 2; ⟨root cat⟩ ≐ 'N'
 ⟨root lemma⟩ ≐ 'artére'; ⟨history⟩ ≐ '?ielle'.

Bada, *tension artérielle* 'presio arterial' terminoaren (123) erregela (124) eratorpen-metaerregelarekin bateratzean, *tension des artères* 'arterien presio' aldaera lortzen da.

(123) Rule N₁ → N₂ A₃
 [...]

¹³⁷Baterakuntzan oinarrituriko hainbat formalismotan ageri da 'metaerregela'ren kontzeptua, gramatiken tamaina txikitzeko asmoz.

(124) Metarule AdjToNoun($N_1 \rightarrow N_2 A_3$) $\equiv N_1 \rightarrow N_2 D_4 N_5$:
 $\langle A_3 \text{ root} \rangle \doteq \langle N_5 \text{ root} \rangle$
 $\langle D_4 \text{ lemma} \rangle \doteq \text{'de'}$; $\langle D_4 \text{ inflection} \rangle \doteq 1$
 $\langle D_4 \text{ agreement number} \rangle \doteq \langle N_5 \text{ agreement number} \rangle$.

Halaber, txertaketa-metaerregelak ere badira. Adibididez, *medullary carcinoma* definituta dagoela (125), *medullary thyroid carcinoma* bezalako agerpenen berri emango du (126) metaerregelak, non bi osagaien artean izen bat txertatzea ahalbidetzen duen.

(125) Rule $N_1 \rightarrow A_2 N_3$
 [...]

(126) Metarule Insert $N_1 \rightarrow A_2 N_3 \equiv N_1 \rightarrow A_2 N_4 N_3$

Kasu horretan, alabaina, termino berria *medullary thyroid* edo *thyroid carcinoma* izan daiteke. Bataren edo bestearen aldeko hautua egiteko, FASTR sistemak desanbiguazio-algoritmoak aplikatzen ditu, V.4.1 atalean deskribatu ditugunak bezalakoak.

Era bertsuan, badira permutazioak deskribatzen dituzten metaerregelak ere. Kasu baterako, *control centre* terminoa dugula, *center for disease control* agerpenaren berri emango du (127) metaerregelak, non bi osagai nagusiak (*center* eta *disease*) hurrenkera trukaturik ageri diren, tartean preposizio bat eta adjektibo bat txertaturik dutela.

(127) Metarule Permute $N_1 \rightarrow N_2 N_3 \equiv N_1 \rightarrow \mathbf{N}_3 P_4 A_5 \mathbf{N}_2$

V.6 Laburpena eta gure hautua

Kapitulu honetan, fraseologia konputazionalaren barruan egin diren ikerketak-lanei gainbegiratu orokor bat ematen saiatu gara. Hala, gainbegiratua taxutzeko, lau ataza nagusitan bildu ditugu ikerlanok: erauzketa, identifikazioa, interpretazioa (bai sintaktikoa bai semantikoa) eta deskribapena.

Erauzketa

Corpus jakin batetik hitz anitzeko unitateak lexikoi batera ekartzea du helburu erauzketak. Saio ugari egin dira UFak —edo UF hautagaiak— teknikak garatzen. Teknika horien oinarrian ideia bertsua datza: elkartze-neurrien

(*asociation measures*) bitartez erauz daitezke UFak corpusetatik. Osagaien agerkidetzamaiztasunean oinarritzen dira neurriok, alegia konbinazioak corpus batean duen agerpen-maiztasuna, osagai-hitzek dutenarekin alderatzen da. Elkartze-neurri nagusiak *elkarrekiko informazioa* (*mutual information*) edo *t-testa* ditugu (Church eta Hanks, 1989; Smadja, 1993; Frantzi *et al.*, 2000; Evert eta Krenn, 2001; Pecina, 2008), beste askoren artean.

Halaber, ikusi da neurri horiek eraginkorrago aritzen direla erauzi nahi den UFaren patroiak baliatuta, adibidez, ‘izena + adjektiboa’ edo ‘aditza + izena’ (Justeson eta Katz, 1995; Pecina, 2008). Euskararen kasuan, Elhuyarrek IXA taldearekin batera garaturiko *Erauzterm* tresnak ere (Gurrutxaga *et al.*, 2004, 2005b) terminoen patroiak usuenak baliatzen ditu euskarazko termino hautagaien erauzketarako. Bigarren urratsean, *Erauztermek* neurri estatistikoak aplikatzen ditu termino hautagaien gainean, terminoak iragazteko eta teknika estatistiko jakin baten arabera ordenatzeko.

Hitz-konbinazioen erauzketarako bigarren hurbilpen batek ‘ordezkapenaren proba’ eransten die elkartze-neurri orokorrei (Lin, 1999; Pearce, 2001; Schone eta Jurafsky, 2001). Hau da, esapide jakin baten idiomatikotasuna ebaluatzeko, bere osagaiak ordezkatzuz sorturiko esapide-hautagaiekin konparatzen da.

Hirugarren hurbilpen batek, hitz-konbinazio jakin baten erabilera-testuingurua eta bere osagaiena erkatzen ditu, bien arteko antzekotasun erlatiboa analizatzeko (Schone eta Jurafsky, 2001; Stevenson *et al.*, 2004; Widdows eta Dorow, 2005).

Beste metodo batzuk lokuzioen finkapen sintaktikoaz baliatzen dira erauzketarako. Metodo horien premisaren arabera, UFak gehienetan euren forma kanonikoan edo konfigurazio morfosintaktiko jakin batzuetan bakarrik gauzatzen dira, eta ez dute azaltzen hitzez-hitzezko erabilerek adinako barietaziorik.

UFen erauzketarako ebidentzien bila, beste zenbait lanetan, hizkuntza arteko baliabideetara jotzen da. Adibidez, Melamedek (1997) esapide ez-konposizionalak detektatzen ditu, corpus paraleloetan itzulpen-dibergentziak identifikatuz.

Euskararen kasuan, ELexBI tresnak (Gurrutxaga *et al.*, 2005a; Alegria *et al.*, 2006) itzulpen-memoriak erabiltzen ditu euskara-gaztelania termino baliokideak automatikoki erauzteko.

Identifikazioa

UFen erauzketa eta identifikazioa estuki loturik dauden bi ataza mota dira.

Alabaina, erauzketaren helburua nagusiki lexikografikoa bada ere —lexikoiak sortzea eta aberastea—, uneko testu batean ‘banakako agerpenak’ ezagutzean datza identifikazioa.

Erauzketan bezalaxe, UFen identifikazioan ere bi erronka nagusi daude: anbiguitasun semantikoa (UF interpretazioa vs hitzez-hitzezkoa), eta bariazio edo anbiguitasun morfosintaktikoa (ikus §V.2).

UFak identifikatzeko metodorik behinena esapiderearen deskribapenetik abiatzea litzateke. Bariazio handia onartzen duten esapideen identifikazio-ataza banakako (edo multzokako) deskribapen zehatzetan oinarrituta egin daiteke. Baina era hedatuagoan ere egin daiteke. Baldwinek eta bestek (Baldwin eta Villavicencio, 2002; Baldwin, 2005), esate baterako, ingelesezko *verb-particle construction* delakoak identifikatzeko, aditz lexikal batez eta partikula batez osaturiko konbinazioak ezagutzen dituzte, tamaina jakin bateko leiho baten barruan.

UFen identifikaziorako ere metodo gainbegiratuak (Patrick eta Fletcher, 2005; Hashimoto eta Kawahara, 2008) zein gainbegiratugabeak (Birke eta Sarkar, 2006; Katz eta Giesbrecht, 2006; Sporlerder eta Li, 2009) aplikatu izan dira. Gainbegiratu gabeko metodoen oinarrian datzan premisaren arabera, hitz-konbinazio bat hitzez-hitzezko esanahiarekin erabiltzen denean, bere erabilera-testuingurua eta osagaiek konbinazio librean ageri dutena antzekoak izango dira. Beraz, baldin potentzialki idiomatikoa den hitz-konbinazio bateko osagaiek kate lexikal batean parte hartzen *ez* badute, esapide idiomatiko bat osatzeko probabilitate handia dute; bestela, zentzu literalean erabiliak diren seinale da (Sporlerder eta Li, 2009).

UFen identifikazioan —erauzketan bezalaxe—, beste hurbilpen batek euren finkapen morfosintaktikoa hartzen du aintzat. Hurbilpen horrek, bada, UFez izan ditzaketen aldaketa morfosintaktikoak jakitea eskatzen du. Hori eskuz egin liteke, esapide bakoitzak izan ditzakeen bariazioen berri emango duen deskripzioaren bidez (Li *et al.*, 2003; Hashimoto *et al.*, 2006). Hala ere, eskuzko etiketatzearen alternatiba izan daiteke ikasketa gainbegiratu, UF jakin baten gauzatze posibleak aurreikusiko dituen. Hala, Fazly *et al.*ek (2009), esate baterako, ‘aditza + izena’ konbinazio idiomatikoen finkapen lexikal eta sintaktikoa baliatuta, aditz-esapideon jokaera lexiko-sintaktikoak automatikoki eskuratu eta kodetzeko teknikak garatu dituzte. Nolanahi ere, esapideak motaka sailkatzeko ez ezik horien agerpen puntualak testuinguruan identifikatzeko ere gauza dira.

Interpretazioa

UFen erauzketa eta identifikazioaren parte gisa, esapide mota jakin batzuetan beharrezkoa da banako UFen barne sintaxia eta semantika desanbiguatzea.

Barne sintaxiaren anbiguitasun-adibide argia dugu hiru hitz edo gehiagoko izen elkartuen kasua ingelesez. Hala, *glass window cleaner* izen elkartuak, esate baterako, bi interpretazio izan ditzake, sintagmaren bi kortxetamendu posibleei dagozkienak: *[[glass window] cleaner]* eta *[glass [window cleaner]]*. Kortxetamendua ebazteko hurbilpen ohikoenak analisi estatistikoan oinarritzen dira. Eredu auzokidean, *[I1 I2 I3]* hitz elkartu hirukoitzerako, *[I1 I2]* hitz bikotearen maiztasuna alderatzen da *[I2 I3]* bikotearenarekin (Marcus, 1980). Mendekotasun-ereduan, aldiz, izen elkartua *[I1 I2]* eta *[I1 I3]* mendekotasun-sekuentzietan banatzen da (Lauer, 1995). Mendekotasun-ereduak eredu auzokideak baino emaitza hobeak ematen dituen arren, ondoen aritzen diren ereduak bietako ezaugarriak hartzen dituzte, hainbat ezaugarri sintaktiko eta semantikorekin batera (Nakov eta Hearst, 2005; Vadas eta Curran, 2008).

UFen interpretazio semantikoa egiteko, berriz, bi bide erabili izan dira nagusiki: (i) inbentario semantiko zabal bat, hitz bakunak zein konplexuak bere baitan hartzen dituen, adibidez WordNet (Fellbaum, 1998) eta (ii) erlazio semantikoen multzo bat, osagaien arteko interakzio semantikoen berri ematen duena. Bigarren bidearen ildotik, hitz elkartuen osagaien arteko erlazio semantikoa zehazteko, hurbilpen usu batek klase semantiko bakoitza azaleko gauzatze batekin edo parafrasi batekin identifikatzen du (Lapata, 2002; Grover *et al.*, 2004; Nicholson eta Baldwin, 2006; Nakov eta Hearst, 2008). Adibidez, *giza ikusmen* izen elkartua SUBJEKTU klasekoa litzateke *gizakiak ikusten du* parafrasea daitekeelako.

Deskribapena

Tesi-lan honen helburu nagusietako bat lokuzioak prozesatzeko tresna bat garatzea izanik, berebiziko garrantzia du horien malgutasun morfosintaktikoaren berri emango duen deskribapen egoki bat diseinatzea. Hori dela-eta, zabalxeago aztertu ditugu UFen deskribapenerako egin diren proposamenak. Bi multzo nagusitan banatu ditugu proposamenok: egoera finituetako sistemak eta baterakuntzan oinarriturikoak.

Egoera finituetako makinak baliatzen dituzten proposamenetan, hitz anitzeko unitateak kate lineal gisa tratatzen dira, bariazio morfosintaktikoen

berri adierazpen erregularren bidez emanaz. Bestetik, hurbilpen sintaktikoe-tan, testuingururik gabeko erregelak eta baterakuntza mekanismoak erabil-tzen dituzte UFen identifikaziorako.

Egoera finituetako hurbilpenen artean, INTEX tresna multzoa aurkitzen dugu. LADL ikerketa-laborategian garaturiko DELA hiztegiekin batera sortua da INTEX tresna multzoa (Silberstein, 1993, 2000), egoera finituetako trans-duktoare batean oinarrituta. DELAren estandarretan oinarriturik, hainbat hiz-kuntzatarako hiztegiak eratu dira, eta horietako zenbaitetan, izen elkartuen tratamendurako proposamenak egin dira.

Guztiarekin, hurbilpen horretako tresna multzorik ezagunena Xeroxena dugu. Analisi zein sorkuntza morfologikoa burutzeko sistema informatiko era-ginkorrak eraikitzea du xede eta hiru tresnek osatzen dute: (i) *lexc*, egoera finituetako lexiko-konpilatzailea, (ii) *twolc*, lengoaia informatiko aurreratua, eraldaketa morfofonologikoen berri ematen duten erregela paraleloak zehaz-teko, eta (iii) *xfst*, interfaze bat, besteak beste, adierazpen eta erlazio erre-regularren konpilatzaile batez hornitua, eta lexikoa eta erregela sekuentzialak konposatzeko erabiltzen dena (Beesley eta Karttunen, 2003). Hain zuzen ere, IXA taldeak euskarazko hitz bakunen prozesamendurako erabili duen tresna multzo bera da (ikus §II.1.2).

Tresna multzo horrek lan-erreminta paregabea eskaini du UFak prozesa-tzeko hainbat ikerlanetan. Horien artean azpimarratzekoak dira Karttune-nen eta besteren frantsesezko hitz elkartuen kasu-ikerketa (Karttunen *et al.*, 1992; Karttunen, 1993), IDAREX, frantsesezko eta, batik bat, alemanezko lo-kuzioen deskripzioa egiteko formalismoa (Segond eta Breidt, 1995; Breidt *et al.*, 1996a, b) edo turkierarako UFen prozesatzailea (Ofizer *et al.*, 2004).

Beste alde batetik, zenbait ikerlanek baterakuntzan oinarrituriko grama-tikak baliatu dituzte UFen deskripzioa burutzeko, osagaien arteko komunzta-dura ez ezik konputazionalki konplexuagoak diren bestelako dependentziak adierazteko ere egokiak direlako. Horien artean aipagarrienak ditugu Lin-GO proiektua (Sag *et al.*, 2002; Copestake *et al.*, 2002; Villavicencio *et al.*, 2004) eta FASTR¹³⁸ (Jacquemin, 2001). Lehenengoa, Pollard eta Sagek (1994) garaturiko HPSG¹³⁹ gramatika-teorian dago oinarritua eta bigarrena, berriz, PATR-II (Shieber, 1986) eta LTAG¹⁴⁰ (Joshi *et al.*, 1975) formalismoetan dago inspiratua.

¹³⁸FAst Syntactic Term Recognizer-en akronimoa da FASTR.

¹³⁹Head-driven Phrase Structure Grammar.

¹⁴⁰Lexicalized Tree Adjoining Grammar.

Gure hautua

Euskarazko lokuzioen artean, bi multzo nagusi bereizten ditugu, euren prozesamendurako bi bide ezberdin eskatzen duten aldetik. Batetik, osagai guztiak ale lexikal beregainak dituzten lokuzioak ditugu, alegia, izen-, adjektibo-, adberbio-, aditz-, zenbatzaile-, izenordain-, lokailu-, juntagailu- eta interjekzio-lokuzioak.

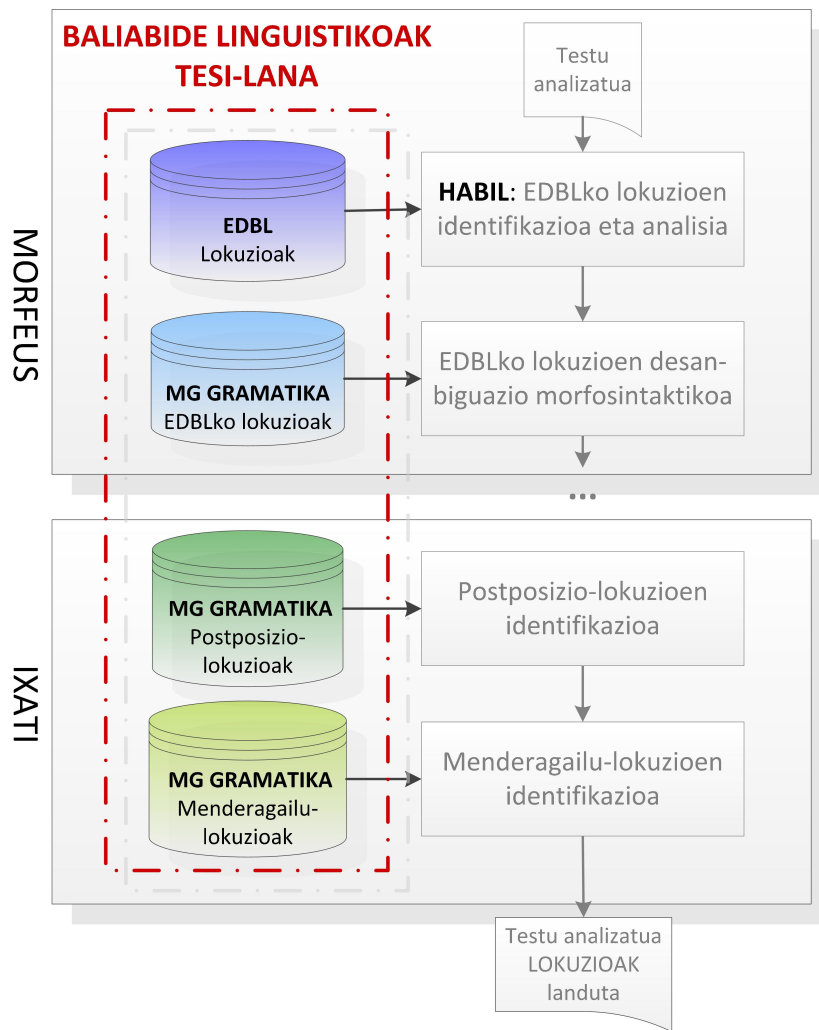
Bestetik, osagaietako bat atzizki dependentea duten lokuzioak daude, atzizkia lokuzioaren parte ez den elementu lexikal bati txertatzen baitzaio. Multzo horretakoak ditugu, postposizio-lokuzioak (lehen osagaia atzizki-postposizio bat baitute) eta menderagailu-lokuzioak (lehen osagaia aditz-morfema bat, partizipioa edo aditz-izena, dutenak).

⇒ Lehen multzoko lokuzioen prozesamendua egoera finituetan oinarritzen da eta osagaiak hitz bakun gisa duten analisietatik abiatzen da (ikus MORFEUS II.1 atalean). Lokuzio horien **deskripzioa EDBLn** egiten da, *gauzatze-eskemak* deritzen zehaztapen batzuen bitartez. Gauzatze-eskemotan zehazten dira, besteak beste, osagai bakoitzaren flexio-murritzapenak, euren aldagarritasun morfologikoaren berri emango dutenak, eta osagaien hurrenkera-bariazioak.

Alabaina, gauzatze-eskemetako deskripzioa ez da beti nahikoa izango, esaldi jakin batean lokuzio-interpretazioa dagokion ala ez ebazteko. Batzuetan, esapiderearen osagaiak lokuzioari ez dagokion testuinguru sintaktiko batean ager daitezke, hartara, UF interpretazioa galduz. Izan ere, euskaraz izen-sintagmaren osagaien ordena —baita determinatzaile- edo postposizio-sintagmarena ere— oso finkoa izan arren, perpaus-osagaien hurrenkera aski ‘librea’ da. Hori dela-eta, aditz-lokuzio askotan, osagaien hurrenkera trukatu egin daiteke eta beste hitz batzuk tarteka daitezke lokuzioaren osagaien artean.

IDAREX eta FASTR-II sistemetan ikusi dugun bezala, frantsesez eta alemanez, nonbait, tarteka daitezkeen elementuen kategoria aurreikus daiteke, eta esapideen deskripzioan zehaztu. Euskararen kasuan, ostera, —perpaus-osagaien hurrenkera-malgutasuna dela kausa— aditz-lokuzioaren osagaien artean txerta daitezkeen hitzen kopurua eta kategoria zehaztea oso zaila da askotan. Hori dela-eta, lokuzioak EDBLn deskribatzerakoan, jarraituak diren edo ez eta osagaien hurrenkera truka ote daitezkeen adieraziko da, baina ez da zehaztuko tartean zer txerta daitezkeen.

Hala, testuingurua zehazten ez denez, askotan ezin berma daiteke agerpen

V.11 Irudia: Lokuzioen prozesamenduaren eskema.

jakin bati lokuzio-interpretazioa ote dagokion, gauzatze-eskemetan ezarritako baldintzak beteta ere, batez ere, osagaien hurrenkera trukaturik eta lokuzioz kanpoko hitzak tartekaturik agertzen den patroietan. Bada, kasu horietan lokuzioa ‘anbiguo’ gisa markatzen dugu.

Ondoren, kasu anbiguo horietan, lokuzio-interpretazioari dagozkion testuinguruak zehaztu beharra dago, **desanbiguazio morfosintaktikoa** deritzoguna gauzatuz. Horretarako bada, gramatika bat garatu dugu, MG (§II.3) formalismoa baliaturik.

Baliteke, halaber, esapidearen osagaiak hitzez-hitzezko esanahiarekin erabiliak izatea eta, beraz, UF interpretaziorik ez edukitzea. Lokuzio baten anbigutasun semantikoa ebazteko —hau da, hitzez-hitzezko interpretazioa edo idiomatikoa duen erabakitze— V.3 atalean azaldutako desanbiguazio-teknikak (edo antzekoak) erabili behar lirateke. Desanbiguazio semantiko hori, baina, *ez* da tesi-lan honen zereginen artean sartzen.

⇒ Aldiz, postposizio- eta menderagailu-lokuzioak lantzeko, beste bide bat hautatu dugu. Batetik, lokuzio horien osagaietako bat atzizkia izanik, ez dira egokiak EDBLn errepresentatzeko; bestetik, gainerako kategorietako lokuzioek baino klase itxiagoa osatzen dutenez, errazagoa da gramatika batean horiek zerrendatzea eta multzokatzea. Horregatik, MG erabili dugu, lokuzio gramatikal horiek etiketatuko dituzten gramatikak sortzeko.

**EUSKAL LOKUZIOEN
PROZESAMENDU
KONPUTAZIONALA**

Euskal lokuzioen prozesamendua. Sarrera

Ikerlan honek euskal lokuzioak prozesatzea du helburu. Unitate lexikalak sortzen dituzten aldetik, UF guztietatik lokuzioek lehentasuna dutela iritzi zaio IXA taldearen estrategian¹⁴¹.

Aurreko atalean ikusi dugun bezala, Euskarazko lokuzioen artean, bi multzo nagusi bereizi ditugu, euren prozesamendurako bi bide ezberdin eskatzen duten aldetik. Batetik, EDBLn deskribatu beharreko lokuzioak ditugu, eta bestetik, postposizio- eta menderagailu-lokuzioak.

VI. kapituluan, EDBLn landutako lokuzioen prozesamendua azalduko dugu. Egoera finituetan oinarritzen da eta osagaiak hitz bakun gisa duten analisietatik abiatzen da. Lokuzio horien deskripzioa gauzatze-eskema deritzen zehaztapen batzuen bitartez egiten da. Gauzatze-eskemotan zehazten dira, besteak beste, osagai bakoitzaren flexio-murritzapenak, euren aldagarritasun morfologikoaren berri emango dutenak, eta osagaien hurrenkera-bariazioak.

Halaber, EDBLko lokuzioen desanbiguazio sintaktikoari ekiteko, gramatika bat garatu dugu, MG formalismoa baliatuta, lokuzio-interpretaziori dagozkion testuinguruak zehaztuko dituenak.

Aldiz, lokuzioen anbiguotasun semantikoa ebaztea —hau da, interpretazio idiomatikoa ala literala duten ebaztea— ez da tesi-lan honen zeregina.

Postposizio- eta menderagailu-lokuzioen deskripzioa, ostera, ez da EDBLn egin baizik eta MG formalismoaz eraikitako gramatika banarekin. VII. kapituluan azalduko dugu nola burutu dugun euskarazko postposizio- eta menderagailu-lokuzioen prozesamendua.

¹⁴¹Beste modulu batzuetan, datak eta zenbakizko esapideak ere tratatzen dira. Horiek multzo irekia izanik, ez daude ez datu-basean ez inongo zerrendatan sarturik. Hala ere, osagaiak beti elkarren ondoan joan ohi dira, egitura finkoak dituzte, eta lexikoi itxia dabilte. Beraz, erraza da horiek identifikatzea egoera finituetako transduktore simple batekin (Ezeiza, 2002).

VI. KAPITULUA

EDBLn landuriko lokuzioen prozesamendua

VI.1 Sarrera

Aurreko kapituluan ikusi dugunez, euskarazko lokuzioen artean, bi multzo nagusi bereizi ditugu, euren prozesamendurako bi bide ezberdin eskatzen duten aldetik. Kapitulu honetan, aztergai izango ditugu osagai guztiak ale lexikal beregainak dituzten lokuzioen prozesamendua, hau da, postposizio- eta menderagailu-lokuzioena ez beste guztiena: izen-, adjektibo-, adberbio-, aditz-, zenbatzaile-, izenordain-, lokailu-, juntagailu- eta interjekzio-lokuzioak.

Esapide horien prozesamendurako, egoera finituetako sistema bat garatu dugu. Halaber, osagaiek hitz bakun gisa duten analisisietatik abiatuta egin da prozesamendua, hau da, II.1 atalean azalduriko hitz mailako analisi morfosintaktikoa oinarri hartuta. Lokuzioen deskripzioa EDBL datu-basean egin da, gauzatze-eskemak izendatu ditugun zehaztapen batzuen bitartez. Gauzatze-eskemotan zehazten dira, besteak beste, osagai bakoitzaren flexio-murritzapenak —euren aldagarritasun morfologikoaren berri emango dutenak— eta osagaien hurrenkera-bariazioak.

Aipatu dugun bezala, esanahi idiomatikoaz gain hitzez-hitzezkoa ere baduten lokuzioen anbiguotasuna ebaztea ez da tesi-lan honen zeregina. Semantikoki anbiguoak den lokuzio bati, testuinguru jakin batean, interpretazio bietatik zein dagokion ebazteko, V.3 atalean azaldutako desanbiguazio-teknikak erabili behar lirateke, eta hori ikerlan honen mugetatik kanpo gelditzen da.

Bestalde, euskaraz —perpaus-osagaien hurrenkera-malgutasuna dela kausa— aditz-lokuzio baten osagaien artean txerta daitezkeen hitzen kopurua eta kategoria zehaztea oso zaila da askotan. Hori dela-eta, lokuzioak EDBLn deskribatzerakoan, jarraituak diren edo ez eta osagaien hurrenkera truka ote daitezkeen adierazten da. Baina, lokuzioak jarraituak ez diren kasuetan, tartean zer hitz-klase txerta daitezkeen ez da zehazten, eta osagaien hurrenkera truka daitezkeen esapideetan ere, ez da zehazten zein testuingurutan galtzen duen lokuzio-izaera eta zeinetan ez. Bada, EDBLko lokuzioen desanbiguazio sintaktikoari ekiteko, MG baliatu dugu, lokuzio-interpretaziori dagozkion testuinguruak zehaztuko dituen gramatika bat garatuz.

Hala bada, kapitulu honetako ondorengo atalean honako hauek azalduko ditugu:

- Aztergai izango ditugun **lokuzioen zerrenda** nola osatu dugun (§VI.2).
- UF horiek guztiak EDBLn deskribatzeko diseinatu dugun **adierazpide orokorra** (§VI.3).
- Zenbait kasu bereziren prozesamendua, alegia, aldaerak, marratxoa aukeran duten hitz elkartuak eta lokuzio batzuen forma trinkoak (§VI.4).
- Datu-basean eginiko deskribapenetan oinarrituta, UFak (edo UF hautagaiak) detektatu eta analizatzen dituen **HABIL** tresna, UFen interpretazio guztien analisi morfosintaktikoak sortu eta katean integratuko dituen (§VI.5).
- **Murriztapen-gramatika** bat, HABILEk hautagai gisa aurkeztzen dituen UFak desanbiguatuko dituen, alegia, ebatziko duena zein testuingurutan diren egiaz hitz anitzeko unitate, eta zeintzuetan ez (§VI.6).

VI.2 Lokuzioen zerrenda osatzea

Datu-base lexikalean zein hitz anitzeko unitate landu erabakitzerakoan, lexikografoen ezagutzaz baliatu gara, eta bi iturritatik edan dugu, batez ere, orain arteko lanean.

1. Batetik, *XX. Mendeko Euskararen Corpus Estatistikoa* erabili dugu (§II.4.2), eta bertan lematizaturiko UFen artean 20 aldiz edo gehiagotan ageri direnak hautatu ditugu. Izan ere, lokuzioen prozesamenduari

ekiteko, gehien erabiltzen direnekin hasteari irizpide ezin egokiagoa irizti diogu, testuetan lokuzioen kopuru handia identifikatzea eragingo duelako.

- Bestetik, Euskaltzaindiaren *Hiztegi Batuaren* 2000ko argitalpeneko (Euskaltzaindia, 2000) hitz anitzeko sarrera guztiak ere hartu ditugu. Horietatik asko bat zetozen corpus estatistikotik hautatutakoekin, jakina.

Horietaz gain, euskarazko testu errealak prozesatzea helburu denez, siglek ere bere lekua dute ezinbestean EDBLn. Hala, datu-basean, sigla bakoitza dagokion adieraziarekin lotzen da ($EHU \sim Euskal Herriko Unibertsitatea$), biak erreferentziakideak direla adierazteko, eta adierazia, jakina, hitz anitzeko unitatea izaten da. Bada, izen-lokuzioen artean, 127k jatorri hori dute.

Halaber, latinetik edo beste hizkuntza batzuetatik hartutako laurogei bat esapide ere jaso dira, batez ere adberbioak (*ad hoc*, *a priori*, *ex aequo*, *in fraganti*, *in situ*) eta izenak (*alma mater*, *modus operandi*, *statu quo*, *vox populi*). Kintanaren (1980) hiztegiko gehigarrian ageri direnetatik erabilienak bakarrik jaso dira.

Guztira iturri horiek guztiak kontuan hartuta, 2.200 bat UF landu dira EDBLn, ugarienak izenak, aditzak eta adberbioak izanik (ikus kopuruak kategoriaka VI.1 taulan).

Kategoria	Zenbat
Izenak	695
Aditzak	837
Adberbioak	343
Adjektiboak	53
Interjekzioak	33
Zenbatzaileak	113
Izenordainak	20
Lokailuak	80
Juntagailuak	13
Bestelakoak	20
Guztira	2.207

VI.1 Taula: EDBLn landutako lokuzioen kopuruak kategoriaka.

Bestalde, bitariko idazkera —marratxo eta bereiz— onartzen duten hainbat hitz elkartu bestelako iturrietatik heldu dira EDBLra, hain zuzen ere, hitz

bakunen hiztegia osatzeko eta aberasteko baliatu diren hiztegietatik. Lerro hauek idazteko unean, 7.910 dira marratxoa aukeran dutela EDBLn ditugun sarrerrak.

Gure zerrenda osatzeko, nagusiki hiztegieta jo dugun arren, ez ditugu hartu lokuzio guztiak itsu-itsuan aipatu bi iturrietatik. Esate baterako, corpus estatistikoan sistematikoki lematizatzen ziren hitz elkartuak, lexikalizaturik egon zein egon ez. Hala, dezente dira corpusean hamar aldiz baino sarriago agertzen direnen artean *euskal* edo *eusko* hitzarekin sorturiko hitz elkartuak (*euskal aldizkari*, *euskal ekonomia*, *euskal hitz*, *euskal nobelagintza*, *eusko araudi*, *eusko langile*, *eusko seme*) edo giza izena dutenak (*giza bihotz*, *giza bizitza*, *giza nortasun*) kasu baterako. Horietatik, guk, bakarrik jaso ditugu hiztegieta azaltzeagatik lexikalizatutzat jo ditugunak (*giza eskubide*, *giza harreman*, *euskal herritar*, *euskal seme*, *euskal sen*).

Bestalde, aditz-sorta batekin —maiz kopulatiboak— erabili ohi diren adizlagunen kasuetan (*agerian eduki/egon/jarri*, *arraunean ibili/ari izan*, *estimua handitan eduki/izan*, *gainez gain ibili/irabazi/joan*, *indarrean egon/jarri/sartu*, *jolasean ibili/ari izan*, *konforme/egon/gelditu/izan*), adizlaguna bakarrik hiztegiatzea erabaki da (*agerian*, *arraunean*, *estimua handitan*, *gainez gain*, *indarrean*, *jolasean*, *konforme*).

Halaber, iturri gisa erabili ditugun bi hiztegiotan, badira sarrera batzuk gure irizpideen arabera lokuzioak ez direnak, bestelako Uftzat jotzen ditugulako. Esate baterako, *euria egin/izan*, *gatza eman/bota*, *limosna eman*, *meza esan*, *pena eman* edo *penitentzia egin* bezalako aditz-esapideek lokuzio izateko ezinbesteko baldintzak betetzen ez dituztela iruditzen zaigunez, ez ditugu datu-baseratu.

VI.3 Lokuzioak deskribatzeko adierazpidea

Behin landu beharreko lokuzioen zerrenda osatutakoan, horiek guztiak EDBLn biltegitatu beharra zegoen bakoitzari zegokion deskribapen zehatzarekin. Lokuzioak testuetan har ditzakeen azaleko gautzatze guztiak formalki kodetzea zen deskripzioaren xedea. Ikusi dugun bezala, kategorietan eta malgutasun morfosintaktikoan aniztasun handia erakusten dute lokuzioek. Nolanahi ere, guztientzako adierazpide orokor bakarria diseinatzen saiatu gara.

Bada, lokuzio bat EDBLn gehitzean, honako informazio linguistiko hau zehaztu behar da datu-basearen taula ezberdinetan:

- **Sarrera**
- UFaren **kategoria** eta **azpikategoria**
- **Barne-osaketa**: taula honetan adierazten da zeintzuk diren UFaren osagaiak, eta zein osagaiak ematen dion informazio morfologikoa unitate osoari
- **Gauzatze-eskemak**: UFa, testuetan, zein patroiren arabera gauzatu daitekeen adierazten da taula honetan

VI.3.1 Sarrera. Kategoria eta azpikategoria

Gainerako hiztegi-sarrerak bezalaxe, informazio orokorreko taulan, UFaren ‘sarrera’, eta hala badagokio, ‘lema kanonikoa’ zehazten dira¹⁴², eta hitz anitzeko unitatea dela ere adierazten da. Halaber, forma estandarra ote den ala ez ere zehaztu behar da.

Hiztegi-sarreraren taulan, berriz, unitate osoari dagozkion kategoria eta azpikategoria zehaztu behar dira, baita hitz elkartua ote den ere. Hiztegi-sarrera bakunen kategoria berberak izan ditzakete UF osoek ere (izena, adjektiboa, adberbioa, aditza, izenordaina, juntagailua, lokailua, interjekzioa).

Hitz elkartuen taulan, ostera, hitz elkartuaren osagaiak erazagutzen dira —dagokien EDBLko sarrerekin lotura eginda— eta marratxoa aukeran ote duen ere adierazi behar da (ikus §VI.4.2).

VI.3.2 Barne-osaketa

Barne-osaketaren taulan, UFaren **osagaiak** zehazten dira. Horretarako osagai bakoitza dagokion hiztegi-sarrera bakunarekin lotzen da. Horrela, flexioa har dezakeen osagaiak lema horren arabera jokatu duela adierazten dugu.

Alabaina, esana dugun bezala, badira hitz anitzeko unitateren baten osagai gisa bakarrik ager daitezkeen hitzak. Horietarako sortu zen, hain zuzen, HAOS (hitz anitzeko osagaia) sasikategoria. Izan ere, beti ez da posible osagai horien kategoria zein den zehaztea (*zirt*, *zart*, *trikun-trakun*, *behinik*, *fio*).

Halaber, UF osoari zein osagaiak ematen dion **informazio morfologikoa** ere zehazten da. Esate baterako, *aditzera eman* UFaren lehen osagaia *aditu*

¹⁴²Sarrera eta lema kanonikoa ezberdinak direnean bakarrik adierazi behar da bigarrena, esate baterako, zenbait aldaera ez-estandarren kasuan (**bataz beste* ~ *batez beste*).

Sarrera 1/1

Sarrera

Homografo-id.

Sailkapena

☒ Estandarra

Osagaiak

1	aditu	1	aditzera	☐
2	eman	1	eman	☒
				☐
				☐
				☐

VI.1 Irudia: *aditzera eman* UFaren barne-osaketaren taula.

sarrera bakunarekin loturik dago eta bigarren osagaia, ostera, *eman* sarrera-rekin. Era berean, UF osoari informazio morfologikoa emango dion osagaia *eman* dela ere adierazten dugu (ikus VI.1 irudia).

VI.3.3 Gauzatze-eskema

Gorago azaldu dugun moduan (§IV.4), lokuzio askoren ezaugarrietako bat egitura-zurruntasuna bada ere, lokuzio batetik bestera asko aldatzen da zurruntasun maila. Adibidez, lokailu-lokuzioak (*behinik behin*, *hain zuzen ere*, *batik bat*) edo adverbio-lokuzio askok (*bide batez*, *hitzetik hortzera*, *gehie-nez ere*) erabat iharturik daude. Aldiz, beste muturrean, *maite izan* moduko aditz-lokuzioek aldagarritasun morfologiko eta sintaktiko handia dute.

- (128) [...] ez duzula lehendakariaren emaztea gutxiago maite (*Harreman arriskutsuak*, Choderlos de Laclos/Jon Muñoz)
- (129) [...] Jaungoikoak maite ez dituelako (*Hainbat idazlan*, San Agustin/Imanol Unzurrunzaga)

Bada, gauzatze-eskemen taulan, patroien bidez deskribatzen da UFa zein forma desberdinetan gauzatu daitekeen testuetan. Patroi horiek zehazteko

hurrenkera, **flexio-murritzapenak** eta **ziurtasuna** eremuak baliatzen ditugu.

Lokuzio bat deskribatzeko gauzatze-eskema bat baino gehiago erabil daiteke, hurrenkera edota baldintza morfologiko ezberdinen berri emateko; halaber, hurrenkera-zehaztapen ezberdinetan flexio-murritzapenak eta, batez ere, ziurtasun/anbiguotasun-baldintzak ere alda daitezke. Bada, lokuzio baten gauzatze-eskemen multzoari erreferentzia egiteko gauzatze-ereduaz ari-tuko gara.

Guztira 145 flexio-murritzapen eta 177 gauzatze-eredu behar izan ditugu EDBLn landutako lokuzioak deskribatzeko (ikus VI.2 taula).

Kategoria	Flexio- -murritzapenak	Gauzatze- -ereduak
Izenak	42	46
Aditzak	85	104
Adberbioak	14	18
Adjektiboak	11	10
Interjekzioak	2	4
Zenbatzaileak	8	8
Izenordainak	6	6
Lokailuak	4	8
Juntagailuak	3	5
Bestelakoak	3	5
Guztira	145	177

VI.2 Taula: EDBLn landutako lokuzioen gauzatze-eskemen eta gauzatze-ereduen kopuruak kategoriaka.

Hurrenkera

Taula honetan, osagaien hurrenkera-jarraitutasuna zehazten da; gauzatze-eskema bakoitzeko bat. Horretarako, lehen osagaiari 1 zenbakia egokitzen zaio, bigarrenari 2a, eta abar, beti ere lokuzioaren lema kanonikoan duten posizioari erreferentzia eginez.

Baldin eta osagaien artean UF koa ez den hitzik ager badaiteke, ikur bereziak tartekatzen dira zenbakien artean. Informatikan adierazpen erregularrarako erabiltzen diren ikur berak dira, hots:

- + hitz bat edo gehiago tarteka daitezke osagaien artean, alegia, osagaiak beti banandurik agertuko dira
- * zero hitz edo gehiago tarteka daitezke osagaien artean, hau da, osagaiak elkarren ondoan zein bereizirik ager daitezke
- ? osagaien artean gehienez ere hitz bat ager daiteke, hau da, osagaiak elkarren ondoan edo hitz bakar batez bereizirik azaldu daitezke

Adibidez, 12 ordenan, UFaren bigarren osagaia lehenengoaren segidan agertuko da, tartean beste hitzik ez duela.

- (130) Badaezpada ere, ez nion aditzera eman, behar baino lehenago ikara ez zedin. (*Rock'n'roll*, Aingeru Epaltza).

2*1 ordenan, ostera, bigarren osagaia lehenengoaren aurrean azaltzeaz gain, tartean hitz bat edo gehiago ager daitezkeela esan nahi du.

- (131) Idazkerak aztoramendu handia ematen du aditzera (*Kontakizunak*, E.A. Poe/Koro Navarro)
- (132) Besterik gabe emango dut, hortaz, aditzera ikasle harekin izan nuen harremana (*Ez balego beste mundurik*, Karlos Linazasoro)

Lokuzioaren osagaiak zenbaki banarekin identifikatzean, osagai baten flexio-murritzapenetan bertan ez zaio osagaiaren lehari erreferentziarik egiten zenbakiari baizik, edo hobeto esanda, lokuzioren lema kanonikoan duen posizioari. Hala, modu berean jokatzen duten lokuzioetan flexio-murritzapen eta flexio-eredu berak erabil daitezke.

Flexio-murritzapenak

Behin osagaien hurrenkera zehaztuta, UFaren osagaiek zein flexio har ditzaiketen zehazten da taula honetan. Osagaia dagoen-dagoenean azaldu daiteke beti, edo, beste muturrean, edozein flexio onar dezake. Adibidez, *aditzera eman* sarreraren lehen osagaia beti forma berean agertuko da testuetan (*aditzera*), bigarrenak, ostera, edozein flexio hartu ahal izango du (*eman*, *ematen*, *emateko*, *emanaz*, *emaiozu*).

Berriz, osagaiak flexio jakin batzuk besterik onartzen ez dituenean, halaxe adierazten dugu. Adibidez, *maite izan* aditz-esapidearen lehen osagaia absolutibo mugagabeaz ez ezik (133), graduaturik ere ager daiteke, gradu konparatiboan (134), superlatiboan (135) zein gehiegizkoan (136).

- (133) Eromeneraino maite izan nuen! (*Fantasiatzko ipuinak*, G. de Maupassant/Josu Zabaleta)
- (134) [...] nik gero eta maiteago ditut boz isilak eta kolore apalak (*Lur bat haratago*, Joan Mari Irigoien)
- (135) Ama: nor duzu maiteen: ni ala Asier? (*Traizioak*, Iban Zaldúa)
- (136) Ondikotz! neska xarmant bat maiteegi ukan zuen [...] (*Gauaz parke batean*, Jon Mirande)

Halaber, *Gurutze Gorria* izen bereziaren osagaiek letra larriz eta singularrean joan behar dute beti (137). Hala ez denean, ez diote erakundeari erreferentziarik egiten, eta bere UF izaera galtzen dute (138).

- (137) Egun batean nazioarteko Gurutze Gorriko ordezkari ingeles bat etorri zitzaigun, zenbait kazetarirekin, bisita egitera. (*Agirre zaharraren kartzelaldi berriak*, Koldo Izagirre)
- (138) Ni neu, ohar lotsagarri hori gurutze gorri lodi batez tatxatzekotan nabil aspalditxoon, baina errotuladore berezia behar da horretarako, [...] (*Kurrin-kurrun vitae*, Joxerra Garzia)

Lokuzio-osagai baten flexio-murritzapenak adierazteko, analisisetan ageri den edozein informazio erabil daiteke berez, esan nahi baita, kasu-markak (KAS), numeroa (NUM) eta mugatasuna (MUG), aditz mota (ADM), gradu maila (GRM), ortografia ezaugarriak, kategoria (KAT), adizkien pertsona-ezaugarriak (NOR, NORI, NORK). Flexio-murritzapenak zehazterakoan, informazio-eremuaren ondotoxoan —= sinboloaz bereizirik— dagokion balioa adierazi behar da. Esate baterako, UF osagai batek pluraleko formak har ditzakeela adierazteko, NUM=P idatzi behar da flexio-murritzapenetan, edo partizipioan joan behar duela adierazteko, ADM=PART. Eremu jakin batek edozein balio onartzen badu izartxo batez (*) adierazten da; adibidez, NORI=*.

Lokuzio-osagaien flexio-murritzapenak zehazteko balia daitezkeen informazio-eremu horien eta bere balioen zerrenda osatua kontsulta daiteke A eranskinean. Nolanahi ere, ondorengo hauek dira murritzapenotan gehien erabili ditugunak:

Ortografia

HAS_MAI (hasiera maiuskulaz)

DEN_MAI (dena maiuskulaz)

Kategoria (KAT)

ADI (aditz nagusia)

ADT (aditz trinkoa)

Kasu-marka (KAS):

ABL (ablatiboa)

ABS (absolutiboa)

ABU (muga-adlatiboa)

ABZ (hurbiltze-adlatiboa)

ALA (adlatiboa)

DAT (datiboa)

DES (destinatiboa)

ERG (ergatiboa)

GEL (genitibo leku-denborazkoa)

GEN (genitibo edutezkoa)

INE (inesiboa)

INS (instrumentala)

MOT (motibatiboa)

PAR (partitiboa)

PRO (prolatiboa)

SOZ (soziatiboa)

NULL (kasu-markarik ez)

Numeroa (NUM) eta mugatasuna (MUG):

S (singularra)

P (plurala)

MG (mugagabea)

Gradu maila (GRM)

KONP (konparatiboa)

SUP (superlatiboa)

GEHI (gehegizkoa)

Aditz mota (ADM)

PART (partizipioa)

ADGIN (aditz-oina)

ADIZE (aditz-izena)

Pertsona-ezaugarria (NOR NORI NORK)

NI, HI, HURA, GU, ZU, ZUEK, HAIEK

NIRI, NIRI, HARI, GURI, ZURI, ZUEI, HAIEI

NIK, HIK, HARK, GUK, ZUK, ZUEK-K, HAIEK-K¹⁴³

Flexio-murritzapenean lokuzio-osagaiak har dezakeen morfema multzoa zehazten dugula esan badugu ere, osagaiari itsasten zaizkion *lehenengo* morfemei egiten die erreferentzia murritzapenak. Izan ere, euskara hizkuntza eranskaria izanik, flexio-murritzapenean adierazitako morfemak atzerago ere azaldu daitezke atzizki-segidan, eta horrelakoetan agerpenari ez dagokio lokuzio-interpretazioa.

Esate baterako, *adarra jo* lokuzioa deskribatzean, ‘adar’ osagaiak absolutibo singularra (*adarra*) edo partitiboa (*adarririk*) kasu-markak har ditza-keela adierazten dugu bere flexio-murritzapenean. Alabaina, 139. adibideko *adarrena* hitz-formaren analisiak, esate baterako, *adar* lema eta absolutibo singularren kasu-marka baditu ere, hitz-formak ez ditu betetzen murritzapenean adierazitako baldintzak, aipatu kasu-marka genitiboaren ondoren hartzen baitu. Beraz, sistemak ez du hartuko 139. adibideko *jotako . . . adarrena* hitz-konbinazioa *adarra jo* aditz-lokuzioaren agerpen gisa.

- (139) Hurbileko gizonei erantzuna entzun izana iruditut zitzaien, leize sakon eta urrunetan *jotako* beste *adarrena*. (*Eratzunen Jauna III*, J.R.R. Tolkien/Agustin Otsoa)

Hauxe litzateke, bada, *maite izan* lokuzioaren lehen osagaiak (*maite*) duen flexio-murritzapena:

(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))

Bertan adierazten da osagaiak har dezakeela bai absolutibo mugagabea (KAS=ABS ETA MUG=MG) bai graduatzaile bat gradu maila edozein duela (MAI=*), beti ere atzetik (+) absolutibo mugagabea duelarik (KAS=ABS ETA MUG=MG), hau da, *maiteago*, *maiteen* edo *maiteegi* (134, 135, 136), baina ez, esate baterako, *maiteagoak* edo *maiteenak* (140, 141). Ondorengo bi adibide hauek, hortaz, ez dira *maite izan* aditz-lokuzioaren agerpen gisa identifikatuko.

¹⁴³Pluraleko bigarren eta hirugarren pertsonen (*zuek* eta *haiek*) forma bera dute absolutiborako zein ergatiborako. Sinkretismo hori saihesteko ZUEK-K eta HAIEK-K formak baliatzen ditugu, hurrenez hurren, ergatiboko balioa adierazteko, eta ZUEK eta HAIEK formak, osteraz, absolutiborako uzten dira.

- (140) Geroz eta maiteagoak dira Miguel bezalako pertsoneri esker.
- (141) Elkarteko aretoan zintzilikatu dituzten argazkiak egilearen irudi maiteenak ziren.

Hala ere, zenbait kasutan, osagaiak —flexioren bat hartzen duelarik— ez du sarrerarik bere horretan EDBLn, baina bai bere oinarri-formak. Esate baterako, *ahoz behera* hitz anitzeko adberbioaren *behera* adizlagunak edo *aingeru guardako* izen-lokuzioaren *guardako* izenlagunak ez dute sarrerarik datu-base lexikalean. Ostera, euren oinarri-formak —hau da, *behe* eta *guarda* izenak hurrenez hurren— EDBLko sarrerak dira, eta horietatik abiatuta analizatzen ditu MORFEUSEk *behera* eta *guardako* formak.

Beraz, lokuzio horietan, *behera* osagaiaren adlatiboak eta *guardakoaren* genitiboak ez diote lokuzio osoari informazio morfologikorik eransten, hitz anitzeko unitatearen parte baitira. Bada, lokuzioaren deskripzioan, osagaia-
ren parte den informazio morfologiko hori barra zeharren artean ‘/ /’ jartzen da, eta horren ondoren —hala badagokio— UF osoari informazio morfologi-
koa erantsiko dioten flexio-murriztapenak zehazten dira.

```
ahoz behera
  ahoz [-]
  behe {/NUM=S + KAS=ALA/}

aingeru guardako
  aingeru [-]
  guarda {/NUM=S + KAS=GEL/}
```

Flexio-murriztapenetan erabilitako informazio guztia —goraxeago zerrendatu duguna— analisi-katearen fase ezberdinetan sortua da, (ikus MORFEUS II.1. atalean). Hala, esate baterako, ortografia-ezaugarriak tokenizazioan (§II.1.1) sortzen dira eta kasu-markari eta numero-mugatasunari buruzkoak, ostera, segmentazioan (§II.1.2). Hala ere, ‘Morfosintaxia’ izendatu dugun urratsean (§II.1.3) ez da jasotzen segmentaziotik datorren informazio guzti-guztia, testu-hitzaren informazio morfologikoa biltzea eta optimizatzea baita helburua. Izan ere, eremu bakoitzeko balio bakarra jasotzea da urrats horretako xede nagusietako bat. Hala, *adarrena* hitz-formaren analisisan, lema eta kategoria-azpikategoriaz gain, azken morfemaren informazioa jasotzen da, alegia, absolutibo singularra.

Hala bada, sistemak —ikus aurrerago HABIL, §VI.5— lokuzioa behar bezala detektatuko badu, flexio-murriztapenetan adierazi beharko da informazio morfologikoa analisi-katearen zein mailatan aurkituko duen.

- Segmentazio mailan ageri den informazioa giltzen artean { } bildu beharko da; esate baterako, kasu-markak, numero-mugatasuna edo aditz mota. Ikus goraxeago *ahoz behera* eta *aingeru guardako* lokuzioen bigarren elementuen flexio-murriztapenak.
- Testu-hitzari morfosintaxia aplikatu ondorengo esleitu zaion informaziora jo behar bada, kako zuzenen artean [] ezarriko da murriztapena, hala nola, osagaiak forma finkoa duenean [–] edo zeinahi flexio hartzen ahal duenean [%].
- Informazioa tokenizazio mailakoa bada, bere horretan adieraziko da; esate baterako, osagaia maiuskulaz idatzia izan behar badu, HAS_MAI.

Ziurtasuna

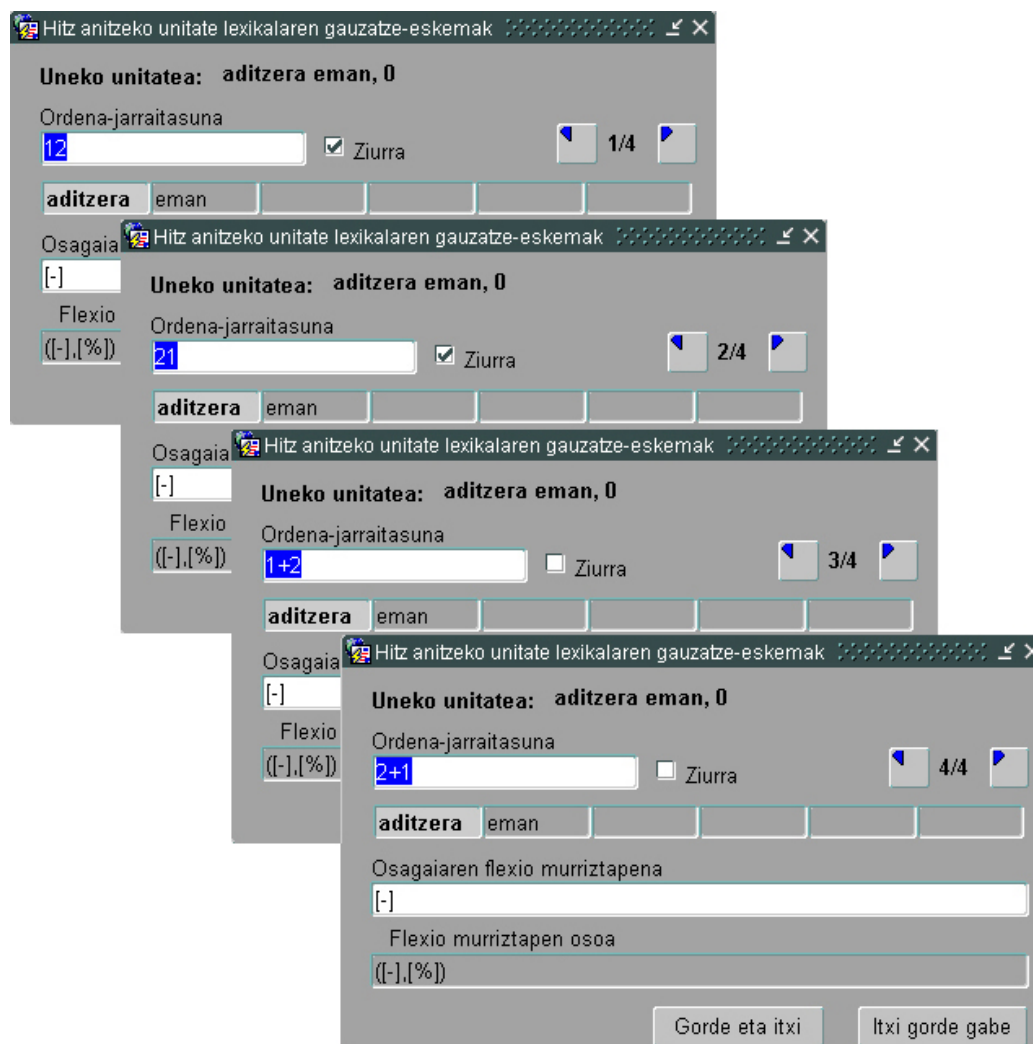
Azkenik, UF bakoitzeko patroia *ziurra* ala *anbigua* den zehaztuko da. UFaren osagaiak, patroian zehazturiko hurrenkera eta flexio-murriztapenekin, testu batean agertuz gero ezinbestean hitz anitzeko unitatea izango bada, patroia hori ziurra dela esango dugu.

Esate baterako, *hala eta guztiz ere* hitz anitzeko lokailua ziurra dela esaten dugu zeren eta, *hala, eta, guztiz* eta *ere* osagaiek testu batean hurrenkera eta forma horiexetan agertzen diren guzti-guztietan, hitz anitzeko lokailuaren interpretazioa izango baitute.

Aldiz, patroian zehazturiko baldintzetan, osagaiak UFa ez beste konbinazioen batean ere agertzen ahal bada, UF hori anbigua dela esango dugu. Adibidez, baldin eta *bat* eta *egin* hitzak 12 ordenan agertzen badira, *egin* osagaiak edozein flexio hartzen duelarik, batzuetan *bat egin* aditz-lokuzioaren agerpenak izaten dira (142); beste askotan, oster, bestelako konbinazio bati dagozkio (143).

- (142) Eta, jendearen txaloe eta oihuek airean bat egiten zutela, turutots bat aditu zen (*Lur bat haratago*, Joan Mari Irigoien)
- (143) Emilek buruz baiezkotzen keinu bat egin zuen, serio-serio (*Manhattan Transfer*, J. Dos Passos/Lopez de Arana)

Ohar bedi UF bat ziurra izan daitekeela hurrenkera- eta flexio-baldintza jakin batzuetan, eta anbiguaa, aldiz, beste patroï batzuen arabera. Bada, ziurtasun ezaugarria patroï bakoitzari esleitzen zaionez —eta ez lokuzio osoari— kasu seguruak bereiz daitezke anbiguoetatik.

VI.2 Irudia: *Aditzera eman* aditz-lokuzioaren gauzatze-eskemak EDBLn.

Bestalde, anbiguitasuna bi motatakoa izan daiteke. Batzuetan, hitzak patroian zehaztutako eran agertzen dira testuan, baina euren arteko erlazio sintaktikoa UFaren osagaien artekoa ez bezalakoa da. Konparazio baterako, (143) eta (144) adibideetan *bat egin* eta *aldean beste* UFen patroïak

zehatz-mehatz betetzen diren arren, osagaiak sintagma bereizitan azaltzen dira (*baiezko keinu bat / egin zuen; ezkerreko aldean / beste horrenbeste*), eta ez dute, beraz, lokuziorik osatzen.

- (144) Ezkerreko aldean beste horrenbeste egin zion (*Fantasiatzko ipuinak*, G. de Maupassant / Josu Zabaleta)

Beste batzuetan, (145) eta (146) adibideetan bezala, testuko hitzen arteko erlazio sintaktikoa eta UFaren osagaien artekoa bat badatoz ere, agerpenak ez dagozkio UF interpretazioari.

- (145) [...] eta sukaldeko burdina eskuan hartu, eta kolpe batez akabatu zuen katua (*Lur bat haratago*, Joan Mari Irigoien)

- (146) Neskamearen atzetik zaunkaka joan zen etxeko txakur txikia (*101 gau*, "Txiliku")

Kasu horietan, hitzok euren zentzu literalean erabiliak izan dira, inolako idiomatikotasun aztarnarik gabe, eta beraz ez dute unitate lexikalik osatzen.

Lokuzio guztietatik % 63,62k gauzatze-eskema denak ziurrak dituzte, eta % 89,94k dituzte gutxienez gauzatze-eskema ziur bat. Halaber, lokuzio guztien artean aditzak dira anbiguenak. Izan ere, aditzak *ez* beste lokuzio guztien artean % 95,33 dira ziurrak. Aldiz, aditz-esapideetatik % 80,88k dute gauzatze-eskemaren bat ziurra dena, aditzik gehienek gauzatze-eskema bat baino gehiago dituzte-eta (ikus VI.3 taula).

	Gauzatze-eskema guztiak ziurrak	Gauzatze-eskema guztiak anbiguoak	Bietariko gauzatze-eskemak
Ez-aditzak	1306 (% 95,33)	62 (% 4,52)	2 (% 0,15)
Aditzak	98 (% 11,71)	160 (% 19,12)	597 (% 69,17)
Guztira	1404 (% 63,62)	222 (% 10,06)	581 (% 26,32)

VI.3 Taula: Lokuzioen gauzatze-eskemen kopuruak.

VI.3.4 Deskripziorako baliabideak

Lokuzioen zerrenda osatzeko ez ezik, horiek banan-banan deskribatzeko lan nekezean ere, ezinbesteko tresna izan dugu *XX. Mendeko Euskararen Corpus Estatistikoa*, esapide aztergaien agerpen errealak eskaintzen baitizkigu, euren jokaera morfosintaktikoaren berri ikasteko. Erabilitako baliabideak aztertzeari eskainitako atalean azaldu dugun moduan (§II.4.2), 4,6 miloi hitzeko corpus lematizatua da non hitz anitzeko unitateak ere lematizatu diren.

Interneten dago kontsultagai¹⁴⁴ eta corpusean arakatzeko aukera zabalago ematen du. Batetik, lokuzio jakin baten agerpen guztiak ikusteko aukera ematen du kontsulta arrunt batekin. Bestetik, lokuzio-osagaien agerpen ez-idiomatikoak ere eskuratu ditzakegu. Esate baterako, ‘kontsulta aurreratu’ baten bidez jakin dezakegu *lan* eta *egin* hitzak elkarren segidan azaldu ote daitezkeen *lan egin* aditz-esapidea osatu gabe. Corpus estatistikoaren kontsulta aurreratuaren aukerak eta adibide zehatz horren azalpen zabalagoa egina dugu dagoeneko 42. orrialdean.

Orotariko Euskal Hiztegia ere (OEH) kontsulta-iturri baliagarria izan zaigu, sarrerak adibide ugariz hornituta baitatoz, tradizio-erabileraren berri ematen duen hiztegi honetan (§II.4.1). Hiztegi Batutik jasotako zenbait lokuzio —literatura-tradizio zaharrekoak izanik— agerpen gutxi dituzte corpus estatistikoan, eta zenbaitetan bat bera ere ez. Bada, kasu horietarako bereziki, ezinbestekoa izan zaigu OEH. 2010az geroztik kontsultagai dago Euskaltzaindiaren webgunean¹⁴⁵.

Bestalde, EDBLren interfazean bertan, flexio-murriztapenak adierazteko zenbait aukera lagungarri gehitu dira. Lokuzioaren kategoriaren, eta osagaia-
ren kategoriaren arabera, aldatu egiten dira aukerok, eta murriztapen batzuk edo beste batzuk gehitzeko modua eskaintzen da, klik bakar batez. Oro har, aditz-esapideen flexio-murriztapenak dira konplexuenak, eta beraz, interfazearen aukera gehienak horiek adierazten laguntzera bideraturik daude.

Hala, esate baterako, aditz-lokuzioetako izen-adjektiboen murriztapenik ohikoenak, VI.3 irudian ikus daitezkeen moduan, absolutibo mugagabea (*lan egin*), singularra (*adarra jo*), plurala (*nagiak atera*) edo partitiboa (*lanik egin*, *adarrik jo*) eta gradu mailak (*laketago izan*) dira.

¹⁴⁴<http://www.euskaracorpora.net>

¹⁴⁵<http://www.euskaltzaindia.net/oeh>

VI.3 Irudia: Aditz-lokuzioetan, izen/adjektiboen flexio-murriztapenak adierazteko aukera lagungarriak EDBLn.

Aldiz, VI.4 irudian, aditz-osagaiek izan ohi dituzten murriztapen-aukerarik usuenak ageri dira; edozein flexio hartzeko aukeraz gain (%), gainerako murriztapenak ‘izena/izenondoa + *izan/ukan*’ moduko aditz-lokuzioen berri emateko dira (*mintzo izan*, *laket izan*), eta, batez ere, zein paradigma-ren arabera jokatzaren duten adierazteko (NOR, NOR-NORI, NOR-NORK edo pertsona-ezaugarrien balioak zehazteko (adib. NOR=HURA).

VI.3.5 Adibideak

Adibide pare baten bidez saiaturako gara argitzen UFak deskribatzeko adierazpideaz VI.3 atalean orain arte azaldutakoa. Horretarako, EDBL datu-basetik

Hitz anitzeko unitate lexikalaren gauzatze-eskemak

Uneko unitatea: mintzo izan, 0

Ordena-jarraitasuna: 12 ☒ Ziurra 1/3

mintzo izan

☐ %

☐ Aditz Sinplea (ADI SIN)

Aditz Trinkoa (ADT)

☐ NOR NOR

☐ NOR-NORI NOR

NORI

☐ NOR-NORK NOR

NORK

☐ NOR-NORI-NORK NOR

NORI

NORK

Osagaiaren flexio murriztapena: [%]

Flexio murriztapen osoa: ([AZP=SIN EDO KAT=ADT],[%])

VI.4 Irudia: Aditz-lokuzioetan, aditzen flexio-murriztapenak adierazteko aukera lagungarriak EDBLn.

a bildua eta *lan egin* sarreraren informazioa esportatu dugu modu irakurgarrian VI.5 eta VI.6 irudietan hurrenez hurren.

a bildua sarreraren deskripzioan (VI.5 irudia) haxe irakur dezakegu:

- Lehenengo lerroan, UFaren lema kanonikoa ("a bildua") eta homografo-identifikatzaileaz gain (0)¹⁴⁶, kategoriaz izen arrunta dela adierazten da (IZE ARR).
- Hurrengo bi lerroetan, UFaren osagaiak dagozkien sarrera bakunekin lotzen dira: lehenengo osagaia *a* izen arruntarekin (a 3 IZE ARR) eta

¹⁴⁶Lema bera duten sarrera ezberdinak bereizteko erabiltzen den zenbakiari deritzo homografo-identifikatzailea (adib. *bero* izena eta *bero* izenondoa).

a bildua	0	IZE	ARR	
a	3	IZE	ARR	
bildu	0	ADI	SIN	MORF
12	ZIUR			
a		[-]		
bildua		{/ADM=PART/}		

VI.5 Irudia: *a bildua* UFaren gauzatze-eskema.

bigarrena *bildu* aditzarekin (bildu 0 ADI SIN). Halaber, UFak bere informazio morfologikoa *bildu* osagaitik hartzen duela ere zehazten da (MORF).

- Ondoren, gauzatze-eskema deskribatzen da. Hasteko, hurrenkera eta anbiguotasuna adierazten dira. Kasu honetan, UFaren osagaiak ordenaturik eta jarraian (elementu tartekaturik gabe) azaldu daitezke (12), eta hurrenkera horretan UFa ez da anbigua (ZIUR).
- Hurrengo lerroetan, osagai bakoitzaren flexio-murritzapenak azaltzen dira, alegia, *a* osagaiak ez du batere flexiorik hartzen ([-]) eta *bildua* osagaiak, aldiz, *bildu* aditzaren partizipioko aspektu-morfema har dezake bakarrik¹⁴⁷ ({/ADM=PART/}).

Era berean, *lan egin* sarreraren (VI.6 irudia) kasuan:

- *egin* osagaiak ematen dio informazioa UF osoari (MORF).
- Bi gauzatze-eskema ditu: lehenengoa (1*2) hurrenkerari dagokio, alegia, osagaiak ordenaturik doaz, eta jarraian zein etenik ager daitezke (tartean zero hitz edo gehiago dutela). Ordena horretan, UFa anbigua da (ANBI).
- Bigarren gauzatze-eskeman, osagaiek truketua dute ordena eta jarraian zein etenik azaldu daitezke (2*1). Hurrenkera horretan ere, UFa anbigua da (ANBI).

¹⁴⁷Kasu honetan, lemak hartzen duen lehenengo morfema zehazten da bakarrik. Beraz, partizipioko aspektu-morfemaren atzean zer beste atzizki joan daitezkeen (*bidu*, *bildua*, *bilduarekin*) aspektu-morfema horrexen jarraitze-klaseak zehazten du.

lan egin	0	ADI	ADK	
lan	0	IZE	ARR	
egin	1	ADI	SIN	MORF
1*2	ANBI			
lan	{ (KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR }			
egin	[%]			
2*1	ANBI			
lan	{ (KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR }			
egin	[%]			

VI.6 Irudia: *lan egin* UFaren gauzatze-eskemak.

- Bi gauzatze-eskemetan, osagaien flexio-murritzapenak berdinak dira: *lan* osagaia absolutibo mugagabeen zein partitiboan ({ (KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR }) joan daiteke, eta *egin* aditzak edozein flexio har dezake ([%]).

VI.3.6 Gauzatze-eredurik usuenak

Arestian aipatu dugunez, lokuzio bat deskribatzeko gauzatze-eskemen multzoari deitzen diogu gauzatze-eredu. Kategoria ezberdinetako lokuzioak EDBL datu-basean deskribatu ahal izateko, 177 gauzatze-eredu ezberdin baliatu dira. Horietatik erabilienak baino ez ditugu hemen aipatuko.

Izenak

Izenak deskribatzeko, 46 gauzatze-eredu sortu dira. Horietan guztietan —aditzak ez beste esapideetan bezalaxe—, lokuzioaren osagaiak hurrenkera kanonikoan ager daitezke bakarrik, beste hitzik tartekatzerik onartzen ez dutela.

Izen-lokuzioen gauzatze-eredu guztietan usuenak osagai biko esapide ez-anbiguen (ZIUR) berri ematen du, non lehen osagaiak ez duen flexiorik onartzen ([−]) eta bigarrenak, berriz, edozein flexio har dezakeen ([%]). Hemendik aurrera, lokuzioen deskripzioan gauzatze-eskema bakoitza lerro batean emango dugu, osagaien flexio-murritzapenak koma baten bidez bananduz.

12 ZIUR ([−], [%])*heste lodi*

heste	IZE	ARR	
lodi	ADJ	ARR	MORF

Izen-lokuzio guztietan, hitz anitzeko unitateak azken osagaitik heredatzen du informazio morfologikoa; hori adierazteko, osagaiaren lema eta kategoria-azpikategoriaren ondoren MORF marka gehitu dugu.

Beste izen-lokuzio apur batzuk flexio-murritzapen berdinak izanagatik, semantikoki anbiguoak dira (ANBI):

12 ANBI ([−], [%])*izen berezi*

izen	IZE	ARR	
berezi	ADJ	ARR	MORF

Hitz anitzeko izen berezi askotan, osagaiak maiuskulaz idatzi beharrekoak direla zehaztu behar da (HAS_MAI¹⁴⁸). Halaber, murritzapen horrez gain, hainbatetan, azken osagaiak singularreko (*Euskal Herria*) edo pluraleko (*Batzar Nagusiak*) flexioak bakarrik har ditzakeela ere adierazi behar da (NUM=S, NUM=P). Singularreko edo pluraleko formekin batera, forma biluzia ere (NULL) har dezakeela zehaztea ezinbestekoa da (*Euskal Herri osoa*).

12 ZIUR (HAS_MAI [−], HAS_MAI [NULL] EDO {NUM=S})*Euskal Herria*

euskal	IZE	ARR	
herri	IZE	ARR	MORF

HAS_MAI murritzapena ez da nahitaezkoa baldin eta osagaia bera izen berezia bada (*Britainia*); bai, oster, izen arrunta bada (*handi*), bereziki minuskulaz joanez gero, lokuzio ez besteko interpretazioa eragingo balu.

12 ZIUR ([−], HAS_MAI [NULL] EDO {NUM=S})*Britainia Handia*

Britainia	IZE	LIB	
handi	ADJ	ARR	MORF

¹⁴⁸Analisisietan ageri den HAS_MAI etiketak ‘hasiera maiuskulaz’ adierazten du.

Osagai askotako izenetan ere ez da HAS_MAI murriztapena adierazi beharrik ikusten, anbiguotasuna erabat desegina gelditzen baita. Esan gabe doa, halaber, bitariko idazkera —letra larria zein xehea— onartzen den kasuetan, debeku dela murriztapen hori adieraztea.

1234 ZIUR ([−], [−], [−], [%])
Balio Erantsiaren gaineko Zerga

balio	IZE ARR	
erantsi	ADI SIN	
gain	IZE ARR	
zerga	IZE ARR	MORF

Izen-lokuzio kasu bakar batzuetan, azken osagaiak forma aldagaitza izan ohi du, morfema bakarra har dezakeelako. Hala, esate baterako, zenbaitek absolutibo pluraleko kasu-marka hartzen dute (*zinak eta minak*) eta beste zenbaitek absolutibo mugagabekoa (*jaun eta jabe, hezur eta mami*). Nolanahi ere, inportantea da deskribapenean murriztapen horiek adieraztea, forma aldagaitza adierazten duenaren ordezt ([−]), lokuzioak azken osagai horretatik dagokion informazio morfologikoa hereda dezan.

123 + ([−], [−], {KAS=ABS ETA MUG=MG})
jaun eta jabe

jaun	IZE ARR	
eta	LOT JNT	
jabe	IZE ARR	MORF

Bestalde, ikusia dugunez (§VI.3.2), zenbait kasutan, lokuzioaren osagai batek ez du sarrerarik bere horretan EDBLn. Hala, esate baterako, *aita ponteko* izen-lokuzioaren bigarren osagaia (*ponteko*) bere oinarri-formatik —*ponte* izenetik— abiatuta analizatzen du MORFEUSEk.

Alabaina, *ponteko* osagaiaren genitiboak ez dio lokuzio osoari informazio morfologikorik eranstean, hitz anitzeko unitatearen parte baita. Hori adierazteko, lokuzioaren deskripzioan, osagaiaren parte den murriztapen morfologiko hori barra zeharren artean ‘/’ idazten da. Aldiz, genitibotik aurrera hitzak hartzen dituen morfemen informazio morfologikoa lokuzioaren analisisira gehituko da.

Mota horretako gauzatze-eredurik maizkoenak leku-denborazko genitibo singularraren murriztapena duen hauxe dugu:

12 ZIUR ([−], {/NUM=S + KAS=GEL/})*aita ponteko*

aita IZE ARR

ponte IZE ARR MORF

Bigarren osagaia aditz-partizipioa dutenak ere mota horrexetakoak ditugu, partizipioaren informazio morfologikoa ez baitagokio izen-lokuzio osoari.

12 ZIUR ([−], {/ADM=PART/})*aire girotua*

aire IZE ARR

girotu ADI SIN MORF

Adberbioak

Orain arte EDBLn landuriko adberbioak deskribatzeko 18 gauzatze-eredu sortu dira. Maiztasun handienekoa bi osagai aldagaitzez eraturikoa dugu, adberbio-lokuzio ez-anbiguoen berri emateko. Horietan, jakina, lokuzioak ez du inongo informazio morfologikorik jasotzen osagaietatik.

12 ZIUR ([−], [−])*pozaren pozez*

poz IZE ARR

poz IZE ARR

Hurrenkera- eta flexio-baldintza berdinetan, adberbio-lokuzio batzuk anbiguoak izan daitezke.

12 ANBI ([−], [−])*hemendik hara*

hemen ADB ARR

hara ADB ARR

Beste adberbio-lokuzio batzuek *-ko* genitiboa ere onar dezakete (*hankaz gora+ko*, *ahoz aho+ko*). Hala, azken osagaia adberbioa denean, [NULL] murriztapenari (flexiorik ez), genitibo kasu-markarena ({KAS=GEL}) gehitu

behar zaio.

12 ZIUR ([-], [NULL] EDO {KAS=GEL})

hankaz gora

hanka	IZE	ARR	
gora	ADB	ARR	MORF

Areago, azken osagaia izena edo izenondoa bada, kasu-markaz gain, singularreko ezaugarria zehaztea ere komeni da: {NUM=S + KAS=GEL}.

12 ZIUR ([-], [NULL] EDO {NUM=S + KAS=GEL})

ahoz aho

aho	IZE	ARR	
aho	IZE	ARR	MORF

Bi hitz baino gehiagoko adberbio-lokuzioak ere mordoxka bat dira. Hiru hitzekoen artean, esate baterako, *behin eta berriro* edo *zirt edo zart* bezalako koordinazioak ditugu.

123 ZIUR ([-], [-], [-])

behin eta berriro

behin	ADB	ARR	
eta	LOT	JNT	
berriro	ADB	ARR	

Adjektiboak

Adjektiboak deskribatzeko, 10 gauzatze-eredu baliatu ditugu. Maizen erabiltakoa, berriro ere, izenetarako azaldutako bera dugu.

12 ZIUR ([-], [%])

ondoz ondoko

ondo	IZE	ARR	
ondoko	ADJ	ARR	MORF

Azken osagaia izenlaguna izan ohi da gehienetan, eta sarritan ez du EDBLn sarrerarik bere horretan. Analisia bada, oinarri formatik abiatuko da (*txarreko* → *txar*), eta beraz, genitiboaren murriztapena adierazi behar zaio barra

zeiharren artean ‘/ /’. Hala, azken osagaia izena edo adjektiboa bada, numeroa eta kasu-marka biak zehaztu behar dira ($\{/NUM=S + KAS=GEL/\}$). Hain zuzen, *aita ponteko* izenerako erabili dugun gauzatze-eskema berbera dugu.

12 + ([-], {/NUM=S + KAS=GEL/})
esker txarreko

esker	IZE	ARR	
txar	ADJ	ARR	MORF

Ostera, azken osagaiaren oinarri-forma aditzondoa edo zenbatzailea bada, —adibidez *bereko* → *bera*— kasu-marka bakarrik ($\{/KAS=GEL/\}$) adierazi behar da.

12 + ([-], {/KAS=GEL/})
aldi bereko

aldi	IZE	ARR	
bera	DET	ERKIND	MORF

Zenbatzaileak eta izenordainak

Zenbatzaileak eta izenordainak deskribatzeko gauzatze-eredurik usuena izen eta adjektiboetarako bera dugu, hau da, osagai biko esapide ez-anbigua deskribatzen duena, non lehen osagaiak forma aldagaitza duen eta bigarrena bat ere flexio-murritzapenik gabekoa den:

12 ZIUR ([-], [%])
pixka bat

pixka	IZE	ARR	
bat	DET	DZH	MORF

Hurrenkera- eta flexio-murritzapen horiexekin zenbatzaile- eta izenordain-lokuzio apur batzuk anbiguoak izan daitezke (*makina bat*).

12 ANBI ([-], [%])
makina bat

makina	IZE	ARR	
bat	DET	DZH	MORF

Izenordain batzuetan, batez ere *ere* hitzaz osaturikoak, jokatzen den osagaia —eta lokuzioari informazio morfologikoa ematen diona— azkena barik lehenengoa izan ohi da.

12 ZIUR ([%], [-])

inortxo ere

inortxo	IOR IZGMGB	MORF
ere	LOT LOK	

Egitura koordinatuko esapide gutxi batzuetan, bi osagai jokatzen dira, bietan ere kasu-marka berdinak hartzen dituztela¹⁴⁹.

123 ANBI ([%], [-], [%])

bat edo beste

bat	DET DZH	
edo	LOT JNT	
beste	DET DZG	MORF

Juntagailuak, lokailuak eta interjekzioak

Juntagailu, lokailu eta interjekzio guztietan osagaiek forma bakarra onartu ohi dute, eta beraz lokuzioak ez du osagaietatik bat ere informazio morfologikorik heredatzen. Esapideon artean, bi osagaiko ez-anbiguoak dira maizkoenak.

12 ZIUR ([-], [-])

hala ere

hala	ADB ARR
ere	LOT LOK

Hala ere, anbiguoak ere ez dira falta.

¹⁴⁹Orain arte horrelako pare bat kasu besterik agertu ez denez, lokuzioak deskribatzeko formalismoan ez da aurreikusi osagai bien arteko komunztadura adierazteko mekanismorik.

12 ANBI ([-], [-])*dena dela*

da ADT

da ADT

Halaber, luzera handiagokoak ere badira.

123 ZIUR ([-], [-], [-])*hain zuzen ere***1234 ZIUR** ([-], [-], [-], [-])*hala eta guztiz ere*

Bestalde, zenbait juntagailu (*baita/ezta ... ere, bai/ez eta ... ere*) eta lokailutan (*halako eran/gisan/moldez ... non*) lokuzioa etenda ager daiteke, osagai batzuen artean hitzak tarteka daitezkeelarik.

1*2 + ([-], [-])*baita ere***12*3 +** ([-], [-], [-])*halako eran non*

Aditzak

Esapide-kategoria guztietatik, aditzak dira, askogatik, deskribatzeko gauzatze-eredu gehien sortzea eskatu dutenak (104). Horren arrazoi nagusiak honako hauek dira:

- kategoriarik ugariena da.
- azken osagaiak ez ezik besteek ere aldakuntzak onartzen dituzte (partitiboa, mailaketa).
- jarraitutasun- eta hurrenkera-bariazioak onartzen dituzte, eta beraz, gauzatze-eredu gehientsuenek gauzatze-eskema bat baino gehiago dituzte.

- *izan/ukan* buru duten aditz-esapideek (*nahi izan, merezi izan*), asko izan ez arren, erabilera aniztasun handia erakusten dute. Testuetan *izan* eta *ukan* aditzak oso maiztasun handiz azaltzen direnez, eta osagaien hurrenkera-malgutasuna dela kausa, garrantzitsua da ondo mugatzea aditzok esapide bakoitzean har ditzaketen flexioak. Hartara, identifikazioa hobeto zedarritzen da eta, eskema anbiguen kasuan, esapide-hautagai gehiegi proposatzea saihesten da. Hala bada, beren gutxian, aditz-lokuziook deskribatzeko, gauzatze-eredu mordoa sortu behar izan da (37).

Aditz-lokuzioen deskripziorako, bi multzo nagusitan banatu ditugu. Batetik sintagma bat eta *izan/ukan* ez besteko aditz batez osatuak ditugu: *bota, esan, eman, eraman, ekarri, etorri, hartu, jo, joan* baina batez ere *egin*. Bestetik, bada, sintagma bat eta *izan/ukan* aditzaz osaturiko aditz-esapideen multzoa dugu.

⇒ *Izan/ukan* ez besteko aditz batekin eraturiko aditz-lokuzioak deskribatzeko gauzatze-eredurik usuenak bi hitzeko esapideak deskribatzen ditu, non lehen hitzak ez duen aldakuntzarik onartzen eta bigarrenak (aditzak) edozein flexio har dezakeen, forma jokaturgabe zein adizki jokatu moduan. Hiru gauzatze-eskemaz osaturik dago, hurrenkera-jarraitutasun bariazioak onartzen baititu, eta, hurrenkera kanonikoan (12), ez-anbigua da. Gainerako hurrenkeretan, oster, esapidea anbiguotzat jotzen da, desanbiguazio-gramatikari utziz, testuingurua kontuan hartuta, lokuzioa ote den ala ez ebatz dezan.

12 ZIUR ([−], [%])

1+2 ANBI ([−], [%])

2*1 ANBI ([−], [%])

harira etorri

hari IZE ARR

etorri ADI SIN MORF

Flexio-murritzapen berdinekin hurrenkera-jarraitutasun aukera guztietan anbiguo diren aditz-esapideak ere ugari dira.

```

1*2  ANBI  ([-], [%])
2*1  ANBI  ([-], [%])
aurpegira bota
    aurpegi      IZE ARR
    bota         ADI SIN      MORF

```

Goiko gauzatze-ereduetan bezalaxe, aditz-esapide *guztiek* heredatzen dute informazio morfologikoa (MORF) azken osagaitik, hau da, aditzetik. Hortaz, hemendik aurrera, ereduen deskripzioan alferrik ez luzatzeko, adibide batez horniturik emango dira gauzatze-ereduak baina osagaiak erazagutu gabe.

Gutxiago badira ere, flexio-murritzapen horiexekin hurrenkera kanonikoa besterik onartzen ez duten aditz-lokuzioak badira, dela anbiguotasunik ga-beak (*leher egin*) dela anbiguoak (*atsegin egin*).

```

12  ZIUR  ([-], [%])
leher egin

```

```

12  ANBI  ([-], [%])
atsegin egin

```

Aditz-osagaia laguntzen duen sintagma biluzik ez ezik partitiboan ere joan daiteke lokuzio askotan. Bada, aditz-lokuziook beste multzo handi bat osatzen dute. Gehienek hurrenkera-bariazioa onartzen dute, eta anbiguota-sunik gabeak dira hurrenkera kanonikoan (*jaramon egin*).

```

12  ZIUR  ((KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR, [%])
1+2 ANBI  ((KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR, [%])
2*1 ANBI  ((KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR, [%])
jaramon egin

```

Flexio-murritzapen berak dituzten beste aditz-esapide batzuk, berriz, anbiguoak dira hurrenkera guztietan (*lan egin*).

```

1*2  ANBI  ((KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR, [%])
2*1  ANBI  ((KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR, [%])
lan egin

```

Beste hainbat aditz-esapidetan, lehen osagaiak absolutibo singularreko eta partitiboko flexioak har ditzakete. Horien artean, batzuk ez-anbiguoak

dira hurrenkera kanonikoan (*larrua jo*) eta beste batzuk, berriz, beti dira anbiguoak (*bularra kendu*).

```
12    ZIUR    ((KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR, [%])
1+2   ANBI    ((KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR, [%])
2*1   ANBI    ((KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR, [%])
larrua jo
```

```
1*2   ANBI    ((KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR, [%])
2*1   ANBI    ((KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR, [%])
bularra kendu
```

Osagai biko aditz-esapideen berri emateko, beste hainbat gauzatze-eredu badira, baina dezentez maiztasun txikiagokoak. Halaber, hiru hitz edo gehiagoko aditz-esapideak deskribatzeko ere badira banaka batzuk. Hiru hitzeko aditz-esapideetan, lehenengo bi osagaiak elkarren ondoan agertu ohi dira ia beti, aldakuntzarik onartu gabe (*topoz_topo egin*).

```
123    ZIUR    ([-], [-], [%])
12+3   ANBI    ([-], [-], [%])
3*12   ANBI    ([-], [-], [%])
topoz topo egin
```

Lau hitzekoetan ere, antzeko joera nabari da, eta aditza ez beste osagai guztiak segida ihartua osatzen dute (*zirt_edo_zart egin*).

```
1234    ZIUR    ([-], [-], [-], [%])
123+4   ANBI    ([-], [-], [-], [%])
4*123   ANBI    ([-], [-], [-], [%])
zirt edo zart egin
```

⇒ *Izan/ukan* buru duten aditz-esapideak proportzioan gutxi izanagatik, aniztasun handia dute euren jokabidean, eta, beraz, gauzatze-eredu ugari sortzea eskatu dute.

Hiztegi eta gramatika moderno gehienetan, *izan* erabili ohi da lema moduan adizki iragangaitz zein iragankorretarako, *ukanen* erabilera Ipar Euskal Herriko euskalkietara mugatua baitago batik bat; **edun*, berriz, tradizioz gabeko forma hipotetikoa da. Guztiarekin, EDBLn adizki trinko iragankorrei

(*du, zuen, nuke, banu*) *ukan*¹⁵⁰ lema esleitzen zaie eta adizki iragangaitzetarako (*da, zen, litzateke, balitz*) gordetzen da *izan* lema.

Hala bada, informazio horretan oinarrituta, MORFEUSEn analisisetan be-reizketa hori islatzen da. Hona, esate baterako, *ditu* eta *bagara* testu-hitzen analisiak¹⁵¹:

"<ditu>"

"**ukan**" ADT PNT A1 NOR_NORK NR_HAIEK NK_HARK @+JADNAG

"<bagara>"

"**izan**" ADT PNT BALD A1 NOR NR_GU @+JADNAG_MP_ADLG

Halaber, aditz-esapideetan ere, *maite du/zuen/balu/luke* eta antzeko for-men lematzat, esate baterako, *maite izan* eman ohi da. Hori guztia dela-eta, guk ere aditz-esapide horien guztien lemak 'X + izan' forman ematen ditu-gun arren, euren deskripzioa bina hiztegi-sarreraren bitartez egiten dugu:

- azken osagaia *izan* dela (*maite izan*), *izan*-en forma jokatugabeetarako (*maite izan/izango/izaten*) eta, hala dagokionean, adizki jokatu iragan-gaitzetarako (*maite da/zen/balitz/litzateke*)
- azken osagaia *ukan* dela (*maite ukan*), *ukan*-en forma jokatugabeeta-rako (*maite ukan/ukanen/ukaiten*) eta adizki jokatu iragankorretarako (*maite du/zuen/balu/luke*)

Alabaina, sarrera bikote horiek lema bera dute, 'X + izan' hain zuzen ere.

maite izan ⇒ LEMA = *maite izan*
maite ukan ⇒ LEMA = *maite izan*

Lema bera izanagatik, aditz-esapideok deskribatzeko bina sarrera behar direnez, horien gauzatze-ereduak aztertzeke ere, bi multzotan banatuko di-tugu: *ukan* aditza buru dutenak, alde batetik, eta *izan* aditzarekin osatuak, bestetik.

¹⁵⁰Adizki jokatuok bina sarrera izan ohi dituzte EDBLn: aditz laguntzaile gisa (ADL) eta aditz trinko moduan (ADT). Adizki iragankorren kasuan, adizki trinkoei *ukan* lema esleitzen zaie, eta laguntzailei, berriz, **edun*.

¹⁵¹Kasu honetan, sinplifikatze aldera, testu-hitza bakoitzeko analisi bakarra eman dugu.

‘X + ukan’ erako sarrerren gauzatze-ereduak honako ezaugarri hauen arabera taxutzen dira:

- gehien-gehienek hurrenkera-bariazioak onartzen dituzte
- lehen osagaiak, batzuetan, ez du flexiorik hartzen; beste zenbaitetan, ostera, partitiboa (*min(ik) ukan*) edo mailaketa (*maite(ago) ukan*) onar dezake
- esapidearen buruak (*ukan*) NOR-NORK (*maite zaitut*) edo NOR-NORI-NORK (*opa dizut*) paradigmaren arabera joka dezake, baina ez beti paradigmaren aukera guztietan. Esapide batzuek, NOR pertsona-ezaugarriaren balio guztiak har ditzakete (*maite dut/ditut/zaitut*), beste batzuek HURA eta HAIEK balioak bakarrik onartzen dituzte (*damu dut/ditut/*zaitut*), eta beste zenbaitek HURA balioa soilik (*min dut/*ditut/*zaitut*).
- buruak (*ukan*) forma jokatu-gabeak ere har ditzake (*behar ukan, ukanen, ukaiten*); nolana ere, zenbait esapidetan hurrenkera kanonikoan bakarrik onartzen dira forma jokatu-gabeak (*nahi ukan/izan ditut* baina ez **ukan/izan ditut behar*)

Hala bada, ‘X + ukan’ erako aditz-esapideen konbinazio posibleak ugari dira, eta gauzatze-ereduen aniztasuna ere handia. Horietako gutxi batzuk aipatuko ditugu ondoren erakusgarri gisa.

Beheko gauzatze-ereduak hitz biko esapideen berri ematen du non aurreko sintagmak ez duen aldakuntzarik onartzen [-] eta aditzak, forma jokatu-gabeez gain (EZJOKA), NOR-NORK paradigmako edozein forma har dezakeen (*gogoan dut, ditut, zaitut*), baina NOR-NORI-NORK paradigmakorik ez (*gogoan *dizut, *dizkizut*). Halaber, hurrenkera kanonikoan (12) ez-anbigua da, eta 2*1 hurrenkera posible da adizki jokatu-gabeekin ere (*ukanen dut gogoan*)¹⁵².

12 **ZIUR** ([-], [EZJOKA edo NOR.NORK])
 1+2 **ANBI** ([-], [EZJOKA edo NOR.NORK])
 2*1 **ANBI** ([-], [EZJOKA edo NOR.NORK])
gogoan ukan ⇒ LEMA = *gogoan izan*

¹⁵²‘X + ukan/izan’ erako aditz-lokuzioen gauzatze-eskema asko luze samarrak dira hemen bere osoan idazteko. Hori dela-eta, sinplifikatu egin ditugu apur bat, irakurlearentzat etiketa argiagoak ezarriz, eta zenbait adierazpide laburtuz. Gauzatze-eskemak EDBLn diren bezala ikusi nahi dituenak jo beza B.1 eranskinera.

Aditz-esapide gutxi batzuetan, flexio- eta hurrenkera-murriztapen berdina edukita ere, forma jokatu gabeeekin ez dute onartzen 2*1 hurrenkera (**ukan/izan dut bizi*).

```
12  ZIUR  ([-], [EZJOKA edo NOR_NORK])
1+2 ANBI  ([-], [EZJOKA edo NOR_NORK])
2*1 ANBI  ([-], [NOR_NORK])
bizi ukan ⇒ LEMA = bizi izan
```

Aditz-esapide batzuetan, azken osagaiaren murriztapen berak izanik, aurreko sintagma mailaketa (MAI=*) onartzen du (*atsegin/atseginago/atseginen ukan*).

```
12  ZIUR  (ABS_MG edo (MAI=* + ABS_MG), [EZJOKA edo NOR_NORK])
1+2 ANBI  (ABS_MG edo (MAI=* + ABS_MG), [EZJOKA edo NOR_NORK])
2*1 ANBI  (ABS_MG edo (MAI=* + ABS_MG), [EZJOKA edo NOR_NORK])
atsegin ukan ⇒ LEMA = atsegin izan
```

NOR-NORK paradigmako adizkiak onarturik ere, 'X + ukan' erako zenbait aditz-esapidetan, NOR ezaugarriak singularreko 3. pertsonaren balioa (NOR=HURA) bakarrik har dezake (*iduri dut/*ditut/*zaitut/*dizut/*dizkizut*).

```
12  ZIUR  ([-], [EZJOKA edo (NOR_NORK eta NOR=HURA)])
1+2 ANBI  ([-], [EZJOKA edo (NOR_NORK eta NOR=HURA)])
2*1 ANBI  ([-], [EZJOKA edo (NOR_NORK eta NOR=HURA)])
iduri ukan ⇒ LEMA = iduri izan
```

Beste zenbaitetan NOR pertsona-ezaugarriak HURA edo HAIEK balioak har ditzake soilik (*debeku dut/ditut/*zaitut/*dizut/*dizkizut*).

```
12  ZIUR  ([-], [EZJOKA edo (NOR_NORK eta NOR=(HURA|HAIEK))])
1+2 ANBI  ([-], [EZJOKA edo (NOR_NORK eta NOR=(HURA|HAIEK))])
2*1 ANBI  ([-], [EZJOKA edo (NOR_NORK eta NOR=(HURA|HAIEK))])
debeku ukan ⇒ LEMA = debeku izan
```

'X + ukan' erako esapide batzuk anbiguoak dira hurrenkera kanonikoan ere. Ondorengo gauzatze-eredua, adibidez, aurrekoaren murriztapen berberak dituela, anbigua da 12 hurrenkeran.

1*2 ANBI ([−], [EZJOKA edo (NOR.NORK eta NOR=(HURA|HAIEK))])
 2*1 ANBI ([−], [EZJOKA edo (NOR.NORK eta NOR=(HURA|HAIEK))])
amets ukan ⇒ LEMA = *amets izan*

Esapide gutxi batzuek *ukan* aditz-paradigmaren aukera guztiak onartzen dituzte, NOR-NORK nahiz NOR-NORI-NORK paradigmatakoak (*nahi dut/ditut/zaitut/dizut/dizkizut*).

12 ZIUR ([−], [%])
 1+2 ANBI ([−], [%])
 2*1 ANBI ([−], [%])
nahi ukan ⇒ LEMA = *nahi izan*

Alabaina, lokuzio gehienek pertsona-murritzapenen bat ageri dute. Hala, *zor ukan* esapidean, esate baterako, NOR pertsona-ezaugarriak HURA edo HAIEK balioak har ditzake soilik bai NOR-NORK paradigmaman (*zor dut/ditut/*zaitut*) bai NOR-NORI-NORK erako adizkietan (*zor dizut/dizkizut*)¹⁵³.

12 ZIUR ([−], [EZJOKA edo NOR=(HURA|HAIEK)])
 1+2 ANBI ([−], [EZJOKA edo NOR=(HURA|HAIEK)])
 2*1 ANBI ([−], [EZJOKA edo NOR=(HURA|HAIEK)])
zor ukan ⇒ LEMA = *zor izan*

‘X + ukan’ erako esapideetarako gauzatze-eredu konplexuenen adibide dugu *gorroto ukan* modukoentzat sortutakoa. Izan ere, aditzok bitariko erabileran dute, NOR-NORK paradigmako adizkiekin (*gorroto zaitut*) zein NOR-NORI-NORK paradigmakoeekin (*gorroto dizut*). Esapidearen burua NOR-NORK adizkiekin erabiltzen denean, adizkiak ez du pertsona-murritzapenik eta aurreko izena mailakatu egin daiteke (*gorrotoago dut/ditut/zaitut*). Aldiz, NOR-NORI-NORK erako adizkiak baliatuz gero, adizkiak NOR ezaugarria HURA behar du nahitaez (*gorroto dizut/*dizkizut*), eta izenak partitiboa har dezake (*ez dizut gorrotozik*).

Ondorengo gauzatze-ereduaren lehenengo hiru eskemak NOR-NORK erabilerari dagozkio, eta azkeneko hirurak, berriz, NOR-NORI-NORK erabilerari.

¹⁵³NOR-NORI-NORK paradigmako adizkietan NOR ezaugarriaren balio posible bakarrak HURA eta HAIEK dira. Beraz, murritzapen horrek paradigma osoa hartzen du bere baitan.


```

12  ZIUR (ABS_MG edo (MAI=* + ABS_MG) , [EZJOKA edo NOR_NORK])
1+2 ANBI (ABS_MG edo (MAI=* + ABS_MG) , [EZJOKA edo NOR_NORK])
2*1 ANBI (ABS_MG edo (MAI=* + ABS_MG) , [EZJOKA edo NOR_NORK])

12  ZIUR (ABS_MG edo PAR, [EZJOKA edo (NOR_NORI_NORK eta NOR=HURA)])
1+2 ZIUR (ABS_MG edo PAR, [EZJOKA edo (NOR_NORI_NORK eta NOR=HURA)])
2*1 ZIUR (ABS_MG edo PAR, [EZJOKA edo (NOR_NORI_NORK eta NOR=HURA)])

gorroto ukan ⇒ LEMA = gorroto izan

```

Bestalde, ‘X + izan’ erako sarreren gauzatze-ereduak honako ezaugarri hauen arabera taxutzen dira:

- ‘X + ukan’ erakoak bezala, hurrenkera-bariazioak onartzen dituzte, oro har.
- buruak ez ezik lehen osagaiak ere aldakuntza morfologikoak har ditzake, hala nola partitiboa (*gose(rik) izan*) edo mailaketa (*gosea(ago) izan*). Guztiarekin, partitiboa hartzen duen kasuetan, *izanen* adizki jokatugabeen erabilera iragankorrari dagozkio (adib. *goserik izango baze-nu*) baina ez, jakina, aditz iragangaitz gisa erabiltzen denean (**goserik izango banintz*).
- esapidearen buruak (*izan*) forma jokatugabeak har ditzake (*egarri izan, izaten, izango*). Izan ere, hainbat aditz-esapidek adizki jokatu iragankorrek bakarrik hartzen dituzte (*merezi dut/ditut/zaitut/*da/*naiz/*zait*), eta beraz, *izan*-en forma jokatugabeak baino ez dituzte onartzen (*merezi izan/izaten/izango*).
- halaber, esapidearen buruak NOR (*egarri naiz*) edo NOR-NORI (*gogoko zait*) paradigmaren arabera joka dezake, edo bietan (*iduri da/zait*) baina ez beti paradigmaren aukera guztietan. Adibidez, nagusiki adizki jokatu iragankorra hartzen duten aditz-esapide batzuek (*maite izan*) NOR paradigmaren hirugarren pertsona onartzen dute bakarrik (*maite da/dira/*naiz*), hain zuzen ere, forma inpersonaletarako¹⁵⁴.

Hala bada, ‘X + izan’ erako aditz-esapideen konbinazio posibleak ugari dira, eta gauzatze-ereduen aniztasuna ere handia da. Horietako gutxi batzuk aipatuko ditugu ondoren erakusgarri gisa.

¹⁵⁴ Dana emon biar yako maite dan azkatasunari; Ikonoak asko maite dira.

Ondorengo gauzatze-ereduak *aitor izan* erako aditz-esapideak deskribatzen ditu. Esapideotan lehen osagaiak ez du flexiorik onartzen [-]; halaber, adizki iragankorrekin bakarrik jokatzen direnez (*aitor dut*), *izan*-en forma jokatugabeak ([EZJOKA]) bakarrik onartzen dituzte (*aitor izan/izaten/izango*).

```
12  ZIUR  ([-], [EZJOKA])
1+2 ANBI  ([-], [EZJOKA])
2*1 ANBI  ([-], [EZJOKA])
aitor izan
```

Aurrekoaren flexio-murriztapen berberak izanik, zenbait esapide anbiguoak dira hurrenkera kanonikoan ere.

```
1*2 ANBI  ([-], [EZJOKA])
2*1 ANBI  ([-], [EZJOKA])
balio izan
```

Esapideotako buruak forma jokatugabeak besterik onartu ez arren, zenbait kasutan lehen osagaiak onar ditzake bariazioak, alegia, partitiboa (*min(ik) izan*) edo mailaketa (*merezi(ago) izan*) edo biak (*gorroto(rik)/gorroto(ago) izan*).

```
12  ZIUR  (ABS.MG edo PAR edo (MAI=* + ABS.MG), [EZJOKA])
1+2 ANBI  (ABS.MG edo PAR edo (MAI=* + ABS.MG), [EZJOKA])
1*2 ANBI  (ABS.MG edo PAR edo (MAI=* + ABS.MG), [EZJOKA])
gorroto izan
```

‘X + izan’ moduko aditz-esapideetako batzuek, forma jokatugabeez gain, NOR paradigmako adizkiak onartzen dituzte bakarrik. Gehienetan lehen osagaiak ez du bariaziorik onartzen (*oroit izan*).

```
12  ZIUR  ([-], [EZJOKA edo NOR])
1+2 ANBI  ([-], [EZJOKA edo NOR])
2*1 ANBI  ([-], [EZJOKA edo NOR])
oroit izan
```

Beste batzuetan, berriz, partitiboa (*parte(rik) izan*) edo mailaketa (*go-se(ago) izan*) edo biak (*erruki(rik) izan*, *erruki(ago) izan*) onartzen ditu.

Alabaina, esana dugun bezala, lehen osagaiak partitiboa hartzen duen kasuetan, esapideko buruak forma jokatugabeetan joan behar du nahitaez. Hala bada, ondorengo gauzatze-ereduan, —*erruki izan* eta antzeko esapideetarako sortua— lehen hiru eskemak esapidearen erabilera iragankorrari dagozkio, non aurreko sintagmak partitiboa har dezakeen eta buruak, beraz, adizki jokatugabeak soilik (adib. *erruki(rik) izaten (diot)*). Azken hiru gauzatze-eskemak, ostera, esapidearen erabilera iragangaitzari dagozkio; aurreko sintagmak graduazioa onartzen du, eta burua, forma jokatugabeez gain, NOR paradigmako edozein adizki izan daiteke (adib. *erruki(ago) naiz*).

```
12  ZIUR (ABS.MG edo PAR, [EZJOKA])
1+2 ANBI (ABS.MG edo PAR, [EZJOKA])
2*1 ANBI (ABS.MG edo PAR, [EZJOKA])

12  ZIUR (ABS.MG edo (MAI=* + ABS.MG), [EZJOKA edo NOR])
1+2 ANBI (ABS.MG edo (MAI=* + ABS.MG), [EZJOKA edo NOR])
2*1 ANBI (ABS.MG edo (MAI=* + ABS.MG), [EZJOKA edo NOR])
erruki izan
```

NOR paradigmako adizkiak onartzen dituzten beste esapide batzuetan, berriaz, NOR pertsona-ezaugarria hirugarren pertsonako balioetara mugatzen da (*debeku da/dira/*naiz*).

```
12  ZIUR ([-], [EZJOKA edo (NOR eta NOR=(HURA|HAIEK))])
1+2 ANBI ([-], [EZJOKA edo (NOR eta NOR=(HURA|HAIEK))])
2*1 ANBI ([-], [EZJOKA edo (NOR eta NOR=(HURA|HAIEK))])
debeku izan
```

‘X + izan’ moduko esapideetan, gutxi batzuek, erabilera iragangaitzean, NOR–NORI paradigmako adizkiak bakarrik onartzen dituzte (*gogoko(ago) zait/zaizkit/*naiz*).

```
12  ZIUR (ABS.MG edo (MAI=* + ABS.MG), [EZJOKA edo NOR–NORI])
1+2 ANBI (ABS.MG edo (MAI=* + ABS.MG), [EZJOKA edo NOR–NORI])
1*2 ANBI (ABS.MG edo (MAI=* + ABS.MG), [EZJOKA edo NOR–NORI])
gogoko izan
```

Nolanahi ere, NOR–NORI paradigmako adizkiekin batera, pertsona bakarrekoak ere (NOR) onartzen dituzte gehienek. Batzuek ez dute pertsona-mu-

riztapienik ez paradigma batean ez bestean (*mintzo naiz/natzaizu*), alegia, forma jokaturagabeez gain, edozein adizki jokatu ere onartzen dute. Nolanahi ere, batzuetan *izan* jokaturagabea ezin da lehen osagaiaren aurretik azaldu (**izan naiz mintzo*), hots, 2*1 hurrenkeran, *izan*-en adizki jokatuak bakarrik ager daitezke (*ez zaie denei berdin mintzo*).

12 ZIUR ([−], [EZJOKA edo JOKA])

1+2 ANBI ([−], [EZJOKA edo JOKA])

2*1 ANBI ([−], [JOKA])

mintzo izan

Beste zenbait kasutan, aldiz, buruak pertsona-murritzapienak izan ohi ditu. Batzuetan, NOR pertsona-ezaugarriak HURA balioa har dezake bakarrik (*lizentzi da/*dira/*naiz; zait/*zaizkit/*natzaio*). Beste batzuetan, oster, HURA zein HAIEK balioak izan ditzake (*zor da/dira/*naiz... zait/zaizkit/*natzaio*).

12 ZIUR ([−], [EZJOKA edo NOR=HURA])

1+2 ANBI ([−], [EZJOKA edo NOR=HURA])

2*1 ANBI ([−], [EZJOKA edo NOR=HURA])

lizentzi izan

12 ZIUR ([−], [EZJOKATU edo NOR=(HURA|HAIEK)])

1+2 ANBI ([−], [EZJOKATU edo NOR=(HURA|HAIEK)])

2*1 ANBI ([−], [EZJOKATU edo NOR=(HURA|HAIEK)])

zor izan

‘X + izan’ erako aditz-esapideen flexio-murritzapienak are gehiago konplika daitezke. Esate baterako, *atsegin izan*-en buruak ez du murritzapienik NOR–NORI paradigmako adizkietan (*atsegin zait/zaizkit/natzaizu*), baina NOR paradigmakoetan singularreko hirugarren pertsona bakarrik onartzen du¹⁵⁵ (*atsegin da/*dira/*naiz*). Halaber, aurreko sintagma mailakatu egin daiteke (adib. *atseginen zaizuna*).

¹⁵⁵ *Atsegin da* geure buruari ederretsiz bizitzea.

```

12  ZIUR (ABS_MG edo (MAI=* + ABS_MG) ,
      [EZJOKA edo (NOR eta NOR=HURA) edo (NOR-NORI)])
1+2 ANBI (ABS_MG edo (MAI=* + ABS_MG) ,
      [EZJOKA edo (NOR eta NOR=HURA) edo (NOR-NORI)])
2*1 ANBI (ABS_MG edo (MAI=* + ABS_MG) ,
      [EZJOKA edo (NOR eta NOR=HURA) edo (NOR-NORI)])
atsegin izan

```

VI.4 Kasu berezien prozesamendua

Orain arte azaldutakoez gain, badira zenbait kasu —arrazoi ezberdinengatik— tratamendu berezia eskatzen dutenak, hala nola, aldaerak, marratxoa aukeran duten hitz elkartuak eta zenbait lokuziok dituzten forma ‘trinkoak’. Ondorengo hiru ataletan azalduko ditugu nola bideratu den horien prozesamendua.

VI.4.1 Aldaeren prozesamendua

Aldaeren artean, hiru mota nagusi bereizi ditugu: lokuzio ez-estandarrek, aldaera lexikalak eta aldaera morfologikoak.

Lokuzio ez-estandarrek

MORFEUSEn ‘hobekuntzak’ azaltzen diren atalean (§II.1.2.3) ikusi dugun bezala, euskara estandarizazio-prozesuan dagoen hizkuntza izanik, testuetan ageri diren aldaera dialektalak, mailegu okerrak edo ezagutza-ezak eragindako akatsak tratatzeko, aldaeron prozesamenduaz arduratzen den modulu bat gehitu zen. Horretarako, besteak beste, morfema ez-estandarrei leku egin zitzaien lexiko-sisteman.

‘Sarrera’, ‘lema’ eta ‘lexiko adierazpena’ (bi mailatako forma) sisteman argi bereizita edukitzeak konbinazio ugari erraz adierazteko aukera ematen du. Hala, esate baterako, lokuzio ez-estandar baten lema estandarra beste hitz anitzeko unitate bat izan daiteke (**aitonen seme* → *aitoren seme*, **bataz beste* → *batez beste*, **kontutan izan* → *kontuan izan*). Baina lokuzio

baten ordain estandarra hitz bakuna¹⁵⁶ ere izan daiteke, hala nola **adin txikiko* → *adingabe*, **amets gaizto* → *amesgaizto*, **bale ontzi* → *baleontzi*, **eliz barruti* → *elizbarruti*, **estatu batuar* → *estatubatuar*, **harez gero* → *harrezkero*, **harri landu* → *harlandu*, **lehen bait lehen* → *lehenbailehen* (ikus VI.7 irudia).

VI.7 Irudia: *lehen bait lehen* sarrera ez-estandarra EDBLn.

Eta, alderantziz, hitz bakun baten forma estandarra lokuzio bat izan daiteke (**alferrikaldu* → *alferrik galdu*, **batipat* → *batik bat*, **behinipein*/**behinik-behin* → *behinik behin*, **ezezik* → *ez ezik*, **hitzegin* → *hitz egin*, **zeozer* → *zer edo zer*).

Lokuzioen aldaera ez-estandarrei lema esleitzerakoan, berriz, sarrera bakunekin egiten den bezalatsu jokatzeko da. Hala, esate baterako, **aitonen seme* eta *aitoren seme* edo **batatz beste* eta *batez beste*, lema beraren aldaeratzat jotzen ditugu, eta forma estandarra hartzen da aldaera guztien lematzat.

batez beste ⇒ LEMA = *batez beste*
**batatz beste* ⇒ LEMA = *batez beste*

Aldiz, beste kasu batzuetan proposaturiko forma estandarra ezin har daiteke ez-estandarren lematzat (**itsas korrante* → *itsaslaster*, **autonomia elkarte* → *autonomia erkidego*).

¹⁵⁶Gogoan izan unitate grafikoa osatzen duten hitzei —alegia, zuriunerik gabekoei— deitzen diegula ‘hitz bakun’ nahiz eta morfema bat baino gehiagoz osatuta egon.

**itsas korronte* $\Rightarrow$ LEMA = *itsas korronte*
itsaslaster $\Rightarrow$ LEMA = *itsaslaster*

Aldaera lexikalak.

Esanahi bera izanik, gutxienez osagairen baten lema desberdina duten lokuzioei deitzen diegu aldaera lexikalak (§IV.4.2). Halakoak ditugu, esate baterako, *esker gaiztoko/esker txarreko*, *Foru Aldundi/Foru Diputazio*, *herri xehe/herri xume*, *hezur eta haragizko/hezur eta mamizko*, *hil ala biziko/hil edo biziko*, *hosto galkor/hosto erorkor*, *seme besoetako/seme ponteko*.

Esangura bera izanagatik, aldaera horiek guztiak lokuzio ezberdintzat jo ditugu eta sarrera bana eman diegu EDBLn, bakoitza bere lema propioarekin.

Halaber, badira —esanahia aldatu gabe— osagairen bat gal dezaketen lokuzioak ere, hala nola, *behin betiko/behin eta betiko* edo *ahuntzaren gauerdiko eztula/ahuntzaren eztula*. Aldaera horiei ere sarrera eta lema bereiziak esleitzea dela egokiena iritzi diogu.

hezur eta haragizko $\Rightarrow$ LEMA = *hezur eta haragizko*
hezur eta mamizko $\Rightarrow$ LEMA = *hezur eta mamizko*

behin betiko $\Rightarrow$ LEMA = *behin betiko*
behin eta betiko $\Rightarrow$ LEMA = *behin eta betiko*

Beste alde batetik, *ukan* aditza buru duten esapideetan (*gorroto dio/du*, *balio du*) lokuzioaren lema eta haren forma jokatuabeak osatzeko *izan* aditzaz baliatzen gara euskaldun asko (*gorroto izan/izango/izate-*); forma jokatuak, ostera, *ukan* aditzarekin eraikitzen dira (*gorroto naute*, *balio dute*). Alegia, lokuzio horietako bigarren osagaiak, berez, bi lema ezberdinetan gauzatzen dira: *ukan* eta *izan*. Nolanahi ere, aditz-lokuziootan gertatzen diren alternantzia horiek ez dira aldaera lexikaltzat hartzen, lema bakar baten gauzatzeak baitira. Hala bada, EDBLn bina sarreraren bitartez deskribatzen badira ere —adibidez *gorroto izan* eta *gorroto ukan*— *gorroto ukan* sarrerari *izan*-dun sarreraren lema esleitzen zaie, aldaera ez-estandarretarako egiten den bezalaxe.

VI.8 Irudia: *balio ukan* sarrera EDBLn, lema kanonikoa *balio izan* duela.

Aldaera morfologikoak

Zenbait lokuziok —batez ere, izen-esapide batzuek— aldaera morfologikoak deritzenak izan ohi dituzte, hots, osagai lexikal berdinez eratuak izanik, lokuzioaren bukaerako hitzak ez ezik, tarteko osagai batek ere onar dezake numero- edota mugatasun-aldaketaren bat, beti ere esanahi bera gordez: *hezur eta azal/hezurra eta azala* edo *hagineko min/haginetako min*.

Aldaera lexikalak ez bezala, aldaera morfologiko horiek sarrera edo lema bakartzat hartzen ditugu, eta beraz, datu-basean deskribatzerakoan, alternantzia horien berri eman behar da. Sistemak bi modu ahalbidetzen ditu alternantzia adierazteko. Batetik, datu-basean sarrera bana eman dakieke aldaerei, baina biek lema partekatzen dutela adieraziz. Horretarako bada, Lema kanonikoa deritzon eremua dago EDBLn. Eremua hutsik dagoenean, sarrera eta lema berdinak direla adierazi nahi da. Hala bada, aldaeretako batek beste aldaeratik hartzen du lema¹⁵⁷.

hezur eta azal ⇒ LEMA = *hezur eta azal*
hezurra eta azala ⇒ LEMA = *hezur eta azal*

Bestetik, sarrera bakarraren bidez ere deskriba daitezke aldaerok, gauza-tze-eskeman adieraziz osagai-formen alternantzia (*haginetako/hagineko*):

¹⁵⁷Jatorriz, Lema kanonikoa eremua aldaera ez-estandarrek adierazteko sortu zen. Ikus ‘aldaeren tratamendua’ MORFEUSEn ‘hobekuntzak’ atalean §II.1.2.3.


```

haginetako min    0      IZE ARR
12    ZIUR
    hagin      [FORMA=hagineko EDO FORMA=haginetako]
    min        [%]

```

...edo flexio-murriztapen alternatiboak:

```

haginetako min    0      IZE ARR
12    ZIUR
    hagin      { (NUM=S + KAS=GEL) EDO (NUM=P + KAS=GEL) }158
    min        [%]159

```

Beste alde batetik, adberbio askok azken osagaiari genitibo lokatiboa gehitzea onartzen dute (*ahoz aho(ko)*, *aurrez aurre(ko)*, *buruz buru(ko)*, *gau eta egun(eko)*, *hurrenez hurren(eko)*, *orduz geroztik(o)*, *tai gabe(ko)*, *zirt edo zart(eko)*). Esapide horietatik eratorritako izenlagun batzuek —lexikalizaturik egonik— sarrera izan ohi dute hiztegieta, eta EDBLn ere hala dute. Bada, esapideok sarrera bina dituzte datu-basean, adberbio gisa eta adjektibo moduan (*aldi berean/aldi bereko*, *besterik ezean/besterik ezeko*, *bien bitartean/bien bitarteko*, *egunean egunean/egunean eguneko*, *unean unean/unean uneko*).

```

aldi berean (ADLG)    ⇒  LEMA = aldi berean
aldi bereko (IZLG)    ⇒  LEMA = aldi bereko

```

Ostera, izenlaguna iharturik ez duten adberbio-lokuzioen kasuan (*ahoz aho*, *eskuz esku*, *hitzetik hortzera*, *luzaro gabe*), euren gauzatze-eskemetan adierazi behar da flexio-aukera hori.

```

eskuz esku      0      ADB ARR
12    ZIUR
    eskuz      [-]160
    esku       [NULL]161 EDO {NUM=S + KAS=GEL}

```

¹⁵⁸Leku-denborazko genitibo singularra edo plurala.

¹⁵⁹% sinboloak adierazten du lemak 'edozein flexio' har dezakeela.

¹⁶⁰– sinboloak adierazten du osagaiak forma kanonikoa onartzen duela bakar-bakarrik.

¹⁶¹NULlek adierazi nahi du lemak ez dezakeela bat ere flexiorik har.

Lokuzio ez-estandarrek aztertzea tesi-lan honen helburuen artean ez bazegoen ere, erabilitako iturrietan ageri zirelako edo beste edozein arrazoi-rengatik egoki iritzi diogunean, leku egin diegu datu-basean, jakina. Hala, EDBLn 315 aldaera ez-estandar landu ditugu non lokuzioren bat tarteko zegoen. Horietatik, 270 kasutan lema estandarra hitz anitzeko unitatea zen eta aldaera estandarra, berriz, hitz bakuna. 25 kasutan, lema estandarra hitz bakuna zen eta aldaera ez-estandarra, oster, lokuzioa. Aldiz, 20 kasutan bai lema estandarra bai aldaera ez-estandarra hitz anitzeko unitateak ziren. Ikus VI.4 taula.

Aldaera ez-estandarra	Lema estandarra	Kop.
Hitz bakuna	Lokuzioa	270
Lokuzioa	Hitz bakuna	25
Lokuzioa	Lokuzioa	20
315		

VI.4 Taula: Aldaera ez-estandarrek EDBLn.

Ez-estandarra izanagatik, bere lema gordetzen duten 51 sarrera (*forma okerrak*) landu ditugu EDBLn, VI.5 taulak erakusten duen banaketarekin.

Forma okerra	Sarrera estandarra	Kop.
Hitz bakuna	Lokuzioa	43
Lokuzioa	Lokuzioa	6
Lokuzioa	Hitz bakuna	2
51		

VI.5 Taula: Forma okerrak EDBLn.

Forma estandarrek izanagatik lema beste sarrera batetik hartzen duten sarrerak, oster, 167 landu ditugu EDBLn. Horien banaketarako ikus VI.6 taulan.

VI.4.2 Marratxoa aukeran duten hitz elkartuak

Hitz elkartu ugari berdin-berdin idatz daitezke osagaiak marratxo batez loturik zein bereiz daudela (§IV.4.2.1). Bitariko idazkera hori onartzen dute, esate baterako, hitz elkartu sintetikoek (*kale(-)garbitzaile*, *aho(-)gozaga-*

Sarrera ($\neq$ lema)	Lema kanonikoa	Kop.
Lokuzioa	Lokuzioa	114
Lokuzioa	Hitz bakuna	29
Hitz bakuna	Lokuzioa	24

167

VI.6 Taula: Lema kanonikoa beste sarrera batetik hartzen duten forma estandarrak EDBLn.

*rr*i, *sari*(-)*banaketa*), mendekotasuneko elkartek (*akordeoi*(-)*soinu*, *lan*(-)*hitzarmen*, *gizarte*(-)*bizitza*) edo zenbait atributu-elkartek (*afari*(-)*merienda*, *lege*(-)*dekretu*, *kafe*(-)*antzoki*).

Idazkera gorabehera, hitz-bikoteok lema kanoniko bakar baten gauzatzeak dira, eta hortaz, tratamendu bateratua behar dute. Mota horretako hitz-elkartek zuriunerik gabeko sarrera gisa landu dira EDBLn. Bertan, alabaina, hitz-elkartua dela adierazten da eta osagaiak zeintzuk diren zehazten da ‘hitz elkartu’-en taulan; osagaiak, era berean, sarrera eduki behar dute EDBLn. Halaber, hitz elkartuak ‘marratxoa aukeran’ duela adierazten da (ikus VI.9 irudia).

VI.9 Irudia: Marratxoa aukeran duten hitz elkartuak EDBLn.

Hartara, datu-basearen esportazioa egiten denean, bikoiztu egiten da sarrera: hitz bakun gisa batetik, eta hitz anitzeko unitate moduan bestetik.

Lokuzio gisa esportatzean, bada, sarrera bakunaren taula ezberdinetatik jasotzen da informazioa:

- lokuzioaren lema eta kategoria-azpikategoria, sarrera bakunak dituen berak izango dira
- osagaiak (barne-osaketa) hitz elkartuen taulatik jasotzen dira

Gauzatze-eskema, aldiz, automatikoki sortzen da. Gauzatze-eskema orokor bat esleitzen zaio non lehen osagaiak ez duen flexiorik onartzen ([NULL]) eta bigarrenak, oster, edozein flexio har dezakeen [%]; informazio morfolo-gikoa ere (MORF) bigarren osagai horretatik hartzen du lokuzio osoak. Ikus VI.10 irudian nola egingo litzatekeen *bidaia-agentzia* izen elkartuaren espor-tazioa hitz anitzeko unitate gisa.

bidaia-agentzia	1	IZE	ARR	
bidaia	1	IZE	ARR	
agentzia	1	IZE	ARR	MORF
12	ZIUR			
bidaia		[NULL]		
agentzia		[%]		

VI.10 Irudia: *bidai(a) agentzia* UFaren gauzatze-eskema, EDBLko *bidaia-agentzia* sarreratik esportazioan sortua.

Batzuetan, elkarte horiek hirugarren idazkera bat onartzen dute, lehen osagaiaren azken *-a* galduta; kasu horietan, osagaiak bereiz idaztekoak dira. Beraz, izen-elkartu bera hiru modutara azaldu daiteke testuetan idatzita, alegia, marratxo, bereiz edo lehen osagaia eraldatua: *bidaia-agentzia* ~ *bidaia agentzia* ~ *bidai agentzia*, *natura-zientziak* ~ *natura zientziak* ~ *natur zientziak* (§IV.4.2.1).

Lehen osagaiari [NULL] murriztapena ezartzean, bere atzetik inolako morfemarik hartzen ez duela adierazten dugu, eta baldintza hori betetzen dute *bidaia* zein *bidai* hitz-formek¹⁶².

¹⁶² [-] murriztapena esleituz gero, *bidaia* forma bakarrik ezagutuko luke.

VI.4.3 Zenbait lokuzioren forma trinkoak

Aditz-lokuzioen ezaugarriak aztertzean ikusi dugun bezala (§IV.4.2.2), *izan/ukan* aditzaz eraturiko esapideotako hainbatek era ‘trinkoan’ sortzen dute geroaldiko forma (*atsegingo, faltako, usteko, zorko*) forma osoarekin batera *atsegin/falta/uste/zor izango*. Gutxi batzuek, partizipioko zenbait forma ere hartzen ahal dituzte (*ezinda, bizita, merezita*).

Aditz-esapideotatik modu trinkoan forma gehien garatu dituen *bizi izan* dugu, geroaldiko forma ez ezik (*biziko*) aditz-izenetik eratorritako forma jotatugabeak ere era trinkoan adierazten baititu (*bizitzea, bizitzera, bizitzetik*).

Paradoxikoki, lokuzioek —gainerako UFak bezalaxe— hitz bat baino gehiagoz osatuak behar dute definizioz (§III.2.1). Nolanahi ere, arestiko forma guztien lema hitz anitzekoa izaten jarraitzen du: ‘X + *izan*’. Hori EDBLn adierazteko, bi modu baliatzen ditugu. Batetik, modu trinkoan geroaldiko forma besterik onartzen ez duten kasuetan¹⁶³, ‘forma flexionatu’ gisa lantzen dira EDBLn.

VI.11 Irudia: *maiteko* —hitz bakarreko sarrera EDBLn— *maite izan* lokuzioren forma flexionatua.

¹⁶³Gehienak multzo horretakoak dira: *ageriko, ahalko, ariko, askiko, axolako, atsegingo, balioko, beharko, damuko, ezingo/ezinen, faltako, fioko, guragoko, gurako, hobeko, inportako, komeniko, maiteko, nabariko, nahiagoko, nahiko, opako, usteko, zorko*.

Datu-basean adizki jokatuak —trinkoek zein laguntzaileek— osatzen dute forma flexionatuen multzorik handiena, baina forma flexionatu irregularrak deskribatzeko aukera ere ematen du EDBLk (adib. *ene*, *eni*). Hala bada, flexiodun forma trinkook ‘bestelako forma flexionatu’ gisa sartzen dira datu-basean, oinarri-forma (edo lema) eta dagokion informazio morfolo- gikoa zehaztuz. Aditz-esapideen forma trinkoen kasuan, geroaldiko (GERO) aspektua egokitzen zaie. Adibidez, VI.11 irudian ikus daitekeenez, *maiteko* sarrerari *maite izan* oinarri-forma eta GERO aspektua esleitu zaizkio.

Bestetik, forma trinko bat baino gehiago onartzen dituzten aditz apurrak hitz bakarreko sarrera arrunt moduan landu dira. Nolanahi ere, dagokien aditz-lokuzioaren lema egokitzen zaie, zenbait aldaeratan egiten den bezala.

bizi ⇒ LEMA: *bizi izan* ; JK: A21
merezi ⇒ LEMA: *merezi izan* ; JK: A22
espero ⇒ LEMA: *espero izan* ; JK: A22

Halaber, beste edozein aditz bakunek baino flexio-aukera murriztagoa dutenez, bi jarraitze-klase¹⁶⁴ (JK) berri sortu dira horientzat: A21 jarraitze-klasea *bizi izan*-en forma trinkoetarako, eta A22, berriz, *merezi izan* eta *espero izan* aditzetarako (ikus VI.7 taula).

JK	Lexikoia	Adibideak
A21	p01 adointzen tze araz	<i>biziko</i> , <i>bizita(ko)</i> ... <i>bizi (dadin)</i> , <i>bizitzen</i> , <i>-tzera</i> ... <i>bizitzea</i> , <i>-tzeko</i> , <i>-tzeari</i> ... <i>biziaraz</i> ...
A22	p01 adoin	<i>mereziko</i> , <i>merezita(ko)</i> , <i>merezia (duzu)</i> ... <i>espero (dezagun/dekazezu)</i>

VI.7 Taula: A21 eta A22 jarraitze-klase berriak.

¹⁶⁴23. orrialdean azaldu dugunez, morfotaktikaren oinarria da jarraitze-klasea. Sarrera jakin batek bere ondoren har ditzakeen morfema guztien multzoa adierazten du.

VI.5 HABIL

UFen tratamendua burutzeko, HABIL izeneko tresna inplementatu zuen Ezeizak (2002) bere tesian, gerora fintzen joan dena. Tresna horrek hitz anitzeko unitateok identifikatu eta dagozkien interpretazioak esleitzen dizkie, datu-base lexikalean eginiko deskripzioetan oinarriturik.

Bada, HABILen ezaugarri nagusiak honako hauek dira:

- UF jarraituak zein etenak tratatzen ditu.
- Osagaien hurrenkera posible guztiak hartzen ditu kontuan.
- Flexio-murritzapen guztiak betetzen direla egiaztatzen du.
- UFen interpretazio morfosintaktikoak sortzen ditu.

Horretarako guztirako, analizatzaile morfosintaktikoak sorturiko hitz bakunen analisietatik abiatzen da (ikus §II.1). Bi fasetan burutzen da prozesua. Lehenengo, motor bilatzaile batek Ufa identifikatzen du testuan, bere deskripzioa (barne-osaketa eta gauzatze-eskema) baliatuta. Ondoren prozesadore morfosintaktiko batek UFari dagozkion interpretazioak sortzen ditu.

Testuetako lokuzioak zuzen detektatuko badira, ezinbestekoa da **bilaketa-estrategia** eraginkorra diseinatzea. Horretarako, ondorengo pausoak zehazten ditu Ezeizak (2002):

1. Lehenik eta behin, bilaketaren esparrua definitu behar da, lokuzioaren osagaiak bilatzeko mugak ezarri. Lokuzio baten osagaiak esaldi baten barruan agertuko direla abiapuntutzat hartuta, bilaketa-esparrua mugatzeko honako puntuazio-marka hauek erabiltzen dira: esaldi-bukaerako puntua (.), galdera-marka (?), harridura-marka (!), puntu eta koma (;) eta bi puntuak (:).
2. Ezarritako mugen artean, hitz-sekuentziak irakurtzen dira —baita dagozkien analisiak ere—, eta bakoitzaren hitz-forma edo lema lokuzioren baten osagaia izan ote daitekeen aztertzen da. Lokuzio baten osagai guztiak aurkitu ezean, ez zaio hurrengo urratsari ekingo.
3. Behin osagai guztiak identifikatu direla ziurtatutakoan, lokuzioaren deskribapenean ezarritako murritzapen guztiak betetzen ote diren begiratzen da. Lehenengo, hurrenkerari dagozkion murritzapenak egiaztatzen dira; horiek betetzen badira bakarrik begiratuko dira flexioari

dagozkionak. Informazio morfologikoa egiaztatzea dezentez nekezagoa da gehienetan hurrenkerari dagozkion murriztapenak erkatzea baino. Horregatik, eragiketarik azkarrenari ekiten zaio lehenik. Hala, hurrenkeraren egokia baieztatzen *ez* bada, eragiketa konplexuagoa saihestuko da.

4. Murriztapen guztiak betetzen badira, lokuzioaren osagaien bat behin baino gehiagotan azaltzen ote den begiratzen da. Izan ere, testu-hitz batek baino gehiagok bete ditzakete osagaia izateko baldintzak. Esan dugun bezala, hurrenkeraren baldintzak nahiko sinpleak dira, eta, fase honetan, ez da zehazten zein hitz-klase tartekatu daitezkeen osagaien artean. Horregatik, litekeena da hautagai bat baino gehiago egotea esapidaren osagaia izateko. Batez ere, maiztasun handiko osagaiekin gertatu ohi da hori, esate baterako, *izan* eta *ukan* aditzekin, *maite izan* edo *mintzo izan* bezalako aditz-esapideetan (ikus 147. eta 148. adibideak).

(147) Baldin bada norbait maite ez duzuna, [...]

(148) Institutu garaian gogor eta gaizkile fama zuelako maite zuen Natxo.

Halaber, gerta daiteke, bilaketa-esparruaren barruan, testu-hitz bakar batek lokuzio baten baino gehiagoren osagaia izateko baldintzak betetzea. Hala, esate baterako, 149. adibidean, *egitea* hitz-formak *hitz egin* eta *bat egin* aditz-esapideen osagaia izateko baldintzak betetzen ditu, nahiz eta, kasu zehatz horretan, ez den ez bataren ez bestearen osagaia. Berriz, 150. adibidean, *egiten* testu-hitzak *hitz egin* eta *lan egin* aditz-esapideen osagaia izan liteke; kasu horretan, *hitz egin* aditzarena da.

(149) [...] hain da oparoa hitz jolasen munduan non atal berri bat egitea erabaki dugun [...] (*Hitza azti*, Iñaki Arranz)

(150) –Aizu, zuk ez duzu hitz egiten betidanik lan honetan jardun izan bazenu bezala. (*Manhattan Transfer*, John Dos Passos/Lopez de Arana)

Interferentzia horiek kudeatzeko asmoz, eta HABIL tresna sendoa izan dadin, honako irizpide hauek zehaztu dira:

- Lokuzioen artean —edo hobeto esanda, gauzatze-eskemen artean¹⁶⁵— ziurrak direnak aukeratu. Interferentziak ziurren eta anbiguen artean direnean, ziurrak lehenestea aski irizpide garbia da.
- Lokuzio ziurren artean luzeena aukeratu. Esate baterako, esaldi batean *hala eta guztiz ere* azaltzen denean, bi lokuzioren baldintzak betetzen ditu: *hala eta guztiz* eta *hala eta guztiz ere*. Biak ziurrak izanik, lehenengoa baztertu egingo da, bigarrenaren parte delako.
- Lokuzio ziurrik ez badago, osagaien agerpenetan lokuzio guztien analisiak gehituko dira.

Irizpideok, alabaina, ez dute behin betiko izaera, eta findu egin daitezke etorkizuneko azterketa zabalagoen argitan, nahiz eta orain arteko probetan oso emaitza onak lortu diren.

Identifikazioaren ondoren, lokuzioaren **analisiak eraiki** beharra dago. Horretarako, honako urrats hauek egiten dira:

- UFak berak EDBLn dituen lema kanonikoa eta kategoria/azpikategoria ezaugarriak eranstean zaizkio.
- UFak osagaietako baten informazio morfologikoa heredatu behar duenean, prozesadoreak patroiz-parekatze (*pattern matching*) teknikak aplikatzen ditu, osagaiaren analisisetatik dagozkion ezaugarri morfologikoak erauzi, eta ezaugarriok UFaren interpretazioan eransteko.

Esate baterako, *lan egin* aditz-lokuzioak *egin* osagaitik hartzen du informazio morfosintaktikoa. Ostera, *batez ere* lokuzio fosilduak ez du informazio morfologiko gehigarriarik behar, beste formarik onartzen ez duelako, eta aski du lema, kategoria eta azpikategoria informazioarekin.

- Ondoren, lokuzioa ziurra bada, osagaiei dagozkien interpretazioak ezabatu eta UF osoari dagozkionak gehitzen dira.
- Lokuzioa anbigua denean, hitz anitzekoaren interpretazioak *erantsi* egiten zaizkio osagaien analisiari.

¹⁶⁵Ez da ahaztu behar zenbait lokuziok, batez ere aditzek, gauzatze-eskema bat baino gehiago izan ohi dituztela, eta ziurtasun-ezaugarria horietako bakoitzari dagokiola eta ez lokuzioari bere osotasunean.

```

"<Erlijio>"<HAS_MAI>"
    "erlijio" IZE ARR ZERO HAS_MAI @KM>
    "erlijio" IZE ARR ABS MG HAS_MAI @OBJ @PRED @SUBJ
"<alorrean>"
    "alor" IZE ARR INE NUMS MUGM @ADLG
"<Zaitegi-k>"<HAS_MAI>"
    "Zaitegi" IZE LIB ERG NUMS MUGM HAS_MAI @SUBJ
"<berak>"
    "bera" ADJ ARR ERG MG AORG @SUBJ
    "bera" ADJ ARR ABS NUMP MUGM AORG @OBJ @PRED @SUBJ
    "bera" ADJ ARR ERG NUMS MUGM AORG @SUBJ
    "berak" DET ERKIND NMGP ABS NUMP MUGM @OBJ @PRED @SUBJ
    "bera" DET ERKIND NMGS ERG NUMS MUGM AORG @SUBJ
"<egin>"<1-2>"
    "egin" ADI SIN ADOIN NOTDEK @-JADNAG
    "egin" ADI SIN PART BURU NOTDEK @-JADNAG
    "egin" IZE ARR ABS MG @OBJ @PRED @SUBJ
    "lan.egin" ADI ADK ADOIN NOTDEK mw1 @-JADNAG
    "lan.egin" ADI ADK PART BURU NOTDEK mw1 @-JADNAG
    [...]
"<zuen>"
    "*edun" ADL B1 NOR_NORK NR_HURA NK_HARK @+JADLAG
    "ukan" ADT PNT B1 NOR_NORK NR_HURA NK_HARK @+JADNAG
    "zuek" IOR PERARR ZUEK GEN NUMP MUGM ZERO @<IZLG @IZLG>
    [...]
"<lan>"<2-2>"
    "landu" ADI SIN ADOIN NOTDEK @-JADNAG
    "lan" IZE ARR ABS MG @OBJ @PRED @SUBJ
    "lan.egin" ADI ADK ADOIN mw1 NOTDEK @-JADNAG
    "lan.egin" ADI ADK PART BURU NOTDEK mw1 @-JADNAG
    [...]
"<batez_ere>"
    "batez_ere" LOT LOK EMEN mw2 @LOK
"<$.>"<PUNT_PUNT>"
    PUNT_PUNT

```

VI.12 Irudia: *Erlijio alorrean Zaitegi-k berak egin zuen lan batez ere* esaldiaren analisia.

VI.12 irudian, *Erligio alorrean Zaitegi-k berak egin zuen lan batez ere* esaldiaren analisia dugu, testu-hitz bakoitzaren interpretazio guztiekin¹⁶⁶. Ikus dezakegunez, *egin* eta *lan* osagaien kasuan, *lan egin*-en interpretazioak gehitu egin zaizkio osagai gisa zituztenei, izan ere, *lan egin* lokuzioa, hurrenkera jakin horretan, anbiguo gisa dago deskribatua datu-basean. Aldiz, *batez ere* lokailuak analisi bakarra du, lokuzioari dagokiona, UF ziurra izanik, osagaiei dagozkien interpretazioak ezabatu egin baitira.

VI.6 Desanbiguaziorako murriztapen-gramatika

Arestian esan dugun moduan, UFa anbigua denean, HABIL tresnak hitz anitzeko unitateari dagozkion interpretazioak eransten ditu, osagaiei dagozkie-nak ezabatu gabe. Une horretan, UF-hautagaiak besterik ez dira. Bada, hautagaiok zein testuingurutan diren egiaz hitz anitzeko unitate eta zeintzuetan ez diren ebatziko duen gramatika bat garatzen ari gara hurrengo urrats honetan.

Gramatika egiteko, MG formalismoa baliatu dugu. II.3 atalean ikusi dugunez, egoera finituetako prozesadore sendoa da MG, eta bere egitekorik behinena desanbiguazioa du, hau da, testu-hitzen irakurketa egokiak aukeratzea, edo desegokiak baztertzen joatea, harik eta interpretazio zuzen bakarrarekin (edo ahal den gutxienekin) gelditu arte. Horretarako, erregelak idazten dira, testuinguruko informazioa erabiliz. 1990ean lehenengoz merkaturatu zenetik, hainbat hizkuntza motatarako analizatzaile morfologikoak zein sintaktikoak garatu dira MG erabiliz, emaitza zinez onekin.

Ikerlan honetarako, *XX. Mendeko Euskararen Corpus Estatistikoko* 20 UF anbiguorik maizkoenak desanbiguatzeko gramatika garatu dugu. Gutxienez gauzatze-eskema bat anbiguo duten lokuzioak jo ditugu anbiguotzat.

Hauexek dira, bada, corpus estatistikoan ageri diren lokuziorik usuenak: *ageri izan*, *ahal izan*, *ari izan*, *balio izan*, *behar izan*, *bizi izan*, *ezin izan*, *gero eta*, *gura izan*, *hau da*, *hitz egin*, *ihes egin*, *kontuan hartu*, *lan egin*,

¹⁶⁶Irudian esaldiko hitzen analisiak formatu berezian eman ditugu, hain zuzen, Murriztapen Gramatika aplikatzeko behar den moldean. Bada, formatu laburtua da. Analisisotan, ezaugarria ezabatu egiten da gehienetan, bakarrik bere balioa emanaz; adibidez, ergatiboko kasu-markarako ERG ematen da KAS=ERG osoaren ordezt. Beste batzuetan, ezaugarria eta balioa elkarturik ageri dira; adib. NORK=HARK-en ordezt NK.HARK edo NUM=S-ren ordezt NUMS. Nolanahi ere, lokuzioen flexio-murriztapenak ez dira formatu horren arabera deskribatzen, EZAUGARRI=BALIO eran baizik.

maite izan, merezi izan, nahi izan, parte hartu, uste izan eta zor izan. Zerrendako gehien-gehientsuenak aditzak dira, eta horien artean maiztasunik handienekoak aditz modalak ditugu (*behar izan, nahi izan, ahal izan, ezin izan, gura izan, ezin izan*). Gainontzeko aditzetatik ere, ‘x + izan’ erakoak nagusitzen dira (*bizi izan, uste izan, maite izan, ageri izan, balio izan eta zor izan*). Aditzokin batera, *gero eta... (-ago)-k eta hala ere* lokailuak osatzen dute zerrenda.

Nolanahi ere, badira maiztasun handienekoen artean izenak (*Euskal Herria*), adberbioak (*gaur egun, batez ere*), edo beste lokailu batzuk ere (*hala ere, nahiz eta*), baina ziurrak izanik, gramatikak desanbiguatu beharrik ez dutenak.

Lokuzio anbiguorik maizkoenak desanbiguatzeko gramatikan, 111 erregela sortu ditugu guztira. Erregela multzo bera, jokaera berdina duten lokuzio guztiei aplikatzen zaie. Aurrerago, gramatika hedatuz joan ahala, erregela berak aplikatu ahal izango zaizkie mota bereko lokuzio guztiei ere.

Gramatikaren ondorengo erregelak, adibidez, UF gisa markatuko ditu *hitz egin* erako aditzak *egin zuen hitz* edo *egin zezakeen hitz* bezalako segidetan.

```
ADD (%LOKUZIO_BAI) TARGET HITZ-EGIN IF
(0 EGIN)
(1 EDUN/EZAN) (NOT 1 NOR-HAIEK)
(2 HITZ AND HITZ-EGIN)
(NOT 3 IZENONDO OR POSDET) ;
```

Erregelak %LOKUZIO_BAI etiketa ezarriko dio (ADD) *hitz egin* lokuzioaren (TARGET HITZ-EGIN) *egin* osagaiari (0 EGIN), baldin eta:

- hurrengo hitza eskuinera **edun* edo **ezan* aditzaren formaren bat bada (1 EDUN/EZAN), baina NOR eremua HAIEK balioa *ez* badu (NOT 1 NOR-HAIEK)¹⁶⁷
- bigarren hitza eskuinera lokuzioaren *hitz* osagaiari badagokio (2 HITZ AND HITZ-EGIN) eta
- hirugarren hitza eskuinera izenondoa edo izen osteko determinatzailea *ez* bada (NOT 3 IZENONDO OR POSDET)¹⁶⁸

¹⁶⁷Esapideotan, izen biluziak betetzen duenez aditzaren objektu-argumentua, aditzarekiko komunztadura singularrean egiten da (NOR=HURA). Hala, laguntzailea pluralean doanean (NOR=HAIEK) *egin* osagaia ez dagokio lokuzioari (*kendu egin ditut hitz horiek*).

¹⁶⁸Esapidearen izenak bere ostetxoan modifikatzaile edo determinatzaile bat hartzen badu, lokuzio-interpretazioa galtzen da (*egin zituen hitz ederrak/batzuk*).

Erregela horrek, baina, ez dio *hitz egin* aditzari bakarrik eragiten. Mapaketa-eragiketa (ADD) eta testuinguru-baldintzak HITZ-EGIN eta HITZ etiketei aplikatzen bazaie ere, etiketok, izatez, zerrendak dira, eta izendapena geuk emana da. Izan ere, erregeletan aipaturiko etiketa guztiak gramatikan aurretik erazagutu behar diren zerrendak (LIST) edo multzoak (SET) dira.

Hala, HITZ-EGIN deritzon zerrenda "hitz egin", "lan egin", "ihes egin" eta "parte hartu" balioez osatuta dago gure gramatikan; HITZ zerrendak, ostera, "hitz", "lan", "ihes" eta "parte" osagaiak hartzen ditu bere baitan. Halaber, HITZ-ABS.MG multzoan (SET), HITZ zerrendako balioak jasotzen ditu baldin eta absolutibo mugagabeen badoaz.

```
LIST HITZ = "hitz" "lan" "ihes" "parte" ;
LIST HITZ-EGIN = "hitz_egin" "lan_egin" "ihes_egin"
                  "parte_hartu" ;
SET HITZ-ABS.MG = HITZ + ABS-MG ;
SET HITZIK = HITZ + PAR ;
```

Gainera, zerrendak balio berriekin eguneratu daitezke, berdin jokatzen duten aditz-esapideak erregela berdinak desanbigua ditzan.

Esana dugun bezala, morfosintaktikoki anbigua den lokuzio bati, agerpen jakin batean, lokuzio-interpretazioa dagokion ala ez zehaztea da gure gramatikaren erregelen helburua. Horretarako bada, erregelek testuinguru-baldintza jakin batzuk betetzen dituzten agerpenei lokuzio-interpretazioa esleituko die, dagozkien analisietan %LOKUZIO_BAI etiketa ezarritik¹⁶⁹.

Goiko erregelak lokuzioaren osagaietako bati (*egin*) bakarrik ezartzen dio etiketa, VI.13 irudian ikusten den moduan. Alabaina, beste osagaia etiketatu beharrik ez dago, HABIlek identifikatzaile komun batekin markatuak baititu lokuzio bereko osagai guztiak; identifikatzailea, kasu honetan, mw1 dugu. Hala, hitzetako bat lokuzioaren osagaia bada, besteek ere hala izan behar dute nahitaez, beraz horiek markatzeko erregela gehiago sortu beharrik ez dago.

Ikusi dugunez, MG erregeletan testuingurua erabiltzen da desanbiguazioa gauzatzeko. Erakusgarri moduan, *hitz egin* multzoko aditz-esapideak desanbiguatzeko bizpahiru erregela azalduko ditugu ondoren.

Multzo horretako aditzak anbiguoak dira 12 hurrenkera kanonikoan ere (*hainbat lan egin ditu*). Bada, ordena horretan aditz-lokuzioaren osagaiak

¹⁶⁹MG formalismoak, halaber, testuinguru-baldintza jakin batzuk betetzen dituzten analisiak ezaba ditzake (REMOVE), edo %LOKUZIO_EZ etiketa esleitu.

```

"<egin>"<1-2>"
  "egin" ADI SIN ADOIN NOTDEK @-JADNAG
  "egin" ADI SIN PART BURU NOTDEK @-JADNAG
  "egin" IZE ARR ABS MG @OBJ @PRED @SUBJ
  "lan_egin" ADI ADK ADOIN NOTDEK mw1 @-JADNAG %LOKUZIO_BAI
  "lan_egin" ADI ADK PART BURU NOTDEK mw1 @-JADNAG %LOKUZIO_BAI
  [...]
"<zuen>"
  "*edun" ADL B1 NOR_NORK NR_HURA NK_HARK @+JADLAG
  "ukan" ADT PNT B1 NOR_NORK NR_HURA NK_HARK @+JADNAG
  "zuek" IOR PERARR ZUEK GEN NUMP MUGM ZERO @<IZLG @IZLG>
  [...]
"<lan>"<2-2>"
  "landu" ADI SIN ADOIN NOTDEK @-JADNAG
  "lan" IZE ARR ABS MG @OBJ @PRED @SUBJ
  "lan_egin" ADI ADK ADOIN mw1 NOTDEK @-JADNAG
  "lan_egin" ADI ADK PART BURU NOTDEK mw1 @-JADNAG
  [...]

```

VI.13 Irudia: Desanbiguazio-gramatikaren emaitza.

bete beharreko baldintzak zehazten dira ondorengo erregela honetan.

```

ADD (%LOKUZIO_BAI) TARGET HITZ-EGIN IF
  (NOT -2 PREDET-ZERO)
  (-1 HITZ-ZERO AND HITZ-EGIN)
  (0 EGIN) ;

```

Alegia, goiko erregelaren bitartez, %LOKUZIO_BAI etiketa ezarriko zaio *egin* osagaiari, baldin eta:

- aurreko posizioan (-1) lokuzioaren HITZ zerrendako osagaia ageri bada absolutibo mugagabea (HITZ-ABS_MG) eta
- bigarren hitza ezkerrera predeterminatzaile biluzi bat *ez* bada (NOT -2 PREDET-ZERO)

Ondorengo erregelak, aldiz, lehenengo eta bigarren osagaien artean *ez* edo *ere* partikulak tartekatzen direneko kasuak markatzen ditu (... *hitz(ik)* *ez egiteko*...; ... *hitz(ik)* *ere egiten*...).

```
ADD (%LOKUZIO_BAI) TARGET HITZ-EGIN IF
  (-2 HITZ AND HITZ-EGIN)
  (-1 EZ OR ERE)
  (0 EGIN);
```

Aldiz, hurrengo erregela honen bitartez, *egiten omen zuen lan(ik)* edo *egin ote zezan/zezakeen lan(ik)* bezalako testuinguruak ezagutzen dira.

```
ADD (%LOKUZIO_BAI) TARGET HITZ-EGIN IF
  (0 EGIN)
  (1 PARTIKULA OR EZ)
  (2 EDUN/EZAN) (NOT 1 NOR-HAIEK)
  (3 HITZ AND HITZ-EGIN)
  (NOT 4 IZENONDO OR POSDET) ;
```

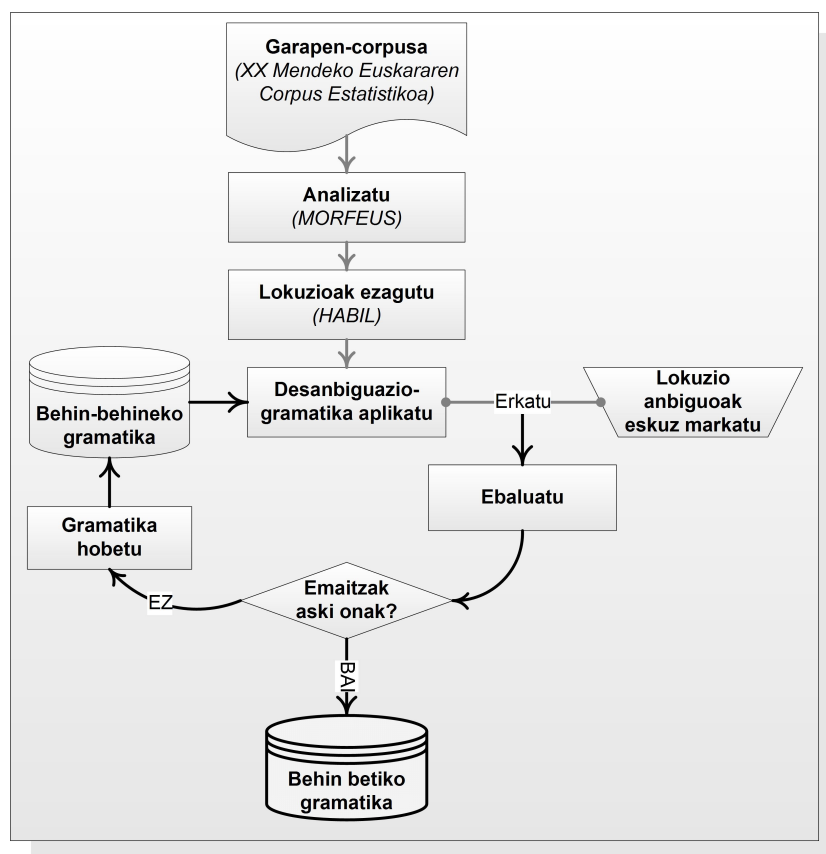
Hau da, erregelak *egin* osagaia markatuko du baldin eta:

- hurrengo hitza eskuinera partikularen bat (*ote, omen, ei, ohi, bide*) edo *ez* hitza bada
- bigarren hitza eskuinera **edun* edo **ezan* aditzaren formaren bat bada, baina NOR eremua HAIEK balioa *ez* badu (NOT 1 NOR-HAIEK)
- hirugarren hitza eskuinera lokuzioaren *hitz* osagaiari badagokio eta
- laugarren hitza eskuinera izenondoa edo izen osteko determinatzailea *ez* bada (NOT 3 IZENONDO OR POSDET)

VI.6.1 Gramatikaren garapena

Desanbiguazio-gramatika garatu ahal izateko, ondorengo pausoak jarraitu ziren:

1. **Azpicorpus bat sortu** zen, *XX. Mendeko Euskararen Corpus Estatistikoa* (§II.4.2) baliatuta.
 - Alde batetik, lokuzioen agerpenak jaso ziren. Corpus estatistikoan hitz anitzeko unitateak ere lematizatuta egonik, kontsulta sinple batez eskura daitezke esapide bakoitzaren agerpenak, eta agerpen bakoitza dagokion esaldiaren testuinguruan bistaratzen da.

VI.14 Irudia: Desanbiguazio-gramatika garatzeko prozesua.

- Beste alde batetik, lokuzioaren osagaien agerkidetzak erauzi ziren baina lokuzio gisa lematizatu ez ziren testuinguruetan.
 - Azpicorpuseko agerpen guztiak euskara batuan eta hitz lauz idatzitako testuetatik atera ziren, euskalkiaren eta testu motaren arabera bilaketak mugatzeko corpus estatistikoak duen aukera baliatuz.
 - Guztira, 21.125 agerpenez osaturiko azpicorpusa lortu zen.
2. Behin azpicorpusa sortuta, **analizatu** egin zen MORFEUS erabilita (§II.1).
 3. Analizaturiko testuaren gainean HABIL tresna (§VI.5) aplikatu zen, **lokuzioak ezagutu eta analizatzeko** (ikus VI.12 irudiko adibidea).

Horren ondoren, azpicorpuseko 21.125 agerpenetatik, 12.505 ez-anbiguoak zirela ikusi ahal izan zen. Agerpen anbiguoak 7.651 ziren, eta lokuzien hitz bakarreko agerpenak, ostera, (*ageriko*, *beharko*, *ezingo*, *meretziko*, *nahiko*, *usteko*), 969 ziren (ikus VI.8 taula).

4. Agerpen ez-anbiguen kasuan, osagaiei dagozkien analisiak ezabatu egiten dira, lokuzioari dagozkionak bakarrik utzita, eta beraz, esapiderearen identifikaziorako prozesua hemen amaitzen da. Aldiz, HABILEk lokuzio-hautagaitzat markaturikoak —hau da, anbiguoak— desanbiguatzen beharra dago.

Bada, azpicorpus analizatuaren gainean, agerpen anbiguoak aztertu ziren, lokuzio-agerpenei zegozkienak **eskuz markatuz**. Teorian, agerpen positiboak eta negatiboak identifikaturik edukita —ikus goraxeago 1. puntua—, ez legoke eskuzko etiketatzearen beharrik. Hala ere, ohar-tu ginen corpus estatistikoaren egileen irizpidea ez zettorrela beti-beti gurearekin bat eta akats banaka batzuk ere bazeudela lematizazioan; horregatik erabaki genuen azpicorpus guztia berrikustea eta geure irizpideen arabera markatzea.

Eskuzko markaketaren ondoren, ikusi zen, 7.651 agerpen anbiguen artean, 6.090 kasu ‘positibo’ zeudela, hau da, lokuzioari zegozkien agerrialdiak zirela. Aldiz, ‘kasu negatiboak’ —alegia, HABILEk hautagai gisa markatu arren, lokuzio-agerpenei *ez* zegozkienak— 1.561 ziren (VI.8 taula).

Agerpen ziurrak	Agerpen anbiguoak		Hitz bakarrekoak	GUZTIRA
	Positiboak	Negatiboak		
12.505	6.090	1.561	969	21.125

VI.8 Taula: Lokuzioak desanbiguatzeko gramatika garatzeko sortutako azpicorpusaren datuak.

5. Beste alde batetik, **desanbiguazio-gramatika** idazteari ekin zitzaion. Erregelak idazten joan ahala, azpicorpus analizatuaren gainean aplikatzen zen, eta gramatikak zegozkion etiketak ezartzen zituen.
6. Ondoren, gramatikaren **ebaluazioa** egiten zen, eskuz etiketaturiko lokuzioak eta gramatikak markaturikoak erkatuz. Erkaketen emaitza

gisa, zuzen eta oker markaturiko kasuen kopuruak lortzen ziren, bai eta markatu gabekoenak ere; halaber, multzo bakoitzaren agerpenak bistaratzeko aukera zegoen, akatsak non egiten ziren ikusi ahal izateko.

7. Erkaketaren emaitza horien harira, **gramatika iteratiboki hobetuz** joaten ginen, erregelak finduz eta berriak gehituz, harik eta lorturiko emaitza aski egokia zela iritzi genion arte.

Prozesua amaitutakoan, desanbiguazio-gramatika 111 erregelaz osatua zegoen. B.2 eranskinean paratu dugu osorik.

Gramatikaren ebaluazioa

Gramatikaren egokitasuna neurtzeko, arestian azaldu dugun bezala, gramatikak automatikoki ezarritako markak eta eskuz jarritako etiketak alderatu genituen. Hartara, lokuzio bakoitzeko zenbakizko hiru datu eskuratu genituen:

- **zuzen** markaturiko lokuzioak, hau da, eskuzko etiketak eta gramatikak ezarritakoak bat zetozen
- **markatu gabe** utziriko lokuzioak, alegia, eskuz markatuta egonik, gramatikak ez zituen ezagutu
- **oker** markatutakoak, hots, berez lokuzioa izan gabe, gramatikak hala-kotzat markatu zituen

Hiru datu horiek oinarri hartuta, informazio-berreskuratzean ohikoak diren beste horrenbeste neurri kalkulatu genituen sistema ebaluatzeke, hots, estaldura, doitasuna eta F-neurria (Baeza-Yates eta Ribeiro-Neto, 1999).

Batetik, *estaldurak* ('recall') ondo markaturiko lokuzioen proportzioa ematen digu.

$$\text{estaldura} = \frac{\text{ongi markatuak}}{\text{ongi markatuak} + \text{markatu gabeak}} \times 100$$

Doitasunak ('precision'), oster, gramatikak markatutakoetatik zuzen eza-gututakoen proportzioa erakusten digu.

$$\text{doitasuna} = \frac{\text{ongi markatuak}}{\text{ongi markatuak} + \text{oker markatuak}} \times 100$$

Bestalde, *F-neurria* delakoak doitasunaren eta estalduraren *batezbesteko harmonikoa* ematen digu, honako formula honen bidez:

$$\text{F-neurria} = \frac{2 \times \text{doitasuna} \times \text{estaldura}}{\text{doitasuna} + \text{estaldura}} \times 100$$

Bai estaldurak, bai doitasunak eta bai F-neurriak ere 0 eta 1 bitarteko zifra bat eman ohi du. Guk, baina, neurriok ehunekoetan ematea erabaki dugunez, ehunez biderkatu dugu emaitza.

Hala bada, prozesua amaitutakoan, lorturiko emaitzak zinez onak ziren, guztira %98,90ko estaldura eta %98,88ko doitasuna lortzen baikenuen (ikus VI.9 taula).

Lokuzioa	Estaldura	Doitasuna	F-neurria
<i>ageri izan</i>	98,25	100	99,12
<i>ahal izan</i>	98,68	99,01	98,84
<i>ari izan</i>	100	100	100
<i>balio izan</i>	98,43	99,21	98,82
<i>behar izan</i>	97,32	98,45	97,88
<i>bizi izan</i>	93,18	95,35	94,25
<i>ezin izan</i>	94,85	98,92	96,84
<i>gero eta</i>	99,55	100	99,77
<i>gura izan</i>	100	100	100
<i>hau da</i>	98,43	99,00	98,72
<i>hitz egin</i>	99,87	98,27	99,07
<i>ihes egin</i>	100	100	100
<i>kontuan hartu</i>	98,80	98,80	98,80
<i>lan egin</i>	99,28	98,42	98,85
<i>maite izan</i>	86,67	100	92,86
<i>merezi izan</i>	100	100	100
<i>nahi izan</i>	98,27	97,14	97,70
<i>parte hartu</i>	100	99,96	99,48
<i>uste izan</i>	99,35	98,92	99,14
<i>zor izan</i>	100	100	100
GUZTIRA	98,90	98,88	98,89

VI.9 Taula: Lokuzio anbiguorik usuenen desanbiguaziorako gramatika-ren emaitzak.

VI.7 Laburbilduz

Euskarazko lokuzioen artean, bi multzo nagusi bereizi ditugu, euren prozesamendurako bi bide ezberdin eskatzen duten aldetik. Batetik, osagai guztiak ale lexikal beregainak dituzten lokuzioak eta, bestetik, osagaietako bat atzizki dependentea dutenak (postposizio- eta menderagailu-lokuzioak).

Kapitulu honetan, lehenengo multzoko lokuzioen prozesamendua azaldu dugu. Esapide horien prozesamendurako, egoera finituetako sistema bat garatu dugu, osagaiek hitz bakun gisa duten analisietatik abiatuta. Halaber, lokuzioen deskripzioa EDBL datu-basean egin da, gauzatze-eskemak izendatu ditugun zehaztapen batzuen bitartez.

Hasteko, aztergai ditugun lokuzioen zerrenda nola osatu dugun azaldu dugu. Bada, EDBLn landu diren 2.200 bat UFren zerrenda osatzeko bi iturri nagusi baliatu ditugu. Batetik, *XX. Mendeko Euskararen Corpus Estatistikoa* erabili dugu, eta bertan lematizaturiko UFen artean 20 aldiz edo gehiagotan ageri direnak hautatu ditugu. Bestetik, *Hiztegi Batuaren* 2000ko argitalpenetik hitz anitzeko sarrera guztiak ere hartu ditugu.

Ondoren, lokuzio horiek guztiak EDBLn deskribatzeko diseinatu dugun adierazpide orokorra ikusi dugu. Izan ere, lokuzioak EDBLn biltegitatu behar ziren, bakoitzari zegokion deskribapen zehatzarekin. Lokuzioak testuetan har ditzakeen azaleko gautzatze guztiak formalki kodetzea zen deskripzioaren xedea. Horretarako, bada, honako informazio linguistiko hau zehaztu behar da datu-basearen taula ezberdinetan: sarrera, UFaren kategoria eta azpikategoria, barne-osaketa, eta gauzatze-eskemak.

Barne-osaketaren taulan adierazten da zeintzuk diren UFaren osagaiak, eta zein osagaik ematen dion informazio morfologikoa unitate osoari. Gauzatze-eskemaren taulan, aldiz, patroien bidez deskribatzen da UFa zein forma desberdinetan gauzatu daitekeen testuetan. Patroi horiek zehazteko osagaien *hurrenkera*, *flexio-murriztapenak* eta *ziurtasuna* eremuak baliatzen ditugu. Guztira, 145 flexio-murriztapen eta 177 gauzatze-eredu¹⁷⁰ behar izan ditugu EDBLn landutako lokuzioak deskribatzeko.

Halaber, zenbait kasu bereziren prozesamendua ere aztertu dugu, alegia, aldaerak, marratxoa aukeran duten hitz elkartuak (*bidaia-agentzia*) eta lokuzio batzuen forma trinkoak (*beharko*, *ageriko*, *zorko*...).

¹⁷⁰Lokuzio bat deskribatzeko gauzatze-eskema bat baino gehiago erabil daiteke. Bada, lokuzio baten gauzatze-eskemen multzoari gauzatze-eredu deitzen diogu.

Datu-basean eginiko deskribapenetan oinarrituta, UFak (edo UF hautagaiak) detektatu eta analizatzen dituen HABIL tresna azaldu dugu, UFen interpretazio guztien analisi morfosintaktikoak sortu eta katean integratzen dituen. Horretarako, lokuzioak identifikatu eta dagozkien interpretazioak esleitzen dizkie, datu-base lexikalean eginiko deskripzioetan oinarriturik.

Bada, HABLEk (i) UF jarraituak zein etenak tratatzen ditu, (ii) osagaien hurrenkera posible guztiak hartzen ditu kontuan, (iii) flexio-murritzapen guztiak betetzen direla egiaztatzen du, eta (iv) UFen interpretazio morfosintaktikoak sortzen ditu.

Horretarako guztirako, analizatzaile morfosintaktikoak sorturiko hitz bakunen analisisetatik abiatzen da. Bi fasetan burutzen da prozesua. Lehenengo, motor bilatzaile batek —estrategia eraginkor baten bidez— Ufa identifikatzen du testuan, bere deskripzioa (barne-osaketa eta gauzatze-eskema) baliatuta. Ondoren prozesadore morfosintaktiko batek UFari dagozkion interpretazioak sortzen ditu.

Ufa anbigua denean, HABIL tresnak hitz anitzeko unitateari dagozkion interpretazioak eranstean ditu, osagaiei dagozkienak ezabatu gabe. Une horretan, UF-hautagaiak besterik ez dira. Bada, hautagaiok zein testuingurutan diren egiaz hitz anitzeko unitate eta zeintzuetan ez diren ebatzi behar da ondoren. Horretarako, MG formalismoan oinarrituriko gramatika bat garatzen ari gara. Ikerlan honetarako, *XX. Mendeko Euskararen Corpus Estatistikoko* 20 UF anbiguorik maizkoenak desanbiguatzeke gramatika garatu dugu.

Gramatikako erregelek testuinguru-baldintza jakin batzuk betetzen dituzten agerpenei lokuzio-interpretazioa esleitzen diete, dagozkien analisisetan %LOKUZIO_BAI etiketa ezarriz. Guztira, 20 lokuziook desanbiguatzeke, 111 erregelako gramatika sortu dugu.

Halaber, desanbiguazio-gramatika garatzeko corpus etiketatu bat sortu dugu. Hala, *XX. Mendeko Euskararen Corpus Estatistikotik* 21.125 esaldiz osaturiko azpicorpus bat sortu genuen, lokuzioei zegozkien agerpenekin zein lokuzio-interpretaziorik gabeko osagaien agerkidetzekin. Azpicorpusa analizatu (MORFEUS) eta lokuzioak ezagutu eta analizatu ondoren (HABIL), eskuzko markaketari egin zitzaion. Corpus markatua oinarri hartuta, 111 erregelaz osaturiko gramatika garatu genuen, % 98,90ko estaldura eta % 98,88ko doitasuna lortu genuela.

VII. KAPITULUA

Postposizio- eta menderagailu-lokuzioen prozesamendua

Euskarazko lokuzioen artean, bi multzo nagusi bereizi ditugu, prozesamendurako bi modu ezberdin eskatzen duten aldetik. Batetik, osagai guztiak ale lexikal beregainak dituzten lokuzioak EDBL datu-basean landu dira. Aurreko kapituluan azaldu dugu horien deskribapen formalerako diseinatu dugun adierazpidea, testuan lokuziook ezagutu eta analizatzeko garatu den HABIL tresna, eta morfosintaktikoki anbiguoak diren lokuzioak detektatzeko sortu dugun gramatika, MG formalismoa baliatua.

Bestetik, osagaietako bat atzizki dependentea duten lokuzioak daude, atzizkia lokuzioaren parte ez den elementu lexikal bati eransten baitzaio. Multzo horretakoak ditugu postposizio- eta menderagailu-lokuzioak:

- postposizio-lokuzioetan, aurreneko osagaia atzizki-postposizio bat izan ohi da (*-ri buruz*)
- menderagailu-lokuzioetan, ostera, aditz-morfema bat (*-en bakoitzean*), partizipioa (*-tu orduko*) edo aditz-izena (*-t(z)e aldera*).

Hori dela-eta, postposizio- eta menderagailu-lokuzioak ez dira EDBLn errepresentatzeko egokiak. Bestalde, gainerako kategorietako lokuzioek baino klase itxiagoa osatzen dutenez, gramatika batean zerrendatzen errazagoak dira.

Bada, kapitulu honetan, lokuzioen prozesamendua nola burutu dugun azalduko dugu. VII.1 atalean, postposizio-lokuzioen tratamenduaz arituko

gara. Hasteko, zenbait gramatika eta hiztegi erabiliz, postposizio-lokuzioen zerrenda osatu dugu. Gero, lokuziook testuetan identifikatuko dituen gramatika eraikitzeari ekin diogu, IV.4.3.6 atalean eginiko deskripzioan oinarriturik. Gramatika eraiki ahal izateko, alabaina, garapen-corpus bat sortu dugu —corpus estatistikoa (§II.4.2) baliatuta— postposizio-lokuzioen agerpen errealez horniturik. Corpusean postposizioak eskuz markatu ditugu, gramatika iteratiboki hobetzen joateko.

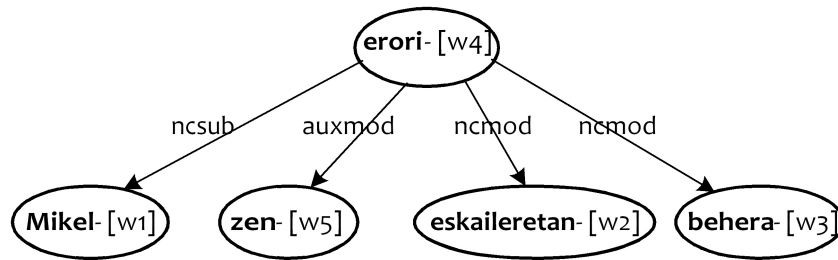
VII.2 atalean, berriz, menderagailu-lokuzioen tratamendua esplikatuko dugu. Horretarako jarraituriko prozesua —zerrenda osatzea, garapen-corpusa sortzea eta gramatika eraikitzea— postposizio-lokuzioen prozesamendurako jarraitu dugun bertsua da. Guztiarekin ere, menderagailuen zerrenda osatzeko gramatika-liburu bakarra baliatu dugu eta gramatika horretatik jaso ditugu garapen-corpusa sortzeko adibideak ere (konbinazio bakoitzeko bakarra). Bada, menderagailu aztergaien kopurua murrizta izanik, eta garapen-corpusa ere oso txikia eta mugatua, menderagailuak identifikatzeko gramatika behin-behinekotzat jotzen dugu, eta etorkizun hurbilean osatzeko asmoa dugu (ikus ‘etorkizuneko lana’ VIII.2 atalean).

VII.1 Postposizio-lokuzioen prozesamendua

VII.1.1 Motibazioa

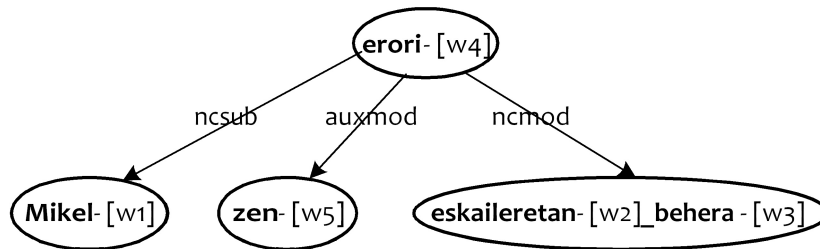
Euskararen prozesamenduan, postposizio-lokuzioak ezagutzeko eta unitate bakar gisa analizatzeko beharrak eraginda ekin diogu horiek ezagutzeko gramatika sortzeari. Izan ere, euskararen analizatzaile sintaktikoa hainbat moduluz osaturik dago, eta modulu bakoitzak aurrekoek eskainitako informazioa hartzen du oinarri gisa “gradually creating a deeper syntactic analysis in cascade” (Aduriz *et al.*, 2004).

Hala, esate baterako, mendekotasunean oinarrituriko analizatzaile sintaktikoak ere (Aranzabe *et al.*, 2004; Aduriz *et al.*, 2004) ezinbestekoa du postposizio horiek detektatuak izatea, zuhaitzak egoki sortuko baditu. Hala ez balitz, postposizio-lokuzioaren osagaiak adabegi ezberdinetan azalduko lirateke gehienetan. Esate baterako, VII.1 irudian *Mikel eskaileretan behera erori zen* esaldiaren zuhaitza ikus dezakegu, postposizio-lokuzioen tratamendua aplikatu gabe eraikia. Bertan, sintagma banatan bereizirik ageri dira *eskaileretan* eta *behera*.

VII.1 Irudia: *Mikel eskaileretan behera erori zen* esaldiaren mendekotasun-zuhaitza, postposizio-lokuzioen tratamendua aplikatu gabe.

Ostera, mendekotasun-zuhaitza zuzena izan dadin, postposizio-lokuzio osoak adabegi berean egon behar du, eta hori bakarrik da posible postposiziook aurretiaz markatuz gero, VII.2 irudiko zuhaitzak erakusten duenez.

VII.2 Irudia: *Mikel eskaileretan behera erori zen* esaldiaren mendekotasun-zuhaitza, postposizio-lokuzioa unitate gisa ezagutu ondoren.

VII.1.2 Sarrera

IV.4.3.6 atalean ikusi dugunez, bi mota nagusi bereizten ditugu euskal postposizioen artean. Batetik, le mari erantsirik ageri diren atzizki-postposizioak ditugu, tradizioan, oro har, deklinabideko kasu-markatzat jo izan direnak. Bestetik, guk postposizio-lokuzioak deritzegunak daude, non osagai nagusia elementu beregaina den.

Bada, postposizio-lokuzioa atzizki-postposizio batez ('osagarria'¹⁷¹) eta elementu aske batez osatua izan ohi da.

¹⁷¹Labur-zurrean eta Zabala eta Odriozolari jarraiki (2004), 'osagarria' deituko diogu lokuzioaren atzizki-postposizioari hemendik aurrera.

Elementu askea, bestalde, izan daiteke edo aditzondoa (*-tik at*, *-i begira*, *-z gero*, *-en kontra*) edo adizlaguna (*-en aurrean*, *-en bidez*, *-i buruz*, *-en modura*, *-en ondoan*) edo izen biluzia (*-en bizkar*, *-i esker*, *-tik kanpo*, *-z landa*, *-en truke*).

Osagarria	Osagai askea	Adibidea
-en	artean	<i>lagunen <u>artean</u></i>
-i	buruz	<i>animaliei <u>buruz</u></i>
-tik	at	<i>eskola<u>tik at</u></i>
-z	landa	<i>hitzaurre<u>az landa</u></i>

VII.1 Taula: Postposizio-lokuzioen osagaiak.

Ikusi dugunez (§IV.4.3.6), egungo hainbat autorek postposizio kategoria aitortzen diete, salbuespenak salbuespen, tradizio-gramatiketan deklinabideko kasu-markatzat jo izan diren morfemei. Halaber, bai gramatika tradizio-naletan bai egungoetan, postposizio-lokuzioaren osagai beregainari ematen zaio postposizio izendapena.

Hiztegietan, egoera are nahasiagoa da. Elhuyar (2006) hiztegi elebidunak, esate baterako, modu batera jotzen du kasu batzuetan eta beste modu batera beste kasu batzuetan:

- a) gehienetan, osagai beregainak egitura askean duen kategoria esleitzen zaio, batez ere izena (*albo*, *azpi*, *gain*, *modu*, *ondo*) edo adverbioa (*gora*, *behera*). Kasu horietako batzuetan, ohar baten bidez zehazten da postposizio gisako erabilera. Hona adibidez, *ondo* izenaren bigarren adieran ematen den azalpena:

leku-denborazko kasu-atzizkiez; postposizioa osa dezake, dagokion izen-sintagmak *-en* kasu-atzizkia hartzen duela; delako sintagmako izenak zerbait bizigabea adierazten badu eta atzean adjektiborik ez badu, *-en* atzizkia eta mugatzailea gal ditzake.

- b) batzuetan, postposizio kategoria esleitzen diote zuzenean: *arte*, *at*, *inguru*, *zihar*.

- c) beste batzuetan, azpisarrera modura ageri da sekuentzia osoa, sarrera nagusia adberbioa edo izena dela: *-tik/-z kanpo* (*kanpo* sarrera nagusiaren azpian), *-an barna* (*barna* sarrera nagusiaren azpian). Elhuyar hiztegiak, baina, ez die kategoriarik esleitzen azpisarrerei.
- d) kasu gutxi batzuetan, partikula kategoria esleitzen diote: *bezala*.

Guk a) aukeraren hautua egin dugu, eta hala, osagai beregainak egitura askeetan duen kategoriarekin (edo kategoriekin) bakarrik du sarrera EDBLn. Hau da, guretzat izena (*atze, behe, esku, gain, truke*) edo adberbioa¹⁷² (*begira, gaindi, hurbil, orde, zehar*) izango da, batez ere.

Hala bada, guk “osagarria + osagai beregaina” sekuentzia osoa hartzen dugu postposizio-lokuziotzat, eta ez bakarrik osagai beregaina.

VII.1.3 Postposizio-lokuzioen zerrenda osatzea

Gramatikak ezagutuko dituen postposizio-lokuzioen zerrenda osatzeko, ondorengo iturrietara jo dugu nagusiki: Euskaltzaindiaren gramatika (1985), Villasante (1978) eta Goenaga (2001). Horietan oinarrituta, postposizio-lokuzioen geure zerrenda osatu dugu.

Nolanahi ere, iturriotan ageri diren balizko postposizio-lokuzio guztiak ez ditugu geure zerrendan sartu. Horietako batzuk, zaharkituegiak, dialektalegiak edo erabilera mugatuegiak izateagatik, hiztegi modernoetan azaltzen ez direlako, baztertu egin ditugu (*-en ager(r)ian*, *-en jakiara*, *-Ø¹⁷³ kara*, *-en puruz*). Beste zenbait (*-en kasa*, *-en kabuz/kabutan*, *-en gogara*, *-en nahira/nahiz*) adberbio-esapideak dira berez (*norbere kasa/kabuz/kabutan/gogara/nahira/nahiz*), izenordainekin bakarrik erabil daitezke-eta (*neure kasa*, *geure kabuz*, *bere gogara*).

Aditz-esapide osoago baten parte direnak ere (*-en berri jakin*, *-en aiduru egon*) bazter utzi ditugu. Beste zenbait kasutan, balizko postposizioak ez ditu betetzen adposizio batentzako ezartzen diren baldintzak, esate baterako, *-en berdin*, *-en jabe*, *-en zale* eta antzekoek izenki-predikatuaren funtzioaz hornitzen dute izen-sintagma (151).

(151) a. Eskubide horren jabe gara.

¹⁷²Datu-base lexikalean, izenondoek zein izenlagun lexikalizatuek ‘adberbio’ kategoriaren pean dute sarrera.

¹⁷³Osagarriak ez duela kasu markarik hartzen (*esku kara*) adierazi nahi da *-Ø* sinboloaren bitartez (*esku kara*).

b. Ez naiz animalien zale.

Bestalde, postposizio-lokuzioek oso maiztasun urrikoak direla edo gramatikalizazio-maila nahikoa ez dutela iritzi diogunean ere¹⁷⁴, ez ditugu zerrendara gehitu. Irizpide hori arrunt labaina dela badakigu, askotan geure irizpidearen esku gelditzen baita zerrendan gehitu edo ez. Hori dela-eta, ez dugu behin betikotzat ematen lokuzio-postposizioen gure zerrenda, ebidentzia berrien harira osatu bailiteke gerora.

Aipatu iturriak erabiliz postposizio-lokuzioen zerrenda osatu dugu. Zerrendan, osagai askeak 102 dira, 56 izen eta 46 adberbio. Osagai aske bakoitzak har ditzakeen flexioak eta izan ditzakeen osagarri ezberdinak konbinatuz, 472 aukera posible sor daitezke.

Konbinazio guztien zerrenda osoa hemen paratzeko luzeegia iritzita, C.1 eranskinean gehitu dugu bere osoan. Ondorengo taulan, alabaina, adibide gutxi batzuk ipini ditugu erakusgarri.

Hona taula ulertzeko zenbait argigarri:

- Taularen lehenengo zutabean, postposizio-lokuzioaren osagai beregaina ageri da biluzik, postposizio-atzizkirik gabe (adib. *esker*).
- Bigarren zutabean, oster, osagai beregain horrek EDBLn duen kategoria zehazten da (adib. IZE¹⁷⁵).
- Hirugarren zutabean, multzoak har ditzakeen formak zehazten dira. Batetik, osagarria adierazten da, adibidez, *esker* izenaren kasuan, datiboa (-i) edo kasu-markarik ez (-Ø); bestetik, osagai beregainak har ditzakeen atzizkiak definitzen dira, kasu honetan, atzizkirik ez (*esker*), edo absolutibo plurala (*eskerrak*). Beraz, *esker* izenaren kasuan, *zuri esker* edo *amari eskerrak* gisako segidak sor daitezke.
- Laugarren zutabean, postposizio-lokuzioen erabileraren argigarri, zenbait adibide jarri ditugu, batez ere, baliatu ditugun iturrietatik hartuak (*Nekazariei esker bizi da; Jainkoari eskerrak etorri zarena!*).

¹⁷⁴Zalantza kasuan, hiztegietan eta corpusetan kontrastatu dugu, lokuziook ez baitute sarrerarik izaten hiztegi modernoetan eta corpusetan ere oso agerpen urria baitute.

¹⁷⁵Kategoriak EDBLn ageri diren laburdurekin idatzi ditugu taulan, hau da, IZE (izena) eta ADB (adberbioa).

OSAGAI ASKEA		FORMA		ADIBIDEAK
Lema	Kat.	Osagarria	Os. askearen flexioa	
at	ADB	-tik	-Ø/-ko	Hemendik at egizu nahi duzuna
azpi	IZE	-en -Ø	-an/-ra/-tik/-ko -an/-ra/-tik/-ko	Azalaren azpiko geruza Mahai azpira erori zaio
barrena	ADB	-an -tik	-Ø/-ko -Ø/-ko	Munduan barrena ibilia da Eta hortik barrena ibiliko gara dirudienez
buruz	ADB	-ra -i	-Ø/-ko -Ø/-ko	Oihanera buruz abiatu ziren Liburu honi buruz mintzatu gara; Mendiari buruz abiatu ziren
era	IZE	-en -Ø -ko	-an/-ra -an/-ra -an/-ra	Noiz artean lau oinekoean eran bizi nahi duzu? Bizkaitar eran Betiko eran
esker	IZE	-i -i	-Ø/-ko -ak	Nekazariei esker bizi gara Jainkoari eskerrak etorri zarena!
gaindi	ADB	-an -z -Ø -tik	-Ø/-ko -Ø/-ko -Ø/-ko -Ø/-ko	Etxean gaindi doa; Hemen gaindi dabil maiz Mugaz gaindi Zer berri da hor gaindi? Giza indarretatik gaindi
gero	ADB	-z	-Ø/-ko	Uholde hartaz gero; Denbora joanez gerozko damua
hurbil	ADB	-tik -i -tik	-Ø/-ko -Ø/-ko -an	Hemendik hurbil Jauregiari hurbil Etartetik hurbilean
kontra	ADB	-en -i -z	-Ø/-ko -Ø/-ko -Ø/-ko	Zer dugu Orixeren kontra? Haurra amari kontra bildu zen; Hormari kontra Gogoz kontra aritu ginen
landa	IZE	-tik -z -an -Ø	-Ø/-an/-ra/-ko -Ø/-an/-ra/-tik/-ko -Ø/-ko -Ø/-ko	Etartetik landa ez dut ardorik edaten; Etartetik landara bota zuen Hartaz landa ez zen inor; Muino hartaz landa-ko mendiak Gure alorretan landa iraganen haiz Zer berri da hor landa?
legez	ADB	-Ø	-Ø/-ko	Ama legez ari da lanean
menpe	IZE	-en -en	-Ø/-an/-ra/-tik/-ko -an/-ra/-tik/-ko	Alkatearen menpe dago herria; Nire menpeko langileak greba hasi dute; Ez zait gustatzen inoren menpean egotea Bere menpean hartu zituen; Jentilen menpetik askatu zituzten
modu	IZE	-en	-an/-ra/-ko	Kristau fidelen moduan
oste	IZE	-en -Ø -z	-an/-ra/-tik/-ko -an/-ra/-tik/-ko -an	Atearen ostetik agertu da katua Gerra osteko literatura Gazteluaz ostein
parte	IZE	-en -Ø -ko	-z/-tik -an -an	Aitaren partez etorri naiz; Bere partetik Uda partean Beasaingo partean
salbu	ADB	-%	-Ø	Nitaz salbu, guziak saildu; ez da beste inon gertatzen, hor salbu.
truke	IZE	-en -Ø -en	-Ø/-ko -Ø/-ko -an	Hutsaren truke eman nion Diru truk saldu dit etxea Urrearen trukean dolarrak erosi nituen

...

OSAGAI ASKEA		FORMA		ADIBIDEAK
Lema	Kat.	Osagarria	Os. askearen flexioa	
urrun	ADB	-tik	-Ø/-ko	Harengandik urrun zebilen
xerka	ADB	-en	-Ø	Hiltzailearen xerka zebilela poliziak atzeman zuen
		-Ø	-Ø	Joaiten dira kontseilu xerka
zehar	ADB	-an	-Ø/-ko	Mendian zehar ibili ginen
		-Ø	-Ø/-ko	Hor zehar dabilta
		-tik	-Ø/-ko	Hortik zehar dabilta

VII.2 Taula: Postposizio-lokuzioen zenbait adibide.

VII.1.4 Postposizio-lokuzioak ezagutzeko gramatika

UF lexikalak ez bezala (Alegria *et al.*, 2004b), postposizio-lokuzioen markaketa ezin oinarritu daiteke leman, izan ere, osagarria postposizioaren parte ez den lema bati erantsirik doa: *etxetik/lanetik/herritik landa*.

Hala bada, postposizio-lokuzioak ezagutzeko gramatikaren helburua postposizioaren *mugak* markatzea da, hau da, non hasten den eta non bukatzen den zehaztea. Markaketaren abiapuntua, euskararen prozesamenduko aplikazio gehientsuenetan bezala, testu etiketatua da nahitaez, hau da, MORFEUS analizatzaile morfosintaktikoaren irteera.

Horrez gain, desanbiguazio morfologikoa (Aduriz, 2000) gauzatu ondoren aplikatzen da gramatika, hau da, esaldiko hitz bakoitzeko analisi bakarra (zuzena behar lukeena) gelditzen dela. Izan ere, testu desanbiguatu gabekoaren zein desanbiguatuaren gainean gramatika testatu eta gero, bigarrenarekin emaitza hobexeak lortzen zirela ikusi genuen.

Postposizio-lokuzioak markatuko dituen gramatika egiteko, MG formalismoa baliatu dugu (§II.3). MGren helburu nagusia, murriztapenen bidez, desanbiguazioa gauzatzea bada ere, formalismoa gai da testuko hitzen analisiari etiketak *gehitzeko* ere, *islapen-erregelak* izenekoak bitartez. Hain zuzen ere, esana dugunez, gramatika horren zeregina lokuzioaren mugak markatzea da, hau da hasiera- eta bukaera-markak *gehitzea*. Bada, gramatikak {POS-HAS*¹⁷⁶ etiketa gehitzen dio postposizio-lokuzioaren hasierako elementuari eta {POS-BUK* bukaerakoari.

Gramatika egituratzeko, jokaera morfosintaktiko berdintsua duten postposizio-lokuzioak multzokatu dira, MG formalismoak horretarako duen LIST

¹⁷⁶Etiketa horiek zenbaki bat izan ohi dute erantsirik, adibidez POS-HAS12, postposizioa zein taldetakoa den (eta beraz, gramatikako zein erregelak markatu duen) adierazten duena. Horrek erregelen eraginkortasuna neurtzea eta zuzenketa iteratiboa egitea errazten du.

aginduaren bidez. Hartara, erregela bakar batez markatzen dira multzo horretako lokuzio guztiak.

Hori guztia hobeto ulertzeko, adibide esanguratsu batekin ilustratuko dugu. Esate baterako, 12. multzoan bilduak ditugu *-en alboan* bezalako lokuzioak, alegia, osagai beregaina inesiboan joanik, osagarri gisa genitibo edutezkoa hartzen dutenak.

```
#-en ~n
#gen.post_line
LIST POSTPOSIZIOAK-12 = "aitzin" "albo" "aldamen" "alde"
"antz" "arte" "atze" "aurre" "azpi" "baita" "barne"
"barren" "barru" "bestalde" "bitarte" "buru" "erdi" "eredu"
"eretze" "esku" "espero" "gain" "gibel" "goi" "haraindi"
"honaindi" "hur" "inguru" "men" "mende" "menpe" "molde"
"ondo" "oste" "pare" "pe";
```

Gramatikaren ondorengo islapen-erregelak (MAP) {POS-HAS12 hasiera-marka ezartzen dio edozein izen (IZE), determinatzaile (DET), izenordain (IOR) edo elipsidun elementuri (ELI) baldin eta genitibo atzizkia badu (0 GEN) eta hurrengo hitza 12. multzoko lemetarik bat badu eta inesiboan bada (1 POSTPOSIZIOAK-12 + INE).

```
MAP ({POS-HAS12})
TARGET IZE-DET-IOR-ELI
IF (0 GEN) (1 POSTPOSIZIOAK-12 + INE) ;
```

Bestalde, lokuzioaren azken elementuari bukaera-marka gehitzen dion erregela aurrekoaren simetrikoa da. Alegia, 12. multzoko izen eta adberbioei {POS-BUK12 marka gehitzen zaie baldin eta inesiboan badoaz (0 INE) eta aurreko elementua izena (IZE), determinatzailea (DET), izenordaina (IOR) edo elipsidun elementua (ELI) izanik, genitiboan badoa.

```
MAP ({POS-BUK12})
TARGET POSTPOSIZIOAK-12
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI + GEN) (0 INE) ;
```

Ondorioz, VII.3 irudiko esaldi etiketatu eta desanbiguatuen gainean postposizio-gramatika aplikatzean, postposizio-hasiera eta -bukaera markak gehitzen dira *urteren* eta *buruan* testu-hitzen analisietan hurrenez hurren.

Gramatikan guztira, 110 multzotan bildu ditugu postposizioak, eta markaketak egiteko, osteraz, 248 islapen-erregela sortu ditugu. Postposizio-lokuzioak markatzeko gramatika osoa gehitu dugu C.2 eranskinean.

```

"<Amoranteak>"<HAS.MAI>"
  "amorante" IZE ARR DEK ABS NUMP MUGM @OBJ @SUBJ @PRED
  "amorante" IZE ARR DEK ERG NUMS MUGM @SUBJ
"<berriro>"
  "berriro" ADB ADOARR @ADLG
"<elkartuko>"
  "elkartu" ADI SIN AMM PART ASP GERO @-JADNAG NOTDEK
"<dira>"
  "izan" ADL A1 NOR NR_HK @+JADLAG
"<hogeï>"
  "hogeï" DET DZH NUMP @ID>
"<urteren>" S:795/0
  "urte" IZE ARR DEK GEN MG @IZLG> @<IZLG ZERO S:795 {POS-HAS12
"<buruan>" S:798/0
  "buru" IZE ARR DEK NUMS MUGM DEK INE @ADLG S:798 {POS-BUK12

```

VII.3 Irudia: Postposizio-lokuzioak etiketatzea, *Amoranteak berriro elkartu ziren hogeï urteren buruan* esaldiaren gainean.

VII.1.5 Funtzio sintaktikoak

Aurreko atalean ikusi dugunez, postposizio-lokuzioaren osagai beregaina aditzondoa edo adizlaguna izan ohi dira, baina batzuetan izen bat ere izan daiteke. Hizkuntz erromantzeetan eta ingelesez, kasurako, badira ‘izena + preposizioa’ motako lokuzio banakak (*gracias a, grâce à, thanks to*), baina euskaraz bereziki ugari dira izena biluzik ageri duten postposizio-lokuzioak: *-en alde*, *-en bizkar*, *-i esker*, *-z gain*, *-en gisa*, *-tik kanpo*, *-z landa*, *-en mende*, *-en pare*, *-en truke*.

Horrek, jakina, beste arazo bat gehitzen du unitate horien prozesamenduan. Hitz horiek guztiak (*alde*, *bizkar*, *esker*, *kanpo*, *landa*) izenak izaki, hitz bakun gisa analizatzailetik dakarten funtzio sintaktikoak absolutibo mugagabeari dagozkionak dira, hots, subjektua (@SUBJ), objektua (@OBJ) eta predikatiboa (@PRED).

```

"<kanpo>"
  "kanpo" IZE ARR DEK ABS MG @OBJ @SUBJ @PRED

```

Argi dago, osteraz, (152) adibideko esaldian, *etxetik kanpo* sintagmak ez duela horietako funtzio bat bera ere betetzen, adizlagunarena baizik.

(152) Et^{et}xetik kanpo ez dut ardorik edaten.

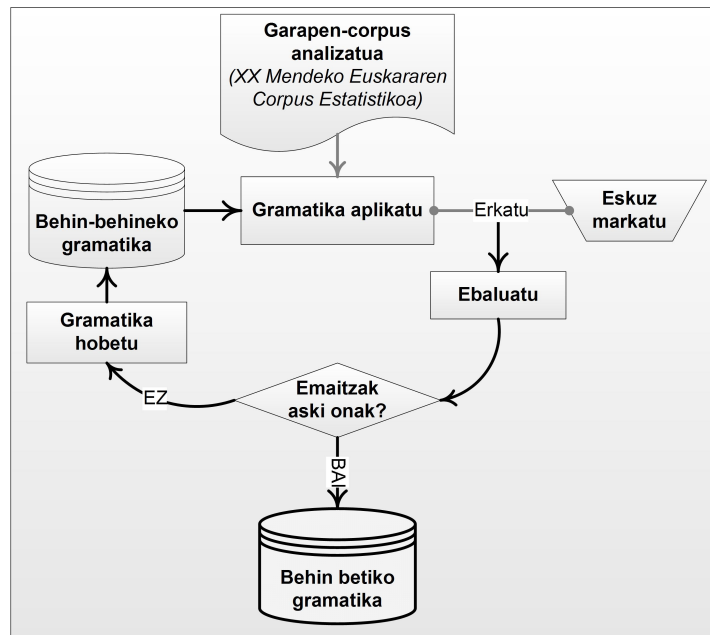
Hori konpontzeko, programa batek postposizio-lokuzioaren osagai gisa markaturiko izen biluz bakoitzari dagokion funtzio sintaktikoa esleitzen dio, hau da, adizlagun funtzioaren etiketa (@ADLG) gehitzen dio.

```
"<etxetik_kanpo>"
```

```
"etxe" IZE ARR DEK ABS MG @ADLG
```

VII.1.6 Gramatikaren garapena eta ebaluazioa

EDBLko lokuzioak desanbiguatzeko gramatikan eginiko urrats bertsuak egin ditugu postposizio-gramatika garatzeko ere. Bost pausotan banatu dugu prozesua: (i) corpus-lagin bat sortu, (ii) corpora eskuz etiketatu, (iii) gramatika egiten joan ahala corpus analizatuaren gainean aplikatu, (iv) eskuz etiketatutako corpusaren kontra gramatika ebaluatu eta (v) emaitzen harira, gramatika iteratiboki hobetuz joan. Ondoren azalduko ditugu urratsok zehatzago.

VII.4 Irudia: Postposizio-lokuzioak ezagutzeko gramatikaren garapena.

1. **Corpus-lagin bat sortu zen, XX. Mendeko Euskararen Corpus Estatistikoa** baliatuta. Ikusi dugun moduan, corpus estatistikoan hitz anitzeko unitateak lematizaturik daude, ez ordea, postposizio- eta menderagailu-lokuzioak. Bada, lokuziook ezagutzeko gramatika garatzeko eta ebaluatzeke geure lagina sortu beharra zegoen.

Bestalde, IXA taldean badugu corpus estatistikoaren zati handi bat erabilgarri¹⁷⁷. Horrek abantaila handi bat eman zigun, eskuzko etiketatetik jasotako informazioaz gain (epea, euskalkia, generoa), geure tresnekin analizatu ahal izan baikenuen, corpusari oso informazio morfosintaktiko garrantzitsua gehituz.

Bada, gramatikaren garapenerako lagina honela osatu genuen:

- Euskara batuan eta hitz lauz idatziriko testuetan bilatu ziren agerpen guztiak.
- Zerrendako postposizio-lokuzio guztien osagai beregainak hartu genituen kontuan, eta horien agerpenak bilatu genituen corpusean. Batetik, elementu bakoitzaren lema bilatu genituen (adib. *alde*), eta bestetik, lema lokuzioan har ditzaketen forma guztiak (*alde*, *aldean*, *aldeko*, *aldera*, *aldetik*, *aldez*). Zehatzago, lema bakoitzetik hogeina esaldi erauzi ziren ausaz, eta forma bakoitzetik, ostera, beste hogeina esaldi konbinazio posible bakoitzeko. Esate baterako, *aldetik* formaren 40 adibide erauzi ziren, 20 -Ø *aldetik* konbinazioari dagozkionak (*Bilbo aldetik*) eta beste hainbeste -en *aldetik* erabilerari dagozkionak (*alemaniarren aldetik*)¹⁷⁸.

Egindako bilaketa bakoitzaren emaitza fitxategi bereiz batean gorde genuen. Hala, esaterako, *aldetik* formaren 40 adibideak fitxategi batean genituen, *aldera* formaren adibideak, beste batean, eta *alde* lema dagozkion 20 adibideak, ostera, hirugarren fitxategi batean.

- Guztira, 6.154 esaldiz osaturiko azpicorpusa sortu zen.

¹⁷⁷Hasieran, EEBS (*Egungo Euskararen Bilketa-lan Sistematikoa*) izenez ezagutzen zen. Gerora, mendea bukatu arte, corpusa osatuz joan zen eta bere oraingo izena hartu zuen. Beraz, taldean erabilgarri duguna ez da gaur egungo corpus estatistiko osoa.

¹⁷⁸Bistan denez, mota horretako erauzketa egin ahal izateko, ezinbestekoa zen corpusa morfosintaktikoko analizaturik egotea, osagai beregainaren forma edo lema gain, aurreko hitzak hartzen duen kasu-marka zein den ere (genitibo edutezkoa, kasu-markarik ez etab.) zehaztu beharra baitzegoen.

2. Ondoren **eskuzko etiketatze**ari ekin genion. Horretarako, fitxategi bakoitzeko aztergaiari bakarrik erreparatu genion. Esate baterako, *barruan* formako adibideak biltzen dituen fitxategian, forma hori bakarrik aztertu genuen, fitxategi berean egon zitezkeen beste postposizioak kontuan izan gabe. Adibidez, fitxategi horretan ageri den (153) esaldian, *-en barruan* postposizioari dagozkion agerpenak markatu ziren, baina ez *-en bidez* postposizioari dagozkionak.

(153) Negoziazio mahaiaren barruan posible da hori hitzarmenen bidez bultzatzea.

Eskuzko markaketaren ostean, postposizio-lokuzioen 2.118 agerpen zeudela ikusi zen, eta beraz, gainerako esaldietako agerpenei ez zegokiela postposizio-interpretazioa.

3. Beste alde batetik, **gramatika** idazteari ekin zitzaion. Erregelak idazten joan ahala, azpicorpus analizatuaren gainean aplikatzen zen gramatika, eta horrek kasuan kasuko etiketak ezartzen zituen.
4. Ondoren, gramatikaren **ebaluazioa** egiten zen, eskuz ipinitako etiketak eta gramatikak ezarritakoak erkatuz.
5. Erkaketen emaitzak ikusita, **gramatika iteratiboki hobetuz** joan ginen, erregelak egokituz eta berriak sortuz, harik eta lorturiko emaitzari egoki iritzi arte.

Prozesua amaitutakoan, 96 erregela parez osaturiko gramatika genuen, C.2 eranskinean osorik gehitu duguna.

EDBLko lokuzioak desanbiguatzeko gramatikan egin genuen bezalaxe, postposizio-lokuzioak ezagutzeko gramatikaren egokitasuna neurtzeko, gramatikak automatikoki ezarritako etiketak eta eskuz jarritakoak alderatu genituen. Hortik, zenbakizko hiru datu eskuratu genituen: zuzen markatutako postposizio-lokuzioak, markatu gabeak eta oker markatuak. Hiru datuok oinarri hartuta, estaldura, doitasuna eta F-neurria kalkulatu genituen (ikus VII.1.6 taula).

Prozesua bukatutakoan, gramatikaren *estaldura* % 93,96koa zen, hau da, eskuz etiketaturiko 2.118 postposizioetatik 1.990 zuzen markatu zituen gramatikak, hortaz, 150 postposizio ezagutu gabe utzirik.

Estaldura	Doitasuna	F-neurria
% 93,96	% 92,99	% 93,47
Ongi markatuak	Markatu gabeak	Oker markatuak
1.990	150	128

VII.3 Taula: Postposizio-lokuzioak ezagutzeko gramatikaren emaitzak.

Bestalde, beste 128 etiketa oker ezarri zituen, alegia, postposizio gisa markatu zituen berez hala ez ziren testuinguruetan. Bada, gramatikaren *doitasuna* % 92,99koa zen.

VII.1.7 Erroreen azterketa

Emaitzak neurtu ondoren, gramatikak oker markatutako adibideen azterketari ekin diogu, gerora emaitzak hobetzen lagunduko digulakoan.

Akatsen artean maizkoenak (% 43,96) analisi okerrekin eragindakoak dira. Esana dugunez, euskararen analizatzailearen modulu bakoitza aurrekoen irteeran oinarritzen da, eta, informazio zuzenarekin batera, hutsak eta akatsak ere heredatzen ditu. Askotan, desanbiguazio desegoki baten erruz (edo irizpide desberdinak direla kausa), desanbiguazio-prozesuan hainbat analisi *oker* hautatzen dira. Esate baterako, *-en truke* postposizio-lokuzioaren osagai askeari (*truke*) adberbio kategoria esleitzen zaio desanbiguazioan. Postposizio-gramatikan, oster, izena dela ebatzi dugu. Mota horretako ezadostasunak makina bat erroren sorburu dira postposizio-gramatikan.

Beste batzuetan, akatsek EDBLko hutsunetan dute jatorria. Adibidez, *sustengu* izena —*sostenguren* aldaera— ez zegoen datu-basean sartuta, eta hala, MORFEUSEk *sostengu* testu hitza analizatzean, aldaeren tratamendurako erregelak aplikatuta (II.1.2.3), okerreko analisisia esleitu dio, hain zuzen ere, *sustengatu* aditzari dagokiona.

```
"<sustengu>"
"sustengatu" /sustengu/ ADI SIN AMM PART DEK ABS MG [...]
"sustengatu" /sustengu/ ADI SIN AMM PART ASP BURU [...]
"sustengatu" /sustengu/ ADI SIN AMM PART @-JADNAG NOTDEK
"<bila>"
"bila" ADB ADOARR @ADLG AORG
```

Analisi oker horren erruz, gramatikak ez du postposizioa detektatu *sostengu bila* hitz segidan.

Gramatikak gaizki markaturiko beste kasu multzo bat ‘postposizio anbiguoek’ osatzen dute. Alegia, zenbaitetan, gramatikan zehaztutako baldintzak betetzen dituen segida testuan agertzeak ez du zeharo bermatzen segida hori nahitaez postposizioa denik. Berbarako, (154) esaldian *jendetza atzetik* hitz-segidak ez du postposizio-lokuzio bat osatzen.

(154) Gutitan ikusitako jendetza-Ø *atzetik* zetorkion segika.

Halaber, gerta liteke gramatikak postposizio-lokuzio bat ez antzematea, testuan bertan oker erabili delako. Orduen erabilera okerrak, kasurako, halako huts bat baino gehiago eragin du.

- (155) a. *11:00 aldera
b. *01:00 aldera

Beste zenbaitetan, postposizioaren osagaiak puntuazio-marka bereziek (komatxoek, parentesiek) bananduta ageri dira, eta gramatikak ez ditu detektatzen.

- (156) a. “giza-ezkutu” bezala erabili dituzte
b. irakurle (zentsore) bezala

Horrez gain, multzo bateko lokuzio batzuei dagokien ezaugarria multzoko lokuzio guztietara orokortzeak akatsak eragiten ditu. Esate baterako, zenbait postposizio-lokuzioek adberbioa har dezakete osagarri gisa (*hor landa*), baina ez multzo bereko beste batzuek (**hor truke*). Gainera, lokuziook har dezaketzen adverbioen multzoa ere mugatua da (*han/hor... zehar*), eta hori erregeletan behar bezala zehaztu ez izanak hainbat errore eragin ditu, *nolabait behera* edo *oso atzean* bezalakoak postposizio gisa markatuz.

Bestalde, adizlagun lexikalizatuen analisietan (*gora, hona, han*) ez da kasu-markarik ageri, informazio hori ez baita EDBLn azaltzen. Horren erruz, gramatikak ez ditu hainbat lokuzio detektatu (*gora begira, hona begira*).

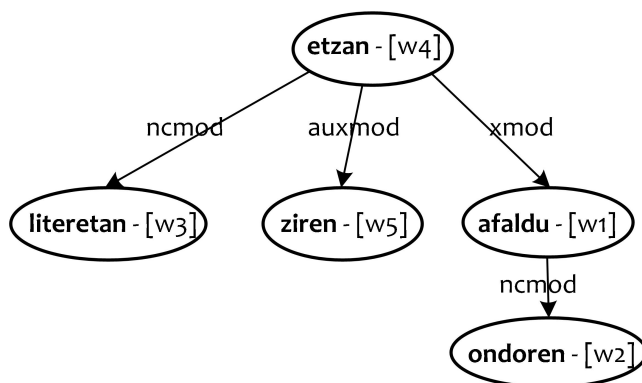
VII.2 Menderagailu-lokuzioen prozesamendua

VII.2.1 Motibazioa eta sarrera

Postposizio-lokuzioekin gertatzen zen bezala, menderagailu-lokuzioak ezagutzeko eta unitate bakar gisa analizatzeko beharrak eraginda ekin diogu horiek

ezagutzeko gramatika sortzeari. Euskararen prozesamenduko ondorengo moduluek lokuzio gramatikalok egoki analizatu ahal izan dezaten, ezinbestekoa da pauso hori aurrez egitea.

Esate baterako, mendekotasunean oinarrituriko analizatzaile sintaktikoak (Aranzabe *et al.*, 2004; Aduriz *et al.*, 2004) nahitaezkoa du menderagailu horiek detektaturik izatea, zuhaitzak egoki sortuko baditu. Hala ez balitz, menderagailu-lokuzioaren osagaiak adabegi ezberdinetan azalduko lirateke gehienetan. Esate baterako, VII.5. irudian ikus daiteke nola eraikiko litzatekeen automatikoki *Afaldu ondoren, literetan etzan ziren* esaldiaren zuhaitza, aurrez menderagailu-lokuzioen tratamendua aplikatu ezean. Bertan, sintagma banatan bereizirik ageri dira *afaldu* eta *ondoren*, bigarrena lehenengoaren adizlaguna dela.

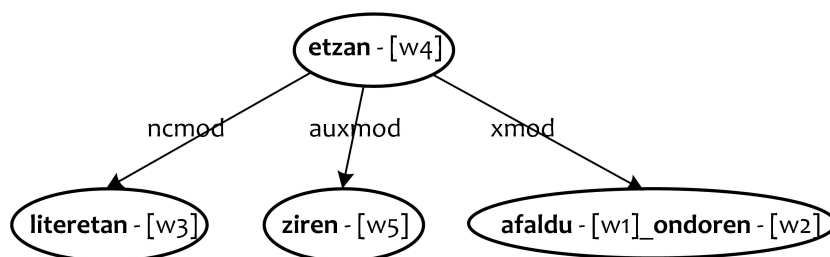

VII.5 Irudia: *Afaldu ondoren, literetan etzan ziren* esaldiaren mendekotasun-zuhaitza, menderagailu-lokuzioen tratamendua aplikatu gabe.

Ostera, mendekotasun-zuhaitza zuzena izan dadin, menderagailu-lokuzio osoak adabegi berean egon behar du, VII.6. irudiko zuhaitzean ageri den moduan. Analisi hori errazago lor daiteke, jakina, menderagailuok aurretiaz markatuz gero.

IV.4.3.5 atalean ikusi dugunez, menderagailu-lokuzioetan, aditzari erantsitako atzizkiarekin (edo aurrizkiarekin) batera osagai beregain bat edo gehiago ageri dira. Menderagailu-atzizkiak bezalaxe, menderagailu-lokuzioak ere, adizki jokatuaren zein jokatugabearen gainean eratuak izan daitezke. Hona egiturarik usuenak:

- *-lako ustea, -la eta, -la kausa, -la medio, -la(rik) ere*
- *ba... bezala*

VII.6 Irudia: *Afaldu ondoren, literetan etzan ziren* esaldiaren mendekotasun-zuhaitza, *-tu ondoren* menderagailu-lokuzioa unitate gisa ezagutu ondoren.

- *-nez gero, -n bitartean, -n bakoitzean, -n gehienetan, -n guztietan, -n arte, -n moduan, -n heinean*
- *-t(z)eko asmotan, -t(z)eaz batera, -t(z)eko moduan*
- *-tuz gero, -tu baino lehenago, -tu eta gero, -tu bezain laster, -tuaz batera, -tu arte, -tuagatik ere, -tu ahala*

Egitura horietako asko sintaxi askean hainbatetan azaltzen den berdina izanik (*bizi naizen artean* ~ *bizi naizen etxean*), menderagailu-lokuzioen eta egitura askeen arteko muga lausoa da maiz. Izan ere, konbinazio libreen gramatikalizazioaren bidez sortuak dira lokuziook.

VII.2.2 Menderagailu-lokuzioen zerrenda osatzea

Gramatikak ezagutuko dituen menderagailu-lokuzioen zerrenda osatzeko, *Euskal Gramatika Osoa* (Zubiri eta Zubiri, 2000) baliatu dugu nagusiki. Horren osagarri, kontsultatu ditugu gutxi batzuetan EGLU gramatikaren V. eta VI. liburukiak ere (Euskaltzaindia, 1999, 2005), mendeko perpausak aztergai ditzutenak, hain zuzen.

Osagai askea hitz bakarrekoa duten menderagailu-lokuzioen artean (adib. *-tu ondoren, -en moduan*), 58 lema ezberdin daude: 34 adberbio, 13 izen eta beste kategoria batzuetako 9. Ostera, osagai aske bat baino gehiago dutenak (adib. *-tu eta gero, -en aldi oro*) 26 lema multzo dira.

Osagai (eta osagai multzo) aske bakoitzak har ditzakeen flexioak eta izan ditzakeen osagarri ezberdinak konbinatuz, 131 aukera posible sor daitezke. Konbinazio horiek guztiak biltzen dituen menderagailu-lokuzioen taula osoa

D.1 eranskinean gehitu dugu. Alabaina, adibide gutxi batzuk paratu ditugu ondorengo erakusgarri gisa. Hona taula ulertzeko zenbait argigarri:

- Lehenengo zutabean, multzoak har ditzakeen formak zehazten dira. Batetik, osagarriak hartzen dituen morfemak (aditz jokatuena zein jokatu gabeena), adibidez, *batera* adizlagunaren kasuan, instrumental singularra aditz-partizipioaren edo aditz-izenaren gainean (*-tuaz*, *-tzeaz*) zein sozietibo singularra aditz-izenaren gainean (*-tzearekin*).

Bestetik, elementu beregainak har ditzakeen atzizkiak definitzen dira, kasu honetan, *batera* adizlagunak ez du atzizkirik hartzen ($-\emptyset$). Beraz, *-tuaz batera*, *-tzeaz batera* eta *-tzearekin batera* gisako segidak sor daitezke.

Zenbait menderagailutan, bat baino gehiago izan daitezke elementu beregainak (*-tu baino lehen*, *-tu bezain pronto*, *-tu gabe ere*). Horrelakoetan, azken elementuak hartzen dituen morfemak zehazten dira bakarrik.

- Bigarren zutabean, oster, elementu beregainak EDBLn duen kategoria zehazten da (adib. IZE, ADB, ADJ, LOK).
- Hirugarren zutabean, menderagailu-lokuzioen erabileraren argigarri, adibide batzuk ipini ditugu, batez ere, baliatu ditugun iturrietatik hartuak (*Etorri aurretik*, *telefonoz deitu*, *badaezpada ere*).
- Laugarren zutabean, lokuziootako bakoitzak ezartzen duen mendekotasun-erlazioa zehazten da (denborazkoa, helburuzkoa, kausazkoa, konpletiboa, kontzesiboa, moduzkoa, erlatibozkoa).

FORMA		Kat.	ADIBIDEAK	ERL.
Osagar.	Elementu beregaina			
-tu	ahala - $\emptyset$	ADB	Sartu ahala, nortasun-agiria eskatzen zigiten	DENB
-en	aldi oro - $\emptyset$	DET	Berarekin hitz egin dudana aldi oro, oso gustura egon naiz	DENB
-en	aldi oro -z	DET	Berarekin hitz egin dudana aldi oroz, oso gustura egon naiz	DENB
-en	arren - $\emptyset$	MEN	Berandu den arren, joango naiz	KONT
-tu	arren - $\emptyset$	MEN	Ordaindu arren ez dut egingo; ordaindu ez arren egingo dut	KONT
-tzeko	asmo -tan	IZE	Autoz aldatzeko asmotan gabiltza	HELB
-tzeko	asmo -z	IZE	Zurekin hitz egiteko asmoz etorri naiz	HELB
-tu	baino lehen - $\emptyset$	ADB	Afaldu baino lehen, gauza bat egin behar dut	DENB

...

FORMA		Kat.	ADIBIDEAK	ERL.
Osagar.	Elementu beregaina			
-en	bakoitzean -Ø	ADB	Saiatzen naizen bakoitzean, txarto ateratzen zait	DENB
-tu	bezain agudo -Ø	ADB	Ikusi bezain agudo konturatu zen txarto zegoela	DENB
-tu	bezain arin -Ø	ADB	Bukatu bezain arin joango naiz	DENB
-tu	bezain azkar -Ø	ADB	Amaitu bezain azkar joango da	DENB
-tu	bezain laster -Ø	ADB	Ettxera sartu bezain laster, ohera sartuko naiz	DENB
-en	bezala -Ø	ADB	Egin itzazu nahi duzun bezala	MOD
-ela	bide -Ø	IZE	Errepideen egoera txarra dela bide, istripu asko gertatu dira	KAUS
-en	bitartean -Ø	ADB	Harrikoa egiten duzun bitartean, nik kafea egingo dut	DENB
-turik	ere -Ø	LOK	Lehergailu bat zegoena jakinik ere, ez ziguten ezer esan	KONT
-tuta	ere -Ø	LOK	Miloi bat ordainduta ere, ez nuke egingo	KONT
-enetik	eta hona -Ø	ADB	Hasi nintzenetik eta hona hiru urte igaro dira	DENB
-tu	ezean -Ø	ADB	Kontuz ibili ezean, min hartuko duzu	BALD
-enez	geroztik -Ø	ADB	Hara joan zenez geroztik, ez dut behin ere ikusi	DENB
-en	gisa -ra	IZE	Nahi duzuen gisara egin dezakezue	MOD
-en	gisan -Ø	ADB	Ondoen deritzozun gisan egin dezakezu	MOD
-en	guzti -etan	DET	Musika hau entzuten dudana guztietan, zutaz gogoratzen naiz	DENB
-en	hein -an	IZE	Ahal izan dugun heinean lagundu diegu	MOD
-en	legez -Ø	ADB	Irakasleak esan zuen legez egin behar ditugu	MOD
ba-	legez -Ø	ADB	Gurea balitz legez erabili dugu	MOD
-en	modu -an	IZE	Utz ezazu dagoen moduan; ...modu-moduan	MOD
-en	modu -ra	IZE	Nahi duzuen modura egin dezakezue	MOD
-en	neurri -an	IZE	Ikasten duzun neurrian, hobeto ulertuko duzu	MOD
-tu	ondoren -Ø	ADB	Afalduta ondoren, Alde Zaharrera joan ginen	DENB
-tu	ordez -Ø	ADB	Eserita egon ordez, nahiago du ibili	AURK

VII.4 Taula: Menderagailu-lokuzioen zenbait adibide.

VII.2.3 Menderagailu-lokuzioak ezagutzeko gramatika

Postposizio-lokuzioetan bezala, menderagailuen markaketa ezin oinarritu daiteke leman; izan ere, osagarria menderagailuaren parte ez den lema bati erantsirik doa: *afaldu/etorri/itzartu... ondoren*. Bada, menderagailu-lokuzioen gramatika sortzeko —postposizioena bezala—, MG formalismoa baliatu dugu (§II.3).

Beraz, menderagailu-lokuzioak ezagutzeko gramatikaren helburua menderagailuaren *mugak* markatzea da, hau da, non hasten den eta non bukatzen

den zehaztea. Markaketaren abiapuntua, euskararen prozesamenduko aplikazio gehientsuenetan bezala, testu etiketatua da nahitaez, hau da, MORFEUS analizatzaile morfosintaktikoaren irteera.

Bada, postposizio-lokuzioen gramatikan bezalatsu, menderagailu-gramatikaren zeregina lokuzioaren mugak markatzea da, hau da, hasiera- eta bukaera-markak *gehitzea*. Beraz, gramatikak {MEN-HAS etiketa gehitzen dio menderagailu-lokuzioaren hasierako elementuari eta {MEN-BUK bukaerakoari. Marka horiek zenbaki bat izan ohi dute erantsirik, menderagailua zein taldetakoa den (eta beraz, gramatikako zein erregelak markatu duen) adierazten duena. Halaber, etiketaren atzealdean mendekotasun-erlazioaren laburdura ere zehazten da.

Hala, {MEN-HAS120-DENB eta {MEN-BUK120-DENB etiketak, esate baterako, MEN-120-DENB zerrendako menderagailu-lokuzio denborazkoei ezartzen zaizkie. Izan ere, gramatika egituratzeko, jokaera morfosintaktiko berdintsua duten menderagailu-lokuzioak multzokatu egin dira, MG formalismoak horretarako duen LIST aginduaren bidez. Hartara, erregela bakar batez markatzen dira multzo horretako lokuzio guztiak.

Adibide esanguratsu batekin ilustratuko dugu arestian azaldutakoa. Esate baterako, MEN-120-DENB multzoan bilduak ditugu *-en bakoitzean* bezalako lokuzioak, alegia, elementu beregaina adizlagun finkoa izanik, osagarri gisa adizki jokatu bati gehitzen zaion erlatiboazko erlazio-atzizkia hartzen dutenak (*-en aldiro*, *-en arte*, *-en gehienetan*, *-en bitartean*).

```
#-en ~∅ (adib. datorrEN ALDIRO)
LIST MEND-102-DENB = "aldirio" "arte" "artean" "gehienetan"
    "artio" "arteraino" "bakoitzean" "batean" "bitartean" ;
SET MEND-102-ZERO-DENB = MEND-102-DENB + ZERO ;
LIST ERLT = (ADL ERLT) (ADT ERLT) ;
```

Gramatikaren ondorengo islapen-erregelak (MAP) {MEN-HAS102-DENB hasiera-marka ezartzen dio erlatiboazko atzizkia duen edozein adizkiri (ERLT) baldin eta hurrengo hitza MEND-102-DENB zerrendako lemetarik bat bada, baina kasu-markarik ez duela (ZERO).

```
MAP ( {MEN-HAS102-DENB }
TARGET ERLT
    IF (1 MEND-102-ZERO-DENB) ;
```

Bestalde, lokuzioaren azken elementuari bukaera-marka gehitzen dion erregela aurrekoaren simetrikoa da. Alegia, {MEN-BUK102-DENB etiketa gehitzen zaie MEND-102-DENB zerrendako edozein lemari, beti ere kasu-markarik ez badarama (ZERO), baldin eta aurreko elementua erlatibodun adizki bat bada (ERLT).

```
MAP ({MEN-BUK102-DENB)
TARGET MEND-102-ZERO-DENB
IF (-1 ERLT) ;
```

Hala bada, esaldi etiketatuaren gainean menderagailu-gramatika aplikatzean, hasiera- eta bukaera-markak gehitzen dira *naizen* eta *bakoitzean* testu-hitzen analisisetan hurrenez hurren (ikus VII.7. irudia).

Gramatikan guztira, 41 multzotan bildu ditugu menderagailuak, eta markaketak egiteko, osteraz, 94 islapen-erregela sortu ditugu. Menderagailu-lokuzioak markatzeko gramatika osoa gehitu dugu D.2 eranskinean.

VII.2.4 Gramatikaren garapena eta ebaluazioa

Postposizio-lokuzioak markatzeko gramatikan eginiko urrats bertsuak egin ditugu menderagailu-lokuzioena garatzeko ere.

Aurrena, **adibide-lagin bat sortu zen**. Esana dugun moduan, corpus estatistikoan hitz anitzeko unitateak lematizaturik daude, ez, ordea, postposizio- eta menderagailu-lokuzioak. Bada, kasu honetan, esaldi-sorta bat jaso genuen menderagailuen adibideekin, batez ere, zerrenda osatzeko erabili genituen gramatiketatik bertatik. Agerpen guztiak, beraz, lokuzio-interpretazioari zegozkionak ziren, eta ez zegoen bat ere agerpen negatiborik, hau da, menderagailu-lokuzio interpretazioa ez zutenak. Hortaz, ezin har dai-teke benetako garapen-corpus orekatutzat, ezta hurrik ere. Hala, 148 esaldiko lagina sortu genuen.

Ondoren, lagineko esaldiak **analizatu** ziren. Gero, menderagailuak identifikatzeko **gramatika** idazten hasi ginen; erregelak idazten joan ahala, esaldi analizatuen gainean aplikatzen zen gramatika, eta horrek kasuan kasuko etiketak ezarten zituen.

Gramatika aplikatzen zen bakoitzean, etiketak zuzen jartzen ote ziren egiaztatzen genuen, eta horren arabera, **gramatika iteratiboki hobetuz** joaten ginen, erregelak egokituz eta berriak sortuz, agerpen guztiak zuzen markatzen zirela ziurtatu genuen arte.

```

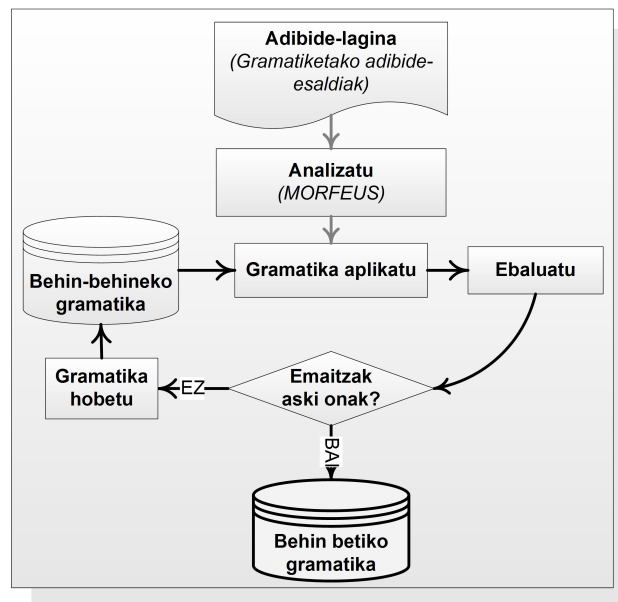
"<Saiatzen>"<HAS_MAI>"
"saiatu" ADI SIN ADIZE MOD INE HAS_MAI @-JADNAG_MP_ADLG
"saiatu" ADI SIN ADIZE KONPL INE HAS_MAI @-JADNAG_MP_OBJ
"saiatu" ADI SIN ADOIN EZBU NOTDEK HAS_MAI @-JADNAG
"<naizen>" S:585/0
"izan" ADL ERLT A1 NOR_NI @+JADLAG_MP_IZLG> S:585 {MEN-HAS102-DENB
"izan" ADL ZHG A1 NOR_NI @+JADLAG_MP_OBJ
"izan" ADL MOS A1 NOR_NI @+JADLAG_MP_ADLG
"izan" ADT PNT ERLT A1 NOR_NI @+JADNAG_MP_IZLG> S:585 {MEN-HAS102-DENB
"izan" ADT PNT ZHG A1 NOR_NI @+JADNAG_MP_OBJ
"izan" ADT PNT MOS A1 NOR_NI @+JADNAG_MP_ADLG
"<bakoitzean>" S:588/0
"bakoitzean" ADB ARR ZERO @ADLG S:588 {MEN-BUK102-DENB
"bakoitz" ADJ ARR INE NUMS MUGM @ADLG
"<,>"<PUNT_KOMA>"
#PUNT_KOMA
"<txarto>"
"txarto" ADB ARR ZERO @ADLG
"<ateratzen>"
"atera" ADI SIN ADIZE MOD INE AORG @-JADNAG_MP_ADLG
"atera" ADI SIN ADIZE KONPL INE AORG @-JADNAG_MP_OBJ
"atera" ADI SIN ADOIN EZBU NOTDEK AORG @-JADNAG
"<zait>"
"izan" ADL A1 NOR_HURA NORI_NIRI @+JADLAG
"izan" ADT PNT A1 NOR_HURA NORI_NIRI @+JADNAG
"<$.>"<PUNT_PUNT>"

```

VII.7 Irudia: Menderagailu-lokuzioak etiketatzea, *Saiatzen naizen bakoitzean*, *txarto ateratzen zait* esaldiaren gainean.

Gramatikak adibideen % 100 ongi markatzen baditu ere, datua ez da oso adierazgarria. Izan ere, corpora gramatika batetik jasotako adibidez osatu da, eta gramatikaren erregelak corpus horretako esaldietan oinarriturik sortu dira. Bada, metodologia horrek ez du gainontzeko kategorietako lokuzioekin erabilitakoaren sendotasunik.

Hala bada, menderagailu-lokuzioen zerrenda osatu eta erregela gehiagorekin gramatika osatu beharko dira, batetik. Halaber, gramatikaren zehaztasuna eta ebaluazioaren egokitasuna bermatu nahi badira, hura garatzeko zein ebaluatzeko azpicorpus bat ere sortu beharko da, adibide errealez hornitua eta benetako corpus orekatu bat baliatuta, hala nola, Corpus Estatistikoa edo Ereduzko Prosa Gaur (ikus etorkizunerako lana §VIII.2).

VII.8 Irudia: Menderagailu-lokuzioak ezagutzeko gramatikaren garapena.

VII.3 Laburbilduz

Kapitulu honetan, postposizio- eta menderagailu-lokuzioen prozesamendua nola burutu dugu azaldu dugu. VII.1 atalean, postposizio-lokuzioen tratamenduaz aritu gara. Hasteko, Euskaltzaindiaren gramatika (1985), Villasante (1978) eta Goenaga (2001) baliatuta, postposizio-lokuzioen zerrenda osatu dugu. Gero, lokuziook testuetan identifikatuko dituen gramatika nola eraiki dugun ikusi dugu, IV.4.3.6 atalean eginiko deskripzioan oinarriturik. Gramatika eraiki ahal izateko, alabaina, garapen-corpus bat sortu dugu —corpus estatistikoa baliatuta— postposizio-lokuzioen agerpen errealez horniturik. Guztira, 6.154 esaldiz osaturiko azpicorpusa sortu da. Corpus analizatuan, eskuz markatu ditugu postposizioak, gramatika garatzen joan ahal izateko. Hala, 96 erregela parez osaturiko gramatika sortu dugu, % 92,99ko doitasuna duena.

VII.2 atalean, berriz, menderagailu-lokuzioen tratamendua esplikatuko dugu. Horretarako jarraituriko prozesua —zerrenda osatzea, garapen-corpusa sortzea eta gramatika eraikitzea— postposizio-lokuzioen prozesamendurako jarraitu dugun bertsua da. Guztiarekin ere, menderagailuen zerrenda osatze-

ko gramatika-liburu bakarra baliatu dugu (Zubiri eta Zubiri, 2000) eta gramatika horretatik jaso ditugu garapen-corpusa sortzeko adibideak ere (konbinazio bakoitzeko bakarra). Hala, 148 esaldiko lagina sortu dugu. Garaturiko gramatikak, ostera, 94 islapen-erregela ditu.

Bada, menderagailu aztergaien kopurua murrizta izanik, eta garapen-corpusa ere oso txiki eta mugatua, menderagailuak identifikatzeko gramatika behin-behinekotzat jotzen dugu, eta etorkizun hurbilean osatzeko asmoa dugu.

**ONDORIOAK ETA
AURRERA BEGIRAKOAK**

VIII. KAPITULUA

Ondorioak eta etorkizuneko lana

Hizkuntzan oro har, eta hizkuntzaren prozesamenduan partikularki, hitz anitzeko unitateek duten berealdiko garrantziaz ohartarazi nahi izan dugu tesi honetan. Izan ere, konbinazio-sistema diskretua izanagatik, hizkuntzaren funtzionamendua sistemaren arau libreek bakarrik zehazten ez dutela erakutsi dugu. Hitzunok, geure hizkuntz jardunean, askotariko hitz-konbinazio ihar-tuez baliatzen gara; konbinaziooi unitate fraseologikoak deritze. Bada, UFak oso ugariak dira hizkuntzetan eta berebiziko garrantzia dute hizkuntzaren jabetzan zein prozesaketan.

UFen artean hiru multzo nagusi bereizten ditugu. Batetik, enuntziatu osoa eratzen dutenak ditugu, hau da, enuntziatu fraseologikoak. Bestetik, sintagma osatzen dituztelarik, enuntziatuak osatu ahal izateko bestelako sintagma batzuekin konbinatu beharra dutenak. Horien artean, kolokazioak —hizkuntza-arauan finkatuak— eta lokuzioak —hizkuntza-sisteman finkatuak— bereizten dira.

Euskal fraseologiaren gainean ekarpen handiko teoria-lanik apenas egon den arren, UFen bildumen ibilbidea aski luzea eta oparoa izan da historian zehar, batez ere, enuntziatu fraseologikoenak (esaera zaharrak, atsotitzak, errefracuak) eta lokuzioenak (esapideak, esamoldeak). Aldiz, kolokazioen bildumarik ez da egundaino egin, ez bada lokuzioen artean nahasturik eman diren kasuetan (Mokorua, 1990; Azkue, 1989).

Guztiarekin ere, euskararen prozesamendu automatikoan, UFen tratamendua batere jorratu gabeko eremua zen. Hala bada, HPan ere hitz-konbinaziook unitate gisa ezagutzearen eta analizatzearren garrantziaz jabetuta, euskarazko

lokuzioen prozesamendu automatikorako sistema bat garatzeko erronkari heldu diogu. Izan ere, euskararen prozesamendurako estrategian, UF guztietatik lokuzioek lehentasuna dutela iritzi zaio.

Bada, helburu nagusi hori erdiesteko, euskarazko lokuzioen prozesamendurako estrategia diseinatu eta oinarriak —linguistikoak zein konputazionalak— ezarri ditugu tesi-lan honetan. Halaber, diseinaturiko estrategiaren aplikazio errealak gauzatu ditugu, esapide kopuru adierazgarri bat landuz, hiru lokuzio multzoetako bakoitzean, alegia, (i) osagai guztiak ale lexikal beregainak dituzten lokuzioak, (ii) postposizio-lokuzioak eta (iii) menderagailu-lokuzioak.

Ondorengo ataletan, ikerketa honetan guztian zehar eginiko ekarpenak zehaztuko ditugu aurrena (§VIII.1), eta etorkizunerako eginkizun gelditzen diren lanen berri emango dugu azkenik (§VIII.2).

VIII.1 Ekarpenak

Erabilgarri genituen hizkuntza-baliabideetan oinarrituta, euskarazko lokuzioen prozesamendu automatikorako sistema bat diseinatzea eta garatzea zen ikerketa honen xedea, eta lortu dugula uste dugu. Horixe litzateke, bada, tesi-lan honen ondorio eta ekarpen orokor nagusia.

Halaber, erronka nagusi hori gainditzeko ahaleginean, beste ekarpen zehatzago batzuk ere egin ditugu ikerketa honetan. Bada, ekarpen horiek nabarmendu nahi genituzke atal honetan. Horretarako, tesi-txostenaren hasieran helburuak ezartzean (§I.3) proposatutako eskema bera baliatuko dugu, egin-dako ekarpenak helburuokin alderatzeko asmoz. Gure ustez tesi honetan egin-dako ekarpenik garrantzitsuenak, berriz, azpimarraz nabarmenduko ditugu.

1. Baliabideen azterketa.

Lokuzioen analisirako baliatu ditugun tresna guztien berri eman dugu. Hasteko, euskarazko lokuzioen prozesamendurako beharrezko diren tresnak azaldu ditugu: MORFEUS analizatzaile morfosintaktikoa, EUS-TAGGER lematizatzaile/etiketatzailea eta EDBL, Euskararen Datu-Base Lexikala.

Ondoren, lokuzioen hizkuntza-deskripziorako erabili ditugun baliabide linguistiko nagusiak azaldu ditugu, hots, hiztegiak eta corpusak.

Azkenik, Murritzapen Gramatika (MG) formalismoa azalduko dugu, labur bada ere, lokuzioen prozesamenduaren zenbait fasetan erabili dugun baliabide informatikoa den aldetik.

2. Hizkuntza-aurrekarien azterketa.

Gaiaren inguruko aurrekariei gainbegiratu orokor bat egin diegu. UFTzat zer ulertzen dugun definitu dugu, horretarako, UFen ezaugarri komunen berri emanez, esan nahi baita, hitz anitzekoak izatea, maiztasuna, instituzionalizazioa, idiomatikotasuna eta egonkortasuna. Nolanahi ere, UFek ezaugarriotako asko dituzten arren, ez dituzte UF guztiek ezaugarri denak maila berdinean.

Era berean, taxonomia orokor bat ere proposatu dugu, unitateok hiru multzo edo esfera nagusitan banatuta: enuntziatu fraseologikoak, kolokazioak eta lokuzioak.

Ondoren, errepaso bat egin diogu euskal fraseologiaren historiari, gain-gainetik bada ere. Esfera bakoitzean —batez ere, enuntziatu fraseologikoen eta lokuzioen esferetan— euskarazko UFen bilketei buruzko berrikuspen-lanak aski ugari diren arren, horiek guztiak bere osoan aztertzen eta euskal fraseologismoaren ikuspegi orokorra ematen aitzindari izan gara.

3. Lokuzioen deskripzio zabala.

Esfera bakoitzeko UFen taxonomia xehatuago bat egin dugu ondoren. Nolanahi ere, gure aztergai nagusia lokuzioak izanik, askoz zabalago aztertu ditugu horiek. Bada, euskarazko lokuzioen deskripzio zabala hori litzateke, ezbairik gabe, tesi-lan honetako ekarpenik nagusietako bat.

Hala, lokuzio-kategoria guztien deskripzio zabala egin dugu, bakoitzaren ezaugarri bereizgarriak zehazten saiatuz. Guztiarekin ere, deskripzio horretan, ezaugarri formalei eman diegu lehentasuna, lokuzioen lexikalizazio-prozesuan finkapen formalak berebiziko garrantzia duelako, baina, batez ere, horien prozesamendu automatikorako, gauzatze formalean oinarritu garelako ezinbestean.

4. Fraseologia konputazionalako aurrekarien azterketa.

Hurrena, fraseologia konputazionalaren barruan egin diren ikerketa-lanei gainbegiratu orokor bat egin diogu, ikerlanok lau ataza nagusitan

bildu ditugarik: erauzketa, identifikazioa, interpretazioa —bai sintaktikoa bai semantikoa— eta deskribapena. Tesi-lan honen helburu nagusietako bat lokuzioak prozesatzeko tresna bat garatzea izanik, berebiziko garrantzia du horien malgutasun morfosintaktikoaren berri emango duen deskribapen egoki bat diseinatzea. Hori dela-eta, zabalxeago aztertutako lokuzioak UFen deskribapenerako egin diren proposamenak.

Euskal lokuzioen prozesamendu automatikoa egundo heldu gabeko zeregina izanik, estrategia diseinatu behar izan dugu. Bi multzo nagusitan banatu ditugu lokuzioak, euren prozesamendurako bi bide ezberdin eskatzen duten aldetik: batetik, ale lexikal beregainak dituzten lokuzioak eta, bestetik, osagaietakoren bat atzizki dependentea dutenak, hau da, postposizio- eta menderagailu-lokuzioak.

5. Hitz guztiak beregainak dituzten lokuzioen tratamendua.

Osagai guztiak beregainak dituzten lokuzioen prozesamendurako, egoera finituetan oinarrituriko sistema bat diseinatu dugu, osagaiek hitz bakun gisa duten analisisetatik abiatuta. Haren arabera, esapideen deskripzioa EDBLn egiten da.

• Lokuzioen deskripzio formalerako adierazpidea.

Osagai guztiak hitz beregainak dituzten lokuzioak EDBLn deskribatzeko adierazpide orokor bat diseinatu dugu. Horretarako, gauzatze-eskemak deritzen zehaztapen batzuk baliatu ditugu. Gauzatze-eskemotan zehazten dira, besteak beste, osagai bakoitzaren flexio-murriztapenak —euren aldagarritasun morfologikoaren berri ematen dutenak— eta osagaien hurrenkera-bariazioak.

• Datu-base lexikala egokitzea.

Lokuzioak hitz bakarreko sarrerak ez bezalako errepresentazioa behar dute, eta beraz, EDBL egokitu behar izan da, hitz anitzeko unitateok datu-basean sartu ahal izateko. Bada, lokuzio bat EDBLn gehitzean, honako informazio linguistiko hau zehaztu behar da, besteak beste, datu-basearen taula ezberdinetan: (i) sarrera, (ii) UFaren kategoria eta azpikategoria, (iii) barne-osaketa —non adierazten den UFaren osagaiak zeintzuk diren eta zein osagaiek ematen dion informazio morfologikoa unitate osoari— eta (iv) gauzatze-eskemak —non adierazten den UFa zein patroiren arabera

gauzatu daitekeen testuetan; hala, gauzatze-eskemotan zehazten dira osagaien hurrenkera, flexio-murritzapenak, eta anbigua den ala ez.

Bestalde, flexio-murritzapenak adierazteko zenbait aukera lagungarri gehitu dira EDBLren interfazean. Lokuzioaren kategoriaren, eta osagaiaren kategoriaren arabera, aldatu egiten dira aukerok, eta murritzapen batzuk edo beste batzuk gehitzeko modua eskaintzen da, klik bakar batez. Oro har, aditz-esapideen flexio-murritzapenak dira konplexuenak, eta beraz, interfazearen aukera gehienak horiek adierazten laguntzera bideraturik daude.

- **Lokuzioen deskribapena.**

Adierazpide hori baliatuta, 2.207 lokuzio deskribatu ditugu. Bada, lokuziook deskribatzeko adierazpidea sortzea, baina, batez ere, lokuzio horiek guztiak deskribatzea izan da, inondik ere, tesi-lanaren ekarpenik behinena.

Bestalde, ikerketa honetan egindako lanaren ondorioz, aurrerantzean landu beharreko lokuzioak errazago deskribatu ahal izango direlakoan gaude, batetik gauzatze-eskemak finkatu eta eredurik usuenak identifikatu ditugulako, eta, bestetik, EDBL datu-basearen interfazea egokitu delako, datuak gehitzeko aukera lagungarriekin hornituz.

- **HABIL: lokuzioak analizatzeko aplikazioa.**

UFen tratamendua burutzeko, HABIL izeneko tresna inplementatu da IXA taldean. Tresna horrek hitz anitzeko unitateon agerpenak testuetan identifikatu eta dagozkien interpretazioak esleitzen dizkie, datu-base lexikalean eginiko deskripzioetan oinarriturik. Bada, HABILEk (i) UF jarraituak zein etenak tratatzen ditu, (ii) osagaien hurrenkera posible guztiak hartzen ditu kontuan, (iii) flexio-murritzapen guztiak betetzen direla egiaztatzen du, eta (iv) UFen interpretazio morfosintaktikoak sortzen ditu.

- **Desanbiguazio-gramatika.**

Askotan ezin berma daiteke agerpen jakin bati lokuzio-interpretazioa ote dagokion, gauzatze-eskemetan ezarritako baldintzak beteta ere. Kasu horietan, lokuzioa ‘anbiguo’ dela adierazten da deskripzioan. Izan ere, euskaraz perpaus-osagaien hurrenkera hain

malgua izanik, gauzatze-eskemetan ez da zehazten lokuzioen gauzatze-testuingurua.

Bada, gauzatze-eskema anbiguo horietan, lokuzio-interpretaziori dagozkion testuinguruak zehazteko, desanbiguazio morfosintaktikoa burutzeko gramatika bat garatu dugu. MG formalismoa baliaturik inplementatu den gramatikak lokuzio-interpretaziori dagozkion testuinguruak zehaztea du helburu, eta 111 erregelaz osatua da.

Gramatika mugatua da, hoguei lokuziorik usuenentzako erregelak bakarrik idatzi baitira. Halatan ere, erregelen emankortasuna nahikoa handia da. Izan ere, batetik, oso testu-maiztasun handiko esapideak dira eta, bestetik, eredurik emankorrenak ordezkatzeko dituzte. Beraz, egindako erregelak baliagarriak izango dira lokuzio kopuru handi bat desanbiguatzeko.

6. Postposizio- eta menderagailu-lokuzioen tratamendua.

Azkenez, postposizio- eta menderagailu-lokuzioak detektatzeko gramatika bana osatu dugu, MG formalismoa baliatuta. Gramatikak garatzeko lehenengo pausoa lokuzio horien zerrenda osatzea izan da, funtsezko bibliografia erabilita.

Postposizio-lokuzioen deskripzioa oinarri hartuta, 248 erregelaz osaturiko gramatika garatu dugu.

Halaber, menderagailu-lokuzioak ezagutzeko gramatika garatu dugu, postposizioetarako egindakoaren ildotik. Alabaina, erabilitako metodologiak ez du gainerako kategoriekin erabilitakoaren sendotasunik, eta beraz, etorkizunerako eginkizun gisa gelditzen da gramatika hori osatzea.

7. Garapenerako eta ebaluaziorako corpusa.

Lokuzioak prozesatuko dituzten tresnak garatu (eta ebaluatu) ahal izateko, ezinbestekoa da esapide horien agerpen multzo esanguratsu bat edukitzea, kasuan kasuko lokuzio moten agerpenez osatuak.

XX. Mendeko Euskararen Corpus Estatistikoa (§II) baliatuta, bi azpicorpus sortu genituen, gramatika bana sortzeko helburuarekin: EDBLko lokuzioen desanbiguazio-gramatika eta postposizio-lokuzioak ezagutzeko. Azpicorpus horietako agerpen guztiak euskara batuan eta hitz lauz idatzitako testuetatik jaso ziren.

Corpusean, hitz bakunak ez ezik hitz anitzeko unitateak ere lematizatuta egonik, lokuzioen agerpenak *eta* esapide-interpretaziorik gabeko osagaienak —bietarik— jaso ziren azpicorpusean. Hala, osagai guztiak beregainak dituzten lokuzioen desanbiguazio-gramatika garatzeko, 21.125 esaldiz osaturiko azpicorpusa lortu zen.

Nolanahi ere, postposizio- eta menderagailu-lokuzioak ez daude corpusean lematizaturik. Beraz, postposizio-lokuzioen agerpenak jasotzeko, osagai beregain guztiak hartu genituen kontuan, eta horien agerpenak bilatu genituen corpusean. Hala, benetako postposizioen erabilerak ez ezik postposizio-interpretazioari ez zegozkion kasuak ere jaso genituen, denak ere nahasturik. Guztira, 6.154 esaldiz osaturiko azpicorpusa sortu zen.

Aldiz, menderagailu-lokuzioen agerpenak biltzeko, *Euskal Gramatika Osoa* (Zubiri eta Zubiri, 2000) baliatu genuen, alegia, zerrenda osatzeko erabili genuen gramatika bera. Bertan ageri ziren menderagailuen adibideak jaso genituen, 148 esaldiko lagina eratuz. Agerpen guztiak, baina, lokuzio-interpretazioari zegozkionak ziren.

8. Emaizten ebaluazioa.

Behin azpicorpusak sortuta, analizatu egin ziren MORFEUS erabilita (§II.1) eta EDBLko lokuzioen kasuan, HABIL tresna ere aplikatu zen (§VI.5).

Ondoren, eskuzko etiketatzeari ekin zitzaion, azpicorpus analizatuaren gainean, lokuzio-interpretazioei zegozkien agerpenak markatuz.

Gramatiketako erregelak idazten joan ahala, azpicorpus analizatuaren gainean aplikatzen ziren; eta erregelok zegozkien etiketak ezartzen ziztuzten. Jarraian, gramatikaren ebaluazioa egiten zen, eskuz etiketatutako lokuzioak eta gramatikak markaturikoak erkatuz. Erkaketaren emaitza gisa, zuzen eta oker markaturiko kasuen kopuruak lortzen ziren, bai eta markatu gabekoenak ere.

Erkaketaren emaitza horien harira, gramatikak iteratiboki hobetuz joaten ginen, erregelak finduz eta berriak gehituz, harik eta lorturiko emaitza aski egokia zela irizten genion arte.

Kasuan kasuko ebaluazioaren ondoren, honako emaitza hauek lortu dira:

- EDBLko lokuzioen desanbiguazio-gramatikaren kasuan —20 lokuziorik usuenetarako—, % 98,90eko estaldura eta % 98,88ko doitasuna.
- Postposizio-lokuzioak identifikatzeko gramatikaren kasuan, berriz, % 93,96ko estaldura eta % 92,99ko doitasuna.
- Menderagailu-lokuzioen gramatikan, % 100eko estaldura.

Azken emaitza hau, ordea, ez da esanguratsua. Izan ere, garapen/ebaluaziorako corpusa oso mugatua da, testu errealekin barik gramatika bateko adibideekin sortua baita. Gainera, lokuzio-interpretazioari ez dagozkion adibiderik jasotzen ez duenez, doitasuna ere ezin neurtu izan dugu.

Oraindik lokuzioen prozesamendu osoa lortzeko zeregin handia gelditzen bada ere, goiko emaitzak ikusita, argi esan dezakegu bete dugula geure hasierako helburu nagusia, alegia, euskarazko lokuzioen prozesamendu automatikorako sistema bat diseinatzea eta garatzea.

VIII.2 Etorkizuneko lana

Geroko eginkizun gelditzen diren lanen berri emango dugu atal honetan. Horretarako, hiru lokuzio mota nagusien prozesamendurako —EDBLko lokuzioak, postposizio-lokuzioak eta menderagailu-lokuzioak— egin beharreko lanak azalduko ditugu atal banatan.

EDBLko lokuzioak

- EDBLn landu diren lokuzioen kopurua (2.207), bere mugatuan, dezentekoa da, eta, gainera, erabilera-maiztasunik handieneko esapideak izanik, testuetako lokuzio-agerpenen estaldura handi samarra egiten dela bermatzen dugu. Nolanahi ere, lokuzioen eguneratzea azkenik gabeko zeregina da berez, gehienak —datu-baseko gainerako hiztegi-sarrerak bezalaxe— klase irekikoak baitira.

Datu-aberasketa etengabe horretarako, garrantzitsua deritzogu testu-maiztasuna kontuan hartzea, datu-basean gehitu beharreko esapideen lehentasuna finkatzerakoan.

- Lokuzioen deskripziorako adierazpidea fintzea ere aurreikusten dugu. Esate baterako, une honetan, esapide baten osagaiak ale lexikal jakin bat izan behar du, EDBLn sarrera duena. Ostera, *neure/bere/geure...burua* edo *hire/bere/zure...kabuz* bezalako esapideetan, lehenengo osagaiaren hutsunea klase itxi bateko ale guztiek bete dezakete, alegia, edozein pertsona-izenordainek edutezko genitiboaren kasu-marka duela.

Halaber, *buruaz beste egin* bezalako aditz-esapideetan aurretik joan ohi den izenordaina (*nire, bere, gure, zure*) esapidetik kanpo uzten dugu gaur egun; haatik, askoz egokiagoa deritzogu esapidearen parte gisa analizatzea. Aldiz, lokuzioen osagaia kategoria jakin batekoa izatea ahalbideatuz gero, izenordaina ere esapidearen deskripzioan sartu ahal izango genuke (*‘norbere’ buruaz beste egin*).

Bestalde, euskarazko lokuzioetan osagaien arteko komunztadura gutxitan gertatzen bada ere (*askori eta askori, batek edo bestek*), kasu horietarako, konkordantzia-mekanismoa zehaztea komeni dela deritzogu.

- Lokuzio anbiguoen desanbiguaziorako gramatika ere aski mugatua da, hogeitaz lokuziorik usuenak desanbiguatzeko erregelak bakarrik idatzi baitira. Guztiarekin ere, lokuziook, maiztasun handikoak izateaz gain, oso esapide-eredu emankorrak dira, arestion esana dugunez.

Beraz, EDBLn deskribaturik dauden lokuzio anbiguoak sailkatzea izan behar du hurrengo lana, jokaera berdina dutenak multzokatuz. Horietako askori —hogeitaz esapide maizkoenen multzokoak izanik— eginda dauden desanbiguazio-erregelak aplikatu ahal izango zaizkie; gainontzeko multzoetarako, ostera, erregela berriak sortu beharko dira.

- Lokuzioen mugan badira egitura batzuk patroia morfosintaktiko erdi-emankorrak dituztenak. Hala, esate baterako, turkierarako deskribatzen diren bikoiztapen batzuen antzekoak (Oflazer *et al.*, 2004) baditugu euskaraz ere, hala nola, *etxez etxe, mendirik mendi, eragozpenak eragozpen, azkar ere azkar, nekearen neke(a)z, erabiliaren erabili(z), ikustearen ikustez*¹⁷⁹.

¹⁷⁹Bikoiztapen horietako gauzatze jakin batzuk lexikalizatutzat egonik sarrera merezi dute EDBLn dela lokuzio gisa (*ahoz aho, erdiz erdi, orpoz orpo*) dela zuriunerik gabeko sarrera moduan, hala nola, sasi-amredita bikoiztapenak (*apurka-apurka, banan-banan, poliki-poliki*) edo errima-bikoteak (*tipi-tapa, kili-kolo*).

- Azkenik, semantikoki anbiguoak diren lokuzioak ebazteari ekin behar-ko zaio. Morfosintaktikoki irregularrak diren euskarazko esapideak (*hitz egin, hala eta guztiz ere*) oso ugari diren arren, gaur egun sortzen diren esapide berri gehienak figuratiboak dira, lokuzio-interpretazioaz gain hitzez-hitzezkoa ere badutenak (*zubiak eraiki, armairutik atera/irten*). Bada, mota horretako lokuzioen desanbiguazio semantikorako, V.3. atalean deskribaturiko teknikak —edo antzekoak— erabili beharko dira.

Postposizioak

Etorkizunari begira, gramatikaren emaitzak hobetzeko asmoz, zenbait aldaketa aurreikusten ditugu.

- VII.1 atalean azaldu dugunez, ez dugu behin betikotzat ematen guk osatutako postposizio-lokuzioen zerrenda. Iturrietatik jasotako zenbait postposizio baztertu egin ditugu, hiztegi modernoetan sarrerarik ez dutelako eta corpusetan ere oso agerpen murrizta dutelako. Irizpide hori arrunt labaina dela badakigu, askotan geure irizpidearen esku gelditzen baita zerrendan gehitu edo ez. Hori dela-eta, ebidentzia eta iturri berrietatik jasotako informazioan oinarrituta, postposizio-lokuzioen zerrenda eguneratzea aurreikusten da, bai eta dagoeneko zerrendan dauden postposizioen erabilera posibleak zabaltzea ere.

Halaber, gaur egun gutxi erabiltzen diren postposizio-lokuzioak gramatikatik ezabatzeak aukera ere ez da baztertzen, batez ere, lokuzio anbiguoak izaki, erroreak sortzen dituztenean.

- VII.1.7 atalean azalduko erroreetako batzuk zuzentzeko, postposizio-gramatikan hobekuntzak eranstea ere aurreikusten dugu. Horretarako, besteak beste, analisi sintaktikoa edo informazio semantikoa baliatzea etorkizunerako azterkizun gelditzen da.

Esate baterako, izen bat biziduna edo bizigabea izateak, zenbait postposizio-lokuzioren egitura baldintzatu dezake. Hala, *etxe atzean* zuzena izanik ere, ez dirudi **jendetza atzetik* bezalakoak gramatikalak direnik. Hala, izenen biziduntasun-ezaugarria kontuan hartuta, (154) adibideko *jendetza atzetik* (295. orr.) eta antzekoak postposizio gisa etiketatzea saihestuko genuke.

Menderagailuak

Menderagailuak ezagutzeko gramatika da tesi honetan egindako lanetatik hobetu behar handiena duena. Izan ere, jarraitu dugun metodologiak ez du gainerako kategorietarako erabilitakoaren sendotasunik.

Batetik, menderagailu-lokuzioen zerrenda osatzeko iturri bakarra erabili dugu ia eskusiboki (Zubiri eta Zubiri, 2000). Beraz, sortu dugun gramatika bera ere labur gelditzen da, ez baitu ezagutuko zerrendan gehitu ez den menderagailurik.

Bestetik, gramatika eraikitzeke garapen-corpusa ere ez da izan corpus erreala batetik sortua, baizik eta gramatikako adibideekin osaturiko esaldi-sorta txiki batekin eraikia. Hala bada, ezin da bermatu gramatikako erregelen erabateko zehaztasuna.

- Hortaz, batetik, menderagailu-lokuzioen zerrenda osatu beharra dago, ezbairik gabe, beste gramatika batzuk erabiliz, esate baterako, mendeko perpausaz diharduten Euskaltzaindiaren EGLU gramatikak (Euskaltzaindia, 1999, 2005, 2011).
- Bestetik, behin zerrenda osatuta, menderagailu berrietarako erregelak sortu beharko dira, bai eta lehengo erregelak berrikusi eta egokitu ere.
- Azkenik, gramatikaren garapenerako zein ebaluaziorako, azpicorpus baina sortu beharko da, benetako corpus orekatu bat baliatuta —adibidez, Corpus Estatistikoa edo Ereduzko Prosa Gaur—, gramatikaren zehaztasuna eta ebaluazioaren egokitasuna bermatu nahi badira.

Hiztegietan jasota dauden lokuzioak testuetan identifikatzea eta unitate bakar gisa dagozkien analisiak ematea zen tesi-lan honen helburu nagusia. Aurrerago begira, halere, aurreikusten dugu, neurri estatistikoak baliatuta, corpusetatik UFak automatikoki eskuratzeko teknikak garatzea eta inplementatzea ere, Gurrutxagak (Gurrutxaga eta Alegria, 2011; Gurrutxaga, 2012) irekitako bideari jarraiki. Hartara, egungo testu errealetan maiz ageri diren lokuzioekin EDBL datu-base lexikala aberastu ahal izango dugu.

Bibliografia

- Aduriz I. (2000). *EUSMG: Morfologiatik sintaxira Murritzapen Gramatika erabiliz. Euskararen desanbiguazio morfologikoaren tratamendua eta azterketa sintaktikoaren lehen urratsak*. Doktore-tesia, Filologia eta Historia-Geografia Fakultatea, Euskal Herriko Unibertsitatea, Gasteiz.
- Aduriz I., Agirre E., Aldezabal I., Alegria I., Ansa O., Aranzabe M., Arregi O., Arregi X., Arriola J., Artola X., Ceberio K., A. D., Ezeiza N., Gojenola K., Iruskieta M., Lersundi M., Maritxalar M., Oronoz M., Pociello E., Sarasola K., Soroa A., Uria L., Urizar R. eta Urkia M. (2011a). Hizkuntzalaritza konputazionala. *Sareko Euskal Gramatika* (<http://www.ehu.es/seg>). Euskal Herriko Unibertsitatea.
- Aduriz I., Agirre E., Aldezabal I., Alegria I., Ansa O., Arregi X., Arriola J.M., Artola X., Díaz de Ilarraza A., Ezeiza N., Gojenola K., Maritxalar M., Oronoz M., Sarasola K., Soroa A. eta Urizar R. (1998). A framework for the automatic processing of Basque. *Proceedings of Workshop on Lexical Resources for Minority Languages*, Granada, Spain.
- Aduriz I., Agirre E., Aldezabal I., Alegria I., Arregi X., Arriola J.M., Artola X., Gojenola K., Maritxalar M., Sarasola K. eta Urkia M. (2000). A word-grammar based morphological analyzer for agglutinative languages. *COLING, 18th International Conference on Computational Linguistics*, 1–7, Universität des Saarlandes, Saarbrücken, Germany. Morgan Kaufmann.
- Aduriz I., Aldezabal I., Alegria I., Artola X., Ezeiza N. eta Urizar R. (1996a). EUSLEM: A lemmatiser / tagger for Basque. *Proceedings of the Seventh EURALEX International Congress on Lexicography*, 1 lib., 17–26, Göteborg; Suedia.

- Aduriz I., Aldezabal I., Alegria I., Ezeiza N. eta Urizar R. (1996b). Del analizador morfológico al etiquetador /lematizador: unidades léxicas complejas y desambiguación. *Revista de la Asociación Española para el Procesamiento del Lenguaje Natural, SEPLN*, 19:90–100.
- Aduriz I., Aldezabal I., Aranzabe M., Arriola J., Ceberio K., Estarrona A., Iruskietia M., Lersundi M., Pociello E., Uria L., Urizar R. eta Aldasoro E. (2008). Euskarazko postposizio-lokuzioen tratamendu konputazionala. Barne-txostena, Euskal Herriko Unibersitatea / Universidad del País Vasco, LSI / TR 07-2008.
- Aduriz I., Aldezabal I., Artola X., Ezeiza N. eta Urizar R. (1996c). Multiword lexical units in EUSLEM, a lemmatiser-tagger for Basque. *Papers in Computational Lexicography, COMPLEX*, 1–8, Budapest, Hungaria. Linguistics Institute, Hungarian Academy of Sciences.
- Aduriz I., Alegria I., Artola X., Díaz de Ilarraza A. eta Sarasola I. (2011b). Teknologia garatzeko estrategiak baliabide urriko hizkuntzetarako: euskarren eta ixa taldearen adibidea. *LinguaMÁTICA*, 3(1):13–31.
- Aduriz I., Aranzabe M.J., Arriola J.M., Atutxa A., Díaz de Ilarraza A., Ezeiza N., Gojenola K., Oronoz M., Soroa A. eta Urizar R. (2006a). Methodology and steps towards the construction of EPEC, a corpus of written Basque tagged at morphological and syntactic levels for the automatic processing. In Wilson A., Rayson P. eta Archer D. editoreak, *Corpus Linguistics Around the World*, 56 lib. in serie *Language and Computers*, 1–15. Rodopi, Herbehereak.
- Aduriz I., Aranzabe M.J., Arriola J.M. eta Díaz de Ilarraza A. (2006b). Sintaxi partziala. In Fernández B. eta Laka I. editoreak, *Andolin Gogoan. Essays in Honour of Professor Eguzkitza*. UPV/EHU Argitarapen Zerbitzua, Bilbo.
- Aduriz I., Aranzabe M.J., Arriola J.M., Díaz de Ilarraza A., Gojenola K., Oronoz M. eta Uria L. (2004). A cascaded syntactic analyser for Basque. In Gelbukh A. editorea, *Computational Linguistics and Intelligent Text Processig: 5th International Conference CICLing2004*, 2945 lib. in serie *Lecture Notes in Computer Science*, 124–134. Springer-Verlag GmbH.

- Aduriz I., Arriola J.M., Artola X., Díaz de Ilarraza A., Gojenola K. eta Maritxalar M. (1997). Morphosyntactic disambiguation for Basque based on the Constraint Grammar formalism. *Proceedings of Recent Advances on NLP (RANLP)*, 282–288, Tzigov Chark, Bulgaria.
- Aduriz I. eta Díaz de Ilarraza A. (2003). Morphosyntactic disambiguation and shallow parsing in computational processing of Basque. In Oihartzabal B. editorea, *Inquiries into the lexicon-syntax relations in Basque. ASJ Uren gehigarria.*, 1–21. Euskal Herriko Unibertsitatea.
- Agirre E., Aldezabal I., Alegria I., Ansa O., Arregi X., Arriola J.M., Artola X., Díaz de Ilarraza A., Ezeiza N., Gojenola K., Lersundi M., Maritxalar M., Oronoz M., Sarasola K., Soroa A. eta Urizar R. (1998a). Hizkuntza baliabideak interneten. *Elhuyar. Zientzia eta Teknika*, 138:8–9.
- Agirre E., Aldezabal I. eta Pociello E. (2006). Euskararako ezagutza-base lexiko-semantikoaren eredu-hautaketa eta garapena: Euskal WordNet. *GOGOA aldizkaria*, 237–266.
- Agirre E., Alegria I., Arregi X., Artola X., Díaz de Ilarraza A., Urkia M., Maritxalar M. eta Sarasola K. (1992). Xuxen: A spelling checker/corrector for Basque based on two-level morphology. *Proceedings of ANLP'92*, 119–125, Povo Trento.
- Agirre E., Ansa O., Arregi X., Arriola J., Artola X., Díaz de Ilarraza A., Lersundi M., Martinez D., Sarasola K., Soroa A. eta Urizar R. (2001). Euskal hiztegiatik hitzen arteko erlazio semantikorantz: sinonimoen, genusen eta erlature berezien bilaketa. Barne-txostena, Euskal Herriko Unibertsitatea / Universidad del País Vasco LSI / TR 2-2001.
- Agirre E., Ansa O., Arregi X., Arriola J., Díaz de Ilarraza A., Lersundi M., Soroa A. eta Urizar R. (1998b). Extracción de relaciones semánticas mediante gramáticas de restricciones. *Revista de la Asociación Española para el Procesamiento del Lenguaje Natural, SEPLN*, 23:90–96.
- Agirre E., Ansa O., Arregi X., Artola X., A. D., Lersundi M., Martínez D., Sarasola K. eta Urizar R. (2000). Extraction of semantic relations from a Basque monolingual dictionary using constraint grammar. *Proceedings of the Ninth EURALEX International Congress on Lexicography*, Stuttgart, Alemania.

- Alarcos Llorach E. (2001). *Gramática de la Lengua Española*. Espasa Calpé, Barcelona.
- Alcina J. eta Blecua J.M. (1980). *Gramática Española*. Editorial Ariel, Barcelona.
- Aldezabal I., Alegria I., Artola X., Ezeiza N. eta Urizar R. (1997). Terminologiaren erauzketa automatikoa eta bere aplikazioa euskararako. *Nazioarteko Terminologia Biltzarra*, 495–508, Donostia.
- Aldezabal I., Ansa O., Arrieta B., Artola X., Ezeiza A., Hernández G. eta Lersundi M. (2001). EDBL: a general lexical basis for the automatic processing of Basque. *IRCS Workshop on Linguistic Databases*, Philadelphia (USA).
- Aldezabal I., Ansa O., Artola X., Ezeiza A., Gojenola K. eta Lersundi M. (1999). Euskararen Datu-Base Lexikala (EDBL): eskema berriaren proposamena. Barne-txostena UPV/EHU/LSI/TR9-99, Euskal Herriko Unibertsitatea.
- Alegria I. (1995). *Euskal morfologiaren tratamendu automatikorako tresnak*. Doktore-tesia, Informatika Fakultatea, Euskal Herriko Unibertsitatea.
- Alegria I., Ansa O., Artola X., Ezeiza N., Gojenola K. eta Urizar R. (2004a). Representation and treatment of multiword expressions in Basque. In Tanaka T., Villavicencio A., Bond F. eta Korhonen A. editoreak, *Second ACL Workshop on Multiword Expressions: Integrating Processing*, 48–55, Barcelona, Spain. Association for Computational Linguistics.
- Alegria I., Ansa O., Artola X., Ezeiza N., Gojenola K. eta Urizar R. (2004b). Representation and treatment of multiword expressions in basque. In Tanaka T., Villavicencio A., Bond F. eta Korhonen A. editoreak, *Second ACL Workshop on Multiword Expressions: Integrating Processing*, 48–55, Barcelona, Spain. Association for Computational Linguistics.
- Alegria I., Aranbarri G., Ceberio K., Labaka G., Laskurain B. eta Urizar R. (2010). A morphological processor based on foma for Biscayan (a Basque dialect). *Proceedings of the Seventh Conference on International Language Resources and Evaluation, LREC 2010*, Malta.

- Alegria I., Aranzabe M., Arregi O., Ezeiza A., Ezeiza N., Urizar R. eta Casillas A. (2002a). Trabajos en el área de recuperación de la información del grupo IXA de la Universidad del País Vasco. In Sanchos E., Moreno L. eta Gil I. editoreak, *I Jornadas de Tratamiento y Recuperación de Información, JOTRI*, 175–182, Valencia.
- Alegria I., Aranzabe M., Arregi X., Artola X., Díaz de Ilarraza A., Mayor A. eta Sarasola K. (2011). Valuable language resources and applications supporting the use of basque. In Vetulani Z. editorea, *LTC 2009, Lecture Notes in Artificial Intelligence LNAI 6562*, 327–338. Springer, Heidelberg.
- Alegria I., Aranzabe M., Ezeiza A., Ezeiza N. eta Urizar R. (2002b). Robustness and customisation in an analyser/lemmatiser for Basque. *LREC-2002 Customizing knowledge in NLP applications workshop*, 1–6, Las Palmas de Gran Canaria.
- Alegria I., Aranzabe M., Ezeiza A., Ezeiza N. eta Urizar R. (2002c). Using finite state technology in natural language processing of Basque. In Watson B. eta Derick D. editoreak, *LNCS: Implementation and Application of Automata*, 2494/2002 lib., 1–11. Springer Berlin / Heidelberg.
- Alegria I., Aranzabe M.J., Ezeiza A., Ezeiza N. eta Urizar R. (2003a). Robustez y flexibilidad de un lematizador/etiquetador. *VIII Simposio Internacional de Comunicación Social*, Santiago de Cuba.
- Alegria I., Arregi O., Ezeiza N., Fernández I. eta Urizar R. (2004c). Design and development of a named entity recognizer for an agglutinative language. *First International Joint Conference on NLP, IJCNLP. Workshop on Named Entity Recognition*, Hainan, Txina.
- Alegria I., Balza I., Ezeiza N., Fernández I. eta Urizar R. (2003b). Named entity recognition and classification for texts in Basque. *II Jornadas de Tratamiento y Recuperación de Información, JOTRI*, Madril.
- Alegria I., Ceberio K., Ezeiza A., Soroa A. eta Hernández G. (2008). Spelling correction: from two-level morphology to open source. *Proceedings of the 6th International Conference on Language Resources and Evaluation, LREC-2008*.

- Alegria I., Etxeberria I., Hulden M. eta Maritxalar M. (2009). Porting basque morphological grammars to foma, an open-source tool. *Eight International Workshop on Finite-State Methods and Natural Language Processing (FSMNLP 2009)*, Pretoria, Hego Africa.
- Alegria I., Ezeiza N., Oronoz M. eta Urizar R. (1999). Extracción automática de terminología a partir de etiquetado y lematización. *VI Simposio Internacional de Comunicación Social*, Santiago de Cuba.
- Alegria I., Gurrutxaga A., Lizaso P., Saralegi X., Ugartetxea S. eta Urizar R. (2004d). Linguistic and statistical approaches to Basque term extraction. *Actas del Coloquio Internacional GLAT-2004: The production of specialized texts*, Barcelona.
- Alegria I., Gurrutxaga A., Saralegi X. eta Ugartetxea S. (2006). ELeXBI, a basic tool for bilingual term extraction from Spanish-Basque parallel corpora. *Proceedings of the 12th EURALEX International Congress on Lexicography*, 159–165, Turin, Italia.
- Alegria I. eta Urkia M. (2002). *Morfologia konputazionala. Euskararen morfologiaren deskribapena*. Udako Euskal Unibertsitatea, Bilbo.
- Alexandrova O. eta Ter-Minasova S. (1987). *English syntax (collocation, colligation and discourse)*. Moskuko Unibertsitatea, Mosku.
- Alonso Ramos M. (2000). Construcción de una base de datos de colocaciones léxicas. *Procesamiento del Lenguaje Natural, Revista nº 26*, 97–98. Sociedad Española del Procesamiento del Lenguaje Natural.
- Alonso Ramos M. (2004-2005). Hacia una definición del concepto de colocación: de J. R. Firth a I. A. Mel'čuk. *Revista de Lexicografía*, 1:9–28.
- Alonso Ramos M. (2006). Entón, ¿é unha colocación ou non?: análise contrastiva das colocacións. *Cadernos de Fraseoloxía Galega*, 8:29–43.
- Altzibar X. (2004). Kolokazioak euskaraz. Zer axola duten kazetaritzan. *Euskarazko Kazetaritzaren I. Kongresua*.
- Altzibar X. (2008). Esku-pilotako hiztegia: hitz bereziak, fraseologismoak eta adierazpideak. In Salaburu P. eta Ugarteburu I. editoreak, *Espezialitate hizkerak eta terminologia III: espezialitate hizkeren didaktika eta komunikazioa*, 113–119. Euskara Instituta EHU, EHUKo argitalpen zerbitzua.

- Aranzabe M. (2008). *Dependentzia-ereduan oinarritutako baliabide sintaktikoak: zuhaitz-bankua eta gramatika konputazionala*. Doktore-tesia, Euskal Filologia Saila. Euskal Herriko Unibertsitatea, Euskal Filologia Saila (UPV/EHU).
- Aranzabe M.J., Arriola J.M. eta Díaz de Ilarraza A. (2004). Towards a dependency parser of Basque. *Proceedings of the COLING 2004 Workshop on Recent Advances in Dependency Grammar*, Geneva, Switzerland.
- Arnaud P.J.L. (1991). Réflexions sur le proverbe. *Cahiers de lexicologie*, 59 lib., 5–27.
- Arnold I. (1986). *The English Word*. Vysshaja Škola, Mosku.
- Arregi X., Arriola J., Artola X., Díaz de Ilarraza A., García E., Lascrain V., Sarasola K., Soroa A. eta Uria L. (2003). Semiautomatic conversion of the *Euskal Hiztegia* Basque dictionary to a queryable electronic form. *T.A.L. journal*, 44(2):107–124.
- Arriola J.M. (2000). *Euskal Hiztegia-ren azterketa eta egituratzea ezagutza lexikalaren eskuratze automatikoari begira. Aditz-adibideen analisia Murriztapen Gramatika baliatuz, azpikategorizazioaren bidean*. Doktore-tesia, Filologia eta Historia-Geografia Fakultatea, Euskal Herriko Unibertsitatea.
- Arriola J.M., Esparza I., Ezeiza N., Gojenola K. eta Sologaistoa A. (2005). *Analizatzaile morfosintaktikoa*. Barne-txostena, EHU/UPV.
- Artiagoitia X. (1990). *A unified approach to relativization*. University of Washington.
- Artiagoitia X. (1992). Why Basque doesn't relativize everything. In Lakarra J. eta Ortiz de Urbina J. editoreak, *Syntactic Theory and Basque Syntax. Anuario del Seminario de Filología Vasca "Julio de Urquijo"*, 11–35. Euskal Herriko Unibertsitatea, Donostia.
- Azkarate M. (1990). *Hitz Elkartuak Euskaraz*. Deustuko Unibertsitatea, Donostia.
- Azkue R. (1989). *Euskalerrriaren Yakintza. Literatura popular del País Vasco. III. liburukia*. Euskaltzaindia eta Espasa-Calpe, Bilbo / Madrid.

- Azkue R.M. (1905-1906). *Diccionario Vasco-español-francés*. Euskaltzaindia, Bilbo.
- Azkue R.M. (1923-1925). *Morfología Vasca*. La Gran Enciclopedia Vasca, Bilbo. 1969ko edizioa.
- Baeza-Yates R. eta Ribeiro-Neto B. (1999). *Modern Information Retrieval*. ACM Press New York, Addison-Wesley.
- Baldwin T. (2005). The deep lexical acquisition of English verb-particles. *Computer Speech and Language, Special Issue on Multiword Expressions*, 19(4):398–414.
- Baldwin T., Bannard C., Tanaka T. eta Widdows D. (2003). An empirical model of multiword expression decomposability. *Proceedings of the ACL 2003 workshop on Multiword Expressions: analysis, acquisition and treatment*, 89–96, Morristown (NJ) Estatu Batuek. Association of Computational Linguistics.
- Baldwin T. eta Kim S.N. (2010). Multiword expressions. In Indurkha N. eta Damerau F. editoreak, *Handbook of Natural Language Processing*, 267–292. CRC Press, 2 edition.
- Baldwin T. eta Villavicencio A. (2002). Extracting the unextractable: A case study on verb-particles. *Proceedings of the Sixth Conference on Natural Language Learning (CoNLL-2002)*, 98–104, Taipei, Taiwan.
- Bannard C. (2007). A measure of syntactic flexibility for automatically identifying multiword expressions in corpora. *Proceedings of the ACL-2007 Workshop on A Broader Perspective on Multiword Expressions*, 1–8, Praha, Txekiar Errepublikak.
- Bauer L. (1983). *English Word Formation*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Becker J. (1975). The phrasal lexicon. *Proceedings of the 1975 workshop on Theoretical Issues In Natural Language Processing. Workshop in Computational Linguistics, Psychology, and AI*, 60–63.
- Beesley K.R. eta Karttunen L. (2003). *Finite State Morphology*. Center for the Study of Language and Information CSLI Publications.

- Benson M., Benson E. eta Ilson R. (1986). *The BBI Combinatory Dictionary of English: A Guide to Word Combinations*. John Benjamins, Amsterdam.
- Birke J. eta Sarkar A. (2006). A clustering approach for the nearly unsupervised recognition of non-literal language. *Proceedings of the 11th Conference of the EACL (EACL 2006)*, 329–336, Trento, Italia.
- Boguslawski A. (1979). Zum problem de phraseologie in zwisprachigen wörterbüchern. *Kwartalnik Neofilologiczny XXVI (1)*, 29–36.
- Bolinger D.L. (1976). Meaning and memory. *Forum Linguisticum*, 1(1):1–14.
- Bosque I. (2004). *REDES, Diccionario combinatorio del español contemporáneo*. Ediciones SM.
- Breidt E., Segond F. eta Valetto G. (1996a). Formal description for multi-word lexemes with the finite-state formalism IDAREX. *Proceedings of COLING-96, Copenhagen*, 1036–1040.
- Breidt E., Segond F. eta Valetto G. (1996b). Local grammars for the description of Multi-Word Lexemes and their automatic recognition in texts. *Proceedings of the Forth Conference on Computational Lexicography and Text Research, COMPLEX*, 19–28.
- Buenafuentes C. (2007). *Procesos de gramaticalización y lexicalización en la formación de compuestos en español*. Doktore-tesia, Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Filologia Espanyola.
- Bustos Gisbert E. (1986). *La composición nominal en español*. Universidad de Salamanca, Salamanca.
- Carreras X., Chao I., Padró L. eta Padró M. (2004). FreeLing: An open-source suite of language analyzers. *Proceedings of the 4th International Conference on Language Resources and Evaluation, LREC 2004*, 239–242, Lisboa, Portugal.
- Carter R. (1989). *Vocabulary: Applied Linguistic Perspectives*. Allen and Unwin, Londres.
- Casares J. (1950). *Introducción a la lexicografía moderna*. C.S.I.C., Madrid.
- Cerdá Massó R. (1986). *Diccionario de Lingüística*. Anaya, Madrid.

- Church K. eta Hanks P. (1989). Word association norms, mutual information and lexicography. *Proceedings of the 27th Annual meeting of the Association of Computational Linguistics (ACL)*, 76–83, Vancouver, Canada.
- Copestake A., Lambeau F., Villavicencio A., Bond F.B., Baldwin T., Sag I. eta Flickinger D. (2002). Multiword Expressions: linguistic precision and reusability. *Proceedings of the Third International Conference on Language Resources and Evaluation, LREC 2002*, 1941–1947, Las Palmas.
- Corpas Pastor G. (1996). *Manual de Fraseología Española*. Editorial Gredos, Madrid.
- Corpas Pastor G. (2001). En torno al concepto de colocación. *Euskera*, XLVI(1):89–108.
- Coseriu E. (1977). *Principios de semántica estructural*. Gredos, Madrid.
- Courtois B. eta Silberztein M. (1990). *Les dictionnaires électroniques du français*, 87 lib. Larousse, Langue française.
- Cowie A.P. (1988). Stable and creative aspects of vocabulary use. In Carter R. eta McCarthy M. editoreak, *Vocabulary and Language Teaching*, 126–139. Longman, Londres.
- Cowie A.P. (1994). Phraseology. In Asler R. editorea, *The Encyclopaedia of Language and Linguistics*, 6 lib., 3168–3171. Pergamon Press, Oxford / New York.
- Cowie A.P., Mackin R. eta McCaig I. (1990). *Oxford Dictionary of Current Idiomatic English. Volume 2. English Idioms*. Oxford University Press.
- Crowther J., Dignen S. eta Lea D. editoreak (2002). *Oxford Collocations Dictionary for Students of English*. Oxford University Press.
- Díaz de Ilarraza A., Gojenola K. eta Oronoz M. (2007). Reusability of a corpus and a treebank to enrich verb subcategorization in a dictionary. *Proceedings of the Conference on Recent Advances in Natural Language Processing, RANLP-2007*, 280–284.
- Dubois J., Giacomo M., Guespin L., Marcellesi C., Marcellesi J.B. eta Mével J.P. (1973). *Dictionnaire de Linguistique*. Larousse, Paris.

- Eguzkitza A. (1993). Adnominals in the grammar of Basque. *Generative Studies in Basque Linguistics*, 163–188.
- Eguzkitza A. (1997). Kasuak eta postposizioak: deklinabidea eta postposiobidea. *Hizpide*, 40:39–52.
- Elhuyar (2006). *Elhuyar Hiztegia. Euskara/Gaztelania - Castellano/Vasco*. Elhuyar, Usurbil.
- Esnaola P. (2001). Ortik eta hemendik: euskal lokuzioak eta fraseologia baino ere haratago. *Euskera*, XLVI(1):137–144.
- Etcheberry J. (1718). *Lau-urdiri, gomendiozko karta, edo guthuna*.
- Etcheberry R. (2003). Valency and argument structure in the Basque verb. In Hualde J. eta Ortiz de Urbina J. editoreak, *A grammar of Basque*, 392–394. Mouton de Gruyter, Berlin / New York.
- Euskaltzaindia (1985). *Euskal Gramatika. Lehen Urratsak - I*. Euskaltzaindia.
- Euskaltzaindia (1987). *Euskal Gramatika. Lehen Urratsak - II*. Euskaltzaindia.
- Euskaltzaindia (1990). *Euskal Gramatika. Lehen Urratsak - III: Lokailuak*. Euskaltzaindia.
- Euskaltzaindia (1992). *Hitz Elkartuen Osaera eta Idazkera. LEF batzorderen emaitza Euskaltziaren gomendio-arauak*. Euskaltzaindia.
- Euskaltzaindia (1993). *Euskal Gramatika Laburra: Perpaus Bakuna*. Euskaltzaindia, Bilbo.
- Euskaltzaindia (1994). *Euskal Gramatika. Lehen Urratsak - IV: Juntagailuak*. Euskaltzaindia.
- Euskaltzaindia (1995). Hitz elkartuen osaera eta idazkera. *Euskera*, XL(1):338–344.
- Euskaltzaindia (1999). *Euskal Gramatika. Lehen Urratsak - V: Mendeko perpausak - 1*. Euskaltzaindia.

- Euskaltzaindia (2000). Hiztegi batua. *Euskera*, XVI(2):475–757.
- Euskaltzaindia (2005). *Euskal Gramatika. Lehen Urratsak - VI: Mendeko perpausak - 2*. Euskaltzaindia.
- Euskaltzaindia (2011). *Euskal Gramatika. Lehen Urratsak - VII: Adizki Jokatuabeak*. Euskaltzaindia.
- Evert S. eta Krenn B. (2001). Methods for the qualitative evaluation of lexical association measures. *Proceedings of the 39th Annual Meeting of the ACL and 10th conference of the EACL (ACL-EACL)*, 188–195, Toulouse, France.
- Ezeiza N. (2002). *Corpusak ustiatzeko tresna linguistikoak. Euskararen etiketatzailer sintaktiko sendo eta malgua*. Doktore-tesia, Informatika Fakultatea, University of the Basque Country, Donostia.
- Ezeiza N., Aduriz I., Alegria I., Arriola J. eta Urizar R. (1998). Combining stochastic and rule-based methods for disambiguation in agglutinative languages. *36th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics and 17th International Conference on Computational Linguistics, COLING-ACL*, 1 lib., 380 – 384, Montréal, Quebec, Kanada.
- Fazly A., Cook P. eta Stevenson S. (2009). Unsupervised type and token identification of idiomatic expressions. *Computational Linguistics*, 35(1):61–103.
- Fellbaum C. editorea (1998). *WordNet: An electronic Lexical Database*. The MIT Press, Cambridge Massachusetts.
- Fernando C. (1996). *Idioms and Idiomaticity*. Corpus and Discourse. Oxford University Press, London - New York.
- Fernández I. (2012). *Entitate-izenak euskaraz: identifikazioa, sailkapena, itzulpena eta desanbiguazioa*. Doktore-tesia, Lengoiara eta Sistema Informatikoak saila. Euskal Herriko Unibertsitatea.
- Fillmore C., Kay P. eta O'Connor K. (1988). Regularity and idiomaticity in grammatical constructions: the case of *let alone*. *Language*, 64/3:501–538.
- Firth F.R. (1957). Modes of meaning. *Papers in linguistics 1934-1951*, 190–215. Oxford University Press, London.

- Fischer I. eta Keil M. (1996). Parsing decomposable idioms. *Proceedings of the 16th conference on Computational linguistics*, 1 lib., 388–393, Morristown (NJ) Estatu Batuak. Association for Computational Linguistics.
- Frantzi K., Ananiadou S. eta Mima H. (2000). Automatic recognition of multi-word terms: The C.value/NC-value method. *International Journal on Digital Libraries*, 3(2):115–130.
- Garate G. (1988). *Erdarakadak: euskaraz ongi mintzatzeko hiztegia, zazpi probintzietako adibideak*. Gero Euskal Liburuak – Ediciones Mensajero, Bilbo.
- Garate G. (2003). *Atsotitzak. Refranes. Proverbs. Proverbia*. Bilbao Bizkaia Kutxa Fundazioa, Bilbo.
- Gilsou P. (1964). Errantegia. Argitaratu gabea. Parisen 1964eko ekainean burutua.
- Ginebra J. (2003). Fraseologia, concurrències lèxiques i llengua estàndard. In Padilla M. editorea, *Identitat Lingüística y Estandarització*, 7–56, Valls (Tarragona). Cossetània Edicions.
- Gläser R. (1986). *Phraseologie der englischen Sprache*. Max Niemeyer, Tübingen.
- Goenaga P. (2001). Postposizioen eta postposizio-sintagmen inguruko arazoak. 2000-2001 ikasturteko doktorego-ikastaroetan banaturiko apunteak.
- Gojenola K. (2000). *Euskararen sintaxi Konputazionalerantz. Oinarrizko baliabideak eta beren aplikazioa aditzen azpikategorizazio-informazioaren erauzketan eta errorean tratamenduan*. Doktore-tesia, Informatika Fakultatea, Euskal Herriko Unibertsitatea, Donostia.
- Grover C., Lapata M. eta Lascarides A. (2004). A comparison of parsing technologies for the biomedical domain. *Journal of Natural Language Engineering*, 1(1):1–38.
- Gurrutxaga A. (2002). Euskal hiztegietako eta corpusetako izen+izenondo kolokazio batzuen azterketa konparatiboa: kolokazioak corpusetatik erauzteak ekar dezakeen hobekuntza. HIZTEK graduatu ondoko ikastaroa. Proiektua. Euskal Herriko Unibertsitatea.

- Gurrutxaga A. (2003). Hitz anitzeko unitateen tratamendua hiztegitantz: Elhuyarren hiztegitantzako datu-baserako proposamenak. HIZTEK graduatu ondoko masterra. Proiektua. Euskal Herriko Unibertsitatea.
- Gurrutxaga A. (2012). Euskarazko hauen erauzketa eta karakterizazio automatikoa: agerkidetzaren eta antzekotasun distribuzionalaren neurketan oinarritutako esperimentuak izen+aditz konbinazioekin. IXA taldean antolatutako mintegi-sortan emandako hitzaldia. Donostiako Informatika Fakultatea.
- Gurrutxaga A. eta Alegria I. (2011). Automatic extraction of NV expressions in Basque: basic issues on cooccurrence techniques. *Multiword Expressions MWE2011 workshop. ACL/HLT conference.*
- Gurrutxaga A., Alegria I., Lizaso P., Saralegi X., Ugartetxea S. eta Urizar R. (2004). An XML-based term extraction tool for Basque. *4th International Conference on Language Resources and Evaluation, LREC 2004*, 1733–1736, Lisboa, Portugal.
- Gurrutxaga A., Pagoaga A., Saralegi X., Ugartetxea S. eta Alegria I. (2005a). *Euskara-gaztelania terminologia Elebidunaren Erauzle Automatikoa*. EHU, Bilbo.
- Gurrutxaga A., Saralegi X., Ugartetxea S. eta Alegria I. (2005b). Erauzterm: euskarazko terminoak erauzteko tresna erdiautomatikoa. *Mendebalde Kultur Alkartea, IX. Jardunaldiak: Euskera zientifiko-teknikoa.*, Bilbo.
- Haensch G., Wolf L., Ettinger S. eta Werner R. (1982). *La lexicografía. De la lingüística teórica a la lexicografía práctica*. Gredos, Madrid.
- Halliday M. (1966). Lexis is a linguistic level. In Bazell C., Catford J., Halliday M. eta Robins R. editoreak, *In memory of John Firth*, 148–162. Longmans, Londres.
- Hashimoto C. eta Kawahara D. (2008). Construction of an idiom corpus and its application to idiom identification based on WSD incorporating idiom-specific features. *Proceedings of the 2008 Conference on Empirical methods in Natural Language Processing (EMNLP 2008)*, 992–1001, Honolulu, Hawaii.

- Hashimoto C., Sato S. eta Utsuro T. (2006). Japanese idiom recognitions: Drawing a line between literal and idiomatic meanings. *Proceedings of the COLING/ACL 2006 Interactive Poster Session*, 353–360, Sydney, Australia.
- Hausmann F. (1979). Un dictionnaire des collocations est-il possible? *Travaux de Linguistique et de Littérature*, 17(1) lib., 187–195, Strasbourg.
- Hausmann F. (1989). Le dictionnaire de collocations. In Hausmann F., Reichman O., Wiegand H. eta Zgusta L. editoreak, *Wörterbücher: Ein internationales Handbuch zur Lexicographie / Dictionaries: An International Encyclopedia of Lexicography / Dictionnaires: Encyclopédie Internationale de Lexicographie*, 1 lib., Berlin-New York. Walter de Gruyter.
- Heid U. (1994). On ways words work together – topics in lexical combinatorics. *Proceedings of the Sixth EURALEX International Congress on Lexicography*, 226–257, Amsterdam.
- Heid U. (2008). Computational phraseology. In Granger S. eta Meunier F. editoreak, *Phraseology: An interdisciplinary perspective*, 327–360. John Benjamin Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia.
- Hill J. eta Lewis M. (1997). *LTP Dictionary of Selected Collocations*. LPT Language. Hove: Language Teaching Publications.
- Howarth P. (1998). Phraseology and second language proficiency. *Applied Linguistics*, 19(1):24–44.
- Hulden M. (2009). Foma: a finite-state compiler and library. *Proceedings of the 12th Conference of the EACL (EACL 2009)*, 29–32, Atenas, Grezia.
- Intza D. (1974). *Naparroa-ko euskal-esaera zarrak*. Diputación Foral de Navarra, Institución Príncipe de Viana, Iruñea.
- Izagirre K. (1981). *Euskal Lokuzioak. Espainolezko eta frantsesezko gida-zerrendarekin*. Hordago, Donostia.
- Jackendoff R. (1997). *The architecture of the language faculty*. MIT Press, Cambridge, Massachusetts.
- Jacquemin C. (2001). *Spotting and discovering terms through Natural Language Processing*. MIT Press, Cambridge, Massachusetts.

- Jespersen O. (1975). *The Philosophy of Grammar*. Allen and Unwin.
- Joshi A.K., Levy L.S. eta Takahashi M. (1975). Tree adjunct grammars. *Journal of the Computer and System Sciences*, 10(1):55–75.
- Justeson J. eta Katz S. (1995). Technical terminology: some linguistic properties and an algorithm for identification in text. *Natural Language Engineering*, 1(1):9–27.
- Kaltzakorta X. (2001). Euskal fraseologia: historia, oinarria. *Euskera*, XLVI(1):73–87.
- Karlsson F., Voutilainen A., Heikkilä J. eta Anttila A. (1995). *Constraint Grammar: Language-independent System for Parsing Unrestricted Text*. Prentice-Hall, Berlin.
- Karttunen L. (1993). Finite-state lexicon compiler. Barne-txostena ISTL-NLTT-1993-04-02, Xerox Palo Alto Research Center, Palo Alto, California.
- Karttunen L., Kaplan R.M. eta Zaenen A. (1992). Two-level morphology with composition. *Proceedings of COLING-92, Nantes*, 141–148.
- Katz G. eta Giesbrecht E. (2006). Automatic identification of non-compositional multi-word expressions using latent semantic analysis. *Proceedings of the ACL-2006 Workshop on Multiword Expressions: Identifying and Exploiting Underlying Properties*, 28–35, Sydney, Australia.
- Kühn P. (1985). Phraseologismen und ihr semantischer mehrwert. *Sprache und Literatur in Wissenschaft und Unterricht*, 56(2) lib.
- Kim S. eta Baldwin T. (2007). Disambiguating noun compounds. *Proceedings of the 22nd AAAI Conference on Artificial Intelligence*, 901–906, Vancouver, Canada.
- Kintana X. (1980). *Hiztegia 80: euskara-espainiera, espainiera-euskara*. Elkar, Bilbo.
- Kjellmer G. (1994). *A Dictionary of English Collocations. Based on the Brown Corpus (3 liburuki)*. Clarendon Press, Oxford.
- Klaudio Harluxet Fundazioa (2001). *Harluxet Hiztegi Entziklopedikoa*. Elkarlanean, S.L. Argitaletxea.

- Koike K. (2001). *Colocaciones léxicas en el español actual: estudio formal y léxico-semántico*. Universidad de Alcalá / Takushoku University.
- Koskenniemi K. (1983). *Two-level Morphology: a general computational model for word-form recognition and production*. University of Helsinki, Helsinki.
- Kuhn J. (2007). Interfaces in constraint-based theories of grammar. In Ramchand G. eta Reiss C. editoreak, *The Oxford Handbook of Linguistic Interfaces*, 613–650. Oxford University Press.
- Lafitte P. (1944). *Grammaire Basque (Navarro-Labourdin Litteraire)*. Elkar, Donostia. 1979ko edizioa.
- Laka I. (1993). Unergatives that assign ergative, unaccusatives that assign accusative. In in Lingusitics M.W.P. editorea, *Papers on Case and Agreement I.*, 14 lib., 149–172. J.D. Bobaljik and C. Phillips.
- Laka I. (1995). *A Brief Grammar of Euskara, the Basque Language*. Euskararako Errektoreordetza, Euskal Herriko Unibertsitatea (<http://www.ehu.es/grammar>).
- Lakarra J.A. (1997). *Refranes y sentencias (1596): ikerketak eta edizioa*. Euskaltzaindia.
- Lapata M. (2002). The disambiguation of nominalizations. *Computational Linguistics*, 28(3):357–388.
- Lauer M. (1995). *Designing statistical language learners: Experiments on noun compounds*. Doktore-tesia, Macquarie University, Sydney, Australia.
- Leech G. (1977). *Semantics*. Penguin, Middlesex.
- Lekuona J.M. (2001). Euskal fraseologia. aita justo maria mokoroari bere mendemugaren hasieran ongi etorria eta sarrera-hitzak. *Euskera*, 46(1):17–20.
- Leoni de León J.A., Schwab S. eta Éric Wehrli (2008). Análisis sintáctico profundo del español; un ejemplo del procesamiento de secuencias idiomáticas. *Procesamiento del Lenguaje Natural*, 41:37–44.

- Levin B. (1983). On ergativity. Doktoretza-ikastaroetako defentsa-lana, Massachusetts Institute of Technology.
- Li W., Zhang X., Niu C., Jiang Y. eta Srihari R. (2003). An expert lexicon approach to identifying english phrasal verbs. *Proceedings of the ACL2003 Workshop on Multiword Expressions: analysis, acquisition and treatment*, 513–520, Sapporo, Japonia.
- Lin D. (1999). Automatic identification of non-compositional phrases. *Proceedings of the 37th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics*, 317–324, College Park, Maryland, Estatu Batuak.
- Lipka L. (1992). Lexicalization and institutionalization in English and German. *Zeitschrift für Anglistik und Amerikanistik*, 40(2):101–111.
- Lipka L., Handl S. eta Falkner W. (2004). Lexicalization and institutionalization. the state of the art in 2004. *SKASE Journal of Theoretical Linguistics*, 1(1):2–19.
- Longman (1998). *Longman Idioms Dictionary*. Longman, London.
- Lorente M. (2001). Altres elements lèxics. In Solà J. editorea, *Gramàtica del Català Contemporani*, 831–888. Empúries, Barcelona.
- Lyons J. (1977). *Semantics (bi liburuki)*. Cambridge University Press, Cambridge - New York.
- Marcus M.P. (1980). *A Theory of Syntactic Recognition for Natural Language*. MIT Press, Cambridge, Massachusetts.
- Martínez A. (1996). Syntactic evidence in favour of degrees of incorporation in [n+egin] constructions. Eskuizkribua.
- Martínez Linares M.A. (2006). Palabra y lexía. *Biblioteca de recursos electrónicos de humanidades. E-excellence - www.liceus.com*.
- Matešić J. (1983). Zum terminus und zur definition der 'phraseologischen einheit'. In Verlag J.G. editorea, *Phraseologie und ihre Aufgaben. Beiträge zum 1. Internationalem Phraseologie-Symposium vom 12. bis 14. Oktober 1981 in Mannheim*, 110–116, Heidelberg.

- Matthews P.H. (1980). *Morfología. Introducción a la teoría de la palabra*. Paraninfo, Madrid.
- McCarthy M. eta O'Dell F. (2005). *English Collocations in Use*. Cambridge University Press.
- Melamed I. (1997). Automatic discovery of non-compositional compounds in parallel data. *Proceedings of the Second Conference on Empirical methods in Natural Language Processing (EMNLP-97)*, 97–108, Providence, Rhode Island.
- Mel'čuk I.A. (1998). Collocations and lexical functions. In Cowie A.P. editorea, *Phraseology. Theory, Analysis, and Applications*, Oxford. Clarendon Press.
- Mel'čuk I.A. (2006). Colocaciones en el diccionario. In Alonso Ramos M. editorea, *Diccionario y fraseología (Anexo de la Revista de Lexicografía)*, 11–44, Coruña. Universidade da Coruña.
- Mel'čuk I.A., Clas A. eta Polguère A. (1995). *Introduction à la Lexicologie Explicative et Combinatoire*. Editions Duculot, Belgika.
- Mel'čuk I.A. eta Žolkovskij A. (1970). Towards a functioning meaning-text model of language. *Linguistics*, 57:10–47.
- Michel F. (1847). *Proverbes basques recueillies par Arnould d'Oihenart suivis de poésies basques du même auteur*. Imprimerie de Prosper Faye, Bordele.
- Mitchell T.F. (1971). Linguistic 'goings-on': Collocations and other lexical matters arising on the syntagmatic record. *Archivum Linguisticum*, 2:35–69.
- Mitxelena L. (1987-2005). *Orotariko Euskal Hiztegia / Diccionario General Vasco (16 liburuki)*. Euskaltzaindia, Bilbo.
- Mokoroa J.M. (1990). *Ortik eta hemendik. Repertorio de locuciones del habla popular vasca, oral y escrita, en sus diversas variedades*. Labayru / Eusko Jaurlaritza, Bilbao.

- Moldovan D., Badulescu A., Tatu M., Antohe D. eta Girju R. (2004). Models for the semantic classification of noun phrases. *Proceedings of HLT-NAACL 2004: Workshop on Computational Lexical Semantics*, 60–67, Boston, Massachusetts.
- Molinaro N. eta Carreiras M. (2010). Electrophysiological evidence of interaction between contextual expectation and semantic integration during the processing of collocations. *Biological Psychology*, 83:176–190.
- Moon R. (1987). The analysis of meaning. In Sinclair J. editorea, *Looking Up. An account of the COBUILD project in Lexical Computing*, 86–103. Collins, Londres/Glasgow.
- Mounin G. (1979). *Diccionario de Lingüística*. Labor, Barcelona.
- Nagy W. (1978). Some non-idiom larger-than-word units in the lexicon. In Society C.L. editorea, *Papers from the poraession on the lexicon*, 289–300. D. Farkas and W. Jacobsen and K. Todrys, Chicago.
- Nakov P. eta Hearst M. (2005). Search engine statistics beyond n-gram: Application to noun compound bracketing. *Proceedings of the Ninth Conference on Computational Natural Language Learning (CoNLL-2005)*, 17–24, Ann Arbor, Michigan.
- Nakov P. eta Hearst M. (2008). Solving relational similarity problems using the web as a corpus. *Proceedings of the 46th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics: Human Language Technologies (ACL-08: HLT)*, 452–460, Columbus, Ohio.
- Nicholson J. eta Baldwin T. (2006). Interpretation of compound nominalisations using corpus and web statistics. *Proceedings of the COLING/ACL 2006 Workshop on Multiword Expressions: Identifying and Exploiting Underlying Properties*, 54–61, Sydney, Australia.
- Nunberg G., Sag I.A. eta Wasow T. (1994). Idioms. *Language*, 70:91–538.
- Odriozola J.C. (1999). Postposizioak EGLUn: egitura motak eta gramatika-kategoriak. *Euskera*, XIV(2):243–265.
- Odriozola J.C. (2007). Measure phrases in Basque. In Lakarra J. eta Hualde J. editoreak, *Trask Studies in Basque and historical linguistics in memory*

- of R. L. Trask - R. L. Trasken oroitzapenetan ikerketak euskalaritzaz eta hizkuntzalaritza historikoaz. *Anuario del Seminario de Filología Vasca Julio de Urquijo: International journal of Basque linguistics and philology*, 40(1–2) lib., 739–762. Euskal Herriko Unibertsitatea.
- Odriozola J.C. (2008). Quantifier compounds. In Artiagoitia X. eta Lakarra J.A. editoreak, *Gramatika jaietan: Patxi Goenagaren omenez. Anuario del Seminario de Filología Vasca “Julio de Urquijo”*., 503–518. Euskal Herriko Unibertsitatea.
- Odriozola J.C. (2010). Euskararen aditz-unitate fraseologikoen deskribapena. Unibertsitateko katedra plazarako lehiaketa. Zientzia eta teknologia fakultatea.
- Oflazer K. (1994). Two-level description of Turkish morphology. *Literary and Linguistic Computing*, 9(2):137–148.
- Oflazer K., Özlem Çetonoglu eta Say B. (2004). Integrating morphology with multi-word expression processing in Turkish. *Second ACL Workshop on Multi-Word Expressions*, 64–71.
- Oihartzabal B. (2007). Basque light verb constructions. In Lakarra J. eta Hualde J. editoreak, *Trask Studies in Basque and historical linguistics in memory of R. L. Trask - R. L. Trasken oroitzapenetan ikerketak euskalaritzaz eta hizkuntzalaritza historikoaz. Anuario del Seminario de Filología Vasca Julio de Urquijo: International journal of Basque linguistics and philology*, 40(1–2) lib., 787–806. Euskal Herriko Unibertsitatea.
- Oihenart A., Mujika J.A. eta Altuna P. (2003). *Euskal atsotitzak eta neurtitzak. Proverbes et poesies basques. Proverbios y poesías vascas*. Euskaltzaindia.
- Oronoz M. (2009). *Euskarazko errore sintaktikoak detektatzeko eta zuzentzeko baliabideen garapena: datak, postposizio-lokuzioak eta komunztadura*. Doktore-tesia, Lengoia eta Sistema Informatikoak Saila. Euskal Herriko Unibertsitatea.
- Ortiz de Urbina J. (1989). *Parameters in the grammar of Basque*. Foris Publications, Dordrecht.

- Patrick J. eta Fletcher J. (2005). Classifying verb particle constructions by verb argument. *Proceedings of the Second ACL-SIGSEM Workshop on the Linguistic Dimensions of Prepositions and their Use in Computational Linguistics Formalisms and Applications*, 200–209, Colchester, Erresuma Batua.
- Pawley A. eta Syder F.H. (1983). Two puzzles for linguistic theory: nativelike selection and nativelike fluency. In Richards J. eta Schmidt R.W. editoreak, *Language and Communication*, 191–225. Longman, Londres.
- Pearce D. (2001). Synonymy in collocation extraction. *Proceedings of the NAACL 2001 Workshop on WordNet and Other Lexical Resources: Applications, Extensions and Customizations*, 41–46, Pittsburgh, Pennsylvania, Estatu Batua.
- Pecina P. (2008). *Lexical Association Measures*. Doktore-tesia, Charles University, Prague, Czech Republic.
- Pena J. (1999). Partes de la morfología. las unidades del análisis morfológico. In Bosque I. eta Demonte V. editoreak, *Gramática descriptiva de la lengua española*, 4305–4366. Espasa Calpé, Madrid.
- Peters A.M. (1983). *The units of language acquisition*. Cambridge Monographs and Texts in Applied Linguistics. Cambridge University Press.
- Pinker S. (1994). *The language instinct. How the mind creates language*. Harper Perennial Modern Classics.
- Pociello E. (2008). *Euskararen ezagutza-base lexikala: Euskal WordNet*. Doktore-tesia, Euskal Filologia Saila. Euskal Herriko Unibertsitatea.
- Pollard C. eta Sag I.A. (1994). *Head-Driven Phrase Structure Grammar*. Studies in Contemporary Linguistics. The University of Chicago Press, Chicago.
- Porto Dapena J.A. (2002). *Manual de técnica lexicográfica*. Arco Libros, Madrid.
- Quirk R. eta Greenbaum S. (1979). *A University Grammar of English*. Longman, London.

- Quirk R., Greenbaum S., Leech G. eta Svartvik J. (1985). *A Comprehensive Grammar of the English Language*. Longman, London.
- Quirk R. eta Mulholland J. (1968). Complex prepositions and related sequences. In Quirk R. editorea, *Essays on the English Language: medieval and modern*, 148–160. Longman, London.
- RAE (1982). *Esbozo de una Nueva Gramática de la Lengua Española*. Espasa Calpé, Madrid.
- RAE (2001). *Diccionario de la lengua española*. Real Academia Española.
- RAE (2009a). *Nueva gramática de la lengua española. Morfología y sintaxis I*. Real Academia Española.
- RAE (2009b). *Nueva gramática de la lengua española. Sintaxis II*. Real Academia Española.
- Roberts M. (1994). The science of idiom: a method of inquiry into the cognitive design of language. *Publicacion of the Modern Language Association of America*, 69:291–306.
- Robins R.H. (1971). *Lingüística general*. Gredos, Madrid.
- Rodríguez S. eta García Murga F. (2001). ‘Noun+Egin’ predicates in Basque. *Cuadernos de Lingüística del Instituto Universitario Ortega y Gaset*, VIII:37–51.
- Rodríguez Adrados F. (1974). *Lingüística estructural*. Gredos, Madrid.
- Sag I.A., Baldwin T., Bond F., Copestake A. eta Flickinger D. (2002). Multiword Expressions: a pain in the neck for NLP. *Proceedings of the Third International Conference on Intelligent Text Processing and Computational Linguistics (CICLING 2002)*, 1–15, Mexico D.F., Mexico.
- Sarasola I. (1985-1995). *Hauta-lanerako Euskal Hiztegia*. Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintziala, Donostia.
- Sarasola I. (1996). *Euskal Hiztegia*. Kutxa Gizarte- eta Kultur Fundazioa, Donostia.
- Sarasola I. (1997). *Euskara Batuaren Ajeak*. Alberdania, Irun.

- Savary A. (2000). *Recensement et description des mots composés - méthodes et applications*. Doktore-tesia, Université de Marne-la-Vallée.
- Savary A. (2005). A formalism for the computational morphology of multi-word units. *Archives of Control Sciences*, 15(3):437–449.
- Savary A. (2008). Computational inflection of multi-word units. A contrastive study of lexical approaches. *LiLT*, 1 Issue 2:1–53.
- Savary A. (2009). Multiflex: A multilingual finite-state tool for multi-word units. In Maneth S. editorea, *Implementation and Application of Automata*, 5642 lib. in serie *Lecture Notes in Computer Science*, 237–240. Springer.
- Schone P. eta Jurafsky D. (2001). Is knowledge-free induction of multiword unit dictionary headwords a solved problem? *Proceedings of the Sixth Conference on Empirical Methods in Natural Language Processing (EMNLP)*, 100–108, Hong Kong, Txina.
- Segond F. eta Breidt E. (1995). IDAREX: Formal Description of German and French Multi-Word Expressions with Finite State Technology. Barne-txostena, Rank Xerox Reaserch Center, Meylan, Frantzia.
- Segond F. eta Tapanainen P. (1995). Using a finite-state formalism to identify and generate multiword expressions. Barne-txostena, Rank Xerox Research Centre, Meylan, Frantzia.
- Shieber S.M. (1986). *An Introduction to Unification-Based Approaches to Grammar*. Number 4 in Lecture notes. Center for the Study of Language and Information (CSLI), Stanford.
- Silberztein M. (1993). *Dictionnaires électroniques eta analyse automatique de textes: Le système INTEX*. Masson, Paris.
- Silberztein M. (2000). INTEX: an FST toolbox. *Theoretical Computer Science*, 231(1):33–46.
- Silberztein M. (2005). Nooj’s dictionaries. *Proceedings of LTC’05*, Poznan, Polonia.
- Sinclair J. (1991). *Corpus, concordance and collocation*. Describing English Language. Oxford Universty Press, Oxford / New York.

- Sinclair J. (1995). *Collins Cobuild English Collocations*. Harper Collins, Londres / Glasgow.
- Smadja F. (1993). Retrieving collocations from text: Xtract. *Computational Linguistics*, 19(1):143–177.
- Smith L. (1925). *Words and Idioms*. Constable.
- Sporlerder C. eta Li L. (2009). Unsupervised recognition of literal and non-literal use of idiomatic expressions. *Proceedings of the 12th Conference of the EACL (EACL 2009)*, 754–762, Atenas, Grezia.
- Stevenson S., Fazly A. eta North R. (2004). Statistical measures of the semi-productivity of light verb constructions. *Proceedings of the Second ACL workshop on Multiword Expressions: Integrating Processing*, 1–8, Barcelona.
- Tapanainen P. (1996). *The Constraint Grammar parser CG-2*. Publications of the University of Helsinki, 27, Helsinki.
- Tuson J. (2000). *Dictionari de Lingüística*. Vox, Barcelona.
- Uribe-Etxebarria M. (1989). On noun incorporation in basque and some of its consequences in the phrase structure. Eskuizkribua. University of Connecticut.
- Urizar R., Alegria I., Odriozola J.C. eta Ezeiza N. (2009). Euskarazko hitz anitzeko unitate lexikalen tratamendu konputazionala. *Beñat Oihartzabali Gorazarre. Anuario del Seminario de Filología Vasca Julio Urquijo. XLIII:1-2*, 891–908. Euskal Herriko Unibertsitatea.
- Urizar R., Ezeiza N. eta Alegria I. (2000). Morphosyntactic structure of terms in Basque for automatic terminology extraction. *Proceedings of the Ninth EURALEX International Congress on Lexicography*, 373–382, Stuttgart (Alemania).
- Urkia M. (1997). *Euskal morfologiaren tratamendu informatikorantz*. Doktore-tesia, Filologia eta Historia-Geografia Fakultatea. Euskal Herriko Unibertsitatea.
- Urquijo J. (1919). *El refranero vasco. Tomo 1: Los refranes de Garibay*. Imprenta Martin, Mena y Comp., Donostia.

- UZEI (1982). *Hizkuntzalaritza Hiztegia*. Elkar, Donostia.
- Vadas D. eta Curran J. (2008). Parsing noun phrase structure with CCG. *Proceedings of the 46th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics: Human Language Technologies (ACL-08: HLT)*, 335–343, Columbus, Ohio.
- Villasante L. (1978). *Estudios de Sintaxis Vasca*. Aranzazu, Oñati.
- Villasante L. (1988). *Euskararen auziaz*. Editorial Franciscana Aranzazu, Oñati.
- Villavicencio A., Copestake A., Waldron B. eta Lambeau F. (2004). Lexical encoding of MWEs. *Second ACL Workshop on Multiword Expressions: Integration Processing*, 80–87.
- Voutilainen A. eta Tapanainen P. (1993). Ambiguity resolution in a reductionistic parser. *Proceedings of the sixth conference on European chapter of the Association for Computational Linguistics*, 394–403, Morristown, NJ, USA. Association for Computational Linguistics.
- Widdows D. eta Dorow B. (2005). Automatic extraction of idioms using graph analysis and asymmetric lexicosyntactic patterns. *Proceedings of the ACL 2005 Workshop on Deep Lexical Acquisition*, 48–56, Ann Arbor, Michigan.
- Wong-Fillmore L. (1979). Individual differences in second language acquisition. In Fillmore C.J., Kempler D. eta Wang W. editoreak, *Individual differences in language ability and language behavior*, 203–228. Academic Press.
- Wray A. (2002). *Formulaic Language and the Lexicon*. Cambridge University Press.
- Wulff S. (2008). *Rethinking idiomaticity: A Usage-based Approach*. Corpus and Discourse. Continuum, London – New York.
- Zabala A. (1985). *Esaera zaarren bilduma berria*. Auspoa, Tolosa. (bi liburuki).

- Zabala A. (1990). Hitzaurrea. *Ortik eta hemendik. Repertorio de locuciones del habla popular vasca, oral y escrita, en sus diversas variedades.*, 11–17. Labayru / Eusko Jaurlaritza, Bilbao.
- Zabala I. (1993). *Predikazioaren teoriak gramatika sortzailean (euskararen kasua)*. Doktore-tesia, Euskal Herriko Unibertsitatea., Gasteiz.
- Zabala I. (2004). Los predicados complejos en vasco. In Pérez Gaztelu E., Zabala I. eta Gràcia L. editoreak, *Las fronteras de la composición en lenguas románicas y en vasco*, 445–534. Universidad de Deusto.
- Zabala I. eta Odriozola J.C. (2004). Los complejos posposicionales en vasco. In Gaztelu E.P., Zabala I. eta Gracia L. editoreak, *Las Fronteras de la Composición*, 281–315. Deustuko Unibertsitatea, Donostia.
- Zamarripa P. (1913). *Manual del vascófilo*. Imp. y Enc. de José A. de Lerchundi, Bilbo.
- Zubiri I. eta Zubiri E. (2000). *Euskal Gramatika Osoa*. Didaktiker, Bilbo.
- Zuluaga A. (1975). La fijación fraseológica. *Thesaurus*, XXX:225–248.
- Zuluaga A. (1980). *Introducción al estudio de las expresiones fijas*. Studia Romanica et Linguistica 10. Verlag Peter D. Lang, Frankfurt.

eman ta zabal zazu

TESI-TXOSTENA
Euskal Filologian Doktore
titulua eskuratzeko aurkeztua

EUSKAL LOKUZIOEN TRATAMENDU KONPUTAZIONALA

Eranskinak

Egilea

Ruben Urizar Enbeita

Zuzendariak

Iñaki Alegria
Juan Carlos Odriozola

Donostia, 2012ko maiatza.

A. ERANSKINA

Analisietan erabiltzen diren laburtzapenak

Testu-hitzen analisietan —eta beraz, guk sortutako gramatiketan ere— erabiltzen diren etiketak laburtzapenen bidez ematen dira ezinbestean. Oro har, laburtzapenok ulertzeko gidatxoa duzu ondorengo hau.

Bada, hiru atal nagusitan banatuko ditugu etiketok. Hasteko, EDBLko etiketa-sistema azalduko dugu, eta ondoren, tokenizazioan ezarritako zenbait etiketa. Azkenik, funtzio sintaktikoak ikusiko ditugu.

Etiketen ondoan, bakoitzaren azalpena jarri dugu. Zenbait etiketen kasuan, adibideak ere gehitu ditugu letra etzanez (*zuhaitz*, *Donostia*).

Analisien formatu laburtuetan, oro har, ezaugarrien balioak azaltzen dira bakarrik, ezaugarria bera isilduz; adibidez `IZE` (izena) `KAT_IZE` (kategoria_izena) orde. Kasu gutxi batzuetan baina, ezaugarria eta balioa erantsirik ematen dira etiketan, adibidez `NUMS` (numero_singularra). Bada, horrelakoe-tan, beste zutabe bat gehitzea erabaki dugu, etiketok hizki grisez azalduz. Izan ere, analisi horietako informazioan oinarritzen gara gramatiketan, eta beraz, etiketa horiek erabiltzen ditugu erregeletan.

A.1 EDBLko etiketa-sistema

A.1.1 Katetoria lexikalak

Katetoria (KAT) eta azpikatetoria (AZP) nagusiak

IZE	ARR	Izen arrunta	<i>zuhaitz</i>
"	IZB	Pertsona-izen berezia	<i>Mikel</i>
"	LIB	Leku-izen berezia	<i>Donostia</i>
"	ZKI	Izen zenbakia	<i>hirua</i>
ADJ	ARR	Adjektibo arrunta	<i>handi, benetako</i>
"	GAL	Adjektibo galdetzailea	<i>nongo</i>
ADI	SIN	Aditz sinplea	<i>ekarri</i>
"	ADK	Aditz konposatua	<i>lo egin</i>
"	FAK	Aditz faktitiboa	<i>etorerrarazi</i>
ADB	ARR	Adberbio arrunta	<i>gaur, negarrez</i>
"	GAL	Adberbio galdetzailea	<i>noiz</i>
DET	ERKARR	Determinatzailea: erakusle arrunta	<i>hau</i>
"	ERKIND	Determinatzaile: erakusle indartua	<i>berori</i>
"	NOLARR	Det.: nolakotzaile arrunta	<i>edozein</i>
"	NOLGAL	Det.: nolakotzaile galdetzailea	<i>zein</i>
"	DZH	Det.: zenbatzaile zehaztua	<i>bi</i>
"	BAN	Det.: zenbatzaile banatzailea	<i>bina</i>
"	ORD	Det.: zenbatzaile ordinala	<i>bigarren</i>
"	DZG	Det.: zenbatzaile zehaztugabea	<i>zenbait</i>
"	ORO	Det.: zenbatzaile orokorra	<i>guzti</i>
IOR	PERARR	Pertsona-izenordain arrunta	<i>ni</i>
"	PERIND	Pertsona-izenordain indartua	<i>neu</i>
"	IZGMGB	Izenordain zehaztugabe mugagabea	<i>norbait</i>
"	IZGGAL	Izenordain zehaztugabe galdetzailea	<i>nor</i>
"	BIH	Izenordain bihurkaria	<i>-(r)en burua</i>
"	ELK	Izenordain elkarkaria	<i>elkar</i>
LOT	LOK	Loturazko lokailuak	<i>hala ere</i>
"	JNT	Loturazko juntagailua	<i>edo</i>
PRT	---	Partikula	<i>omen, ote</i>
ITJ	---	Interjekzioa	<i>alajaina</i>

BST --- Bestelakoa *baldin*

Kategoria lagungarriak (KAT)

ADL	Aditz laguntzailea	<i>du</i>
ADT	Aditz trinkoa	<i>dator</i>
SIG	Sigla	<i>EHU</i>
SNB	Sinboloa	<i>km, cm, g</i>
LAB	Laburdura	<i>etab.</i>

A.1.2 Kategoria morfologikoak

AMM	Aditz-mota morfema	<i>-tu, -t(z)e</i>
ASP	Aspektu-morfema	<i>Ø, -ko</i>
ATZ	Atzizki lexikala	<i>-pe</i>
AUR	Aurrizki lexikala	<i>ber-</i>
DEK	Deklinabide-morfema	<i>-aren</i>
ELI	Elipsia	<i>Ø</i>
ERL	Erlazio-atzizkia	<i>-(e)la</i>
GRA	Graduatzailea	<i>-ago</i>
MAR	Marratxoa	<i>-</i>

A.1.3 Morfologia-ezaugarriak

Kasu-markak (KAS)

ABL	Ablatiboa
ABS	Absolutiboa
ABU	Muga-adlatiboa
ABZ	Hurbiltze-adlatiboa
ALA	Adlatiboa
DAT	Datiboa
DES	Destinatiboa
DESK	Deskribatzailea
ERG	Ergatiboa
GEL	Genitibo leku-denborazkoa
GEN	Genitibo edutezkoa

INE	Inesiboa
INS	Instrumentala
MOT	Motibatiboa
PAR	Partitiboa
PRO	Prolatiboa
SOZ	Soziatiboa

Mugatasuna (MUG)

M	Mugatua	MUGM
MG	Mugagabea	MG

Numeroa (NUM)

S	Singularra	NUMS
P	Plurala	NUMP

Gradu maila (GRM)

KONP	Konparatiboa
SUP	Superlatiboa
GEHI	Gehiegizkoa

Aditz mota (ADM)

PART	Partizipioa
ADOIN	Aditz-oina
ADIZE	Aditz-izena

Aspektua (ASP)

BURU	Burutua
EZBURU	Burutugabea
GERO	Geroaldia
PNT	Puntukaria

Modu-denbora (MDN)

A1	Indikatibozko orainaldia	<i>naiz</i>
A2	Indikatibozko geroaldi arkaikoa	<i>naizateke</i>
A3	Subjuntibozko orainaldia	<i>nadi (n)</i>
A4	Subjuntibozko baldintza	<i>(ba)nadi</i>
A5	Ahalezko orainaldia	<i>naiteke</i>
B1	Indikatibozko lehenaldia	<i>nintzen</i>
B2	Indik. baldintza (ondorioa, orain-gero)	<i>nintzateke</i>
B3	Indik. baldintza (ondorioa, lehen)	<i>nintzatekeen</i>
B4	Indik. baldintza (aurrekoa)	<i>(ba)nintz</i>
B5A	Subjuntibozko lehenaldia	<i>nendin, zedin</i>
B5B	Subjuntibozko alegiazkoa	<i>ledi (n)</i>
B6	Subjuntibozko baldintza (lehenaldia)	<i>banendi</i>
B7	Ahalezko lehenaldia	<i>ninteke</i>
B8	Ahalezko lehenaldi urruna	<i>nintekeen</i>
C	Aginterazko orainaldia	<i>hadi</i>

NOR pertsona-ezaugarriak (NOR)

NI	Ni	NR_NI
HI	Hi	NR_HI
HURA	Hura	NR_HURA
GU	Gu	NR_GU
ZU	Zu	NR_ZU
ZUEK	Zuek	NR_ZUEK
HAIEK	Haiek	NR_HAIEK

NORI pertsona-ezaugarriak (NORI)

NIRI	Niri	NI_NIRI
HIRI	Hiri	NI_HIRI
HARI	Hari	NI_HARI
GURI	Guri	NI_GURI
ZURI	Zuri	NI_ZURI
ZUEI	Zuei	NI_ZUEI
HAIEI	Haiei	NI_HAIEI

NORK pertsona-ezaugarriak (NORK)

NIK	Nik	NK_NIK
HIK	Hik	NK_HIK
HARK	Hark	NK_HARK
GUK	Guk	NK_GUK
ZUK	Zuk	NK_ZUK
ZUEK-K	Zuek	NK_ZUEK-K
HAIEK-K	Haiek	NK_HAIEK-K

Menderagailuen erlazioak (ERL)

BALD	Baldintzakoa
DENB	Denborazkoa
ERLT	Erlatibozkoa
ESPL	Esplikatiboa
HELB	Helburuzkoa
KAUS	Kausazkoa
KONP	Konpletiboa
KONT	Kontzesiboa
MOD	Moduzkoa
MOD/DENB	Moduzkoa/Denborazkoa
MOS	Mendeko osagaia
ZHG	Zehargaldera

Lokailuen eta juntagailuen erlazioak (ERL)

AURK	Aurkaritzakoa
BALD	Baldintzazkoa
DENB	Denborazkoa
EMEN	Emendiozkoa
ESPL	Esplikatiboa
HAUT	Hautazkoa
KAUS	Kausazkoa
KONP	Konpletiboa
KONT	Kontzesiboa
MOD	Moduzkoa
ONDO	Ondoriozkoa

A.2 Tokenizazioan ezarritako etiketak

A.2.1 Puntuazio-markak

PUNT.PUNT	Puntua
PUNT.KOMA	Koma
PUNT.PUNT.KOMA	Puntu eta koma
PUNT.BI.PUNT	Bi puntu
PUNT.ESKL	Haridura-marka
PUNT.GALD	Galdera-marka
PUNT.HIRU	Eten-puntuak

A.2.2 Ortografia

HAS.MAI	Hasiera maiuskulaz
DEN.MAI	Dena maiuskulaz

A.3 Funtzio sintaktikoak

@ADLG	Adizlaguna
@BST	Bestelakoa
@GRAD>	Graduatzailea
@<IA	Eskuineko adjektiboa
@IA>	Ezkerreko adjektiboa
@ID>	Ezkerreko determinatzailea
@<ID	Eskuineko determinatzailea
@ITJ	Interjekzioa
@<IZLG	Eskuineko izenlaguna
@IZLG>	Ezkerreko izenlaguna
@+JADLAG.IZLG>	Aditz laguntzaile jokatua/Ezkerreko izenlaguna
@+JADLAG.MP	Aditz laguntzaile jokatua/Mendeko perpausa
@-JADLAG	Aditz laguntzaile jokatugabea
@-JADLAG.MP	Aditz laguntzaile jokatugabea/Mendeko perpausa

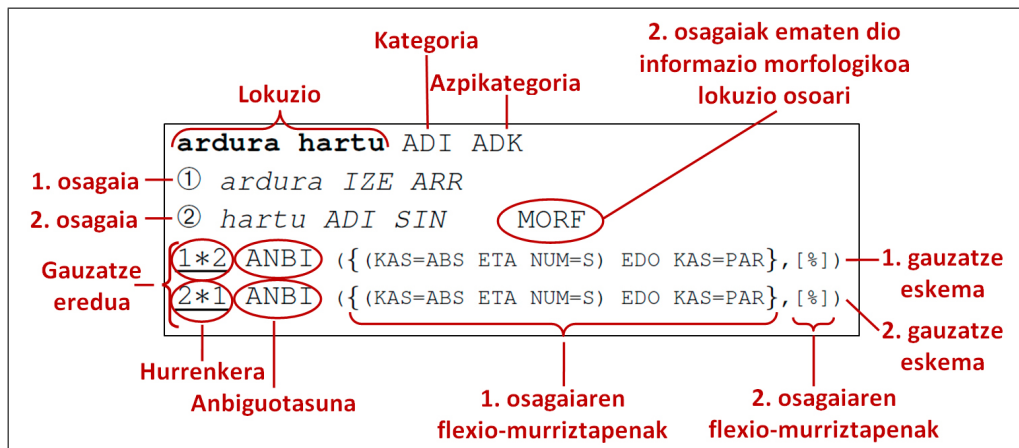
@+JADLAG_MP_ADLG	Aditz laguntzaile jokatu menpeko adizlaguna
@+JADLAG_MP_OBJ	Laguntzaile jokatu menpeko objektua
@+JADLAG_MP_SUBJ	Laguntzaile jokatu menpeko subjektua
@+JADNAG_IZLG>	Aditz nagusi jokatua/Ezkerreko izenlaguna
@+JADNAG	Aditz nagusi jokatua
@+JADNAG_MP	Aditz nagusi jokatua/Mendeko perpausa
@+JADNAG_MP_ADLG	Aditz nagusi jokatuari lotzen zaion erlazio- -atzizkia adizlagun funtzioaz
@+JADNAG_MP_OBJ	Aditz jokatu nagusiari lotzen zaion erlazio- -atzizkia objektu funtzioaz
@-JADNAG	Aditz nagusi jokatugabea
@-JADNAG_MP	Aditz nagusi jokatugabea, mendeko perpausa
@-JADNAG_MP_ADLG	Mendeko jokatugabea adizlagun Funtzioan
@-JADNAG_MP_IZLG>	Mendeko jokatugabea izenlagun Funtzioan
@-JADNAG_MP_OBJ	Ezjokatu nagusi mendeko objektua
@-JADNAG_MP_PRED	Predikatu funtzioa duen aditz nagusi ezjokatu mendeko
@-JADNAG_MP_SUBJ	Ezjokatu nagusi mendeko subjektua
@KM>	Kasua daraman formaren modifikatzailea
@LAB	Laburduren funtzioa
@LOK	Lokailua
@MP	Mendeko perpausa
@OBJ	Objektua
@PJ	Perpaus-juntadura (koordinazioa)
@PRED	Subjektu edo objektuaren osagarri predikatiboa
@PRT	Partikula
@SIGLA	Siglek duten funtzioa
@SINBOLOA	Sinboloek duten funtzioa
@SUBJ	Subjektua
@ZOBJ	Zeharkako objektua

B. ERANSKINA

EDBLn landuriko lokuzioak

Eranskinetako kapitulu honetan, EDBLn landuriko lokuzioen gehigarriak paratu ditugu. Batetik, B.1 atalean, lokuzioen hiztegi osoa ipini dugu modu irakurgarrian. EDBLtik esportatu dugu bertan landuriko lokuzio guztiei buruzko informazio adierazgarria, hots, sarrera eta bere kategoria azpikategoria, osagaiak eta euren kategoria azpikategoria, gauzatze-eskemak, anbiguotasuna, informazio morfologikoa zein osagaiak ematen dion lokuzio osoari...

Ostera, B.2 atalean, EDBLko lokuzio anbiguoak desanbiguatzeko gramatika paratu dugu osorik.

B.1 Irudia: EDBLko lokuzioen hiztegirako argibideak

B.1 EDBLn landuriko lokuzioen hiztegia

a bilda IZE ARR ① <i>a</i> IZE ARR ② <i>bildu</i> ADI SIN MORF 12 ZIUR ([−],{/ADM=PART/}) A eredu IZE ARR ① <i>a</i> IZE ARR ② <i>eredu</i> IZE ARR MORF 12 ZIUR ([−],[%]) a posteriori ADB ARR ① <i>a</i> IZE ARR ② <i>posteriori</i> HAOS MORF 12 ZIUR ([−],[%]) a priori ADB ARR ① <i>a</i> IZE ARR ② <i>priori</i> HAOS MORF 12 ZIUR ([−],[%]) ab aeterno ADB ARR ① <i>ab</i> HAOS ② <i>aeterno</i> HAOS MORF 12 ZIUR ([−],[%]) abantaila eraman ADI ADK ① <i>abantaila</i> IZE ARR ② <i>eraman</i> ADI SIN MORF 12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%}) 1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%}) 2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%}) abaroan egon ADI ADK ① <i>abaro</i> IZE ARR ② <i>egon</i> ADI SIN MORF 12 ZIUR ([−],[%]) 1+2 ANBI ([−],[%]) 2*1 ANBI ([−],[%]) abere xehe IZE ARR ① <i>abere</i> IZE ARR ② <i>xehe</i> ADJ ARR MORF 12 ZIUR ([−],[%]) Aberri Egun IZE IZB ① <i>aberri</i> IZE ARR ② <i>egun</i> IZE ARR MORF 12 ZIUR ([−],[%]) Abertzale Sozialisten Komiteak IZE LIB ① <i>abertzale</i> IZE ARR ② <i>sozialista</i> ADJ ARR ③ <i>komite</i> IZE ARR MORF 123 ZIUR ([−],[−],[%]) Abertzaleen Batasuna IZE LIB ① <i>abertzale</i> IZE ARR ② <i>batasun</i> IZE ARR MORF 12 ZIUR (HAS.MAI [−],HAS.MAI [NULL] EDO {NUM=S})	ad absurdum ADB ARR ① <i>ad</i> HAOS ② <i>absurdum</i> HAOS 12 ZIUR ([−],[−]) ad hoc ADB ARR ① <i>ad</i> HAOS ② <i>hoc</i> HAOS 12 ZIUR ([−],[−]) ad infinitum ADB ARR ① <i>ad</i> HAOS ② <i>infinitum</i> HAOS MORF 12 ZIUR ([−],[%]) ad libitum ADB ARR ① <i>ad</i> HAOS ② <i>libitum</i> HAOS MORF 12 ZIUR ([−],[%]) adarra jo ADI ADK ① <i>adar</i> IZE ARR ② <i>jo</i> ADI SIN MORF 12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%}) 1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%}) 2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%}) adi egon ADI ADK ① <i>adi</i> ADB ARR ② <i>egon</i> ADI SIN MORF 12 ZIUR ([−],[%]) 1+2 ANBI ([−],[%]) 2*1 ANBI ([−],[%]) adi-adi egon ADI ADK ① <i>adi-adi</i> ADB ARR ② <i>egon</i> ADI SIN MORF 12 ZIUR ([−],[%]) 1+2 ANBI ([−],[%]) 2*1 ANBI ([−],[%]) adin nagusiko ADJ ARR ① <i>adin</i> IZE ARR ② <i>nagusiko</i> ADJ ARR MORF 12 ZIUR ([−],{/NUM=S + KAS=GEL/}) adin txikiko ADJ ARR ① <i>adin</i> IZE ARR ② <i>txiki</i> ADJ ARR MORF 12 ZIUR ([−],{/KAS=GEL/}) aditz laguntzaile IZE ARR ① <i>aditz</i> IZE ARR ② <i>laguntzaile</i> ADJ ARR MORF 12 ZIUR ([−],[%]) aditza izan ADI ADK ① <i>aditze</i> IZE ARR ② <i>izan</i> ADI SIN MORF 1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN})

aditzea ukan ADI ADK

➡ lema: aditzea izan

① *aditze IZE ARR*

② *ukan ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA)})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA)})

aditzera eman ADI ADK

① *aditu ADI SIN*

② *eman ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

administrazio publiko IZE ARR

① *administrazio IZE ARR*

② *publiko ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

Administrazio Zerbitzuetako Pertsonal IZE IZB

➡ lema: Administrazio-Zerbitzuetako Pertsonal

① *administrazio IZE ARR*

② *zerbitzu IZE ARR*

③ *pertsonal IZE ARR MORF*

123 ZIUR ([−],[−],[%])

Administrazio-Zerbitzuetako Pertsonal IZE IZB

① *administrazio-zerbitzu IZE ARR*

② *pertsonal IZE ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

ados egon ADI ADK

① *ados ADB ARR*

② *egon ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

ados etorri ADI ADK

① *ados ADB ARR*

② *etorri ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

ados izan ADI ADK

① *ados ADB ARR*

② *izan ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([%],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])

1+2 ANBI ([%],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])

2*1 ANBI ([%],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])

ados jarri ADI ADK

① *ados ADB ARR*

② *jarri ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

ageri izan ADI ADK

① *ageri ADJ ARR*

② *izan ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO KAT=ADT})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO KAT=ADT})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{KAT=ADT})

ageri ukan ADI ADK

➡ lema: ageri izan

① *ageri ADJ ARR*

② *ukan ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))})

agiraka egin ADI ADK

① *agiraka ADB ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

agiri izan ADI ADK

➡ lema: ageri izan

① *agiri IZE ARR*

② *izan ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO KAT=ADT})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{KAT=ADT})

agiri ukan ADI FAK

➡ lema: ageri izan

① *agiri IZE ARR*

② *ukan ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))})

agur egin ADI ADK

① *agur IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

agur esan ADI ADK

① *agur IZE ARR*
 ② *esan ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])

ahaide nagusi IZE ARR
 ① *ahaide IZE ARR*
 ② *nagusi ADJ ARR MORF*
12 ZIUR ([−],[%])

ahal adina DET DZG
 ① *ahal IZE ARR*
 ② *adina ADB ARR*
12 ZIUR ([−],[−])

ahal adina ADB ARR
 ① *ahal IZE ARR*
 ② *adina ADB ARR MORF*
12 ZIUR ([−],[%])

ahal bezain ADB ARR
 ① *ahal IZE ARR*
 ② *bezain ADB ARR*
12 ZIUR ([−],[−])

ahal bezainbat ADB ARR
 ① *ahal IZE ARR*
 ② *bezainbat ADB ARR*
12 ZIUR ([−],[−])

ahal bezainbat DET DZG
 ① *ahal IZE ARR*
 ② *bezainbat DET DZG MORF*
12 ZIUR ([−],[%])

ahal bezala ADB ARR
 ① *ahal IZE ARR*
 ② *bezala ADB ARR*
12 ZIUR ([−],[−])

ahal bezalako ADJ ARR
 ① *ahal IZE ARR*
 ② *bezalako ADJ ARR MORF*
12 ZIUR ([−],[%])

ahal edin ADI ADK
 ➡ lema: ahal izan
 ① *ahal IZE ARR*
 ② **edin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−],[%])

ahal ezan ADI ADK
 ➡ lema: ahal izan
 ① *ahal IZE ARR*
 ② **ezan ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−],[%])

ahal izan ADI ADK
 ① *ahal IZE ARR*
 ② *izan ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−],[AZP=SIN])
12 ANBI ([−],[KAT=ADT])
2+1 ANBI ([−],[KAT=ADT])

ahal ukan ADI ADK
 ➡ lema: ahal izan
 ① *ahal IZE ARR*
 ② *ukan ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−],[AZP=SIN])
12 ANBI ([−],[KAT=ADT])
2+1 ANBI ([−],[KAT=ADT])

ahalak eta leherrak egin ADI ADK
 ① *ahal IZE ARR*
 ② *eta LOT JNT*
 ③ *leherrak HAOS*
 ④ *egin ADI SIN MORF*
1234 ZIUR ([−],[−],[−],[%])
123+4 ANBI ([−],[−],[−],[%])
4*123 ANBI ([−],[−],[−],[%])

ahalegin egin ADI ADK
 ① *ahalegin IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

ahalik eta BST
 ① *ahal IZE ARR*
 ② *eta LOT JNT*
12 ZIUR ([−],[−])

aharrausi egin ADI ADK
 ① *aharrausi IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

aho batez ADB ARR
 ① *aho IZE ARR*
 ② *bat DET DZH*
12 ZIUR ([−],[−])

aho betean ADB ARR
 ① *aho IZE ARR*
 ② *bete ADJ ARR*
12 ZIUR ({forma=aho EDO forma=ahoa},[−])

aho zabalik ADB ARR
 ① *aho IZE ARR*
 ② *zabalik ADB ARR*
12 ZIUR ([−],[−])

aho zabalka ADB ARR
 ① *aho IZE ARR*
 ② *zabalka HAOS*
12 ZIUR ([−],[−])

aholku eman ADI ADK
 ① *aholku IZE ARR*
 ② *eman ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

ahotan hartu ADI ADK

① *ahotan ADB ARR*

② *hartu ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

ahotik ahora ADB ARR

① *aho IZE ARR*

② *aho IZE ARR*

12 ZIUR ([−],[−])

ahoz aho ADB ARR

① *aho IZE ARR*

② *aho IZE ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[NULL] EDO {NUM=S + KAS=GEL/})

ahoz behera ADB ARR

① *aho IZE ARR*

② *behe IZE ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[/NUM=S + KAS=ALA/])

ahoz gora ADB ARR

① *aho IZE ARR*

② *gora ADB ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

aiduru egon ADI ADK

① *aiduru ADB ARR*

② *egon ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

aiduru gelditu ADI ADK

① *aiduru ADB ARR*

② *gelditu ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

aiher izan ADI ADK

① *aiher IZE ARR*

② *izan ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS

ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO KAT=ADT})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS

ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO KAT=ADT})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS

ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO KAT=ADT})

aingeru guardako IZE ARR

① *aingeru IZE ARR*

② *guarda IZE ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[/NUM=S + KAS=GEL/])

aintzakotzat eduki ADI ADK

① *aintzakotzat ADB ARR*

② *eduki ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

aintzakotzat eman ADI ADK

① *aintzakotzat ADB ARR*

② *eman ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

aintzakotzat hartu ADI ADK

① *aintzakotzat ADB ARR*

② *hartu ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

aintzat eduki ADI ADK

① *aintzat ADB ARR*

② *eduki ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

aintzat eman ADI ADK

① *aintzat ADB ARR*

② *eman ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

aintzat hartu ADI ADK

① *aintzat ADB ARR*

② *hartu ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

aipu izan ADI ADK

① *aipu IZE ARR*

② *izan ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA

(NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

1+2 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA

(NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

2*1 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA

(NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

aipu ukan ADI ADK

➡ lema: aipu izan

① *aipu IZE ARR*

② *ukan ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA

(NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

1+2 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA

(NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

2*1 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA

(NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

aire girotu IZE ARR

① *aire IZE ARR*

② *girotu ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−],[/ADM=PART/])

aireko armada IZE ARR
 ① *aire* IZE ARR
 ② *armada* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([−],[%])

aireko bidaia IZE ARR
 ① *aire* IZE ARR
 ② *bidaia* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([−],[%])

aireko garraio IZE ARR
 ① *aire* IZE ARR
 ② *garraio* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([−],[%])

aireko indar IZE ARR
 ① *aire* IZE ARR
 ② *indar* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([−],[%])

aita besoetako IZE ARR
 ① *aita* IZE ARR
 ② *besoetako* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([−],[%])

Aita Gure IZE IZB
 ① *aita* IZE ARR
 ② *gu* IOR PERARR MORF
12 ZIUR (HAS.MAI [−],[/KAS=GEN/])

Aita Jainko IZE IZB
 ① *aita* IZE ARR
 ② *jainko* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([−],HAS.MAI [%])

Aita Jaungoiko IZE IZB
 ① *aita* IZE ARR
 ② *jaungoiko* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([−],HAS.MAI [%])

aita ponteko IZE ARR
 ① *aita* IZE ARR
 ② *ponte* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([−],[/NUM=S + KAS=GEL/])

aita santu IZE ARR
 ① *aita* IZE ARR
 ② *santu* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([−],[%])

aitaren batean ADB ARR
 ① *aitaren* IZE ARR
 ② *bat* DET DZH
12 ZIUR ([−],[−])

aitaren egin ADI ADK
 ① *aitaren* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])

aitonen alaba IZE ARR
 ➤ lema: aitoren seme
 ① *aitona* IZE ARR

② *alaba* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([−],[%])

aitonen seme IZE ARR
 ➤ lema: aitoren seme
 ① *aitona* IZE ARR
 ② *seme* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([−],[%])

aitor egin ADI ADK
 ① *aitor* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])

aitor eman ADI ADK
 ① *aitor* IZE ARR
 ② *eman* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])

aitor izan ADI ADK
 ① *aitor* IZE ARR
 ② *izan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−],[AZP=SIN])
1+2 ANBI ([−],[AZP=SIN])
2*1 ANBI ([−],[AZP=SIN])

aitor ukan ADI ADK
 ➤ lema: aitor izan
 ① *aitor* IZE ARR
 ② *ukan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
1+2 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
2*1 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

aitoren alaba IZE ARR
 ① *aitoren* HAOS
 ② *alaba* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([−],[%])

aitoren seme IZE ARR
 ① *aitoren* HAOS
 ② *seme* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([−],[%])

aitzina eraman ADI ADK
 ① *aitzina* ADB ARR
 ② *eraman* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])

alaba besoetako IZE ARR
 ① *alaba* IZE ARR
 ② *besoetako* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([−],[%])

alaba ponteko IZE ARR

① *alaba* IZE ARR
 ② *ponte* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([-], { /NUM=S + KAS=GEL/ })

albora utzi ADI ADK
 ① *albo* IZE ARR
 ② *utzi* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-], [%])
1+2 ANBI ([-], [%])
2*1 ANBI ([-], [%])

aldare nagusi IZE ARR
 ① *aldare* IZE ARR
 ② *nagusi* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([-], [%])

alde bat ADB ARR
 ① *alde* IZE ARR
 ② *bat* DET DZH
12 ANBI ([-], [-])

alde bat utzi ADI ADK
 ① *alde* IZE ARR
 ② *bat* DET DZH
 ③ *utzi* ADI SIN MORF
123 ZIUR ([-], [-], [%])
12+3 ANBI ([-], [-], [%])
3*12 ANBI ([-], [-], [%])

alde batera LOT LOK
 ① *alde* IZE ARR
 ② *batera* ADB ARR
12 ANBI ([-], [-])

alde batera eta bestera ADB ARR
 ① *alde* IZE ARR
 ② *bat* DET DZH
 ③ *eta* LOT JNT
 ④ *beste* DET DZG
1234 ZIUR ([-], [-], [-], [-])

alde batera utzi ADI ADK
 ① *alde* IZE ARR
 ② *bat* DET DZH
 ③ *utzi* ADI SIN MORF
123 ZIUR ([-], [-], [%])
12+3 ANBI ([-], [-], [%])
3*12 ANBI ([-], [-], [%])

alde batetik LOT LOK
 ① *alde* IZE ARR
 ② *bat* DET DZH
12 ANBI ([-], [-])

alde batetik bestera ADB ARR
 ① *alde* IZE ARR
 ② *bat* DET DZH
 ③ *beste* DET DZG
123 ZIUR ([-], [-], [-])

alde egin ADI ADK
 ① *alde* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ANBI ([-], [%])

alde guztiz ADB ARR

① *alde* IZE ARR
 ② *guztiz* ADB ARR
12 ZIUR ([-], [-])

alde hemendik ITJ
 ① *alde* ITJ
 ② *hemen* ADB ARR
12 ZIUR ([-], [-])

alde zahar IZE ARR
 ① *alde* IZE ARR
 ② *zahar* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([-], [%])

aldean bertze ADB ARR
 ➡ lema: aldean beste
 ① *aldean* ADB ARR
 ② *bertze* DET DZG
12 ANBI ([-], [-])

aldean beste ADB ARR
 ① *alde* IZE ARR
 ② *beste* DET DZG
12 ANBI ([-], [-])

aldean eduki ADI ADK
 ① *aldean* ADB ARR
 ② *eduki* ADI SIN MORF
1*2 ANBI ([-], [%])
2*1 ANBI ([-], [%])

aldean eraman ADI ADK
 ① *aldean* ADB ARR
 ② *eraman* ADI SIN MORF
1*2 ANBI ([-], [%])
2*1 ANBI ([-], [%])

aldean izan ADI ADK
 ① *aldean* ADB ARR
 ② *izan* ADI SIN MORF
1*2 ANBI ([-], [AZP=SIN])
2*1 ANBI ([-], [AZP=SIN])

aldean ukan ADI ADK
 ➡ lema: aldean izan
 ① *alde* IZE ARR
 ② *ukan* ADI SIN MORF
1*2 ANBI ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
2*1 ANBI ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

Alderdi Sozialdemokrata IZE LIB
 ① *alderdi* IZE ARR
 ② *sozialdemokrata* ADJ ARR MORF
12 ZIUR (HAS.MAI [-], HAS.MAI [%])

alderen alde ADB ARR
 ① *alde* IZE ARR
 ② *alde* IZE ARR
12 ZIUR ([-], [-])

alderik alde ADB ARR
 ① *alde* IZE ARR

② *alde* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([*-*],[NULL] EDO {NUM=S + KAS=GEL})

aldez alde ADB ARR
 ① *alde* IZE ARR
 ② *alde* IZE ARR
12 ZIUR ([*-*],[*-*])

aldez aurreko ADJ ARR
 ① *alde* ADB ARR
 ② *aurreko* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([*-*],[*%*])

aldez aurretik ADB ARR
 ① *alde* IZE ARR
 ② *aurre* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([*-*},{/NUM=S + KAS=ABL/})

aldez beste ADB ARR
 ① *alde* IZE ARR
 ② *beste* ADB ARR MORF
12 ZIUR ([*-*],[*%*])

alde *edo* *molde* ADB ARR
 ① *alde* IZE ARR
 ② *edo* LOT JNT
 ③ *molde* IZE ARR
123 ZIUR ([*-*],[*-*],[*-*])

aldi bateko ADJ ARR
 ① *aldi* IZE ARR
 ② *bat* DET DZH MORF
12 ZIUR ([*-*},{/KAS=GEL/})

aldi baterako ADB ARR
 ① *aldi* IZE ARR
 ② *bat* DET DZH
12 ZIUR ([*-*],[*-*])

aldi batez ADB ARR
 ① *aldi* IZE ARR
 ② *bat* DET DZH
12 ZIUR ([*-*],[*-*])

aldi berean ADB ARR
 ① *aldi* IZE ARR
 ② *bera* DET ERKIND
12 ZIUR ([*-*],[*-*])

aldi bereko ADJ ARR
 ➤ lema: aldibereko
 ① *aldi* IZE ARR
 ② *bera* DET ERKIND MORF
12 ZIUR ([*-*},{/KAS=GEL/})

aldian aldian ADB ARR
 ➤ lema: aldian-aldian
 ① *aldi* IZE ARR
 ② *aldi* IZE ARR
12 ZIUR ([*-*],[*-*])

aldian aldiko ADJ ARR
 ① *aldi* IZE ARR
 ② *aldi* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([*-*},{/NUM=S + KAS=GEL/})

aldian behin ADB ARR
 ① *aldi* IZE ARR
 ② *behin* ADB ARR MORF
12 ZIUR ([*-*],[NULL] EDO {KAS=GEL})

aldiriko tren IZE ARR
 ① *aldiri* IZE ARR
 ② *tren* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([*-*],[*%*])

Alemaniano Errepublikako Federala IZE LIB
 ① *Alemania* IZE LIB
 ② *errepublika* IZE ARR
 ③ *federal* ADJ ARR MORF
123 ZIUR ([*-*],[*-*],[*%*])

Alfabetatze Euskalduntzeko Koordinakundea IZE LIB
 ① *alfabetatze* IZE ARR
 ② *euskalduntze* IZE ARR
 ③ *koordinakunde* IZE ARR MORF
123 ZIUR ([*-*],[*-*],[*%*])

alferrik galdu ADI ADK
 ① *alferrik* ADB ARR
 ② *galdu* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([*-*],[*%*])
1+2 ANBI ([*-*],[*%*])
2*1 ANBI ([*-*],[*%*])

algara egin ADI ADK
 ① *algara* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{*%*})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{*%*})

alma mater IZE ARR
 ① *alma* HAOS
 ② *mater* HAOS MORF
12 ZIUR ([*-*],[*%*])

alter ego IZE ARR
 ① *alter* HAOS
 ② *ego* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([*-*],[*%*])

alturako arrantza IZE ARR
 ① *altura* IZE ARR
 ② *arrantza* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([*-*],[*%*])

ama besoetako IZE ARR
 ① *ama* IZE ARR
 ② *besoetako* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([*-*],[*%*])

Ama Birjina IZE IZB
 ① *ama* IZE ARR
 ② *birjina* IZE ARR MORF
12 ZIUR (HAS.MAI [*-*],HAS.MAI [*%*])

ama ponteko IZE ARR
 ① *ama* IZE ARR
 ② *ponte* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([*-*},{/NUM=S + KAS=GEL/})

amen batean ADB ARR

① *amen* IZE ARR

② *bat* DET DZH

12 ZIUR ([−], [−])

amen egin ADI ADK

① *amen* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−], [%])

amen esan ADI ADK

① *amen* IZE ARR

② *esan* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−], [%])

1+2 ANBI ([−], [%])

2*1 ANBI ([−], [%])

Amerikako Estatu Batuak IZE LIB

➡ lema: Ameriketako Estatu Batuak

① *Amerika* IZE LIB

② *estatu* IZE ARR

③ *batu* ADJ ARR MORF

123 ZIUR ([−], [−], [%])

Ameriketako Estatu Batuak IZE LIB

① *Amerika* IZE LIB

② *estatu* IZE ARR

③ *batu* ADJ ARR MORF

123 ZIUR ([−], [−], [%])

amets egin ADI ADK

① *amets* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

amets gaizto IZE ARR

➡ lema: amesgaizto

① *amets* IZE ARR

② *gaizto* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−], [%])

amets izan ADI ADK

① *amets* IZE ARR

② *izan* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ([−], [AZP=SIN])

2*1 ANBI ([−], [AZP=SIN])

amets txar IZE ARR

① *amets* IZE ARR

② *txar* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−], [%])

amets ukan ADI ADK

➡ lema: amets izan

① *amets* IZE ARR

② *ukan* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

2*1 ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

Amnistiaren Aldeko Batzordea IZE LIB

① *amnistia* IZE ARR

② *aldeko* ADJ ARR

③ *batzorde* IZE ARR MORF

123 ZIUR ([−], [−], [%])

amona mantangorri IZE ARR

① *amona* IZE ARR

② *mantangorri* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−], [%])

amore eman ADI ADK

① *amore* IZE ARR

② *eman* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

Andre Maria IZE IZB

① *andre* IZE ARR

② *Maria* IZE IZB MORF

12 ZIUR (HAS_MAI [−], [%])

angelu zuzen IZE ARR

① *angelu* IZE ARR

② *zuzen* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−], [%])

antza denez LOT LOK

① *antz* IZE ARR

② *da* ADT

12 ZIUR ([−], [−])

apaiz nagusi IZE ARR

① *apaiz* IZE ARR

② *nagusi* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−], [%])

aparatu elektriko IZE ARR

① *aparatu* IZE ARR

② *elektriko* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−], [%])

apur bat DET DZH

① *apur* IZE ARR

② *bat* DET DZH MORF

12 ZIUR ([−], [%])

apustu egin ADI ADK

① *apustu* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

ardo beltz IZE ARR

① *ardo* IZE ARR

② *beltz* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−], [%])

ardo gozo IZE ARR

① *ardo* IZE ARR

② *gozo* ADJ ARR MORF

12 ANBI ([−], [%])

ardo zuri IZE ARR

① *ardo* IZE ARR

② *zuri* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

ardura hartu ADI ADK

① *ardura IZE ARR*

② *hartu ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

ardura izan ADI ADK

① *ardura IZE ARR*

② *izan ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA) EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])

2*1 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA) EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN})

ardura ukan ADI ADK

↳ lema: ardura izan

① *ardura IZE ARR*

② *ukan ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORK=HARK ETA NOR=HURA)})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORK=HARK ETA NOR=HURA)})

are ere ADB ARR

① *are ADB ARR*

② *ere LOT LOK*

12 ZIUR ([−],[−])

are eta BST

① *are ADB ARR*

② *eta LOT JNT*

12 ZIUR ([−],[−])

are gehiago LOT LOK

① *are ADB ARR*

② *gehiago DET DZG*

12 ZIUR ([−],[−])

are gutxiago LOT LOK

① *are ADB ARR*

② *gutxiago DET DZG*

12 ZIUR ([−],[−])

arean bai IOR IZGMGB

① *arean ADB ARR*

② *bai PRT*

12 ZIUR ([−],[−])

arean ez IOR IZGMGB

① *arean ADB ARR*

② *ez PRT*

12 ZIUR ([−],[−])

arestiz gero ADB ARR

① *arestiz HAOS*

② *gero ADB ARR*

12 ZIUR ([−],[−])

argi egin ADI ADK

① *argi IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

argi egon ADI ADK

① *argi ADB ARR*

② *egon ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

argi eta garbi ADB ARR

① *argi ADB ARR*

② *eta LOT JNT*

③ *garbi ADB ARR*

123 ZIUR ([−],[−],[−])

argitara eman ADI ADK

① *argi IZE ARR*

② *eman ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

ari izan ADI ADK

① *ari HAOS*

② *izan ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−],[AZP=SIN EDO KAT=ADT])

1+2 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO KAT=ADT])

2*1 ANBI ([−],[KAT=ADT])

ari ukan ADI ADK

↳ lema: ari izan

① *ari HAOS*

② *ukan ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[KAT=ADT])

arnasa bota ADI ADK

① *arnasa IZE ARR*

② *bota ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

arnasa hartu ADI ADK

① *arnasa IZE ARR*

② *hartu ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

Aro Moderno IZE IZB

① *aro IZE ARR*

② *moderno ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

arra bete IZE ARR

① *arra IZE ARR*

② *bete ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

arrano beltz IZE ARR
 ① *arrano* IZE ARR
 ② *beltz* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([−], [%])

arratsalde on ITJ
 ① *arratsalde* IZE ARR
 ② *on* ADJ ARR
12 ANBI ([−], [−])

arren egin ADI ADK
 ① *arren* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−], [%])

arte eder IZE ARR
 ① *arte* IZE ARR
 ② *eder* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([−], [%])

aski izan ADI ADK
 ① *aski* ADB ARR
 ② *izan* ADI SIN MORF
1*2 ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
2*1 ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

aski ukan ADI ADK
 ➡ lema: aski izan
 ① *aski* ADB ARR
 ② *ukan* ADI SIN MORF
1*2 ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
2*1 ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

askoz ere BST
 ① *askoz* ADB ARR
 ② *ere* LOT LOK
12 ZIUR ([−], [−])

askozaz ere BST
 ① *askozaz* ADB ARR
 ② *ere* LOT LOK
12 ZIUR ([−], [−])

aspaldiko partez ADB ARR
 ① *aspaldi* ADB ARR
 ② *partez* IZE ARR
12 ZIUR ([−], [−])

aste bete IZE ARR
 ① *aste* IZE ARR
 ② *bete* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([−], [%])

Aste Nagusia IZE IZB
 ① *aste* IZE ARR
 ② *nagusia* ADJ ARR MORF
12 ZIUR (HAS-MAI [−], HAS-MAI [%])

Aste Santu IZE IZB
 ① *aste* IZE ARR
 ② *santu* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−], [%])

astegun buruzuri IZE ARR
 ① *astegun* IZE ARR
 ② *buruzuri* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([−], [%])

asurantzaz hartu ADI ADK
 ① *asurantzaz* IZE ARR
 ② *hartu* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

atoian eraman ADI ADK
 ① *atoi* IZE ARR
 ② *eraman* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−], [%])
1+2 ANBI ([−], [%])
2*1 ANBI ([−], [%])

atseden hartu ADI ADK
 ① *atseden* IZE ARR
 ② *hartu* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

atsegin egin ADI ADK
 ① *atsegin* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ANBI ([−], [%])

atsegin eman ADI ADK
 ① *atsegin* IZE ARR
 ② *eman* ADI SIN MORF
1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

atsegin hartu ADI ADK
 ① *atsegin* IZE ARR
 ② *hartu* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

atsegin izan ADI ADK
 ① *atsegin* ADJ ARR
 ② *izan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA) EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA) EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA) EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])

atsegin ukan ADI ADK
 ➡ lema: atsegin izan
 ① *atsegin* ADJ ARR
 ② *ukan* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS
ETA MUG=MG))}), [AZP=SIN EDO (KAT=ADI ETA EZ(NORI) ETA (EZ
FORMA=hau))])
12 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS
ETA MUG=MG))}), [FORMA=hau])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS
ETA MUG=MG))}), [AZP=SIN EDO (KAT=ADI ETA EZ(NORI))])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS
ETA MUG=MG))}), [AZP=SIN EDO (KAT=ADI ETA EZ(NORI))])

atsekabe eman ADI ADK

① *atsekabe IZE ARR*
 ② *eman ADI SIN* MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=S)
EDO KAS=PAR}, [%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=S)
EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=S)
EDO KAS=PAR}, [%])

atsekabe hartu ADI ADK

① *atsekabe IZE ARR*
 ② *hartu ADI SIN* MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=S)
EDO KAS=PAR}, [%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=S)
EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=S)
EDO KAS=PAR}, [%])

atxilo eramán ADI ADK

① *atxilo IZE ARR*
 ② *eraman ADI SIN* MORF

12 ZIUR ([-, [%])
1+2 ANBI ([-, [%])
2*1 ANBI ([-, [%])

atximur egin ADI ADK

① *atximur IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN* MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

atximurka egin ADI ADK

① *atximurka ADB ARR*
 ② *egin ADI SIN* MORF

12 ZIUR ([-, [%])
1+2 ANBI ([-, [%])
2*1 ANBI ([-, [%])

atzekoz aurrera ADB ARR

① *atze IZE ARR*
 ② *aurre IZE ARR* MORF
12 ZIUR ([-, {/NUM=S + KAS=ALA/})

atzera egin ADI ADK

① *atzera ADB ARR*
 ② *egin ADI SIN* MORF

12 ZIUR ([-, [%])
1+2 ANBI ([-, [%])
2*1 ANBI ([-, [%])

atzera eta aurrera ADB ARR

① *atzera ADB ARR*
 ② *eta LOT JNT*
 ③ *aurre IZE ARR*
123 ZIUR ([-, [-], [-])

atzera jo ADI ADK

① *atzera ADB ARR*
 ② *jo ADI SIN* MORF

12 ZIUR ([-, [%])
1+2 ANBI ([-, [%])
2*1 ANBI ([-, [%])

aurka egin ADI ADK

① *aurka IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN* MORF

1+2 ANBI ([-, [%])
2*1 ANBI ([-, [%])

aurpegi eman ADI ADK

① *aurpegi IZE ARR*
 ② *eman ADI SIN* MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=S)
EDO KAS=PAR}, [%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=S)
EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=S)
EDO KAS=PAR}, [%])

aurpegira bota ADI ADK

① *aurpegi IZE ARR*
 ② *bota ADI SIN* MORF
1+2 ANBI ([-, [%])
2*1 ANBI ([-, [%])

aurpegira eman ADI ADK

① *aurpegi IZE ARR*
 ② *eman ADI SIN* MORF

12 ZIUR ([-, [%])
1+2 ANBI ([-, [%])
2*1 ANBI ([-, [%])

aurre egin ADI ADK

① *aurre IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN* MORF

12 ZIUR ([-, [%])
1+2 ANBI ([-, [%])
2*1 ANBI ([-, [%])

aurre eman ADI ADK

① *aurre IZE ARR*
 ② *eman ADI SIN* MORF

12 ZIUR ([-, [%])
1+2 ANBI ([-, [%])
2*1 ANBI ([-, [%])

aurrea hartu ADI ADK

① *aurre IZE ARR*
 ② *hartu ADI SIN* MORF

12 ZIUR ([-, [%])
1+2 ANBI ([-, [%])
2*1 ANBI ([-, [%])

aurrera atera ADI ADK

① *aurre IZE ARR*

② *atera ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

aurrera egin ADI ADK

① *aurre IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

aurrera eraman ADI ADK

① *aurre IZE ARR*

② *eraman ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

aurrera eroan ADI ADK

① *aurre IZE ARR*

② *eroan ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

aurrera jo ADI ADK

① *aurrera ADB ARR*

② *jo ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

aurrez aurre ADB ARR

① *aurrez ADB ARR*

② *aurre IZE ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[NULL] EDO {NUM=S + KAS=GEL})

aurrez ikusi ADI ADK

① *aurrez ADB ARR*

② *ikusi ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

ausiki egin ADI ADK

① *ausiki IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

auskan egin ADI ADK

① *auska IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

autonomi elkarte IZE ARR

➡ lema: autonomia-elkarte

① *autonomia IZE ARR*

② *elkarte IZE ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

autonomi erkidego IZE ARR

➡ lema: autonomia-erkidego

① *autonomia IZE ARR*

② *erkidego IZE ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

autonomi estatutu IZE ARR

➡ lema: autonomia-estatutu

① *autonomia IZE ARR*

② *estatutu IZE ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

autonomi garapen IZE ARR

➡ lema: autonomia-garapen

① *autonomia IZE ARR*

② *garapen IZE ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

Auzitegi Konstituzionala IZE LIB

① *auztegi IZE ARR*

② *konstituzional ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

axola izan ADI ADK

① *axola IZE ARR*

② *izan ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA) EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])

1+2 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA) EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])

2*1 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA) EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},[AZP=SIN])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},[AZP=SIN])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},[AZP=SIN])

axola ukan ADI ADK

➡ lema: axola izan

① *axola IZE ARR*

② *ukan ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA) EDO (KAT=ADT ETA NORI=*) ETA NORK=HARK ETA NOR=HURA])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA) EDO (KAT=ADT ETA NORI=*) ETA NORK=HARK ETA NOR=HURA])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA) EDO (KAT=ADT ETA NORI=*) ETA NORK=HARK ETA NOR=HURA])

azido desoxirribonukleiko IZE ARR

① *azido IZE ARR*

② *desoxirribonukleiko ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

azido erribonukleiko IZE ARR

① *azido IZE ARR*

② *erribonukleiko ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

azido uri IZE ARR

① *azido IZE ARR*

② *uri ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

azienda beltz IZE ARR

- ① *azienda* IZE ARR
 ② *beltz* ADJ ARR MORF
 12 ZIUR ([−],[%])

azienda gorri IZE ARR

- ① *azienda* IZE ARR
 ② *gorri* ADJ ARR MORF
 12 ZIUR ([−],[%])

azienda larri IZE ARR

- ① *azienda* IZE ARR
 ② *larri* ADJ ARR MORF
 12 ZIUR ([−],[%])

azienda xehe IZE ARR

- ① *azienda* IZE ARR
 ② *xehe* ADJ ARR MORF
 12 ZIUR ([−],[%])

azienda zuri IZE ARR

- ① *azienda* IZE ARR
 ② *zuri* ADJ ARR MORF
 12 ZIUR ([−],[%])

azken afari IZE ARR

- ① *azken* IZE ARR
 ② *afari* IZE ARR MORF
 12 ANBI ([−],[NULL] EDO {NUM=S})

azken aldi IZE ARR

- ➡ lema: azkenaldi
 ① *azken* IZE ARR
 ② *aldi* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([−],[%])

azken batean LOT LOK

- ① *azken* DET ORD
 ② *bat* DET DZH
 12 ZIUR ([−],[−])

azken buruan LOT LOK

- ① *azken* DET ORD
 ② *buru* IZE ARR
 12 ZIUR ([−],[−])

azken finean LOT LOK

- ① *azken* DET ORD
 ② *fin* IZE ARR
 12 ZIUR ([−],[−])

azken hats IZE ARR

- ① *azken* DET ORD
 ② *hats* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([−],[%])

azken nahi IZE ARR

- ① *azken* DET ORD
 ② *nahi* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([−],[%])

azkeneko afari IZE ARR

- ① *azkeneko* ADJ ARR
 ② *afari* IZE ARR MORF
 12 ANBI ([−],[NULL] EDO {NUM=S})

azpiak atera ADI ADK

- ① *azpi* IZE ARR
 ② *atera* ADI SIN MORF
 12 ZIUR ([−],[%])
 1+2 ANBI ([−],[%])
 2*1 ANBI ([−],[%])

azpiak egin ADI ADK

- ① *azpi* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
 12 ZIUR ([−],[%])

azpiak jan ADI ADK

- ① *azpi* IZE ARR
 ② *jan* ADI SIN MORF
 12 ZIUR ([−],[%])
 1+2 ANBI ([−],[%])
 2*1 ANBI ([−],[%])

azpian hartu ADI ADK

- ① *azpi* IZE ARR
 ② *hartu* ADI SIN MORF
 1*2 ANBI ([−],[%])
 2*1 ANBI ([−],[%])

azpiko arropa IZE ARR

- ① *azpi* IZE ARR
 ② *arropa* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([−],[%])

azpiko gona IZE ARR

- ① *azpi* IZE ARR
 ② *gona* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([−],[%])

azpikoz gora ADB ARR

- ① *azpi* IZE ARR
 ② *gora* ADB ARR MORF
 12 ZIUR ([−],[NULL] EDO {KAS=GEL})

azpitik eduki ADI ADK

- ① *azpi* IZE ARR
 ② *eduki* ADI SIN MORF
 12 ZIUR ([−],[%])
 1+2 ANBI ([−],[%])
 2*1 ANBI ([−],[%])

B eredu IZE ARR

- ① *b* IZE ARR
 ② *eredu* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([−],[%])

baba txiki IZE ARR

- ① *baba* IZE ARR
 ② *txiki* ADJ ARR MORF
 12 ZIUR ([−],[%])

Babes Zibila IZE LIB

- ① *babes* IZE ARR
 ② *zibil* ADJ ARR MORF
 12 ZIUR (HAS.MAI [−],HAS.MAI [%])

badaezpada ere ADB ARR

- ① *badaezpada* ADB ARR
 ② *ere* LOT LOK

12 ZIUR ([-], [-])

bai eta ere LOT JNT

① *bai* PRT

② *eta* LOT JNT

③ *ere* LOT LOK

12*3 ZIUR ([-], [-], [-])

bai zera ITJ

① *bai* PRT

② *zer* IZE ARR

12 ZIUR ([-], [-])

baimena eman ADI ADK

① *baimen* IZE ARR

② *eman* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

bainua hartu ADI ADK

① *bainu* IZE ARR

② *hartu* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

baita ere LOT JNT

① *baita* LOT JNT

② *ere* LOT LOK

1*2 ZIUR ([-], [-])

baita zera ere ITJ

① *baita* LOT JNT

② *zer* IZE ARR

③ *ere* LOT LOK

123 ZIUR ([-], [-], [-])

baizik eta LOT JNT

① *baizik* LOT JNT

② *eta* LOT JNT

12 ZIUR ([-], [-])

bakar batzuk DET DZG

① *bakar* ADJ ARR

② *batzuk* DET DZG MORF

12 ZIUR ([-], [%])

bakarren bat DET DZG

① *bakar* ADJ ARR

② *bat* DET DZH MORF

12 ZIUR ([-], [%])

bakarren batzuk DET DZG

① *bakar* ADJ ARR

② *batzuk* DET DZG MORF

12 ZIUR ([-], [%])

bakeak egin ADI ADK

① *bake* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([-], [%])

1+2 ANBI ([-], [%])

2*1 ANBI ([-], [%])

bakean utzi ADI ADK

① *bake* IZE ARR

② *utzi* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([-], [%])

1+2 ANBI ([-], [%])

2*1 ANBI ([-], [%])

baketan utzi ADI ADK

↳ lema: bakean utzi

12 ZIUR ([-], [%])

1+2 ANBI ([-], [%])

2*1 ANBI ([-], [%])

baldin eta LOT LOK

① *baldin* LOT LOK

② *eta* LOT JNT

12 ZIUR ([-], [-])

bale ontzi IZE ARR

↳ lema: baleontzi

① *balea* IZE ARR

② *ontzi* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([-], [%])

bale untzi IZE ARR

↳ lema: baleontzi

① *bale* IZE ARR

② *untzi* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([-], [%])

Balio Erantsi Gordin IZE IZB

① *balio* IZE ARR

② *erantsi* ADI SIN

③ *gordin* ADJ ARR MORF

123 ZIUR ([-], [-], [%])

Balio Erantsi Neto IZE IZB

① *balio* IZE ARR

② *erantsi* ADI SIN

③ *neto* ADJ ARR MORF

123 ZIUR ([-], [-], [%])

Balio Erantsiaren gaineko Zerga IZE IZB

① *balio* IZE ARR

② *erantsi* ADI SIN

③ *gaineko* ADJ ARR

④ *zerga* IZE ARR MORF

1234 ZIUR ([-], [-], [-], [%])

balio izan ADI ADK

① *balio* IZE ARR

② *izan* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ([-], [AZP=SIN])

2*1 ANBI ([-], [AZP=SIN])

balio ukan ADI ADK

↳ lema: balio izan

① *balio* IZE ARR

② *ukan* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

2*1 ANBI ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

Baltzu Mugatua IZE IZB① *baltzu* IZE ARR② *mugatu* ADJ ARR MORF12 ZIUR (HAS_MAI [-],HAS_MAI [NULL] EDO {NUM=S})**bana bertze** ADB ARR① *bat* DET DZH② *bertze* ADB ARR MORF12 ZIUR ([-],[%])**Banku Mundiala** IZE LIB

➡ lema: Munduko Bankua

① *banku* IZE ARR② *mundial* ADJ ARR MORF12 ZIUR (HAS_MAI [-],HAS_MAI [NULL] EDO {NUM=S})**Banku Nazionala** IZE LIB① *banku* IZE ARR② *nazional* ADJ ARR MORF12 ZIUR (HAS_MAI [-],HAS_MAI [%])**barau egin** ADI ADK① *barau* IZE ARR② *egin* ADI SIN MORF12 ZIUR ([-],[%])1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})**barka eskatu** ADI ADK① *barka* IZE ARR② *eskatu* ADI SIN MORF12 ZIUR ([-],[%])1+2 ANBI ([-],[%])2*1 ANBI ([-],[%])**barka eske** ADB ARR① *barka* IZE ARR② *eske* ADB ARR12 ZIUR ([-],[-])**barne hartu** ADI ADK① *barne* IZE ARR② *hartu* ADI SIN MORF12 ZIUR ([-],[%])**Barne Produktu Garbi** IZE ARR

➡ lema: Barne-Produktu Garbi

① *barne* IZE ARR② *produktu* IZE ARR③ *garbi* ADJ ARR MORF123 ZIUR ([-],[-],[%])**Barne Produktu Gordin** IZE ARR

➡ lema: Barne-Produktu Gordin

① *barne* IZE ARR② *produktu* IZE ARR③ *gordin* ADJ ARR MORF123 ZIUR ([-],[-],[%])**Barne Produktu Neto** IZE ARR

➡ lema: Barne-Produktu Neto

① *barne* IZE ARR② *produktu* IZE ARR③ *neto* ADJ ARR MORF123 ZIUR ([-],[-],[%])**Barne-Produktu Garbi** IZE ARR① *barne-produktu* IZE ARR② *garbi* ADJ ARR MORF12 ZIUR ([-],[%])**Barne-Produktu Gordin** IZE ARR① *barne-produktu* IZE ARR② *gordin* ADJ ARR MORF12 ZIUR ([-],[%])**Barne-Produktu Neto** IZE ARR① *barne-produktu* IZE ARR② *neto* ADJ ARR MORF12 ZIUR ([-],[%])**barnez barne** ADB ARR① *barne* IZE ARR② *barne* IZE ARR MORF12 ZIUR ([-],[NULL] EDO {NUM=S + KAS=GEL})**barre egin** ADI ADK① *barre* IZE ARR② *egin* ADI SIN MORF1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})**barre eragin** ADI ADK① *barre* IZE ARR② *eragin* ADI SIN MORF12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})**barrenez barren** ADB ARR① *barren* IZE ARR② *barren* IZE ARR12 ZIUR ([-],[-])**barrengo elastiko** IZE ARR① *barrengo* ADJ ARR② *elastiko* IZE ARR MORF12 ZIUR ([-],[%])**barruko elastiko** IZE ARR① *barru* IZE ARR② *elastiko* IZE ARR MORF12 ZIUR ([-],[%])**barruko jantzi** IZE ARR① *barru* IZE ARR② *jantzi* IZE ARR MORF12 ZIUR ([-],[%])**Barruko Mediku Egoiliar** IZE ARR① *barru* IZE ARR② *mediku* IZE ARR③ *egoiliar* IZE ARR MORF123 ZIUR ([-],[-],[%])**bat edo bat** IOR IZGMGB① *bat* DET DZH② *edo* LOT JNT③ *bat* DET DZH MORF

123 ZIUR ([-], [-], [%])

bat edo beste DET DZG
 ① bat DET DZH
 ② edo LOT JNT
 ③ beste DET DZG MORF
123 ANBI ([%], [-], [%])

bat egin ADI ADK
 ① bat DET DZH
 ② egin ADI SIN MORF
12 ANBI ([-], [%])

bat ere ADB ARR
 ① bat DET DZH
 ② ere LOT LOK
12 ANBI ([-], [-])

bat etorri ADI ADK
 ① bat DET DZH
 ② etorri ADI SIN MORF
1*2 ANBI ([-], [%])
2*1 ANBI ([-], [%])

bataz beste ADB ARR
 ➡ lema: batez beste
 ① bat DET DZH
 ② beste DET DZG
12 ZIUR ([-], [-])

bataz besteko IZE ARR
 ➡ lema: batez besteko
 ① bat DET DZH
 ② beste DET DZG MORF
12 ZIUR ([-], {/KAS=GEL/})

bataz besteko ADJ ARR
 ➡ lema: batez besteko
 ① bat DET DZH
 ② beste DET DZG MORF
12 ZIUR ([-], {/KAS=GEL/})

baten bat IOR IZGMGB
 ① bat DET DZH
 ② bat DET DZH MORF
12 ZIUR ([-], [%])

baten batzuk IOR IZGMGB
 ① bat DET DZH
 ② batzuk DET DZG MORF
12 ZIUR ([-], [%])

batera eta bestera ADB ARR
 ① batera ADB ARR
 ② eta LOT JNT
 ③ bestera ADB ARR
123 ANBI ([-], [-], [-])

batera etorri ADI ADK
 ① batera ADB ARR
 ② etorri ADI SIN MORF
1*2 ANBI ([-], [%])
2*1 ANBI ([-], [%])

batetik bestera ADB ARR

① bat DET DZH
 ② beste DET DZG MORF
12 ANBI ([-], {/NUM=S + KAS=ALA/})

batez beste ADB ARR
 ① bat DET DZH
 ② beste DET DZG
12 ZIUR ([-], [-])

batez besteko IZE ARR
 ① bat DET DZH
 ② beste DET DZG MORF
12 ZIUR ([-], {/KAS=GEL/})

batez besteko ADJ ARR
 ① bat DET DZH
 ② beste DET DZG MORF
12 ZIUR ([-], {/KAS=GEL/})

batez ere LOT LOK
 ① bat DET DZH
 ② ere LOT LOK
12 ZIUR ([-], [-])

batik bat LOT LOK
 ① bat DET DZH
 ② bat DET DZH
12 ZIUR ([-], [-])

Batxilergo Balioaniztun Bateratua IZE IZB
 ① batxilergo IZE ARR
 ② balioaniztun ADJ ARR
 ③ bateratu ADI SIN MORF
123 ZIUR ([-], [-], {/ADM=PART/})

Batzar Nagusiak IZE LIB
 ① batzar IZE ARR
 ② nagusi ADJ ARR MORF
12 ZIUR (HAS-MAI [-], HAS-MAI [NULL] EDO {NUM=P})

batzar orokor IZE ARR
 ① batzar IZE ARR
 ② orokor ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([-], [%])

batzuen batzuk IOR IZGMGB
 ① batzuk DET DZG
 ② batzuk DET DZG MORF
12 ZIUR ([-], [%])

baxurako arrantza IZE ARR
 ① baxura IZE ARR
 ② arrantza IZE ARR MORF
12 ZIUR ([-], [%])

bazter utzi ADI ADK
 ① bazter IZE ARR
 ② utzi ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-], [%])

bazterrean utzi ADI ADK
 ① bazter IZE ARR
 ② utzi ADI SIN MORF
1*2 ANBI ([-], [%])
2*1 ANBI ([-], [%])

bazterrera eman ADI ADK

① *bazter IZE ARR*
 ② *eman ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])

bazterrera utzi ADI ADK

① *bazter IZE ARR*
 ② *utzi ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])

begi bistatik galdu ADI ADK

↳ lema: begi-bistatik galdu

① *begi IZE ARR*
 ② *bista IZE ARR*
 ③ *galdu ADI SIN MORF*
123 ZIUR ([−],[−],[%])
12+3 ANBI ([−],[−],[%])
3*12 ANBI ([−],[−],[%])

begi bistatik kendu ADI ADK

↳ lema: begi-bistatik kendu

① *begi IZE ARR*
 ② *bista IZE ARR*
 ③ *ken BST MORF*
123 ZIUR ([−],[−],[%])
12+3 ANBI ([−],[−],[%])
3*12 ANBI ([−],[−],[%])

begi eman ADI ADK

① *begi IZE ARR*
 ② *eman ADI SIN MORF*
1*2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])

begi onez ADB ARR

① *begi IZE ARR*
 ② *on ADJ ARR*
12 ZIUR ([−],[−])

begi-bistatik galdu ADI ADK

① *begi-bista IZE ARR*
 ② *galdu ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])

begi-bistatik kendu ADI ADK

① *begi-bista IZE ARR*
 ② *kendu ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])

begien bista IZE ARR

① *begi IZE ARR*
 ② *bista IZE ARR MORF*
12 ZIUR ([−],[%])

begien bistatik alde egin ADI ADK

① *begi IZE ARR*
 ② *bista IZE ARR*
 ③ *alde IZE ARR*
 ④ *egin ADI SIN MORF*
1234 ZIUR ([−],[−],[−],[%])
12+34 ANBI ([−],[−],[−],[%])
34*12 ANBI ([−],[−],[−],[%])

begien bistatik galdu ADI ADK

① *begi IZE ARR*
 ② *bista IZE ARR*
 ③ *galdu ADI SIN MORF*
123 ZIUR ([−],[−],[%])
12+3 ANBI ([−],[−],[%])
3*12 ANBI ([−],[−],[%])

begien bistatik kendu ADI ADK

① *begi IZE ARR*
 ② *bista IZE ARR*
 ③ *kendu ADI SIN MORF*
123 ZIUR ([−],[−],[%])
12+3 ANBI ([−],[−],[%])
3*12 ANBI ([−],[−],[%])

begiko nini IZE ARR

① *begi IZE ARR*
 ② *nini IZE ARR MORF*
12 ZIUR ([−],[%])

begitan hartu ADI ADK

① *begi IZE ARR*
 ② *hartu ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])

begitarte egin ADI ADK

① *begitarte IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

begiz jo ADI ADK

① *begi IZE ARR*
 ② *jo ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])

begizkoa egin ADI ADK

① *begizko IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

behar adina ADB ARR

① *behar IZE ARR*
 ② *adina ADB ARR MORF*
12 ZIUR ([−],[%])

behar adina DET DZG

① *behar IZE ARR*
 ② *adina ADB ARR*
 12 *ZIUR* ([*-*],[*-*])

behar baino BST

① *behar IZE ARR*
 ② *baino BST*
 12 *ZIUR* ([*-*],[*-*])

behar bezain ADB ARR

① *behar IZE ARR*
 ② *bezain ADB ARR*
 12 *ZIUR* ([*-*],[*-*])

behar bezainbat ADB ARR

① *behar IZE ARR*
 ② *bezainbat ADB ARR*
 12 *ZIUR* ([*-*],[*-*])

behar bezainbat DET DZG

① *behar IZE ARR*
 ② *bezainbat DET DZG* MORF
 12 *ZIUR* ([*-*],[*%*])

behar bezala ADB ARR

① *behar IZE ARR*
 ② *bezala ADB ARR*
 12 *ZIUR* ([*-*],[*-*])

behar bezalako ADJ ARR

① *behar IZE ARR*
 ② *bezalako ADJ ARR* MORF
 12 *ZIUR* ([*-*],[*%*])

behar egin ADI ADK

① *behar IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN* MORF
 1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{*%*})
 2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{*%*})

behar eragin ADI ADK

① *behar IZE ARR*
 ② *eragin ADI SIN* MORF
 12 *ZIUR* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{*%*})

behar hainbat ADB ARR

① *behar IZE ARR*
 ② *hainbat ADB ARR*
 12 *ZIUR* ([*-*],[*-*])

behar hainbat DET DZG

① *behar IZE ARR*
 ② *hainbat DET DZG* MORF
 12 *ZIUR* ([*-*],[*%*])

behar izan ADI ADK

① *behar IZE ARR*
 ② *izan ADI SIN* MORF
 12 *ZIUR* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO KAT=ADT})
 1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO KAT=ADT})
 2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{KAT=ADT})

behar ukan ADI ADK

↳ lema: behar izan

① *behar IZE ARR*
 ② *ukan ADI SIN* MORF

12 *ZIUR* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{(EZ FORMA=hau)})

12 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{FORMA=hau})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{*%*})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{KAT=ADT})

Behe Nafarroa IZE LIB

① *behe IZE ARR*
 ② *Nafarroa IZE LIB* MORF
 12 *ZIUR* ([*-*],[*%*])

behea jo ADI ADK

① *behe IZE ARR*
 ② *jo ADI SIN* MORF
 12 *ZIUR* ([*-*],[*%*])
 1+2 ANBI ([*-*],[*%*])
 2*1 ANBI ([*-*],[*%*])

beheko su IZE ARR

① *behe IZE ARR*
 ② *su IZE ARR* MORF
 12 *ZIUR* ([*-*],[*%*])

behetik gora ADB ARR

① *behe IZE ARR*
 ② *gora ADB ARR* MORF
 12 *ZIUR* ([*-*],[NULL] EDO {KAS=GEL})

behin batean ADB ARR

① *behin ADB ARR*
 ② *batean ADB ARR*
 12 *ZIUR* ([*-*],[*-*])

behin batez ADB ARR

① *behin ADB ARR*
 ② *bat DET DZH*
 12 *ZIUR* ([*-*],[*-*])

behin betiko ADJ ARR

① *behin ADB ARR*
 ② *betiko ADJ ARR* MORF
 12 *ZIUR* ([*-*],[*%*])

behin betiko ADB ARR

① *behin ADB ARR*
 ② *betiko ADB ARR*
 12 *ZIUR* ([*-*],[*-*])

behin betikoz ADB ARR

① *behin ADB ARR*
 ② *betikoz ADB ARR*
 12 *ZIUR* ([*-*],[*-*])

behin betirako ADB ARR

① *behin ADB ARR*
 ② *betirako ADB ARR*
 12 *ZIUR* ([*-*],[*-*])

behin betirako ADJ ARR

① *behin* ADB ARR

② *betirako* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

behin edo behin ADB ARR

① *behin* ADB ARR

② *edo* LOT JNT

③ *behin* ADB ARR

123 ZIUR ([−],[−],[−])

behin ere ADB ARR

① *behin* ADB ARR

② *ere* LOT LOK

12 ZIUR ([−],[−])

behin eta berriro ADB ARR

① *behin* ADB ARR

② *eta* LOT JNT

③ *berriro* ADB ARR

123 ZIUR ([−],[−],[−])

behin eta berriz ADB ARR

① *behin* ADB ARR

② *eta* LOT JNT

③ *berriz* ADB ARR

123 ZIUR ([−],[−],[−])

behin eta betiko ADB ARR

① *behin* ADB ARR

② *eta* LOT JNT

③ *betiko* ADB ARR

123 ZIUR ([−],[−],[−])

behin eta betiko ADJ ARR

① *behin* ADB ARR

② *eta* LOT JNT

③ *betiko* ADJ ARR MORF

123 ZIUR ([−],[−],[%])

behin eta birritan ADB ARR

① *behin* ADB ARR

② *eta* LOT JNT

③ *birritan* ADB ARR

123 ZIUR ([−],[−],[−])

behinik behin LOT LOK

① *behinik* HAOS

② *behin* ADB ARR

12 ZIUR ([−],[−])

bekaitz izan ADI ADK

① *bekaitz* ADJ ARR

② *izan* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

1+2 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

2*1 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

bekatu arin IZE ARR

① *bekatu* IZE ARR

② *arin* ADB ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

bekatu astun IZE ARR

① *bekatu* IZE ARR

② *astun* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

bekatu egin ADI ADK

① *bekatu* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

bekatu eragin ADI ADK

① *bekatu* IZE ARR

② *eragin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

bekatu larri IZE ARR

① *bekatu* IZE ARR

② *larri* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

bekatu mortal IZE ARR

① *bekatu* IZE ARR

② *mortal* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

bekatuan egon ADI ADK

① *bekatu* IZE ARR

② *egon* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

bekoz beko ADB ARR

① *bekoz* ADB ARR

② *beko* HAOS

12 ZIUR ([−],[−])

bel canto IZE ARR

① *bel* IZE ARR

② *canto* HAOS MORF

12 ZIUR ([−],[%])

belar gaizto IZE ARR

① *belar* IZE ARR

② *gaizto* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

belar ondu IZE ARR

① *belar* IZE ARR

② *ondu* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−],[/ADM=PART/])

belar txar IZE ARR

① *belar* IZE ARR

② *txar* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

beldur eman ADI ADK

① *beldur* IZE ARR

② *eman* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

beldur izan ADI ADK

① *beldur IZE ARR*
 ② *izan ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({[-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])
1+2 ANBI ({[-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])
2*1 ANBI ({[-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])

beldur ukan ADI ADK
 ➡ lema: beldur izan
 ① *beldur IZE ARR*
 ② *ukan ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NOR=HURA)})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NOR=HURA)})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NOR=HURA)})

beltzuri egin ADI ADK
 ① *beltzuri IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

berba egin ADI ADK
 ① *berba IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

berdin izan ADI ADK
 ① *berdin ADJ ARR*
 ② *izan ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({[-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
1+2 ANBI ({[-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
2*1 ANBI ({[-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

berdin ukan ADI ADK
 ➡ lema: berdin izan
 ① *berdin ADJ ARR*
 ② *ukan ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({[-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORK=HARK ETA NOR=HURA)})
1+2 ANBI ({[-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORK=HARK ETA NOR=HURA)})
2*1 ANBI ({[-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORK=HARK ETA NOR=HURA)})

berdintsu izan ADI ADK
 ① *berdintsu ADJ ARR*
 ② *izan ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({[-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
1+2 ANBI ({[-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
2*1 ANBI ({[-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

berre hartan ADB ARR
 ① *bera DET ERKIND*
 ② *hura DET ERKARR*
12 ZIUR ({[-],[-]})

berre horretan ADB ARR
 ① *bera DET ERKIND*
 ② *hori DET ERKARR*
12 ZIUR ({[-],[-]})

berehalako batean ADB ARR
 ① *berehala ADB ARR*
 ② *bat DET DZH*
12 ZIUR ({[-],[-]})

bero-bero egin ADI ADK
 ① *bero IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({[-],[%]})

berri eman ADI ADK
 ① *berri IZE ARR*
 ② *eman ADI SIN MORF*
1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

berri jakin ADI ADK
 ① *berri IZE ARR*
 ② *jakin ADI SIN MORF*
1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

Berri On IZE IZB
 ① *berri IZE ARR*
 ② *on ADJ ARR MORF*
12 ZIUR (HAS=MAI [-],HAS=MAI [NULL] EDO {NUM=S})

berriro ere ADB ARR
 ① *berriro ADB ARR*
 ② *ere LOT LOK*
12 ZIUR ({[-],[-]})

berriz ere ADB ARR
 ① *berriz ADB ARR*
 ② *ere LOT LOK*
12 ZIUR ({[-],[-]})

bertan behera ADB ARR
 ① *bertan ADB ARR*
 ② *behe IZE ARR*
12 ZIUR ({[-],[-]})

bertan behera utzi ADI ADK
 ① *bertan ADB ARR*
 ② *behe IZE ARR*
 ③ *utzi ADI SIN MORF*
12*3 ZIUR ({[-],[-],[%])
3*12 ZIUR ({[-],[-],[%])

bertatik bertara ADB ARR
 ① *bertatik ADB ARR*
 ② *bertara ADB ARR*
12 ZIUR ({[-],[-]})

bertso berri IZE ARR

① *bertso IZE ARR*
 ② *berri ADJ ARR MORF*
12 ZIUR ([*-*],[*%*])

bertso jarri IZE ARR
 ① *bertso IZE ARR*
 ② *jarri ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([*-*},{/ADM=PART/})

bertso zahar IZE ARR
 ① *bertso IZE ARR*
 ② *zahar ADJ ARR MORF*
12 ZIUR ([*-*],[*%*])

besoz beso ADB ARR
 ① *beso IZE ARR*
 ② *beso IZE ARR MORF*
12 ZIUR ([*-*],[*-*])

beste behin ADB ARR
 ① *beste DET DZG*
 ② *behin ADB ARR*
12 ZIUR ([*-*],[*-*])

beste gabe ADB ARR
 ① *beste DET DZG*
 ② *gabe ADB ARR*
12 ANBI ([*-*],[*-*])

beste gaberik ADB ARR
 ① *beste DET DZG*
 ② *gaberik ADB ARR*
12 ZIUR ([*-*],[*-*])

beste hainbeste DET DZG
 ① *beste DET DZG*
 ② *hainbeste DET DZG MORF*
12 ZIUR ([*-*],[*%*])

beste honenbeste DET DZG
 ① *beste DET DZG*
 ② *honenbeste DET DZG MORF*
12 ZIUR ([*-*],[*%*])

beste horrenbeste DET DZG
 ① *beste DET DZG*
 ② *horrenbeste DET DZG MORF*
12 ZIUR ([*-*],[*%*])

beste orduz ADB ARR
 ① *beste DET DZG*
 ② *ordu IZE ARR*
12 ZIUR ([*-*],[*-*])

besteak beste LOT LOK
 ① *beste DET DZG*
 ② *beste DET DZG*
12 ANBI ([*-*],[*-*])

besterik ezean ADB ARR
 ① *beste DET DZG*
 ② *ezean ADB ARR*
12 ZIUR ([*-*],[*-*])

besterik ezeko ADJ ARR
 ① *beste DET DZG*

② *ez IZE ARR MORF*
12 ZIUR ([*-*},{/NUM=S + KAS=GEL/})

besterik gabe LOT LOK
 ① *beste DET DZG*
 ② *gabe ADB ARR*
12 ZIUR ([*-*],[*-*])

beti bat ADJ ARR
 ① *beti ADB ARR*
 ② *bat DET DZH MORF*
12 ANBI ([*-*],[KAS=ABS ETA MUG=MG])

beti ere ADB ARR
 ➡ lema: betiere
 ① *beti ADB ARR*
 ② *ere LOT LOK*
12 ZIUR ([*-*],[*-*])

bide batez ADB ARR
 ① *bide IZE ARR*
 ② *bat DET DZH*
12 ZIUR ([*-*],[*-*])

bide egin ADI ADK
 ① *bide IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([*-*],[*%*])
1+2 ANBI ([*-*],[*%*])
2*1 ANBI ([*-*],[*%*])

bide eman ADI ADK
 ① *bide IZE ARR*
 ② *eman ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{*%*})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{*%*})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{*%*})

bidea galdu ADI ADK
 ① *bide IZE ARR*
 ② *galdu ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{*%*})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{*%*})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{*%*})

bidea hautsi ADI ADK
 ① *bide IZE ARR*
 ② *hautsi ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{*%*})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{*%*})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{*%*})

bidez bide ADB ARR
 ① *bide IZE ARR*
 ② *bide IZE ARR*
12 ZIUR ([*-*],[*-*])

bien bitartean ADB ARR
 ① *bi DET DZH*
 ② *bitartean ADB ARR*
12 ZIUR ([*-*],[*-*])

bien bitarteko ADJ ARR

① *bi* DET DZH

② *bitarteko* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−], [%])

bihar arte ITJ

① *bihar* ADB ARR

② *arte* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([−], [−])

bihotz eman ADI ADK

① *bihotz* IZE ARR

② *eman* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−], [%])

1+2 ANBI ([−], [%])

2*1 ANBI ([−], [%])

bil-bil egin ADI ADK

① *bildu* ADI SIN

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−], [%])

bilduma egin ADI ADK

① *bilduma* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

Biltzar Nagusiak IZE LIB

① *biltzar* IZE ARR

② *nagusi* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−], [NULL] EDO {NUM=P})

Biltzar Tipia IZE LIB

① *biltzar* IZE ARR

② *tipi* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−], [%])

Biltzar Txipia IZE LIB

① *biltzar* IZE ARR

② *txipi* ADJ ARR MORF

12 ZIUR (HAS_MAI [−], HAS_MAI [%])

bira egin ADI ADK

① *bira* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

bira eman ADI ADK

① *bira* IZE ARR

② *eman* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

birao egin ADI ADK

① *birao* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

birrin-birrin egin ADI ADK

① *birrin* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−], [%])

1+2 ANBI ([−], [%])

2*1 ANBI ([−], [%])

bisean bis ADB ARR

① *bis* IZE ARR

② *bis* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([−], [NULL] EDO {NUM=S + KAS=GEL})

bisita egin ADI ADK

① *bisita* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

bistan egon ADI ADK

① *bista* IZE ARR

② *egon* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−], [%])

bistan izan ADI ADK

① *bista* IZE ARR

② *izan* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])

bistatik alde egin ADI ADK

① *bista* IZE ARR

② *alde* IZE ARR

③ *egin* ADI SIN MORF

123 ZIUR ([−], [−], [%])

1+23 ANBI ([−], [−], [%])

23*1 ANBI ([−], [−], [%])

bistatik galdu ADI ADK

① *bista* IZE ARR

② *galdu* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−], [%])

1+2 ANBI ([−], [%])

2*1 ANBI ([−], [%])

bistatik kendu ADI ADK

① *bista* IZE ARR

② *kendu* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−], [%])

1+2 ANBI ([−], [%])

2*1 ANBI ([−], [%])

bistaz ezagutu ADI ADK

① *bista* IZE ARR

② *ezagutu* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−], [%])

1+2 ANBI ([−], [%])

2*1 ANBI ([−], [%])

bizarra egin ADI ADK

① *bizar* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−], [%])

1+2 ANBI ([−], [%])

2*1 ANBI ([−], [%])

bizarra kendu ADI ADK

① *bizar IZE ARR*
 ② *kendu ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

bizarra moztu ADI ADK
 ① *bizar IZE ARR*
 ② *moztu ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

bizi izan ADI ADK
 ① *bizi ADJ ARR*
 ② *izan ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([-],[AZP=SIN EDO KAT=ADT])
1+2 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO KAT=ADT])
2*1 ANBI ([-],[KAT=ADT])

bizi ukan ADI ADK
 ➡ lema: bizi izan
 ① *bizi IZE ARR*
 ② *ukan ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (EZ FORMA=hau))])
12 ANBI ([-],[FORMA=hau])
1+2 ANBI ([-],[KAT=ADT ETA EZ(NORI)])
2*1 ANBI ([-],[KAT=ADT ETA EZ(NORI)])

Bizkai Buru Batzarra IZE LIB
 ① *Bizkaia IZE LIB*
 ② *buru IZE ARR*
 ③ *batzar IZE ARR MORF*
123 ZIUR ([-],[-],[%])

Bizkaiko Foru Aldundia IZE LIB
 ① *Bizkaia IZE LIB*
 ② *foru IZE ARR*
 ③ *aldundi IZE ARR MORF*
123 ZIUR ([-],[-],[%])

bizkar eman ADI ADK
 ① *bizkar IZE ARR*
 ② *eman ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

bizkarra berotu ADI ADK
 ① *bizkar IZE ARR*
 ② *berotu ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([-],[%])
1+2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[%])

blai egin ADI ADK
 ① *blai ADB ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([-],[%])

boladan egon ADI ADK
 ① *bolada IZE ARR*
 ② *egon ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([-],[%])
1+2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[%])

bon vivant IZE ARR
 ① *bon ITJ*
 ② *vivant HAOS MORF*
12 ZIUR ([-],[%])

bonba atomiko IZE ARR
 ① *bonba IZE ARR*
 ② *atomiko ADJ ARR MORF*
12 ZIUR ([-],[%])

bor-bor egin ADI ADK
 ① *bor-bor ADB ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([-],[%])
1+2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[%])

borroka egin ADI ADK
 ① *borroka IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

borrokan egin ADI ADK
 ① *borroka IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([-],[%])
1+2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[%])

bortxa egin ADI ADK
 ① *bortxa IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

bost axola ITJ
 ① *bost DET DZH*
 ② *axola IZE ARR*
12 ANBI ([-],[-])

bost axola izan ADI ADK
 ① *bost DET DZH*
 ② *axola IZE ARR*
 ③ *izan ADI SIN MORF*
123 ZIUR ([-],[-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])
12+3 ANBI ([-],[-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])

bost axola ukan ADI ADK
 ➡ lema: bost axola izan
 ① *bost DET DZH*
 ② *axola IZE ARR*
 ③ *ukan ADI SIN MORF*
123 ZIUR ([-],[-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NOR=HURA)])

12+3 ANBI ([-],[-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADI ETA NOR=HURA)])

botaka egin ADI ADK

① *botaka* ADB ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([-],[%])

1+2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

Britainia Handia IZE LIB

① *Britainia* IZE LIB

② *handi* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([-],HAS_MAI [NULL] EDO {NUM=S})

Brontze Aro IZE ARR

① *brontze* IZE ARR

② *aro* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([-],[%])

buelta eman ADI ADK

① *buelta* IZE ARR

② *eman* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

buelta hartu ADI ADK

① *buelta* IZE ARR

② *hartu* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

bularra eman ADI ADK

① *bular* IZE ARR

② *eman* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

bularra hartu ADI ADK

① *bular* IZE ARR

② *hartu* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

bularra kendu ADI ADK

① *bular* IZE ARR

② *kendu* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

bularreko angina IZE ARR

① *bular* IZE ARR

② *angina* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([-],[%])

bultza egin ADI ADK

① *bultza* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

burdin barra IZE ARR

① *burdina* IZE ARR

② *barra* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([-],[%])

burdin hari IZE ARR

① *burdina* IZE ARR

② *hari* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([-],[%])

burdin harri IZE ARR

① *burdina* IZE ARR

② *harri* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([-],[%])

burdin sare IZE ARR

① *burdina* IZE ARR

② *sare* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([-],[%])

burdin ur IZE ARR

① *burdina* IZE ARR

② *ur* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([-],[%])

burdin ziri IZE ARR

① *burdina* IZE ARR

② *ziri* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([-],[%])

burla egin ADI ADK

① *burla* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

burrumba egin ADI ADK

① *burrumba* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

buru egin ADI ADK

① *buru* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ANBI ([-],[%])

buru eman ADI ADK

① *buru* IZE ARR

② *eman* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

buru hutsik ADB ARR

① *buru* IZE ARR

② *huts* ADJ ARR

12 ZIUR ([-],[%])

burua berotu ADI ADK

① *buru* IZE ARR

② *berotu* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

burua galdu ADI ADK

① *buru IZE ARR*

② *galdu ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

burua makurtu ADI ADK

① *buru IZE ARR*

② *makurtu ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

burua nekatu ADI ADK

① *buru IZE ARR*

② *nekatu ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

buruak eman ADI ADK

① *buru IZE ARR*

② *eman ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-],[%])

1+2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

buruan eduki ADI ADK

① *buru IZE ARR*

② *eduki ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-],[%])

1+2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

buruan hartu ADI ADK

① *buru IZE ARR*

② *hartu ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

buruan izan ADI ADK

① *buru IZE ARR*

② *izan ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ([-],[AZP=SIN])

2*1 ANBI ([-],[AZP=SIN])

buruan pasatu ADI ADK

① *buru IZE ARR*

② *pasatu ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-],[%])

1+2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

buruan ukan ADI ADK

➡ lema: buruan izan

① *buru IZE ARR*

② *ukan ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (EZ
FORMA=hau))])

12 ANBI ([-],[FORMA=hau])

1+2 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

2*1 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

buruaren jabe IZE ARR

① *buru IZE ARR*

② *jabe IZE ARR MORF*

12 ZIUR ([-],[KAS=ABS ETA MUG=MG])

buruaz beste egin ADI ADK

① *buru IZE ARR*

② *beste DET DZG*

③ *egin ADI SIN MORF*

12*3 ZIUR ([-],[%])

3*12 ZIUR ([-],[%])

buruko min IZE ARR

① *buru IZE ARR*

② *min IZE ARR MORF*

12 ZIUR ([-],[%])

burura etorri ADI ADK

① *buru IZE ARR*

② *etorri ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-],[%])

1+2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

bururen buru ADB ARR

① *buru IZE ARR*

② *buru IZE ARR*

12 ZIUR ([-],[%])

burutan atera ADI ADK

① *buru IZE ARR*

② *atera ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-],[%])

1+2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

burutan hartu ADI ADK

➡ lema: buruan hartu

① *buru IZE ARR*

② *hartu ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-],[%])

1+2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

burutik beherako IZE ARR

① *buru IZE ARR*

② *beherako IZE ARR MORF*

12 ZIUR ([-],[%])

burutik burura ADB ARR

① *buru IZE ARR*

② *buru IZE ARR*

12 ZIUR ([-],[%])

burutik egin ADI ADK

① *buru IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-],[%])

1+2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

burutik egon ADI ADK

① *buru IZE ARR*
 ② *egon ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[*%*])
1+2 *ANBI* ([*-*],[*%*])
2*1 *ANBI* ([*-*],[*%*])
burutik jota ADB ARR
 ① *buru IZE ARR*
 ② *jo ADI SIN*
12 *ZIUR* ([*-*],[*-*])
1+2 *ANBI* ([*-*],[*-*])
burutik kendu ADI ADK
 ① *buru IZE ARR*
 ② *kendu ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[*%*])
1+2 *ANBI* ([*-*],[*%*])
2*1 *ANBI* ([*-*],[*%*])
burutik nahasi ADI ADK
 ① *buru IZE ARR*
 ② *nahasi ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[*%*])
1+2 *ANBI* ([*-*],[*%*])
2*1 *ANBI* ([*-*],[*%*])
burutik sano ADJ ARR
 ① *buru IZE ARR*
 ② *sano ADJ ARR MORF*
1*2 *ZIUR* ([*-*},{KAS=ABS ETA MUG=MG})
burutzia egin ADI ADK
 ① *burutzia IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{*%*})
1+2 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{*%*})
2*1 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{*%*})
buruz beheiti ADB ARR
 ① *buruz ADB ARR*
 ② *beheiti ADB ARR MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[*%*])
buruz behera ADB ARR
 ① *buruz ADB ARR*
 ② *behe IZE ARR MORF*
12 *ZIUR* ([*-*},{/NUM=S + KAS=ALA/})
buruz buru ADB ARR
 ① *buruz ADB ARR*
 ② *buru IZE ARR MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[NULL] EDO {NUM=S + KAS=GEL})
buruz esan ADI ADK
 ① *buruz ADB ARR*
 ② *esan ADI SIN MORF*
1*2 *ANBI* ([*-*],[*%*])
2*1 *ANBI* ([*-*],[*%*])
buruz gain ADB ARR
 ① *buru IZE ARR*
 ② *gain IZE ARR*
12 *ZIUR* ([*-*],[*-*])
buruz gora ADB ARR

① *buru IZE ARR*
 ② *gora ADB ARR MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[NULL] EDO {KAS=GEL})
buruz ikasi ADI ADK
 ① *buruz ADB ARR*
 ② *ikasi ADI SIN MORF*
1*2 *ANBI* ([*-*],[*%*])
2*1 *ANBI* ([*-*],[*%*])
carpe diem ITJ
 ① *carpe HAOS*
 ② *diem HAOS*
12 *ZIUR* ([*-*],[*-*])
casus belli IZE ARR
 ① *casus HAOS*
 ② *belli HAOS MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[*%*])
coitus interruptus IZE ARR
 ① *coitus HAOS*
 ② *interruptus HAOS MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[*%*])
conditio sine qua non IZE ARR
 ① *conditio HAOS*
 ② *sine HAOS*
 ③ *qua HAOS*
 ④ *non HAOS MORF*
1234 *ZIUR* ([*-*],[*-*],[*-*],[*%*])
cum laude ADB ARR
 ① *cum HAOS*
 ② *laude HAOS*
12 *ZIUR* ([*-*],[*-*])
cum mica salis ADB ARR
 ① *cum HAOS*
 ② *mica HAOS*
 ③ *salis HAOS*
123 *ZIUR* ([*-*],[*-*],[*-*])
curriculum vitae IZE ARR
 ① *curriculum IZE ARR*
 ② *vitae HAOS MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[*%*])
D eredu IZE ARR
 ① *d IZE ARR*
 ② *eredu IZE ARR MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[*%*])
damu izan ADI ADK
 ① *damu IZE ARR*
 ② *izan ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO KAT=ADT})
1+2 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO KAT=ADT})
2*1 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO KAT=ADT})
damu ukan ADI ADK
 ➡ lema: damu izan

① *damu IZE ARR*

② *ukan ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

dantza egin ADI ADK

① *dantza IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

dantzan egin ADI ADK

① *dantza IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-, [%])

1+2 ANBI ([-, [%])

2*1 ANBI ([-, [%])

dar-dar egin ADI ADK

① *dar-dar ADB ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-, [%])

1+2 ANBI ([-, [%])

2*1 ANBI ([-, [%])

de facto ADB ARR

① *de BST*

② *facto HAOS MORF*

12 ZIUR ([-, [%])

deabruak eraman ADI ADK

① *deabru IZE ARR*

② *eraman ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-, [%])

1+2 ANBI ([-, [%])

2*1 ANBI ([-, [%])

deabruak hartu ADI ADK

① *deabru IZE ARR*

② *hartu ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-, [%])

debeku izan ADI ADK

① *debeku IZE ARR*

② *izan ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

1+2 ANBI ([-, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

2*1 ANBI ([-, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

debeku ukan ADI ADK

➡ lema: debeku izan

① *debeku IZE ARR*

② *ukan ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

1+2 ANBI ([-, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

2*1 ANBI ([-, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

defentsa egin ADI ADK

① *defentsa IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

dei egin ADI ADK

① *dei IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ([-, [%])

2*1 ANBI ([-, [%])

deiadar egin ADI ADK

① *deiadar IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

dela kausa BST

① *da ADT*

② *kausa IZE ARR*

12 ZIUR ([-, [-])

delirium tremens IZE ARR

① *delirium HAOS*

② *tremens HAOS MORF*

12 ZIUR ([-, [%])

den mendren DET DZG

① *da ADT*

② *mendren HAOS MORF*

12 ZIUR ([-, [%])

den mendreneko ADJ ARR

① *da ADT*

② *mendren HAOS MORF*

12 ZIUR ([-, {/NUM=S + KAS=GEL/}])

dena dela LOT LOK

① *da ADT*

② *da ADT*

12 ANBI ([-, [-])

dena delako ADJ ARR

① *da ADT*

② *delako ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([-, [%])

dena den LOT LOK

① *da ADT*

② *da ADT*

12 ZIUR ([-, [-])

desafio egin ADI ADK

① *desafio IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

deskantsu hartu ADI ADK

① *deskantsu IZE ARR*

② *hartu ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

detektibe pribatu IZE ARR

① *detektibe IZE ARR*

② *pribatu ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([-],{%})

deus ere IOR IZGMGB

① *deus IOR IZGMGB MORF*

② *ere LOT LOK*

12 ZIUR ([%], [-]))

Deus ex machina IZE ARR

① *deus ADJ ARR*

② *ex HAOS*

③ *machina HAOS MORF*

123 ZIUR ([-], [-],{%})

deus gutxi ADJ ARR

① *deus IOR IZGMGB*

② *gutxi ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([-],{%})

deus gutxi IOR IZGMGB

① *deus IOR IZGMGB*

② *gutxi DET DZG MORF*

12 ZIUR ([-],{%})

dir-dir egin ADI ADK

① *dir-dir ADB ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-],{%})

1+2 ANBI ([-],{%})

2*1 ANBI ([-],{%})

dirdira egin ADI ADK

① *dirdira IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

direla kausa BST

① *direla ADT*

② *kausa IZE ARR*

12 ZIUR ([-], [-]))

diz-diz egin ADI ADK

① *diz-diz ADB ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-],{%})

1+2 ANBI ([-],{%})

2*1 ANBI ([-],{%})

doi bat ADB ARR

① *doi ADJ ARR*

② *bat DET DZH*

12 ANBI ([-], [-]))

doi bat DET DZG

① *doi IZE ARR*

② *bat DET DZH MORF*

12 ANBI ([-],{%})

Dokumentazio Zerbitzu Zentrala IZE IZB

➡ lema: Dokumentazio-Zerbitzu Zentrala

① *dokumentazio IZE ARR*

② *zerbitzu IZE ARR*

③ *zentral ADJ ARR MORF*

123 ZIUR ([-], [-],{%})

Dokumentazio-Zerbitzu Zentrala IZE IZB

① *dokumentazio-zerbitzu IZE ARR*

② *zentral ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([-],{%})

dolce vita IZE ARR

① *dolce HAOS*

② *vita HAOS MORF*

12 ZIUR ([-],{%})

dolu izan ADI ADK

① *dolu IZE ARR*

② *izan ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-], [AZP=SIN])

1+2 ANBI ([-], [AZP=SIN])

2*1 ANBI ([-], [AZP=SIN])

dolu ukan ADI ADK

➡ lema: dolu izan

① *dolu IZE ARR*

② *ukan ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA)])

1+2 ANBI ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA)])

2*1 ANBI ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA)])

doministiku egin ADI ADK

① *doministiku IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

Domu Santu IZE IZB

① *domu IZE ARR*

② *santu ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([-],{%})

Domu Santuru IZE IZB

① *domu IZE ARR*

② *Santuru IZE IZB MORF*

12 ZIUR ([-],{%})

duda egin ADI ADK

① *duda IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

ea bada ITJ

① *ea* ITJ
 ② *bada* LOT LOK
12 ZIUR ([−], [−])

eder egin ADI ADK
 ① *eder* ADJ ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ANBI ([−], [%])

eder iritzi ADI ADK
 ① *eder* ADJ ARR
 ② *iritzi* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−], [%])
1+2 ANBI ([−], [%])
2*1 ANBI ([−], [%])

eder izan ADI ADK
 ① *eder* ADJ ARR
 ② *izan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])

egarri izan ADI ADK
 ① *egarri* ADJ ARR
 ② *izan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
1+2 ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
2*1 ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

egarriak egon ADI ADK
 ① *egarri* ADJ ARR
 ② *egon* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−], [%])
1+2 ANBI ([−], [%])
2*1 ANBI ([−], [%])

egia esan LOT LOK
 ① *egia* IZE ARR
 ② *esan* ADI SIN
12 ANBI ([−], [−])

egia esateko LOT LOK
 ① *egia* IZE ARR
 ② *esan* ADI SIN
12 ANBI ([−], [−])

egun on ITJ
 ① *egun* IZE ARR
 ② *on* ADJ ARR
12 ANBI ([−], [−])

egunean eguneko ADJ ARR
 ① *egun* IZE ARR
 ② *egun* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([−], {/NUM=S + KAS=GEL/})

egunetik egunera ADB ARR
 ① *egun* IZE ARR
 ② *egun* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([−], {/NUM=S + KAS=ALA/})

egungo egunean ADB ARR

① *egungo* ADJ ARR
 ② *egun* IZE ARR
12 ZIUR ([−], [−])

Egungo Euskararen Bilketa lan Sistematikoa
 IZE IZB

➡ lema: Egungo Euskararen Bilketa-lan Sistematikoa

① *egungo* ADJ ARR
 ② *euskara* IZE ARR
 ③ *bilketa* IZE ARR
 ④ *lan* IZE ARR
 ⑤ *sistematiko* ADJ ARR MORF
12345 ZIUR ([−], [−], [−], [−], [%])

Egungo Euskararen Bilketa-lan Sistematikoa
 IZE IZB

① *egungo* ADJ ARR
 ② *euskara* IZE ARR
 ③ *bilketa-lan* IZE ARR
 ④ *sistematiko* ADJ ARR MORF
1234 ZIUR ([−], [−], [−], [%])

egur egin ADI ADK

① *egur* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−], [%])

egurra eman ADI ADK

① *egur* IZE ARR
 ② *eman* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

eguzkia hartu ADI ADK

① *eguzki* IZE ARR
 ② *hartu* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

Ekintza Katolikoa IZE LIB

① *ekintza* IZE ARR
 ② *katoliko* ADJ ARR MORF
12 ZIUR (HAS_MAI [−], HAS_MAI [NULL] EDO {NUM=S})

ele egin ADI ADK

① *ele* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

ele eman ADI ADK

① *ele* IZE ARR
 ② *eman* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

ele erran ADI ADK

① *ele* IZE ARR
 ② *erran* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

eliz atari IZE ARR

① *eliza* IZE ARR

② *atari* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

Eliz Barruti IZE LIB

➡ lema: elizbarruti

① *eliza* IZE ARR

② *barruti* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

eliz dorre IZE ARR

① *eliza* IZE ARR

② *dorre* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

eliz otoitz IZE ARR

① *eliza* IZE ARR

② *otoitz* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

Eliza arteko Mundu zabaleko Kontseilua IZE IZB

➡ lema: Eliza-arteko Mundu zabaleko Kontseilua

① *eliza* IZE ARR

② *arteko* ADJ ARR

③ *mundu* IZE ARR

④ *zabal* ADJ ARR

⑤ *kontseilu* IZE ARR MORF

12345 ZIUR ([−],[−],[−],[−],[%])

eliza katoliko IZE ARR

① *eliza* IZE ARR

② *katoliko* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−],[NULL] EDO {NUM=S})

Eliza-arteko Mundu zabaleko Kontseilua IZE LIB

① *eliza* IZE ARR

② *mundu* IZE ARR

③ *zabal* ADJ ARR

④ *kontseilu* IZE ARR MORF

1234 ZIUR ([−],[−],[−],[%])

Elizen Kontseilu Ekumenikoa IZE LIB

① *eliza* IZE ARR

② *kontseilu* IZE ARR

③ *ekumeniko* ADJ ARR MORF

123 ZIUR ([−],[−],[%])

elkar aditu ADI ADK

① *elkar* IOR ELK

② *aditu* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

elkar hartu ADI ADK

① *elkar* IOR ELK

② *hartu* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

Elkargoetako Partaidetza IZE LIB

① *elkargo* IZE ARR

② *partaidetza* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

elorri beltz IZE ARR

① *buru* IZE ARR

② *beltz* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

elorri zuri IZE ARR

① *buru* IZE ARR

② *zuri* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

ene fedea ITJ

① *ni* IOR PERARR

② *fedea* IZE ARR

12 ZIUR ([−],[−])

ene iduriko LOT LOK

① *ni* IOR PERARR

② *iduri* IZE ARR

12 ZIUR ([−],[−])

energi iturri IZE ARR

➡ lema: energia-iturri

① *energia* IZE ARR

② *iturri* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

Energiaren Euskal Erakundea IZE LIB

① *energia* IZE ARR

② *euskal* IZE ARR

③ *erakunde* IZE ARR MORF

123 ZIUR ([−],[−],[%])

Entziklopedia Britainiarrak IZE IZB

① *entziklopedia* IZE ARR

② *britainiar* ADJ ARR MORF

12 ZIUR (HAS_MAI [−],HAS_MAI [NULL] EDO {NUM=S})

entzungor egin ADI ADK

① *entzungor* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−],[%])

entzute handiko ADJ ARR

① *entzute* IZE ARR

② *handi* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−],[/NUM=S + KAS=GEL/])

entzutea izan ADI ADK

① *entzute* IZE ARR

② *izan* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN})

entzutea ukan ADI ADK

➡ lema: entzutea izan

① *entzute IZE ARR*

② *ukan ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])

era berean ADB ARR

① *era IZE ARR*

② *bera DET ERKIND*

12 ANBI ([−], [−])

erakustera eman ADI ADK

① *erakutsi ADI SIN*

② *eman ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−], [%])

1+2 ANBI ([−], [%])

2*1 ANBI ([−], [%])

eraso egin ADI ADK

① *eraso IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

Erdi Aro IZE IZB

① *erdi IZE ARR*

② *aro IZE ARR MORF*

12 ZIUR ([−], [%])

erdi bana ADB ARR

① *erdi IZE ARR*

② *bat DET DZH*

12 ZIUR ([−], [−])

erdi bi egin ADI ADK

① *erdi IZE ARR*

② *bi DET DZH*

③ *egin ADI SIN MORF*

123 ZIUR ([−], [−], [%])

erdi lo ADB ARR

① *erdi IZE ARR*

② *lo ADB ARR*

12 ZIUR ([−], [−])

erdi negarrez ADB ARR

① *erdi IZE ARR*

② *negarrez ADB ARR*

12 ZIUR ([−], [−])

Erdialdeko Amerika IZE LIB

① *erdialde IZE ARR*

② *Amerika IZE LIB MORF*

12 ZIUR ([−], [%])

erdialdeko amerikar ADJ ARR

① *erdialde IZE ARR*

② *amerikar ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([−], [%])

erdialdeko amerikar IZE ARR

① *erdialde IZE ARR*

② *amerikar IZE ARR MORF*

12 ZIUR ([−], [%])

eruditik egin ADI ADK

① *erdi IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

12 ANBI ([−], [%])

erdiz erdi ADB ARR

① *erdi IZE ARR*

② *erdi IZE ARR MORF*

12 ZIUR ([−], [NULL] EDO {NUM=S + KAS=GEL})

eremu magnetiko IZE ARR

① *eremu IZE ARR*

② *magnetiko ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([−], [%])

ernai egon ADI ADK

① *ernai ADB ARR*

② *egon ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−], [%])

1+2 ANBI ([−], [%])

2*1 ANBI ([−], [%])

erran gabe doa LOT LOK

① *erran ADI SIN*

② *gabe ADB ARR*

③ *doa ADT*

123 ZIUR ([−], [−], [−])

erran nahi izan ADI ADK

① *erran ADI SIN*

② *nahi IZE ARR*

③ *izan ADI SIN MORF*

12*3 ANBI ([−], [−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])

3*12 ANBI ([−], [−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])

erran nahi ukan ADI ADK

➡ lema: erran nahi izan

① *erran ADI SIN*

② *nahi IZE ARR*

③ *ukan ADI SIN MORF*

12*3 ANBI ([−], [−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA ETA (NORK=HARK EDO NORK=HAIEK-K))])

3*12 ANBI ([−], [−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA ETA (NORK=HARK EDO NORK=HAIEK-K))])

Errege Dekretu Lege IZE ARR

➡ lema: Errege-Dekretu Lege

① *errege IZE ARR*

② *dekretu IZE ARR*

③ *lege IZE ARR MORF*

123 ZIUR ([−], [−], [%])

Errege-Dekretu Lege IZE ARR

① *errege-dekretu IZE ARR*

② *lege IZE ARR MORF*

12 ZIUR ([−], [%])

erregeen kadira IZE ARR

① *errege IZE ARR*

② *kadira IZE ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

Erregistro Gordinoko Tona IZE ARR

① *erregistro* IZE ARR

② *gordin* ADJ ARR

③ *tona* IZE ARR MORF

123 ZIUR ([−],[−],[%])

erreka jo ADI ADK

① *erreka* IZE ARR

② *jo* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

errematea egin ADI ADK

① *erremate* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

errematean atera ADI ADK

① *erremate* IZE ARR

② *atera* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

errematean ipini ADI ADK

① *erremate* IZE ARR

② *ipini* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

errematera atera ADI ADK

① *erremate* IZE ARR

② *atera* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

erretiroa hartu ADI ADK

① *erretiro* IZE ARR

② *hartu* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

errieta egin ADI ADK

① *errieta* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

errieta eman ADI ADK

① *errieta* IZE ARR

② *eman* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

erro karratu IZE ARR

① *erro* IZE ARR

② *karratu* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

erro koadro IZE ARR

① *erro* IZE ARR

② *koadro* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

erroak egin ADI ADK

① *erro* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

Erromako zubi IZE ARR

① *Erroma* IZE LIB

② *zubi* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

erronka bota ADI ADK

① *erronka* IZE ARR

② *bota* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

erronka egin ADI ADK

① *erronka* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

erronka jo ADI ADK

① *erronka* IZE ARR

② *jo* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

errotik atera ADI ADK

① *erro* IZE ARR

② *atera* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

erroz gora ADB ARR

① *erro* IZE ARR

② *gora* ADB ARR MORF

12 ZIUR ([−],[NULL] EDO {KAS=GEL})

erruki izan ADI ADK

① *erruki* IZE ARR

② *izan* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))})

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN})

erruki ukan ADI ADK

➡ lema: erruki izan

① *erruki IZE* ARR

② *ukan ADI SIN* MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORI=* ETA NOR=HURA)})

12 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{FORMA=hau})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORI=* ETA NOR=HURA)})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORI=* ETA NOR=HURA)})

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (EZ FORMA=hau))})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))})

Errusiako Sobietar Errepublikak Sozialista Federatuak IZE LIB

① *Errusia IZE* LIB

② *sobietar ADJ* ARR

③ *errepublika IZE* ARR

④ *sozialista ADJ* ARR

⑤ *federatu ADI SIN* MORF

12345 ZIUR ([-, [-], [-], [-], {/ADM=PART/})

Ertzainen Nazional Elkartasuna IZE LIB

① *ertzain IZE* ARR

② *nazional ADJ* ARR

③ *elkartasun IZE* ARR MORF

123 ZIUR ([-, [-], [%])

esaera zahar IZE ARR

① *esaera IZE* ARR

② *zahar ADJ* ARR MORF

12 ZIUR ([-, [%])

esan eta egin ITJ

① *esan ADI SIN*

② *eta LOT JNT*

③ *egin ADI SIN*

123 ANBI ([-, [-], [-])

esan gabe doa LOT LOK

① *esan ADI SIN*

② *gabe ADB* ARR

③ *doa ADT*

123 ZIUR ([-, [-], [-])

esan gura izan ADI ADK

① *esan ADI SIN*

② *gura IZE* ARR

③ *izan ADI SIN* MORF

12*3 ANBI ([-, [-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA)])

3*12 ANBI ([-, [-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA)])

esan gura ukan ADI ADK

➡ lema: esan gura izan

① *esan ADI SIN*

② *gura IZE* ARR

③ *ukan ADI SIN* MORF

12*3 ANBI ([-, [-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA ETA (NORK=HARK EDO NORK=HAIEK-K))])

3*12 ANBI ([-, [-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA ETA (NORK=HARK EDO NORK=HAIEK-K))])

esan nahi izan ADI ADK

① *esan ADI SIN*

② *nahi IZE* ARR

③ *izan ADI SIN* MORF

12*3 ANBI ([-, [-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA)])

3*12 ANBI ([-, [-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA)])

esan nahi ukan ADI ADK

➡ lema: esan nahi izan

① *esan ADI SIN*

② *nahi IZE* ARR

③ *ukan ADI SIN* MORF

12*3 ANBI ([-, [-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA ETA (NORK=HARK EDO NORK=HAIEK-K))])

3*12 ANBI ([-, [-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA ETA (NORK=HARK EDO NORK=HAIEK-K))])

esate baterako LOT LOK

① *esate IZE* ARR

② *bat DET DZH*

12 ZIUR ([-, [-])

eskapada egin ADI ADK

① *eskapada IZE* ARR

② *egin ADI SIN* MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{[%])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{[%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{[%])

eskarnio egin ADI ADK

① *eskarnio IZE* ARR

② *egin ADI SIN* MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{[%])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{[%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{[%])

eskas izan ADI ADK

① *eskas ADJ* ARR

② *izan ADI SIN* MORF

1*2 ANBI ([-, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

2*1 ANBI ([-, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

eskas ukan ADI ADK

➡ lema: eskas izan

① *eskas* ADJ ARR
 ② *ukan* ADI SIN MORF
1*2 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
2*1 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
esker gaizto IZE ARR
 ① *esker* IZE ARR
 ② *gaizto* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([−],[%])
esker gaiztoko ADJ ARR
 ① *esker* IZE ARR
 ② *gaizto* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([−],[/NUM=S + KAS=GEL/])
esker mila ITJ
 ① *esker* IZE ARR
 ② *mila* DET DZH
12 ZIUR ([−],[−])
esker on IZE ARR
 ① *esker* IZE ARR
 ② *on* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([−],[EZ (NUM=S + KAS=GEL)])
esker oneko ADJ ARR
 ① *esker* IZE ARR
 ② *on* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([−],[/NUM=S + KAS=GEL/])
esker txar IZE ARR
 ① *esker* IZE ARR
 ② *txar* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([−],[EZ (NUM=S + KAS=GEL)])
esker txarreko ADJ ARR
 ① *esker* IZE ARR
 ② *txar* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([−],[/NUM=S + KAS=GEL/])
eskerrak bihurtu ADI ADK
 ① *esker* IZE ARR
 ② *bihurtu* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=P) EDO (KAS=GEN ETA NUM=P) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=P) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=P) EDO KAS=PAR},{%})
eskerrak eman ADI ADK
 ① *esker* IZE ARR
 ② *eman* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=P) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=P) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=P) EDO KAS=PAR},{%})
eskerrik asko ITJ
 ① *esker* IZE ARR
 ② *asko* DET DZG
12 ZIUR ([−],[−])
esku arte IZE ARR
 ① *esku* IZE ARR
 ② *arte* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([−],[{(NUM=S + KAS=INE) EDO (NUM=S + KAS=ALA) EDO (NUM=S + KAS=ABL) EDO (NUM=S + KAS=ABU) EDO (NUM=S + KAS=ABZ) EDO (KAS=INS ETA NUM=S) EDO (NUM=S + KAS=GEL)}])
esku bete DET DZH
 ① *esku* IZE ARR
 ② *bete* ADJ ARR
12 ZIUR ([−],[−])
esku egon ADI ADK
 ① *esku* IZE ARR
 ② *egon* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])
esku eman ADI ADK
 ① *esku* IZE ARR
 ② *eman* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
esku hartu ADI ADK
 ① *esku* IZE ARR
 ② *hartu* ADI SIN MORF
12 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
esku hutsik ADB ARR
 ➡ lema: esku-hutsik
 ① *esku* IZE ARR
 ② *hutsik* ADB ARR
12 ZIUR ([−],[−])
esku sartu ADI ADK
 ① *esku* IZE ARR
 ② *sartu* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
eskuin alde IZE ARR
 ➡ lema: eskuinalde
 ① *eskuin* IZE ARR
 ② *alde* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([−],[%])
eskumuinak egin ADI ADK
 ① *eskumuin* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−],[%])
eskumuinak eman ADI ADK
 ① *eskumuin* IZE ARR
 ② *eman* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])
eskura eman ADI ADK
 ① *eskura* ADB ARR
 ② *eman* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

eskura ordaindu ADI ADK

① *eskura* ADB ARR

② *ordaindu* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([-],[%])

1+2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

eskutik eraman ADI ADK

① *esku* IZE ARR

② *eraman* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([-],[%])

1+2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

eskutik eskura ADB ARR

① *esku* IZE ARR

② *esku* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([-],{/NUM=S + KAS=ALA/})

eskuz banaka ADB ARR

① *esku* IZE ARR

② *bat* DET DZH

12 ZIUR ([-],[-])

eskuz banakako ADJ ARR

① *esku* IZE ARR

② *banakako* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([-],[%])

eskuz esku ADB ARR

① *esku* IZE ARR

② *esku* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([-],[NULL] EDO {NUM=S + KAS=GEL})

esneko hortz IZE ARR

① *esne* IZE ARR

② *hortz* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([-],[%])

espantu egin ADI ADK

① *espantu* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([-],[%])

1+2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

espero izan ADI ADK

① *espero* IZE ARR

② *izan* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

1+2 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

2*1 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

espero ukan ADI ADK

↳ lema: espero izan

① *espero* IZE ARR

② *ukan* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (EZ FORMA=hau))])

12 ANBI ([-],[FORMA=hau])

1+2 ANBI ([-],[KAT=ADT ETA EZ(NORI)])

2*1 ANBI ([-],[KAT=ADT ETA EZ(NORI)])

Espiritu Santu IZE IZB

① *espiritu* IZE ARR

② *santu* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([-],[%])

Estatu Batuak IZE LIB

① *estatu* IZE ARR

② *batu* ADJ ARR MORF

12 ZIUR (HAS=MAI [-],HAS=MAI [NULL] EDO {NUM=P})

estatu batuar IZE ARR

↳ lema: estatubatuar

① *estatu* IZE ARR

② *batuar* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([-],[%])

estatu batuar ADJ ARR

↳ lema: estatubatuar

① *estatu* IZE ARR

② *batuar* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([-],[%])

Estatuko Buletin Ofiziala IZE IZB

① *estatu* IZE ARR

② *buletin* IZE ARR

③ *ofizial* ADJ ARR MORF

123 ZIUR ([-],[-],[%])

estimu egin ADI ADK

① *estimu* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

estimu handitan ADB ARR

① *estimu* IZE ARR

② *handi* ADJ ARR

12 ZIUR ([-],{(NUM=S + KAS=INE) EDO (MUG=MG + KAS=INE) EDO (MAI=* + MUG=* + KAS=INE)})

estu eta larri ADB ARR

① *estu* ADJ ARR

② *eta* LOT JNT

③ *larri* ADJ ARR

123 ZIUR ([-],[-],[-])

estu hartu ADI ADK

① *estu* ADJ ARR

② *hartu* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{%})

eta abar BST
 ① *eta* LOT JNT
 ② *abar* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([−], [%])

eta bost BST
 ① *eta* LOT JNT
 ② *bost* DET DZH
 12 ANBI ([−], [−])

eta gero LOT MEN
 ① *eta* LOT JNT
 ② *gero* ADB ARR
 12 ANBI ([−], [−])

eta guzti BST
 ① *eta* LOT JNT
 ② *guzti* DET ORO
 12 ANBI ([−], [−])

eta kito ITJ
 ① *eta* LOT JNT
 ② *kito* ADB ARR
 12 ZIUR ([−], [−])

etsipena eman ADI ADK
 ① *etsipen* IZE ARR
 ② *eman* ADI SIN MORF
 12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])
 1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])
 2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

etxe orratz IZE ARR
 ① *etxe* IZE ARR
 ② *orratz* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([−], [%])

etxeko jaun IZE ARR
 ① *etxe* IZE ARR
 ② *jaun* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([−], [%])

etxeko lan IZE ARR
 ① *etxe* IZE ARR
 ② *lan* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([−], [%])

Ettxeko Langileen Elkartea IZE LIB
 ① *etxe* IZE ARR
 ② *langile* IZE ARR
 ③ *elkarte* IZE ARR MORF
 123 ZIUR ([−], [−], [%])

etxetresna elektriko IZE ARR
 ① *etxetresna* IZE ARR
 ② *elektriko* ADJ ARR MORF
 12 ZIUR ([−], [%])

Europako Atomo Energiaren Elkartea IZE LIB
 ➡ lema: Europako Atomo-Energiaren Elkartea
 ① *Europa* IZE LIB
 ② *atomo* IZE ARR
 ③ *energia* IZE ARR
 ④ *elkarte* IZE ARR MORF
 1234 ZIUR ([−], [−], [−], [%])

Europako Atomo-Energiaren Elkartea IZE LIB
 ① *Europa* IZE LIB
 ② *atomo-energia* IZE ARR
 ③ *elkarte* IZE ARR MORF
 123 ZIUR ([−], [−], [%])

Europako Batasuna IZE LIB
 ① *Europa* IZE LIB
 ② *batasun* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([−], HAS_MAI [%])

Europako Ekonomi Elkartea IZE LIB
 ① *Europa* IZE LIB
 ② *ekonomia* IZE ARR
 ③ *elkarte* IZE ARR MORF
 123 ZIUR ([−], [NULL], [%])

Europako Elkartea IZE LIB
 ① *Europa* IZE LIB
 ② *elkarte* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([−], HAS_MAI [NULL] EDO {NUM=S})

Europako Espazio Agentzia IZE LIB
 ① *Europa* IZE LIB
 ② *espazio* IZE ARR
 ③ *agentzia* IZE ARR MORF
 123 ZIUR ([−], [−], [%])

Europako Komunitatea IZE LIB
 ① *Europa* IZE LIB
 ② *komunitate* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([−], HAS_MAI [NULL] EDO {NUM=S})

Europako Moneta Akordioa IZE IZB
 ➡ lema: Europako Moneta-Akordioa
 ① *Europa* IZE LIB
 ② *moneta* IZE ARR
 ③ *akordio* IZE ARR MORF
 123 ZIUR ([−], [−], [%])

Europako Moneta Sistema IZE IZB
 ➡ lema: Europako Moneta-Sistema
 ① *Europa* IZE LIB
 ② *moneta* IZE ARR
 ③ *sistema* IZE ARR MORF
 123 ZIUR ([−], [−], [%])

Europako Moneta-Akordioa IZE IZB
 ① *Europa* IZE LIB
 ② *moneta-akordio* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([−], [%])

Europako Moneta-Sistema IZE IZB
 ① *Europa* IZE LIB
 ② *moneta-sistema* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([−], [%])

Europako Parlamentua IZE LIB
 ① *Europa* IZE LIB
 ② *parlamentu* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([−], HAS_MAI [NULL] EDO {NUM=S})

Europar Batasuna IZE LIB
 ① *europar* ADJ ARR
 ② *batasun* IZE ARR MORF

12 ZIUR (HAS.MAI [-],HAS.MAI [%])

Euskadi Buru Batzarra IZE LIB

① *Euskadi* IZE LIB

② *buru* IZE ARR

③ *batzar* IZE ARR MORF

123 ZIUR ([-], [-], [%])

Euskadi Ta Askatasuna IZE LIB

① *Euskadi* IZE LIB

② *ta* LOT JNT

③ *askatasun* IZE ARR MORF

123 ZIUR ([-], [-], HAS.MAI {NUM=S})

Euskadiko Ezkerra IZE LIB

① *Euskadi* IZE LIB

② *ezker* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([-], HAS.MAI {NUM=S})

Euskadiko Gazteria Gorria IZE LIB

① *Euskadi* IZE LIB

② *gazteria* IZE ARR

③ *gorri* ADJ ARR MORF

123 ZIUR ([-], [-], [%])

Euskadiko Irakaskuntzako Langileen Sindikatua IZE LIB

① *Euskadi* IZE LIB

② *irakaskuntza* IZE ARR

③ *langile* IZE ARR

④ *sindikatu* IZE ARR MORF

1234 ZIUR ([-], [-], [-], [%])

Euskadiko Komunitate Autonomoa IZE LIB

① *Euskadi* IZE LIB

② *komunitate* IZE ARR

③ *autonomo* ADJ ARR MORF

123 ZIUR ([-], [-], [%])

Euskadiko Mugimendu Komunista IZE LIB

① *Euskadi* IZE LIB

② *mugimendu* IZE ARR

③ *komunista* ADJ ARR MORF

123 ZIUR ([-], [-], [%])

Euskadiko Partidu Komunista IZE LIB

① *Euskadi* IZE LIB

② *partidu* IZE ARR

③ *komunista* ADJ ARR MORF

123 ZIUR ([-], HAS.MAI [-], HAS.MAI [NULL] EDO {NUM=S})

Euskadiko Sindikatu Komunista IZE LIB

① *Euskadi* IZE LIB

② *sindikatu* IZE ARR

③ *komunista* ADJ ARR MORF

123 ZIUR ([-], HAS.MAI [-], HAS.MAI [NULL] EDO {NUM=S})

Euskal Artisten Elkartea IZE LIB

① *euskal* IZE ARR

② *artista* IZE ARR

③ *elkarte* IZE ARR MORF

123 ZIUR ([-], [-], [%])

Euskal Autonomia Erkidegoa IZE LIB

① *euskal* IZE ARR

② *autonomia* IZE ARR

③ *erkidego* IZE ARR MORF

123 ZIUR ([-], [NULL], [%])

Euskal Batasuna IZE LIB

① *euskal* IZE ARR

② *batasun* IZE ARR MORF

12 ZIUR (HAS.MAI [-], HAS.MAI [NULL] EDO {NUM=S})

Euskal Estatistika Erakundea IZE LIB

① *euskal* IZE ARR

② *estatistika* IZE ARR

③ *erakunde* IZE ARR MORF

123 ZIUR ([-], [-], [%])

euskal filologia IZE ARR

① *euskal* IZE ARR

② *filologia* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([-], [%])

Euskal Gramatika Lehen Urratsak IZE IZB

① *euskal* IZE ARR

② *gramatika* IZE ARR

③ *lehen* DET ORD

④ *urrats* IZE ARR

1234 ZIUR ([-], [-], [-], [-])

Euskal Herria IZE LIB

① *euskal* IZE ARR

② *herri* IZE ARR MORF

12 ZIUR (HAS.MAI [-], HAS.MAI [NULL] EDO {NUM=S})

Euskal Herrian Euskaraz IZE LIB

① *euskal* IZE ARR

② *herri* IZE ARR

③ *euskara* IZE ARR

123 ZIUR (HAS.MAI [-], HAS.MAI [-], HAS.MAI [-])

Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkaria

IZE IZB

① *euskal* IZE ARR

② *herri* IZE ARR

③ *agintaritza* IZE ARR

④ *aldizkari* IZE ARR MORF

1234 ZIUR ([-], [-], [-], [%])

Euskal Herriko Autonomia Elkartea IZE LIB

① *euskal* IZE ARR

② *herri* IZE ARR

③ *autonomia* IZE ARR

④ *elkarte* IZE ARR MORF

1234 ZIUR ([-], [-], [NULL], [%])

Euskal Herriko Autonomia Erkidegoa IZE LIB

① *euskal* IZE ARR

② *herri* IZE ARR

③ *autonomia* IZE ARR

④ *erkidego* IZE ARR MORF

1234 ZIUR ([-], [-], [NULL], [%])

Euskal Herriko Autonomia Estatutua IZE IZB

① *euskal* IZE ARR

② *herri* IZE ARR

③ *autonomia* IZE ARR

④ estatutu IZE ARR MORF
1234 ZIUR ([-], [-], [NULL], [%])

Euskal Herriko Buletin Ofiziala IZE IZB

① euskal IZE ARR
 ② herri IZE ARR
 ③ buletin IZE ARR
 ④ ofizial ADJ ARR MORF
1234 ZIUR ([-], [-], [-], [%])

Euskal Herriko Gay Askapen Mugimendua IZE LIB

➡ lema: Euskal Herriko Gay Askapenerako Mugimendua

① euskal IZE ARR
 ② herri IZE ARR
 ③ gay IZE ARR
 ④ askapen IZE ARR
 ⑤ mugimendu IZE ARR MORF
12345 ZIUR ([-], [-], [-], [-], [%])

Euskal Herriko Gay Askapenerako Mugimendua IZE LIB

① euskal IZE ARR
 ② herri IZE ARR
 ③ gay IZE ARR
 ④ askapen IZE ARR
 ⑤ mugimendu IZE ARR MORF
12345 ZIUR ([-], [-], [-], [-], [%])

Euskal Herriko Ikastolen Konfederakundea IZE LIB

① euskal IZE ARR
 ② herri IZE ARR
 ③ ikastola IZE ARR
 ④ konfederakunde IZE ARR MORF
1234 ZIUR ([-], [-], [-], [%])

Euskal Herriko Komunitate Autonomoa IZE LIB

① euskal IZE ARR
 ② herri IZE ARR
 ③ komunitate IZE ARR
 ④ autonomo ADJ ARR MORF
1234 ZIUR ([-], [-], [-], [%])

Euskal Herriko Mendizaleen Elkartea IZE LIB

① euskal IZE ARR
 ② herri IZE ARR
 ③ mendizale IZE ARR
 ④ elkarte IZE ARR MORF
1234 ZIUR ([-], [-], [-], [%])

Euskal Herriko Nekazarien Elkartasuna IZE LIB

① euskal IZE ARR
 ② herri IZE ARR
 ③ nekazari IZE ARR
 ④ elkartasun IZE ARR MORF
1234 ZIUR ([-], [-], [-], [%])

Euskal Herriko Unibertsitatea IZE LIB

① euskal IZE ARR
 ② herri IZE ARR

③ unibertsitate IZE ARR MORF

123 ZIUR (HAS_MAI [-], HAS_MAI [-], HAS_MAI [NULL] EDO {NUM=S})

euskal herritar IZE ARR

① euskal IZE ARR
 ② herritar IZE ARR MORF
12 ZIUR ([-], [%])

Euskal Idazleen Elkartea IZE LIB

① euskal IZE ARR
 ② idazle IZE ARR
 ③ elkarte IZE ARR MORF
123 ZIUR ([-], [-], [%])

Euskal Ikastolen Erakundea IZE LIB

① euskal IZE ARR
 ② ikastola IZE ARR
 ③ erakunde IZE ARR MORF
123 ZIUR ([-], [-], [%])

Euskal Irrati Telebista IZE LIB

① euskal IZE ARR
 ② irrati IZE ARR
 ③ telebista IZE ARR MORF
123 ZIUR ([-], [-], [%])

Euskal Jaiak IZE ARR

① euskal IZE ARR
 ② jai IZE ARR MORF
12 ZIUR (HAS_MAI [-], HAS_MAI [NULL] EDO {NUM=P})

Euskal Kirol Institutua IZE LIB

① euskal IZE ARR
 ② kirol IZE ARR
 ③ institutu IZE ARR MORF
123 ZIUR ([-], [-], [%])

Euskal Kultur Taldea IZE LIB

① euskal IZE ARR
 ② kultura IZE ARR
 ③ talde IZE ARR MORF
123 ZIUR ([-], [NULL], HAS_MAI [NULL] EDO {NUM=S})

Euskal Kulturaren Batzarra IZE LIB

① euskal IZE ARR
 ② kultura IZE ARR
 ③ batzar IZE ARR MORF
123 ZIUR (HAS_MAI [-], HAS_MAI [-], HAS_MAI [NULL] EDO {NUM=S})

Euskal Mugimendu Abertzalea IZE LIB

① euskal IZE ARR
 ② mugimendu IZE ARR
 ③ abertzale ADJ ARR MORF
123 ZIUR ([-], [-], [%])

Euskal Nekazarien Batasuna IZE LIB

① euskal IZE ARR
 ② nekazari IZE ARR
 ③ batasun IZE ARR MORF
123 ZIUR ([-], [-], [%])

Euskal Nortasun Agiria IZE ARR

➡ lema: Euskal Nortasun-Agiria

① *euskal IZE ARR*
 ② *nortasun IZE ARR*
 ③ *agiri IZE ARR MORF*
123 ZIUR ([-],[%])

Euskal Nortasun-Agiria IZE ARR

① *euskal IZE ARR*
 ② *nortasun-agiri IZE ARR MORF*
12 ZIUR ([-],[%])

euskal seme IZE ARR

① *euskal IZE ARR*
 ② *seme IZE ARR MORF*
12 ZIUR ([-],[%])

euskal sen IZE ARR

① *euskal IZE ARR*
 ② *sen IZE ARR MORF*
12 ZIUR ([-],[%])

Euskal Telebista IZE LIB

① *euskal IZE ARR*
 ② *telebista IZE ARR MORF*
12 ZIUR (HAS.MAI [-],HAS.MAI [NULL] EDO {NUM=S})

Euskal Udalen Elkartea IZE LIB

① *euskal IZE ARR*
 ② *udal IZE ARR*
 ③ *elkarte IZE ARR MORF*
123 ZIUR (HAS.MAI [-],HAS.MAI [-],HAS.MAI [NULL] EDO {NUM=S})

euskaldun berri ADJ ARR

① *euskaldun IZE ARR*
 ② *berri ADJ ARR MORF*
12 ZIUR ([-],[%])

euskaldun berri IZE ARR

① *euskaldun IZE ARR*
 ② *berri ADJ ARR MORF*
12 ZIUR ([-],[%])

euskaldun garbi IZE ARR

① *euskaldun IZE ARR*
 ② *garbi ADJ ARR MORF*
12 ZIUR ([-],[%])

euskaldun zahar IZE ARR

① *euskaldun IZE ARR*
 ② *zahar ADJ ARR MORF*
12 ANBI ([-],[%])

euskaldun zahar ADJ ARR

① *euskaldun IZE ARR*
 ② *zahar ADJ ARR MORF*
12 ANBI ([-],[%])

Euskalerrriaren Alde IZE IZB

① *Euskalerrria IZE LIB*
 ② *alde IZE ARR MORF*
12 ZIUR ([-],HAS.MAI [-])

euskaltzain ohorezko IZE ARR

① *euskaltzain IZE ARR*
 ② *ohorezko ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([-],[%])

euskaltzain oso IZE ARR

① *euskaltzain IZE ARR*
 ② *oso ADJ ARR MORF*
12 ZIUR ([-],[%])

euskaltzain urgazle IZE ARR

① *euskaltzain IZE ARR*
 ② *urgazle ADJ ARR MORF*
12 ZIUR ([-],[%])

euskara batu IZE ARR

① *euskara IZE ARR*
 ② *batu ADJ ARR MORF*
12 ZIUR ([-],[%])

Euskararako Lematizatzaile Etiketatzalea

IZE IZB

① *euskara IZE ARR*
 ② *lematizatzaile IZE ARR*
 ③ *etiketatzaile IZE ARR MORF*
123 ZIUR ([-],[%])

Euskararen Aldeko Batzarra IZE LIB

① *euskara IZE ARR*
 ② *aldeko ADJ ARR*
 ③ *batzar IZE ARR MORF*
123 ZIUR ([-],[%])

Euskararen Datu Base Lexikala IZE IZB

➡ lema: Euskararen Datu-Base Lexikala

① *euskara IZE ARR*
 ② *datu IZE ARR*
 ③ *base IZE ARR*
 ④ *lexikal ADJ ARR MORF*
1234 ZIUR ([-],[%])

Euskararen Datu-Base Lexikala IZE IZB

① *euskara IZE ARR*
 ② *datu-base IZE ARR*
 ③ *lexikal ADJ ARR MORF*
123 ZIUR ([-],[%])

Euskararen Gaitasun Agiria IZE IZB

➡ lema: Euskararen Gaitasun-Agiria

① *euskara IZE ARR*
 ② *gaitasun IZE ARR*
 ③ *agiri IZE ARR MORF*
123 ZIUR ([-],[%])

Euskararen Gaitasun-Agiria IZE IZB

① *euskara IZE ARR*
 ② *gaitasun-agiri IZE ARR MORF*
12 ZIUR ([-],[%])

Euskararen Normalkuntza Legea IZE IZB

① *euskara IZE ARR*
 ② *normalkuntza IZE ARR*
 ③ *lege IZE ARR MORF*
123 ZIUR ([-],[%])

Euskararen Normalkuntzako Batzordea IZE LIB

① *euskara IZE ARR*
 ② *normalkuntza IZE ARR*

③ *batzorde* IZE ARR MORF

123 ZIUR ([*-*],[*-*],[*%*])

Euskaraz Irakasteko Trebetasun Aitormena

IZE IZB

① *euskara* IZE ARR

② *irakatsi* ADI SIN

③ *trebetasun* IZE ARR

④ *aitormen* IZE ARR MORF

1234 ZIUR ([*-*],[*-*],[*-*],[*%*])

Euskarazko Kabinete Teknikoa IZE LIB

① *euskara* IZE ARR

② *kabinete* IZE ARR

③ *tekniko* ADJ ARR MORF

123 ZIUR ([*-*],[*-*],[*%*])

Eusko Abertzale Ekintza IZE LIB

① *eusko* IZE ARR

② *abertzale* ADJ ARR

③ *ekintza* IZE ARR MORF

123 ZIUR ([*-*],[*-*],[*%*])

Eusko Alkartasuna IZE LIB

① *eusko* IZE ARR

② *alkartasun* IZE ARR MORF

12 ZIUR (HAS.MAI [*-*],HAS.MAI [NULL] EDO {NUM=S})

Eusko Gaztedi IZE LIB

① *eusko* IZE ARR

② *gaztedi* IZE ARR MORF

12 ZIUR (HAS.MAI [*-*],HAS.MAI [*%*])

Eusko Ikaskuntza IZE LIB

① *eusko* IZE ARR

② *ikaskuntza* IZE ARR MORF

12 ZIUR (HAS.MAI [*-*],HAS.MAI [NULL] EDO {NUM=S})

Eusko Jaurларitza IZE LIB

① *eusko* IZE ARR

② *jaurларitza* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([*-*],[*%*])

Eusko Langileen Alkartasuna IZE LIB

① *eusko* IZE ARR

② *langile* IZE ARR

③ *alkartasun* IZE ARR MORF

123 ZIUR ([*-*],[*-*],[*%*])

Eusko Legebiltzarra IZE LIB

① *eusko* IZE ARR

② *legebiltzar* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([*-*],[*%*])

Eusko Trenbideak IZE LIB

① *eusko* IZE ARR

② *trenbide* IZE ARR

12 ZIUR (HAS.MAI [*-*],HAS.MAI [NULL] EDO {NUM=P})

Euzkadi Buru Batzar IZE LIB

① *Euzkadi* IZE LIB

② *buru* IZE ARR

③ *batzar* IZE ARR MORF

123 ZIUR ([*-*],[*-*],[*%*])

Euzko Alderdi Jeltzalea IZE LIB

① *euzko* IZE ARR

② *alderdi* IZE ARR

③ *jeltzale* ADJ ARR MORF

123 ZIUR ([*-*],[*-*],[*%*])

Euzko Gaztedi Indarra IZE LIB

① *euzko* IZE ARR

② *gaztedi* IZE ARR

③ *indar* IZE ARR MORF

123 ZIUR ([*-*],[*-*],[*%*])

ex aequo ADB ARR

① *ex* HAOS

② *aequo* HAOS

12 ZIUR ([*-*],[*-*])

ex cathedra ADB ARR

① *ex* HAOS

② *cathedra* HAOS

12 ZIUR ([*-*],[*-*])

ex nihilo ADB ARR

① *ex* HAOS

② *nihilo* HAOS

12 ZIUR ([*-*],[*-*])

ex professo ADB ARR

① *ex* HAOS

② *professo* HAOS

12 ZIUR ([*-*],[*-*])

ez aditu egin ADI ADK

① *ez* PRT

② *aditu* ADI SIN

③ *egin* ADI SIN MORF

12*3 ZIUR ([*-*],[*-*],[*%*])

3*12 ZIUR ([*-*],[*-*],[*%*])

ez adituarena egin ADI ADK

① *ez* PRT

② *aditu* ADI SIN

③ *egin* ADI SIN MORF

12*3 ZIUR ([*-*],[*-*],[*%*])

3*12 ZIUR ([*-*],[*-*],[*%*])

ez baina LOT JNT

① *ez* PRT

② *baina* LOT JNT

12 ANBI ([*-*],[*-*])

ez beste BST

① *ez* PRT

② *beste* DET DZG MORF

12 ANBI ([*-*],[*%*])

ez bezala ADB ARR

① *ez* PRT

② *bezala* ADB ARR

12 ZIUR ([*-*],[*-*])

ez bezalako ADJ ARR

① *ez* PRT

② *bezalako* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([*-*],[*%*])

ez entzun egin ADI ADK
 ① *ez* PRT
 ② *entzun* ADI SIN
 ③ *egin* ADI SIN MORF
 123 ZIUR ([−],[forma=entzun EDO forma=entzuna],[%])

ez entzunarena egin ADI ADK
 ① *ez* PRT
 ② *entzun* ADI SIN
 ③ *egin* ADI SIN MORF
 12*3 ZIUR ([−],[−],[%])
 3*12 ZIUR ([−],[−],[%])

ez eta ere LOT JNT
 ① *ez* PRT
 ② *eta* LOT JNT
 ③ *ere* LOT LOK
 12*3 ZIUR ([−],[−],[−])

ez ezagunarena egin ADI ADK
 ① *ez* PRT
 ② *ezagun* IZE ARR
 ③ *egin* ADI SIN MORF
 12*3 ZIUR ([−],[−],[%])
 3*12 ZIUR ([−],[−],[%])

ez eze LOT JNT
 ① *ez* PRT
 ② *eze* LOT LOK
 12 ZIUR ([−],[−])

ez ezen LOT JNT
 ① *ez* PRT
 ② *ezen* LOT LOK
 12 ZIUR ([−],[−])

ez ezik LOT JNT
 ① *ez* PRT
 ② *ezik* LOT LOK
 12 ZIUR ([−],[−])

ez ikusi egin ADI ADK
 ① *ez* PRT
 ② *ikusi* ADI SIN
 ③ *egin* ADI SIN MORF
 123 ZIUR ([−],[forma=ikusi EDO forma=ikusia],[%])

ez ikusiarena egin ADI ADK
 ① *ez* PRT
 ② *ikusi* ADI SIN
 ③ *egin* ADI SIN MORF
 12*3 ZIUR ([−],[−],[%])
 3*12 ZIUR ([−],[−],[%])

ez non eta ez han ADB ARR
 ① *ez* PRT
 ② *non* ADB GAL
 ③ *eta* LOT JNT
 ④ *ez* PRT
 ⑤ *han* ADB ARR
 12345 ZIUR ([−],[−],[−],[−],[−])

ezagun izan ADI ADK
 ① *ezagun* ADJ ARR

② *izan* ADI SIN MORF
 1*2 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
 2*1 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

ezagun ukan ADI ADK
 ➡ lema: ezagun izan
 ① *ezagun* ADJ ARR
 ② *ukan* ADI SIN MORF
 1*2 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])
 2*1 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])

ezagutza galdu ADI ADK
 ① *ezagutza* IZE ARR
 ② *galdu* ADI SIN MORF
 12 ZIUR ([−],[%])
 1+2 ANBI ([−],[%])
 2*1 ANBI ([−],[%])

ezagutzera eman ADI ADK
 ① *ezagutu* ADI SIN
 ② *eman* ADI SIN MORF
 12 ZIUR ([−],[%])
 1+2 ANBI ([−],[%])
 2*1 ANBI ([−],[%])

ezen ez LOT JNT
 ① *ezen* LOT LOK
 ② *ez* PRT
 12 ZIUR ([−],[−])

ezer ere IOR IZGMGB
 ① *ezer* IOR IZGMGB MORF
 ② *ere* LOT LOK
 12 ZIUR ([%],[−])

ezer gutxi IOR IZGMGB
 ① *ezer* IOR IZGMGB
 ② *gutxi* DET DZG MORF
 12 ZIUR ([−],[%])

ezertxo ere IOR IZGMGB
 ① *ezertxo* IOR IZGMGB MORF
 ② *ere* LOT LOK
 12 ZIUR ([%],[−])

ezin edin ADI ADK
 ➡ lema: ezin izan
 ① *ezin* IZE ARR
 ② **edin* ADI SIN MORF
 1?2 ZIUR ([−],[%])

ezin esan ahal DET DZG
 ➡ lema: ezin esan ahala
 ① *ezin* IZE ARR
 ② *esan* ADI SIN
 ③ *ahal* IZE ARR MORF
 123 ZIUR ([−],[−],[NULL] EDO {NUM=S + KAS=GEL})

ezin esan ahala DET DZG
 ① *ezin* IZE ARR

② *esan ADI SIN*
 ③ *ahala ADB ARR MORF*
123 ZIUR ([*-*],[*-*],[*%*])
ezin ezan ADI ADK
 ➡ lema: ezin izan
 ① *ezin IZE ARR*
 ② **ezan ADI SIN MORF*
1?2 ZIUR ([*-*],[*%*])
ezin gehiagoan ADB ARR
 ① *ezin IZE ARR*
 ② *gehiagoan ADB ARR*
12 ZIUR ([*-*],[*-*])
ezin hobe ADJ ARR
 ① *ezin IZE ARR*
 ② *hobe ADJ ARR MORF*
12 ZIUR ([*-*],[*%*])
ezin izan ADI ADK
 ① *ezin IZE ARR*
 ② *izan ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([*-*],[KAT=ADT EDO (AZP=SIN ETA (EZ FORMA=izan))])
12 ANBI ([*-*],[AZP=SIN ETA FORMA=izan])
1+2 ANBI ([*-*],[AZP=SIN EDO KAT=ADT])
ezin konta ahal DET DZG
 ➡ lema: ezin konta ahala
 ① *ezin IZE ARR*
 ② *kontatu ADI SIN*
 ③ *ahal IZE ARR MORF*
123 ZIUR ([*-*],[*-*],[NULL] EDO {NUM=S + KAS=GEL})
ezin konta ahala DET DZG
 ① *ezin IZE ARR*
 ② *kontatu ADI SIN*
 ③ *ahala ADB ARR MORF*
123 ZIUR ([*-*],[*-*],[*%*])
ezin ukan ADI ADK
 ➡ lema: ezin izan
 ① *ezin IZE ARR*
 ② *ukan ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([*-*],[KAT=ADT EDO (AZP=SIN ETA (EZ FORMA=ukan) ETA (EZ FORMA=hau))])
12 ANBI ([*-*],[FORMA=ukan EDO FORMA=hau])
1+2 ANBI ([*-*],[AZP=SIN EDO KAT=ADT])
ezker alde IZE ARR
 ➡ lema: ezker alde
 ① *ezker IZE ARR*
 ② *alde IZE ARR MORF*
12 ZIUR ([*-*],[*%*])
Ezker Batua IZE LIB
 ① *ezker IZE ARR*
 ② *batu ADJ ARR MORF*
12 ZIUR (HAS.MAI [*-*],HAS.MAI [NULL] EDO {NUM=S})
ezker eta eskuin ADB ARR
 ① *ezker ADJ ARR*
 ② *eta LOT JNT*
 ③ *eskuin ADJ ARR*

123 ZIUR ([*-*],[*-*],[*-*])
Ezker Sindikal Koordinakundea IZE LIB
 ① *ezker IZE ARR*
 ② *sindikal ADJ ARR*
 ③ *koordinakunde IZE ARR MORF*
123 ZIUR ([*-*],[*-*],[*%*])
ezta ere LOT JNT
 ① *ezta LOT JNT*
 ② *ere LOT LOK*
1*2 ZIUR ([*-*],[*-*])
ezta hurrik eman ere LOT LOK
 ① *ezta LOT JNT*
 ② *hur IZE ARR*
 ③ *eman ADI SIN*
 ④ *ere LOT LOK*
1234 ZIUR ([*-*],[*-*],[*-*],[*-*])
eztanda egin ADI ADK
 ① *eztanda IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{*%*})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{*%*})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{*%*})
eztul egin ADI ADK
 ① *eztul IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{*%*})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{*%*})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{*%*})
fabore egin ADI ADK
 ① *fabore IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
1*2 ANBI ([*-*],[*%*])
2*1 ANBI ([*-*],[*%*])
falta egin ADI ADK
 ① *falta IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{*%*})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{*%*})
falta gabe LOT LOK
 ① *falta IZE ARR*
 ② *gabe ADB ARR*
12 ZIUR ([*-*],[*-*])
falta izan ADI ADK
 ① *falta IZE ARR*
 ② *izan ADI SIN MORF*
1*2 ANBI ([*-*],[AZP=SIN EDO KAT=ADT])
2*1 ANBI ([*-*],[KAT=ADT])
falta ukan ADI ADK
 ➡ lema: falta izan
 ① *falta IZE ARR*
 ② *ukan ADI SIN MORF*
1*2 ANBI ([*-*],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
2*1 ANBI ([*-*],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
fedee eman ADI ADK

① *fed* *IZE* ARR
 ② *eman* *ADI* *SIN* MORF
12 *ZIUR* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

fed *on* *IZE* ARR
 ① *fed* *IZE* ARR
 ② *on* *ADJ* ARR MORF
12 *ZIUR* ([−],[%])

fida *izan* *ADI* ADK
 ① *fida* *HAOS*
 ② *izan* *ADI* *SIN* MORF
12 *ZIUR* ([%],[AZP=SIN EDO KAT=ADT])
1+2 *ANBI* ([%],[AZP=SIN EDO KAT=ADT])
2*1 *ANBI* ([%],[AZP=SIN EDO KAT=ADT])

film *labur* *IZE* ARR
 ① *film* *IZE* ARR
 ② *labur* *ADJ* ARR MORF
12 *ZIUR* ([−],[%])

film *luze* *IZE* ARR
 ① *film* *IZE* ARR
 ② *luze* *ADJ* ARR MORF
12 *ZIUR* ([−],[%])

fin *gaitz* *egin* *ADI* ADK
 ① *fin* *IZE* ARR
 ② *gaitz* *ADJ* ARR
 ③ *egin* *ADI* *SIN* MORF
12*3 *ZIUR* ([−],[−],[%])
3*12 *ZIUR* ([−],[−],[%])

fini *izan* *ADI* ADK
 ① *fini* *ITJ*
 ② *izan* *ADI* *SIN* MORF
12 *ZIUR* ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
1+2 *ANBI* ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
2*1 *ANBI* ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

fini *ukan* *ADI* ADK
 ➤ lema: *fini* *izan*
 ① *fini* *ITJ*
 ② *ukan* *ADI* *SIN* MORF
12 *ZIUR* ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
1+2 *ANBI* ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
2*1 *ANBI* ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

fio *izan* *ADI* ADK
 ① *fio* *HAOS*
 ② *izan* *ADI* *SIN* MORF
12 *ZIUR* ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
1+2 *ANBI* ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
2*1 *ANBI* ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

foie *gras* *IZE* ARR
 ① *foie* *IZE* ARR
 ② *gras* *HAOS* MORF

12 *ZIUR* ([−],[%])

Foru *Aldundi* *IZE* LIB
 ① *foru* *IZE* ARR
 ② *aldundi* *IZE* ARR MORF
12 *ZIUR* ([−],[%])

Foru *Diputazio* *IZE* LIB
 ① *foru* *IZE* ARR
 ② *diputazio* *IZE* ARR MORF
12 *ZIUR* ([−],[%])

Foru *Erkidego* *IZE* LIB
 ① *foru* *IZE* ARR
 ② *erkidego* *IZE* ARR MORF
12 *ZIUR* ([−],[%])

fresatzeko *makina* *IZE* ARR
 ① *fresatu* *ADI* *SIN*
 ② *makina* *IZE* ARR MORF
12 *ZIUR* ([−],[%])

Gabon *zahar* *IZE* IZB
 ① *Gabonak* *IZE* LIB
 ② *zahar* *ADJ* ARR MORF
12 *ZIUR* ([−],[%])

gai *egin* *ADI* ADK
 ① *gai* *ADJ* ARR
 ② *egin* *ADI* *SIN* MORF
12 *ZIUR* ([−],[%])

gai *izan* *ADI* ADK
 ① *gai* *ADJ* ARR
 ② *izan* *ADI* *SIN* MORF
12 *ZIUR* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA EZ(NOR=HURA) ETA EZ(NOR=HAIEK)})
1*2 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))})
2*1 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))})

gain *behera* *ADB* ARR
 ① *gain* *IZE* ARR
 ② *behera* *ADJ* ARR
12 *ZIUR* ([−],[−])

gain *hartu* *ADI* ADK
 ① *gain* *IZE* ARR
 ② *hartu* *ADI* *SIN* MORF
12 *ZIUR* ([−],[%])
1+2 *ANBI* ([−],[%])
2*1 *ANBI* ([−],[%])

gaindi *egin* *ADI* ADK
 ① *gaindi* *ADB* ARR
 ② *egin* *ADI* *SIN* MORF
12 *ZIUR* ([−],[%])

gainez *gain* *ADB* ARR
 ① *gain* *IZE* ARR
 ② *gain* *IZE* ARR
12 *ZIUR* ([−],[−])

gainezka egin ADI ADK① *gainezka* ADB ARR② *egin* ADI SIN MORF12 ZIUR ([−], [%])1+2 ANBI ([−], [%])2*1 ANBI ([−], [%])**gaitz egin** ADI ADK① *gaitz* IZE ARR② *egin* ADI SIN MORF1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])**gaitz erdi** ITJ① *gaitz* IZE ARR② *erdi* IZE ARR12 ZIUR ([−], [−])**gaitz erran** ADI ADK① *gaitz* ADJ ARR② *erran* ADI SIN MORF12 ZIUR ([−], [%])**gaitz esan** ADI ADK① *gaitz* IZE ARR② *esan* ADI SIN MORF12 ZIUR ([−], [%])**gaitz iritzi** ADI ADK① *gaitz* ADJ ARR② *iritzi* ADI SIN MORF12 ZIUR ([−], [%])**gaitzi izan** ADI ADK① *gaitzi* IZE ARR② *izan* ADI SIN MORF12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])**gaizki eraman** ADI ADK① *gaizki* ADB ARR② *eraman* ADI SIN MORF1*2 ANBI ([−], [%])2*1 ANBI ([−], [%])**galga eman** ADI ADK① *galga* IZE ARR② *eman* ADI SIN MORF12 ZIUR ([−], [%])1+2 ANBI ([−], [%])2*1 ANBI ([−], [%])**garrasi egin** ADI ADK① *garrasi* IZE ARR② *egin* ADI SIN MORF1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])**gatza bota** ADI ADK① *gatz* IZE ARR② *bota* ADI SIN MORF12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])**gatza eman** ADI ADK① *gatz* IZE ARR② *eman* ADI SIN MORF1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])**gau eta egun** ADB ARR① *gau* IZE ARR② *eta* LOT JNT③ *egun* IZE ARR MORF123 ANBI ([−], [−], [NULL] EDO {NUM=S + KAS=GEL})**gau on** ITJ① *gau* IZE ARR② *on* ADJ ARR12 ANBI ([−], [−])**gaur egun** ADB ARR① *gaur* ADB ARR② *egun* ADB ARR MORF12 ZIUR ([−], [NULL] EDO {KAS=GEL})**gaur egunean** ADB ARR① *gaur* ADB ARR② *egun* IZE ARR12 ZIUR ([−], [−])**gaur gaurkoz** ADB ARR① *gaur* ADB ARR② *gaurkoz* ADB ARR12 ZIUR ([−], [−])**gaurko egunean** ADB ARR① *gaur* ADB ARR② *egun* ADB ARR12 ZIUR ([−], [−])**gaurko egunez** ADB ARR① *gaur* ADB ARR② *egun* IZE ARR12 ZIUR ([−], [−])**gauza izan** ADI ADK① *gauza* IZE ARR② *izan* ADI SIN MORF12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA EZ (NOR=HURA) ETA EZ (NOR=HAIEK)])1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])**gehienez ere** ADB ARR① *gehienez* ADB ARR② *ere* LOT LOK12 ZIUR ([−], [−])**gero eta** BST① *gero* ADB ARR

② *eta LOT JNT*
12 ANBI ([−],[−])

geroago eta BST
 ① *geroago ADB ARR*
 ② *eta LOT JNT*
12 ZIUR ([−],[−])

gerra hotz IZE ARR
 ① *gerra IZE ARR*
 ② *hotz ADJ ARR* MORF
12 ZIUR ([−],[%])

gerra zibil IZE ARR
 ① *gerra IZE ARR*
 ② *zibil ADJ ARR* MORF
12 ZIUR ([−],[%])

gerta ala gerta ADB ARR
 ① *gertatu ADI SIN*
 ② *ala LOT JNT*
 ③ *gertatu ADI SIN*
123 ZIUR ([−],[−],[−])

gertakizun egon ADI ADK
 ① *gertakizun IZE ARR*
 ② *egon ADI SIN* MORF
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])

gertu egon ADI ADK
 ① *gertu ADB ARR*
 ② *egon ADI SIN* MORF
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])

gezurra erran ADI ADK
 ① *gezur IZE ARR*
 ② *erran ADI SIN* MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

gezurra esan ADI ADK
 ① *gezur IZE ARR*
 ② *esan ADI SIN* MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

Gipuzko Buru Batzarra IZE LIB
 ① *Gipuzkoa IZE LIB*
 ② *buru IZE ARR*
 ③ *batzar IZE ARR* MORF
123 ZIUR ([−],[−],[%])

giro egon ADI ADK
 ① *giro IZE ARR*
 ② *egon ADI SIN* MORF
1*2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])

giro izan ADI ADK

① *giro IZE ARR*
 ② *izan ADI SIN* MORF
1*2 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])
2*1 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])

giza egitura IZE ARR
 ① *giza IZE ARR*
 ② *egitura IZE ARR* MORF
12 ZIUR ([−],[%])

giza eskubide IZE ARR
 ① *giza IZE ARR*
 ② *eskubide IZE ARR* MORF
12 ZIUR ([−],[%])

giza harreman IZE ARR
 ① *giza IZE ARR*
 ② *harreman IZE ARR* MORF
12 ZIUR ([−],[%])

giza klase IZE ARR
 ① *giza IZE ARR*
 ② *klase IZE ARR* MORF
12 ZIUR ([−],[%])

giza zientziak IZE ARR
 ① *giza IZE ARR*
 ② *zientzia IZE ARR* MORF
12 ZIUR ([−],[NULL] EDO {NUM=P})

globulu gorri IZE ARR
 ① *globulu IZE ARR*
 ② *gorri ADJ ARR* MORF
12 ZIUR ([−],[%])

globulu zuri IZE ARR
 ① *globulu IZE ARR*
 ② *zuri ADJ ARR* MORF
12 ZIUR ([−],[%])

gogait egin ADI ADK
 ① *gogait IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN* MORF
12 ZIUR ([−],[%])

gogait eragin ADI ADK
 ① *gogait IZE ARR*
 ② *eragin ADI SIN* MORF
12 ZIUR ([−],[%])

Gogo Deun IZE IZB
 ① *gogo IZE ARR*
 ② *deun ADJ ARR* MORF
12 ZIUR ([−],[%])

gogo eman ADI ADK
 ① *gogo IZE ARR*
 ② *eman ADI SIN* MORF
12 ZIUR ([−],[%])

gogo izan ADI ADK
 ① *gogo IZE ARR*
 ② *izan ADI SIN* MORF

12 ZIUR ([−],[AZP=SIN])
1+2 ANBI ([−],[AZP=SIN])
2*1 ANBI ([−],[AZP=SIN])
gogo ukan ADI ADK
 ➡ lema: gogo izan
 ① *gogo IZE ARR*
 ② *ukan ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−],[(EZ FORMA=hau)])
12 ANBI ([−],[FORMA=hau])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[KAT=ADT])
gogoak eman ADI ADK
 ① *gogo IZE ARR*
 ② *eman ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])
gogoan eduki ADI ADK
 ① *gogo IZE ARR*
 ② *eduki ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])
gogoan erabili ADI ADK
 ① *gogo IZE ARR*
 ② *erabili ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])
gogoan eraman ADI ADK
 ① *gogo IZE ARR*
 ② *eraman ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])
gogoan hartu ADI ADK
 ① *gogo IZE ARR*
 ② *hartu ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])
gogoan izan ADI ADK
 ① *gogo IZE ARR*
 ② *izan ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−],[AZP=SIN])
1+2 ANBI ([−],[AZP=SIN])
2*1 ANBI ([−],[AZP=SIN])
gogoan ukan ADI ADK
 ➡ lema: gogoan izan
 ① *gogo IZE ARR*
 ② *ukan ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (EZ FORMA=hau))])
12 ANBI ([−],[FORMA=hau])
1+2 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])

2*1 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])
gogoeta egin ADI ADK
 ① *gogoeta IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
gogoeta egon ADI ADK
 ① *gogoeta IZE ARR*
 ② *egon ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−],[%])
gogoko izan ADI ADK
 ① *gogoko ADJ ARR*
 ② *izan ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])
gogoko ukan ADI ADK
 ➡ lema: gogoko izan
 ① *gogoko ADJ ARR*
 ② *ukan ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (EZ FORMA=hau))])
12 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{[FORMA=hau])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])
gogor egin ADI ADK
 ① *gogor ADB ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
1*2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])
gogor hartu ADI ADK
 ① *gogor ADB ARR*
 ② *hartu ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])
gogora ekarri ADI ADK
 ① *gogo IZE ARR*
 ② *ekarri ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])
gogora etorri ADI ADK
 ① *gogo IZE ARR*
 ② *etorri ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])

gogoz kontra ADB ARR

- ① *gogo IZE ARR*
 ② *kontra ADB ARR* MORF
 12 ZIUR ([-], [%])

gogoz kontrako ADJ ARR

- ① *gogo IZE ARR*
 ② *kontrako ADJ ARR* MORF
 12 ZIUR ([-], [%])

goitik behera ADB ARR

- ① *goi IZE ARR*
 ② *behe IZE ARR* MORF
 12 ZIUR ([-], { / NUM = S + KAS = ALA / })

goitika egin ADI ADK

- ① *goitika IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN* MORF
 12 ZIUR ({ (KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR }, [%])
 1+2 ANBI ({ (KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR }, [%])
 2*1 ANBI ({ (KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR }, [%])

gomuta izan ADI ADK

- ① *gomuta IZE ARR*
 ② *izan ADI SIN* MORF
 1*2 ANBI ([-], [AZP=SIN])
 2*1 ANBI ([-], [AZP=SIN])

gomuta ukan ADI ADK

- ➡ lema: gomuta izan
 ① *gomuta IZE ARR*
 ② *ukan ADI SIN* MORF
 1*2 ANBI ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA)])
 2*1 ANBI ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA)])

gonburu egin ADI ADK

- ① *gonburu IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN* MORF
 12 ZIUR ([-], [%])

gora jo ADI ADK

- ① *gora ADB ARR*
 ② *jo ADI SIN* MORF
 1*2 ANBI ([-], [%])
 2*1 ANBI ([-], [%])

gorako jauzi IZE ARR

- ① *gora ADB ARR*
 ② *jauzi IZE ARR* MORF
 12 ZIUR ([-], [%])

gorriak ikusi ADI ADK

- ① *gorri ADJ ARR*
 ② *ikusi ADI SIN* MORF
 12 ZIUR ([-], [%])
 1+2 ANBI ([-], [%])

gorroto izan ADI ADK

- ① *gorroto IZE ARR*
 ② *izan ADI SIN* MORF
 12 ZIUR ({ (KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG)) }, [AZP=SIN])

- 1+2 ANBI ({ (KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG)) }, [AZP=SIN])
 2*1 ANBI ({ (KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG)) }, [AZP=SIN])

gorroto ukan ADI ADK

- ➡ lema: gorroto izan
 ① *gorroto IZE ARR*
 ② *ukan ADI SIN* MORF
 12 ZIUR ({ (KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG)) }, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (EZ FORMA=hau))])
 12 ANBI ({ (KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG)) }, [FORMA=hau])
 1+2 ANBI ({ (KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG)) }, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])
 2*1 ANBI ({ (KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG)) }, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])
 12 ZIUR ({ (KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR }, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORI=* ETA NOR=HURA)])
 1+2 ANBI ({ (KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR }, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORI=* ETA NOR=HURA)])
 2*1 ANBI ({ (KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR }, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORI=* ETA NOR=HURA)])

gose izan ADI ADK

- ① *gose ADJ ARR*
 ② *izan ADI SIN* MORF
 12 ZIUR ({ (KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG)) }, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])
 1+2 ANBI ({ (KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG)) }, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])
 2*1 ANBI ({ (KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG)) }, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])

goseak egon ADI ADK

- ① *gose ADJ ARR*
 ② *egon ADI SIN* MORF
 12 ZIUR ([-], [%])
 1+2 ANBI ([-], [%])
 2*1 ANBI ([-], [%])

grosso modo ADB ARR

- ① *grosso HAOS*
 ② *modo HAOS* MORF
 12 ZIUR ([-], [%])

guardia zibil IZE ARR

- ① *guardia IZE ARR*
 ② *zibil ADJ ARR* MORF
 12 ZIUR ([-], [%])

gupida izan ADI ADK

- ① *gupida IZE ARR*
 ② *izan ADI SIN* MORF
 12 ZIUR ({ (KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR }, [AZP=SIN])
 1+2 ANBI ({ (KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR }, [AZP=SIN])
 2*1 ANBI ({ (KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR }, [AZP=SIN])

gupida ukan ADI ADK

- ➡ lema: gupida izan

① *gupida IZE ARR*
 ② *ukan ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (EZ FORMA=hau))])
12 *ANBI* ([*-*],[FORMA=hau])
1+2 *ANBI* ([*-*],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
2*1 *ANBI* ([*-*],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
12 *ZIUR* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORI=* ETA NOR=HURA)})
1+2 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORI=* ETA NOR=HURA)})
2*1 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORI=* ETA NOR=HURA)})
gur egin ADI ADK
 ① *gur IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[%])
1+2 *ANBI* ([*-*],[%])
2*1 *ANBI* ([*-*],[%])
gur-gur egin ADI ADK
 ① *gur-gur ADB ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[%])
1+2 *ANBI* ([*-*],[%])
2*1 *ANBI* ([*-*],[%])
gura izan ADI ADK
 ① *gura IZE ARR*
 ② *izan ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[AZP=SIN EDO KAT=ADT])
1+2 *ANBI* ([*-*],[AZP=SIN EDO KAT=ADT])
2*1 *ANBI* ([*-*],[KAT=ADT])
gura ukan ADI ADK
 ➡ lema: gura izan
 ① *ahal IZE ARR*
 ② *ukan ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[(EZ FORMA=hau)])
12 *ANBI* ([*-*],[FORMA=hau])
1+2 *ANBI* ([*-*],[%])
2*1 *ANBI* ([*-*],[KAT=ADT])
gurago izan ADI ADK
 ① *gura IZE ARR*
 ② *izan ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
1+2 *ANBI* ([*-*],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
2*1 *ANBI* ([*-*],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
gurago ukan ADI ADK
 ➡ lema: gurago izan
 ① *gura IZE ARR*
 ② *ukan ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (EZ FORMA=hau))])
12 *ANBI* ([*-*],[FORMA=hau])

1+2 *ANBI* ([*-*],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
2*1 *ANBI* ([*-*],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
Gure Aita IZE ARR
 ① *gu IOR PERARR*
 ② *aita IZE ARR MORF*
12 *ZIUR* (HAS_MAI [*-*],HAS_MAI [%])
Gurutze Gorria IZE LIB
 ① *gurutze IZE ARR*
 ② *gorri ADJ ARR MORF*
12 *ZIUR* (HAS_MAI [*-*],HAS_MAI [NULL] EDO {NUM=S})
gutiz gehienak IOR IZGMGB
 ① *guti DET DZG*
 ② *gehien DET DZG MORF*
12 *ZIUR* ([*-*},{NUM=P})
gutxi bat DET DZG
 ① *gutxi DET DZG*
 ② *bat DET DZH MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[%])
gutxi batzuk DET DZG
 ① *gutxi DET DZG*
 ② *batzuk DET DZG MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[%])
gutxi gorabehera ADB ARR
 ① *gutxi DET DZG*
 ② *gorabehera ADB ARR MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[%])
gutxiz gehienak IOR IZGMGB
 ➡ lema: gutiz gehienak
 ① *gutxi DET DZG*
 ② *gehien DET DZG MORF*
12 *ZIUR* ([*-*},{NUM=P})
guztiarekin ere LOT LOK
 ① *guzti DET ORO*
 ② *ere LOT LOK*
12 *ZIUR* ([*-*],[*-*])
habeas corpus IZE ARR
 ① *habeas HAOS*
 ② *corpus IZE ARR MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[%])
haginak erakutsi ADI ADK
 ① *hagin IZE ARR*
 ② *erakutsi ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[%])
1+2 *ANBI* ([*-*],[%])
2*1 *ANBI* ([*-*],[%])
haginetako min IZE ARR
 ① *hagin IZE ARR*
 ② *min IZE ARR MORF*
12 *ZIUR* ({forma=hagineko EDO forma=haginetako},{%})
haginka egin ADI ADK
 ① *haginka ADB ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[%])

1+2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[%])
hain justu ere LOT LOK
 ① *hain* ADB ARR
 ② *justu* ADJ ARR
 ③ *ere* LOT LOK
123 ZIUR ([-],[-],[-])
hain segur LOT LOK
 ① *hain* ADB ARR
 ② *segur* ADB ARR
12 ZIUR ([-],[-])
hain zuzen LOT LOK
 ① *hain* ADB ARR
 ② *zuzen* ADJ ARR
12 ZIUR ([-],[-])
hain zuzen ere LOT LOK
 ① *hain* ADB ARR
 ② *zuzen* ADJ ARR
 ③ *ere* LOT LOK
123 ZIUR ([-],[-],[-])
hainbat eta BST
 ① *hainbat* ADB ARR
 ② *eta* LOT JNT
12 ANBI ([-],[-])
hainbat gaizto ADB ARR
 ① *hainbat* ADB ARR
 ② *gaizto* ADJ ARR
12 ZIUR ([-],[-])
hainbat gaiztoago ADB ARR
 ① *hainbat* ADB ARR
 ② *gaizto* ADJ ARR
12 ZIUR ([-],[-])
hainbat hobe ADB ARR
 ① *hainbat* ADB ARR
 ② *hobe* ADJ ARR
12 ZIUR ([-],[-])
hainbat hobeto ADB ARR
 ① *hainbat* ADB ARR
 ② *hobeto* ADB ARR
12 ZIUR ([-],[-])
haize alde ADB ARR
 ① *haize* IZE ARR
 ② *alde* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([-],[%])
haize egin ADI ADK
 ① *haize* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[%])
haize eman ADI ADK
 ① *haize* IZE ARR
 ② *eman* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
haize hego IZE ARR

① *haize* IZE ARR
 ② *hego* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([-],[%])
haize kirri IZE ARR
 ① *haize* IZE ARR
 ② *kirri* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([-],[%])
haize kontra ADB ARR
 ① *haize* IZE ARR
 ② *kontra* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([-],[%])
haizea poparean ADB ARR
 ① *haize* IZE ARR
 ② *poparean* ADB ARR
12 ZIUR ([-],[-])
haizu izan ADI ADK
 ① *haizu* ADB ARR
 ② *izan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[AZP=SIN EDO KAT=ADT])
1+2 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO KAT=ADT])
2*1 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO KAT=ADT])
haizu ukan ADI ADK
 ➡ lema: haizu izan
 ① *haizu* ADB ARR
 ② *ukan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
1+2 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
2*1 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
hala bada LOT LOK
 ① *hala* ADB ARR
 ② *bada* LOT LOK
12 ANBI ([-],[-])
hala ere LOT LOK
 ① *hala* ADB ARR
 ② *ere* LOT LOK
12 ZIUR ([-],[-])
hala eta guztiz LOT LOK
 ① *hala* ADB ARR
 ② *eta* LOT JNT
 ③ *guztiz* ADB ARR
123 ZIUR ([-],[-],[-])
hala eta guztiz ere LOT LOK
 ① *hala* ADB ARR
 ② *eta* LOT JNT
 ③ *guztiz* ADB ARR
 ④ *ere* LOT LOK
1234 ZIUR ([-],[-],[-],[-])
hala nola LOT LOK
 ① *hala* ADB ARR
 ② *nola* ADB GAL
12 ZIUR ([-],[-])

halako bat egin ADI ADK① *halako* ADJ ARR② *bat* DET DZH③ *egin* ADI SIN MORF123 ANBI ([−],[−],[%])**halako batean** ADB ARR① *halako* ADJ ARR② *bat* DET DZH12 ZIUR ([−],[−])**halako batez** LOT LOK① *halako* ADJ ARR② *bat* DET DZH12 ANBI ([−],[−])**halako eran non** LOT LOK① *halako* ADJ ARR② *era* IZE ARR③ *non* ADB GAL12*3 ZIUR ([−],[−],[−])**halako gisan non** LOT LOK① *halako* ADJ ARR② *gisa* IZE ARR③ *non* ADB GAL12*3 ZIUR ([−],[−],[−])**halako moldez non** LOT LOK① *halako* ADJ ARR② *molde* IZE ARR③ *non* ADB GAL12*3 ZIUR ([−],[−],[−])**halarik ere** LOT LOK① *halarik* ADB ARR② *ere* LOT LOK12 ZIUR ([−],[−])**halaz ere** LOT LOK① *halaz* ADB ARR② *ere* LOT LOK12 ZIUR ([−],[−])**halaz eta guztiz** LOT LOK① *halaz* ADB ARR② *eta* LOT JNT③ *guztiz* ADB ARR123 ZIUR ([−],[−],[−])**halaz eta guztiz ere** LOT LOK① *halaz* ADB ARR② *eta* LOT JNT③ *guztiz* ADB ARR④ *ere* LOT LOK1234 ZIUR ([−],[−],[−],[−])**halaz guztiz** LOT LOK① *halaz* ADB ARR② *guztiz* ADB ARR12 ZIUR ([−],[−])**halaz guztiz ere** LOT LOK① *halaz* ADB ARR② *guztiz* ADB ARR③ *ere* LOT LOK123 ZIUR ([−],[−],[−])**hamarreko txiki** IZE ARR① *hamarreko* IZE ARR② *txiki* ADJ ARR MORF12 ZIUR ([−],[%])**handik hara** ADB ARR① *han* ADB ARR② *hara* ADB ARR MORF12 ZIUR ([−],[NULL] EDO {KAS=GEL})**handik hona** ADB ARR① *han* ADB ARR② *hona* ADB ARR MORF12 ZIUR ([−],[NULL] EDO {KAS=GEL})**hanka egin** ADI ADK① *hanka* IZE ARR② *egin* ADI SIN MORF12 ZIUR ([−],[%])1+2 ANBI ([−],[%])2*1 ANBI ([−],[%])**hanka hutsik** ADB ARR

➡ lema: hanka-hutsik

① *hanka* IZE ARR② *hutsik* ADB ARR12 ZIUR ([−],[−])**hankaz gora** ADB ARR① *hanka* IZE ARR② *gora* ADB ARR MORF12 ZIUR ([−],[NULL] EDO {KAS=GEL})**hara ba** ITJ

➡ lema: hara bada

① *hara* ADB ARR② *ba* LOT LOK12 ZIUR ([−],[−])**hara bada** ITJ① *hara* ITJ② *bada* LOT LOK12 ZIUR ([−],[−])**hara han** ITJ① *hara* ITJ② *han* ADB ARR12 ZIUR ([−],[−])**hara hemen** ITJ① *hara* ITJ② *hemen* ADB ARR12 ZIUR ([−],[−])**hara hor** ITJ① *hara* ITJ② *hor* ADB ARR12 ZIUR ([−],[−])**hara non** LOT LOK① *hara* ADB ARR② *non* ADB GAL

12 ZIUR ([-], [-])

haragi bizian ADB ARR

① *haragi IZE ARR*

② *bizi ADJ ARR*

12 ZIUR ([-], {(NUM=S + KAS=INE) EDO (MUG=MG + KAS=INE)})

haragi egin ADI ADK

① *haragi IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-], [%])

1+2 ANBI ([-], [%])

2*1 ANBI ([-], [%])

harez gero ADB ARR

① *hura DET ERKARR*

② *gero ADB ARR*

12 ZIUR ([-], [-])

harik eta LOT LOK

① *harik HAOS*

② *eta LOT JNT*

12 ZIUR ([-], [-])

harira etorri ADI ADK

① *hari IZE ARR*

② *etorri ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-], [%])

1+2 ANBI ([-], [%])

2*1 ANBI ([-], [%])

haritz zuri IZE ARR

① *haritz IZE ARR*

② *zuri ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([-], [%])

harpa jo ADI ADK

① *harpa IZE ARR*

② *jo ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

harri bitxi IZE ARR

➡ lema: harribitxi

① *harri IZE ARR*

② *bitxi ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([-], [%])

harri bizi IZE ARR

① *harri IZE ARR*

② *bizi ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([-], [%])

harri eta belarri ADB ARR

① *harri IZE ARR*

② *eta LOT JNT*

③ *belarri IZE ARR*

123 ZIUR ([-], [-], [-])

harri eta zur ADB ARR

① *harri IZE ARR*

② *eta LOT JNT*

③ *zur IZE ARR*

123 ZIUR ([-], [-], [-])

harri landu IZE ARR

➡ lema: harlandu

① *harri IZE ARR*

② *landu ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-], {/ADM=PART/})

harri preziatu IZE ARR

① *harri IZE ARR*

② *preziatu ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([-], [%])

harri xehe IZE ARR

① *harri IZE ARR*

② *xehe ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([-], [%])

harri zabal IZE ARR

① *harri IZE ARR*

② *zabal ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([-], [%])

harrikoa egin ADI ADK

① *harriko IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

hartz zuri IZE ARR

① *hartz IZE ARR*

② *zuri ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([-], [%])

hartze izan ADI ADK

① *hartze IZE ARR*

② *izan ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-], [AZP=SIN])

1+2 ANBI ([-], [AZP=SIN])

2*1 ANBI ([-], [AZP=SIN])

hartze ukan ADI ADK

➡ lema: hartze izan

① *hartze IZE ARR*

② *ukan ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

1+2 ANBI ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

2*1 ANBI ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

haserre egin ADI ADK

① *haserre IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

hasian hasi ADB ARR

① *hasi ADI SIN*

② *hasi ADI SIN*

12 ZIUR ([-], [-])

hasperen egin ADI ADK

① *hasperen IZE* ARR
 ② *egin ADI SIN* MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

hastio izan ADI ADK
 ① *hastio IZE* ARR
 ② *izan ADI SIN* MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN})

hastio ukan ADI ADK
 ➡ lema: hastio izan
 ① *hastio IZE* ARR
 ② *ukan ADI SIN* MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (EZ FORMA=hau))})
12 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{FORMA=hau})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))})

hats hartu ADI ADK
 ① *hats IZE* ARR
 ② *hartu ADI SIN* MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

hatz egin ADI ADK
 ① *hatz IZE* ARR
 ② *egin ADI SIN* MORF
12 ZIUR ([-, {%})

hau da LOT LOK
 ① *hau DET ERKARR*
 ② *da ADT*
12 ANBI ([-, [-])

haur besoetako IZE ARR
 ① *haur IZE* ARR
 ② *besoetako ADJ ARR* MORF
12 ZIUR ([-, {%})

haur egin ADI ADK
 ① *haur IZE* ARR
 ② *egin ADI SIN* MORF
12 ANBI ([-, {%})

hausnar egin ADI ADK
 ① *hausnar IZE* ARR
 ② *egin ADI SIN* MORF
12 ZIUR ([-, {%})
1+2 ANBI ([-, {%})
2*1 ANBI ([-, {%})

hauts bihurtu ADI ADK
 ① *hauts IZE* ARR
 ② *bihurtu ADI SIN* MORF
12 ZIUR ([-, {%})
1+2 ANBI ([-, {%})
2*1 ANBI ([-, {%})

hauts egin ADI ADK
 ① *hauts IZE* ARR
 ② *egin ADI SIN* MORF
12 ZIUR ([-, {%})

hazka egin ADI ADK
 ① *hazka ADB ARR*
 ② *egin ADI SIN* MORF
12 ZIUR ([-, {%})
1+2 ANBI ([-, {%})
2*1 ANBI ([-, {%})

hebain-hebain egin ADI ADK
 ① *hebain IZE* ARR
 ② *egin ADI SIN* MORF
12 ZIUR ([-, {%})

hegan egin ADI ADK
 ① *hegan ADB ARR*
 ② *egin ADI SIN* MORF
12 ZIUR ([-, {%})
1+2 ANBI ([-, {%})
2*1 ANBI ([-, {%})

hegaz egin ADI ADK
 ① *hegaz ADB ARR*
 ② *egin ADI SIN* MORF
12 ZIUR ([-, {%})
1+2 ANBI ([-, {%})
2*1 ANBI ([-, {%})

hegiz hegi ADB ARR
 ① *hegi IZE* ARR
 ② *hegi IZE* ARR
12 ZIUR ([-, [-])

Hego Afrika IZE LIB
 ① *hego IZE* ARR
 ② *Afrika IZE LIB* MORF
12 ZIUR ([-, {%})

Hego Amerika IZE LIB
 ① *hego IZE* ARR
 ② *Amerika IZE LIB* MORF
12 ZIUR ([-, {%})

Hego Euskadi IZE LIB
 ① *hego IZE* ARR
 ② *Euskadi IZE LIB* MORF
12 ZIUR ([-, {%})

Hego Euskal Herria IZE LIB
 ① *hego IZE* ARR
 ② *euskal IZE* ARR
 ③ *herri IZE* ARR MORF
123 ZIUR ([-, [-], {%})

heiagora egin ADI ADK

① *heiagora IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

hein bat DET DZH
 ① *hein IZE ARR*
 ② *bat DET DZH MORF*
12 *ZIUR* ([-],{EZ (MUG + KAS=INE)})

hein bat ADB ARR
 ① *hein IZE ARR*
 ② *bat DET DZH*
12 *ZIUR* ([-],[-])

hein batean ADB ARR
 ① *hein IZE ARR*
 ② *bat DET DZH*
12 *ZIUR* ([-],[-])

hein berean ADB ARR
 ① *hein IZE ARR*
 ② *bera DET ERKIND*
12 *ZIUR* ([-],[-])

hein handi batean ADB ARR
 ① *hein IZE ARR*
 ② *handi ADJ ARR*
 ③ *bat DET DZH*
123 *ZIUR* ([-],[-],[-])

hel egin ADI ADK
 ① *hel ITJ*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([-],{%})

Helduen Alfabetatze eta Berreuskalduntzerako Erakundea IZE LIB
 ① *heldu IZE ARR*
 ② *alfabetatze IZE ARR*
 ③ *eta LOT JNT*
 ④ *berreuskalduntze IZE ARR*
 ⑤ *erakunde IZE ARR MORF*
12345 *ZIUR* ([-],[-],[-],[-],{%})

hemendik aitzina ADB ARR
 ① *hemen ADB ARR*
 ② *aitzina ADB ARR MORF*
12 *ZIUR* ([-],{%})

hemendik aurrera ADB ARR
 ① *hemen ADB ARR*
 ② *aurre IZE ARR MORF*
12 *ZIUR* ([-],{/NUM=S + KAS=ALA/})

hemendik hara ADB ARR
 ① *hemen ADB ARR*
 ② *hara ADB ARR*
12 *ANBI* ([-],[-])

hemendik harat ADB ARR
 ➤ lema: hemendik hara
 ① *hemen ADB ARR*
 ② *harat ADB ARR*

12 *ANBI* ([-],[-])

herabe izan ADI ADK
 ① *herabe ADJ ARR*
 ② *izan ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
1+2 *ANBI* ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
2*1 *ANBI* ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

herabe ukan ADI ADK
 ➤ lema: herabe izan
 ① *herabe ADJ ARR*
 ② *ukan ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])
1+2 *ANBI* ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])
2*1 *ANBI* ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])

herren egin ADI ADK
 ① *herren IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([-],{%})
1+2 *ANBI* ([-],{%})
2*1 *ANBI* ([-],{%})

Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea IZE LIB
 ① *herri IZE ARR*
 ② *arduralaritza IZE ARR*
 ③ *euskal IZE ARR*
 ④ *erakunde IZE ARR MORF*
1234 *ZIUR* ([-],[-],[-],{%})

Herri Batasuna IZE LIB
 ① *herri IZE ARR*
 ② *batasun IZE ARR MORF*
12 *ZIUR* (HAS.MAI [-],HAS.MAI [NULL] EDO {NUM=S})

herri xehe IZE ARR
 ① *herri IZE ARR*
 ② *xehe ADJ ARR MORF*
12 *ZIUR* ([-],{%})

herri xume IZE ARR
 ① *herri IZE ARR*
 ② *xume ADJ ARR MORF*
12 *ZIUR* ([-],{%})

Herriko Alderdi Sozialista Iraultzailea IZE LIB
 ① *herri IZE ARR*
 ② *alderdi IZE ARR*
 ③ *sozialista ADJ ARR*
 ④ *iraultzaile ADJ ARR MORF*
1234 *ZIUR* ([-],[-],[-],{%})

herriko etxe IZE ARR
 ① *herri IZE ARR*
 ② *etxe IZE ARR MORF*
12 *ANBI* ([-],{%})

herriko mutil IZE ARR

① *herri* IZE ARR
 ② *mutil* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([*-*],[*%*])
heste itsu IZE ARR
 ① *heste* IZE ARR
 ② *itsu* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([*-*],[*%*])
heste lodi IZE ARR
 ① *heste* IZE ARR
 ② *lodi* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([*-*],[*%*])
heste mehar IZE ARR
 ① *heste* IZE ARR
 ② *mehar* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([*-*],[*%*])
Heziketa Berezia IZE IZB
 ① *heziketa* IZE ARR
 ② *berezi* ADJ ARR MORF
12 ZIUR (HAS.MAI [*-*],HAS.MAI [NULL] EDO {NUM=S})
Hezkuntza eta Zientzia Ministerioa IZE LIB
 ① *hezkuntza* IZE ARR
 ② *eta* LOT JNT
 ③ *zientzia* IZE ARR
 ④ *ministerio* IZE ARR MORF
1234 ZIUR ([*-*],[*-*],[NULL],[*%*])
Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila IZE LIB
 ➡ lema: Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa-Saila
 ① *hezkuntza* IZE ARR
 ② *unibertsitate* IZE ARR
 ③ *eta* LOT JNT
 ④ *ikerketa* IZE ARR
 ⑤ *sail* IZE ARR MORF
12345 ZIUR ([*-*],[*-*],[*-*],[*%*])
Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa-Saila IZE LIB
 ① *hezkuntza* IZE ARR
 ② *unibertsitate* IZE ARR
 ③ *eta* LOT JNT
 ④ *ikerketa-sail* IZE ARR MORF
1234 ZIUR ([*-*],[*-*],[*-*],[*%*])
hezur eta azal IZE ARR
 ① *hezur* IZE ARR MORF
 ② *eta* LOT JNT
 ③ *azal* IZE ARR MORF
123 ZIUR ([*-*],[*-*},{KAS=ABS ETA MUG=MG})
hezur eta haragizko ADJ ARR
 ① *hezur* IZE ARR
 ② *eta* LOT JNT
 ③ *haragi* IZE ARR MORF
123 ZIUR ([*-*],[*-*},{/(KAS=INS ETA MUG=MG) + KAS=GEL/})
hezur eta larru IZE ARR
 ① *hezur* IZE ARR

② *eta* LOT JNT
 ③ *larru* IZE ARR MORF
123 ZIUR ([*-*],[*-*},{KAS=ABS ETA MUG=MG})
hezur eta mami IZE ARR
 ① *hezur* IZE ARR
 ② *eta* LOT JNT
 ③ *mami* IZE ARR MORF
123 ZIUR ([*-*],[*-*},{KAS=ABS ETA MUG=MG})
hezur eta mamizko ADJ ARR
 ① *hezur* IZE ARR
 ② *eta* LOT JNT
 ③ *mami* IZE ARR MORF
123 ZIUR ([*-*],[*-*},{/(KAS=INS ETA MUG=MG) + KAS=GEL/})
hezurra eta azala IZE ARR
 ➡ lema: hezur eta azal
 ① *hezur* IZE ARR
 ② *eta* LOT JNT
 ③ *azal* IZE ARR MORF
123 ZIUR ([*-*],[*-*},{KAS=ABS ETA NUM=S})
hic et nunc ADB ARR
 ① *hic* HAOS
 ② *et* ITJ
 ③ *nunc* HAOS
123 ZIUR ([*-*],[*-*],[*-*])
higuin izan ADI ADK
 ① *higuin* ADJ ARR
 ② *izan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([*-*],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])
1+2 ANBI ([*-*],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])
2*1 ANBI ([*-*],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN})
higuin ukan ADI ADK
 ➡ lema: higuin izan
 ① *higuin* ADJ ARR
 ② *ukan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([*-*],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (EZ FORMA=hau))])
12 ANBI ([*-*],[FORMA=hau])
1+2 ANBI ([*-*],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
2*1 ANBI ([*-*],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORI=* ETA NOR=HURA)})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORI=* ETA NOR=HURA)})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORI=* ETA NOR=HURA)})
hil ala bizi ADB ARR
 ① *hil* ADI SIN
 ② *ala* LOT JNT
 ③ *bizi* ADJ ARR
123 ZIUR ([*-*],[*-*],[*-*])

hil ala biziko ADJ ARR

① *hil IZE ARR*

② *ala LOT JNT*

③ *bizi ADJ ARR MORF*

123 ZIUR ([−], [−], {/NUM=S + KAS=GEL/})

hil edo bizi ADB ARR

① *hil ADI SIN*

② *edo LOT JNT*

③ *bizi ADJ ARR*

123 ZIUR ([−], [−], [−])

hil edo biziko ADJ ARR

① *hil ADI SIN*

② *edo LOT JNT*

③ *bizi ADJ ARR MORF*

123 ZIUR ([−], [−], {/NUM=S + KAS=GEL/})

hileta jo ADI ADK

① *hileta IZE ARR*

② *jo ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−], [%])

1+2 ANBI ([−], [%])

2*1 ANBI ([−], [%])

hiletak egin ADI ADK

① *hileta IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−], [%])

hiri nagusi IZE ARR

① *hiri IZE ARR*

② *nagusi ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([−], [%])

hirugarren adin IZE ARR

① *hiru DET DZH*

② *adin IZE ARR MORF*

12 ZIUR ([−], [%])

hirugarren mundu IZE ARR

① *hiru DET DZH*

② *mundu IZE ARR MORF*

12 ZIUR ([−], [%])

hiruki zuzen IZE ARR

① *hiruki IZE ARR*

② *zuzen ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([−], [%])

hiruretan hoge IZE ZKI

① *hiru DET DZH*

② *hoge IZE ZKI MORF*

12 ZIUR ([−], [%])

hiruretan hoge DET DZH

① *hiru DET DZH*

② *hoge DET DZH MORF*

12 ZIUR ([−], [%])

hitz egin ADI ADK

① *hitz IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

hitz elkartu IZE ARR

① *hitz IZE ARR*

② *elkartu ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−], {/ADM=PART/})

hitz eragin ADI ADK

① *hitz IZE ARR*

② *eragin ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−], [%])

hitz eta pitz ADB ARR

① *hitz IZE ARR*

② *eta LOT JNT*

③ *piztu ADI SIN*

123 ZIUR ([−], [−], [−])

hitz gurutzatuak IZE ARR

① *hitz IZE ARR*

② *gurutzatu ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([−], [NULL] EDO {NUM=P})

hitz lau IZE ARR

① *hitz IZE ARR*

② *lau ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([−], [%])

hitz neurtu IZE ARR

① *hitz IZE ARR*

② *neurtu ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([−], [%])

hitza atxiki ADI ADK

① *hitza IZE ARR*

② *atxiki ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−], [%])

1+2 ANBI ([−], [%])

2*1 ANBI ([−], [%])

hitza bete ADI ADK

① *hitza IZE ARR*

② *bete ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−], [%])

1+2 ANBI ([−], [%])

2*1 ANBI ([−], [%])

hitza hautsi ADI ADK

① *hitza IZE ARR*

② *hautsi ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

hitza jan ADI ADK

① *hitza IZE ARR*

② *jan ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

hitzaren jabe egon ADI ADK

① *hitza IZE ARR*

② *jabe IZE ARR*

③ *egon ADI SIN MORF*

12*3 ZIUR ([−], [−], [%])

3*12 ZIUR ([-], [-], [%])

hitzari eutsi ADI ADK

① *hitz IZE ARR*

② *eutsi ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-], [%])

1+2 ANBI ([-], [%])

2*1 ANBI ([-], [%])

hitzean egon ADI ADK

① *hitz IZE ARR*

② *egon ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ([-], [%])

2*1 ANBI ([-], [%])

hitzetik hortzera ADB ARR

① *hitz IZE ARR*

② *hortz IZE ARR MORF*

12 ZIUR ([-], {/NUM=S + KAS=ALA/})

hizkuntz eredu IZE ARR

➡ lema: hizkuntza-eredu

① *hizkuntza IZE ARR*

② *eredu IZE ARR MORF*

12 ZIUR ([-], [%])

hizkuntz irakaskuntza IZE ARR

➡ lema: hizkuntza-irakaskuntza

① *hizkuntza IZE ARR*

② *irakaskuntza IZE ARR MORF*

12 ZIUR ([-], [%])

hizkuntz komunitate IZE ARR

➡ lema: hizkuntza-komunitate

① *hizkuntza IZE ARR*

② *komunitate IZE ARR MORF*

12 ZIUR ([-], [%])

hizkuntz politika IZE ARR

➡ lema: hizkuntza-politika

① *hizkuntza IZE ARR*

② *politika IZE ARR MORF*

12 ZIUR ([-], [%])

Hizkuntz Puntu Arrunten Lanketa IZE IZB

① *hizkuntza IZE ARR*

② *puntu IZE ARR*

③ *arrunt ADJ ARR*

④ *lanketa IZE ARR MORF*

1234 ZIUR ([NULL], [-], [-], [%])

Hizkuntza Eskola Ofizial IZE LIB

① *hizkuntza IZE ARR*

② *eskola IZE ARR*

③ *ofizial ADJ ARR MORF*

123 ZIUR ([NULL], [-], [%])

Hizkuntza Gutxituen Aldeko Bulego Europarra
IZE LIB

① *hizkuntza IZE ARR*

② *gutxitu ADI SIN*

③ *alde IZE ARR*

④ *bulego IZE ARR*

⑤ *europar ADJ ARR MORF*

12345 ZIUR ([-], [-], [-], [-], [%])

hizpidean egon ADI ADK

① *hizpide IZE ARR*

② *egon ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-], [%])

1+2 ANBI ([-], [%])

2*1 ANBI ([-], [%])

Hiztegi Sistema Urgazle Adimenduna IZE IZB

① *hiztegi IZE ARR*

② *sistema IZE ARR*

③ *urgazle ADJ ARR*

④ *adimendun ADJ ARR MORF*

1234 ZIUR ([-], [-], [-], [%])

hobe beharrez ADB ARR

① *hobe ADJ ARR*

② *beharrez ADB ARR MORF*

12 ZIUR ([-], [-])

hobe beharrezko ADJ ARR

① *hobe ADJ ARR*

② *beharrezko ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([-], [%])

hobe izan ADI ADK

① *hobe ADJ ARR*

② *izan ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])

1+2 ANBI ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])

2*1 ANBI ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])

hobe ukan ADI ADK

➡ lema: hobe izan

① *hobe ADJ ARR*

② *ukan ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])

1+2 ANBI ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])

2*1 ANBI ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])

hobe ustean ADB ARR

① *hobe ADJ ARR*

② *uste IZE ARR*

12 ZIUR ([-], [-])

hobe ustez ADB ARR

① *hobe ADJ ARR*

② *ustez ADB ARR*

12 ZIUR ([-], [-])

hobeki esan LOT LOK

① *hobeki ADB ARR*

② *esan ADI SIN*

12 ZIUR ([-], [-])

hoben astun IZE ARR

① *hoben IZE ARR*

② *astun* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

hona hemen BST

① *hona* ADB ARR

② *hemen* ADB ARR

12 ZIUR ([−],[−])

hona non LOT LOK

① *hona* ADB ARR

② *non* ADB GAL

12 ZIUR ([−],[−])

hondoa jo ADI ADK

① *hondo* IZE ARR

② *jo* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

honez gain LOT LOK

① *hau* DET ERKARR

② *gain* IZE ARR

12 ZIUR ([−],[−])

honez gainera LOT LOK

① *hau* DET ERKARR

② *gainera* LOT LOK

12 ZIUR ([−],[−])

honez gero ADB ARR

① *hau* DET ERKARR

② *gero* ADB ARR

12 ZIUR ([−],[−])

honoris causa IZE ARR

① *honoris* HAOS

② *causa* HAOS MORF

12 ZIUR ([−],[%])

hor konpon ITJ

① *hor* ADB ARR

② *konpondu* ADI SIN

12 ZIUR ([−],[−])

hor nonbait ADB ARR

① *hor* ADB ARR

② *nonbait* ADB ARR

12 ZIUR ([−],[−])

hori bai LOT LOK

① *hori* DET ERKARR

② *bai* PRT

12 ANBI ([−],[−])

horma lehor IZE ARR

① *horma* IZE ARR

② *lehor* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

horra ba ITJ

➡ lema: horra bada

① *horra* ITJ

② *ba* LOT LOK

12 ZIUR ([−],[−])

horra bada ITJ

① *horra* ITJ

② *bada* LOT LOK

12 ZIUR ([−],[−])

horra hor BST

① *horra* ADB ARR

② *hor* ADB ARR

12 ZIUR ([−],[−])

horra non LOT LOK

① *horra* ADB ARR

② *non* ADB GAL

12 ZIUR ([−],[−])

horrez gain LOT LOK

① *hori* DET ERKARR

② *gain* IZE ARR

12 ZIUR ([−],[−])

horrez gainera LOT LOK

① *hori* DET ERKARR

② *gainera* LOT LOK

12 ZIUR ([−],[−])

horrez gero ADB ARR

➡ lema: horrezkero

① *hori* DET ERKARR

② *gero* ADB ARR

12 ZIUR ([−],[−])

hortzetako eskuila IZE ARR

① *hortz* IZE ARR

② *eskuila* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

hortzetako pasta IZE ARR

① *hortz* IZE ARR

② *pasta* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

hosto erorkor IZE ARR

① *hosto* IZE ARR

② *erorkor* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

hosto galkor IZE ARR

① *hosto* IZE ARR

② *galkor* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

hosto iraunkor IZE ARR

① *hosto* IZE ARR

② *iraunkor* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

hots egin ADI ADK

① *hots* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−],[%])

hots eman ADI ADK

① *hots* IZE ARR

② *eman* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−],[%])

hozka egin ADI ADK① *hozka IZE ARR*② *egin ADI SIN MORF*12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})**hurren arte** ITJ① *hurren ADB ARR*② *arte IZE ARR MORF*12 ZIUR ([−],[−])**hurrenez hurren** ADB ARR① *hurren ADJ ARR*② *hurren ADJ ARR MORF*12 ZIUR ([−],[NULL] EDO {NUM=S + KAS=GEL})**huts ala kausi** ADB ARR① *huts IZE ARR*② *ala LOT JNT*③ *kausitu ADI SIN*123 ZIUR ([−],[−],[−])**huts edo bete** ADB ARR① *huts ADJ ARR*② *edo LOT JNT*③ *bete ADJ ARR*123 ZIUR ([−],[−],[−])**huts edo kausi** ADB ARR① *huts IZE ARR*② *edo LOT JNT*③ *kausitu ADI SIN*123 ZIUR ([−],[−],[−])**huts egin** ADI ADK① *huts IZE ARR*② *egin ADI SIN MORF*1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})**huts eragin** ADI ADK① *huts IZE ARR*② *eragin ADI SIN MORF*12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})**hutsaren truk** ADB ARR

➡ lema: hutsaren truke

① *huts IZE ARR*② *truk ADB ARR*12 ZIUR ([−],[−])**hutsaren truke** ADB ARR① *huts IZE ARR*② *truke IZE ARR*12 ZIUR ([−],[−])**i greko** IZE ARR① *i IZE ARR*② *greko ADJ ARR MORF*12 ZIUR ([−],[%])**Identifikazio Fiskaleko Kode** IZE IZB① *identifikazio IZE ARR*② *fiskal ADJ ARR*③ *kode IZE ARR MORF*123 ZIUR ([−],[−],[%])**iduri izan** ADI ADK① *iduri IZE ARR*② *izan ADI SIN MORF*12 ZIUR ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])1+2 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])2*1 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])**iduri ukan** ADI ADK

➡ lema: iduri izan

① *iduri IZE ARR*② *ukan ADI SIN MORF*12 ZIUR ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])1+2 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])2*1 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])**igeri egin** ADI ADK① *igeri ADB ARR*② *egin ADI SIN MORF*12 ZIUR ([−],[%])1+2 ANBI ([−],[%])2*1 ANBI ([−],[%])**igeri egon** ADI ADK① *igeri ADB ARR*② *egon ADI SIN MORF*12 ZIUR ([−],[%])1+2 ANBI ([−],[%])2*1 ANBI ([−],[%])**ihes egin** ADI ADK① *ihes IZE ARR*② *egin ADI SIN MORF*12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})**ihes eragin** ADI ADK① *ihes IZE ARR*② *eragin ADI SIN MORF*12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})**ihesari eman** ADI ADK① *ihes IZE ARR*② *eman ADI SIN MORF*12 ZIUR ([−],[%])**ihesari lotu** ADI ADK① *ihes IZE ARR*② *lotu ADI SIN MORF*12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

ikara egin ADI ADK

① *ikara IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

ikara egon ADI ADK

① *ikara IZE ARR*

② *egon ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-],[%])

1+2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

ikara eman ADI ADK

① *ikara IZE ARR*

② *eman ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

ikara eragin ADI ADK

① *ikara IZE ARR*

② *eragin ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

ikara ibili ADI ADK

① *ikara IZE ARR*

② *ibili ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([-],[%])

1+2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

Ikasle Abertzaleak IZE LIB

① *ikasle IZE ARR*

② *abertzale ADJ ARR*

12 ZIUR (HAS,MAI [-],HAS,MAI [NULL] EDO {NUM=F})

ilar biribil IZE ARR

① *ilar IZE ARR*

② *biribil ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([-],[%])

ilar xabal IZE ARR

① *ilar IZE ARR*

② *xabal ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([-],[%])

ilar xehe IZE ARR

① *ilar IZE ARR*

② *xehe ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([-],[%])

ilargi berri IZE ARR

① *ilargi IZE ARR*

② *berri ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([-],[%])

ilargi bete IZE ARR

① *ilargi IZE ARR*

② *bete ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([-],[%])

ile alde ADB ARR

① *ile IZE ARR*

② *alde IZE ARR*

12 ZIUR ([-],[%])

ile kontra ADB ARR

① *ile IZE ARR*

② *kontra ADB ARR MORF*

12 ZIUR ([-],[%])

iloba txiki IZE ARR

① *iloba IZE ARR*

② *txiki ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([-],[%])

imurtxi egin ADI ADK

① *imurtxi IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

in abstracto ADB ARR

① *in HAOS*

② *abstracto HAOS MORF*

12 ZIUR ([-],[%])

in actu ADB ARR

① *in HAOS*

② *actu HAOS MORF*

12 ZIUR ([-],[%])

in aeternum ADB ARR

① *in HAOS*

② *aeternum HAOS MORF*

12 ZIUR ([-],[%])

in extremis ADB ARR

① *in HAOS*

② *extremis HAOS MORF*

12 ZIUR ([-],[%])

in fraganti ADB ARR

① *in HAOS*

② *fraganti HAOS MORF*

12 ZIUR ([-],[%])

in medias res ADB ARR

① *in HAOS*

② *medias HAOS*

③ *res HAOS*

123 ZIUR ([-],[%],[%],[%])

in memoriam ADB ARR

① *in HAOS*

② *memoriam HAOS MORF*

12 ZIUR ([-],[%])

in nomine ADB ARR

① *in HAOS*

② *nomine HAOS MORF*

12 ZIUR ([-],[%])

in partibus ADB ARR
 ① *in HAOS*
 ② *partibus HAOS* MORF
 12 ZIUR ([*-*],[*%*])

in pectore ADB ARR
 ① *in HAOS*
 ② *pectore HAOS* MORF
 12 ZIUR ([*-*],[*%*])

in praesenti ADB ARR
 ① *in HAOS*
 ② *praesenti HAOS* MORF
 12 ZIUR ([*-*],[*%*])

in sacris ADB ARR
 ① *in HAOS*
 ② *sacris HAOS* MORF
 12 ZIUR ([*-*],[*%*])

in saecula saeculorum ADB ARR
 ① *in HAOS*
 ② *saecula HAOS*
 ③ *saeculorum HAOS*
 123 ZIUR ([*-*],[*-*],[*-*])

in situ ADB ARR
 ① *in HAOS*
 ② *situ HAOS* MORF
 12 ZIUR ([*-*],[*%*])

in vitro ADB ARR
 ① *in HAOS*
 ② *vitro HAOS* MORF
 12 ZIUR ([*-*],[*%*])

in vivo ADB ARR
 ① *in HAOS*
 ② *vivo HAOS* MORF
 12 ZIUR ([*-*],[*%*])

indar egin ADI ADK
 ① *indar IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN* MORF
 12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{*%*})

indar eman ADI ADK
 ① *indar IZE ARR*
 ② *eman ADI SIN* MORF
 12 ZIUR ([*-*],[*%*])
 1+2 ANBI ([*-*],[*%*])
 2*1 ANBI ([*-*],[*%*])

Indi gaztaina IZE ARR
 ① *India IZE LIB*
 ② *gaztaina IZE ARR* MORF
 12 ZIUR ([*-*],[*%*])

indoeuropar hizkuntza IZE ARR
 ① *indoeuropar ADJ ARR*
 ② *hizkuntza IZE ARR* MORF
 12 ZIUR ([*-*],[*%*])

industri ingeniari IZE ARR
 ➡ lema: industria-ingeniari

① *industria IZE ARR*
 ② *ingeniari IZE ARR* MORF
 12 ZIUR ([*-*],[*%*])

industri ingeniartza IZE ARR
 ➡ lema: industria-ingeniartza
 ① *industria IZE ARR*
 ② *ingeniartza IZE ARR* MORF
 12 ZIUR ([*-*],[*%*])

industri injineru IZE ARR
 ➡ lema: industria-injineru
 ① *industria IZE ARR*
 ② *injineru IZE ARR* MORF
 12 ZIUR ([*-*],[*%*])

industri injinerutza IZE ARR
 ➡ lema: industria-injinerutza
 ① *industria IZE ARR*
 ② *injinerutza IZE ARR* MORF
 12 ZIUR ([*-*],[*%*])

industri iraultza IZE ARR
 ➡ lema: industria-iraultza
 ① *industria IZE ARR*
 ② *iraultza IZE ARR* MORF
 12 ZIUR ([*-*],[*%*])

industri jarduera IZE ARR
 ➡ lema: industria-jarduera
 ① *industria IZE ARR*
 ② *jarduera IZE ARR* MORF
 12 ZIUR ([*-*],[*%*])

industri sail IZE ARR
 ➡ lema: industria-sail
 ① *industria IZE ARR*
 ② *sail IZE ARR* MORF
 12 ZIUR ([*-*],[*%*])

Informatika eta Mikroelektronika Industrian
 IZE IZB
 ① *informatika IZE ARR*
 ② *eta LOT JNT*
 ③ *mikroelektronika IZE ARR*
 ④ *industria IZE ARR*
 1234 ZIUR ([*-*],[*-*],[*-*],[*-*])

inoiz edo behin ADB ARR
 ① *inoiz ADB ARR*
 ② *edo LOT JNT*
 ③ *behin ADB ARR*
 123 ZIUR ([*-*],[*-*],[*-*])

inoiz ere ADB ARR
 ① *inoiz ADB ARR*
 ② *ere LOT LOK*
 12 ZIUR ([*-*],[*-*])

inola ere ADB ARR
 ① *inola ADB ARR*
 ② *ere LOT LOK*
 12 ZIUR ([*-*],[*-*])

inolaz ere ADB ARR

① *inolaz* ADB ARR
 ② *ere* LOT LOK
12 ZIUR ([-], [-])

inondik ere ADB ARR
 ① *inon* ADB ARR
 ② *ere* LOT LOK
12 ZIUR ([-], [-])

inondik inora ADB ARR
 ① *inon* ADB ARR
 ② *inora* ADB ARR
12 ZIUR ([-], [-])

inor ere IOR IZGMGB
 ① *inor* IOR IZGMGB MORF
 ② *ere* LOT LOK
12 ZIUR ([%], [-])

inor gutxi IOR IZGMGB
 ① *inor* IOR IZGMGB
 ② *gutxi* DET DZG MORF
12 ZIUR ([-], [%])

inortxo ere IOR IZGMGB
 ① *inortxo* IOR IZGMGB MORF
 ② *ere* LOT LOK
12 ZIUR ([%], [-])

inporta izan ADI ADK
 ① *inporta* HAOS
 ② *izan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA) EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])
1+2 ANBI ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA) EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])
2*1 ANBI ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA) EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [AZP=SIN])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [AZP=SIN])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [AZP=SIN])

inporta ukan ADI ADK
 ➡ lema: inporta izan
 ① *inporta* HAOS
 ② *ukan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORK=HARK ETA NOR=HURA)])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORK=HARK ETA NOR=HURA)])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NORK=HARK ETA NOR=HURA)])

intxaur beltz IZE ARR
 ① *intxaur* IZE ARR
 ② *beltz* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([-], [%])

intxaur muskatu IZE ARR
 ① *intxaur* IZE ARR
 ② *muskatu* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-], {/ADM=PART/})

intziri egin ADI ADK
 ① *intziri* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

Ipar Afrika IZE LIB
 ① *ipar* IZE ARR
 ② *Afrika* IZE LIB MORF
12 ZIUR ([-], [%])

Ipar Amerika IZE LIB
 ① *ipar* IZE ARR
 ② *Amerika* IZE LIB MORF
12 ZIUR ([-], [%])

Ipar Euskadi IZE LIB
 ① *ipar* IZE ARR
 ② *Euskadi* IZE LIB MORF
12 ZIUR ([-], [%])

Ipar Euskal Herria IZE LIB
 ① *ipar* IZE ARR
 ② *euskal* IZE ARR
 ③ *herri* IZE ARR MORF
123 ZIUR ([-], [-], [%])

ipso facto ADB ARR
 ① *ipso* HAOS
 ② *facto* HAOS
12 ZIUR ([-], [-])

ipurdiz gora ADB ARR
 ① *ipurdi* IZE ARR
 ② *gora* ADB ARR MORF
12 ZIUR ([-], [NULL] EDO {KAS=GEL})

irain egin ADI ADK
 ① *irain* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

Irakaskuntza Bateratuen Ikastetxe IZE LIB
 ① *irakaskuntza* IZE ARR
 ② *bateratu* ADI SIN
 ③ *ikastetxe* IZE ARR MORF
123 ZIUR ([-], [-], [%])

Irakaskuntza Ertainak IZE IZB
 ① *irakaskuntza* IZE ARR
 ② *ertain* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([-], [NULL] EDO {NUM=P})

Irakaskuntza Ertainen Erreforma IZE IZB
 ① *irakaskuntza* IZE ARR
 ② *ertain* ADJ ARR
 ③ *erreforma* IZE ARR MORF
123 ZIUR ([-], [-], [%])

Irakaslegoaren Alfabetatze Euskalduntzea IZE LIB
 ① *irakaslego* IZE ARR
 ② *alfabetatze* IZE ARR

③ *euskalduntze IZE ARR* MORF

123 ZIUR ([−], [−], [%])

iratzte ar IZE ARR

① *iratzte IZE ARR*

② *ar ADJ ARR* MORF

12 ZIUR ([−], [%])

iratzte eme IZE ARR

① *iratzte IZE ARR*

② *eme ADJ ARR* MORF

12 ZIUR ([−], [%])

irri egin ADI ADK

① *irri IZE ARR*

② *egin ADI SIN* MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

irri eragin ADI ADK

① *irri IZE ARR*

② *eragin ADI SIN* MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

irri zuri IZE ARR

① *irri IZE ARR*

② *zuri ADJ ARR* MORF

12 ZIUR ([−], [%])

irribarre egin ADI ADK

① *irribarre IZE ARR*

② *egin ADI SIN* MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

irrintzi egin ADI ADK

① *irrintzi IZE ARR*

② *egin ADI SIN* MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

irrist egin ADI ADK

① *irrist IZE ARR*

② *egin ADI SIN* MORF

12 ZIUR ([−], [%])

1+2 ANBI ([−], [%])

2*1 ANBI ([−], [%])

irudia egin ADI ADK

① *irudi IZE ARR*

② *egin ADI SIN* MORF

12 ANBI ([−], [%])

iruzkina egin ADI ADK

① *iruzkin IZE ARR*

② *egin ADI SIN* MORF

12 ZIUR ({KAS=ABS EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 ANBI ({KAS=ABS EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({KAS=ABS EDO KAS=PAR}, [%])

iruzur egin ADI ADK

① *iruzur IZE ARR*

② *egin ADI SIN* MORF

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

iseka egin ADI ADK

① *iseka IZE ARR*

② *egin ADI SIN* MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

istant batean ADB ARR

① *istant IZE ARR*

② *bat DET DZH*

12 ZIUR ([−], [−])

isuna ezarri ADI ADK

① *isun IZE ARR*

② *ezarri ADI SIN* MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

itsas aingira IZE ARR

① *itsaso IZE ARR*

② *aingira IZE ARR* MORF

12 ZIUR ([−], [%])

itsas arrano IZE ARR

① *itsaso IZE ARR*

② *arrano IZE ARR* MORF

12 ZIUR ([−], [%])

itsas gaztaina IZE ARR

① *itsaso IZE ARR*

② *gaztaina IZE ARR* MORF

12 ZIUR ([−], [%])

itsas handi IZE ARR

① *itsaso IZE ARR*

② *handi ADJ ARR* MORF

12 ZIUR ([−], [%])

itsas hegi IZE ARR

① *itsaso IZE ARR*

② *hegi IZE ARR* MORF

12 ZIUR ([−], [%])

itsas hondo IZE ARR

① *itsaso IZE ARR*

② *hondo IZE ARR* MORF

12 ZIUR ([−], [%])

itsas izar IZE ARR

① *itsaso IZE ARR*

② *izar IZE ARR* MORF

12 ZIUR ([−], [%])

itsas kabra IZE ARR

① *itsaso IZE ARR*

② *kabra IZE ARR* MORF

12 ZIUR ([−], [%])

itsas korrante IZE ARR
 ① *itsaso* IZE ARR
 ② *korrante* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([-], [%])

itsas lehoi IZE ARR
 ① *itsaso* IZE ARR
 ② *lehoi* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([-], [%])

itsas lore IZE ARR
 ① *itsaso* IZE ARR
 ② *lore* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([-], [%])

itsas otso IZE ARR
 ① *itsaso* IZE ARR
 ② *otso* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([-], [%])

itsas portu IZE ARR
 ① *itsaso* IZE ARR
 ② *portu* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([-], [%])

itsas triku IZE ARR
 ① *itsaso* IZE ARR
 ② *triku* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([-], [%])

itsas txakur IZE ARR
 ① *itsaso* IZE ARR
 ② *txakur* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([-], [%])

itsas zabal IZE ARR
 ① *itsaso* IZE ARR
 ② *zabal* ADJ ARR MORF
 12 ZIUR ([-], [%])

itsas zaldi IZE ARR
 ① *itsaso* IZE ARR
 ② *zaldi* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([-], [%])

itsaso handi IZE ARR
 ➡ lema: itsas handi
 ① *itsaso* IZE ARR
 ② *handi* ADJ ARR MORF
 12 ZIUR ([-], [%])

itsaso zabal IZE ARR
 ① *itsaso* IZE ARR
 ② *zabal* ADJ ARR MORF
 12 ZIUR ([-], [%])

Itun Berri IZE IZB
 ① *itun* IZE ARR
 ② *berri* ADJ ARR MORF
 12 ZIUR (HAS,MAI [-],HAS,MAI [NULL] EDO {NUM=S})

Itun Zahar IZE IZB
 ① *itun* IZE ARR
 ② *zahar* ADJ ARR MORF
 12 ZIUR (HAS,MAI [-],HAS,MAI [NULL] EDO {NUM=S})

itxaro izan ADI ADK
 ① *itxaro* IZE ARR
 ② *izan* ADI SIN MORF
 12 ZIUR ([-], [AZP=SIN])
 1+2 ANBI ([-], [AZP=SIN])
 2*1 ANBI ([-], [AZP=SIN])

itxaro ukan ADI ADK
 ➡ lema: itxaro izan
 ① *itxaro* IZE ARR
 ② *ukan* ADI SIN MORF
 12 ZIUR ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA)])
 1+2 ANBI ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA)])
 2*1 ANBI ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA)])

itxura denez LOT LOK
 ① *itxura* IZE ARR
 ② *da* ADT
 12 ZIUR ([-], [-])

itxura egin ADI ADK
 ① *itxura* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
 12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=M) EDO KAS=PAR}, [%])
 1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=M) EDO KAS=PAR}, [%])
 2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=M) EDO KAS=PAR}, [%])

Itzulpenean laguntzeko hiztegi sistema eleanitza IZE IZB
 ➡ lema: Itzulpenean laguntzeko hiztegi-sistema eleanitza
 ① *itzulpen* IZE ARR
 ② *lagundu* ADI SIN
 ③ *hiztegi* IZE ARR
 ④ *sistema* IZE ARR
 ⑤ *eleanitz* ADJ ARR MORF
 12345 ZIUR ([-], [-], [-], [-], [%])

Itzulpenean laguntzeko hiztegi-sistema eleanitza IZE IZB
 ① *itzulpen* IZE ARR
 ② *lagundu* ADI SIN
 ③ *hiztegi-sistema* IZE ARR
 ④ *eleanitz* ADJ ARR MORF
 1234 ZIUR ([-], [-], [-], [%])

Itzulpenetarako Hiztegi Sistema Lagungarria IZE IZB
 ① *itzulpen* IZE ARR
 ② *hiztegi* IZE ARR
 ③ *sistema* IZE ARR
 ④ *lagungarri* ADJ ARR MORF
 1234 ZIUR ([-], [-], [-], [%])

itzuri ibili ADI ADK
 ① *itzuri* ADI SIN
 ② *ibili* ADI SIN MORF
 12 ZIUR ([-], [%])
 1+2 ANBI ([-], [%])

2*1 ANBI ([−],[%])

itzuri joan ADI ADK
 ① *itzuri* ADI SIN
 ② *joan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])

izan ere LOT LOK
 ① *izan* ADI SIN
 ② *ere* LOT LOK
12 ZIUR ([−],[−])

izan ezik LOT JNT
 ① *izan* ADI SIN
 ② *ezik* LOT LOK
12 ZIUR ([−],[−])

izar egon ADI ADK
 ① *izar* IZE ARR
 ② *egon* ADI SIN MORF
1*2 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NOR=HURA)])
2*1 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NOR=HURA)])

izar loka IZE ARR
 ➡ lema: izarloka
 ① *izar* IZE ARR
 ② *loka* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([−],[%])

izen arrunt IZE ARR
 ① *izen* IZE ARR
 ② *arrunt* ADJ ARR MORF
12 ANBI ([−],[%])

izen berezi IZE ARR
 ① *izen* IZE ARR
 ② *berezi* ADJ ARR MORF
12 ANBI ([−],[%])

izen on IZE ARR
 ① *izen* IZE ARR
 ② *on* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([−],[NULL] EDO {NUM=S})

izen propio IZE ARR
 ① *izen* IZE ARR
 ② *propio* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([−],[%])

izorra egon ADI ADK
 ① *izorra* ADJ ARR
 ② *egon* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])

izotza egin ADI ADK
 ① *izotz* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

Izpiritu Saindu IZE IZB
 ① *izpiritu* IZE ARR
 ② *saindu* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([−],[%])

jabe egin ADI ADK
 ① *jabe* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])

jabego pribatu IZE ARR
 ① *jabego* IZE ARR
 ② *pribatu* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([−],[%])

jai eduki ADI ADK
 ➡ lema: jai izan
 ① *jai* IZE ARR
 ② *eduki* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−],[%])

jai egin ADI ADK
 ① *jai* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

jai eman ADI ADK
 ① *jai* IZE ARR
 ② *eman* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

jai hartu ADI ADK
 ① *jai* IZE ARR
 ② *hartu* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

jai izan ADI ADK
 ① *jai* IZE ARR
 ② *izan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−],[AZP=SIN])

jai ukan ADI ADK
 ➡ lema: jai izan
 ① *jai* IZE ARR
 ② *ukan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA)])

Jainko Aita IZE IZB
 ① *jainko* IZE ARR
 ② *aita* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([−],[%])

Jainko Jaun IZE IZB
 ① *jainko* IZE ARR
 ② *jaun* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([−],[%])

jakinaren gainean ADB ARR

- ① *jakin* ADI SIN
 ② *gain* IZE ARR
 12 ZIUR ([-], [-])

jakitera eman ADI ADK

- ① *jakin* ADI SIN
 ② *eman* ADI SIN MORF
 12 ZIUR ([-], [%])
 1+2 ANBI ([-], [%])
 2*1 ANBI ([-], [%])

jakitun egin ADI ADK

- ① *jakitun* ADJ ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
 12 ZIUR ([-], [%])
 1+2 ANBI ([-], [%])
 2*1 ANBI ([-], [%])

jakitun egon ADI ADK

- ① *jakitun* ADJ ARR
 ② *egon* ADI SIN MORF
 12 ZIUR ([-], [%])
 1+2 ANBI ([-], [%])
 2*1 ANBI ([-], [%])

jakitun ipini ADI ADK

- ① *jakitun* ADJ ARR
 ② *ipini* ADI SIN MORF
 12 ZIUR ([-], [%])
 1+2 ANBI ([-], [%])
 2*1 ANBI ([-], [%])

jakitun izan ADI ADK

- ① *jakitun* ADJ ARR
 ② *izan* ADI SIN MORF
 12 ZIUR ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
 1+2 ANBI ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
 2*1 ANBI ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

jan berri ADJ ARR

- ① *jan* ADI SIN
 ② *berri* ADJ ARR MORF
 12 ZIUR ([-], [%])

Japoniako mizpirondo IZE ARR

- ① *Japonia* IZE LIB
 ② *mizpirondo* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([-], [%])

jaramon egin ADI ADK

- ① *jaramon* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
 12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
 1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
 2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

jatorrizko bekatu IZE ARR

- ① *jatorrizko* ADJ ARR
 ② *bekatu* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([-], [%])

jaun eta jabe IZE ARR

- ① *jaun* IZE ARR

② *eta* LOT JNT

- ③ *jabe* IZE ARR MORF
 123 ZIUR ([-], [-], {KAS=ABS ETA MUG=MG})

Jauna hartu ADI ADK

- ① *jaun* IZE ARR
 ② *hartu* ADI SIN MORF
 12 ZIUR (HAS=MAI [-], [%])

jauzi egin ADI ADK

- ① *jauzi* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
 1*2 ANBI ([-], [%])
 2*1 ANBI ([-], [%])

jauzi eragin ADI ADK

- ① *jauzi* IZE ARR
 ② *eragin* ADI SIN MORF
 1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
 2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

jo eta jo ADB ARR

- ① *jo* ADI SIN
 ② *eta* LOT JNT
 ③ *jo* ADI SIN
 123 ZIUR ([-], [-], [-])

jo eta ke ADB ARR

- ① *jo* ADI SIN
 ② *eta* LOT JNT
 ③ *ke* IZE ARR
 123 ZIUR ([-], [-], [-])

jo eta su ADB ARR

- ① *jo* ADI SIN
 ② *eta* LOT JNT
 ③ *su* IZE ARR
 123 ZIUR ([-], [-], [-])

jolas egin ADI ADK

- ① *jolas* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
 12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
 1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
 2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

josteko makina IZE ARR

- ① *joste* IZE ARR
 ② *makina* IZE ARR MORF
 12 ZIUR ([-], [%])

kaka egin ADI ADK

- ① *kaka* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
 12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
 1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
 2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

kaka zaharra ITJ

- ① *kaka* IZE ARR
 ② *zahar* ADJ ARR MORF
 12 ZIUR ([-], [-])

kale egin ADI ADK

- ① *kale* IZE ARR

② *egin ADI SIN* MORF

12 *ZIUR* ([−], [%])

1+2 *ANBI* ([−], [%])

2*1 *ANBI* ([−], [%])

kale nagusi IZE ARR

① *kale IZE ARR*

② *nagusi ADJ ARR* MORF

12 *ZIUR* ([−], [%])

kalte egin ADI ADK

① *kalte IZE ARR*

② *egin ADI SIN* MORF

1*2 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

kalte eragin ADI ADK

① *kalte IZE ARR*

② *eragin ADI SIN* MORF

1*2 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

kalte izan ADI ADK

① *kalte IZE ARR*

② *izan ADI SIN* MORF

12 *ZIUR* ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NOR=HURA)])

1+2 *ANBI* ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NOR=HURA)])

2*1 *ANBI* ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NOR=HURA)])

kalte ukan ADI ADK

➡ lema: kalte izan

① *kalte IZE ARR*

② *ukan ADI SIN* MORF

12 *ZIUR* ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

1+2 *ANBI* ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

2*1 *ANBI* ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

kana bete IZE ARR

① *kana IZE ARR*

② *bete ADJ ARR* MORF

12 *ZIUR* ([−], [%])

kanpo utzi ADI ADK

① *kanpo IZE ARR*

② *utzi ADI SIN* MORF

12 *ZIUR* ([−], [%])

1+2 *ANBI* ([−], [%])

2*1 *ANBI* ([−], [%])

kapaz izan ADI ADK

① *kapaz ADJ ARR*

② *izan ADI SIN* MORF

12 *ZIUR* ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])

1+2 *ANBI* ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])

2*1 *ANBI* ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])

kargu hartu ADI ADK

① *kargu IZE ARR*

② *hartu ADI SIN* MORF

12 *ANBI* ([−], [%])

kargua utzi ADI ADK

① *kargu IZE ARR*

② *utzi ADI SIN* MORF

12 *ZIUR* ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

karrika egin ADI ADK

① *karrika IZE ARR*

② *egin ADI SIN* MORF

12 *ZIUR* ([−], [%])

kartoi mehe IZE ARR

① *kartoi IZE ARR*

② *mehe ADJ ARR* MORF

12 *ZIUR* ([−], [%])

kasu egin ADI ADK

① *kasu IZE ARR*

② *egin ADI SIN* MORF

12 *ZIUR* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

kasu eman ADI ADK

① *kasu IZE ARR*

② *eman ADI SIN* MORF

1*2 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

keinu egin ADI ADK

① *keinu IZE ARR*

② *egin ADI SIN* MORF

1*2 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

kexu izan ADI ADK

① *kexu ADJ ARR*

② *izan ADI SIN* MORF

12 *ZIUR* ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])

1+2 *ANBI* ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])

2*1 *ANBI* ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])

kiebra egin ADI ADK

① *kiebra IZE ARR*

② *egin ADI SIN* MORF

12 *ZIUR* ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

kiebra jo ADI ADK

① *kiebra IZE ARR*

② *jo ADI SIN* MORF

12 *ZIUR* ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

kilimon egin ADI ADK

① *kilimon IZE ARR*

② *egin ADI SIN* MORF

12 *ZIUR* ([−], [%])

kito egin ADI ADK

① *kito ADB ARR*

② *egin ADI SIN* MORF
12 ZIUR ([**-**],[**%**])

kito izan ADI ADK
 ① *kito ADB ARR*
 ② *izan ADI SIN* MORF
12 ZIUR ([**-**],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])
1+2 ANBI ([**-**],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])
2*1 ANBI ([**-**],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])

kobru eman ADI ADK
 ① *kobru IZE ARR*
 ② *eman ADI SIN* MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{**%**})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{**%**})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{**%**})

kobrutan ipini ADI ADK
 ① *kobru IZE ARR*
 ② *ipini ADI SIN* MORF
12 ZIUR ([**-**],[**%**])
1+2 ANBI ([**-**],[**%**])
2*1 ANBI ([**-**],[**%**])

koloka egon ADI ADK
 ① *koloka ADB ARR*
 ② *egon ADI SIN* MORF
12 ZIUR ([**-**],[**%**])
1+2 ANBI ([**-**],[**%**])
2*1 ANBI ([**-**],[**%**])

kolokan egon ADI ADK
 ① *kolokan ADB ARR*
 ② *egon ADI SIN* MORF
12 ZIUR ([**-**],[**%**])
1+2 ANBI ([**-**],[**%**])
2*1 ANBI ([**-**],[**%**])

Kolonia ur IZE ARR
 ① *Kolonia IZE LIB*
 ② *ur IZE ARR* MORF
12 ZIUR ([**-**],[**%**])

kolpe batean ADB ARR
 ① *kolpe IZE ARR*
 ② *bat DET DZH*
12 ANBI ([**-**],[**-**])

kolpe batez ADB ARR
 ① *kolpe IZE ARR*
 ② *bat DET DZH*
12 ANBI ([**-**],[**-**])

kolpe egin ADI ADK
 ① *kolpe IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN* MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{**%**})

kolpea huts egin ADI ADK
 ① *kolpe IZE ARR*
 ② *huts IZE ARR*
 ③ *egin ADI SIN* MORF
123 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{**-**],[**%**])
1+23 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{**-**],[**%**])

23*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{**-**],[**%**])

komeni izan ADI ADK
 ① *komeni HAOS*
 ② *izan ADI SIN* MORF
12 ZIUR ({**%**],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
1+2 ANBI ({**%**],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
2*1 ANBI ({**%**],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

komunitate autonomo IZE ARR

① *komunitate IZE ARR*
 ② *autonomo ADJ ARR* MORF
12 ZIUR ([**-**],[**%**])

konortea galdu ADI ADK

① *konorte IZE ARR*
 ② *galdu ADI SIN* MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{**%**})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{**%**})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{**%**})

konortea kendu ADI ADK

① *konorte IZE ARR*
 ② *kendu ADI SIN* MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{**%**})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{**%**})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{**%**})

konparazio baterako LOT LOK

① *konparazio IZE ARR*
 ② *baterako ADJ ARR*
12 ZIUR ([**-**],[**-**])

konplot egin ADI ADK

① *konplot IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN* MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{**%**})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{**%**})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{**%**})

kontra egin ADI ADK

① *kontra IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN* MORF
1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{**%**})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{**%**})

kontrako eztarri IZE ARR

① *kontrako ADJ ARR*
 ② *eztarri IZE ARR* MORF
12 ZIUR ([**-**],[**%**])

kontsulta egin ADI ADK

① *kontsulta IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN* MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{**%**})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{**%**})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{**%**})

Kontsumorako Prezioen Indizea IZE IZB

① *kontsumo IZE ARR*

② *prezio IZE ARR*
 ③ *indize IZE ARR MORF*
123 *ZIUR* ([*-*],[*-*],[*%*])

kontu egin ADI ADK
 ① *kontu IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[*%*])
1+2 *ANBI* ([*-*],[*%*])
2*1 *ANBI* ([*-*],[*%*])

kontu eman ADI ADK
 ① *kontu IZE ARR*
 ② *eman ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{*%*})
1+2 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{*%*})
2*1 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{*%*})

kontu hartu ADI ADK
 ① *kontu IZE ARR*
 ② *hartu ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[*%*])
1+2 *ANBI* ([*-*],[*%*])
2*1 *ANBI* ([*-*],[*%*])

kontu korronte IZE ARR
 ① *kontu IZE ARR*
 ② *korronte IZE ARR MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[*%*])

kontuak atera ADI ADK
 ① *kontu IZE ARR*
 ② *atera ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[*%*])
1+2 *ANBI* ([*-*],[*%*])
2*1 *ANBI* ([*-*],[*%*])

kontuak egin ADI ADK
 ① *kontu IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[*%*])
1+2 *ANBI* ([*-*],[*%*])
2*1 *ANBI* ([*-*],[*%*])

kontuan eduki ADI ADK
 ① *kontu IZE ARR*
 ② *eduki ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[*%*])
1+2 *ANBI* ([*-*],[*%*])
2*1 *ANBI* ([*-*],[*%*])

kontuan hartu ADI ADK
 ① *kontu IZE ARR*
 ② *hartu ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[*%*])
1+2 *ANBI* ([*-*],[*%*])
2*1 *ANBI* ([*-*],[*%*])

kontuan izan ADI ADK
 ① *kontu IZE ARR*
 ② *izan ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[AZP=SIN])
1+2 *ANBI* ([*-*],[AZP=SIN])

2*1 *ANBI* ([*-*],[AZP=SIN])

kontuan ukan ADI ADK
 ➡ lema: kontuan izan
 ① *kontu IZE ARR*
 ② *ukan ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (EZ FORMA=hau))])
12 *ANBI* ([*-*],[FORMA=hau])
1+2 *ANBI* ([*-*],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
2*1 *ANBI* ([*-*],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

kontutan eduki ADI ADK
 ➡ lema: kontuan eduki
 ① *kontu IZE ARR*
 ② *eduki ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[*%*])
1+2 *ANBI* ([*-*],[*%*])
2*1 *ANBI* ([*-*],[*%*])

kontutan hartu ADI ADK
 ➡ lema: kontuan hartu
 ① *kontu IZE ARR*
 ② *hartu ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[*%*])
1+2 *ANBI* ([*-*],[*%*])
2*1 *ANBI* ([*-*],[*%*])

kontutan izan ADI ADK
 ➡ lema: kontuan izan
 ① *kontu IZE ARR*
 ② *izan ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[AZP=SIN])
1+2 *ANBI* ([*-*],[AZP=SIN])
2*1 *ANBI* ([*-*],[AZP=SIN])

kontutan ukan ADI ADK
 ➡ lema: kontuan izan
 ① *kontu IZE ARR*
 ② *izan ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (EZ FORMA=hau))])
12 *ANBI* ([*-*],[FORMA=hau])
1+2 *ANBI* ([*-*],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
2*1 *ANBI* ([*-*],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

kontuz ibili ADI ADK
 ① *kontuz ADB ARR*
 ② *ibili ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[*%*])
1+2 *ANBI* ([*-*],[*%*])
2*1 *ANBI* ([*-*],[*%*])

Koordinakunde Abertzale Sozialista IZE LIB
 ① *koordinakunde IZE ARR*
 ② *abertzale ADJ ARR*
 ③ *sozialista ADJ ARR MORF*
123 *ZIUR* ([*-*],[*-*],[*%*])

kopla zahar IZE ARR
 ① *kopla IZE ARR*
 ② *zahar ADJ ARR MORF*
12 *ZIUR* ([*-*],[*%*])

korrika egin ADI ADK① *korrika IZE ARR*② *egin ADI SIN MORF*12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})**korrok egin** ADI ADK① *korrok ADB ARR*② *egin ADI SIN MORF*12 ZIUR ([−],[%])1+2 ANBI ([−],[%])2*1 ANBI ([−],[%])**kosk egin** ADI ADK① *kosk IZE ARR*② *egin ADI SIN MORF*12 ZIUR ([−],[%])1+2 ANBI ([−],[%])2*1 ANBI ([−],[%])**kosta ahala kosta** ADB ARR① *kostatu ADI SIN*② *ahala ADB ARR*③ *kostatu ADI SIN*123 ZIUR ([−],[−],[−])**kuku egin** ADI ADK① *kuku IZE ARR*② *egin ADI SIN MORF*12 ZIUR ([−],[%])1+2 ANBI ([−],[%])2*1 ANBI ([−],[%])**kuku jo** ADI ADK① *kuku IZE ARR*② *jo ADI SIN MORF*12 ZIUR ([−],[%])1+2 ANBI ([−],[%])2*1 ANBI ([−],[%])**kukuak jo** ADI ADK① *kuku IZE ARR*② *jo ADI SIN MORF*12 ZIUR ([−],[%])1+2 ANBI ([−],[%])2*1 ANBI ([−],[%])**kukuak makur jo** ADI ADK① *kuku IZE ARR*② *makur ADJ ARR*③ *jo ADI SIN MORF*123 ZIUR ([−],[−],[%])1+23 ANBI ([−],[−],[%])23*1 ANBI ([−],[−],[%])**kukuak oker jo** ADI ADK① *kuku IZE ARR*② *oker ADB ARR*③ *jo ADI SIN MORF*123 ZIUR ([−],[−],[%])1+23 ANBI ([−],[−],[%])23*1 ANBI ([−],[−],[%])**kultur bide** IZE ARR

➡ lema: kultura-bide

① *kultura IZE ARR*② *bide IZE ARR MORF*12 ZIUR ([−],[%])**kultur ekintza** IZE ARR

➡ lema: kultura-ekintza

① *kultura IZE ARR*② *ekintza IZE ARR MORF*12 ZIUR ([−],[%])**kultur elkarte** IZE ARR

➡ lema: kultura-elkarte

① *kultura IZE ARR*② *elkarte IZE ARR MORF*12 ZIUR ([−],[%])**Kultura eta Turismo Ekintzetxea** IZE LIB① *kultura IZE ARR*② *eta LOT JNT*③ *turismo IZE ARR*④ *ekintzetxe IZE ARR MORF*1234 ZIUR ([−],[−],[−],[%])**kultur etxe** IZE ARR

➡ lema: kultura-etxe

① *kultura IZE ARR*② *etxe IZE ARR MORF*12 ZIUR ([−],[%])**kultur maila** IZE ARR

➡ lema: kultura-maila

① *kultura IZE ARR*② *maila IZE ARR MORF*12 ZIUR ([−],[%])**kultur sail** IZE ARR

➡ lema: kultura-sail

① *kultura IZE ARR*② *sail IZE ARR MORF*12 ZIUR ([−],[%])**Kultura eta Turismo Saila** IZE LIB

➡ lema: Kultura eta Turismo-Saila

① *kultura IZE ARR*② *eta LOT JNT*③ *turismo IZE ARR*④ *sail IZE ARR MORF*1234 ZIUR ([−],[−],[−],[%])**Kultura eta Turismo-Saila** IZE LIB① *kultura IZE ARR*② *eta LOT JNT*③ *turismo-sail IZE ARR MORF*123 ZIUR ([−],[−],[%])**kyrie eleison** ITJ① *kyrie HAOS*② *eleison HAOS*12 ZIUR ([−],[−])**labe garai** IZE ARR① *labe IZE ARR*

② *garai* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−], [%])

lagun egin ADI ADK

① *lagun* ADJ ARR

② *egin* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ([−], [%])

2*1 ANBI ([−], [%])

lagun eraman ADI ADK

① *lagun* IZE ARR

② *eraman* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ([−], [%])

2*1 ANBI ([−], [%])

lagun hartu ADI ADK

① *lagun* IZE ARR

② *hartu* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ([−], [%])

2*1 ANBI ([−], [%])

lagun hurko IZE ARR

① *lagun* IZE ARR

② *hurko* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−], [%])

lagun izan ADI ADK

① *lagun* IZE ARR

② *izan* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

2*1 ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

lagun ukan ADI ADK

➡ lema: lagun izan

① *lagun* IZE ARR

② *ukan* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

2*1 ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

laineza eman ADI ADK

① *laineza* IZE ARR

② *eman* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−], [%])

1+2 ANBI ([−], [%])

2*1 ANBI ([−], [%])

laineza hartu ADI ADK

① *laineza* IZE ARR

② *hartu* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−], [%])

1+2 ANBI ([−], [%])

2*1 ANBI ([−], [%])

laket izan ADI ADK

① *laket* ADJ ARR

② *izan* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA) EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA) EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA) EDO (KAT=ADT ETA NORI=*)])

laket ukan ADI ADK

➡ lema: laket izan

① *laket* ADJ ARR

② *ukan* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (EZ FORMA=hau))])

12 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [FORMA=hau])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

lan egin ADI ADK

① *lan* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

lan eragin ADI ADK

① *lan* IZE ARR

② *eragin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−], [%])

lanak eman ADI ADK

① *lan* IZE ARR

② *eman* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ([−], [%])

2*1 ANBI ([−], [%])

Lanbide Teknikoetarako Prestakuntza IZE IZB

① *lanbide* IZE ARR

② *tekniko* ADJ ARR

③ *prestakuntza* IZE ARR MORF

123 ZIUR ([−], [−], [%])

Langile Abertzaleen Batzordeak IZE LIB

① *langile* IZE ARR

② *abertzale* ADJ ARR

③ *batzorde* IZE ARR MORF

123 ZIUR ([−], [−], [%])

Langile Komisioak IZE LIB

① *langile* IZE ARR

② *komisio* IZE ARR MORF

12 ZIUR (HAS.MAI [−], HAS.MAI [NULL] EDO {NUM=P})

Langileen Sindikal Batasuna IZE LIB

① *langile* IZE ARR

② *sindikal* ADJ ARR

③ *batasun* IZE ARR MORF

123 ZIUR ([−], [−], [%])

lantzean behin ADB ARR

① *lantzean* ADB ARR

② *behin* ADB ARR MORF

12 ZIUR ([−], [NULL] EDO {KAS=GEL})

laprast egin ADI ADK

① *laprast IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])

lapsus calami IZE ARR
 ① *lapsus IZE ARR*
 ② *calami HAOS MORF*
12 ZIUR ([−],[%])

lapsus linguae IZE ARR
 ① *lapsus IZE ARR*
 ② *linguae HAOS MORF*
12 ZIUR ([−],[%])

larru gorrian ADB ARR
 ➡ lema: larrugorrian
 ① *larru IZE ARR*
 ② *gorri ADJ ARR*
12 ZIUR ([−],[−])

larrua apaindu ADI ADK
 ① *larru IZE ARR*
 ② *apaindu ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

larrua jo ADI ADK
 ① *larru IZE ARR*
 ② *jo ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

larrua ondu ADI ADK
 ① *larru IZE ARR*
 ② *ondu ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

larrutik pagatu ADI ADK
 ① *larru IZE ARR*
 ② *pagatu ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])

laster batean ADB ARR
 ① *laster IZE ARR*
 ② *bat DET DZH*
12 ZIUR ([−],[−])

laster egin ADI ADK
 ① *laster IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
1*2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])

lasterka egin ADI ADK
 ① *lasterka IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])

lau haizetara ADB ARR
 ① *lau DET DZH*
 ② *haize IZE ARR*
12 ZIUR ([−],[−])

lau hankan ADB ARR
 ① *lau DET DZH*
 ② *hanka IZE ARR*
12 ZIUR ([−],[−])

lau oinean ADB ARR
 ① *lau DET DZH*
 ② *oin IZE ARR*
12 ZIUR ([−],[−])

lauki zuzen IZE ARR
 ① *lauki IZE ARR*
 ② *zuzen ADJ ARR MORF*
12 ZIUR ([−],[%])

lauretan hoge IZE ZKI
 ① *lau DET DZH*
 ② *hoge IZE ZKI MORF*
12 ZIUR ([−],[%])

lauretan hoge DET DZH
 ① *lau DET DZH*
 ② *hoge DET DZH MORF*
12 ZIUR ([−],[%])

laurogeita zortzi DET DZH
 ① *laurogeita HAOS*
 ② *zortzi DET DZH MORF*
12 ZIUR ([−],[%])

laztan egin ADI ADK
 ① *laztan IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

laztan eman ADI ADK
 ① *laztan IZE ARR*
 ② *eman ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])

lege nagusi IZE ARR
 ① *lege IZE ARR*
 ② *nagusi ADJ ARR MORF*
12 ZIUR ([−],[%])

lege zahar IZE ARR
 ① *lege IZE ARR*
 ② *zahar ADJ ARR MORF*
12 ZIUR ([−],[%])

lehen baino lehen ADB ARR
 ① *lehen ADB ARR*

② *baino* BST
 ③ *lehen* ADB ARR
123 ZIUR ([−], [−], [−])
lehen bait lehen ADB ARR
 ➡ lema: lehenbailehen
 ① *lehen* ADB ARR
 ② *bait* ERL
 ③ *lehen* ADB ARR
123 ZIUR ([−], [−], [−])
lehen buruan ADB ARR
 ① *lehen* ADB ARR
 ② *buru* IZE ARR
12 ZIUR ([−], [−])
lehen mailako atentzio IZE ARR
 ① *lehen* DET ORD
 ② *maila* IZE ARR
 ③ *atentzio* IZE ARR MORF
123 ZIUR ([−], [−], [%])
lehen ministro IZE ARR
 ① *lehen* DET ORD
 ② *ministro* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([−], [%])
lehenengo eta behin ADB ARR
 ① *lehenengo* ADB ARR
 ② *eta* LOT JNT
 ③ *behin* ADB ARR
123 ZIUR ([−], [−], [−])
lehengo batean ADB ARR
 ① *lehengo* ADJ ARR
 ② *bat* DET DZH
12 ZIUR ([−], [−])
lehenik eta behin ADB ARR
 ① *lehenik* ADB ARR
 ② *eta* LOT JNT
 ③ *behin* ADB ARR
123 ZIUR ([−], [−], [−])
leher egin ADI ADK
 ① *leher* HAOS
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−], [%])
leher eragin ADI ADK
 ① *leher* HAOS
 ② *eragin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−], [%])
1+2 ANBI ([−], [%])
2*1 ANBI ([−], [%])
leher eta zapart egin ADI ADK
 ① *leher* HAOS
 ② *eta* LOT JNT
 ③ *zapart* IZE ARR
 ④ *egin* ADI SIN MORF
1234 ZIUR ([−], [−], [−], [%])
123+4 ANBI ([−], [−], [−], [%])
4*123 ANBI ([−], [−], [−], [%])

leher gaizto egin ADI ADK
 ① *leher* HAOS
 ② *gaizto* ADJ ARR
 ③ *egin* ADI SIN MORF
123 ZIUR ([−], [−], [%])
leherrenak egin ADI ADK
 ① *leherrenak* HAOS
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−], [%])
leia egin ADI ADK
 ① *lei* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])
leku eman ADI ADK
 ① *leku* IZE ARR
 ② *eman* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
leku utzi ADI ADK
 ① *leku* IZE ARR
 ② *utzi* ADI SIN MORF
1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])
lekuan lekuko ADJ ARR
 ① *leku* IZE ARR
 ② *leku* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([−], [%])
lepo egin ADI ADK
 ① *lepo* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−], [%])
1+2 ANBI ([−], [%])
2*1 ANBI ([−], [%])
lepoa egin ADI ADK
 ① *lepo* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−], [%])
1+2 ANBI ([−], [%])
2*1 ANBI ([−], [%])
lepoa ipini ADI ADK
 ① *lepo* IZE ARR
 ② *ipini* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−], [%])
1+2 ANBI ([−], [%])
2*1 ANBI ([−], [%])
lepoa jokatu ADI ADK
 ① *lepo* IZE ARR
 ② *jokatu* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([−], [%])

1+2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[%])

ler beltz IZE ARR
 ① *ler* IZE ARR
 ② *beltz* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([-],[%])

ler gorri IZE ARR
 ① *ler* IZE ARR
 ② *gorri* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([-],[%])

letra larri IZE ARR
 ① *letra* IZE ARR
 ② *larri* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([-],[%])

letra xehe IZE ARR
 ① *letra* IZE ARR
 ② *xehe* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([-],[%])

Lexikologi Erizpideen Finkapena IZE IZB
 ① *lexikologia* IZE ARR
 ② *erizpide* IZE ARR
 ③ *finkapen* IZE ARR MORF
123 ZIUR ([-],[%])

libera esterlina IZE ARR
 ① *libera* IZE ARR
 ② *esterlina* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([-],[%])

liburu saildu IZE ARR
 ① *liburu* IZE ARR
 ② *saildu* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([-],[%])

liburu santu IZE ARR
 ① *liburu* IZE ARR
 ② *santu* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([-],[%])

Liga Komunista Iraultzailea IZE LIB
 ① *liga* IZE ARR
 ② *komunista* ADJ ARR
 ③ *iraultzaile* ADJ ARR MORF
123 ZIUR ([-],[%])

limosna egin ADI ADK
 ① *limosna* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

limosna eman ADI ADK
 ① *limosna* IZE ARR
 ② *eman* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

literatur tradizio IZE ARR

➡ lema: literatura-tradizio

① *literatura* IZE ARR
 ② *tradizio* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([-],[%])

lixatzeko makina IZE ARR
 ① *lixatu* ADI SIN
 ② *makina* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([-],[%])

lizentzi izan ADI ADK
 ① *lizentzia* IZE ARR
 ② *izan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NOR=HURA)])
1+2 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NOR=HURA)])
2*1 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NOR=HURA)])

lo egin ADI ADK
 ① *lo* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

lo eragin ADI ADK
 ① *lo* ADB ARR
 ② *eragin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[%])
1+2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[%])

lo hartu ADI ADK
 ① *lo* IZE ARR
 ② *hartu* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

loak hartu ADI ADK
 ① *lo* IZE ARR
 ② *hartu* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[%])
1+2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[%])

logale izan ADI ADK
 ① *logale* IZE ARR
 ② *izan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
1+2 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
2*1 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

lotsa gaizto IZE ARR
 ① *lotsa* IZE ARR
 ② *gaizto* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([-],[%])

lotsa izan ADI ADK
 ① *lotsa* IZE ARR
 ② *izan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{[KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA EZ(NOR=HURA) ETA EZ(NOR=HAIEK)]})

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

lotsa-lotsa egin ADI ADK

① *lotsa IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−], [%])

lur eman ADI ADK

① *lur IZE ARR*
 ② *eman ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−], [%])
1+2 ANBI ([−], [%])
2*1 ANBI ([−], [%])

lur jo ADI ADK

① *lur IZE ARR*
 ② *jo ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−], [%])

Lurralde Historikoen Legea IZE IZB

① *lurralde IZE ARR*
 ② *historiko ADJ ARR*
 ③ *lege IZE ARR MORF*
123 ZIUR ([−], [−], [%])

luza gabe ADB ARR

➡ lema: luze gabe
 ① *luzatu ADI SIN*
 ② *gabe ADB ARR*
12 ZIUR ([−], [−])

luzaro gabe ADB ARR

① *luzaro ADB ARR*
 ② *gabe ADB ARR MORF*
12 ZIUR ([−], [%])

luze gabe ADB ARR

① *luze ADJ ARR*
 ② *gabe ADB ARR*
12 ZIUR ([−], [−])

maite egin ADI ADK

① *maite IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−], [%])

maite izan ADI ADK

① *maite ADJ ARR*
 ② *izan ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

maite ukan ADI ADK

➡ lema: maite izan

① *maite ADJ ARR*

② *ukan ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (EZ FORMA=hau))])

12 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [FORMA=hau])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

maite-maite egin ADI ADK

① *maite IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−], [%])
1+2 ANBI ([−], [%])
2*1 ANBI ([−], [%])

maiz aski ADB ARR

① *maiz ADB ARR*
 ② *aski ADB ARR*
12 ZIUR ([−], [−])

makil dantza IZE ARR

① *makila IZE ARR*
 ② *dantza IZE ARR MORF*
12 ZIUR ([−], [%])

makina bat DET DZG

① *makina IZE ARR*
 ② *bat DET DZH MORF*
12 ANBI ([−], [%])

makinatxo bat DET DZG

① *makina IZE ARR*
 ② *bat DET DZH MORF*
12 ANBI ([−], [%])

malba zuri IZE ARR

① *malba IZE ARR*
 ② *zuri ADJ ARR MORF*
12 ZIUR ([−], [%])

manu militari ADB ARR

① *manu IZE ARR*
 ② *militari HAOS MORF*
12 ZIUR ([−], [%])

mare magnum IZE ARR

① *mare HAOS*
 ② *magnum IZE ARR MORF*
12 ZIUR ([−], [%])

marmar egin ADI ADK

① *marmar IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

marmarka jardun ADI ADK

① *marmarka ADB ARR*
 ② *jardun ADI SIN MORF*

12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])
marraka egin ADI ADK
 ① *marraka IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN* MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
marrazki bizidun IZE ARR
 ① *marrazki IZE ARR*
 ② *bizidun ADJ ARR* MORF
12 ZIUR ([−],[%])
martin arrantzale IZE ARR
 ① *martin IZE ARR*
 ② *arrantzale IZE ARR* MORF
12 ZIUR ([−],[%])
martxan jarri ADI ADK
 ① *martxa IZE ARR*
 ② *jarri ADI SIN* MORF
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])
materia gris IZE ARR
 ① *materia IZE ARR*
 ② *gris ADJ ARR* MORF
12 ANBI ([−],[%])
mea culpa IZE ARR
 ① *mea IZE ARR*
 ② *culpa HAOS* MORF
12 ZIUR ([−],[%])
mehatxu egin ADI ADK
 ① *mehatxu IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN* MORF
1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
mehe egin ADI ADK
 ① *mehe ADJ ARR*
 ② *egin ADI SIN* MORF
12 ZIUR ([−],[%])
mela-mela egin ADI ADK
 ① *mela-mela ADB ARR*
 ② *egin ADI SIN* MORF
12 ZIUR ([−],[%])
men egin ADI ADK
 ① *men IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN* MORF
12 ZIUR ([−],[%])
1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])
mendean hartu ADI ADK
 ① *mendean ADB ARR*
 ② *hartu ADI SIN* MORF
12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])
2*1 ANBI ([−],[%])
mendebal alde IZE ARR
 ① *mendebal IZE ARR*
 ② *alde IZE ARR* MORF
12 ZIUR ([−],[%])
Mendebaldar Europaren Batasuna IZE LIB
 ① *mendebaldar ADJ ARR*
 ② *Europa IZE LIB*
 ③ *batasun IZE ARR* MORF
123 ZIUR ([−],[−],[%])
ments izan ADI ADK
 ① *ments ADJ ARR*
 ② *izan ADI SIN* MORF
12 ZIUR ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
1+2 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
2*1 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
ments ukan ADI ADK
 ➡ lema: ments izan
 ① *ments ADJ ARR*
 ② *ukan ADI SIN* MORF
12 ZIUR ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
1+2 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
2*1 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
merezi izan ADI ADK
 ① *merezi IZE ARR*
 ② *izan ADI SIN* MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN})
merezi onez ADB ARR
 ① *merezi IZE ARR*
 ② *on ADJ ARR*
12 ZIUR ([−],[−])
merezi ukan ADI ADK
 ➡ lema: merezi izan
 ① *merezi IZE ARR*
 ② *ukan ADI SIN* MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI)) EDO (KAT=ADT ETA NORI=* ETA (NORK=HARK EDO NORK=HAIEK-K) ETA NOR=HURA)})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI)) EDO (KAT=ADT ETA NORI=* ETA (NORK=HARK EDO NORK=HAIEK-K) ETA NOR=HURA)})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI)) EDO (KAT=ADT ETA NORI=* ETA (NORK=HARK EDO NORK=HAIEK-K) ETA NOR=HURA)})

merkatu batu IZE ARR

① *merkatu IZE ARR*

② *batu ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[NULL] EDO {NUM=S})

merkatu beltz IZE ARR

① *merkatu IZE ARR*

② *beltz ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

merkatu libre IZE ARR

① *merkatu IZE ARR*

② *libre ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

mesede egin ADI ADK

① *mesede IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

metal preziatu IZE ARR

① *metal IZE ARR*

② *preziatu ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

metro karratu IZE ARR

① *metro IZE ARR*

② *karratu ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

metro koadro IZE ARR

① *metro IZE ARR*

② *koadro ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

metro kubiko IZE ARR

① *metro IZE ARR*

② *kubiko ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

metro kubo IZE ARR

① *metro IZE ARR*

② *kubo IZE ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

meza atera ADI ADK

① *meza IZE ARR*

② *atera ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS EDO KAS=PAR},{%})

meza eman ADI ADK

① *meza IZE ARR*

② *eman ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS EDO KAS=PAR},{%})

meza entzun ADI ADK

① *meza IZE ARR*

② *entzun ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS EDO KAS=PAR},{%})

meza lagundu ADI ADK

① *meza IZE ARR*

② *lagundu ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS EDO KAS=PAR},{%})

meza nagusi IZE ARR

① *meza IZE ARR*

② *nagusi ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([−],[%])

mila bana DET DZH

① *mila DET DZH*

② *bat DET DZH MORF*

12 ZIUR ([−},{/ERAKAT=DET ETA ERAAZP=BAN/})

mila esker ITJ

① *mila DET DZH*

② *esker IZE ARR*

12 ZIUR ([−],[−])

min egin ADI ADK

① *min IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

min eman ADI ADK

① *min IZE ARR*

② *eman ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

min hartu ADI ADK

① *min IZE ARR*

② *hartu ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

min hori IZE ARR

① *min IZE ARR*

② *hori ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ([−},{NUM=S})

min izan ADI ADK

① *min IZE ARR*

② *izan ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{AZP=SIN})

min ukan ADI ADK

➡ lema: min izan

① *min IZE ARR*
 ② *ukan ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])

ministro nagusi IZE ARR
 ① *ministro IZE ARR*
 ② *nagusi ADJ ARR MORF*
12 ZIUR ([−], [%])

mintzo izan ADI ADK
 ① *mintzo IZE ARR*
 ② *izan ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−], [AZP=SIN EDO KAT=ADT])
1+2 ANBI ([−], [AZP=SIN EDO KAT=ADT])
2*1 ANBI ([−], [KAT=ADT])

mira egin ADI ADK
 ① *mira IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ANBI ({KAS=PAR}, [%])
12 ZIUR ([−], [%])

modan egon ADI ADK
 ① *moda IZE ARR*
 ② *egon ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−], [%])
1+2 ANBI ([−], [%])
2*1 ANBI ([−], [%])

modan izan ADI ADK
 ① *moda IZE ARR*
 ② *izan ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
1+2 ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
2*1 ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

modan jarri ADI ADK
 ① *moda IZE ARR*
 ② *jarri ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−], [%])
1+2 ANBI ([−], [%])
2*1 ANBI ([−], [%])

modu onean ADB ARR
 ① *modu IZE ARR*
 ② *onean ADB ARR*
12 ZIUR ([−], [−])

modus operandi IZE ARR
 ① *modus HAOS*
 ② *operandi HAOS MORF*
12 ZIUR ([−], [%])

modus vivendi IZE ARR
 ① *modus HAOS*
 ② *vivendi HAOS MORF*
12 ZIUR ([−], [%])

motu proprio ADB ARR

① *motu IZE ARR*
 ② *proprio HAOS MORF*
12 ZIUR ([−], [%])

muin egin ADI ADK
 ① *muin IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−], [%])
1+2 ANBI ([−], [%])
2*1 ANBI ([−], [%])

muin eman ADI ADK
 ① *muin IZE ARR*
 ② *eman ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

muin eragin ADI ADK
 ① *muin IZE ARR*
 ② *eragin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−], [%])

Munduko Bankua IZE ARR
 ① *mundu IZE ARR*
 ② *banku IZE ARR MORF*
12 ZIUR (HAS_MAI [−], HAS_MAI [NULL] EDO {NUM=S})

munta izan ADI ADK
 ① *munta IZE ARR*
 ② *izan ADI SIN MORF*
1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [AZP=SIN])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [AZP=SIN])

munta ukan ADI ADK
 ➡ lema: munta izan
 ① *munta IZE ARR*
 ② *ukan ADI SIN MORF*
1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])

murgil egin ADI ADK
 ① *murgil IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−], [%])
1+2 ANBI ([−], [%])
2*1 ANBI ([−], [%])

musu eman ADI ADK
 ① *musu IZE ARR*
 ② *eman ADI SIN MORF*
1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

musu truk ADB ARR
 ① *musu IZE ARR*
 ② *truk IZE ARR*
12 ZIUR ([−], [−])

mutil koskor IZE ARR
 ① *mutil IZE ARR*
 ② *koskor ADJ ARR MORF*
12 ZIUR ([−], [%])

muzin egin ADI ADK

① *muzin IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

nabari izan ADI ADK

① *nabari ADJ ARR*

② *izan ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))})

nabari ukan ADI ADK

➡ lema: nabari izan

① *nabari ADJ ARR*

② *ukan ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))})

nabarmen izan ADI ADK

① *nabarmen ADJ ARR*

② *izan ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))})

nabarmen ukan ADI ADK

➡ lema: nabarmen izan

① *nabarmen ADJ ARR*

② *ukan ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ({-},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))})

2*1 ANBI ({-},{AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))})

Nafarroa Beherea IZE LIB

① *Nafarroa IZE LIB*

② *behere ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ({-},{%})

Nafarroako Unibertsitate Publikoa IZE LIB

① *Nafarroa IZE LIB*

② *unibertsitate IZE ARR*

③ *publiko ADJ ARR MORF*

123 ZIUR ({-},{-},{%})

nagiak atera ADI ADK

① *nagi IZE ARR*

② *atera ADI SIN MORF*

12 ZIUR ({-},{%})

1+2 ANBI ({-},{%})

2*1 ANBI ({-},{%})

nahi adina DET DZG

① *nahi IZE ARR*

② *adina ADB ARR*

12 ZIUR ({-},{-})

nahi adina ADB ARR

① *nahi IZE ARR*

② *adina ADB ARR MORF*

12 ZIUR ({-},{%})

nahi ala ez ADB ARR

① *nahi IZE ARR*

② *ala LOT JNT*

③ *ez PRT*

123 ZIUR ({-},{-},{-})

nahi baino BST

① *nahi IZE ARR*

② *baino BST*

12 ZIUR ({-},{-})

nahi bezain ADB ARR

① *nahi IZE ARR*

② *bezain ADB ARR*

12 ZIUR ({-},{-})

nahi bezainbat ADB ARR

① *nahi IZE ARR*

② *bezainbat ADB ARR*

12 ZIUR ({-},{-})

nahi bezainbat DET DZG

① *nahi IZE ARR*

② *bezainbat DET DZG MORF*

12 ZIUR ({-},{%})

nahi bezala ADB ARR

① *nahi IZE ARR*

② *bezala ADB ARR*

12 ZIUR ({-},{-})

nahi bezalako ADJ ARR

① *nahi IZE ARR*

② *bezalako ADJ ARR MORF*

12 ZIUR ({-},{%})

nahi eta nahi ez ADB ARR

① *nahi IZE ARR*

② *eta LOT JNT*

③ *nahi IZE ARR*

④ *ez PRT*

1234 ZIUR ({-},{-},{-},{-})

nahi hainbat DET DZG

① *nahi IZE ARR*

② *hainbat* DET DZG MORF
12 ZIUR ([-],[%])
nahi hainbat ADB ARR
 ① *nahi* IZE ARR
 ② *hainbat* ADB ARR
12 ZIUR ([-],[-])
nahi izan ADI ADK
 ① *nahi* IZE ARR
 ② *izan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[AZP=SIN EDO KAT=ADT])
1+2 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO KAT=ADT])
2*1 ANBI ([-],[KAT=ADT])
nahi ukan ADI ADK
 ➡ lema: nahi izan
 ① *nahi* IZE ARR
 ② *ukan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[EZ FORMA=hau])
12 ANBI ([-],[FORMA=hau])
1+2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[KAT=ADT])
nahiago izan ADI ADK
 ① *nahi* IZE ARR
 ② *izan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
1+2 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
2*1 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
nahiago ukan ADI ADK
 ➡ lema: nahiago izan
 ① *nahi* IZE ARR
 ② *ukan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (EZ FORMA=hau))])
12 ANBI ([-],[FORMA=hau])
1+2 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
2*1 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
nahita ere ADB ARR
 ① *nahita* ADB ARR
 ② *ere* LOT LOK
12 ZIUR ([-],[-])
nahiz eta LOT LOK
 ① *nahiz* LOT LOK
 ② *eta* LOT JNT
12 ZIUR ([-],[-])
Napar Buru Batzarra IZE LIB
 ① *napar* ADJ ARR
 ② *buru* IZE ARR
 ③ *batzar* IZE ARR MORF
123 ZIUR ([-],[-],[%])
narda izan ADI ADK
 ① *narda* IZE ARR
 ② *izan* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA) EDO (KAT=ADT ETA NORI=*))])
1+2 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA) EDO (KAT=ADT ETA NORI=*))])
2*1 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA) EDO (KAT=ADT ETA NORI=*))])
narda ukan ADI ADK
 ➡ lema: narda izan
 ① *narda* IZE ARR
 ② *ukan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
1+2 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
2*1 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
natur zientzia IZE ARR
 ➡ lema: natura-zientzia
 ① *natura* IZE ARR
 ② *zientzia* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([-],[%])
Nazio Askapenerako Euskal Mugimendua IZE LIB
 ① *nazio* IZE ARR
 ② *askapen* IZE ARR
 ③ *euskal* IZE ARR
 ④ *mugimendu* IZE ARR MORF
1234 ZIUR ([-],[-],[-],[%])
Nazio Batuak IZE LIB
 ① *nazio* IZE ARR
 ② *batu* ADJ ARR MORF
12 ZIUR (HAS.MAI [-],HAS.MAI {NULL} EDO {NUM=P})
Nazio Batuen Erakundea IZE LIB
 ① *nazio* IZE ARR
 ② *batu* ADJ ARR
 ③ *erakunde* IZE ARR MORF
123 ZIUR ([-],[-],[-],[%])
nazka eman ADI ADK
 ① *nazka* IZE ARR
 ② *eman* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
nec plus ultra ADB ARR
 ① *nec* HAOS
 ② *plus* IZE ARR
 ③ *ultra* IZE ARR
123 ZIUR ([-],[-],[-])
negar batean ADB ARR
 ① *negar* IZE ARR
 ② *bat* DET DZH
12 ZIUR ([-],[-])
negar egin ADI ADK
 ① *negar* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF
1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

negar eragin ADI ADK
 ① *negar* IZE ARR
 ② *eragin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

negarrari eman ADI ADK
 ① *negar* IZE ARR
 ② *eman* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[%])
1+2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[%])

nehoiz ere ADB ARR
 ① *nehoiz* ADB ARR
 ② *ere* LOT LOK
12 ZIUR ([-],[-])

nehor ere IOR IZGMGB
 ① *nehor* IOR IZGMGB MORF
 ② *ere* LOT LOK
12 ZIUR ([%],[-])

neke izan ADI ADK
 ① *neke* IZE ARR
 ② *izan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NOR=HURA)])
1+2 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NOR=HURA)])
2*1 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NOR=HURA)])

neke ukan ADI ADK
 ➡ lema: neke izan
 ① *neke* IZE ARR
 ② *ukan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
1+2 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
2*1 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

nemine discrepante ADB ARR
 ① *nemine* HAOS
 ② *discrepante* HAOS MORF
12 ZIUR ([-],[%])

neska koskor IZE ARR
 ① *neska* IZE ARR
 ② *koskor* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([-],[%])

nobela beltz IZE ARR
 ① *nobela* IZE ARR
 ② *beltz* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([-],[%])

noiz baino noiz ADB ARR
 ① *noiz* ADB GAL
 ② *baino* BST

③ *noiz* ADB GAL
123 ZIUR ([-],[-],[-])

noiz behinka ADB ARR
 ➡ lema: noizbehinka
 ① *noiz* ADB GAL
 ② *behinka* HAOS MORF
12 ZIUR ([-],[%])

noiz edo behin ADB ARR
 ① *noiz* ADB GAL
 ② *edo* LOT JNT
 ③ *behin* ADB ARR
123 ZIUR ([-],[-],[-])

noiz edo noiz ADB ARR
 ① *noiz* ADB GAL
 ② *edo* LOT JNT
 ③ *noiz* ADB GAL
123 ZIUR ([-],[-],[-])

noiz ere LOT LOK
 ① *noiz* ADB GAL
 ② *ere* LOT LOK
12 ZIUR ([-],[-])

noiz eta ere LOT LOK
 ① *noiz* ADB GAL
 ② *eta* LOT JNT
 ③ *ere* LOT LOK
123 ZIUR ([-],[-],[-])

noiz nola ADB ARR
 ① *noiz* ADB GAL
 ② *nola* ADB GAL
12 ZIUR ([-],[-])

noizean behin ADB ARR
 ① *noizean* HAOS
 ② *behin* ADB ARR MORF
12 ZIUR ([-],[NULL] EDO {KAS=GEL})

noizean behinka ADB ARR
 ① *noizean* HAOS
 ② *behinka* HAOS
12 ZIUR ([-],[-])

noizean noiz ADB ARR
 ① *noizean* HAOS
 ② *noiz* ADB GAL
12 ZIUR ([-],[-])

noizetik noizera ADB ARR
 ① *noizetik* HAOS
 ② *noizera* HAOS
12 ZIUR ([-],[-])

noizik behin ADB ARR
 ① *noizik* HAOS
 ② *behin* ADB ARR MORF
12 ZIUR ([-],[NULL] EDO {KAS=GEL})

noizik behinean ADB ARR
 ① *noizik* HAOS
 ② *behinean* HAOS

12 ZIUR ([-], [-])

noizik behinka ADB ARR

① *noizik HAOS*

② *behinka HAOS*

12 ZIUR ([-], [-])

noizik noizera ADB ARR

① *noizik HAOS*

② *noizera HAOS*

12 ZIUR ([-], [-])

noiznahi den ADB ARR

① *noiznahi ADB ARR*

② *da ADT*

12 ZIUR ([-], [-])

nola edo hala ADB ARR

① *nola ADB GAL*

② *edo LOT JNT*

③ *hala ADB ARR*

123 ZIUR ([-], [-], [-])

nola eta ez LOT LOK

① *nola ADB GAL*

② *eta LOT JNT*

③ *ez PRT*

123 ZIUR ([-], [-], [-])

12+3 ANBI ([-], [-], [-])

nola ez ITJ

① *nola ADB GAL*

② *ez PRT*

12 ANBI ([-], [-])

nola hala ADB ARR

① *nola ADB GAL*

② *hala ADB ARR*

12 ZIUR ([-], [-])

nola hala LOT JNT

① *nola ADB GAL*

② *hala ADB ARR*

1+2 ANBI ([-], [-])

nolabait ere LOT LOK

① *nolabait ADB ARR*

② *ere LOT LOK*

12 ZIUR ([-], [-])

nolanahi ere LOT LOK

① *nolanahi ADB ARR*

② *ere LOT LOK*

12 ZIUR ([-], [-])

non edo han ADB ARR

① *non ADB GAL*

② *edo LOT JNT*

③ *han ADB ARR*

123 ZIUR ([-], [-], [-])

non edo non ADB ARR

① *non ADB GAL*

② *edo LOT JNT*

③ *non ADB GAL*

123 ZIUR ([-], [-], [-])

non ere LOT LOK

① *non ADB GAL*

② *ere LOT LOK*

12 ZIUR ([-], [-])

non eta ez LOT LOK

① *non ADB GAL*

② *eta LOT JNT*

③ *ez PRT*

123 ZIUR ([-], [-], [-])

non plus ultra ADB ARR

① *non ADB GAL*

② *plus IZE ARR*

③ *ultra IZE ARR*

123 ZIUR ([-], [-], [-])

non-nahi den ADB ARR

① *non-nahi ADB ARR*

② *da ADT*

12 ZIUR ([-], [-])

nonahi den ADB ARR

➡ lema: non-nahi den

① *nonahi ADB ARR*

② *da ADT*

12 ZIUR ([-], [-])

nonbait han ADB ARR

① *nonbait ADB ARR*

② *han ADB ARR*

12 ZIUR ([-], [-])

nonbait hor ADB ARR

① *nonbait ADB ARR*

② *hor ADB ARR*

12 ZIUR ([-], [-])

nondik edo handik ADB ARR

① *nondik ADB GAL*

② *edo LOT JNT*

③ *han ADB ARR*

123 ZIUR ([-], [-], [-])

nondik ere LOT LOK

① *nondik ADB GAL*

② *ere LOT LOK*

12 ZIUR ([-], [-])

nondik nora ADB ARR

① *nondik ADB GAL*

② *nora ADB GAL*

12 ZIUR ([-], [-])

nondik norako ADJ ARR

① *nondik ADB GAL*

② *nora ADB GAL MORF*

12 ZIUR ([-], {/KAS=GEL/})

nor edo nor IOR IZGMGB

① *nor IOR IZGGAL*

② *edo LOT JNT*

③ *nor IOR IZGGAL MORF*

123 ZIUR ([-],[-],[%])

nor ere LOT LOK

① *nor* IOR IZGGAL MORF

② *ere* LOT LOK

12 ANBI ([%],[-])

nora edo hara ADB ARR

① *nora* ADB GAL

② *edo* LOT JNT

③ *hara* ADB ARR

123 ZIUR ([-],[-],[-])

nora ere LOT LOK

① *nora* ADB GAL

② *ere* LOT LOK

12 ANBI ([-],[-])

nora ezean ADB ARR

① *nora* ADB GAL

② *ezean* ADB ARR

12 ZIUR ([-],[-])

nora gabe ADB ARR

① *nora* ADB GAL

② *gabe* ADB ARR

12 ZIUR ([-],[-])

Nortasun Agiri Nazional IZE ARR

➡ lema: Nortasun-Agiri Nazional

① *nortasun* IZE ARR

② *agiri* IZE ARR

③ *nazional* ADJ ARR MORF

123 ZIUR ([-],[-],[%])

Nortasun-Agiri Nazional IZE ARR

① *nortasun-agiri* IZE ARR

② *nazional* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([-],[%])

Objektu Hegalari Ezezaguna IZE ARR

① *objektu* IZE ARR

② *hegalari* ADJ ARR

③ *ezezagun* ADJ ARR MORF

123 ZIUR ([-],[-],[%])

odol bero IZE ARR

① *odol* IZE ARR

② *bero* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([-],[%])

odol gaizto IZE ARR

① *odol* IZE ARR

② *gaizto* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([-],[%])

odol hotz IZE ARR

① *odol* IZE ARR

② *hotz* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([-],[EZ (NUM=S + KAS=INE)])

odol hotzean ADB ARR

① *odol* IZE ARR

② *hotz* ADJ ARR

12 ZIUR ([-],[-])

ogi arraila IZE ARR

① *ogi* IZE ARR

② *arrail* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([-],[%])

ohi bezala ADB ARR

① *ohi* BST

② *bezala* ADB ARR

12 ZIUR ([-],[-])

ohi bezalako ADJ ARR

① *ohi* BST

② *bezalako* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([-],[%])

ohi denez ADB ARR

① *ohi* BST

② *da* ADT

12 ANBI ([-],[-])

ohi ez bezala ADB ARR

① *ohi* BST

② *ez* PRT

③ *bezala* ADB ARR

123 ZIUR ([-],[-],[-])

ohi ez bezalako ADJ ARR

① *ohi* BST

② *ez* PRT

③ *bezalako* ADJ ARR MORF

123 ZIUR ([-],[-],[%])

ohiz kanpoko ADJ ARR

① *ohi* ADJ ARR

② *kanpoko* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([-],[%])

ohorezko euskaltzain IZE ARR

➡ lema: euskaltzain ohorezko

① *ohorezko* ADJ ARR

② *euskaltzain* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([-],[%])

oihu egin ADI ADK

① *oihu* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

oihuz egon ADI ADK

① *oihu* IZE ARR

② *egon* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([-],[%])

1+2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

oin hartu ADI ADK

① *oin* IZE ARR

② *hartu* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([-],[%])

oina eman ADI ADK

① *oin* IZE ARR

② *eman* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([-],[%])

1+2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

Oinarritzko Hezkuntza Orokorra IZE IZB

① *oinarrizko* ADJ ARR

② *hezkuntza* IZE ARR

③ *orokor* ADJ ARR MORF

123 ZIUR ([-],[%])

Oinarritzko Irakaskuntza IZE IZB

① *oinarrizko* ADJ ARR

② *irakaskuntza* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([-],[%])

ok egin ADI ADK

① *ok* HAOS

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([-],[%])

ok eragin ADI ADK

① *ok* HAOS

② *eragin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([-],[%])

oka egin ADI ADK

① *oka* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([-],[%])

1+2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

oka eragin ADI ADK

① *oka* IZE ARR

② *eragin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([-],[%])

oker egin ADI ADK

① *oker* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

oker ibili ADI ADK

① *oker* ADB ARR

② *ibili* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([-],[%])

1+2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

oles egin ADI ADK

① *oles* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

Olinpiadetarako Nazioarteko Batzordea IZE

LIB

① *olinpiada* IZE ARR

② *nazioarteko* ADJ ARR

③ *batzorde* IZE ARR MORF

123 ZIUR ([-],[%])

olo gaizto IZE ARR

① *olo* IZE ARR

② *gaizto* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([-],[%])

on beharrez ADB ARR

① *on* IZE ARR

② *beharrez* ADB ARR

12 ZIUR ([-],[%])

on eduki ADI ADK

① *on* ADJ ARR

② *eduki* ADI SIN MORF

12 ANBI ([-],[%])

on egin ADI ADK

① *on* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

on iritzi ADI ADK

① *on* ADJ ARR

② *iritzi* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([-],[%])

on izan ADI ADK

① *on* ADJ ARR

② *izan* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

2*1 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

on ukan ADI ADK

➡ lema: on izan

① *on* ADJ ARR

② *ukan* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

2*1 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

ondasun higiezin IZE ARR

① *ondasun* IZE ARR

② *higiezin* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([-],[%])

ondo ADB ARR

① *ondo* IZE ARR

② *ondo* IZE ARR

12 ZIUR ([-],[%])

ondoz ondoko ADJ ARR

① *ondo* IZE ARR

② *ondoko* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([-],[%])

onenean ere LOT LOK

① *on* ADJ ARR

② *ere* LOT LOK

12 ANBI ([-],[%])

onera ekarri ADI ADK

① *on* ADJ ARR

② *ekarri* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

onera etorri ADI ADK

① *on* ADJ ARR

② *etorri* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

onez onean ADB ARR

① *on* ADJ ARR

② *onean* ADB ARR

12 ZIUR ([−],[−])

onez onez ADB ARR

① *on* ADJ ARR

② *on* ADJ ARR

12 ZIUR ([−],[−])

onezkoak egin ADI ADK

① *onezko* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

ongi etorri ADJ ARR

① *ongi* ADB ARR

② *etorri* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−],[ADM=PART/ + ((KAS=ABS ETA NUM=S) EDO (KAS=ABS ETA NUM=P))])

ongi etorri ITJ

① *ongi* ADB ARR

② *etorri* ADI SIN

12 ANBI ([−],[−])

onik onenean ADB ARR

① *onik* ADB ARR

② *on* IZE ARR

12 ZIUR ([−],[−])

ontza urre IZE ARR

① *ontza* IZE ARR

② *urre* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

ontzako urre IZE ARR

① *ontza* IZE ARR

② *urre* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

ontzat eman ADI ADK

① *on* ADJ ARR

② *eman* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−],[%])

1+2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

ontzat hartu ADI ADK

① *on* ADJ ARR

② *hartu* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

ontzat jo ADI ADK

① *on* ADJ ARR

② *jo* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

opa egin ADI ADK

① *opa* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−],[%])

opa izan ADI ADK

① *opa* IZE ARR

② *izan* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−],[AZP=SIN])

1+2 ANBI ([−],[AZP=SIN])

2*1 ANBI ([−],[AZP=SIN])

opa ukan ADI ADK

↳ lema: opa izan

① *opa* IZE ARR

② *ukan* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

1+2 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

2*1 ANBI ([−],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

opari egin ADI ADK

① *opari* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ([−],[%])

2*1 ANBI ([−],[%])

opor egin ADI ADK

① *opor* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

oraindik ere ADB ARR

① *oraindik* ADB ARR

② *ere* LOT LOK

12 ZIUR ([−],[−])

oraindik orain ADB ARR

① *oraindik* ADB ARR

② *orain* ADB ARR MORF

12 ZIUR ([−],[%])

ordu arte ADB ARR

① *ordu* IZE ARR

② *arte* IZE ARR

12 ZIUR ([−],[−])

ordu bata IZE ARR

① *ordu* IZE ARR

② *bat* DET DZH MORF

12 ANBI ([−],[NUM=S])

ordu batak IZE ARR

↳ lema: ordu bata

① *ordu* IZE ARR

② *bat* IZE ZKI MORF

12 ZIUR ([−],[NUM=P])

ordu biak IZE ARR

① *ordu* IZE ARR

② <i>bi</i> DET DZH MORF	① <i>oro</i> DET ORO
<u>12</u> ZIUR ([−], {NUM=P})	② <i>buru</i> IZE ARR
ordu ezker o ADB ARR	<u>12</u> ZIUR ([−], [−])
① <i>ordu</i> IZE ARR	ororen buruan LOT LOK
② <i>ezker</i> o ADB ARR	① <i>oro</i> DET ORO
<u>12</u> ZIUR ([−], [−])	② <i>buru</i> IZE ARR
ordu gaizto an ADB ARR	<u>12</u> ZIUR ([−], [−])
① <i>ordu</i> IZE ARR	ororen gainetik ADB ARR
② <i>gaizto</i> ADJ ARR	① <i>oro</i> DET ORO
<u>12</u> ZIUR ([−], [−])	② <i>gain</i> IZE ARR
ordu onean ADB ARR	<u>12</u> ZIUR ([−], [−])
① <i>ordu</i> IZE ARR	orotan gaindi ADB ARR
② <i>onean</i> ADB ARR	① <i>oro</i> DET ORO
<u>12</u> ZIUR ([−], [−])	② <i>gaindi</i> ADB ARR
orduan eta BST	<u>12</u> ZIUR ([−], [−])
① <i>orduan</i> ADB ARR	Orotariko Euskal Hiztegia IZE IZB
② <i>eta</i> LOT JNT	① <i>orotariko</i> ADJ ARR
<u>12</u> ANBI ([−], [−])	② <i>euskal</i> IZE ARR
ordura arte ADB ARR	③ <i>hiztegi</i> IZE ARR MORF
① <i>ordu</i> IZE ARR	<u>123</u> ZIUR ([−], [−], [NULL] EDO {NUM=S})
② <i>arte</i> IZE ARR	oroz gain LOT LOK
<u>12</u> ZIUR ([−], [−])	① <i>oro</i> DET ORO
ordurik hona ADB ARR	② <i>gain</i> IZE ARR
① <i>ordu</i> IZE ARR	<u>12</u> ZIUR ([−], [−])
② <i>hona</i> ADB ARR	oroz gainetik LOT LOK
<u>12</u> ZIUR ([−], [−])	① <i>oro</i> DET ORO
ordutik hona ADB ARR	② <i>gain</i> IZE ARR
① <i>ordutik</i> ADB ARR	<u>12</u> ZIUR ([−], [−])
② <i>hona</i> ADB ARR	orpoz orpo ADB ARR
<u>12</u> ZIUR ([−], [−])	① <i>orpo</i> IZE ARR
orduz gero ADB ARR	② <i>orpo</i> IZE ARR
① <i>ordu</i> IZE ARR	<u>12</u> ZIUR ([−], [−])
② <i>gero</i> ADB ARR MORF	orro egin ADI ADK
<u>12</u> ZIUR ([−], [NULL] EDO {KAS=GEL})	① <i>orro</i> IZE ARR
orduz geroz ADB ARR	② <i>egin</i> ADI SIN MORF
① <i>ordu</i> IZE ARR	<u>12</u> ZIUR ([−], [%])
② <i>gero</i> ADB ARR MORF	<u>1+2</u> ANBI ([−], [%])
<u>12</u> ZIUR ([−], [%])	<u>2*1</u> ANBI ([−], [%])
orduz geroztik ADB ARR	ospa egin ADI ADK
① <i>ordu</i> IZE ARR	① <i>ospa</i> ITJ
② <i>geroztik</i> ADB ARR MORF	② <i>egin</i> ADI SIN MORF
<u>12</u> ZIUR ([−], [%])	<u>12</u> ZIUR ([−], [%])
oro har LOT LOK	<u>1+2</u> ANBI ([−], [%])
① <i>oro</i> DET ORO	<u>2*1</u> ANBI ([−], [%])
② <i>hartu</i> ADI SIN	ostatu eman ADI ADK
<u>12</u> ZIUR ([−], [−])	① <i>ostatu</i> IZE ARR
oroit izan ADI ADK	② <i>eman</i> ADI SIN MORF
① <i>oroit</i> HAOS	<u>12</u> ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
② <i>izan</i> ADI SIN MORF	<u>1+2</u> ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
<u>12</u> ZIUR ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])	<u>2*1</u> ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
<u>1+2</u> ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])	ostatu hartu ADI ADK
<u>2*1</u> ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])	① <i>ostatu</i> IZE ARR
ororen buru LOT LOK	② <i>hartu</i> ADI SIN MORF
	<u>12</u> ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

ostatuz egon ADI ADK
 ① *ostatu IZE ARR*
 ② *egon ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([-],[%])
1+2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[%])

ostegun gizen IZE ARR
 ① *ostegun IZE ARR*
 ② *gizen ADJ ARR MORF*
12 ZIUR ([-],[%])

ostera ere ADB ARR
 ① *ostera ADB ARR*
 ② *ere LOT LOK*
12 ZIUR ([-],[-])

ostiko egin ADI ADK
 ① *ostiko IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

ostikoz jo ADI ADK
 ① *ostiko IZE ARR*
 ② *jo ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([-],[%])
1+2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[%])

ote beltz IZE ARR
 ① *ote IZE ARR*
 ② *beltz ADJ ARR MORF*
12 ZIUR ([-],[%])

ote zuri IZE ARR
 ① *ote IZE ARR*
 ② *zuri ADJ ARR MORF*
12 ZIUR ([-],[%])

otoi egin ADI ADK
 ① *otoi IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([-],[%])
1+2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[%])

otoitz egin ADI ADK
 ① *otoitz IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

otoz otoan ADB ARR
 ① *otoz HAOS*
 ② *otoan HAOS*
12 ZIUR ([-],[-])

oxido nitriko IZE ARR
 ① *oxido IZE ARR*
 ② *nitriko ADJ ARR MORF*
12 ZIUR ([-],[%])

oztopo egin ADI ADK
 ① *oztopo IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

pa eman ADI ADK
 ① *pa IZE ARR*
 ② *eman ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([-],[%])
1+2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[%])

Palestinaren Askapenerako Erakundea IZE LIB
 ① *Palestina IZE LIB*
 ② *askapen IZE ARR*
 ③ *erakunde IZE ARR MORF*
123 ZIUR ([-],[-],[%])

pane lucrando ADB ARR
 ① *pane HAOS*
 ② *lucrando HAOS MORF*
12 ZIUR ([-],[%])

panem et circenses IZE ARR
 ① *panem HAOS*
 ② *et ITJ*
 ③ *circenses HAOS MORF*
123 ZIUR ([-],[-],[%])

paradisuko hegazti IZE ARR
 ① *paradisu IZE ARR*
 ② *hegazti IZE ARR MORF*
12 ZIUR ([-],[%])

parez pare ADB ARR
 ① *pare IZE ARR*
 ② *pare IZE ARR*
12 ZIUR ([-],[-])

parte eman ADI ADK
 ① *parte IZE ARR*
 ② *eman ADI SIN MORF*
1*2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[%])

parte hartu ADI ADK
 ① *parte IZE ARR*
 ② *hartu ADI SIN MORF*
1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

parte izan ADI ADK
 ① *parte IZE ARR*
 ② *izan ADI SIN MORF*
1*2 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADI ETA EZ(NORI))])
1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{[AZP=SIN]})
2*1 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADI ETA EZ(NORI))])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{[AZP=SIN]})

parte oneko ADJ ARR
 ① *parte IZE ARR*

② *on* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([-],{/NUM=S + KAS=GEL/})

parte txarreko ADJ ARR

① *parte* IZE ARR
 ② *txar* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([-],{/NUM=S + KAS=GEL/})

parte ukan ADI ADK

↳ lema: parte izan
 ① *parte* IZE ARR
 ② *ukan* ADI SIN MORF
1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},[AZP=SIN
 EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},[AZP=SIN
 EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA NOR=HURA)])

parte zahar IZE ARR

① *parte* IZE ARR
 ② *zahar* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([-],[%])

partila egin ADI ADK

① *partila* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[%])

pasa egin ADI ADK

① *pasa* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},[%])

pazientzia hartu ADI ADK

① *pazientzia* IZE ARR
 ② *hartu* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},[%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},[%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},[%])

peccata minuta IZE ARR

① *peccata* HAOS
 ② *minuta* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([-],[%])

peitu izan ADI ADK

① *peitu* IZE ARR
 ② *izan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[AZP=SIN EDO KAT=ADT])
1+2 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO KAT=ADT])
2*1 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO KAT=ADT])

pena izan ADI ADK

① *pena* IZE ARR
 ② *izan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA
 NOR=HURA)])

per capita ADB ARR

① *per* HAOS
 ② *capita* HAOS MORF
12 ZIUR ([-],[%])

per se ADB ARR

① *per* HAOS
 ② *se* HAOS MORF

12 ZIUR ([-],[%])

pertsona fisiko IZE ARR

① *pertsona* IZE ARR
 ② *fisiko* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([-],[%])

Pertsona Fisikoen Errentaren gaineko Zerga

IZE IZB
 ① *pertsona* IZE ARR
 ② *fisiko* ADJ ARR
 ③ *errenta* IZE ARR
 ④ *gaineko* ADJ ARR
 ⑤ *zerga* IZE ARR MORF
12345 ZIUR ([-],[-],[-],[-],[-],[%])

pertsona juridiko IZE ARR

① *pertsona* IZE ARR
 ② *juridiko* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([-],[%])

petit comité IZE ARR

① *petit* HAOS
 ② *comité* HAOS MORF
12 ZIUR ([-],[%])

pikutara bidali ADI ADK

① *pikutara* ADB ARR
 ② *bidali* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[%])
1+2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[%])

pikutara bota ADI ADK

① *pikutara* ADB ARR
 ② *bota* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[%])
1+2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[%])

pikutara joan ADI ADK

① *pikutara* ADB ARR
 ② *joan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[%])
1+2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[%])

pipa erre ADI ADK

① *pipa* IZE ARR
 ② *erre* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},[%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},[%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},[%])

pipa hartu ADI ADK

① *pipa* IZE ARR
 ② *hartu* ADI SIN MORF
1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},[%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},[%])

piper egin ADI ADK

① *pixa* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[%])

pipiak jo ADI ADK

- ① *pipi IZE* ARR
 ② *jo ADI SIN* MORF
 12 ZIUR ([−], [%])
 1+2 ANBI ([−], [%])
 2*1 ANBI ([−], [%])

pisu izan ADI ADK

- ① *pisu IZE* ARR
 ② *izan ADI SIN* MORF
 12 ANBI ([−], [AZP=SIN])

pisu molekular IZE ARR

- ① *pisu IZE* ARR
 ② *molekular ADJ ARR* MORF
 12 ZIUR ([−], [%])

pisu ukan ADI ADK

- ➡ lema: pisu izan
 ① *pisu IZE* ARR
 ② *ukan ADI SIN* MORF
 12 ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA)])

pixa egin ADI ADK

- ① *pixa IZE* ARR
 ② *egin ADI SIN* MORF
 12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
 1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
 2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

pixka bat DET DZH

- ① *pixka IZE* ARR
 ② *bat DET DZH* MORF
 12 ZIUR ([−], [%])

plantak egin ADI ADK

- ① *planta IZE* ARR
 ② *egin ADI SIN* MORF
 12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=P) EDO KAS=PAR}, [%])
 1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=P) EDO KAS=PAR}, [%])
 2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=P) EDO KAS=PAR}, [%])

planto egin ADI ADK

- ① *planto IZE* ARR
 ② *egin ADI SIN* MORF
 12 ZIUR ([−], [%])
 1+2 ANBI ([−], [%])
 2*1 ANBI ([−], [%])

plazer izan ADI ADK

- ① *plazer IZE* ARR
 ② *izan ADI SIN* MORF
 12 ZIUR ([−], [AZP=SIN])
 1+2 ANBI ([−], [AZP=SIN])
 2*1 ANBI ([−], [AZP=SIN])

plazer ukan ADI ADK

- ➡ lema: plazer izan
 ① *plazer IZE* ARR
 ② *ukan ADI SIN* MORF
 12 ZIUR ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA)])

- 1+2 ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA)])

- 2*1 ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA)])

pleini izan ADI ADK

- ① *pleini HAOS*
 ② *izan ADI SIN* MORF
 12 ZIUR ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])
 1+2 ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])
 2*1 ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])

pleini ukan ADI ADK

- ➡ lema: pleini izan
 ① *pleini HAOS*
 ② *ukan ADI SIN* MORF
 12 ZIUR ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (EZ FORMA=hau))])
 12 ANBI ([−], [FORMA=hau])
 1+2 ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])
 2*1 ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI))])

porrot egin ADI ADK

- ① *porrot IZE* ARR
 ② *egin ADI SIN* MORF
 12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
 1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
 2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

porrot eragin ADI ADK

- ① *porrot IZE* ARR
 ② *eragin ADI SIN* MORF
 12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
 1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
 2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

posible izan ADI ADK

- ① *posible ADJ ARR*
 ② *izan ADI SIN* MORF
 12 ZIUR ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
 1+2 ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
 2*1 ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

posible ukan ADI ADK

- ➡ lema: posible izan
 ① *posible ADJ ARR*
 ② *ukan ADI SIN* MORF
 12 ZIUR ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA)])
 1+2 ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA)])
 2*1 ANBI ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA)])

post mortem ADB ARR

- ① *post HAOS*
 ② *mortem HAOS*
 12 ZIUR ([−], [−])

post scriptum IZE ARR

① *post* HAOS
 ② *scriptum* HAOS MORF
12 ZIUR ([-],[%])

pot egin ADI ADK
 ① *pot* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[%])
1+2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[%])

poto egin ADI ADK
 ① *poto* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

poxi bat DET DZH
 ① *poxi* IZE ARR
 ② *bat* DET DZH MORF
12 ZIUR ([-],[%])

pozaren pozez ADB ARR
 ① *poz* IZE ARR
 ② *poz* IZE ARR
12 ZIUR ([-],[%])

praktikan jarri ADI ADK
 ① *praktika* IZE ARR
 ② *jarri* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[%])
1+2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[%])

preso altxatu ADI ADK
 ① *preso* ADB ARR
 ② *altxatu* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[%])
1+2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[%])

prest egon ADI ADK
 ① *prest* ADB ARR
 ② *egon* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[%])
1+2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[%])

prima facie ADB ARR
 ① *prima* IZE ARR
 ② *facie* HAOS MORF
12 ZIUR ([-],[%])

primus inter pares IZE ARR
 ① *primus* HAOS
 ② *inter* HAOS
 ③ *pares* HAOS MORF
123 ZIUR ([-],[%])

Probintziako Buletin Ofiziala IZE IZB
 ① *probintzia* IZE ARR
 ② *buletin* IZE ARR
 ③ *ofizial* ADJ ARR MORF

123 ZIUR ([-],[%])

promes egin ADI ADK
 ① *promes* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

protesta egin ADI ADK
 ① *protesta* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

publikoarentzako salneurria IZE ARR
 ① *publiko* IZE ARR
 ② *salneurri* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([-],[%])

puiesak eman ADI ADK
 ① *puies* IZE ARR
 ② *eman* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[%])
1+2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[%])

puntu kardinal IZE ARR
 ① *puntu* IZE ARR
 ② *kardinal* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([-],[%])

pure egin ADI ADK
 ① *pure* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[%])

purrust egin ADI ADK
 ① *purrust* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[%])
1+2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[%])

putz egin ADI ADK
 ① *putz* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[%])
1+2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[%])

putzak eduki ADI ADK
 ① *putz* IZE ARR
 ② *eduki* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[%])
1+2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[%])

putzak eman ADI ADK
 ① *putz* IZE ARR
 ② *eman* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-],[%])
1+2 ANBI ([-],[%])
2*1 ANBI ([-],[%])

putzak hartu ADI ADK

① *putz IZE ARR*
 ② *hartu ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([-],[%])
1+2 *ANBI* ([-],[%])
2*1 *ANBI* ([-],[%])

quid pro quo ADB ARR

① *quid HAOS*
 ② *pro HAOS*
 ③ *quo HAOS*
123 *ZIUR* ([-],[%])

saka egin ADI ADK

① *saka IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([-],[%])
1+2 *ANBI* ([-],[%])
2*1 *ANBI* ([-],[%])

salbu eta LOT JNT

① *salbu LOT JNT*
 ② *eta LOT JNT*
12 *ZIUR* ([-],[%])

salto egin ADI ADK

① *salto IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
1*2 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

Sanitate Urgazle Teknikoa IZE IZB

① *sanitate IZE ARR*
 ② *urgazle IZE ARR*
 ③ *tekniko IZE ARR MORF*
123 *ZIUR* ([-],[%])

Santa Ageda IZE IZB

① *santa IZE ARR*
 ② *Ageda IZE IZB MORF*
12 *ZIUR* ([-],[%])

santa sekula ADB ARR

① *santa IZE ARR*
 ② *sekula ADB ARR*
12 *ZIUR* ([-],[%])

santa sekulan ADB ARR

① *santa IZE ARR*
 ② *sekula ADB ARR*
12 *ZIUR* ([-],[%])

sardina zahar IZE ARR

① *sardina IZE ARR*
 ② *zahar ADJ ARR MORF*
12 *ZIUR* ([-],[%])

sarri arte ITJ

① *sarri ADB ARR*
 ② *arte IZE ARR*
12 *ZIUR* ([-],[%])

sarri askotan ADB ARR

① *sarri ADB ARR*
 ② *askotan ADB ARR*
12 *ZIUR* ([-],[%])

sasieskola egin ADI ADK

① *sasieskola IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

sasioan egon ADI ADK

① *sasoi IZE ARR*
 ② *egon ADI SIN MORF*
1*2 *ANBI* ([-],[%])
2*1 *ANBI* ([-],[%])

sega pikatu ADI ADK

① *sega IZE ARR*
 ② *pikatu ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
1+2 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})
2*1 *ANBI* ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR},{%})

segan egin ADI ADK

① *sega IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([-],[%])
1+2 *ANBI* ([-],[%])
2*1 *ANBI* ([-],[%])

segun eta LOT LOK

① *segun LOT JNT*
 ② *eta LOT JNT*
12 *ZIUR* ([-],[%])

segur aski ADB ARR

① *segur ADJ ARR*
 ② *aski ADB ARR*
12 *ZIUR* ([-],[%])

segur izan ADI ADK

① *segur ADJ ARR*
 ② *izan ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
1+2 *ANBI* ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
2*1 *ANBI* ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

Segurtasun Nuklearreko Kontseilua IZE LIB

① *segurtasun IZE ARR*
 ② *nuklear ADJ ARR*
 ③ *kontseilu IZE ARR MORF*
123 *ZIUR* ([-],[%])

seguru asko ADB ARR

① *seguru ADB ARR*
 ② *asko ADB ARR*
12 *ZIUR* ([-],[%])

seguru egon ADI ADK

① *seguru ADB ARR*
 ② *egon ADI SIN MORF*
12 *ZIUR* ([-],[%])
1+2 *ANBI* ([-],[%])
2*1 *ANBI* ([-],[%])

sekula ere ADB ARR

① *sekula ADB ARR*

② *ere* LOT LOK
12 ZIUR ([-], [-])
sekula guztian ADB ARR
 ① *sekula* IZE ARR
 ② *guzti* DET ORO
12 ZIUR ([-], [-])
sekula santan ADB ARR
 ① *sekula* IZE ARR
 ② *santa* ADJ ARR
12 ZIUR ([-], [-])
seme besoetako IZE ARR
 ① *seme* IZE ARR
 ② *besoetako* ADJ ARR MORF
12 ZIUR ([-], [%])
seme ponteko IZE ARR
 ① *seme* IZE ARR
 ② *ponte* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([-], {/NUM=S + KAS=GEL/})
sendi izan ADI ADK
 ① *sendi* IZE ARR
 ② *izan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
1+2 ANBI ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
2*1 ANBI ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])
sendi ukan ADI ADK
 ➤ lema: sendi izan
 ① *sendi* IZE ARR
 ② *ukan* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI) ETA (EZ
 FORMA=hau))])
12 ANBI ([-], [FORMA=hau])
1+2 ANBI ([-], [KAT=ADT ETA EZ(NORI)])
2*1 ANBI ([-], [KAT=ADT ETA EZ(NORI)])
sendotza eman ADI ADK
 ① *sendotza* IZE ARR
 ② *eman* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])
sendotza hartu ADI ADK
 ① *sendotza* IZE ARR
 ② *hartu* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])
senetik atera ADI ADK
 ① *sen* IZE ARR
 ② *atera* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-], [%])
1+2 ANBI ([-], [%])
2*1 ANBI ([-], [%])
senperrenak ikusi ADI ADK
 ① *senperren* IZE ARR
 ② *ikusi* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([-], [%])
1+2 ANBI ([-], [%])
2*1 ANBI ([-], [%])
siesta egin ADI ADK
 ① *siesta* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])
sine die ADB ARR
 ① *sine* HAOS
 ② *die* ADL MORF
12 ZIUR ([-], [-])
so egin ADI ADK
 ① *so* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-], [%])
1+2 ANBI ([-], [%])
2*1 ANBI ([-], [%])
so egon ADI ADK
 ① *so* ADB ARR
 ② *egon* ADI SIN MORF
12 ZIUR ([-], [%])
1+2 ANBI ([-], [%])
2*1 ANBI ([-], [%])
Sobiet Batasuna IZE LIB
 ① *sobiet* IZE ARR
 ② *batasun* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([-], [%])
Sobietar Batasuna IZE LIB
 ① *sobietar* ADJ ARR
 ② *batasun* IZE ARR MORF
12 ZIUR ([-], [%])
Sobietar Errepublikak Sozialisten Batasuna
 IZE LIB
 ① *sobietar* ADJ ARR
 ② *errepublika* IZE ARR
 ③ *sozialista* ADJ ARR
 ④ *batasun* IZE ARR MORF
1234 ZIUR ([-], [-], [-], [%])
solas egin ADI ADK
 ① *solas* IZE ARR
 ② *egin* ADI SIN MORF
1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
sor eta gor ADB ARR
 ① *sor* ADJ ARR
 ② *eta* LOT JNT
 ③ *gor* ADJ ARR
123 ZIUR ([-], [-], [-])
sor eta lor ADB ARR
 ① *sor* ADJ ARR
 ② *eta* LOT JNT
 ③ *lor* IZE ARR

123 ZIUR ([-], [-], [-])

sori izan ADI ADK

① *sori HAOS*

② *izan ADI SIN* MORF

12 ZIUR ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NOR=HURA)])

1+2 ANBI ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NOR=HURA)])

2*1 ANBI ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA NOR=HURA)])

sori ukan ADI ADK

➡ lema: sori izan

① *sori HAOS*

② *ukan ADI SIN* MORF

12 ZIUR ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

1+2 ANBI ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

2*1 ANBI ([-], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

sortu berri ADJ ARR

① *sortu ADI SIN*

② *berri ADJ ARR* MORF

12 ZIUR ([-], [%])

sotto voce ADB ARR

① *sotto HAOS*

② *voce HAOS* MORF

12 ZIUR ([-], [%])

sozietate anonimo IZE ARR

① *sozietate IZE ARR*

② *anonimo ADJ ARR* MORF

12 ZIUR ([-], [%])

statu quo IZE ARR

① *statu HAOS*

② *quo HAOS* MORF

12 ZIUR ([-], [%])

strictu sensu ADB ARR

① *strictu HAOS*

② *sensu HAOS* MORF

12 ZIUR ([-], [%])

su artifizial IZE ARR

① *su IZE ARR*

② *artifizial ADJ ARR* MORF

12 ZIUR ([-], [%])

su eman ADI ADK

① *su IZE ARR*

② *eman ADI SIN* MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

su eta gar ADB ARR

① *su IZE ARR*

② *eta LOT JNT*

③ *gar IZE ARR*

123 ZIUR ([-], [-], [-])

su hartu ADI ADK

① *su IZE ARR*

② *hartu ADI SIN* MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

suak hartu ADI ADK

① *su IZE ARR*

② *hartu ADI SIN* MORF

12 ZIUR ([-], [%])

1+2 ANBI ([-], [%])

2*1 ANBI ([-], [%])

sub conditione ADB ARR

① *sub HAOS*

② *conditione HAOS* MORF

12 ZIUR ([-], [%])

sui generis ADJ ARR

① *sui HAOS*

② *generis HAOS* MORF

12 ZIUR ([-], [%])

sukar beltz IZE ARR

① *sukar IZE ARR*

② *beltz ADJ ARR* MORF

12 ZIUR ([-], [%])

sukar ustel IZE ARR

① *sukar IZE ARR*

② *ustel ADJ ARR* MORF

12 ZIUR ([-], [%])

sursum corda ITJ

① *sursum HAOS*

② *corda HAOS*

12 ZIUR ([-], [-])

sustoa eman ADI ADK

① *susto IZE ARR*

② *eman ADI SIN* MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

sustoa hartu ADI ADK

① *susto IZE ARR*

② *hartu ADI SIN* MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

tai gabe ADB ARR

① *tai HAOS*

② *gabe ADB ARR* MORF

12 ZIUR ([-], [%])

talka egin ADI ADK

① *talka IZE ARR*

② *egin ADI SIN* MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

talka jo ADI ADK

① *talka IZE* ARR

② *jo ADI SIN* MORF

12 ZIUR ([-],[%])

1+2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

tamaina hartu ADI ADK

① *tamaina IZE* ARR

② *hartu ADI SIN* MORF

12 ZIUR ([-],[%])

1+2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

tarteko izan ADI ADK

① *tarteko IZE* ARR

② *izan ADI SIN* MORF

12 ZIUR ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

1+2 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

2*1 ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

tati egin ADI ADK

① *tati IZE* ARR

② *egin ADI SIN* MORF

12 ZIUR ([-],[%])

telefonoz deitu ADI ADK

① *telefono IZE* ARR

② *deitu ADI SIN* MORF

12 ZIUR ([-],[%])

1+2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

tenk egin ADI ADK

① *tenk ITJ*

② *egin ADI SIN* MORF

12 ZIUR ([-],[%])

1+2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

Testamentu Berri IZE IZB

① *testamentu IZE* ARR

② *berri ADJ* ARR MORF

12 ZIUR (HAS,MAI [-],HAS,MAI [NULL] EDO {NUM=S})

Testamentu Zahar IZE IZB

① *testamentu IZE* ARR

② *zahar ADJ* ARR MORF

12 ZIUR (HAS,MAI [-],HAS,MAI [NULL] EDO {NUM=S})

tira ahala ADB ARR

① *tira ITJ*

② *ahala ADB* ARR

12 ZIUR ([-],[-])

tira ahala tira ADB ARR

① *tira ITJ*

② *ahala ADB* ARR

③ *tira ITJ*

123 ZIUR ([-],[-],[-])

tirabira egin ADI ADK

① *tirabira IZE* ARR

② *egin ADI SIN* MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

tiro egin ADI ADK

① *tiro IZE* ARR

② *egin ADI SIN* MORF

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

tok pisin IZE ARR

① *tok HAOS*

② *psin IZE* ARR MORF

12 ZIUR ([-],[%])

tokian tokiko ADJ ARR

① *toki IZE* ARR

② *toki IZE* ARR MORF

12 ZIUR ([-},{/NUM=S + KAS=GEL/})

topa egin ADI ADK

① *topa IZE* ARR

② *egin ADI SIN* MORF

1*2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

topo egin ADI ADK

① *topo IZE* ARR

② *egin ADI SIN* MORF

12 ZIUR ([-],[%])

1+2 ANBI ([-],[%])

2*1 ANBI ([-],[%])

topo eragin ADI ADK

① *topo IZE* ARR

② *eragin ADI SIN* MORF

12 ZIUR ([-],[%])

topoz topo ADB ARR

① *topo IZE* ARR

② *topo IZE* ARR

12 ZIUR ([-],[-])

topoz topo egin ADI ADK

① *topo IZE* ARR

② *topo IZE* ARR

③ *egin ADI SIN* MORF

123 ZIUR ([-],[-],[%])

12+3 ANBI ([-],[-],[%])

3*12 ANBI ([-],[-],[%])

traba egin ADI ADK

① *traba IZE* ARR

② *egin ADI SIN* MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})

Trafiko eta Aparkamenduaren Ordenamendua

IZE IZB

① *trafiko IZE* ARR

② *eta LOT JNT*

③ *aparkamendu IZE* ARR

④ *ordenamendu IZE* ARR MORF

1234 ZIUR ([-],[-],[-],[%])

trankart egin ADI ADK

- ① *trankart IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−], [%])

tren laster IZE ARR

- ① *tren IZE ARR*
 ② *laster ADJ ARR MORF*
12 ZIUR ([−], [%])

trikun-trakun egin ADI ADK

- ① *trikun-trakun HAOS*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−], [%])

tripako min IZE ARR

- ① *tripa IZE ARR*
 ② *min IZE ARR MORF*
12 ZIUR ([−], [%])

triska egin ADI ADK

- ① *triska IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−], [%])

tse-tse euli IZE ARR

- ① *tse-tse HAOS*
 ② *euli IZE ARR MORF*
12 ZIUR ([−], [%])

tu egin ADI ADK

- ① *tu IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−], [%])
1+2 ANBI ([−], [%])
2*1 ANBI ([−], [%])

tupust egin ADI ADK

- ① *tupust IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−], [%])
1+2 ANBI ([−], [%])
2*1 ANBI ([−], [%])

tupust eragin ADI ADK

- ① *tupust IZE ARR*
 ② *eragin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−], [%])
1+2 ANBI ([−], [%])
2*1 ANBI ([−], [%])

turru egin ADI ADK

- ① *turru IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−], [%])

txakur handi IZE ARR

- ① *txakur IZE ARR*
 ② *handi ADJ ARR MORF*
12 ANBI ([−], [%])

txakur txiki IZE ARR

- ① *txakur IZE ARR*
 ② *txiki ADJ ARR MORF*
12 ANBI ([−], [%])

txalo egin ADI ADK

- ① *txalo IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

txalo jo ADI ADK

- ① *txalo IZE ARR*
 ② *jo ADI SIN MORF*
1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=P) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (KAS=ABS ETA NUM=P) EDO KAS=PAR}, [%])

txanda-pasa egin ADI ADK

- ① *txanda-pasa IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

txiki-txiki egin ADI ADK

- ① *txiki ADJ ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−], [%])
1+2 ANBI ([−], [%])
2*1 ANBI ([−], [%])

txil egin ADI ADK

- ① *txil HAOS*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−], [%])
1+2 ANBI ([−], [%])
2*1 ANBI ([−], [%])

txistu egin ADI ADK

- ① *txistu IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

txitxarro beltz IZE ARR

- ① *txitxarro IZE ARR*
 ② *beltz ADJ ARR MORF*
12 ZIUR ([−], [%])

txiza egin ADI ADK

- ① *txiza IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

txorta jo ADI ADK

- ① *txorta IZE ARR*
 ② *jo ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−], [%])
1+2 ANBI ([−], [%])
2*1 ANBI ([−], [%])

txortan egin ADI ADK

① *txorta IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 *ZIUR ([-],[%])*
1+2 *ANBI ([-],[%])*
2*1 *ANBI ([-],[%])*

Udako Euskal Unibertsitatea IZE LIB
 ① *uda IZE ARR*
 ② *euskal IZE ARR*
 ③ *unibertsitate IZE ARR MORF*
123 *ZIUR ([-],[-],[%])*

uko egin ADI ADK
 ① *uko IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 *ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})*
1+2 *ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})*
2*1 *ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})*

Umetoki Barneko Gailua IZE IZB
 ① *umetoki IZE ARR*
 ② *barneko IZE ARR*
 ③ *gailu IZE ARR MORF*
123 *ZIUR ([-],[-],[%])*

unean uneko ADJ ARR
 ① *une IZE ARR*
 ② *une IZE ARR MORF*
12 *ZIUR ([-},{/NUM=S + KAS=GEL/})*

Unibertsitate Zerbitzuetarako Euskal Ikastetxea IZE LIB
 ① *unibertsitate IZE ARR*
 ② *zerbitzu IZE ARR*
 ③ *euskal IZE ARR*
 ④ *ikastetxe IZE ARR MORF*
1234 *ZIUR ([-],[-],[-],[%])*

Unibertsitatearen Erreformatarako Legea IZE IZB
 ① *unibertsitate IZE ARR*
 ② *erreforma IZE ARR*
 ③ *lege IZE ARR MORF*
123 *ZIUR ([-],[-],[%])*

Unibertsitateko Irakasleriarako Batzordea IZE LIB
 ① *unibertsitate IZE ARR*
 ② *irakasleria IZE ARR*
 ③ *batzorde IZE ARR MORF*
123 *ZIUR ([-],[-],[%])*

Unibertsitatara Bideratzeko Ikasturte IZE IZB
 ① *unibertsitate IZE ARR*
 ② *bideratu ADI SIN*
 ③ *ikasturte IZE ARR MORF*
123 *ZIUR ([-],[-],[%])*

ur azpi IZE ARR
 ① *ur IZE ARR*
 ② *azpi IZE ARR MORF*
12 *ZIUR ([-],[%])*

ur bedeinkatu IZE ARR
 ① *ur IZE ARR*
 ② *bedeinkatu ADI SIN MORF*
12 *ZIUR ([-},{/ADM=PART/})*

ur handi IZE ARR
 ① *ur IZE ARR*
 ② *handi ADJ ARR MORF*
12 *ZIUR ([-],[%])*

urinean eman ADI ADK
 ① *urin IZE ARR*
 ② *eman ADI SIN MORF*
12 *ZIUR ([-],[%])*
1+2 *ANBI ([-],[%])*
2*1 *ANBI ([-],[%])*

urre gorri IZE ARR
 ➡ *lema: urregorri*
 ① *urre IZE ARR*
 ② *gorri IZE ARR MORF*
12 *ZIUR ([-],[%])*

urte natural IZE ARR
 ① *urte IZE ARR*
 ② *natural ADJ ARR MORF*
12 *ZIUR ([-],[%])*

usain egin ADI ADK
 ① *usain IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 *ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})*
1+2 *ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})*
2*1 *ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})*

usin egin ADI ADK
 ① *usin IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 *ZIUR ([-],[%])*
1+2 *ANBI ([-],[%])*
2*1 *ANBI ([-],[%])*

usin eragin ADI ADK
 ① *usin IZE ARR*
 ② *eragin ADI SIN MORF*
12 *ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})*
1+2 *ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})*
2*1 *ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{%})*

uste bezain ADB ARR
 ① *uste IZE ARR*
 ② *bezain ADB ARR*
12 *ZIUR ([-],[-])*

uste izan ADI ADK
 ① *uste IZE ARR*
 ② *izan ADI SIN MORF*
12 *ZIUR ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA)])*
1+2 *ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA)])*
2*1 *ANBI ([-],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA NOR=HURA)])*

uste on IZE ARR

① *uste* IZE ARR

② *on* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−], [%])

uste ukan ADI ADK

➡ lema: uste izan

① *uste* IZE ARR

② *ukan* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−], [(EZ FORMA=hau)])

12 ANBI ([−], [FORMA=hau])

1+2 ANBI ([−], [%])

2*1 ANBI ([−], [KAT=ADT])

uve bikoitz IZE ARR

① *uve* IZE ARR

② *bikoitz* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−], [%])

uzkur egin ADI ADK

① *uzkur* ADJ ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−], [%])

1+2 ANBI ([−], [%])

2*1 ANBI ([−], [%])

uztarri motz IZE ARR

① *uztarri* IZE ARR

② *motz* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−], [%])

vis a vis IZE ARR

① *vis* HAOS

② *a* IZE ARR

③ *vis* HAOS MORF

123 ZIUR ([−], [−], [%])

vox Dei IZE ARR

① *vox* HAOS

② *Dei* HAOS MORF

12 ZIUR ([−], [%])

vox populi IZE ARR

① *vox* HAOS

② *populi* HAOS MORF

12 ZIUR ([−], [%])

web gune IZE ARR

➡ lema: webgune

① *web* IZE ARR

② *gune* IZE ARR MORF

12 ZIUR ([−], [%])

xahu izan ADI ADK

① *xahu* ADJ ARR

② *izan* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−], [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ(NORI))])

zabu egin ADI ADK

① *zabu* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−], [%])

zalantza egin ADI ADK

① *zalantza* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

1*2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

zanpa-zanpa egin ADI ADK

① *zanpa-zanpa* ADB ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−], [%])

zapart egin ADI ADK

① *zapart* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−], [%])

1+2 ANBI ([−], [%])

2*1 ANBI ([−], [%])

zaputz egin ADI ADK

① *zaputz* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

zart egin ADI ADK

① *zart* ITJ

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−], [%])

zaunka egin ADI ADK

① *zaunka* IZE ARR

② *egin* ADI SIN MORF

12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

ze hautsi IZE ARR

① *ze* IZE ARR

② *hautsi* ADI SIN MORF

12 ZIUR ([−], {/ADM=PART/})

zein baino zein IOR IZGMGB

① *zein* DET NOLGAL

② *baino* BST

③ *zein* DET NOLGAL MORF

123 ZIUR ({[KAS=ABS EDO KAS=ERG], [−], {KAS=ABS EDO KAS=ERG}})

zein ere LOT LOK

① *zein* DET NOLGAL MORF

② *ere* LOT LOK

12 ZIUR ([%], [−])

zelan edo halan ADB ARR

① *zelan* ADB GAL

② *edo* LOT JNT

③ *halan* ADB ARR

123 ZIUR ([−], [−], [−])

zenbaki erreal IZE ARR

① *zenbaki* IZE ARR

② *erreal* ADJ ARR MORF

12 ZIUR ([−], [%])

zenbat ere LOT LOK

① *zenbat* DET NOLGAL

② *ere LOT LOK*
12 ZIUR ([−], [−])

zenbat eta BST

① *zenbat DET NOLGAL*
 ② *eta LOT JNT*
12 ANBI ([−], [−])

zer edo zer IOR IZGMGB

① *zer DET NOLGAL*
 ② *edo LOT JNT*
 ③ *zer DET NOLGAL MORF*
123 ZIUR ([−], [−], [%])

zer ere LOT LOK

① *zer DET NOLGAL MORF*
 ② *ere LOT LOK*
12 ZIUR ([%], [−])

zer gerta ere ITJ

① *zer DET NOLGAL*
 ② *gertatu ADI SIN*
 ③ *ere LOT LOK*
123 ZIUR ([−], [−], [−])

zeren eta LOT LOK

① *zeren LOT LOK*
 ② *eta LOT JNT*
12 ZIUR ([−], [−])

zilegi izan ADI ADK

① *zilegi ADJ ARR*
 ② *izan ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO KAT=ADT])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO KAT=ADT])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO KAT=ADT])

zilegi ukan ADI ADK

➡ **lema:** zilegi izan

① *zilegi ADJ ARR*
 ② *ukan ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO (MAI=* + (KAS=ABS ETA MUG=MG))}, [AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA EZ (NORI) ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])

zimiko egin ADI ADK

① *zimiko IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

zin egin ADI ADK

① *zin IZE ARR*

② *egin ADI SIN MORF*

1*2 ANBI ([−], [%])

2*1 ANBI ([−], [%])

zinak eta minak IZE ARR

① *zin IZE ARR*
 ② *eta LOT JNT*
 ③ *min IZE ARR MORF*
123 ZIUR ([−], [−], {KAS=ABS ETA NUM=P})

zintz egin ADI ADK

① *zintz IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−], [%])
1+2 ANBI ([−], [%])
2*1 ANBI ([−], [%])

zintz eragin ADI ADK

① *zintz IZE ARR*
 ② *eragin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ([−], [%])
1+2 ANBI ([−], [%])
2*1 ANBI ([−], [%])

ziria sartu ADI ADK

① *ziri IZE ARR*
 ② *sartu ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA NUM=S) EDO KAS=PAR}, [%])

zirkin egin ADI ADK

① *zirkin IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

zirri egin ADI ADK

① *zirri IZE ARR*
 ② *egin ADI SIN MORF*
12 ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
1+2 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])
2*1 ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR}, [%])

zirt edo zart ADB ARR

① *zirt ITJ*
 ② *edo LOT JNT*
 ③ *zart ITJ MORF*
123 ZIUR ([−], [−], [%])

zirt edo zart egin ADI ADK

① *zirt ITJ*
 ② *edo LOT JNT*
 ③ *zart ITJ*
 ④ *egin ADI SIN MORF*
1234 ZIUR ([−], [−], [−], [%])
123+4 ANBI ([−], [−], [−], [%])
4*123 ANBI ([−], [−], [−], [%])

zirt eta zart ADB ARR

① *zirt ITJ*
 ② *eta LOT JNT*

③ <i>zart ITJ</i>	zortziko nagusi IZE ARR
<u>123</u> ZIUR ([<i>-</i>],[<i>-</i>],[<i>-</i>])	① <i>zortziko IZE ARR</i>
ziur aski ADB ARR	② <i>nagusi ADJ ARR</i> MORF
① <i>ziur ADJ ARR</i>	<u>12</u> ZIUR ([<i>-</i>],[<i>%</i>])
② <i>aski ADB ARR</i>	zortziko txiki IZE ARR
<u>12</u> ZIUR ([<i>-</i>],[<i>-</i>])	① <i>zortziko IZE ARR</i>
ziur asko ADB ARR	② <i>txiki ADJ ARR</i> MORF
① <i>ziur ADJ ARR</i>	<u>12</u> ZIUR ([<i>-</i>],[<i>%</i>])
② <i>asko ADB ARR</i>	zotz egin ADI ADK
<u>12</u> ZIUR ([<i>-</i>],[<i>-</i>])	① <i>zotz IZE ARR</i>
zor edo lor ADB ARR	② <i>egin ADI SIN</i> MORF
① <i>zor IZE ARR</i>	<u>12</u> ZIUR ([<i>-</i>],[<i>%</i>])
② <i>edo LOT JNT</i>	zulo beltz IZE ARR
③ <i>lor IZE ARR</i>	① <i>zulo IZE ARR</i>
<u>123</u> ZIUR ([<i>-</i>],[<i>-</i>],[<i>-</i>])	② <i>beltz ADJ ARR</i> MORF
zor eta lor ADB ARR	<u>12</u> ZIUR ([<i>-</i>],[<i>%</i>])
① <i>zor IZE ARR</i>	zur eta lur ADB ARR
② <i>eta LOT JNT</i>	① <i>zur IZE ARR</i>
③ <i>lor IZE ARR</i>	② <i>eta LOT JNT</i>
<u>123</u> ZIUR ([<i>-</i>],[<i>-</i>],[<i>-</i>])	③ <i>lur IZE ARR</i>
zor izan ADI ADK	<u>123</u> ZIUR ([<i>-</i>],[<i>-</i>],[<i>-</i>])
① <i>zor IZE ARR</i>	zurrunga egin ADI ADK
② <i>izan ADI SIN</i> MORF	① <i>zurrunga IZE ARR</i>
<u>12</u> ZIUR ([<i>-</i>],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])	② <i>egin ADI SIN</i> MORF
<u>1+2</u> ANBI ([<i>-</i>],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])	<u>12</u> ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{ <i>%</i> })
<u>2*1</u> ANBI ([<i>-</i>],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])	<u>1+2</u> ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{ <i>%</i> })
zor nahiz lor ADB ARR	<u>2*1</u> ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{ <i>%</i> })
① <i>zor IZE ARR</i>	zurrut egin ADI ADK
② <i>nahiz LOT JNT</i>	① <i>zurrut IZE ARR</i>
③ <i>lor IZE ARR</i>	② <i>egin ADI SIN</i> MORF
<u>123</u> ZIUR ([<i>-</i>],[<i>-</i>],[<i>-</i>])	<u>12</u> ZIUR ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{ <i>%</i> })
zor publiko IZE ARR	<u>1+2</u> ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{ <i>%</i> })
① <i>zor IZE ARR</i>	<u>2*1</u> ANBI ({(KAS=ABS ETA MUG=MG) EDO KAS=PAR},{ <i>%</i> })
② <i>publiko ADJ ARR</i> MORF	ñañan egin ADI ADK
<u>12</u> ZIUR ([<i>-</i>],[<i>%</i>])	① <i>ñañan HAOS</i>
zor ukan ADI ADK	② <i>egin ADI SIN</i> MORF
↳ lema: <i>zor izan</i>	<u>12</u> ZIUR ([<i>-</i>],[<i>%</i>])
① <i>zor IZE ARR</i>	<u>1+2</u> ANBI ([<i>-</i>],[<i>%</i>])
② <i>ukan ADI SIN</i> MORF	<u>2*1</u> ANBI ([<i>-</i>],[<i>%</i>])
<u>12</u> ZIUR ([<i>-</i>],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])	ñir-ñir egin ADI ADK
<u>1+2</u> ANBI ([<i>-</i>],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])	① <i>ñir-ñir ADB ARR</i>
<u>2*1</u> ANBI ([<i>-</i>],[AZP=SIN EDO (KAT=ADT ETA (NOR=HURA EDO NOR=HAIEK))])	② <i>egin ADI SIN</i> MORF
zortziko handi IZE ARR	<u>12</u> ZIUR ([<i>-</i>],[<i>%</i>])
① <i>zortziko IZE ARR</i>	<u>1+2</u> ANBI ([<i>-</i>],[<i>%</i>])
② <i>handi ADJ ARR</i> MORF	<u>2*1</u> ANBI ([<i>-</i>],[<i>%</i>])
<u>12</u> ZIUR ([<i>-</i>],[<i>%</i>])	

B.2 EDBLko lokuzio anbiguoak desanbiguatzeko gramatika

```

DELIMITERS = "<$.">"<PUNT_PUNT>"
              "<$\;">"<PUNT_PUNT_KOMA>"
              "<$!>"<PUNT_ESKL>"
              "<$?>"<PUNT_GALD>"
              "<:>"<PUNT_BI_PUNT>" ;

#LLL      III  SSSSSSSSSS  TTTTTTTTTT  SSSSSSSSSS
#LLL      III  SSSSSSSSSS  TTTTTTTTTT  SSSSSSSSSS
#LLL      III  SSS          TTT          SSS
#LLL      III  SSS          TTT          SSS
#LLL      III  SSSSSSSSSS  TTT          SSSSSSSSSS
#LLL      III  SSSSSSSSSS  TTT          SSSSSSSSSS
#LLL      III          SSS  TTT          SSS
#LLL      III          SSS  TTT          SSS
#LLLLLLLLL III  SSSSSSSSSS  TTT          SSSSSSSSSS
#LLLLLLLLL III  SSSSSSSSSS  TTT          SSSSSSSSSS

#-----
#  Katgoria-azpikategoriak
#-----

LIST IZE = IZE ;
LIST ADJ = ADJ ;
LIST ADB = ADB ;
LIST IZENONDO = (ADJ IZAUR-) (EZEZAG ADJ) ;
SET IZENONDO-RIK = IZENONDO + (PAR) ;
LIST IZENLAGUN = (ADJ IZAUR+ ZERO) (GEN @IZLG>) (GEL @IZLG>);
                #beharrezko, etxeko, etxearen
LIST IZLG-FALTSU = "<zuen>" "<zuten>" "<zion>" "<ziren>" ;
LIST IZE-ADJ = (IZE ARR) ADJ ;
LIST ADIZLAGUNA = @ADLG ;
LIST ADI = ADI ;
LIST ADL = ADL ;
LIST ADT = ADT ;
LIST AHALEZKOA = A5 B7 B8 ;
LIST ADT/ADL = ADT ADL ;
LIST SIN = SIN ;
LIST DET = DET ;
LIST JNT = JNT ;
LIST LOK = LOK ;
LIST LOK-BATZUK = "beraz" "izan_ ere" "hain_zuzen" "hain_zuzen_ere" ;

```

B.2 EDBLko lokuzio anbiguoak desanbiguatzeko gramatika 109

```
LIST PRT = ("al" PRT) ("bide" PRT) ("ei" PRT) ("omen" PRT) ("ote" PRT)
           ("bai" PRT); # ("ez" PRT)
#IS-aren AURRETIK joan ohi diren determinatzaileen zerrenda
LIST KAT-GUZTIAK = IZE ADJ ADB ADI ADL ADT LOT IOR DET PRT BST ITJ ;
LIST PREDET = (DET NOLGAL) (DET NOLARR) # (DET ORD)

"zero" "bi" "hiru" "lau" "bost" "bortz" "sei" "zazpi" "zortzi"
"bederatzi" "hamar" "hamaika" "hamabi" "hamahiru" "hamalau"
"hamabost" "hamabortz" "hamasei" "hamazazpi" "hamazortzi"
"hemezortzi" "hemeretzi" "hoge" "berroge" "huroge"
"lauroge" "bostoge" "ehun" "berrehun" "hurrehun" "laurehun"
"bostehun" "bortzehun" "seiehun" "zazpiehun" "zortziehun"
"bederatziehun" "mila"

"bizpahiru" "bizpalau" "bospasei" "hiruspalau" "lauzpabost"
"hamaikatxo"

"alehun" "anitz" "anixko" "batere" "bedera" "ber" "berein"

"bertze" "beste" "edozenbat" "zenbait"

"edozer" "edozertxo" "edozein" "ezein"

"honenbat" "honenbeste" "horrenbat" "horrenbeste" "hainbat"
"hainbeste" "hainbertze"

"hogeitaka" "hurogeitaka" "laurogeitaka"
"dozenaka" "ehunka" "zientoka" "milaka" "miloika";

#IS-aren ATZETIK joan ohi diren determinatzaileen zerrenda
LIST POSDET = (DET ERKARR) (DET BAN)
"berbera" "berberak" #gainerako ERAKIND nahita kenduta
"bat" "batto" "batño" "batzuk" "bi" "bi-bi" "bitzuk"
"anitz" "aunitz" "anixko" "aski" "asko" "askotxo" "ausarki"
"dena" "den-dena" "dezente" "franko" "guzti" "guzi"
"gutxi" "guti" "gutixko" "gutxiago" "gutxieg" "gutxien"
"gutxitxo" "gutxixeago"
"gehiago" "gehitxo" "gehitxoago" "gehixeago"
"gehieg" "gehiegutxo" "gehiegutxo" "gehien" "gehientsu"
"gehientsuen";

LIST ZENBAT-ZERTARAKO = "zenbat" "zertarako" "zer" "ze" ;
#-----
# Puntuazioa
```

```

#-----
LIST HAS_MAI = HAS_MAI ;

LIST KOMA = PUNT_KOMA ;
LIST PUNTUA = PUNT_PUNT ;
LIST BI_PUNTU = PUNT_BI_PUNT ;
LIST HIRU_PUNTU = PUNT_HIRU ;
LIST PUNTU_KOMA = PUNT_PUNT_KOMA ;
LIST GALDERA = PUNT_GALD ;
LIST ESKLAMAZIOA = PUNT_ESKL ;
LIST IREKI-PARENTESIA = "<\(>"<BEREIZ>" ;
LIST ITXI-PARENTESIA = "<\)">"<BEREIZ>" ;
LIST MARRATXOA = "<->"<BEREIZ>" ;

SET PUNTUAZIOA = KOMA OR PUNTUA OR BI_PUNTU OR PUNTU_KOMA OR HIRU_PUNTU
                OR ESKLAMAZIOA OR GALDERA OR IREKI-PARENTESIA OR
                ITXI-PARENTESIA OR MARRATXOA ;

#-----
# Aditzen pertsonak
#-----

LIST NOR = NOR ;
LIST NOR-HAIEK = NR_HAIEK ;
LIST NOR-HURA = NR_HURA ;
LIST NOR-HURA/HAIEK = NR_HAIEK NR_HURA ;
LIST DU = (NOR_NORK NR_HURA) ;
SET DA/DIRA = ("izan") + NOR + NOR-HURA/HAIEK ;

#-----
# Multzoa: Deklinabideko kasuak
#-----

LIST ABS = ABS ;
LIST ABS-MG = (ABS MG) ;
LIST GEN/GEL = GEN GEL ;
LIST PAR = PAR ;
LIST GEN = GEN ;
#-----
# Multzoa: Ezaugarri morfologikoak
#-----

LIST ZERO = ZERO ;
LIST MG = MG ;

```



```
LIST SUP = SUP ;
LIST KONP = KONP "hobe" "hobeto" "hobeki" "haboro" ;
LIST ERLT = ERLT ;
LIST AGINTEERA = MDNC PART ;
LIST AORG = AORG ;
LIST TU = BURU ;
LIST TUKO = GERO ;
LIST TZEN = EZBU ;
LIST ADOIN = ADOIN ;
SET ASPEKTUA = TU or TUKO or TZEN ;

#-----
# Multzoa: Ezaugarri sintaktikoak
#-----

LIST ADLG = ADB @ADLG ;
LIST KONPL = KONPL ;

#-----
# Multzoa: Bestelakoak
#-----

LIST RAKO/TEKO = ALA_GEL (ADIIZE HELB);
LIST UKAN/EDUN = "ukan" "*edun" ;# aditz trinko/laguntzailea zein
                                # sinplea (ukan-)
LIST UKAN-ADT = ("ukan" ADT) ;
LIST EDUN/EZAN = "*edun" "*ezan" ;# laguntzailea

LIST IZAN-ADISIN = ("izan" SIN) ;
LIST IZAN-ADL = ("izan" ADL) ;
LIST IZAN-ADT = ("izan" ADT) ;
LIST IZAN/UKAN-ADT = ("izan" ADT) ("ukan" ADT) ;
LIST EDIN = "*edin" ;
LIST EDIN/EZAN = "*edin" "*ezan" ;

LIST MODAL = "behar_izan" "nahi_izan" "gura_izan" "ezin_izan"
             "ahal_izan" "ari_izan" ;
LIST ERE = "ere" ;
LIST BESTE = "beste" ;
LIST POST = ("esker" ZERO) ("landa" ZERO) ;
LIST EZ = ("ez" PRT) ;
LIST BALDIN = "baldin" ;
LIST BAIT = "bait" ;
LIST OHI = ("ohi" BST) ;
LIST ESAN-NAHI-IZAN = "esan_nahi_izan" "esan_gura_izan"
```

```

                                "erran_nahi_izan" ;
#SET DA/DIRA = IZAN-ADL + NOR-HURA/HAIEK ;
SET ABS-MG/ZERO = (ABS MG) OR ZERO ;
SET PARTIKULA = PRT OR BALDIN OR BAIT OR OHI ;
SET PREDET-ZERO = PREDET + ABS-MG ;
LIST KONTUAN-HAUL = "kontuan_izan" "kontuan_eduki" ;
# uste gabe; nahi bezala; behar hainbat ...
LIST MODAL-HAUL = "gabe" "adina" "beste" "bezala" "hainbat" "bezain"
                  "bezainbat" ;
LIST BERE = ("bere" LOK) ;

#-----
#-----
#-----

#-----
# HAUL-OSAGAIEN LISTak
#-----

LIST AGERI-IZAN = "ageri_izan" ;
LIST AGERI = "ageri" ;

LIST BEHAR-IZAN = "behar_izan" ;
LIST BEHAR = "behar" ;

LIST NAHI-IZAN = "nahi_izan" "gura_izan" "maite_izan" ;
LIST NAHI = "nahi" "gura" "maite" ;
LIST ESAN = "esan" "erran" ;

LIST BIZI-IZAN = "bizi_izan" ;
LIST BIZI = "bizi" ;

LIST AHAL-IZAN = "ahal_izan" ;
LIST AHAL = "ahal" ;

LIST EZIN-IZAN = "ezin_izan" ;
LIST EZIN = "ezin" ;

LIST ARI-IZAN = "ari_izan" ;
LIST ARI = "ari" ;

LIST MEREZI-IZAN = "merezi_izan" ;
LIST MEREZI = "merezi" ;

LIST BALIO-IZAN = "balio_izan" "zor_izan" ;

```

B.2 EDBLko lokuzio anbiguoak desanbiguatzeko gramatika 113

```
LIST BALIO = "balio" "zor" ;
SET BALIO/IZAN = (BALIO BALIO-IZAN) ;

LIST USTE-IZAN = "uste_izan" ;
LIST USTE = "uste" ;

LIST HITZ-EGIN = "hitz_egin" "lan_egin" "ihes_egin" "parte_hartu" ;
LIST HITZ = "hitz" "lan" "ihes" "parte" ; # biak "hitz" eta "hitzik"
LIST EGIN = "egin" "hartu" ;
SET HITZ-ZERO = HITZ + ABS-MG ;
SET HITZIK = HITZ + PAR ;

LIST KONTUAN-HARTU = "kontuan_hartu" ;
LIST KONTUAN = "kontu" ;
LIST HARTU = "hartu" ;

LIST HAU-DA = "hau_da" ;
LIST HAU = "hau" ;
LIST HAU-ZERO = ("hau" ABS NUMS MUGM) ;
LIST DA = ("izan" NOR) ;

LIST GERO-ETA = "gero_eta" ;
LIST GERO = "gero" ;
LIST ETA = "eta" ;

#MMM      MMM      AAAAAA      PPPPPPPPPPP
#MMM      MMM      AAA  AAA      PPPPPPPPPPP
#MMMM     MMMM     AAA    AAA     PPP      PPP
#MMMMMM    MMMMM   AAA     AAA    PPP      PPP
#MMMMMMMMMMMMMMMM AAA     AAA    PPP      PPP
#MMM  MMMM  MMM  AAAAAAAAAAAAAA PPPPPPPPPP
#MMM   MM   MMM  AAAAAAAAAAAAAA PPPPPPPP
#MMM      MMM  AAA     AAA     PPP
#MMM      MMM  AAA     AAA     PPP
#MMM      MMM  AAA     AAA     PPP
#MMM      MMM  AAA     AAA     PPP

#-----
# Multzoa: "ezin izan" erako HAULak markatzeko erregelak
#-----

# (12) hurrenkera ZIURra da gauzatze-eskemetan. Salbu eta "izan" ADISIN-
# en kasuan: "ezin izan daiteke" => "ezin daiteke" eta ez "ezin izan".
```

```
# Horretarako, baina, 1?2 hurrenkan ZIURrak dira "ezin ezan" eta "ezin  
# edin"
```

```
# "ezin izan" + indikatibozko formak
```

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET EZIN-IZAN IF  
(-1 EZIN AND EZIN-IZAN)  
(0 IZAN-ADISIN)  
(1 ADL) ;
```

```
#1*2 hurrenkeran: ezin bait/ohi/baldin/ez... da/daiteke
```

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET EZIN-IZAN IF  
(-2 EZIN AND EZIN-IZAN)  
(-1 PARTIKULA)  
(0 ADL) ;
```

```
# "ezin ekar dezake" #une honetan hau ZIURRA da.  
# "ezin ekarri du"  
# "ezin ekarriko du"  
# "ezin ekartzen du" (??)
```

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET EZIN-IZAN IF  
(-2 EZIN AND EZIN-IZAN)  
(-1 ADOIN OR ASPEKTUA)  
(0 ADT/ADL) ;
```

```
# "ezin ekar bait daiteke"  
# "ezin ekarri omen du"  
# "ezin ekarriko ote du"  
# "ezin ekartzen bide du" (??)
```

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET EZIN-IZAN IF  
(-3 EZIN AND EZIN-IZAN)  
(-2 ADOIN OR ASPEKTUA)  
(-1 PARTIKULA)  
(0 ADL) ;
```

```
# "ezin sendatu izan dute"
```

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET EZIN-IZAN IF  
(-2 EZIN AND EZIN-IZAN)  
(-1 TU )  
(0 IZAN-ADISIN)
```

```
(1 ADL) ;

# "ezin (...) sendatu izan dute"
# EZ DU GOIKO ERREGELA ORDEZKATZEN

ADD (%HAUL_BAI) TARGET EZIN-IZAN IF
(*-2 EZIN
  LINK 0 EZIN-IZAN
  LINK NOT 1 ADI)
(-1 TU )
(0 IZAN-ADISIN)
(1 ADL) ;

#-----
# Multzoa: "ahal izan" erako HAULak markatzeko erregelak
#-----

#12 hurrenkeran: *etorriko ahal da; *ez ahal da etorriko

ADD (%HAUL_BAI) TARGET AHAL-IZAN IF
(NOT -2 TUKO OR EZ)
(-1 AHAL AND AHAL-IZAN)
(0 IZAN/UKAN-ADT) ;

#1*2 hurrenkeran: ahal omen/ote da

ADD (%HAUL_BAI) TARGET AHAL-IZAN IF
(NOT -3 TUKO OR EZ)
(-2 AHAL AND AHAL-IZAN)
(-1 PARTIKULA)
(0 IZAN/UKAN-ADT) ;

#ahal ez izan/izateko

ADD (%HAUL_BAI) TARGET AHAL-IZAN IF
(-2 AHAL AND AHAL-IZAN)
(-1 EZ)
(0 IZAN-ADISIN) ;

#2*1 hurrenkeran: EZ zen * -tzen ahal

ADD (%HAUL_BAI) TARGET AHAL-IZAN IF
(*-2 IZAN/UKAN-ADT
  LINK 0 AHAL-IZAN
  LINK -1 EZ)
```

```

(-1 TZEN)
(0 AHAL)
(NOT 1 IZAN/UKAN-ADT) ;

#EZ omen/ote/al/baldin... zen * -tzen ahal

ADD (%HAUL_BAI) TARGET AHAL-IZAN IF
(-2 EZ)
(-1 PARTIKULA)
(0 IZAN/UKAN-ADT)
(*1 AHAL
    LINK 0 AHAL-IZAN
    LINK -1 TZEN) ;

#2*1 hurrenkeran: hik bakarrik duk ... negoziatzen ahal

ADD (%HAUL_BAI) TARGET AHAL-IZAN IF
(*-2 IZAN/UKAN-ADT
    LINK 0 AHAL-IZAN)
(-1 TZEN)
(0 AHAL)
(NOT 1 IZAN/UKAN-ADT) ;

#-----
# Multzoa: "ari izan" erako HAULak markatzeko erregelak
#-----

# (12) hurrenkera ZIURra da gauzatze-eskemetan.

#1*2 hurrenkeran: ari bait/ohi/baldin/ez... da

ADD (%HAUL_BAI) TARGET ARI-IZAN IF
(-2 ARI AND ARI-IZAN)
(-1 PARTIKULA OR EZ)
(0 IZAN/UKAN-ADT) ;

#ari ez izan/izateko

ADD (%HAUL_BAI) TARGET ARI-IZAN IF
(-2 ARI AND ARI-IZAN)
(-1 EZ)
(0 IZAN-ADISIN) ;

#... ari ez omen/ote/al duenez
#... ari ez baldin badute

```

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET ARI-IZAN IF
#(NOT -4 PREDET-ZERO)
(-3 ARI AND ARI-IZAN)
(-2 EZ)
(-1 PARTIKULA)
(0 IZAN/UKAN-ADT) ;
```

#2*1 hurrenkeran: EZ zen (...) ari

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET ARI-IZAN IF
(-1 EZ)
(0 IZAN/UKAN-ADT)
(NOT 1 TU OR TUKO)
(*1 ARI
    LINK 0 ARI-IZAN
    LINK NOT 1 IZAN-ADISIN);
```

#...ez omen/ote/al da (...) ari

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET ARI-IZAN IF
(-2 EZ)
(-1 PARTIKULA)
(0 IZAN/UKAN-ADT)
(*1 ARI
    LINK 0 ARI-IZAN
    LINK NOT 1 IZAN-ADISIN) ;
```

...lanean da ari...

Iparraldeko erabilera. Agerpen gutxi. Merezi du?

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET ARI-IZAN IF
(-1 ADIZLAGUNA OR TZEN)
(0 UKAN-ADT)
(1 ARI AND ARI-IZAN)
(NOT 2 IZAN-ADISIN) ;
```

```
#-----
# Multzoa:"behar izan" erako HAULak markatzeko erregelak
#-----
```

```
# (12) ordena ZIURra da gauzatze-eskemetan. Beraz, 'hiru behar ditu'
# bezalakoetan, anbiguoak izanik ere (necesita tres/tiene tres
# necesidades), 'behar izan' interpretazioari ematen zaio lehentasuna.
```

#1*2 hurrenkeran: behar bait/ohi/baldin/ez... du

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET BEHAR-IZAN IF
(NOT -3 PREDET-ZERO)
(-2 BEHAR AND BEHAR-IZAN)
(-1 PARTIKULA OR EZ)
(0 IZAN/UKAN-ADT) ;
```

#behar ez izan/izateko

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET BEHAR-IZAN IF
(-2 BEHAR AND BEHAR-IZAN)
(-1 EZ)
(0 IZAN-ADISIN) ;
```

#... behar ez omen/ote/al duenez

#... behar ez baldin badute

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET ARI-IZAN IF
#(NOT -4 PREDET-ZERO)
(-3 BEHAR AND BEHAR-IZAN)
(-2 EZ)
(-1 PARTIKULA)
(0 IZAN/UKAN-ADT) ;
```

#2*1 hurrenkera:

#EZ zuen * ekarri behar

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET BEHAR-IZAN IF
(NOT -2 ASPEKTUA)
(-1 EZ)
(0 IZAN/UKAN-ADT)
(*1 TU BARRIER ASPEKTUA
  LINK 1 BEHAR
  LINK 0 BEHAR-IZAN
  LINK NOT 1 IZENONDO-RIK OR IZAN-ADISIN) ;
```

#EZ zen * behar

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET BEHAR-IZAN IF
(NOT -2 ASPEKTUA)
(-1 EZ)
(0 IZAN/UKAN-ADT)
(*1 BEHAR BARRIER ASPEKTUA
  LINK 0 BEHAR-IZAN
```



```
LINK NOT 1 IZENONDO-RIK OR IZAN-ADISIN  
LINK NOT -2 PREDET-ZERO) ;
```

```
#...ez omen/ote/al du (...) ekarri behar
```

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET BEHAR-IZAN IF  
(NOT -3 ASPEKTUA)  
(-2 EZ)  
(-1 PARTIKULA)  
(0 IZAN/UKAN-ADT)  
(*1 TU BARRIER ASPEKTUA  
    LINK 1 BEHAR  
    LINK 0 BEHAR-IZAN  
    LINK NOT 1 IZENONDO-RIK OR IZAN-ADISIN) ;
```

```
#...ez omen/ote/al du (...) behar
```

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET BEHAR-IZAN IF  
(NOT -3 ASPEKTUA)  
(-2 EZ)  
(-1 PARTIKULA)  
(0 IZAN/UKAN-ADT)  
(*1 BEHAR BARRIER ASPEKTUA  
    LINK 0 BEHAR-IZAN  
    LINK NOT 1 IZENONDO-RIK OR IZAN-ADISIN  
    LINK NOT -2 PREDET-ZERO);
```

```
# Aurreko arauak ez ditu markatzen '-rako behar' bezalakoak ('ez du  
# ezertarako behar') izenlaguna ere izan baitaiteke;
```

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET BEHAR-IZAN IF  
(NOT -2 ASPEKTUA)  
(-1 EZ)  
(0 IZAN/UKAN-ADT)  
(*1 BEHAR BARRIER ASPEKTUA  
    LINK 0 BEHAR-IZAN  
    LINK NOT 1 IZENONDO-RIK OR IZAN-ADISIN  
    LINK -2 RAKO/TEKO) ;
```

```
#...ez omen/ote/al du ezertarako (...) behar
```

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET BEHAR-IZAN IF  
(NOT -3 ASPEKTUA)  
(-2 EZ)  
(-1 PARTIKULA)
```

```

(0 IZAN/UKAN-ADT)
(*1 BEHAR BARRIER ASPEKTUA
  LINK 0 BEHAR-IZAN
  LINK NOT 1 IZENONDO-RIK OR IZAN-ADISIN
  LINK -2 RAKO/TEKO);

# ...denak du behar...
# Iparraldeko erabilera. Agerpen gutxi. Merezi du?
# Hala ere, erregela nahiko murriztatzailea da eta badirudi ez duela
# 'zarata' handirik egiten.

ADD (%HAUL_BAI) TARGET BEHAR-IZAN IF
(NOT -1 ASPEKTUA OR PARTIKULA OR EZ)
(0 UKAN-ADT)
(1 BEHAR AND BEHAR-IZAN)
(NOT 2 IZENONDO OR POSDET OR IZAN-ADISIN) ;

#-----
# Multzoa:"nahi izan" erako HAULak markatzeko erregelak
#-----

# (12) ordena ZIURra da gauzatze-eskemetan. Beraz, 'hiru nahi ditu'
# bezalakoetan, anbiguoak izanik ere (quiere tres/tiene tres deseos),
# 'nahi izan' interpretazioari ematen zaio lehentasuna.

#...nahi omen/ote/al/baldin du

ADD (%HAUL_BAI) TARGET NAHI-IZAN IF
#(NOT -3 PREDET-ZERO)
(-2 NAHI AND NAHI-IZAN)
(-1 PARTIKULA OR EZ)
(0 IZAN/UKAN-ADT) (NOT 0 ESAN-NAHI-IZAN) ;

#... nahi ez omen/ote/al duenez
#... nahi ez baldin badute

ADD (%HAUL_BAI) TARGET NAHI-IZAN IF
#(NOT -4 PREDET-ZERO)
(-3 NAHI AND NAHI-IZAN)
(-2 EZ)
(-1 PARTIKULA)
(0 IZAN/UKAN-ADT) (NOT 0 ESAN-NAHI-IZAN) ;

# nahi ez izan/izateko

```

```

ADD (%HAUL_BAI) TARGET NAHI-IZAN IF
(-2 NAHI AND NAHI-IZAN)
(-1 EZ)
(0 IZAN-ADISIN) (NOT 0 ESAN-NAHI-IZAN) ;

#... ez du (...) nahi

ADD (%HAUL_BAI) TARGET NAHI-IZAN IF
(NOT -2 ASPEKTUA)
(-1 EZ)
(0 IZAN/UKAN-ADT) (NOT 0 ESAN-NAHI-IZAN)
(*1 NAHI
    LINK 0 NAHI-IZAN
#    LINK NOT 1 IZENONDO OR IZAN-ADISIN
    LINK NOT 1 IZAN-ADISIN OR EZ OR MODAL-HAUL
#    LINK NOT -2 IZENLAGUN OR PREDET-ZERO) ;
    LINK NOT -2 PREDET-ZERO) ;

#...ez omen/ote/al du (...) nahi

ADD (%HAUL_BAI) TARGET NAHI-IZAN IF
(NOT -3 ASPEKTUA)
(-2 EZ)
(-1 PARTIKULA)
(0 IZAN/UKAN-ADT) (NOT 0 ESAN-NAHI-IZAN)
(*1 NAHI-IZAN
    LINK 0 NAHI
#    LINK NOT 1 IZENONDO OR IZAN-ADISIN
    LINK NOT 1 IZAN-ADISIN OR EZ OR MODAL-HAUL
#    LINK NOT -2 IZENLAGUN OR PREDET-ZERO) ;
    LINK NOT -2 PREDET-ZERO) ;

# Aurreko arauak ez ditu markatzen '-rako nahi' bezalakoak ('ez du
# ezertarako nahi') izenlaguna ere izan baitaiteke;

ADD (%HAUL_BAI) TARGET NAHI-IZAN IF
(-1 EZ)
(0 IZAN/UKAN-ADT)
(*1 NAHI
    LINK 0 NAHI-IZAN
    LINK NOT 1 IZENONDO OR IZAN-ADISIN OR EZ OR MODAL-HAUL
    LINK -2 RAKO/TEKO) ;

# ...denak du nahi...

```

```

# Iparraldeko erabilera. Agerpen gutxi. Merezi du?
#PROBATU GABE. Une honetan (21) ziurra baita

ADD (%HAUL_BAI) TARGET NAHI-IZAN IF
(NOT -1 ASPEKTUA OR PARTIKULA OR EZ)
(0 IZAN/UKAN-ADT)
(1 NAHI AND NAHI-IZAN)
(NOT 2 IZENONDO OR POSDET OR IZAN-ADISIN OR EZ OR MODAL-HAUL) ;

#-----
# Multzoa: "ageri izan" erako HAULak markatzeko erregelak
#-----

#1*2 hurrenkeran: ageri bait/ohi/baldin/ez... da

ADD (%HAUL_BAI) TARGET AGERI-IZAN IF
(-2 AGERI AND AGERI-IZAN)
(-1 PARTIKULA OR EZ)
(0 IZAN/UKAN-ADT) ;

#ageri ez izan/izateko

ADD (%HAUL_BAI) TARGET AGERI-IZAN IF
(-2 AGERI AND AGERI-IZAN)
(-1 EZ)
(0 IZAN-ADISIN) ;

#... ageri ez omen/ote/al duenez
#... ageri ez baldin badute

ADD (%HAUL_BAI) TARGET AGERI-IZAN IF
#(NOT -4 PREDET-ZERO)
(-3 AGERI AND AGERI-IZAN)
(-2 EZ)
(-1 PARTIKULA)
(0 IZAN/UKAN-ADT) ;

#2*1 hurrenkeran: EZ zen * ageri

ADD (%HAUL_BAI) TARGET AGERI-IZAN IF
(-1 EZ)
(0 IZAN/UKAN-ADT)
(*1 AGERI LINK 0 AGERI-IZAN) ;

#EZ omen/ote/al/baldin... zen * ageri

```

```

ADD (%HAUL_BAI) TARGET AGERI-IZAN IF
(-2 EZ)
(-1 PARTIKULA)
(0 IZAN/UKAN-ADT)
(*1 AGERI LINK 0 AGERI-IZAN) ;

#-----
# Multzoa:"bizi izan" erako HAULak markatzeko erregelak
#-----

# (12) ordena ZIURra da gauzatze-eskemetan. Beraz, 'hiru bizi ditu'
# bezalakoetan, anbiguoak izanik ere (le viven tres/tiene tres vidas),
# 'bizi izan' interpretazioari ematen zaio lehentasuna.

#...bizi omen/ote/al/baldin da

ADD (%HAUL_BAI) TARGET BIZI-IZAN IF
#(NOT -3 PREDET-ZERO)
(-2 BIZI AND BIZI-IZAN)
(-1 PARTIKULA OR EZ)
(0 IZAN/UKAN-ADT) ;

#... bizi ez omen/ote/al denez
#... bizi ez baldin badira

ADD (%HAUL_BAI) TARGET BIZI-IZAN IF
#(NOT -4 PREDET-ZERO)
(-3 BIZI AND BIZI-IZAN)
(-2 EZ)
(-1 PARTIKULA)
(0 IZAN/UKAN-ADT) ;

# bizi ez izan/izateko

ADD (%HAUL_BAI) TARGET BIZI-IZAN IF
(-2 BIZI AND BIZI-IZAN)
(-1 EZ)
(0 IZAN-ADISIN) ;

#... ez da (...) bizi

ADD (%HAUL_BAI) TARGET BIZI-IZAN IF
(-1 EZ)
(0 IZAN/UKAN-ADT)

```

```

(*1 BIZI BARRIER ASPEKTUA
  LINK 0 BIZI-IZAN
  LINK NOT 1 IZENONDO OR IZAN-ADISIN OR MODAL
  LINK NOT -2 PREDET-ZERO) ;
#   LINK NOT -2 IZENLAGUN OR PREDET-ZERO) ;

#...ez omen/ote/al da (...) bizi

ADD (%HAUL_BAI) TARGET BIZI-IZAN IF
(-2 EZ)
(-1 PARTIKULA)
(0 IZAN/UKAN-ADT)
(*1 BIZI BARRIER ASPEKTUA
  LINK 0 BIZI-IZAN
  LINK NOT 1 IZENONDO OR IZAN-ADISIN
  LINK NOT -2 PREDET-ZERO) ;
#   LINK NOT -2 IZENLAGUN OR PREDET-ZERO) ;

# Aurreko arauak ez ditu markatzen '-rako/teko bizi' bezalakoak ('ez da
# lan egiteko bizi') izenlaguna ere izan baitaiteke;

ADD (%HAUL_BAI) TARGET BIZI-IZAN IF
(-1 EZ)
(0 UKAN-ADT)
(*1 BIZI BARRIER ASPEKTUA
  LINK 0 BIZI-IZAN
  LINK NOT 1 IZENONDO OR IZAN-ADISIN
  LINK -2 RAKO/TEKO) ;

# ...denak dira bizi...
# Iparraldeko erabilera. Agerpen gutxi. Merezi du? Hala ere, erregela
# nahiko murriztatzaila da eta badirudi ez duela 'zarata' handirik
# egiten.

ADD (%HAUL_BAI) TARGET BIZI-IZAN IF
(NOT -1 ASPEKTUA OR PARTIKULA OR EZ)
(0 UKAN-ADT)
(1 BIZI AND BIZI-IZAN)
(NOT 2 IZENONDO OR POSDET OR IZAN-ADISIN) ;

#-----
# Multzoa:"balio izan" erako HAULak markatzeko erregelak
#-----

#"balio izan-ADI-SIN" beti 12 hurrenkeran edo "balio ez iza-!! Beraz,
```

```
# 21 eta 2*1 hurrenkeretan ez dira HAUL!
# ALDATU EDBLn GAUZATZE-ESKEMAK, ETA KENDU ERREGELA HAU!!!!

ADD (%HAUL_EZ) TARGET BALIO-IZAN IF
(NOT -1 BALIO)
(0 IZAN-ADISIN) ;

# *edun/ukan beste aditz nagusi bat laguntzen badoa (balio
# ... ekarri/-tzen/-ko du...) orduan NOT HAUL

ADD (%HAUL_EZ) TARGET BALIO-IZAN IF
(-1 ASPEKTUA)
(NOT -1 BALIO)
(0 IZAN/UKAN-ADT) ;

#...balio adierazkorrik (ADJ) duenik... (NOT HAUL)
#...balio gehiago (POSDET) duenik... (NOT HAUL)
#...du ... balio adierazkorrik/gehiago... (NOT HAUL)
# POSDET horrek alarma faltsu asko ematen ditu!!!

ADD (%HAUL_EZ) TARGET BALIO-IZAN IF
(0 BALIO)
(1 IZENONDO) (NOT 1 ("zut") OR BALIO-IZAN) ;

#-----
#-----

#...balio du / balio izan du
#Ez du predeterminatzailerik hartzen

ADD (%HAUL_BAI) TARGET BALIO-IZAN IF
(NOT -2 PREDET-ZERO)
(-1 BALIO AND BALIO-IZAN)
(0 IZAN/UKAN-ADT OR IZAN-ADISIN) ;

# balio ez izan/izateko

ADD (%HAUL_BAI) TARGET BALIO-IZAN IF
(-2 BALIO AND BALIO-IZAN)
(-1 EZ)
(0 IZAN-ADISIN) ;

#...balio omen/ote/al du

ADD (%HAUL_BAI) TARGET BALIO-IZAN IF
```

```

(NOT -3 PREDET-ZERO)
(-2 BALIO AND BALIO-IZAN)
(-1 PARTIKULA OR EZ)
(0 IZAN/UKAN-ADT) ;

#...balio ez omen/ote/al duenez

ADD (%HAUL_BAI) TARGET BALIO-IZAN IF
(NOT -4 PREDET-ZERO)
(-3 BALIO AND BALIO-IZAN)
(-2 EZ)
(-1 PARTIKULA)
(0 IZAN/UKAN-ADT) ;

#...zenbat/zertarako balio du/*ditu
# Det salbuespenak

ADD (%HAUL_BAI) TARGET BALIO-IZAN IF
(-2 ZENBAT-ZERTARAKO + ABS + MG)
(-1 BALIO AND BALIO-IZAN)
(0 IZAN/UKAN-ADT) (NOT 0 NOR-HAIEK) ;

#...zenbat/zertarako balio izan du/*ditu
# Det salbuespenak

ADD (%HAUL_BAI) TARGET BALIO-IZAN IF
(-2 ZENBAT-ZERTARAKO + ABS + MG)
(-1 BALIO AND BALIO-IZAN)
(0 IZAN-ADISIN)
(NOT 1 IZAN/UKAN-ADT + NOR-HAIEK) ;

#...zenbat/zertarako balio OTE du/*ditu
# Det salbuespenak

ADD (%HAUL_BAI) TARGET BALIO-IZAN IF
(-3 ZENBAT-ZERTARAKO + ABS + MG)
(-2 BALIO AND BALIO-IZAN)
(-1 PARTIKULA)
(0 IZAN/UKAN-ADT) (NOT 0 NOR-HAIEK) ;

#... ez du balio

ADD (%HAUL_BAI) TARGET BALIO-IZAN IF
(-1 EZ)
(0 IZAN/UKAN-ADT)

```



```
(1 BALIO AND BALIO-IZAN)
(NOT 2 IZENONDO OR IZAN-ADISIN) ;

#... ez du (...) balio

ADD (%HAUL_BAI) TARGET BALIO-IZAN IF
(-1 EZ)
(0 IZAN/UKAN-ADT)
(*1 BALIO BARRIER ASPEKTUA
  LINK 0 BALIO-IZAN
  LINK NOT 1 IZENONDO OR IZAN-ADISIN
  LINK NOT -2 IZENLAGUN OR PREDET-ZERO) ;

#...ez omen/ote/al du balio

ADD (%HAUL_BAI) TARGET BALIO-IZAN IF
(-2 EZ)
(-1 PARTIKULA)
(0 IZAN/UKAN-ADT)
(1 BALIO AND BALIO-IZAN)
(NOT 2 IZENONDO OR IZAN-ADISIN) ;

#...ez omen/ote/al du (...) balio

ADD (%HAUL_BAI) TARGET BALIO-IZAN IF
(-2 EZ)
(-1 PARTIKULA)
(0 IZAN/UKAN-ADT)
(*1 BALIO # BARRIER ASPEKTUA
  LINK 0 BALIO-IZAN
  LINK NOT 1 IZENONDO OR IZAN-ADISIN
  LINK NOT -2 IZENLAGUN OR PREDET-ZERO) ;

####
####

# Aurreko arauak ez dituzte markatzen '-RAKO/T(Z)EKO BALIO' bezalakoak,
# izenlagunak ere izan daitezke-eta:

# 1) ...-rako/t(z)eko balio du / balio izan du

ADD (%HAUL_BAI) TARGET BALIO-IZAN IF
(-2 RAKO/TEKO)
(-1 BALIO AND BALIO-IZAN)
(0 IZAN/UKAN-ADT OR IZAN-ADISIN) ;
```

```

# 2) ...-rako/t(z)eko balio omen/ote/al du

ADD (%HAUL_BAI) TARGET BALIO-IZAN IF
(-3 RAKO/TEKO)
(-2 BALIO AND BALIO-IZAN)
(-1 PARTIKULA OR EZ)
(0 IZAN/UKAN-ADT) ;

# 2b) ...-rako/t(z)eko balio ez omen duenez

ADD (%HAUL_BAI) TARGET BALIO-IZAN IF
(-4 RAKO/TEKO)
(-3 BALIO AND BALIO-IZAN)
(-2 EZ)
(-1 PARTIKULA)
(0 IZAN/UKAN-ADT) ;

# 3) 'ez du (...) ezertarako/marrazteko balio'

ADD (%HAUL_BAI) TARGET BALIO-IZAN IF
(-1 EZ)
(0 IZAN/UKAN-ADT)
(*1 BALIO
  LINK 0 BALIO-IZAN
  LINK -1 RAKO/TEKO
  LINK NOT 2 IZENONDO OR IZAN-ADISIN) ;

# 4) ...ez omen/ote/al du (...) -rako/t(z)eko balio

ADD (%HAUL_BAI) TARGET BALIO-IZAN IF
(-2 EZ)
(-1 PARTIKULA)
(0 IZAN/UKAN-ADT)
(*1 BALIO BARRIER ASPEKTUA
  LINK 0 BALIO-IZAN
  LINK -1 RAKO/TEKO
  LINK NOT 2 IZENONDO OR IZAN-ADISIN) ;

#-----
# Multzoa:"uste izan" erako HAULak markatzeko erregelak
#-----

#...uste du / uste izan du

```

#Ez du predeterminatzailerik hartzen

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET USTE-IZAN IF
(NOT -2 PREDET-ZERO)
(-1 USTE AND USTE-IZAN)
(0 IZAN/UKAN-ADT OR IZAN-ADISIN) ;
```

#...uste omen/ote/al du

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET USTE-IZAN IF
(NOT -3 PREDET-ZERO)
(-2 USTE AND USTE-IZAN)
(-1 PARTIKULA OR EZ)
(0 IZAN/UKAN-ADT) ;
```

#...uste ez omen/ote/al duenez

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET USTE-IZAN IF
(NOT -4 PREDET-ZERO)
(-3 USTE AND USTE-IZAN)
(-2 EZ)
(-1 PARTIKULA)
(0 IZAN/UKAN-ADT) ;
```

uste ez izan/izateko

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET USTE-IZAN IF
(-2 USTE AND USTE-IZAN)
(-1 EZ)
(0 IZAN-ADISIN) ;
```

#...zenbat/zertarako uste du/*ditu

Det salbuespenak

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET USTE-IZAN IF
(-2 ZENBAT-ZERTARAKO + ABS + MG)
(-1 USTE AND USTE-IZAN)
(0 IZAN/UKAN-ADT) (NOT 0 NOR-HAIEK) ;
```

#...zenbat/zertarako uste izan du/*ditu

Det salbuespenak

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET USTE-IZAN IF
(-2 ZENBAT-ZERTARAKO + ABS + MG)
```

```

(-1 USTE AND USTE-IZAN)
(0 IZAN-ADISIN)
(NOT 1 IZAN/UKAN-ADT + NOR-HAIEK) ;

#...zenbat/zertarako uste OTE du/*ditu
# Det salbuespenak

ADD (%HAUL_BAI) TARGET USTE-IZAN IF
(-3 ZENBAT-ZERTARAKO + ABS + MG)
(-2 USTE AND USTE-IZAN)
(-1 PARTIKULA)
(0 IZAN/UKAN-ADT) (NOT 0 NOR-HAIEK) ;

#... ez du uste
#...*ez ditu [uste ziren ondorioak] ekarri

ADD (%HAUL_BAI) TARGET USTE-IZAN IF
(-1 EZ)
(0 DU OR DA/DIRA)
(1 USTE AND USTE-IZAN)
(NOT 2 IZENONDO OR IZAN-ADISIN) ;

#... ez du (...) uste

ADD (%HAUL_BAI) TARGET USTE-IZAN IF
(-1 EZ)
(0 IZAN/UKAN-ADT)
(*2 USTE BARRIER ASPEKTUA
  LINK 0 USTE-IZAN
  LINK NOT 1 IZENONDO OR IZAN-ADISIN
  LINK NOT -2 IZENLAGUN OR PREDET-ZERO) ;

#...ez omen/ote/al du uste

ADD (%HAUL_BAI) TARGET USTE-IZAN IF
(-2 EZ)
(-1 PARTIKULA)
(0 DU OR DA/DIRA)
(1 USTE AND USTE-IZAN)
(NOT 2 IZENONDO OR IZAN-ADISIN) ;

#...ez omen/ote/al du (...) uste

ADD (%HAUL_BAI) TARGET USTE-IZAN IF
(-2 EZ)

```

```
(-1 PARTIKULA)
(0 IZAN/UKAN-ADT)
(*2 USTE # BARRIER ASPEKTUA
  LINK 0 USTE-IZAN
  LINK NOT 1 IZENONDO OR IZAN-ADISIN
  LINK NOT -2 IZENLAGUN OR PREDET-ZERO) ;

####
####

# Aurreko arauak ez dituzte markatzen '-RAKO/T(Z)EKO USTE' bezalakoak,
# izenlagunak ere izan daitezke-eta:

# 1) ...-rako/t(z)eko uste du / uste izan du

ADD (%HAUL_BAI) TARGET USTE-IZAN IF
(-2 RAKO/TEKO)
(-1 USTE AND USTE-IZAN)
(0 IZAN/UKAN-ADT OR IZAN-ADISIN) ;

# 2) ...-rako/t(z)eko uste omen/ote/al du

ADD (%HAUL_BAI) TARGET USTE-IZAN IF
(-3 RAKO/TEKO)
(-2 USTE AND USTE-IZAN)
(-1 PARTIKULA OR EZ)
(0 IZAN/UKAN-ADT) ;

# 3) 'ez du (...) ezertarako/marrazteko uste'

ADD (%HAUL_BAI) TARGET USTE-IZAN IF
(-1 EZ)
(0 IZAN/UKAN-ADT)
(*1 USTE
  LINK 0 USTE-IZAN
  LINK -1 RAKO/TEKO
  LINK NOT 2 IZENONDO OR IZAN-ADISIN) ;

# 4) ...ez omen/ote/al du (...) -rako/t(z)eko uste

ADD (%HAUL_BAI) TARGET USTE-IZAN IF
(-2 EZ)
(-1 PARTIKULA)
(0 IZAN/UKAN-ADT)
(*1 USTE BARRIER ASPEKTUA
```

```

LINK 0 USTE-IZAN
LINK -1 RAKO/TEKO
LINK NOT 2 IZENONDO OR IZAN-ADISIN) ;

#'uste'-ren ondoan izenondoa edo postdeterminatzailea egon arren,
# baldin atzetik edo aurretik -(e)la/(e)nik konpletiboa badu, HAUL da:

#... ez du uste (...) -ela/enik

ADD (%HAUL_BAI) TARGET USTE-IZAN IF
(-1 EZ)
(0 IZAN/UKAN-ADT)
(1 USTE AND USTE-IZAN)
(NOT 2 IZAN-ADISIN)
(*1 KONPL) ;

#...-ela/enik (...) ez du uste

ADD (%HAUL_BAI) TARGET USTE-IZAN IF
(*-2 KONPL)
(-1 EZ)
(0 IZAN/UKAN-ADT)
(1 USTE AND USTE-IZAN)
(NOT 2 IZAN-ADISIN) ;

#...ez omen/ote/al du uste (...) -ela/enik

ADD (%HAUL_BAI) TARGET USTE-IZAN IF
(-2 EZ)
(-1 PARTIKULA)
(0 IZAN/UKAN-ADT)
(1 USTE AND USTE-IZAN)
(NOT 2 IZAN-ADISIN)
(*2 KONPL) ;

#... -ela/enik (...) ez omen/ote/al du uste

ADD (%HAUL_BAI) TARGET USTE-IZAN IF
(*-3 KONPL)
(-2 EZ)
(-1 PARTIKULA)
(0 IZAN/UKAN-ADT)
(1 USTE AND USTE-IZAN)
(NOT 2 IZAN-ADISIN) ;

```

```
#-----
# Multzoa: "hau da" erako HAULak markatzeko erregelak
#-----

ADD (%HAUL_BAI) TARGET HAU-DA IF
(NOT -1 KAT-GUZTIAK) # Esaldi hasieran edo puntuazio atzean dagoela
                        # ziurtatzeko

(0 HAU)
(1 DA)
(2 KOMA OR BI_PUNTU OR PUNTU_KOMA)
(NOT 3 LOK-BATZUK OR HAU-ZERO) ;

ADD (%HAUL_BAI) TARGET HAU-DA IF
(0 HAU + HAS_MAI)
(1 DA)
(2 KOMA OR BI_PUNTU OR PUNTU_KOMA)
(NOT 3 LOK-BATZUK OR HAU-ZERO) ;
#(NOT 3 HAU-ZERO) ;

#-----
# Multzoa: "hitz egin" erako HAULak markatzeko erregelak
#-----

#... hitz egin du
# Ez du predeterminatzailerik hartzen

ADD (%HAUL_BAI) TARGET HITZ-EGIN IF
(NOT -2 PREDET-ZERO)
(-1 HITZ-ZERO AND HITZ-EGIN)
(0 EGIN) ;

#... *(-ko) hitzik egin du

ADD (%HAUL_BAI) TARGET HITZ-EGIN IF
(NOT -2 PREDET-ZERO OR IZENLAGUN)
(-1 HITZIK AND HITZ-EGIN)
(0 EGIN) ;

# Aurreko arauak ez dituzte markatzen '-RAKO/T(Z)EKO HITZ EGIN' bezalakoak,
# izenlagunak ere izan daitezke-eta:

# 1) ...-rako/t(z)eko hitz egin (*ditu)
```

```

ADD (%HAUL_BAI) TARGET HITZ-EGIN IF
(-2 RAKO/TEKO)
(-1 HITZ AND HITZ-EGIN)
(0 EGIN)
(NOT 1 NOR-HAIEK) ;

# 2) ...-rako/t(z)eko hitz egin omen/ote/al (*ditu)

ADD (%HAUL_BAI) TARGET HITZ-EGIN IF
(-2 RAKO/TEKO)
(-1 HITZ AND HITZ-EGIN)
(0 EGIN)
(1 PARTIKULA OR EZ)
(NOT 2 NOR-HAIEK) ;

#... zuen/zuten/zion/ziren hitzik egin du
# Ez du predeterminatzailerik hartzen

ADD (%HAUL_BAI) TARGET HITZ-EGIN IF
(-2 IZLG-FALTSU)
(-1 HITZIK AND HITZ-EGIN)
(0 EGIN) ;

#...zenbat/zertarako hitz egin (*ditu)
# Det salbuespenak

ADD (%HAUL_BAI) TARGET HITZ-EGIN IF
(-2 ZENBAT-ZERTARAKO + ABS + MG)
(-1 HITZ AND HITZ-EGIN)
(0 EGIN)
(NOT 1 NOR-HAIEK) ;

#...zenbat/zertarako hitz egin OTE (*ditu)
# Det salbuespenak

ADD (%HAUL_BAI) TARGET HITZ-EGIN IF
(-2 ZENBAT-ZERTARAKO + ABS + MG)
(-1 HITZ AND HITZ-EGIN)
(0 EGIN)
(1 PARTIKULA OR EZ)
(NOT 2 NOR-HAIEK) ;

#... hitz ez egiteko; hitz ere egiten du / ez dut hitzik ere egiten

ADD (%HAUL_BAI) TARGET HITZ-EGIN IF

```



```
(-2 HITZ AND HITZ-EGIN)
(-1 EZ OR ERE)
(0 EGIN);
```

```
#... ez egin hitz(ik)
```

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET HITZ-EGIN IF
(-1 EZ)
(0 EGIN)
(1 HITZ AND HITZ-EGIN)
(NOT 2 IZENONDO OR POSDET) ;
```

```
#... egin zuen hitz ; egin zezan/zezakeen hitz
```

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET HITZ-EGIN IF
(0 EGIN)
(1 EDUN/EZAN) (NOT 1 NOR-HAIEK)
(2 HITZ AND HITZ-EGIN)
(NOT 3 IZENONDO OR POSDET);
```

```
#... egin behar-du hitz
```

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET HITZ-EGIN IF
(0 EGIN)
(1 MODAL) (NOT 1 NOR-HAIEK)
(2 HITZ AND HITZ-EGIN)
(NOT 3 IZENONDO OR POSDET) ;
```

```
#... egiten omen zuen hitz ; egin ote zezan/zezakeen hitz
```

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET HITZ-EGIN IF
(0 EGIN)
(1 PARTIKULA OR EZ)
(2 EDUN/EZAN) (NOT 1 NOR-HAIEK)
(3 HITZ AND HITZ-EGIN)
(NOT 4 IZENONDO OR POSDET) ;
```

```
#-----
# Multzoa: "gero eta ...-ago" erako HAULak markatzeko erregelak
#-----
```

```
#... gero eta ...-ago/hobe/hobeto/hobeki
```

```

ADD (%HAUL_BAI) TARGET GERO-ETA IF
(0 GERO)
(1 ETA AND GERO-ETA)
(*1 KONP) ;

#-----
# Multzoa: "kontuan hartu" HAULak markatzeko erregelak
#-----

#12 ordena ZIURra

#1*2 ordena
#... kontuan (...) hartzeko; kontuan ere hartzen du

ADD (%HAUL_BAI) TARGET KONTUAN-HARTU IF
(*-1 KONTUAN BARRIER KONTUAN-HAUL
    LINK 0 KONTUAN-HARTU)
(0 HARTU) ;

#21
#... hartu kontuan

ADD (%HAUL_BAI) TARGET KONTUAN-HARTU IF
#(-1 EZ)
(0 HARTU)
(1 KONTUAN AND KONTUAN-HARTU) ;

#2*1
#... hartu (...) kontuan

ADD (%HAUL_BAI) TARGET KONTUAN-HARTU IF
(0 HARTU)
(*1 KONTUAN
    LINK 0 KONTUAN-HARTU) ;

#-----
# Multzoa:"merezi izan" erako HAULak markatzeko erregelak
#-----

# (12) ordena ZIURra da.

#...merezi omen/ote/al/baldin du

ADD (%HAUL_BAI) TARGET MEREZI-IZAN IF

```

```
(-2 MEREZI AND MEREZI-IZAN)
(-1 PARTIKULA OR EZ)
(0 UKAN-ADT) ;

#... merezi ez omen/ote/al duenez
#... merezi ez baldin badute

ADD (%HAUL_BAI) TARGET MEREZI-IZAN IF
(-3 MEREZI AND MEREZI-IZAN)
(-2 EZ)
(-1 PARTIKULA)
(0 UKAN-ADT) ;

# merezi ez izan/izateko

ADD (%HAUL_BAI) TARGET MEREZI-IZAN IF
(-2 MEREZI AND MEREZI-IZAN)
(-1 EZ)
(0 IZAN-ADISIN) ;

# (21) ordena ZIURra gauzatze-eskemetan
#... ez du merezi

ADD (%HAUL_BAI) TARGET MEREZI-IZAN IF
(-1 EZ)
(0 UKAN-ADT)
(1 MEREZI AND MEREZI-IZAN) ;

# ...denak du merezi...
# Iparraldeko erabilera.

ADD (%HAUL_BAI) TARGET MEREZI-IZAN IF
(NOT -1 ASPEKTUA OR PARTIKULA OR EZ)
(0 UKAN-ADT)
(1 MEREZI AND MEREZI-IZAN)
(NOT 2 IZAN-ADISIN) ;

#... ez du (...) merezi

ADD (%HAUL_BAI) TARGET MEREZI-IZAN IF
(-1 EZ)
(0 UKAN-ADT)
(NOT 1 ASPEKTUA)
(*1 MEREZI LINK NOT 1 IZAN-ADISIN) ;
```

```
#...ez omen/ote/al du merezi
```

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET MEREZI-IZAN IF  
(-2 EZ)  
(-1 PARTIKULA)  
(0 UKAN-ADT)  
(1 MEREZI AND MEREZI-IZAN)  
(NOT 2 IZAN-ADISIN) ;
```

```
#...ez omen/ote/al du (...) merezi
```

```
ADD (%HAUL_BAI) TARGET MEREZI-IZAN IF  
(-2 EZ)  
(-1 PARTIKULA)  
(0 UKAN-ADT)  
(NOT 1 ASPEKTUA)  
(*1 MEREZI LINK NOT 1 IZAN-ADISIN) ;
```

```
END
```

C. ERANSKINA

Postposizio-lokuzioak

Kapitulu honetan, postposizio-lokuzioei dagozkien eranskinak gehitu ditugu. Batetik, C.1 atalean, landu ditugun postposizio-lokuzioen aukera guztiak jarri ditugu taula batean.

Bestetik, C.2 atalean, postposizio-gramatika osoa jarri dugu, eta, azkenik, C.3 atalean, postposizio-lokuzio bakoitzarekin lorturiko emaitzak ezarri ditugu.

C.1 Postposizio-lokuzioen zerrenda osoa

Euskaltzaindiaren gramatikan (1985), Villasanten (1978) eta Goenagan (2001) oinarrituta, postposizio-lokuzioen geure zerrenda osatu dugu VII.1.3. atalean azaldu dugun moduan.

Bada, osatu dugun zerrenda jarri dugu osorik ondorengo taulan. Hona taula ulertzeko zenbait argigarri:

- Taularen lehenengo zutabean, postposizio-lokuzioaren osagai beregaina ageri da biluzik, postposizio-atzizkirik gabe (adib. *esker*).
- Bigarren zutabean, oster, osagai beregain horrek EDBLn duen kategoria zehazten da (adib. IZE^{180}).

¹⁸⁰Kategoriak EDBLn ageri diren laburdurekin idatzi ditugu taulan, hau da, IZE (izena) eta ADB (adberbioa)

- Hirugarren zutabea, multzoak har ditzakeen formak zehazten dira. Batetik, osagarriak hartzen dituen atzizkiak, adibidez, *esker* izenaren kasuan, datiboa (-i) edo bat ere ez (-Ø); bestetik, osagai beregainak hartu ditzakeen atzizkiak definitzen dira, kasu honetan, atzizkirik ez (*esker*), edo absolutibo plurala (*eskerrak*). Beraz, *esker* izenaren kasuan, *zuri esker* edo *amari eskerrak* gisako segidak sor daitezke.
- Laugarren zutabea, postposizio-lokuzioen erabileraren argigarri, zenbait adibide jarri ditugu, batez ere, baliatu ditugun iturrietatik hartuak (*Nekazariei esker bizi da; Jainkoari eskerrak etorri zarena!*).

OSAGAI ASKEA		FORMA		ADIBIDEAK
Lema	Kat.	Osagar.	Os. askearen flexioa	
aitzi	ADB	-en -i	-Ø/-ko -Ø/-ko	Nire aitzi Liberalkeriari aitzi
aitzin	IZE	-en -Ø	-an/-ra/-tik/-ko -Ø/-an/-ra/-tik/-ko	Gure aitzinera agertu ziren; Gizonen aitzinean Etxe aitzineko lurak; Gerla aitzinean; Negu aitzin dena lan
aitzina	ADB	-tik	-Ø/-ko	Hemendik aitzina
albo	IZE	-en -Ø	-an/-ra/-tik/-ko -an/-ra/-tik/-ko	
aldamen	IZE	-en -Ø	-an/-ra/-tik/-ko -an/-ra/-tik/-ko	Zure aldamenen eseriko naiz Etxe aldamenen
alde	IZE	-en -en -Ø -ABS -en -Ø	-Ø -an/-ra/-tik/-ko -an/-ra/-tik/-ko -ra -z -z	Inoren alde ez gaude Alemanen aldetik etorri zen eraso Ondarru aldera egin dugu osteratxo bat Zazpiak aldera heldu zen Itaunduko diet nagusiei zure alde
antz	IZE	-en -Ø	-an/-ra/-ko -an/-ra/-ko	Zure antzekoa; Jakintsuen antzera mintzatu zen Gaixo antzean dabil; Otso antzera jantzi da
antzo	ADB	-en -Ø	-Ø -Ø	Ume lotsatiaren antzo Legami antzo mundua berrituz; Gazteak gazte antzo behar du bizi
aparte	ADB	-tik -z	-Ø/-ko -Ø/-ko	Jantziatik aparte Horretaz aparte ez dago ezer
arabera	ADB	-en	-Ø/-ko	Horren arabera alferrik da dena
arau	IZE	-en -ko -Ø	-az/-ra -az -Ø/-ko	Legaren arauaz ez du eskubiderik Munduko arauaz Adin arau
arte	IZE	-en -Ø -ABS -ra -Ø	-an/-ra/-tik/-ko -an/-ra/-tik/-ko -Ø/-ko -Ø/-ko -Ø	Beste gauza askoren artean; Gazteen artetik gazteena Jende artean Hirurak arte ez ziren iritsi Bilbora arteko tren Orain arte; Bihar arte; Atzo arte
at	ADB	-tik	-Ø/-ko	Hemendik at egizu nahi duzuna
atze	IZE	-en	-an/-ra/-tik/-ko	Gure atzetik datoz

...

OSAGAI ASKEA		FORMA		ADIBIDEAK
Lema	Kat.	Osagar.	Os. askearen flexioa	
		-Ø	-an/-ra/-tik/-ko	Etxe atzean ezkutatu dira
aurka	IZE	-en	-Ø/-ko	Inoren aurka dabil beti
aurre	IZE	-en	-an/-ra/-tik/-ko	Hormaren aurretik atera dituzte liburuak
		-Ø	-an/-ra/-tik/-ko	Eliza aurrean ikusi ditut hizketan
		-tik	-ra	Hemendik aurrera
azpi	IZE	-en	-an/-ra/-tik/-ko	Azalaren azpiko geruza
		-Ø	-an/-ra/-tik/-ko	Mahai azpira erori zaio
baita	IZE	-en	-an/-ra/-tik/-ko	Geure baitan dugu etsaia
		-Ø	-an/-ra/-tik/-ko	Manex baitan egon naiz
		-en	-z	
barik	ADB	-Ø	-Ø	Dirurik barik geratu naiz
		-rik	-Ø	Diru barik geratu naiz
barna	ADB	-an	-Ø/-ko	Itsasoan barna
		-tik	-Ø/-ko	Oihanetik barna
		-Ø	-Ø/-ko	Mundu barna
		-en	-Ø/-ko	
barne	IZE	-en	-an/-ra/-tik/-ko	Arazoaren barneko katramilak
		-Ø	-an/-ra/-tik/-ko	Buru barnean
barren	IZE	-en	-an/-ra/-tik/-ko	Urte baten barrenean aberastuko gara; Biho-
		-Ø	-an/-ra/-tik/-ko	tzaren barrenetik hitz egin zidan
				Bihotz barrenetik
barrena	ADB	-an	-Ø/-ko	Munduan barrena ibilia da
		-tik	-Ø/-ko	Eta hortik barrena ibiliko gara dirudienez
barru	IZE	-en	-an/-ra/-tik/-ko	Bere barruko penak azaldu zizkigun
		-Ø	-an/-ra/-tik/-ko	Taberna barrura sartu zen
		-Ø	-Ø	Bost egun barru dator
bat	IZE	-kin	-ra	Norekin batera
begira	ADB	-i	-Ø/-ko	Zuri begira nago
		-ra	-Ø/-ko	Ettxera begira
		-en	-Ø/-ko	Erantzunaren begira zeuden
beha	ADB	-i	-Ø/-ko	Azalpenei beha behar duzu egon
		-ra	-Ø/-ko	Ezker eta eskuinerat beha
		-en	-Ø/-ko	Han dago lagunena beha
behar	IZE	-en	-an	Nire beharrean bazaude, deitu
		-Ø	-an	Lo beharrean nago
behe	IZE	-Ø	-ra	Aldapa beheara arin doa
		-an	-ra	Eskaileretan beheara erori da
		-tik	-ra	Burutik beheara jo du
		-z	-ra	Mendiz beheara
beheiti	ADB	-Ø	- Ø/-ko	Malda beheiti
		-an	- Ø/-ko	Maldan beheiti
		-tik	- Ø/-ko	Karrikatik beheiti
bestalde	IZE	-z	-Ø/-an/-ra/-tik/-ko	Mendiaz bestalde oihana dago; Mendiez bes-
		-en	-an/-ra/-tik/-ko	taldean
bezala	ADB	-*	-Ø/-ko	Ez dira gu bezala bizi; Joka ezazu adiskide be-
				zala; Pertsona seguratuak bezala
bide	IZE	-en	-z	Lagunaren bidez lor dezakezu
		-Ø	-z	Dekretu bidez
bila	ADB	-en	-Ø	Ardoaren bila joan da

...

OSAGAI ASKEA		FORMA		ADIBIDEAK
Lema	Kat.	Osagar.	Os. askearen flexioa	
		-Ø	-Ø	Ardo bila joan da
bitarte	IZE	-en -ra -a -Ø -en -ak	-z -Ø/-an/-ko -an -Ø/-an/-ko -an -Ø/-ko	Izaskunen bitartez lortuko dugu Etxera bitartean esango dizut; Etxera bitarte Ordu bata bitartean etxean izango naiz Lau hektarea bitarte; Meza bitartean VI. eta VII. mendeen bitartean Seiak bitarte
bizkar	IZE	-en	-Ø/-tik/-ko	Besteren bizkar utzi dut lana; Inoren bizkarretik bizi da
buru	IZE	-en	-an	Hogei egunen buruan itzuliko dizut
buruz	ADB	-ra -i	-Ø/-ko -Ø/-ko	Oihanera buruz abiatu ziren Liburu honi buruz mintzatu gara; Mendiari buruz abiatu ziren
era	IZE	-en -Ø -ko	-an/-ra -an/-ra -an/-ra	Noiz artean lau oinekoean eran bizi nahi duzu? Bizkaitar eran
erdi	IZE	-en	-an/-ra/-tik/-ko -Ø -an/-ra/-tik/-ko	Munduaren erdira hedatu zuen komentuko bizimoldea Bide erdian jarri zen
eredu	IZE	-en	-z/-an/-ra/-tik	Honen arauaz eta ereduz; Euskararen erregelen eredura
eretze	IZE	-en	-an/-ra	Hire eretzean; Zure eretzera (zure aldera)
eske	ADB	-en -Ø	-Ø/-z/-ko -Ø/-z/-ko	Ogiaren eske bidali dut; Entzuleen eskez Ogi eske bidali dut; Barkamen eskez
esker	IZE	-i -i	-Ø/-ko -ak	Nekazariei esker bizi gara Jainkoari eskerrak etorri zarena!
esku	IZE	-en	-Ø/-an/-z/-ko/-tik	Maisuaren esku gelditzen da auzia; Bada hori zure eskuan dago; Bere eskuz; Pertsona ederrak, gorputza bere eskuko duenak; ETBren eskutik
espero	IZE	-en	-an	Horren esperoan bizi naiz
ezean	ADB	-ik	-Ø	Besterik ezean, onak dira gaztainak
fabore	IZE	-en	-tan/-Ø/-ko/	Nor deituko du bere faboretan?; Haren alde eta fabore erakutsi zarenean
gabe	ADB	-rik/-Ø/-ABS	-Ø/-ko	Oinetako(rik) gabe atera da kalera; Gizon hau gabe ezin gara inora joan
gaberik	ADB	-Ø -rik	-Ø -Ø	Diru gabarik nekez bizi da inor Dirurik gabarik nekez bizi da inor
gabez	ADB	-Ø	-Ø	Onerizte gabez uzten ez zaitut
gain	IZE	-en -Ø -z	-Ø/-an/-ra/-tik/-ko -an/-ra/-tik/-ko -Ø/-ra/tik/-ko	Horren gain utzi dute eginbide hori; Balio Erantsiaren Gaineko Zerga Teilatu gainera igo da Lehenaz gain multa berria ezarri diote; Etxeaz gainera andrea ere galdu du; Bost milaz gainetik
gaindi	ADB	-an -z -Ø -tik	-Ø/-ko -Ø/-ko -Ø/-ko -Ø/-ko	Etxean gaindi doa (ikus zehar); Hemen gaindi dabil maiz Mugaz gaindi Zer berri da hor gaindi?

...

OSAGAI ASKEA		FORMA		ADIBIDEAK
Lema	Kat.	Osagar.	Os. askearen flexioa	
gero	ADB	-z	-Ø/-ko	Uholde hartaz gero; Denbora joanez gerozko damua
geroztik	ADB	-z	-Ø/-ko	
gertu	ADB	-tik	-Ø/-ko	Etartetik gertu zegoen
gibel	IZE	-en -Ø	-an/-ra/-tik/-ko -an/-ra/-tik/-ko	Muinoaren gibeletik zetorren oihua Baratze bat dago etxe giblean
gisa	IZE	-en -Ø	-Ø/-ko -Ø/-ko	Jainkoak bere gisa egin gaitu Aita gisa portatu da nirekin
gisan	ADB	-Ø -ko -en	-Ø -Ø -Ø	Orain liburu gisan aterea Gaurko gisan aldatu dut grafia Ontzi baten gisan Zerutik lurrera zetorrela
gisara	ADB	-en -Ø	-Ø/-ko -Ø/-ko	Jainkoak bere gisara egin gaitu Hortz eta aginak errotarri gisara daude eginak
goi	IZE	-en -Ø	-an/-tik/-ko -an/-tik/-ko	Etxearen goian daude traste guztiak Mendi goian bizi omen da
goiti	ADB	-Ø -an -tik -z	-Ø/-ko -Ø/-ko -Ø/-ko -Ø/-ko	Malda goiti Mendian goiti Egun hartatik goiti Neurritz goiti
gora	ADB	-an -tik -z -Ø	-Ø/-ko -Ø/-ko -Ø/-ko -Ø/-ko	Eskailetan gora igo da; Mendian gora ezin zuen Gorospe Menditik gora abiatu da Muturrez gora erori zen Aldapa gora joan da behia
haraindi	ADB	-Ø/-en -Ø -z	-an/-ra/-tik/-ko -an/-ra/-tik/-ko -Ø/-an/-ra/-tik/-ko	Uraren haraindian Goazen itsaso haraindira Mugaz haraindi
honaindi	ADB	-en -z	-Ø/-an/-ko -Ø/-an/-ko	Mendiaren honaindiko aldapa Uraz honaindian landa itzazu intxaur horiek
hur	ADB	-en -Ø	-Ø/-an/-ra/-tik/-ko -Ø/-an/-ra/-tik/-ko	Maitalearen hurrean eseri zen Txakurrari dagokio zaunka egitea ta etxe hur eta inguruan ibiltzea
hurbil	ADB	-tik -i -tik	-Ø/-ko -Ø/-ko -an	Hemendik hurbil Jauregiari hurbil Etartetik hurbilean
inguru	IZE	-Ø/-en -Ø -ak	-an/-ra/-tik/-ko -Ø/-an/-ra/-tik/-ko -an	Ettxeren inguruan; Duela mende baten inguruan Etxe ingurutik; Gauerdi inguru(an) ; Plaza inguru (lekua) Hamarrak inguruan;
irian	ADB	-Ø -ak	-Ø -Ø	Arrats irian Hamabiak irian (denbora markatzeko)
kanpo	IZE	-Ø -z -tik	-an/-ra/-tik/-ko -Ø/-ra/-an/-ko -Ø/-ra/-an/-ko	Zeure lanez kanpo ez duzu ezer egiten; Lanez kanpoko orduetan egik nahi duena Sasoitik kanpoan laranjak ez dira onak; Etartetik kanpora bidali du emaztea
kari	IZE	-en	-z/-ra	Gaur guztiok gaizpide hartuko duzue nire kariak; Gure elizaren ehun urte betetzearen karietarat egin nituen bertso horiek

...

OSAGAI ASKEA		FORMA		ADIBIDEAK
Lema	Kat.	Osagar.	Os. askearen flexioa	
		-Ø	-z	Hauta ezak ezkontidea, ez eder kariaz, bainan bai zuhur ariaz
kausa	IZE	-en	-z	Gure bekatuen kausaz hiltzea merezi du
keta	ADB	-Ø	-Ø	Perla on keta dabilen gizona
kontra	ADB	-en -i	-Ø/-ko -Ø/-ko	Zer dugu Orixeren kontra? Haurra amari kontra bildu zen; Hormari kontra Gogoz kontra aritu ginen
landa	IZE	-tik -z -an -Ø	-Ø/-an/-ra/-ko -Ø/-an/-ra/-tik/-ko -Ø/-ko -Ø/-ko	Etiket landa ez dut ardorik edaten; Etiket landara bota zuen Hartaz landa ez zen inor; Muino hartaz landa-ko mendiak Gure alorretan landa iraganen haiz Zer berri da hor landa?
legez	ADB	-Ø	-Ø/-ko	Ama legez ari da lanean
lekora	ADB	-tik -z	-Ø/-ko -Ø/-ko	Eraman gaitzazu gaitzetik lekora Arriskuz lekora
leku	IZE	-en	-an	Haien lekuan neu joan nintzen
lepo	IZE	-en	-tik/-ra	Aitorren lepotik egin dugu barre; Ardura bere lepora hartuko balu
medio	IZE	-en	-z	
men	IZE	-en	-an/-ra/-Ø/-tik/-ko	Ezta haren menean horren egitea; Bere anaia salduaren beharrera eta menera etorriko ziren; Nehoren men gabe; Deabruaren menetik atera
mende	IZE	-en	-Ø/-an/-ra/-tik/-ko	Alkatearen mende dago herria; Nire mendeko langileak greba hasi dute; Ez zait gustatzen inoren mendean egotea
menpe	IZE	-en	-Ø/-an/-ra/-tik/-ko	Alkatearen menpe dago herria; Nire menpeko langileak greba hasi dute; Ez zait gustatzen inoren menpean egotea
modu	IZE	-en	-an/-ra/-ko	Kristau fidelen moduan
molde	IZE	-en	-an/-ra	Egizu zuk zeure moldera
ondo	IZE	-en	-an/-ra/-tik/-ko	Eser zaitez nire ondoan
ondoren	ADB	-Ø -en	-Ø/-ko -Ø/-ko	Kotxe ondora hurbildu da Gerra ondoren gertatu ziren gauza horiek Jonen ondoren ez dakit nor den
orde	IZE	-en -Ø	-Ø/-ko -Ø/-ko	Egiaren orde gezurra dio noiznahi ura ardo orde
ordean	ADB	-en	-Ø	Jaingoaren ordean maita itzazu lurreko gauzak
ordez	ADB	-en -Ø	-Ø/-ko -Ø/-ko	Jose Mariren ordeaz joango naiz Bake ordeaz
oste	IZE	-en -Ø -z	-an/-ra/-tik/-ko -an/-ra/-tik/-ko -an	Atearen ostetik agertu da katua Gerra osteko literatura Gazteluaz ostean
pare	IZE	-en -en -Ø	-Ø -an/-ra/-tik/-ko -an/-ra/-tik/-ko	Ero baten pare zen; Etorri zen tximistaren pare Ken zaitez nire paretik; Zoaz zubi parera Zoaz zubi parera

...

OSAGAI ASKEA		FORMA		ADIBIDEAK
Lema	Kat.	Osagar.	Os. askearen flexioa	
parte	IZE	-en -Ø -ko	-z/-tik -an -an	Aitaren partez etorri naiz; Bere partetik Uda partean Beasaingo partean
pe	IZE	-en -z	-an/-ra/-tik/-ko -ko	Jauna, zure hitzaren pean jaurtiko ditut sareak Bi urtez peko neskata
salbu	ADB	-%	-Ø	Nitaz salbu, guziak saindu; ez da beste inon gertatzen, hor salbu.
truke	IZE	-en -Ø -en	-Ø/-ko -Ø/-ko -an	Hutsaren truke eman nion Diru truk saldu dit etxea Urrearen trukean dolarrak erosi nituen
urrun	ADB	-tik	-Ø/-ko	Harengandik urrun zebilen
urruti	ADB	-tik	-Ø/-ko	
xerka	ADB	-en -Ø	-Ø -Ø	Hiltzailearen xerka zebilela poliziak atzeman zuen
zain	ADB	-en -Ø	-Ø -Ø	Hiru orduz egon naiz zure zain
zehar	ADB	-an -Ø -tik	-Ø/-ko -Ø/-ko -Ø/-ko	Mendian zehar ibili ginen Hor zehar dabiltza Hortik zehar dabiltza

C.2 Postposizio-gramatika osoa

```
#####
#####
##### SETS #####
#####
#####

LIST PKOMA = PUNT_PUNT_KOMA ;
LIST PUNTU = PUNT_PUNT ;
LIST KOMA = PUNT_KOMA ;
LIST PUNTUAZIO-IKUR = PUNT_PUNT PUNT_PUNT_KOMA PUNT_KOMA ;

LIST MUGATUA = MUGM ;
LIST SINGULARRA = NUMS ;
LIST PLURALA = NUMP ;
LIST MUGAGABEA = MG ;

#-----
# DEKLINABIDE KASU POSIBLEAK
#-----

LIST DEK = ABL ABS ABU ABZ ALA DAT DES DESK ERG GEL GEN INE INS MOT PAR
          PRO SOZ ;
LIST ABS = ABS ;
LIST ABL = ABL ;
LIST ALA = ALA ;
LIST DAT = DAT ;
LIST DES = DES ;
LIST ERDIAK = ("erdi" ABS NUMP MUGM) ;
LIST ERG = ERG ;
LIST GEN = GEN ;
LIST GEL = GEL ;
LIST HAUL_ZNB = HAUL_ZNB ;
LIST INE = INE ;
LIST INS = INS ;
LIST MOT = MOT ;
LIST PAR = PAR ;
LIST SOZ = SOZ ;
LIST ZERO = ZERO ;

# -----
# POSTPOSIZIOEN KATEGORIA GRAMATIKAL POSIBLEAK
# -----
```

```

LIST IZE = IZE ;
LIST ADB = ADB ;
LIST ADJ = ADJ ;

LIST IZE_ABS_MG = IZE ABS MG;
#hemen ez dut ADJ sartu beti bigarren elementuari dagokiolako.

LIST IZE-IOR-ADB-ADJ-SIG = IZE IOR ADB ADJ SIG ;
#ADJ sartu dut... #SIG sartu dut...

LIST IZE-DET-IOR-ADB-ADJ-SIG = IZE DET IOR ADB ADJ SIG ;
#ADJ sartu dut... #SIG sartu dut...

LIST IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG = IZE DET IOR ADJ ELI SIG ;
#ADJ sartu dut... #SIG sartu dut...

LIST IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG-ADB = IZE DET IOR ADJ ELI SIG ADB;
#ADJ sartu dut... #SIG sartu dut...

#-----
# POSTPOSIZIO MULTZOAK
#-----

#-----ZERO-----

#-0 ~0
#####
#zero_post
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-1 = "barna" "barrena" "beheiti" "gaindi" "goiti"
"gora" "hur" "irian" "ondoren" "salbu" "zehar" "antzo" "bezala"
"bila" "eske" "gaberik" "gabez" "gisan" "gisara" "keta" "legez"
"ordez" "xerka" "zain" "barik" "gabe" ;

#"gaindi" eta "salbu" ez dira talde honetakoa garbi-garbi, baina kontua
# da "hor/hemen gaindi" bezalakoak harrapatu nahi izanez gero, hemen
# sartu beharko dugula, izan ere "hor"/"hemen" horiek ez dute analisisen
# artean inesiboa eta bai zeroa...

#####
#zero_post_abs
#####

```

```
LIST POSTPOSIZIOAK-1IZE = "aitzin" "arte" "barru" "bitarte" "inguru"
"landa" "arau" "gisa" "orde" "truke" ;
```

```
#"landa" ez da talde honetakoa garbi-garbi, baina kontua da "hor/hemen"
# landa" bezalakoak harrapatu nahi izanez gero, hemen sartu beharko
# dugula, izan ere "hor"/"hemen" horiek ez dute analisisien artean
# inesiboa eta bai zeroa...
```

```
#-0 ~n
#####
#zero_post_ine
#####
```

```
LIST POSTPOSIZIOAK-2 = "aitzin" "antz" "albo" "aldamen" "alde" "arte"
"atze" "aurre" "azpi" "baita" "barne" "barren" "barru" "behar" "bitarte"
"era" "erdi" "gain" "gibel" "goi" "haraindi" "hur" "inguru" "kanpo"
"ondo" "oste" "pare" "parte" "truke";
```

```
#-0 ~tik
#####
#zero_post_abl
#####
```

```
LIST POSTPOSIZIOAK-47 = "aitzin" "albo" "aldamen" "alde" "arte" "atze"
"aurre" "azpi" "baita" "barne" "barren" "barru" "erdi" "gain" "gibel"
"goi" "haraindi" "hur" "inguru" "kanpo" "ondo" "oste" "pare" ;
```

```
#-0 ~ra
#####
#zero_post_ala
#####
```

```
LIST POSTPOSIZIOAK-5 = "aitzin" "albo" "aldamen" "alde" "antz" "arte"
"atze" "aurre" "azpi" "baita" "barne" "barren" "barru" "behe" "erdi"
"gain" "gibel" "haraindi" "hur" "inguru" "kanpo" "ondo" "oste" "pare" ;
#lantzeko dago "ala" hartzean "muga adlatiboa" eta "noranzkoa" onatzea.
```

```
#-0 ~z
#####
#zero_post_ins
#####
```

```
LIST POSTPOSIZIOAK-6 = "alde" "bide" "kari" "eske" ;
```

```

#ZERO-ALG
LIST POSTPOSIZIOAK-ZEROADB71 = "aitzinean" "alboan" "aldamenean" "aldean"
"antzean" "artean" "atzean" "aurrean" "azpian" "baitan" "barnean"
"barrenean" "barruan" "beharrean" "bitartean" "eran" "erdian" "gainean"
"gibelean" "goian" "haraindian" "hurrian" "inguruan" "kanpoan" "ondoan"
"ostean" "parean" "partean" "trukean" "aitzinetik" "albotik" "aldamenetik"
"aldetik" "artetik" "atzetik" "aurretik" "azpitik" "baitatik" "barnetik"
"barrenetik" "barrutik" "erditik" "gainetik" "gibelezik" "goitik"
"harainditik" "hurretik" "ingurutik" "kanpotik" "ondotik" "ostetik"
"paretik" "aitzineran" "albora" "aldamenera" "aldera" "antzeran" "artera"
"atzeran" "aurreran" "azpian" "baitara" "barnera" "barrenera" "barrura"
"behera" "erdira" "gainera" "gibelera" "haraindira" "hurrera" "ingurura"
"kanpora" "ondora" "ostera" "parera" "alde" "bidez" "eske" "kariz" ;

#-0 ~ko
#####
#zero_post_gel
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-4 = "aitzin" "albo" "aldamen" "alde" "antz" "antzo"
"arau" "arte" "atze" "aurre" "azpi" "baita" "barik" "barna" "barne"
"barren" "barrena" "barru" "beheiti" "bezala" "bila" "bitarte" "erdi"
"eske" "gabe" "gaberik" "gabez" "gain" "gaindi" "gibel" "gisa" "gisara"
"goi" "goiti" "gora" "haraindi" "hur" "inguru" "kanpo" "landa" "legez"
"ondo" "ondoren" "orde" "ordez" "oste" "pare" "truke" "zehir" ;

#"gaindi" eta "landa" ez dira talde honetakoak garbi-garbi, baina kontua da
# "hor/hemen gaindiko/landako" bezalakoak harrapatu nahi izanez gero, hemen
# sartu beharko dugula, izan ere "hor"/"hemen" horiek ez dute analisisien artean
# inesiboa eta bai zeroa...

#ZERO-IZL
LIST POSTPOSIZIOAK-ZEROADJ72 = "aitzineko" "alboko" "aldameneko" "aldeko"
"antzeko" "antzoko" "arauko" "arteko" "atzeko" "aurreko" "azpiko"
"baitako" "bako" "bariko" "barnako" "barneko" "barreneko" "barrenako"
"barruko" "beheitiko" "bezalako" "bilako" "bitarteko" "erdiko" "eskeko"
"gabeko" "gaberiko" "gabezko" "gaine" "gaindiko" "gibeleko" "gisako"
"gisarako" "goiko" "goitiko" "gorako" "haraindiko" "hurteko" "inguruko"
"kanpoko" "landako" "legezko" "ondoko" "ondorengo" "ordeko" "ordezko"
"osteko" "pareko" "trukeko" "zeharreko" ;

#-----ABS-----

```

```

#ABS ~0
#####
#abs_post
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-56 = "bezala" "gabe" "irian" "salbu" ;

#####
#abs_post_abs
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-56IZE = "arte" "bitarte" ;
#hemen bildu ditut '-abs ~0' eta '-ak ~0'

#-abs ~n
#####
#abs_post_line
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-59 = "bitarte" "inguru" ;
#hemen bildu ditut '-abs ~an' eta '-ak ~an'

#-abs ~ra
#####
#abs_post_ala
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-8 = "alde" ;

#ABS-ALG
LIST POSTPOSIZIOAK-ABSADB73 = "bitartean" "inguruan" "aldera" ;

#-ABS ~ko
#####
#abs_post_gel
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-57 = "arte" "bezala" "bitarte" "gabe" ;

#ABS-IZL
LIST POSTPOSIZIOAK-ABSADJ74 = "arteko" "bezalako" "bitarteko" "gabeko" ;

#-----GEN-----

#-en ~0

```



```
#####
#gen_post
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-10 = "aitzi" "barna" "barrena" "honaindi" "hur"
"kontra" "ondoren" "antzo" "arabera" "begira" "beha" "bila" "eske"
"gisan" "gisara" "ordean" "ordez" "xerka" "zain";
# "alderakotzat"

#####
#gen_post_abs
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-10IZE = "aurka" "gain" "men" "alde" "bizkar" "esku"
"fabore" "gisa" "mende" "menpe" "orde" "truke" "pare";

#-en ~n
#####
#gen_post_ine
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-12 = "aitzin" "albo" "aldamen" "alde" "antz" "arte"
"atze" "aurre" "azpi" "baita" "barne" "barren" "barru" "bestalde" "behar"
"bitarte" "buru" "era" "erdi" "eredu" "eretze" "esku" "espero" "fabore"
"gain" "gibel" "goi" "haraindi" "honaindi" "hur" "inguru" "leku" "men"
"mende" "menpe" "modu" "molde" "ondo" "oste" "pare" "pe" "truke" ;

#"fabore" beti mugagabea izango da... baina etiketatzeko talde honetan
# egon beharko duela uste dut.

#-en ~z
#####
#gen_post_ins
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-17 = "alde" "arau" "baita" "bide" "bitarte" "buru"
"eredu" "eske" "esku" "kari" "kausa" "medio" "parte" ;

#-en ~ra
#####
#gen_post_ala
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-15 = "aitzin" "albo" "aldamen" "antz" "arau" "arte"
"atze" "aurre" "azpi" "baita" "barne" "barren" "barru" "bestalde" "erdi"
```

```
"era" "eredu" "eretze" "gain" "gibel" "haraindi" "hur" "inguru" "kari"
"lepo" "men" "mende" "menpe" "modu" "molde" "ondo" "oste" "pare" "pe" ;
```

```
#-en ~tik
#####
#gen_post_abl
#####
```

```
LIST POSTPOSIZIOAK-16 = "aitzin" "albo" "aldamen" "alde" "arte" "atze"
"aurre" "azpi" "baita" "barne" "barren" "barru" "bestalde" "bizkar"
"buru" "erdi" "eredu" "esku" "gain" "gibel" "goi" "haraindi" "hur"
"inguru" "lepo" "men" "mende" "menpe" "ondo" "oste" "pare" "parte" "pe" ;
```

```
#GEN-ALG
LIST POSTPOSIZIOAK-GENADB75 = "aitzinean" "alboan" "aldamenean" "aldean"
"antzean" "artean" "atzean" "aurrean" "azpian" "baitan" "barnean"
"barrenean" "barruan" "bestaldean" "beharrean" "bitartean" "buruan"
"eran" "erdian" "ereduan" "eretzean" "eskuan" "esperoan" "faboretan"
"gainean" "gibelean" "goian" "haraindian" "honaindian" "hurrian"
"inguruan" "lekuan" "trukean" "menean" "mendean" "menpean" "moduan"
"moldean" "ondoan" "ostean" "parean" "pean" "alde" "araz" "baitaz"
"bidez" "bitartez" "buruz" "ereduz" "eskez" "eskuz" "kariz" "kausaz"
"medioz" "partez" "aitziner" "albora" "aldamener" "aldera" "antzer"
"araura" "artera" "atzer" "aurrer" "azpira" "baitara" "barnera"
"barrener" "barrura" "bestaldera" "erara" "erdira" "eredura" "eretzer"
"gainera" "gibeler" "haraindira" "hurrrera" "ingurura" "karira" "lepora"
"mener" "mender" "menpera" "modura" "molder" "ondora" "ostera"
"parera" "pera" "aitzinetik" "albotik" "aldamenetik" "aldetik" "artetik"
"atzetik" "aurretik" "azpitik" "baitatik" "barnetik" "barrenetik"
"barrutik" "bestalderetik" "bizkarretik" "burutik" "erditik" "eredutik"
"eskutik" "gainetik" "gibeleretik" "goitik" "harainditik" "hurretik"
"ingurutik" "lepotik" "menetik" "mendetik" "menpetik" "ondotik"
"ostetik" "paretik" "partetik" "petik" ;
```

```
#-en ~ko
#####
#gen_post_gel
#####
```

```
LIST POSTPOSIZIOAK-14 = "aitzi" "aitzin" "albo" "aldamen" "alde" "antz"
"antzo" "arabera" "arte" "atze" "aurka" "aurre" "azpi" "baita" "barna"
"barne" "barren" "barrena" "barru" "begira" "beha" "bestalde" "bila"
"bizkar" "erdi" "eske" "esku" "fabore" "gain" "gibel" "gisa" "gisara"
"goi" "haraindi" "honaindi" "inguru" "hur" "kontra" "men" "mende" "menpe"
"modu" "ondo" "ondoren" "orde" "ordez" "oste" "pare" "pe" "truke" ;
```

```

#GEN-IZL
LIST POSTPOSIZIOAK-GENADJ76 = "aitziko" "aitzineko" "alboko" "aldameneko"
"aldeko" "antzeko" "antzoko" "araberako" "arteko" "atzeko" "aurkako"
"aurreko" "azpiko" "baitako" "barnako" "barneko" "barreneko" "barrenako"
"barruko" "begirako" "behako" "bestaldeko" "bilako" "bizkarreko" "erdiko"
"eskeko" "eskuko" "faboreko" "gaineke" "gibeleko" "gisako" "gisarako"
"goiko" "haraindiko" "honaindiko" "inguruko" "hurereko" "kontrako"
"meneko" "mendeko" "menpeko" "moduko" "ondoko" "ondoreneko" "ordeko"
"ordezko" "osteko" "pareko" "peko" "trukeko" ;

#-----DES-----

#-entzat ~0
#####
#des_post
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-60 = "bezala" "salbu" ;

#-entzat ~ko
#####
#des_post_gel
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-65 = "bezala" ;

#DES-IZL
LIST POSTPOSIZIOAK-DESADJ77 = "bezalako" ;

#-----ERG-----

#-erg ~0
#####
#erg_post
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-61 = "bezala" "salbu" ;

#-erg ~ko
#####
#erg_post_gel
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-66 = "bezala" ;

```

```

#ERG-IZL
LIST POSTPOSIZIOAK-ERGADJ78 = "bezalako" ;

#-----MOT-----

#-motib ~0
#####
#mot_post
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-62 = "bezala" "salbu" ;

#-gatik ~ko
#####
#mot_post_gel
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-58 = "bezala" ;

#MOT-IZL
LIST POSTPOSIZIOAK-MOTADJ79 = "bezalako" ;

#-----DAT-----

#-i ~0
#####
#dat_post
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-21 = "aitzi" "begira" "beha" "bezala" "buruz"
"hurbil" "kontra" "salbu" ;

#####
#dat_post_abs
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-21IZE = "esker" ;

#-i ~ak (mugatua)
#####
#dat_post_abs
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-22 = "esker" ;

```

```

#aurrekoaren izen bera duenez... igoal juntatu egin beharko dira.

#-i ~ko
#####
#dat_post_gel
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-7 = "aitzi" "begira" "beha" "bezala" "buruz" "esker"
"hurbil" "kontra" ;

#DAT-IZL
LIST POSTPOSIZIOAK-DATADJ80 = "aitziko" "begirako" "behako" "bezalako"
"buruzko" "eskerreko" "hurbileko" "kontrako" ;

#-----SOZ-----

#-kin ~0
#####
#soz_post
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-63 = "bezala" "salbu" ;

#-kin ~ko
#####
#soz_post_gel
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-69 = "bezala" ;

#SOZ-IZL
LIST POSTPOSIZIOAK-SOZADJ81 = "bezalako" ;

#-kin ~ra
#####
#soz_post_ala
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-68 = "bat" ;

#SOZ-ALG
LIST POSTPOSIZIOAK-SOZADB82 = "batera" ;

#-----GEL-----

```

```

#-ko ~0
#####
#gel_post
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-43 = "bezala" "gisan" ;

#-ko ~n
#####
#gel_post_ine
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-24 = "parte" ;

#-ko ~az
#####
#gel_post_ins
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-25 = "arau" ;

#-ko ~ra
#####
#gel_post_ala
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-44 = "era" ;

#GEL-ALG
LIST POSTPOSIZIOAK-GELADB83 = "partean" "arauaz" "erara" ;

#-ko ~ko
#####
#gel_post_gel
#####
LIST POSTPOSIZIOAK-67 = "bezala" ;

#GEL-IZL
LIST POSTPOSIZIOAK-GELADJ84 = "bezalako" ;

#-----INE-----

#-n ~0
#####
#ine_post

```

```
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-9 = "barna" "barrena" "beheiti" "bezala" "gaindi"
"goiti" "gora" "salbu" "zehar" ;

#####
#ine_post_abs
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-9IZE = "landa" ;

#-n ~ko
#####
#ine_post_gel
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-64 = "barna" "barrena" "beheiti" "bezala" "gaindi"
"goiti" "gora" "landa" "zehar" ;

#INE-IZL
LIST POSTPOSIZIOAK-INEADJ85 = "barnako" "barrenako" "beheitiko"
"bezalako" "gaindiko" "goitiko" "gorako" "landako" "zeharreko" ;

#-n ~ra
#####
#ine_post_ala
#####
LIST POSTPOSIZIOAK-27 = "behe" ;

#INE-ALG
LIST POSTPOSIZIOAK-INEADB86 = "behera" ;

#-----ALA-----

#-ra ~0
#####
#ala_post
#####
LIST POSTPOSIZIOAK-32 = "begira" "beha" "bezala" "buruz" "salbu" ;

#####
#ala_post_abs
#####
LIST POSTPOSIZIOAK-32IZE = "arte" "bitarte" ;
```

```

#-ra ~n
#####
#ala_post_ine
#####
LIST POSTPOSIZIOAK-34 = "bitarte" ;

#ALA-ALG
LIST POSTPOSIZIOAK-ALAADB87 = "bitartean" ;

#-ra ~ko
#####
#ala_post_gel
#####
LIST POSTPOSIZIOAK-33 = "arte" "begira" "beha" "bezala" "bitarte"
"buruz" ;

#ALA-IZL
LIST POSTPOSIZIOAK-ALAADJ88 = "arteko" "begirako" "behako" "bezalako"
"bitarteko" "buruzko" ;

#-----PAR-----

#-rik ~0
#####
#par_post
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-23 = "barik" "ezean" "gabe" "gaberik";

#-rik ~ko
#####
#par_post_gel
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-70 = "barik" "gabe" "gaberik" ;

#PAR-IZL
LIST POSTPOSIZIOAK-PARADJ89 = "bako" "bariko" "gabeko" "gaberiko" ;

#-----ABL-----

#-tik ~0
#####
#abl_post

```



```
#####
```

```
LIST POSTPOSIZIOAK-36 = "aitzina" "aparte" "at" "barna" "barrena"
"beheiti" "bezala" "gaindi" "gertu" "goiti" "gora" "hur" "hurbil"
"lekora" "salbu" "urrun" "urruti" "zehar" ;
```

```
#####
#abl_post_abs
#####
```

```
LIST POSTPOSIZIOAK-36IZE = "kanpo" "landa" ;
```

```
#-tik ~ra
#####
#abl_post_ala
#####
```

```
LIST POSTPOSIZIOAK-37 = "aurre" "behe" "hur" "kanpo" "landa" ;
```

```
#-tik ~n
#####
#abl_post_ine
#####
```

```
LIST POSTPOSIZIOAK-49 = "hur" "hurbil" "kanpo" "landa" ;
```

```
#-tik ~tik
#####
#abl_post_abl
#####
```

```
LIST POSTPOSIZIOAK-50 = "hur" ;
```

```
#ABL-ALG
LIST POSTPOSIZIOAK-ABLADB90 = "aurrera" "behera" "hurrera" "kanpora"
"landara" "hurreen" "hurbilean" "kanpoan" "landan" "hurretik" ;
```

```
#-tik ~ko
#####
#abl_post_gel
#####
```

```
LIST POSTPOSIZIOAK-48 = "aitzina" "aparte" "at" "barna" "barrena"
"beheiti" "bezala" "gertu" "goiti" "gora" "hur" "hurbil" "kanpo"
"landa" "lekora" "urrun" "urruti" "zehar" ;
```

```

#ABL-IZL
LIST POSTPOSIZIOAK-ABLADJ91 = "aitzinako" "aparteko" "ateko" "barnako"
"barrenako" "beheitiko" "bezalako" "gertuko" "goitiko" "gorako"
"hurreko" "hurbileko" "kanpoko" "landako" "lekorako" "urruneko"
"urrutiko" "zeharreko" ;

#-----INS-----
#-z ~0
#####
#ins_post
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-38 = "aparte" "bezala" "gaindi" "gero" "geroztik"
"goiti" "gora" "haraindi" "honaindi" "kontra" "lekora" "salbu" ;

#####
#ins_post_abs
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-38IZE = "bestalde" "gain" "kanpo" "landa" ;

#-z ~n
#####
#ins_post_ine
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-39 = "bestalde" "haraindi" "honaindi" "kanpo"
"landa" "oste" ;

#-z ~ra
#####
#ins_post_ala
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-41 = "behe" "bestalde" "gain" "haraindi" "kanpo"
"landa" ;

#-z ~tik
#####
#ins_post_abl
#####

LIST POSTPOSIZIOAK-42 = "bestalde" "gain" "haraindi" "landa" ;

```

```

#INS-ALG
LIST POSTPOSIZIOAK-INSADB92 = "bestaldean" "haraindian" "honaindian"
"kanpoan" "landan" "ostean" "behera" "bestaldera" "gainera"
"haraindira" "kanpora" "landara" "bestaldetik" "gainetik"
"harainditik" "landatik" ;

#-z ~ko
#####
#ins_post_gel
#####
LIST POSTPOSIZIOAK-40 = "aparte" "bestalde" "bezala" "gain" "gaindi"
"gero" "geroztik" "goiti" "gora" "haraindi" "honaindi" "kanpo" "kontra"
"landa" "lekora" "pe" ;

#INS-IZL
LIST POSTPOSIZIOAK-INSADJ93 = "aparteko" "bestaldeko" "bezalako"
"gaineko" "gaindiko" "geroko" "geroztiko" "goitiko" "gorako"
"haraindiko" "honaindiko" "kanpoko" "kontrako" "landako" "lekorako"
"peko" ;

#####
#####
##### MAPPINGS #####
#####

#POSTPOSIZIOAK-70 = "barik" "gabe" "gaberik" ;
#-----
MAP ({POS-HAS70} TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 PAR) (1 POSTPOSIZIOAK-70 + GEL) ;

MAP ({POS-BUK70} TARGET POSTPOSIZIOAK-70
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + PAR) (0 GEL) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-69 = "bezala" ;
#-----
MAP ({POS-HAS69} TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 SOZ) (1 POSTPOSIZIOAK-69 + GEL) ;

MAP ({POS-BUK69} TARGET POSTPOSIZIOAK-69
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + SOZ) (0 GEL) ;
#-----

```

```

#POSTPOSIZIOAK-57 = "arte" "bezala" "bitarte" "gabe" ;
#-----
MAP ({POS-HAS57) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 ABS + MUGATUA) (1 POSTPOSIZIOAK-57 + GEL) ;

MAP ({POS-BUK57) TARGET POSTPOSIZIOAK-57
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + ABS + MUGATUA) (0 GEL) ;
#-----
MAP ({POS-HAS57ERDIAK) TARGET ERDIAK
IF (1 POSTPOSIZIOAK-57 + GEL) ;

MAP ({POS-BUK57ERDIAK) TARGET POSTPOSIZIOAK-57
IF (-1 ERDIAK) (0 GEL) ;
#-----
MAP ({POS-HAS57HAULZNB) TARGET HAUL_ZNB
IF (1 POSTPOSIZIOAK-57 + GEL) ;

MAP ({POS-BUK57HAULZNB) TARGET POSTPOSIZIOAK-57
IF (-1 HAUL_ZNB) (0 GEL) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-67 = "bezala" ;
#-----
MAP ({POS-HAS67) TARGET IZE-DET-IOR-ADB-ADJ-SIG
IF (0 GEL) (1 POSTPOSIZIOAK-67 + GEL) ;

MAP ({POS-BUK67) TARGET POSTPOSIZIOAK-67
IF (-1 IZE-DET-IOR-ADB-ADJ-SIG + GEL) (0 GEL) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-66 = "bezala" ;
#-----
MAP ({POS-HAS66) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 ERG) (1 POSTPOSIZIOAK-66 + GEL) ;

MAP ({POS-BUK66) TARGET POSTPOSIZIOAK-66
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + ERG) (0 GEL) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-65 = "bezala" ;
#-----
MAP ({POS-HAS65) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 DES) (1 POSTPOSIZIOAK-65 + GEL) ;

MAP ({POS-BUK65) TARGET POSTPOSIZIOAK-65

```

```

IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + DES) (0 GEL) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-64 = "barna" "barrena" "beheiti" "bezala" "gaindi"
#"goiti" "gora" "landa" "zehar" ;
#-----
MAP ({POS-HAS64) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 INE) (1 POSTPOSIZIOAK-64 + GEL) ;

MAP ({POS-BUK64) TARGET POSTPOSIZIOAK-64
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + INE) (0 GEL) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-68 = "bat" ;
#-----
MAP ({POS-HAS68) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 SOZ) (1 POSTPOSIZIOAK-68 + ALA) ;

MAP ({POS-BUK68) TARGET POSTPOSIZIOAK-68
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + SOZ) (0 ALA) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-63 = "bezala" "salbu" ;
#-----
MAP ({POS-HAS63) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 SOZ) (1 POSTPOSIZIOAK-63 + ZERO) ;

MAP ({POS-BUK63) TARGET POSTPOSIZIOAK-63
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + SOZ) (0 ZERO) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-62 = "bezala" "salbu" ;
#-----
MAP ({POS-HAS62) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 MOT) (1 POSTPOSIZIOAK-62 + ZERO) ;

MAP ({POS-BUK62) TARGET POSTPOSIZIOAK-62
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + MOT) (0 ZERO) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-61 = "bezala" "salbu" ;
#-----
MAP ({POS-HAS61) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 ERG) (1 POSTPOSIZIOAK-61 + ZERO) ;

```

```

MAP ({POS-BUK61) TARGET POSTPOSIZIOAK-61
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + ERG) (0 ZERO) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-60 = "bezala" "salbu" ;
#-----
MAP ({POS-HAS60) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 DES) (1 POSTPOSIZIOAK-60 + ZERO) ;

MAP ({POS-BUK60) TARGET POSTPOSIZIOAK-60
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + DES) (0 ZERO) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-58 = "bezala" ;
#-----
MAP ({POS-HAS58) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 MOT) (1 POSTPOSIZIOAK-58 + GEL) ;

MAP ({POS-BUK58) TARGET POSTPOSIZIOAK-58
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + MOT) (0 GEL) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-56 = "bezala" "gabe" "irian" "salbu" ;
#-----
MAP ({POS-HAS56) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 ABS + MUGATUA) (1 POSTPOSIZIOAK-56) ;

MAP ({POS-BUK56) TARGET POSTPOSIZIOAK-56
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + ABS + MUGATUA);
#-----
MAP ({POS-HAS56ERDIAK) TARGET ERDIAK
IF (1 POSTPOSIZIOAK-56) ;

MAP ({POS-BUK56ERDIAK) TARGET POSTPOSIZIOAK-56
IF (-1 ERDIAK);
#-----
MAP ({POS-HAS56HAULZNB) TARGET HAUL_ZNB
IF (1 POSTPOSIZIOAK-56) ;

MAP ({POS-BUK56HAULZNB) TARGET POSTPOSIZIOAK-56
IF (-1 HAUL_ZNB) ;

#POSTPOSIZIOAK-56IZE = "arte" "bitarte" ;
#-----
MAP ({POS-HAS56IZE) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG

```

```

IF (0 ABS + MUGATUA) (1 POSTPOSIZIOAK-56IZE + IZE_ABS_MG) ;

MAP ({POS-BUK56IZE) TARGET POSTPOSIZIOAK-56IZE
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + ABS + MUGATUA) (0 IZE_ABS_MG) ;
#-----

#zazpi t'erdiak bitarte. "erdiak" hori gaizki desanbiguatzen du, izan
#ere ERGATIBO jartzen dio.
#-----

MAP ({POS-HAS56IZEERDIAK) TARGET ERDIAK
IF (1 POSTPOSIZIOAK-56IZE + IZE_ABS_MG) ;

MAP ({POS-BUK56IZEERDIAK) TARGET POSTPOSIZIOAK-56IZE
IF (-1 ERDIAK) (0 IZE_ABS_MG) ;
#-----

#berrogeita hamar bitarte: aurrekoa HAUL denean.
MAP ({POS-HAS56IZEHAULZNB) TARGET HAUL_ZNB
IF (1 POSTPOSIZIOAK-56IZE + IZE_ABS_MG) ;

MAP ({POS-BUK56IZEHAULZNB) TARGET POSTPOSIZIOAK-56IZE
IF (-1 HAUL_ZNB) (0 IZE_ABS_MG) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-42 = "bestalde" "gain" "haraindi" "landa" ;
#bost milaz gainetik
#-----

MAP ({POS-HAS42) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 INS) (1 POSTPOSIZIOAK-42 + ABL) ;

MAP ({POS-BUK42) TARGET POSTPOSIZIOAK-42
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + INS) (0 ABL) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-41 = "behe" "bestalde" "gain" "haraindi" "kanpo" "landa";
#etxeaz gainera andrea ere galdu du, buruz behera ibiltzea zaila da
#-----

MAP ({POS-HAS41) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 INS) (1 POSTPOSIZIOAK-41 + ALA) ;

MAP ({POS-BUK41) TARGET POSTPOSIZIOAK-41
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + INS) (0 ALA) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-40 = "aparte" "bestalde" "bezala" "gain" "gaindi"

```

```

#"gero" "geroztik" "goiti" "gora" "haraindi" "honaindi" "kanpo" "kontra"
#"landa" "lekora" "pe" ;
#denbora ioanez gerozko damua
#-----
MAP ({POS-HAS40) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 INS) (1 POSTPOSIZIOAK-40 + GEL) ;

MAP ({POS-BUK40) TARGET POSTPOSIZIOAK-40
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + INS) (0 GEL) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-39 = "bestalde" "haraindi" "honaindi" "kanpo" "landa"
# "oste" ;
#mendiez bestaldean
#-----
MAP ({POS-HAS39) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 INS) (1 POSTPOSIZIOAK-39 + INE) ;

MAP ({POS-BUK39) TARGET POSTPOSIZIOAK-39
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + INS) (0 INE) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-38 = "aparte" "bezala" "gaindi" "gero" "geroztik"
#"goiti" "gora" "haraindi" "honaindi" "kontra" "lekora" "salbu" ;
#-----
MAP ({POS-HAS38) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 INS) (1 POSTPOSIZIOAK-38 + ZERO) ;

MAP ({POS-BUK38) TARGET POSTPOSIZIOAK-38
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + INS) (0 ZERO) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-38IZE = "bestalde" "gain" "kanpo" "landa" ;
#-----
MAP ({POS-HAS38IZE) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 INS) (1 POSTPOSIZIOAK-38IZE + IZE_ABS_MG) ;

MAP ({POS-BUK38IZE) TARGET POSTPOSIZIOAK-38IZE
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + INS) (0 IZE_ABS_MG) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-50 = "hur" ;
#-----
MAP ({POS-HAS50) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG-ADB
IF (0 ABL) (1 POSTPOSIZIOAK-50 + ABL) ;

```



```

MAP ({POS-BUK50}) TARGET POSTPOSIZIOAK-50
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG-ADB + ABL) (0 ABL) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-37 = "aurre" "behe" "hur" "kanpo" "landa" ;
#burutik behera jo du, hemendik aurrera
#-----

MAP ({POS-HAS37}) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG-ADB
IF (0 ABL) (1 POSTPOSIZIOAK-37 + ALA) ;

MAP ({POS-BUK37}) TARGET POSTPOSIZIOAK-37
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG-ADB + ABL) (0 ALA) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-49 = "hur" "hurbil" "kanpo" "landa" ;
#sasoitik kanpoan laranjak ez dira onak
#-----

MAP ({POS-HAS49}) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG-ADB
IF (0 ABL) (1 POSTPOSIZIOAK-49 + INE) ;

MAP ({POS-BUK49}) TARGET POSTPOSIZIOAK-49
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG-ADB + ABL) (0 INE) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-48 = "aitzina" "aparte" "at" "barna" "barrena" "beheiti"
#"bezala" "gertu" "goiti" "gora" "hur" "hurbil" "kanpo" "landa"
#"lekora" "urrun" "urruti" "zehar" ;
#lanetik kanpoko orduetan egin nahi duana,
#-----

MAP ({POS-HAS48}) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG-ADB
IF (0 ABL) (1 POSTPOSIZIOAK-48 + GEL) ;

MAP ({POS-BUK48}) TARGET POSTPOSIZIOAK-48
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG-ADB + ABL) (0 GEL) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-36 = "aitzina" "aparte" "at" "barna" "barrena" "beheiti"
#"bezala" "gaindi" "gertu" "goiti" "gora" "hur" "hurbil" "lekora"
#"salbu" "urrun" "urruti" "zehar" ;
#hemendik aitzina, jantzietatik aparte, bi egunetik behin jaten dugu
#arraina gurean
#-----

MAP ({POS-HAS36}) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG-ADB
IF (0 ABL) (1 POSTPOSIZIOAK-36 + ZERO) ;

```

```

MAP ({POS-BUK36) TARGET POSTPOSIZIOAK-36
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG-ADB + ABL) (0 ZERO) ;

#POSTPOSIZIOAK-36IZE = "kanpo" "landa" ;
#-----
MAP ({POS-HAS36IZE) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG-ADB
IF (0 ABL) (1 POSTPOSIZIOAK-36IZE + IZE_ABS_MG) ;

MAP ({POS-BUK36IZE) TARGET POSTPOSIZIOAK-36IZE
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG-ADB + ABL) (0 IZE_ABS_MG) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-34 = "bitarte" ;
#etxera bitartean esango dizut
#-----
MAP ({POS-HAS34) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG-ADB
IF (0 ALA) (1 POSTPOSIZIOAK-34 + INE) ;

MAP ({POS-BUK34) TARGET POSTPOSIZIOAK-34
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG-ADB + ALA) (0 INE) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-33 = "arte" "begira" "beha" "bezala" "bitarte" "buruz" ;
#Bilbora arteko trenara
#-----
MAP ({POS-HAS33) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG-ADB
IF (0 ALA) (1 POSTPOSIZIOAK-33 + GEL) ;

MAP ({POS-BUK33) TARGET POSTPOSIZIOAK-33
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG-ADB + ALA) (0 GEL) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-32 = "begira" "beha" "bezala" "buruz" "salbu" ;
#etxera begira, oihanera buruz abiatu ziren
#-----
MAP ({POS-HAS32) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG-ADB
IF (0 ALA) (1 POSTPOSIZIOAK-32 + ZERO) ;

MAP ({POS-BUK32) TARGET POSTPOSIZIOAK-32
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG-ADB + ALA) (0 ZERO) ;

#POSTPOSIZIOAK-32IZE = "arte" "bitarte" ;
#-----

```

```

MAP ({POS-HAS32IZE) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG-ADB
IF (0 ALA) (1 POSTPOSIZIOAK-32IZE + IZE_ABS_MG) ;

MAP ({POS-BUK32IZE) TARGET POSTPOSIZIOAK-32IZE
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG-ADB + ALA) (0 IZE_ABS_MG) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-27 = "behe" ;
#eskaileretan behera erori da
#-----
MAP ({POS-HAS27) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 INE) (1 POSTPOSIZIOAK-27 + ALA) ;

MAP ({POS-BUK27) TARGET POSTPOSIZIOAK-27
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + INE) (0 ALA) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-25 = "arau" ;
#munduko arauaz
#-----
MAP ({POS-HAS25) TARGET IZE-DET-IOR-ADB-ADJ-SIG
IF (0 GEL) (1 POSTPOSIZIOAK-25 + INS + MUGATUA) ;

MAP ({POS-BUK25) TARGET POSTPOSIZIOAK-25
IF (-1 IZE-DET-IOR-ADB-ADJ-SIG + GEL) (0 INS + MUGATUA) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-44 = "era" ;
#-----
MAP ({POS-HASPED44) TARGET IZE-DET-IOR-ADB-ADJ-SIG
IF (0 GEL) (1 POSTPOSIZIOAK-44 + ALA) ;

MAP ({POS-BUKPED44) TARGET POSTPOSIZIOAK-44
IF (-1 IZE-DET-IOR-ADB-ADJ-SIG + GEL) (0 ALA) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-24 = "parte" ;
#bere herriko agerrian,
#-----
MAP ({POS-HAS24) TARGET IZE-DET-IOR-ADB-ADJ-SIG
IF (0 GEL) (1 POSTPOSIZIOAK-24 + INE) ;

MAP ({POS-BUK24) TARGET POSTPOSIZIOAK-24
IF (-1 IZE-DET-IOR-ADB-ADJ-SIG + GEL) (0 INE) ;
#-----

```

```

#POSTPOSIZIOAK-43 = "bezala" "gisan" ;
#gaurko gisan aldatu dut grafia
#-----
MAP ({POS-HAS43) TARGET IZE-DET-IOR-ADB-ADJ-SIG
IF (0 GEL) (1 POSTPOSIZIOAK-43 + ZERO) ;

MAP ({POS-BUK43) TARGET POSTPOSIZIOAK-43
IF (-1 IZE-DET-IOR-ADB-ADJ-SIG + GEL) (0 ZERO) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-23 = "barik" "ezean" "gabe" "gaberik";
#besterik ezean
#-----
MAP ({POS-HAS23) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 PAR) (1 POSTPOSIZIOAK-23 + ZERO) ;

MAP ({POS-BUK23) TARGET POSTPOSIZIOAK-23
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + PAR) (0 ZERO) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-22 = "esker" ;
#jaikoari eskerrak etorri zarena
#-----
MAP ({POS-HAS22) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 DAT) (1 POSTPOSIZIOAK-22 + ABS) ;

MAP ({POS-BUK22) TARGET POSTPOSIZIOAK-22
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + DAT) (0 ABS) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-21 = "aitzi" "begira" "beha" "bezala" "buruz" "hurbil"
#"kontra" "salbu" ;
#zuri begira nago, liburu honi buruz mintzatu gara
#-----
MAP ({POS-HAS21) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 DAT) (1 POSTPOSIZIOAK-21 + ZERO) ;

MAP ({POS-BUK21) TARGET POSTPOSIZIOAK-21
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + DAT) (0 ZERO) ;

#POSTPOSIZIOAK-21IZE = "esker" ;
#-----
MAP ({POS-HAS21IZE) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 DAT) (1 POSTPOSIZIOAK-21IZE + IZE_ABS_MG) ;

```

```

MAP ({POS-BUK21IZE) TARGET POSTPOSIZIOAK-21IZE
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + DAT) (0 IZE_ABS_MG) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-17 = "alde" "arau" "baita" "bide" "bitarte" "buru"
#"eredu" "eske" "esku" "kari" "kausa" "medio" "parte" ;
#-----

MAP ({POS-HAS17) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 GEN) (1 POSTPOSIZIOAK-17 + INS) ;

MAP ({POS-BUK17) TARGET POSTPOSIZIOAK-17
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + GEN) (0 INS) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-16 = "aitzin" "albo" "aldamen" "alde" "arte" "atze"
#"aurre" "azpi" "baita" "barne" "barren" "barru" "bestalde" "bizkar"
#"buru" "erdi" "eredu" "esku" "gain" "gibel" "goi" "haraindi" "hur"
#"inguru" "lepo" "men" "mende" "menpe" "ondo" "oste" "pare" "parte"
#"pe" ;
#-----

MAP ({POS-HAS16) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 GEN) (1 POSTPOSIZIOAK-16 + ABL) ;

MAP ({POS-BUK16) TARGET POSTPOSIZIOAK-16
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + GEN) (0 ABL) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-15 = "aitzin" "albo" "aldamen" "antz" "arau" "arte"
#"atze" "aurre" "azpi" "baita" "barne" "barren" "barru" "bestalde"
#"erdi" "era" "eredu" "eretze" "gain" "gibel" "haraindi" "hur" "inguru"
#"kari" "lepo" "men" "mende" "menpe" "modu" "molde" "ondo" "oste"
#"pare" "pe" ;
#bere aisiara baitabilla, munduaren erdira hedatu zuen komentuko
#bizimoldea
#-----

MAP ({POS-HAS15) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 GEN) (1 POSTPOSIZIOAK-15 + ALA) ;

MAP ({POS-BUK15) TARGET POSTPOSIZIOAK-15
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + GEN) (0 ALA) ;
#-----

```

```

#POSTPOSIZIOAK-14 = "aitzi" "aitzin" "albo" "aldamen" "alde" "antz"
#"antzo" "arabera" "arte" "atze" "aurka" "aurre" "azpi" "baita" "barna"
#"barne" "barren" "barrena" "barru" "begira" "beha" "bestalde" "bila"
#"bizkar" "erdi" "eske" "esku" "fabore" "gain" "gibel" "gisa" "gisara"
#"goi" "haraindi" "honaindi" "inguru" "hur" "kontra" "men" "mende"
#"menpe" "modu" "ondo" "ondoren" "orde" "ordez" "oste" "pare" "pe"
#"truke" ;
#gorputza bere eskuko ... duenak, zure antzeko
#-----
MAP ({POS-HAS14) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 GEN) (1 POSTPOSIZIOAK-14 + GEL) ;

MAP ({POS-BUK14) TARGET POSTPOSIZIOAK-14
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + GEN) (0 GEL) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-12 = "aitzin" "albo" "aldamen" "alde" "antz" "arte"
#"atze" "aurre" "azpi" "baita" "barne" "barren" "barru" "bestalde"
#"behar" "bitarte" "buru" "era" "erdi" "eredu" "eretze" "esku" "espero"
#"fabore" "gain" "gibel" "goi" "haraindi" "honaindi" "hur" "inguru"
#"leku" "men" "mende" "menpe" "modu" "molde" "ondo" "oste" "pare" "pe"
#"truke" ;
#bada hori zure eskuan dago, gure akorduan horrelakorik ez da gertatu,
#zure aldamenean eseriko naiz
#-----
MAP ({POS-HAS12) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 GEN) (1 POSTPOSIZIOAK-12 + INE) ;

MAP ({POS-BUK12) TARGET POSTPOSIZIOAK-12
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + GEN) (0 INE) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-10 = "aitzi" "barna" "barrena" "honaindi" "hur" "kontra"
#"ondoren" "antzo" "arabera" "begira" "beha" "bila" "eske" "gisara"
#"gisara" "ordean" "ordez" "xerka" "zain";
#inoren alde ez gaude, zaudien haren haiduru, horren arabera alferrik da
#dena
#-----
MAP ({POS-HAS10) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 GEN) (1 POSTPOSIZIOAK-10) ;

MAP ({POS-BUK10) TARGET POSTPOSIZIOAK-10
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + GEN) ;

#POSTPOSIZIOAK-10IZE = "aurka" "gain" "men" "alde" "bizkar" "esku"

```

```

#"fabore" "gisa" "mende" "menpe" "orde" "truke" "pare";
#-----
MAP ({POS-HAS10IZE) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 GEN) (1 POSTPOSIZIOAK-10IZE + IZE_ABS_MG) ;

MAP ({POS-BUK10IZE) TARGET POSTPOSIZIOAK-10IZE
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + GEN) (0 IZE_ABS_MG) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-9 = "barna" "barrena" "beheiti" "bezala" "gaindi"
#"goiti" "gora" "salbu" "zehar" ;
#munduan barrena ibilia da, itsasoan barna ibili zen, urtean behin
#joaten gara Elolara
#-----
MAP ({POS-HAS9) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 INE) (1 POSTPOSIZIOAK-9 + ZERO) ;

MAP ({POS-BUK9) TARGET POSTPOSIZIOAK-9
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + INE) (0 ZERO) ;

#POSTPOSIZIOAK-9IZE = "landa" ;
#-----
MAP ({POS-HAS9IZE) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 INE) (1 POSTPOSIZIOAK-9IZE + IZE_ABS_MG) ;

MAP ({POS-BUK9IZE) TARGET POSTPOSIZIOAK-9IZE
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + INE) (0 IZE_ABS_MG) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-59 = "bitarte" "inguru" ;
#-----
MAP ({POS-HAS59) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 ABS + MUGATUA) (1 POSTPOSIZIOAK-59 + INE) ;

MAP ({POS-BUK59) TARGET POSTPOSIZIOAK-59
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + ABS + MUGATUA) (0 INE) ;
#-----
MAP ({POS-HAS59ERDIAK) TARGET ERDIAK
IF (1 POSTPOSIZIOAK-59 + INE) ;

MAP ({POS-BUK59ERDIAK) TARGET POSTPOSIZIOAK-59
IF (-1 ERDIAK) (0 INE) ;
#-----
MAP ({POS-HAS59HAULZNB) TARGET HAUL_ZNB

```

```

IF (1 POSTPOSIZIOAK-59 + INE) ;

MAP ({POS-BUK59HAULZNB) TARGET POSTPOSIZIOAK-59
IF (-1 HAUL_ZNB) (0 INE) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-8 = "alde" ;
#zazpiak aldera
#-----
MAP ({POS-HAS8) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 ABS + MUGATUA) (1 POSTPOSIZIOAK-8 + ALA) ;

MAP ({POS-BUK8) TARGET POSTPOSIZIOAK-8
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + ABS + MUGATUA) (0 ALA) ;
#-----
MAP ({POS-HAS8ERDIAK) TARGET ERDIAK
IF (1 POSTPOSIZIOAK-8 + ALA) ;

MAP ({POS-BUK8ERDIAK) TARGET POSTPOSIZIOAK-8
IF (-1 ERDIAK) (0 ALA) ;
#-----
MAP ({POS-HAS8HAULZNB) TARGET HAUL_ZNB
IF (1 POSTPOSIZIOAK-8 + ALA) ;

MAP ({POS-BUK8HAULZNB) TARGET POSTPOSIZIOAK-8
IF (-1 HAUL_ZNB) (0 ALA) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-7 = "aitzi" "begira" "beha" "bezala" "buruz" "esker"
#"hurbil" "kontra" ;
#etxe aitzineko lurrak, ondarru aldera egin dugu osteratxo bat, jende
#artean, alemanen aldetik, gazteen artetik gazteena, azalaren azpiko
#geruza,
#-----
MAP ({POS-HAS7) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 DAT) (1 POSTPOSIZIOAK-7 + GEL) ;

MAP ({POS-BUK7) TARGET POSTPOSIZIOAK-7
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + DAT) (0 GEL) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-6 = "alde" "bide" "kari" "eske" ;
#atseden beharrez, esperientzia faltaz

```



```

#-----
MAP ({POS-HAS6) TARGET IZE-IOR-ADB-ADJ-SIG
IF (0 ZERO) (1 POSTPOSIZIOAK-6 + INS) ;

MAP ({POS-BUK6) TARGET POSTPOSIZIOAK-6
IF (-1 IZE-IOR-ADB-ADJ-SIG + ZERO) (0 INS) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-47 = "aitzin" "albo" "aldamen" "alde" "arte" "atze"
#"aurre" "azpi" "baita" "barne" "barren" "barru" "erdi" "gain" "gibel"
#"goi" "haraindi" "hur" "inguru" "kanpo" "ondo" "oste" "pare" ;
#mendi goitik etorri da
#-----
MAP ({POS-HAS47) TARGET IZE-IOR-ADB-ADJ-SIG
IF (0 ZERO) (1 POSTPOSIZIOAK-47 + ABL) ;

MAP ({POS-BUK47) TARGET POSTPOSIZIOAK-47
IF (-1 IZE-IOR-ADB-ADJ-SIG + ZERO) (0 ABL) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-5 = "aitzin" "albo" "aldamen" "alde" "antz" "arte" "atze"
#"aurre" "azpi" "baita" "barne" "barren" "barru" "behe" "erdi" "gain"
#"gibel" "haraindi" "hur" "inguru" "kanpo" "ondo" "oste" "pare" ;
#otso antzera jantzi da, aldapa behera arin doa
#-----
MAP ({POS-HAS5) TARGET IZE-IOR-ADB-ADJ-SIG
IF (0 ZERO) (1 POSTPOSIZIOAK-5 + ALA) ;

MAP ({POS-BUK5) TARGET POSTPOSIZIOAK-5
IF (-1 IZE-IOR-ADB-ADJ-SIG + ZERO) (0 ALA) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-4 = "aitzin" "albo" "aldamen" "alde" "antz" "antzo"
#"arau" "arte" "atze" "aurre" "azpi" "baita" "barik" "barna" "barne"
#"barren" "barrena" "barru" "beheiti" "bezala" "bila" "bitarte" "erdi"
#"eske" "gabe" "gaberik" "gabez" "gain" "gaindi" "gibel" "gisa" "gisara"
#"goi" "goiti" "gora" "haraindi" "hur" "inguru" "kanpo" "landa" "legez"
#"ondo" "ondoren" "orde" "ordez" "oste" "pare" "truke" "zehar" ;
#atzo arteko bidaia, hamabiak bitartean
#-----
MAP ({POS-HAS4) TARGET IZE-IOR-ADB-ADJ-SIG
IF (0 ZERO) (1 POSTPOSIZIOAK-4 + GEL) ;

MAP ({POS-BUK4) TARGET POSTPOSIZIOAK-4
IF (-1 IZE-IOR-ADB-ADJ-SIG + ZERO) (0 GEL) ;

```

```
#-----

#LIST POSTPOSIZIOAK-2 = "aitzin" "antz" "albo" "aldamen" "alde" "arte"
#"atze" "aurre" "azpi" "baita" "barne" "barren" "barru" "behar"
#"bitarte" "era" "erdi" "gain" "gibel" "goi" "haraindi" "hur" "inguru"
#"kanpo" "ondo" "oste" "pare" "parte" "truke";
#gaixo antzean dabil, barber beharrean nehor ezarri badu

#-----

MAP ({POS-HAS2) TARGET IZE-IOR-ADB-ADJ-SIG
IF (0 ZERO) (1 POSTPOSIZIOAK-2 + INE) ;

MAP ({POS-BUK2) TARGET POSTPOSIZIOAK-2
IF (-1 IZE-IOR-ADB-ADJ-SIG + ZERO) (0 INE) ;
#-----

#zuzenketak egin aurretik jarrita nuen postposizioaren bigarren zatia
#singularra eta mugatua behar zuela; orain kendu egin det "pazko
#inguruetan" bezalakoak harrapatzeko... begiratu beharko da ea ezduen
#arazo handirik sortzen... bestela erregela zehatzagoak egin beharko
#dira.

#POSTPOSIZIOAK-1 = "barna" "barrena" "beheiti" "gaindi" "goiti" "gora"
#"hur" "irian" "ondoren" "salbu" "zehar" "antzo" "bezala" "bila" "eske"
#"gaberik" "gabez" "gisan" "gisara" "keta" "legez" "ordez" "xerka"
#"zain" "barik" "gabe" ;
#gerla aitzinean, legami antzo mundua berrituz, atzo arte, diru barik
#geratu naiz, eta hor barrena ibiliko gara dirudienez, mundu barna, bost
#egun barru, malda beheiti, eztire gu bezala bizi, ardo bila joan da,
#ogi eske bidali dut, oinetako gabe atera da kalera, diru gabarik nekez
#bizi da inor, onerizte gabez uzten etzitut
#-----

MAP ({POS-HAS1) TARGET IZE-IOR-ADB-ADJ-SIG
IF (0 ZERO) (1 POSTPOSIZIOAK-1) ;

MAP ({POS-BUK1) TARGET POSTPOSIZIOAK-1
IF (-1 IZE-IOR-ADB-ADJ-SIG + ZERO) ;

#POSTPOSIZIOAK-1IZE = "aitzin" "arte" "barru" "bitarte" "inguru"
#"landa" "arau" "gisa" "orde" "truke" ;
#-----

MAP ({POS-HAS1IZE) TARGET IZE-IOR-ADB-ADJ-SIG
IF (0 ZERO) (1 POSTPOSIZIOAK-1IZE + IZE_ABS_MG) ;

MAP ({POS-BUK1IZE) TARGET POSTPOSIZIOAK-1IZE
```

```

IF (-1 IZE-IOR-ADB-ADJ-SIG + ZERO) (0 IZE_ABS_MG) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-ZEROADB71 = "aitzinean" "alboan" "aldamenean" "aldean"
#"antzean" "artean" "atzean" "aurrean" "azpian" "baitan" "barnean"
#"barrenean" "barruan" "beharrean" "bitartean" "eran" "erdian"
#"gainean" "gibelean" "goian" "haraindian" "hurrian" "inguruan"
#"kanpoan" "ondoan" "ostean" "parean" "partean" "trukean" "aitzinetik"
#"albotik" "aldamenetik" "aldetik" "artetik" "atzetik" "aurretik"
#"azpitik" "baitatik" "barnetik" "barrenetik" "barrutik" "erditik"
#"gainetik" "gibeletik" "goitik" "harainditik" "hurretik" "ingurutik"
#"kanpotik" "ondotik" "ostetik" "paretik" "aitzinera" "albora"
#"aldamenera" "aldera" "antzera" "artera" "atzera" "aurrera" "azpira"
#"baitara" "barnera" "barrenera" "barrura" "behera" "erdira" "gainera"
#"gibelera" "haraindira" "hurrera" "ingurura" "kanpora" "ondora"
#"ostera" "parera" "aldez" "bidez" "eskez" "kariz" ;
#-----

MAP ({POS-HAS71} TARGET IZE-IOR-ADB-ADJ-SIG
IF (0 ZERO) (1 POSTPOSIZIOAK-ZEROADB71 + ADB) ;

MAP ({POS-BUK71} TARGET POSTPOSIZIOAK-ZEROADB71
IF (-1 IZE-IOR-ADB-ADJ-SIG + ZERO) (0 ADB) ;
#-----

#ZERO-IZL

#POSTPOSIZIOAK-ZEROADJ72 = "aitzineko" "alboko" "aldameneko" "aldeko"
#"antzeko" "antzoko" "arauko" "arteko" "atzeko" "aurreko" "azpiko"
#"baitako" "bako" "bariko" "barnako" "barneko" "barreneko" "barrenako"
#"barruko" "beheitiko" "bezalako" "bilako" "bitarteko" "erdiko" "eskeko"
#"gabeko" "gaberiko" "gabezko" "gaineke" "gaindiko" "gibeleko" "gisako"
#"gisarako" "goiko" "goitiko" "gorako" "haraindiko" "hurriko" "inguruko"
#"kanpoko" "landako" "legezko" "ondoko" "ondorengo" "ordeko" "ordezko"
#"osteko" "pareko" "trukeko" "zeharreko" ;
#-----

MAP ({POS-HAS72} TARGET IZE-IOR-ADB-ADJ-SIG
IF (0 ZERO) (1 POSTPOSIZIOAK-ZEROADJ72 + ADJ) ;

MAP ({POS-BUK72} TARGET POSTPOSIZIOAK-ZEROADJ72
IF (-1 IZE-IOR-ADB-ADJ-SIG + ZERO) (0 ADJ) ;
#-----

#ABS-ALG
#POSTPOSIZIOAK-ABSADB73 = "bitartean" "inguruan" "aldera" ;
#-----

```

```

MAP ({POS-HAS73) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 ABS + MUGATUA) (1 POSTPOSIZIOAK-ABSADB73 + ADB) ;

MAP ({POS-BUK73) TARGET POSTPOSIZIOAK-ABSADB73
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + ABS + MUGATUA) (0 ADB) ;
#-----
MAP ({POS-HAS73ERDIAK) TARGET ERDIAK
IF (1 POSTPOSIZIOAK-ABSADB73 + ADB) ;

MAP ({POS-BUK73ERDIAK) TARGET POSTPOSIZIOAK-ABSADB73
IF (-1 ERDIAK) (0 ADB) ;
#-----
MAP ({POS-HAS73HAULZNB) TARGET HAUL_ZNB
IF (1 POSTPOSIZIOAK-ABSADB73 + ADB) ;

MAP ({POS-BUK73HAULZNB) TARGET POSTPOSIZIOAK-ABSADB73
IF (-1 HAUL_ZNB) (0 ADB) ;
#-----

#ABS-IZL
#POSTPOSIZIOAK-ABSADJ74 = "arteko" "bezalako" "bitarteko" "gabeko" ;
#-----
MAP ({POS-HAS74) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 ABS + MUGATUA) (1 POSTPOSIZIOAK-ABSADJ74 + ADJ) ;

MAP ({POS-BUK74) TARGET POSTPOSIZIOAK-ABSADJ74
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + ABS + MUGATUA) (0 ADJ) ;
#-----
MAP ({POS-HAS74ERDIAK) TARGET ERDIAK
IF (1 POSTPOSIZIOAK-ABSADJ74 + ADJ) ;

MAP ({POS-BUK74ERDIAK) TARGET POSTPOSIZIOAK-ABSADJ74
IF (-1 ERDIAK) (0 ADJ) ;
#-----
MAP ({POS-HAS74HAULZNB) TARGET HAUL_ZNB
IF (1 POSTPOSIZIOAK-ABSADJ74 + ADJ) ;

MAP ({POS-BUK74HAULZNB) TARGET POSTPOSIZIOAK-ABSADJ74
IF (-1 HAUL_ZNB) (0 ADJ) ;
#-----

#GEN-ALG
#POSTPOSIZIOAK-GENADB75 = "aitzinean" "alboan" "aldamenean" "aldean"
#"antzean" "artean" "atzean" "aurrean" "azpian" "baitan" "barnean"
#"barrenean" "barruan" "bestaldean" "bitartean" "buruan" "eran"

```

```

#"erdian" "ereduan" "eretzean" "eskuan" "esperoan" "gainean" "gibelean"
#"goian" "haraindian" "honaindian" "hurrian" "inguruan" "lekuan"
#"menean" "mendean" "menpean" "moduan" "moldean" "ondoan" "ostean"
#"parean" "pean" "trukean" "faboretan" "alde" "arauz" "baitaz" "bidez"
#"bitartez" "buruz" "ereduz" "eskez" "eskuz" "kariz" "kausaz" "medioz"
#"partez" "aitzinera" "albora" "aldamenera" "aldera" "antzer" "araura"
#"artera" "atzer" "aurrera" "azpira" "baitara" "barnera" "barrenera"
#"barrura" "bestaldera" "erara" "erdira" "eredura" "eretzera" "gainera"
#"gibelera" "haraindira" "hurrera" "ingurura" "karira" "lepora"
#"menera" "mendera" "menpera" "modura" "moldera" "ondora" "ostera"
#"parera" "pera" "aitzinetik" "albotik" "aldamenetik" "aldetik"
#"artetik" "atzetik" "aurretik" "azpitik" "baitatik" "barnetik"
#"barrenetik" "barrutik" "bestaldetik" "bizkarretik" "burutik"
#"erditik" "eredutik" "eskutik" "gainetik" "gibele" "goitik"
#"harainditik" "hurretik" "ingurutik" "lepotik" "menetik" "mendetik"
#"menpetik" "ondotik" "ostetik" "paretik" "partetik" "petik" ;
#-----
MAP ({POS-HAS75) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 GEN) (1 POSTPOSIZIOAK-GENADB75 + ADB) ;

MAP ({POS-BUK75) TARGET POSTPOSIZIOAK-GENADB75
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + GEN) (0 ADB) ;
#-----

#GEN-IZL
#POSTPOSIZIOAK-GENADJ76 = "aitziko" "aitzineko" "alboko" "aldameneko"
#"aldeko" "antzeko" "antzoko" "araberako" "arteko" "atzeko" "aurkako"
#"aurreko" "azpiko" "baitako" "barnako" "barneko" "barreneko"
#"barrenako" "barruko" "begirako" "behako" "bestaldeko" "bilako"
#"bizkarreko" "erdiko" "eskeko" "eskuko" "faboreko" "gaine" "gibeleko"
#"gisako" "gisarako" "goiko" "haraindiko" "honaindiko" "inguruko"
#"hurreko" "kontrako" "meneko" "mendeko" "menpeko" "moduko" "ondoko"
#"ondoreneko" "ordeko" "ordezko" "osteko" "pareko" "peko" "trukeko" ;
#-----
MAP ({POS-HAS76) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 GEN) (1 POSTPOSIZIOAK-GENADJ76 + ADJ) ;

MAP ({POS-BUK76) TARGET POSTPOSIZIOAK-GENADJ76
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + GEN) (0 ADJ) ;
#-----

#DES-IZL
#POSTPOSIZIOAK-DESADJ77 = "bezalako" ;
#-----
MAP ({POS-HAS77) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG

```

```

IF (0 DES) (1 POSTPOSIZIOAK-DESADJ77 + ADJ) ;

MAP ({POS-BUK77) TARGET POSTPOSIZIOAK-DESADJ77
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + DES) (0 ADJ) ;
#-----

#ERG-IZL
#POSTPOSIZIOAK-ERGADJ78 = "bezalako" ;
#-----

MAP ({POS-HAS78) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 ERG) (1 POSTPOSIZIOAK-ERGADJ78 + ADJ) ;

MAP ({POS-BUK78) TARGET POSTPOSIZIOAK-ERGADJ78
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + ERG) (0 ADJ) ;
#-----

#MOT-IZL
#POSTPOSIZIOAK-MOTADJ79 = "bezalako" ;
#-----

MAP ({POS-HAS79) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 MOT) (1 POSTPOSIZIOAK-MOTADJ79 + ADJ) ;

MAP ({POS-BUK79) TARGET POSTPOSIZIOAK-MOTADJ79
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + MOT) (0 ADJ) ;
#-----

#DAT-IZL
#POSTPOSIZIOAK-DATADJ80 = "aitziko" "begirako" "behako" "bezalako"
#"buruzko" "eskerreko" "hurbileko" "kontrako" ;
#-----

MAP ({POS-HAS80) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 DAT) (1 POSTPOSIZIOAK-DATADJ80 + ADJ) ;

MAP ({POS-BUK80) TARGET POSTPOSIZIOAK-DATADJ80
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + DAT) (0 ADJ) ;
#-----

#SOZ-IZL
#POSTPOSIZIOAK-SOZADJ81 = "bezalako" ;
#-----

MAP ({POS-HAS81) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 SOZ) (1 POSTPOSIZIOAK-SOZADJ81 + ADJ) ;

MAP ({POS-BUK81) TARGET POSTPOSIZIOAK-SOZADJ81
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + SOZ) (0 ADJ) ;

```

```

#-----

#SOZ-ALG
#POSTPOSIZIOAK-SOZADB82 = "batera" ;
#-----
MAP ({POS-HAS82) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 SOZ) (1 POSTPOSIZIOAK-SOZADB82 + ADB) ;

MAP ({POS-BUK82) TARGET POSTPOSIZIOAK-SOZADB82
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + SOZ) (0 ADB) ;
#-----

#POSTPOSIZIOAK-GELADB83 = "partean" "arauaz" "erara" ;
#-----
MAP ({POS-HAS83) TARGET IZE-DET-IOR-ADB-ADJ-SIG
IF (0 GEL) (1 POSTPOSIZIOAK-GELADB83 + ADB) ;

MAP ({POS-BUK83) TARGET POSTPOSIZIOAK-GELADB83
IF (-1 IZE-DET-IOR-ADB-ADJ-SIG + GEL) (0 ADB) ;
#-----

#GEL-IZL
#POSTPOSIZIOAK-GELADJ84 = "bezalako" ;
#-----
MAP ({POS-HAS84) TARGET IZE-DET-IOR-ADB-ADJ-SIG
IF (0 GEL) (1 POSTPOSIZIOAK-GELADJ84 + ADJ) ;

MAP ({POS-BUK84) TARGET POSTPOSIZIOAK-GELADJ84
IF (-1 IZE-DET-IOR-ADB-ADJ-SIG + GEL) (0 ADJ) ;
#-----

#INE-IZL
#POSTPOSIZIOAK-INEADJ85 = "barnako" "barrenako" "beheitiko" "bezalako"
#"gaindiko" "goitiko" "gorako" "landako" "zeharreko" ;
#-----
MAP ({POS-HAS85) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 INE) (1 POSTPOSIZIOAK-INEADJ85 + ADJ) ;

MAP ({POS-BUK85) TARGET POSTPOSIZIOAK-INEADJ85
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + INE) (0 ADJ) ;
#-----

#INE-ALG
#POSTPOSIZIOAK-INEADB86 = "behera" ;
#-----

```

```

MAP ({POS-HAS86) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 INE) (1 POSTPOSIZIOAK-INEADB86 + ADB) ;

MAP ({POS-BUK86) TARGET POSTPOSIZIOAK-INEADB86
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + INE) (0 ADB) ;
#-----

#ALA-ALG
#POSTPOSIZIOAK-ALAADB87 = "bitartean" ;
#-----

MAP ({POS-HAS87) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 ALA) (1 POSTPOSIZIOAK-ALAADB87 + ADB) ;

MAP ({POS-BUK87) TARGET POSTPOSIZIOAK-ALAADB87
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + ALA) (0 ADB) ;
#-----

#ALA-IZL
#POSTPOSIZIOAK-ALAADJ88 = "arteko" "begirako" "behako" "bezalako"
#"bitarteko" "buruzko" ;
#-----

MAP ({POS-HAS88) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 ALA) (1 POSTPOSIZIOAK-ALAADJ88 + ADJ) ;

MAP ({POS-BUK88) TARGET POSTPOSIZIOAK-ALAADJ88
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + ALA) (0 ADJ) ;
#-----

#PAR-IZL
#POSTPOSIZIOAK-PARADJ89 = "bako" "bariko" "gabeko" "gaberiko" ;
#-----

MAP ({POS-HAS89) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 PAR) (1 POSTPOSIZIOAK-PARADJ89 + ADJ) ;

MAP ({POS-BUK89) TARGET POSTPOSIZIOAK-PARADJ89
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + PAR) (0 ADJ) ;
#-----

#ABL-ALG
#POSTPOSIZIOAK-ABLADB90 = "aurrera" "behera" "hurrera" "kanpora"
#"landara" "hurreean" "hurbilean" "kanpoan" "landan" "hurretik" ;
#-----

MAP ({POS-HAS90) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 ABL) (1 POSTPOSIZIOAK-ABLADB90 + ADB) ;

```



```

MAP ({POS-BUK90) TARGET POSTPOSIZIOAK-ABLADB90
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + ABL) (0 ADB) ;
#-----

#ABL-IZL
#POSTPOSIZIOAK-ABLADJ91 = "aitzinako" "aparteko" "ateko" "barnako"
#"barrenako" "beheitiko" "bezalako" "gertuko" "goitiko" "gorako"
#"hurereko" "hurbileko" "kanpoko" "landako" "lekorako" "urruneko"
#"urrutiko" "zeharreko" ;
#-----

MAP ({POS-HAS91) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 ABL) (1 POSTPOSIZIOAK-ABLADJ91 + ADJ) ;

MAP ({POS-BUK91) TARGET POSTPOSIZIOAK-ABLADJ91
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + ABL) (0 ADJ) ;
#-----

#INS-ALG
#POSTPOSIZIOAK-INSADB92 = "bestaldean" "haraindian" "honaindian"
#"kanpoan" "landan" "ostean" "behera" "bestaldera" "gainera"
#"haraindira" "kanpora" "landara" "bestaldetik" "gainetik"
#"harainditik" "landatik" ;
#-----

MAP ({POS-HAS92) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 INS) (1 POSTPOSIZIOAK-INSADB92 + ADB) ;

MAP ({POS-BUK92) TARGET POSTPOSIZIOAK-INSADB92
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + INS) (0 ADB) ;
#-----

#INS-IZL
#POSTPOSIZIOAK-INSADJ93 = "aparteko" "bestaldeko" "bezalako" "gaineke"
#"gaindiko" "geroko" "geroztiko" "goitiko" "gorako" "haraindiko"
#"honaindiko" "kanpoko" "kontrako" "landako" "lekorako" "peko" ;
#-----

MAP ({POS-HAS93) TARGET IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG
IF (0 INS) (1 POSTPOSIZIOAK-INSADJ93 + ADJ) ;

MAP ({POS-BUK93) TARGET POSTPOSIZIOAK-INSADJ93
IF (-1 IZE-DET-IOR-ELI-ADJ-SIG + INS) (0 ADJ) ;
#-----

```

C.3 Postposizio-lokuzio bakoitzarekin lorturiko emaitzak

Postposizio-lokuzioak ezagutzeko gramatikaren egokitasuna neurtzeko, gramatikak automatikoki ezarritako etiketak eta eskuz jarritakoak alderatu genituen. Hortik, zenbakizko hiru datu eskuratu genituen: zuzen markatutako postposizio-lokuzioak, markatu gabeak eta oker markatuak. Hiru datuok oinarri hartuta, *estaldura* ('recall'), *doitasuna* ('precision') eta F-neurria kalkulatu genituen. Neurriok zehatz zer adierazten duten ikasteko, ikus VI.6 atala.

VII.1.6 atalean, gramatikaren ebaluazioan lortutako emaitza orokorrak erakutsi genituen. Bada, ondoren, postposizio-lokuzio bakoitzarekin lorturiko emaitzak agertuko ditugu banan-banan.

Estald.	Doit.	F-neurria	Zuzen	Gabe	Oker	Forma/Lema ↓
93.9566	92.9907	93.4711	1990	128	150	← guztira
100	100	100	55	0	0	ostean forma
100	100	100	50	0	0	kontrako forma
100	100	100	39	0	0	artean forma
100	100	100	35	0	0	partean forma
100	100	100	34	0	0	erdian forma
100	100	100	34	0	0	azpian forma
100	100	100	30	0	0	ondoan forma
100	100	100	25	0	0	goiti forma
100	100	100	23	0	0	bitarte forma
100	100	100	21	0	0	ordez forma
100	100	100	21	0	0	barna forma
100	100	100	20	0	0	pean forma
100	100	100	17	0	0	pareko forma
100	100	100	16	0	0	esker forma
100	100	100	13	0	0	landara forma
100	100	100	11	0	0	erdira forma
100	100	100	9	0	0	ezean lema
100	100	100	9	0	0	bestaldetik forma
100	100	100	8	0	0	bestaldean forma
100	100	100	7	0	0	ondoren forma
100	100	100	7	0	0	gibelean forma
100	100	100	6	0	0	pare lema
100	100	100	5	0	0	paretik forma
100	100	100	5	0	0	gibele forma
100	100	100	4	0	0	urrun lema

...

Estald.	Doit.	F-neurria	Zuzen	Gabe	Oker	Forma/Lema ↓
100	100	100	4	0	0	osteko forma
100	100	100	3	0	0	ostetik forma
100	100	100	2	0	0	urruti forma
100	100	100	2	0	0	parte lema
100	100	100	2	0	0	parera forma
100	100	100	2	0	0	modura forma
100	100	100	2	0	0	goiko forma
100	100	100	2	0	0	ereduan forma
100	100	100	2	0	0	erara forma
100	100	100	1	0	0	petik forma
100	100	100	1	0	0	orde forma
100	100	100	1	0	0	moduan forma
100	100	100	1	0	0	mendera forma
100	100	100	1	0	0	lepora forma
100	100	100	1	0	0	lepo lema
100	100	100	1	0	0	lekora lema
100	100	100	1	0	0	lekora forma
100	100	100	1	0	0	gaineko forma
100	100	100	1	0	0	faboretan forma
100	100	100	1	0	0	fabore lema
100	100	100	1	0	0	bide lema
100	100	100	1	0	0	bestaldeko forma
100	100	100	1	0	0	barnetik forma
98.3051	100	99.1453	58	1	0	gainetik forma
97.4359	100	98.7013	38	1	0	buruz forma
97.1429	100	98.5507	34	1	0	arteko forma
100	96	97.9592	24	0	1	ondotik forma
97.7273	97.7273	97.7273	43	1	1	barrena forma
100	95.2381	97.561	20	0	1	landa forma
95	100	97.4359	19	1	0	ondoko forma
95	100	97.4359	19	1	0	buruz lema
95	100	97.4359	19	1	0	bitartez forma
95	100	97.4359	19	1	0	barru forma
94.8718	100	97.3684	37	2	0	bila forma
97.3684	97.3684	97.3684	37	1	1	aitzinean forma
94.7368	100	97.2973	18	1	0	oste lema
100	94.4444	97.1429	51	0	3	aldera forma
94.1176	100	96.9697	16	1	0	gisa lema
94.1176	100	96.9697	16	1	0	eskutik forma
93.75	100	96.7742	15	1	0	barru lema

...

Estald.	Doit.	F-neurria	Zuzen	Gabe	Oker	Forma/Lema ↓
93.3333	100	96.5517	14	1	0	geroztik forma
93.3333	100	96.5517	14	1	0	esker lema
92.8571	100	96.2963	13	1	0	pe lema
98.3871	93.8462	96.063	61	1	4	gorako forma
97.2973	94.7368	96	36	1	2	gainean forma
92.3077	100	96	24	2	0	truke forma
100	92	95.8333	23	0	2	atzetik forma
91.6667	100	95.6522	11	1	0	truke lema
97.561	93.0233	95.2381	40	1	3	arte forma
96.7742	93.75	95.2381	30	1	2	aurrean forma
95	95	95	19	1	1	eske lema
95	95	95	19	1	1	eske forma
89.6552	100	94.5455	52	6	0	begira forma
94.4444	94.4444	94.4444	34	2	2	aldetik forma
95.2381	93.4579	94.3396	100	5	7	bezala forma
88.8889	100	94.1176	8	1	0	urrun forma
100	88.8889	94.1176	8	0	1	beheiti lema
100	88.8889	94.1176	8	0	1	beheiti forma
100	88.2353	93.75	15	0	2	esku forma
91.3043	95.4545	93.3333	21	2	1	erdiko forma
93.3333	93.3333	93.3333	14	1	1	barneko forma
87.5	100	93.3333	7	1	0	ezean forma
100	87.5	93.3333	7	0	1	bezala lema
86.8421	100	92.9577	33	5	0	gisa forma
85.7143	100	92.3077	6	1	0	partetik forma
85.7143	100	92.3077	6	1	0	batera forma
100	85.7143	92.3077	6	0	1	aurreko forma
84.9057	100	91.8367	45	8	0	gabeko forma
83.3333	100	90.9091	5	1	0	barik lema
100	83.3333	90.9091	5	0	1	ordezko forma
90.2439	90.2439	90.2439	37	4	4	kanpoko forma
92.3077	85.7143	88.8889	24	2	4	atzean forma
100	80	88.8889	4	0	1	ondoren lema
100	80	88.8889	4	0	1	mende forma
82.6087	95	88.3721	19	4	1	salbu forma
78.5714	100	88	11	3	0	barik forma
77.7778	100	87.5	7	2	0	buruan forma
100	77.7778	87.5	7	0	2	goian forma
79.5918	95.122	86.6667	39	10	2	gora forma
82.3529	87.5	84.8485	14	3	2	salbu lema

...

Estald.	Doit.	F-neurria	Zuzen	Gabe	Oker	Forma/Lema ↓
100	72.7273	84.2105	8	0	3	aurretik forma
100	70.8333	82.9268	17	0	7	aurrera forma
75	90	81.8182	9	3	1	esku lema
90	75	81.8182	9	1	3	behera forma
78.5714	84.6154	81.4815	22	6	4	parean forma
72.7273	88.8889	80	8	3	1	ondorengo forma
66.6667	100	80	2	1	0	artera forma
100	66.6667	80	2	0	1	modu lema
100	66.6667	80	2	0	1	gisan lema
100	66.6667	80	2	0	1	gisan forma
100	66.6667	80	2	0	1	gertuko forma
100	55.5556	71.4286	5	0	4	gainera forma
83.3333	55.5556	66.6667	5	1	4	erdi lema
100	50	66.6667	4	0	4	bizkar forma
100	50	66.6667	3	0	3	pare forma
100	50	66.6667	3	0	3	ordez lema
100	50	66.6667	1	0	1	orde lema
100	50	66.6667	1	0	1	lekuan forma
100	50	66.6667	1	0	1	buru lema
40	100	57.1429	2	3	0	baita lema
33.3333	100	50	1	2	0	barne lema
100	33.3333	50	1	0	2	behe lema
83.3333	25	38.4615	5	1	15	kanpoan forma
25	33.3333	28.5714	1	3	2	aitzin forma
14.2857	50	22.2222	1	6	1	barrutik forma
33.3333	11.1111	16.6667	1	2	8	legez forma
0	0	0	0	3	3	legez lema
0	0	0	0	1	3	bizkar lema
0	0	0	0	1	1	mendean forma
0	0	0	0	1	0	urruti lema
0	0	0	0	1	0	eran forma
0	0	0	0	0	3	mende lema
0	0	0	0	0	3	atzera forma
0	0	0	0	0	2	molde lema
0	0	0	0	0	2	goi lema
0	0	0	0	0	1	leku lema
0	0	0	0	0	1	era lema
0	0	0	0	0	1	burutik forma
0	0	0	0	0	1	barnera forma
0	0	0	0	0	0	urrutiko forma

...

Estal.	Doit.	F-neurria	Zuzen	Gabe	Oker	Forma/Lema ↓	
0	0	0	0	0	0	urrunekeo	forma
0	0	0	0	0	0	partez	forma
0	0	0	0	0	0	ostera	forma
0	0	0	0	0	0	ondo	lema
0	0	0	0	0	0	men	lema
0	0	0	0	0	0	mendeko	forma
0	0	0	0	0	0	medio	lema
0	0	0	0	0	0	lepotik	forma
0	0	0	0	0	0	legezko	forma
0	0	0	0	0	0	landan	forma
0	0	0	0	0	0	landa	lema
0	0	0	0	0	0	goiti	lema
0	0	0	0	0	0	gibeleko	forma
0	0	0	0	0	0	gero	lema
0	0	0	0	0	0	geroko	forma
0	0	0	0	0	0	fabore	forma
0	0	0	0	0	0	eskuz	forma
0	0	0	0	0	0	eredu	lema
0	0	0	0	0	0	bizkarretik	forma
0	0	0	0	0	0	bitarteko	forma
0	0	0	0	0	0	bezalako	forma
0	0	0	0	0	0	bestaldera	forma
0	0	0	0	0	0	bestalde	lema
0	0	0	0	0	0	bestalde	forma
0	0	0	0	0	0	bat	lema
0	0	0	0	0	0	barrura	forma
0	0	0	0	0	0	aparteko	forma

D. ERANSKINA

Menderagailu-lokuzioak

Eranskinetako azken kapitulu honetan, menderagailu-lokuzioei dagozkien gehigarriak gehitu ditugu. Batetik, D.1 atalean, gramatikan landu ditugun menderagailu-lokuzioen aukera guztiak gehitu ditugu taula batean.

Bukatzeko, sortu dugun menderagailu-lokuzioen gramatika osoa ipini dugu D.2 atalean.

D.1 Menderagailu-lokuzioen zerrenda osoa

VII.2.2 atalean azaldu dugu menderagailu-lokuzioen zerrenda osatzeko baliatu ditugu iturriak. Halaber, adibide gutxi batzuk paratu ditugu bertan erakusgarri gisa.

Kapitulu honetan, alabaina, osatu dugun menderagailu-lokuzioen zerrenda osoa paratu dugu taula batean, sor daitezkeen konbinazio posible guztien berri eman nahi duena. Hona taula ulertzeko zenbait argigarri:

- Lehenengo zutabea, multzoak har ditzakeen formak zehazten dira. Batetik, osagarriak hartzen dituen morfemak (aditz jokatuaren zein jokatu gabeenak). Adibidez, *batera* adizlagunaren kasuan, instrumental singularra aditz-partizipioaren edo aditz-izenaren gainean (-*tuaz*, -*tzeaz*) zein sozietibo singularra aditz-izenaren gainean (-*tzearekin*).

Bestetik, elementu beregainak har ditzakeen atzizkiak definitzen dira, kasu honetan, *batera* adizlagunak ez du atzizkirik hartzen (-Ø). Be-

raz, *-tuaz batera*, *-tzeaz batera* eta *-tzearekin batera* gisako segidak sor daitezke.

Zenbait menderagailutan, bat baino gehiago izan daitezke elementu beregainak (*-tu baino lehen*, *-tu bezain pronto*, *-tu gabe ere...*). Honelakoetan, azken elementuak hartzen dituen morfemak zehazten dira bakarrik.

- Bigarren zutabea, oster, elementu beregainak EDBLn duen kategoria zehazten da (adib. IZE, ADB, ADJ, LOK...).
- Hirugarren zutabea, menderagailu-lokuzioen erabileraren argigarri, adibide batzuk ipini ditugu, batez ere, baliatu ditugun iturrietatik hartuak (*Etorri aurretik*, *telefonoz deitu*, *badaezpada ere*).
- Laugarren zutabea, lokuziootako bakoitzak ezartzen duen mendekotasun-erlazioa zehazten da (denborazkoa, helburuzkoa, kausazkoa, konpletiboa, kontzesiboa, moduzkoa, erlatibozkoa...).

FORMA		KAT.	ADIBIDEAK	ERL.
Osagar.	Elementu beregaina			
-tu	ahala -Ø	ADB	Sartu ahala, nortasun-agiria eskatzen zigiten	DENB
-tu	ahalean -Ø	ADB	Euria bota ahalean ari du; kolpeka hasi zitzaion eman ahalean	MOD
-en	ala ez -Ø	PRT	Ez dakit joango naizen ala ez	KONP
-en	aldi bakan -etan	ADJ	Berarekin hitz egin dudana aldi bakanetan, oso gustura egon naiz	DENB
-en	aldi guzt i-etan	DET	Berarekin hitz egin dudana aldi guztietan, oso gustura egon naiz	DENB
-en	aldi oro -Ø	DET	Berarekin hitz egin dudana aldi oro, oso gustura egon naiz	DENB
-en	aldi oro -z	DET	Berarekin hitz egin dudana aldi oroz, oso gustura egon naiz	DENB
-en	aldir o-Ø	ADB	Hara joan behar izaten du egokitzen zaion aldir	DENB
-en	antzer a-Ø	ADB	Geuk utzi genuen antzera aurkitu genuen itzultakoan	MOD
-en	apur -etan	IZE	Saiatu naizen apurretan, txarto atera zait	DENB
-en	arren -Ø	MEN	Berandu den arren, joango naiz	KONT
-tu	arren -Ø	MEN	Ordaindu arren ez dut egingo; ordaindu ez arren egingo dut	KONT
-en	arte -Ø	IZE	Medikua etorri den arte, ezin izan dugu ezer egin	DENB
-tu	arte -Ø	IZE	Josu etorri arte ezin gara hemendik mugitu	DENB
-en	artean -Ø	ADB	Ezer apurtzen ez duten artean, utziezu jo-lasten	DENB
-tu	artean -Ø	ADB	Bera agertu artean estu eta larri ibili gara	DENB

...

FORMA		KAT.	ADIBIDEAK	ERL.
Osagar.	Elementu beregaina			
-en	arteraino-Ø	ADB	Partida amaitu den arteraino ez naiz lasai gelditu	DENB
-tu	arteraino-Ø	ADB	Lana amaitu arteraino geratuko naiz	DENB
-en	artio-Ø	IZE	Nahi zuena lortu duen artio ez du etsi	DENB
-tu	artio-Ø	IZE	Agurtzane heldu artio itxarongo dugu	DENB
-tzeke	asmo-tan	IZE	Autoz aldatzeko asmotan gabiltza	HELB
-tzeke	asmo-z	IZE	Zurekin hitz egiteko asmoz etorri naiz	HELB
-tu	aurre-tik	IZE	Etorri aurretik, telefonoz deitu, badaezpada ere	DENB
-tu	aurre-tiko*	IZE	Ni lanean hasi aurretiko kontuak dira horiek	ERLT
-enetik	aurrera-Ø	ADB	Bost urte zituenetik aurrera ez dut berriro ikusi	DENB
-tu	baino lehen-Ø	ADB	Afaldu baino lehen, gauza bat egin behar dut	DENB
-tu	baino lehenago-Ø	ADB	Ezer egin baino lehenago, ondo pentsatu	DENB
-tu	baino lehentxeago-Ø	ADB	Zu heldu baino lehentxeago joan da	DENB
-tu	baino lehentxoago-Ø	ADB	Oheratu baino lehentxoago deitu dit	DENB
-en	bakan-etan	ADJ	Saiatu naizen bakanetan, txarto atera zait	DENB
-en	bakoitzean-Ø	ADB	Saiatzen naizen bakoitzean, txarto ateratzen zait	DENB
-tu	barik ere-Ø	LOK	Gonbidatu barik ere, etorriko da; badakizu nolakoa den	KONT
-tu eta	bat-batean-Ø	ADB	Bazkaltzen amaitu eta bat-batean deituko dizut	DENB
-en	batean-Ø	ADB	Gorbeia joan nintzen batean, galdu egin nintzen	DENB
-tuaz	batera-Ø	ADB	Jon bisitatuaz batera, hau eraman diezaiokezu	DENB
-tzearekin	batera-Ø	ADB	Zuzendaria agertzearekin batera, denak isildu ziren	DENB
-tzeaz	batera-Ø	ADB	Zuzendaria agertzeaz batera, denak isildu ziren	DENB
-tu	beharrean-Ø	ADB	Konpondu beharrean, hondatu egin du	MOD
-tu eta	bebingoan-Ø	ADB	Txakurrari deitu eta bebingoan agertu zen arineketan	DENB
-tu eta	berehala-Ø	ADB	Lana amaitu eta berehala alde egin du	DENB
-tu	bezain agudo-Ø	ADB	Ikusi bezain agudo konturatu zen txarto zegoela	DENB
-tu	bezain arin-Ø	ADB	Bukatu bezain arin joango naiz	DENB
-tu	bezain azkar-Ø	ADB	Amaitu bezain azkar joango da	DENB
-tu	bezain fite-Ø	ADB	Jakin bezain fite erranen dizut	DENB
-tu	bezain laster-Ø	ADB	Ettxera sartu bezain laster, ohera sartuko naiz	DENB
-tu	bezain pronto-Ø	ADB	Ettxera heldu bezain pronto deituko dizut	DENB
-en	bezala-Ø	ADB	Egin itzazu nahi duzun bezala	MOD
ba-	bezala-Ø	ADB	Lan egizu bakarrik egongo bazina bezala	MOD
-en	bezalako*	ADJ	Zuk erosi duzun bezalako autoa erosi dut nik ere	ERLT
-ena	bezalako*	ADJ	Zuk erosi duzuna bezalako autoa erosi dut nik ere	ERLT

...

FORMA		KAT.	ADIBIDEAK	ERL.
Osagar.	Elementu beregaina			
-enak	bezalako-*	ADJ	Nire zapatak hor daudenak bezalakoak dira	ERLT
-en	bezalakoxe-*	ADJ	Zuk erosi duzun bezalakoxe autoa erosi dut nik ere	ERLT
-ena	bezalakoxe-*	ADJ	Zuk erosi duzuna bezalakoxe autoa erosi dut nik ere	ERLT
-enak	bezalakoxe-*	ADJ	Nire zapatak hor daudenak bezalakoxeak dira	ERLT
-en	bezalaxe-Ø	ADB	Zuk esan zenuen bezalaxe gertatu zen dena	MOD
ba-	bezalaxe-Ø	ADB	Neure semea balitz bezalaxe maite dut Xabier	MOD
-ela	bide-Ø	IZE	Errepideen egoera txarra dela bide, istripu asko gertatu dira	KAUS
-en	bitartean-Ø	ADB	Harrikoa egiten duzun bitartean, nik kafea egingo dut	DENB
-tu	bitartean-Ø	ADB	Gu heldu bitartean telebista ikus dezakezu	DENB
-en	dena-etan	DET	Saiatu naizen denetan, txarto atera zait	DENB
-en	era-an	IZE	Lehen azaldu dizuedan eran gertatu zen dena	MOD
-en	era-ra	IZE	Nahi duzuen erara egin dezakezue	MOD
-turiko	era-an	IZE	Hori neuk esaniko eran ez egiteagatik gertatu zaizu	MOD
-tutako	era-an	IZE	Hori neuk esandako eran ez egiteagatik gertatu zaizu	MOD
-ela	ere-Ø	LOK	Edozer gertatzen dela ere, zu ez larritu	KONT
-elarik	ere-Ø	LOK	Nahi ez duelarik ere, berez ateratzen zaio	KONT
-tuagatik	ere-Ø	LOK	Irakasleak berak esanagatik ere, ez du ezer lortuko	KONT
-turik	ere-Ø	LOK	Lehergailu bat zegoena jakinik ere, ez ziguten ezer esan	KONT
-tuta	ere-Ø	LOK	Miloi bat ordainduta ere, ez nuke egingo	KONT
-tzekotan	ere-Ø	LOK	Lasai! Joatekotan ere, ez diot inori esango	KONT
ba-	ere-Ø	LOK	Gezurra badirudi ere, egia da	KONT
-ela	eta-Ø	MEN	Oso kezkatuta gaude seme-alabak direla-eta	KAUS
-ela	eta-Ø	MEN	Errazagoa izango zela eta nengoen, baina bai zera!	KONP
-tu	eta atoan-Ø	ADB	Besoetan hartu eta atoan isildu zen	DENB
-enetik	eta gehiago-Ø	DET	Hil zenetik eta gehiago ez da bere izenik aipatu	DENB
-enetik	eta hona-Ø	ADB	Hasi nintzenetik eta hona hiru urte igaro dira	DENB
-tu	eta laster-era	ADB	Bulegora heldu eta lasterrera hasi zen lanean	DENB
-tu	eta laster-Ø	ADB	Bulegora heldu eta laster hasi zen lanean	DENB
-tu	eta segituan-Ø	ADB	Egin beharrekoa egin eta segituan itzuliko naiz	DENB
-tu	ez eta ere-Ø	LOK	Bera etorri ez eta ere, moldatuko gara	KONT
-tu	ezean-Ø	ADB	Kontuz ibili ezean, min hartuko duzu	BALD
-tu	ezean ere-Ø	LOK	Mikel etorri ezean ere, hemen daudenekin moldatuko gara	KONT

...

FORMA		KAT.	ADIBIDEAK	ERL.
Osagar.	Elementu beregaina			
-tu	ezik -Ø	ADB	Arin ibili ezik, trena galduko duzu	BALD
-tu	ezik ere -Ø	LOK	Mikel etorri ezik ere, hemen daudenekin moldatuko gara	KONT
-tu	gabe ere -Ø	LOK	Ezer esan gabe ere, badakit zer pentsatzen ari zaren	KONT
-en	gehienetan -Ø	ADB	Asmatu duen gehienetan, txiripaz izan da	DENB
-enez	gero -Ø	ADB	Ikasketak amaitu nituenez gero ez naiz hara itzuli	DENB
-enez	gero -Ø	ADB	Apurtuta zegoenez gero, bota egin dut	KAUS
-tu eta	gero -Ø	ADB	Lana amaitu eta gero hitz egingo dugu	DENB
-tuz	gero -Ø	ADB	Hau amaituz gero joango naiz	DENB
-tuz	gero -Ø	ADB	Ahal izanez gero, etorriko naiz	BALD
-tuz	gero ere -Ø	LOK	Aberatsa izanez gero ere, sekula ez nuke horrelakorik egingo	KONT
-enez	geroztik -Ø	ADB	Hara joan zenez geroztik, ez dut behin ere ikusi	DENB
-en	gisara	IZE	Nahi duzuen gisara egin dezakezue	MOD
-en	gisan -Ø	ADB	Ondoen deritzozun gisan egin dezakezu	MOD
-turiko	gisan -Ø	ADB	Neuk esaniko gisan ez egiteagatik gertatu zaizu hori	MOD
-tutako	gisan -Ø	ADB	Neuk esandako gisan ez egiteagatik gertatu zaizu hori	MOD
-en	gutxi -etan	ADJ	Saiatu naizen gutxietan, txarto atera zait	DENB
-en	guzi -etan	DET	Saiatu naizen guzietan, txarto atera zait	DENB
-en	guzti -an	DET	Zurekin hitz egiten dudan guztian, gauza bera esaten didazu	DENB
-en	guzti -etan	DET	Musika hau entzuten dudan guztietan, zutaz gogoratzen naiz	DENB
-enetik	harrezkero -Ø	ADB	Joan zenetik harrezkero ez dut bere berri-rik izan	DENB
-en	hein -an	IZE	Ahal izan dugun heinean lagundu diegu	MOD
-enetik	hona -Ø	ADB	Hasi nintzenetik hona hiru urte igaro dira	DENB
-ela	kausa -Ø	IZE	Krisialdia dela kausa, oso zaila da lana aurkitzea	KAUS
-en	legetxe -Ø	ADB	Nahi duzun legetxe egin dezakezu	MOD
-turiko	legetxe -Ø	ADB	Zuk esaniko legetxe egin dut, baina alferrik	MOD
-tutako	legetxe -Ø	ADB	Zuk esandako legetxe egin dut, baina alferrik	MOD
ba-	legetxe -Ø	ADB	Lurrean etzan zen luze-luze, hilda balego legetxe	MOD
-en	legez -Ø	ADB	Irakasleak esan zuen legez egin behar ditugu	MOD
-turiko	legez -Ø	ADB	Txikitan ikasiriko legez egiten jarraitzen dugu	MOD
-tutako	legez -Ø	ADB	Txikitan ikasitako legez egiten jarraitzen dugu	MOD
ba-	legez -Ø	ADB	Gurea balitz legez erabili dugu	MOD
-ela	medio -Ø	IZE	Lege berria dela medio, istilu asko sortu dira	KAUS
-en	modu -an	IZE	Utz ezazu dagoen moduan; ...modu-moduan	MOD

...

FORMA		KAT.	ADIBIDEAK	ERL.
Osagar.	Elementu beregaina			
-en	modu-ko*	IZE	Amak esan duenaren modukoa da; ...modu-modukoa da	ERLT
-en	modu-ra	IZE	Nahi duzen modura egin dezakezue	MOD
-turiko	modu-an	IZE	Aldez aurretik pentsaturiko moduan egin ditugu	MOD
-turiko	modu-ra	IZE	Aldez aurretik pentsaturiko modura egin ditugu	MOD
-tutako	modu-an	IZE	Nik esandako moduan egin bazenu, ez zatekeen apurtuko	MOD
-tutako	modu-ra	IZE	Nik esandako modura egin bazenu, ez zatekeen apurtuko	MOD
-tzeko	modu-an	IZE	Ez nago barre egiteko moduan	MOD
-en	neurri-an	IZE	Ikasten duzun neurrian, hobeto ulertuko duzu	MOD
-tu	ondoan-Ø	ADB	Honekin amaitu ondoan, bestearekin hasiko gara	DENB
-tu	ondoren-Ø	ADB	Afaldu ondoren, Alde Zaharrera joan ginen	DENB
-tu	ordez-Ø	ADB	Eserita egon ordez, nahiago du ibili	AURK
-tu	orduko-Ø	ADB	Bilera amaitu orduko, alde egin zuen	DENB
-tu	ostean-Ø	ADB	Partida ikusi ondoan egingo dut harrikoa	DENB
-elako	uste-a	IZE	Irabaziko dugulako ustea dut	KONP
-elako	uste-Ø	IZE	Irabaziko dugulako uste sendoa dut	KONP
-elako	uste-rik	IZE	Etorriko delako usterik ez dut	KONP

D.2 Menderagailu-lokuzioen gramatika osoa

```
DELIMITERS = "<$.>" ;
```

```
#####
#####
##### SETS #####
#####
#####
```

```
LIST PKOMA = PUNT_PUNT_KOMA ;
LIST PUNTU = PUNT_PUNT ;
LIST KOMA = PUNT_KOMA ;
```

```
LIST PUNTUAZIO-IKUR = PUNT_PUNT PUNT_PUNT_KOMA PUNT_KOMA ;
```

```
#-----
# DEKLINABIDE KASU-MARKAK
#-----
```

```
LIST ZERO = ZERO ;
LIST DEK = ABL ABS ABU ABZ ALA DAT DES DESK ERG GEL GEN INE INS MOT
  PAR PRO SOZ ;
LIST NOTDEK = NOTDEK ;
LIST ABL_S = (ABL NUMS) ;
LIST ABL_GEL = ABL_GEL ; # aurreTIKO
LIST GEL = GEL ;
LIST GEN/GEL = IZE_ELI ;
LIST ALA_S = (ALA NUMS) ;
LIST INE_S = (INE NUMS) ;
LIST INE_P = (INE NUMP) ;
LIST INE_MG = (INE MG) ;
LIST INS_MG = (INS MG) ;
```

```
LIST PART = (PART NOTDEK) ;
```

```
# -----
# KATEGORIA GRAMATIKALAK
# -----
```

```
LIST ADB = ADB ;
LIST IZE = IZE ;
```

```
#####
#MENDERAGAILUAK-multzoka
#####

#-----
#ADITZ JOKATUGABEEKIN
#-----

#-tu ~0
LIST MEND-10-DENB = ("ahala" ADB) ("arte" IZE) ("artean" ADB)
    ("arteraino" ADB) ("artio" IZE) ("bitartean" ADB) ("ondoan" ADB)
    ("ondoren" ADB) ("orduko" ADB) ("ostean" ADB) ;
SET MEND-10-ZERO-DENB = MEND-10-DENB + ZERO ;

LIST MEND-10-MOD = ("ahalean" ADB) "beharrean";

LIST MEND-10-BALD = ("ezik" ADB) "ezean" ;

LIST MEND-10-KONT = ("arren" LOT) ;

LIST MEND-10-AURK = "ordez" ;

#-tu ~tik
LIST MEND-11-DENB = ("aurre" IZE) ;

#-tu ~tiko
LIST MEND-12-ERLT = "aurre" ;

#-tu baino ~0
LIST MEND-13-DENB = ("lehen" ADB) "lehenago" "lehentxeago" "lehentxoago" ;
LIST BAINO = ("baino" BST) ;

#-tu bezain ~0
LIST MEND-14-DENB = ("agudo" ADB) ("arin" ADB) ("azkar" ADB) ("fite" ADB)
    ("laster" ADB) ("pronto" ADB) ;
SET MEND-14-ZERO-DENB = MEND-14-DENB + ZERO ;
LIST BEZAIN = "bezain" ;

#tu eta ~era
LIST ETA = ("eta" LOT JNT) ;
LIST MEND-15-DENB = ("laster" IZE) ;
SET MEND-15-ERA-DENB = MEND-15-DENB + ALA_S ;
```

```
#-tu eta ~0
LIST MEND-16-DENB = "atoan" "bat-batean" "behingoa" "berehala"
    ("gero" ADB) ("laster" ADB) "segituan" ;
SET MEND-16-ZERO-DENB = MEND-16-DENB + ZERO ;

#-tu barik/gabe/... ere
LIST ERE = "ere" ;
LIST MEND-17-KONT = "barik" ("gabe" ADB) ("ezik" ADB) "ezean" ;
SET MEND-17-ZERO-KONT = MEND-17-KONT + ZERO ;

#-tuagatik/-turik/-tuta/-tzekotan ere
LIST TUAGATIK = (PART KONT MOT NUMS) ;
LIST TURIK = (PART PAR MG) ;
LIST TUTA = (PART MOD NOTDEK) ;
LIST TZEKOTAN = (ADIZE BALD INE) ;
SET MEND-18-KONT = TUAGATIK OR TURIK OR TUTA OR TZEKOTAN ;

#-tu ez eta ere
LIST EZ = ("ez" PRT) ;

#-tuaz/-tzeaz/-tzearekin batera
LIST TUAZ = (PART INS NUMS) ;
LIST TZEAZ = (ADIZE INS NUMS) ;
LIST TZEAREKIN = (ADIZE SOZ NUMS) ;
SET MEND-20-DENB = TUAZ OR TZEAZ OR TZEAREKIN ;
LIST BATERA = "batera" ;

#-tutako/-turiko ~an
LIST TUTAKO/TURIKO = (PART GEL ZERO) ;
LIST MEND-21-MOD = "era" "modu" ;
SET MEND-21-AN-MOD = MEND-21-MOD + INE_S ;

#-tutako/-turiko ~0
LIST MEND-22-MOD = "gisan" "legetxe" "legez" ;
SET MEND-22-ZERO-MOD = MEND-22-MOD + ZERO ;

#-tutako/-turiko ~ra
LIST MEND-23-MOD = "modu" "era" "gisa";
SET MEND-23-RA-MOD = MEND-23-MOD + ALA_S ;

#-tuz gero
LIST TUZ = (PART INS MG) ;
LIST MEND-24 = ("gero" ADB) ;
SET MEND-24-ZERO = MEND-24 + ZERO ;
```

```

#-tzeko ~an
LIST MEND-25-MOD = "modu" ;
SET MEND-25-AN-MOD = MEND-25-MOD + INE_S ;
LIST TZEKO = (ADIZE GEL ZERO) ;

#-tzeko ~z
LIST MEND-26-HELB = "asmo" ;
SET MEND-26-Z-HELB = MEND-26-HELB + INS_MG ;

#-tzeko ~tan
LIST MEND-27-HELB = "asmo" ;
SET MEND-27-TAN-HELB = MEND-27-HELB + INE_MG ;

#-----
#ADITZ JOKATUEKIN
#-----

#-ela ~0 (IZE)
LIST MEND-100-KAUS = ("bide" IZE) "kausa" "medio" ;
SET MEND-100-ZERO-KAUS = MEND-100-KAUS + ZERO ;
LIST ELA = (ADL KONPL) (ADT KONPL) ;

#-ela ETA

#-en ~0
LIST MEND-102-DENB = "aldira" "arte" "artean" "artio" "arteraino"
"bakoitzean" "batean" "bitartean" "gehienetan" ;
SET MEND-102-ZERO-DENB = MEND-102-DENB + ZERO ;
LIST EN = (ADL ERLT) (ADT ERLT) ;

#-en ~0
LIST MEND-102-MOD = "antzera" "bezala" "bezalaxe" "gisan" "legetxe"
"legez";
SET MEND-102-ZERO-MOD = MEND-102-MOD + ZERO ;

#-en ~0
LIST MEND-102-KONT = ("arren" LOT) ;

#elarik/-elarik ERE
LIST ELA-ELARIK = (ADL MOD/DENB) (ADT MOD/DENB) ;

#-en -an
LIST MEND-104-MOD = "era" "hein" "modu" "neurri" ;
SET MEND-104-AN-MOD = MEND-104-MOD + INE_S ;

```



```

LIST MEND-104-DENB = "guzti" ;
SET MEND-104-AN-DENB = MEND-104-DENB + INE_S ;

#-en -etan
LIST MEND-105-ETAN = "guzti" "guzi" "bakan" ("apur" ADJ) ("gutxi" ADJ)
"dena" ;
SET MEND-105-ETAN-DENB = MEND-105-ETAN + INE_P ;

#-en ~ bakanetan/guztietan/oro(z)
LIST MEND-106-ZERO-DENB = ("aldi" ZERO) ;
LIST BAKANETAN = ("bakan" INE NUMP) ("guzti" INE NUMP) ("oro" ABS MG)
("oro" INS MG) ;

#-en ~ra
LIST MEND-107-MOD = "modu" "era" "gisa" ;
SET MEND-107-RA-MOD = MEND-107-MOD + ALA_S ;

#-en ALA EZ
LIST ALA = ("ala" JNT) ;

#-enetik ~0 (ADB)
LIST ENETIK = (ADL ABL NUMS) (ADT ABL NUMS) ;
LIST MEND-109-DENB = "aurrera" "harrezkero" "hona" ;
SET MEND-109-ZERO-DENB = MEND-109-DENB + ZERO ;

#-enetik eta ~0
LIST MEND-110-DENB = ("gehiago" ABS MG) ("hona" ZERO) ;

#-enez ~0
LIST MEND-111-KAUS = ("gero" ADB) ;
SET MEND-111-ZERO-KAUS = MEND-111-KAUS + ZERO ;
LIST ENEZ = (ADL KAUS) (ADT KAUS) ;

LIST MEND-111-DENB = "geroztik" ;
SET MEND-111-ZERO-DENB = MEND-111-DENB + ZERO ;

#ba- 0
LIST MEND-112-MOD = "bezala" "bezalaxe" "legetxe" "legez" ;
SET MEND-112-ZERO-MOD = MEND-112-MOD + ZERO ;
LIST BA = (ADT BALD) (ADL BALD) ;

LIST MEND-112-KONT = "ere";

```

```
#####
#####
##### MAPPINGS #####
#####
#####

#-----
#ADITZ JOKATUGABEEKIN
#-----

#-tu ~0
#etorri ahala
#MEND-10-DENB = "ahala" "arte" "artean" "arteraino" "artio"
#"bitartean" "ondoan" "ondoren" "orduko" "ostean"

MAP ({MEN-HAS10-DENB) TARGET PART
IF (1 MEND-10-ZERO-DENB) ;

MAP ({MEN-BUK10-DENB) TARGET MEND-10-ZERO-DENB
IF (-1 PART) ;

#-tu ~0
#euria bota ahalean
#MEND-10-MOD = "ahalean"

MAP ({MEN-HAS10-MOD) TARGET PART
IF (1 MEND-10-MOD) ;

MAP ({MEN-BUK10-MOD) TARGET MEND-10-MOD
IF (-1 PART) ;

#-tu ~0
#Kontuz ibili ezean, min hartuko duzu
#MEND-10-BALD = "ezik" "ezean"

MAP ({MEN-HAS10-BALD) TARGET PART
IF (1 MEND-10-BALD) (NOT 2 ERE) ;

MAP ({MEN-BUK10-BALD) TARGET MEND-10-BALD
IF (-1 PART) (NOT 1 ERE) ;

#-tu ~0
#etorri arren
#MEND-10-KONT = "arren" ;
```

```
MAP ({MEN-HAS10-KONT) TARGET PART
IF (1 MEND-10-KONT) ;

MAP ({MEN-BUK10-KONT) TARGET MEND-10-KONT
IF (-1 PART) ;
#-----
#tu ez arren
#etorri ez arren
#MEND-10-KONT = "arren" ;

MAP ({MEN-HAS10B-KONT) TARGET PART
IF (1 EZ) (2 MEND-10-KONT) ;

MAP ({MEN-ERD10B-KONT) TARGET EZ
IF (-1 PART) (1 MEND-10-KONT);

MAP ({MEN-BUK10B-KONT) TARGET MEND-10-KONT
IF (-2 PART) (-1 EZ) ;
#-----
#-tu ~tik
#apurtu aurretik
#LIST MEND-11-DENB = "aurre";

MAP ({MEN-HAS11-DENB) TARGET PART
IF (1 MEND-11-DENB + ABL_S) (NOT 1 GEL);

MAP ({MEN-BUK11-DENB) TARGET MEND-11-DENB
IF (0 MEND-11-DENB + ABL_S) (NOT 0 GEL) (-1 PART) ;
#-----
#-tu ~tiko
#lanean hasi aurretiko kontuak
#IZENLAGUN FUNTZIOA DU!!
#LIST MEND-12-ERLT = "aurre" ;

MAP ({MEN-HAS12-ERLT) TARGET PART
IF (1 MEND-12-ERLT + ABL_GEL) ;

MAP ({MEN-BUK12-ERLT) TARGET MEND-12-ERLT
IF (0 MEND-12-ERLT + ABL_GEL) (-1 PART) ;
#-----
#-tu baino ~0
#afaldu baino lehen
#LIST MEND-13-DENB = "lehen" "lehenago" "lehentxeago" "lehentxoago" ;
```

```

MAP ({MEN-HAS13-DENB) TARGET PART
IF (1 BAINO) (2 MEND-13-DENB) (NOT 2 GEL) ;

MAP ({MEN-ERD13-DENB) TARGET BAINO
IF (-1 PART) (1 MEND-13-DENB) (NOT 1 GEL);

MAP ({MEN-BUK13-DENB) TARGET MEND-13-DENB
IF (NOT 0 GEL) (-2 PART) (-1 BAINO) ;
#-----
#-tu bezain ~0
#afaldu bezain laster
#LIST MEND-14-DENB = "agudo" "arin" "azkar" "fite" "laster" "pronto" ;

MAP ({MEN-HAS14-DENB) TARGET PART
IF (1 BEZAIN) (2 MEND-14-ZERO-DENB) ;

MAP ({MEN-ERD14-DENB) TARGET BEZAIN
IF (-1 PART) (1 MEND-14-ZERO-DENB);

MAP ({MEN-BUK14-DENB) TARGET MEND-14-ZERO-DENB
IF (-2 PART) (-1 BEZAIN) ;
#-----
#tu eta ~era
#heldu eta lasterrera
#MEND-15-DENB = "laster"

MAP ({MEN-HAS15-DENB) TARGET PART
IF (1 ETA) (2 MEND-15-ERA-DENB) (NOT 2 GEN/GEL) ;

MAP ({MEN-ERD15-DENB) TARGET ETA
IF (-1 PART) (1 MEND-15-ERA-DENB) (NOT 1 GEN/GEL) ;

MAP ({MEN-BUK15-DENB) TARGET MEND-15-ERA-DENB
IF (NOT 0 GEN/GEL) (-2 PART) (-1 ETA) ;
#-----
#tu eta ~0
#heldu eta berehala
#MEND-16-DENB = "atoan" "bat-batean" "behingoan" "berekala" ("gero" ADB)
#("laster" ADB) "segituan"

MAP ({MEN-HAS16-DENB) TARGET PART
IF (1 ETA) (2 MEND-16-ZERO-DENB) ;

MAP ({MEN-ERD16-DENB) TARGET ETA
IF (-1 PART) (1 MEND-16-ZERO-DENB) ;

```

```

MAP ({MEN-BUK16-DENB) TARGET MEND-16-ZERO-DENB
IF (-2 PART) (-1 ETA) ;
#-----
#tu barik/gabe/ezik... ere
#heldu eta berehala
#MEND-17-KONT = "barik" "gabe" "ezik" "ezean" "ezta"

MAP ({MEN-HAS17-KONT) TARGET PART
IF (1 MEND-17-ZERO-KONT) (2 ERE) ;

MAP ({MEN-ERD17-KONT) TARGET MEND-17-ZERO-KONT
IF (-1 PART) (1 ERE) ;

MAP ({MEN-BUK17-KONT) TARGET ERE
IF (-2 PART) (-1 MEND-17-ZERO-KONT) ;
#-----
#-tuagatik/-turik/-tuta/-tzekotan ere
#jakinda ere
#MEND-18-KONT = -tuagatik -turik -tuta -tzekotan

MAP ({MEN-HAS18-KONT) TARGET MEND-18-KONT
IF (1 ERE) ;

MAP ({MEN-BUK18-KONT) TARGET ERE
IF (-1 MEND-18-KONT) ;
#-----
#-tu ez eta ere
#bera etorri ez eta ere

MAP ({MEN-HAS19-KONT) TARGET PART
IF (1 EZ) (2 ETA) (3 ERE) ;

MAP ({MEN-ERD19-KONT) TARGET EZ
IF (-1 PART) (1 ETA) (2 ERE) ;

MAP ({MEN-ERD19-KONT) TARGET ETA
IF (-2 PART) (-1 EZ) (1 ERE) ;

MAP ({MEN-BUK19-KONT) TARGET ERE
IF (-3 PART) (-2 EZ) (-1 ETA) ;
#-----
#-tuaz/-tzeaz/-tzearekin batera
#zuzendaria agertzeaz batera, denak isildu ziren
#MEND-20-DENB = -tuaz -tzeaz -tzearekin

```

```

MAP ({MEN-HAS20-DENB) TARGET MEND-20-DENB
IF (1 BATERA) ;

MAP ({MEN-BUK20-DENB) TARGET BATERA
IF (-1 MEND-20-DENB) ;
#-----
#-tutako/-turiko ~an
#neuk esandako eran
#MEND-21-MOD = "era" "modu"

MAP ({MEN-HAS21-MOD) TARGET TUTAKO/TURIKO
IF (1 MEND-21-AN-MOD) (NOT 1 GEN/GEL) ;

MAP ({MEN-BUK21-MOD) TARGET MEND-21-AN-MOD
IF (NOT 0 GEN/GEL) (-1 TUTAKO/TURIKO) ;
#-----
#-tutako/-turiko ~an
#neuk esandako eran
#MEND-22-MOD = "gisan" "legetxe" "legez" "erara"

MAP ({MEN-HAS22-MOD) TARGET TUTAKO/TURIKO
IF (1 MEND-22-ZERO-MOD) ;

MAP ({MEN-BUK22-MOD) TARGET MEND-22-ZERO-MOD
IF (-1 TUTAKO/TURIKO) ;
#-----
#-tutako/-turiko ~ra
#neuk esandako modura
#MEND-23-MOD = "modu"

MAP ({MEN-HAS23-MOD) TARGET TUTAKO/TURIKO
IF (1 MEND-23-RA-MOD) (NOT 1 GEN/GEL) ;

MAP ({MEN-BUK23-MOD) TARGET MEND-23-RA-MOD
IF (NOT 0 GEN/GEL) (-1 TUTAKO/TURIKO) ;
#-----
#-tuz gero
#Ahal izanez gero, etorriko naiz (BALD)
#Hau amaituz gero (amaitutakoan) joango naiz (DENB)
#MEND-24-BALD = "gero"

MAP ({MEN-HAS24-BALD) TARGET TUZ
IF (1 MEND-24-ZERO) (NOT 1 GEN/GEL) (NOT 2 ERE) ;

```

```

MAP ({MEN-BUK24-BALD) TARGET MEND-24-ZERO
IF (NOT 0 GEN/GEL) (-1 TUZ) (NOT 1 ERE) ;
#-----
#-tuz gero ere
#ANBIGUOA?:
  #Aberatsa izanez gero ere, sekula ez nuke honelakorik egingo (KONT)
  #Sukarra edukiz gero (BALD) ere, medikura joatea gomendatzen da

MAP ({MEN-HAS24-KONT) TARGET TUZ
IF (1 MEND-24-ZERO) (NOT 1 GEN/GEL) (2 ERE) ;

MAP ({MEN-ERD24-KONT) TARGET MEND-24-ZERO
IF (NOT 0 GEN/GEL) (-1 TUZ) (1 ERE) ;

MAP ({MEN-BUK24-KONT) TARGET ERE
IF (-2 TUZ) (-1 MEND-24-ZERO) (NOT -1 GEN/GEL) ;
#-----
#-tzeko ~an
#Ez nago barre egiteko moduan
#MEND-25-MOD = "modu"

MAP ({MEN-HAS25-MOD) TARGET TZEKO
IF (1 MEND-25-AN-MOD) (NOT 1 GEN/GEL) ;

MAP ({MEN-BUK25-MOD) TARGET MEND-25-AN-MOD
IF (NOT 0 GEN/GEL) (-1 TZEKO) ;
#-----
#-tzeko ~z
#Zurekin hitz egiteko asmoz etorri naiz
#MEND-26-HELB = "asmo"

MAP ({MEN-HAS26-HELB) TARGET TZEKO
IF (1 MEND-26-Z-HELB) (NOT 1 GEN/GEL) ;

MAP ({MEN-BUK26-HELB) TARGET MEND-26-Z-HELB
IF (NOT 0 GEN/GEL) (-1 TZEKO) ;
#-----
#-tzeko ~tan
#Autoz aldatzeko asmotan gabilitza
#MEND-27-HELB = "asmo"

MAP ({MEN-HAS27-HELB) TARGET TZEKO
IF (1 MEND-27-TAN-HELB) (NOT 1 GEN/GEL) ;

MAP ({MEN-BUK27-HELB) TARGET MEND-27-TAN-HELB

```

```

IF (NOT 0 GEN/GEL) (-1 TZEKO) ;

#-----
#ADITZ JOKATUEKIN
#-----

#-ela ~0
#Krisialdia dela kausa, oso zaila da lana aurkitzea
#MEND-100-KAUS = "bide" "kausa" "medio" ;

MAP ({MEN-HAS100-KAUS) TARGET ELA
IF (1 MEND-100-ZERO-KAUS) (NOT 1 GEN/GEL) ;

MAP ({MEN-BUK100-KAUS) TARGET MEND-100-ZERO-KAUS
IF (NOT 0 GEN/GEL) (-1 ELA) ;
#-----
#-ela ETA
#Edozer gertatzen dela ere, zu ez larritu
#MEND-101-KAUS = "eta"

MAP ({MEN-HAS101-KAUS) TARGET ELA
IF (1 ETA);

MAP ({MEN-BUK101-KAUS) TARGET ETA
IF (-1 ELA) ;
#-----
#-en ~0
#Saiatzzen naizen bakoitzean, txarto atzeratzen zait
#MEND-102-DENB = "aldiro" "artean" "arte" "arteraino" "artio"
#"bakoitzean" "batean" "bitartean" "gehienetan"

MAP ({MEN-HAS102-DENB) TARGET EN
IF (1 MEND-102-ZERO-DENB) ;

MAP ({MEN-BUK102-DENB) TARGET MEND-102-ZERO-DENB
IF (-1 EN) ;

#-en ~0
#Saiatzzen naizen bakoitzean, txarto atzeratzen zait
#MEND-102-MOD = "antzera" "bezala" "bezalaxe" "gisan" "legetxe" "legez"

MAP ({MEN-HAS102-MOD) TARGET EN
IF (1 MEND-102-ZERO-MOD) ;

MAP ({MEN-BUK102-MOD) TARGET MEND-102-ZERO-MOD

```



```

IF (-1 EN) ;
#-----
#-en ~0
#Saiatzen naizen bakoitzean, txarto atzeratzen zait
#MEND-102-KONT = "arren"

MAP ({MEN-HAS102-KONT) TARGET EN
IF (1 MEND-102-KONT) ;

MAP ({MEN-BUK102B-KONT) TARGET MEND-102-KONT
IF (-1 EN) ;
#-----
#-elarik/-ela ERE
#Nahi ez duelarik ere, berez ateratzen zaio

MAP ({MEN-HAS103-KONT) TARGET ELA-ELARIK
IF (1 ERE);

MAP ({MEN-BUK103-KONT) TARGET ERE
IF (-1 ELA-ELARIK) ;
#-----
#-en -an
#Azaldu dizuedan eran gertatu zen dena
#MEND-104-MOD = "era" "hein" "modu" "neurri"

MAP ({MEN-HAS104-MOD) TARGET EN
IF (1 MEND-104-AN-MOD) (NOT -1 GEN/GEL);

MAP ({MEN-BUK104-MOD) TARGET MEND-104-AN-MOD
IF (-1 EN) (NOT 0 GEN/GEL) ;
#-----
#-en -an
#Zurekin hitz egiten dudan guztian, gauza bera esaten didazu
#MEND-104-DENB = "guzti"

MAP ({MEN-HAS104-DENB) TARGET EN
IF (1 MEND-104-AN-DENB) (NOT -1 GEN/GEL);

MAP ({MEN-BUK104-DENB) TARGET MEND-104-AN-DENB
IF (-1 EN) (0 MEND-104-AN-DENB) (NOT 0 GEN/GEL) ;
#-----
#-en -etan
#Azaldu dizuedan eran gertatu zen dena
#MEND-105-DENB = "guzti" "guzi" "bakan" ("apur" ADJ) ("gutxi" ADJ) "dena"

```

```

MAP ({MEN-HAS105-DENB) TARGET EN
IF (1 MEND-105-ETAN-DENB) (NOT -1 GEN/GEL);

MAP ({MEN-BUK105-DENB) TARGET MEND-105-ETAN-DENB
IF (-1 EN) (NOT 0 GEN/GEL) ;
#-----
#-en - bakanetan/guztietan/oro(z)
#Azaldu dizuedan eran gertatu zen dena
#MEND-106-DENB = "aldi"

MAP ({MEN-HAS106-DENB) TARGET EN
IF (1 MEND-106-ZERO-DENB) (NOT 1 GEN/GEL) (2 BAKANETAN) (NOT 2 GEN/GEL);

MAP ({MEN-ERD106-DENB) TARGET MEND-106-ZERO-DENB
IF (-1 EN) (0 MEND-106-ZERO-DENB) (1 BAKANETAN) (NOT 1 GEN/GEL) ;

MAP ({MEN-BUK106-DENB) TARGET BAKANETAN
IF (-2 EN) (-1 MEND-106-ZERO-DENB) ;
#-----
#-en -ra
#Nahi duzuen modura egin dezakezue
#MEND-107-MOD = "modu" "era" "gisa" ;

MAP ({MEN-HAS107-MOD) TARGET EN
IF (1 MEND-107-RA-MOD) (NOT -1 GEN/GEL);

MAP ({MEN-BUK107-MOD) TARGET MEND-107-RA-MOD
IF (-1 EN) (NOT 0 GEN/GEL) ;
#-----
#-en ala ez
#Ez dakit joango naizen ala ez

MAP ({MEN-HAS108-KONP) TARGET EN
IF (1 ALA) (2 EZ) ;

MAP ({MEN-ERD108-KONP) TARGET ALA
IF (-1 EN) (1 EZ) ;

MAP ({MEN-BUK108-KONP) TARGET EZ
IF (-2 EN) (-1 ALA) ;
#-----
#-enetik ~0
#Saiatzzen naizen bakoitzean, txarto atzeratzen zait
#MEND-109-DENB = "aurrera" "harrezkero" "hona"

```

```

MAP ({MEN-HAS109-DENB) TARGET ENETIK
IF (1 MEND-109-ZERO-DENB) (NOT 1 GEN/GEL) ;

MAP ({MEN-BUK109-DENB) TARGET MEND-109-ZERO-DENB
IF (-1 ENETIK) (NOT 0 GEN/GEL) ;
#-----
#-enetik eta ~0
#Hil zenetik eta gehiago ez da bere izenik aipatu

MAP ({MEN-HAS110-DENB) TARGET ENETIK
IF (1 ETA) (2 MEND-110-DENB) (NOT 2 GEN/GEL) ;

MAP ({MEN-ERD110-DENB) TARGET ETA
IF (-1 ENETIK) (1 MEND-110-DENB) (NOT 1 GEN/GEL) ;

MAP ({MEN-BUK110-DENB) TARGET MEND-110-DENB
IF (-2 ENETIK) (-1 ETA) (NOT 0 GEN/GEL) ;
#-----
#-enez -0
#Apurtuta zegoenez gero, bota egin dut
#ANBI: Denborazkoa ere izan daiteke: Ikasketak amaitu nituenez gero
#ez naiz hara itzuli
#MEND-111-KAUS = "gero"

MAP ({MEN-HAS111-KAUS) TARGET ENEZ
IF (1 MEND-111-ZERO-KAUS) (NOT -1 GEN/GEL);

MAP ({MEN-BUK111-KAUS) TARGET MEND-111-ZERO-KAUS
IF (-1 ENEZ) (NOT 0 GEN/GEL) ;
#-----
#-enez -0
#Hara joan zenez geroztik, ez dut behin ere ikusi
#MEND-111-DENB = "geroztik"

MAP ({MEN-HAS111-DENB) TARGET ENEZ
IF (1 MEND-111-ZERO-DENB) (NOT -1 GEN/GEL);

MAP ({MEN-BUK111-DENB) TARGET MEND-111-ZERO-DENB
IF (-1 ENEZ) (NOT 0 GEN/GEL) ;
#-----
#ba- -0
#Lan egizu bakarrik egongo bazina bezala
#MEND-112-MOD = "bezala" "bezalaxe" "legetxe" "legez"

MAP ({MEN-HAS112-MOD) TARGET BA

```

```
IF (1 MEND-112-ZERO-MOD) (NOT -1 GEN/GEL);

MAP ({MEN-BUK112-MOD) TARGET MEND-112-ZERO-MOD
IF (-1 BA) (NOT 0 GEN/GEL) ;
#-----
#ba- -0
#Lan egizu bakarrik egongo bazina bezala
#MEND-112-KONT = "ere"

MAP ({MEN-HAS112-KONT) TARGET BA
IF (1 MEND-112-KONT) (NOT -1 GEN/GEL);

MAP ({MEN-BUK112-KONT) TARGET MEND-112-KONT
IF (-1 BA) (NOT 0 GEN/GEL) ;
```